

D. JUNII JUVENALIS

ET

A. PERSII FLACCI

S A T I R Æ

EXPURGATÆ:

IN

USUM SCHOLARUM.

ADDUNTUR

JUVENALI ANNOTATIUNCULÆ LUD. PRATEI ET

JOS. JUVENTII.

SUBJICITUR

PERSIO, INTERPRETATIONIS LOCO,

VERSIO BREWSTERI.

NIL DICTU FOEDUM AUT VISU HÆC LIMINA TANGAT
INTRA QUÆ PUER EST.

MAXIMA DEBETUR PUERIS REVERENTIA, JUV.

LONDINI:

IMPENSIS CAROLI DILLY,

MDCCLXXXIV.

1097/1

D. J. CONNELL & SONS

10331417899 A

2. A. I. R.

NOX 218 C A T B

U.S. NATIONAL MUSEUM

937304

TO: DIRECTOR, FBI (100-371000) FROM: SAC, NEW YORK (100-100000)

11742704-201

507131-50

01-01-AMG/TATZ-97-13861 01/25/97

VERKSTO, BREWSTER

ALONDI

IMPERIAL CANAL DILLON

• *Chlorophyll a* (Chl a) is the primary photosynthetic pigment in most plants and algae. It is a green pigment that absorbs light energy in the blue and red regions of the visible spectrum. Chl a is essential for the light-dependent reactions of photosynthesis, where it converts light energy into chemical energy in the form of ATP and NADPH.

C O N T E N T S.

- I. English Preface.
- II. Life of Juvenal by Juventius.
- III. Life of Juvenal by Suetonius, &c.
- IV. Life of Perſius, &c.
- V. The Satires of Juvenal with Notes.
- VI. Fragments of Sat. vi. et ix.
- VII. The Satires of Perſius.
- VIII. The Notes to Perſius from Juventius.
- IX. Brewſter's Tranſlation of Perſius.
- X. Dr. Johnson's London; or Imitation of the Third Satire of Juvenal.
- XI. Dr. Johnson's Vanity of Human Wiſhes; or Imitation of the Tenth Satire of Juvenal.
- XII. Smith's Tables of Roman Money, reduced to Pounds Sterling.

C O N T E N T S

- I. English Preface.
- II. List of Journals by Jurchens.
- III. List of Journals by Sienchens, &c.
- IV. List of Journals, &c.
- V. The Journals of Jurchens with Notes.
- VI. Fragment of Journal, &c.
- VII. The Journals of Jurchens.
- VIII. The Journals of Jurchens & Sienchens.
- IX. Jurchens's Translation of Journals.
- X. Dr. Jurchens's Journal, or Relation of the Visit to the River of Jurchens.
- XI. Dr. Jurchens's Journal of his Visit to the River of Jurchens, or Jurchens's Journal of his Visit to the River of Jurchens.
- XII. Jurchens's Journal of his Visit to the River of Jurchens, or Jurchens's Journal of his Visit to the River of Jurchens.
- XIII. Jurchens's Journal of his Visit to the River of Jurchens, or Jurchens's Journal of his Visit to the River of Jurchens.
- XIV. Jurchens's Journal of his Visit to the River of Jurchens, or Jurchens's Journal of his Visit to the River of Jurchens.
- XV. Jurchens's Journal of his Visit to the River of Jurchens, or Jurchens's Journal of his Visit to the River of Jurchens.
- XVI. Jurchens's Journal of his Visit to the River of Jurchens, or Jurchens's Journal of his Visit to the River of Jurchens.
- XVII. Jurchens's Journal of his Visit to the River of Jurchens, or Jurchens's Journal of his Visit to the River of Jurchens.
- XVIII. Jurchens's Journal of his Visit to the River of Jurchens, or Jurchens's Journal of his Visit to the River of Jurchens.
- XIX. Jurchens's Journal of his Visit to the River of Jurchens, or Jurchens's Journal of his Visit to the River of Jurchens.
- XX. Jurchens's Journal of his Visit to the River of Jurchens, or Jurchens's Journal of his Visit to the River of Jurchens.

P R E F A C E.

Ολως μὲν οὖν αἰσχρολογία ἐκ τῆς πόλεως ὥσπερ ἄλλό τι διὰ τοῦ νομοθέτου ἐξορίζεται. ἐκ τοῦ γὰρ εὐχερῶς λέγειν ὅτι οὐ τῶν αἰσχροῶν γίνεται καὶ τὸ ποιῆν συνέχους. ARISTOT.

TO institute a formal comparison between Horace, Persius and Juvenal, and to enlarge with all the parade of erudition, on the origin of Satire, both with respect to its nature and its name, would be to travel in a beaten road, and to revive a subject which has been nearly exhausted. Dryden has expatiated agreeably enough, though not without some degree of prolixity, on the three great Roman Satirists, and Casaubon has written a very elaborate and very excellent treatise on the Roman satire*.

I shall

* The following is Scaliger's account of the Satire.—“ Satiram non esse Latinam rem suo loco monuimus. Est autem poema liberum, simileque satiricæ naturæ; omnia fusque deque habens, modo aliquid dicat.

“ Tribus modis satirarum species agnoscuntur: à generibus carminum, (scilicet vel senariorum Dactylicorum vel Iambicorum:) à ratione poematis: à characteribus. A ratione poematis tres sunt. Vel narratio est simplex, ex personâ Auctoris; ut prima Juvenalis. Vel activa et ex personis constituta; ut prima Persii. Vel mista; ut illa Horatii plenissima munditiarum: *Ibam fortè viâ sacrâ.* A characteribus species duæ. Altera sedatior, qualis Horatiana, ac sermoni proprior: altera concitator, quæ magis placuit Juvenali et Persio. Hi strictam habent cuspidem, illi veluti contextum fronde gerunt thyrsus, Satirorum more, quo feriant imprudentes. Juvenalis ardet, instat apertè, jugulat. Persius insultat. Horatius irridet, Idcirco Satiras inscripsere illi: hic sermonis titulo contentus fuit.

“ Partes

I shall not repeat what they have written, but merely premise a few remarks on the characters of Horace, Persius and Juvenal; such as lead to a subject which more immediately belongs to this preliminary address, the consideration of what is intended, and of what is done, in the present edition.

Of Horace I shall have occasion to speak on another occasion; and I shall only observe at present, that he is the genteelest and the politest author of the three*; and that he has the additional merit of being a great lyric poet as well as a satirist, a merit to which neither of the others made pretensions.

Quintilian gives a high character of Persius; and the judgment of Quintilian is entitled to peculiar respect†. Martial also has written an epigram, from which it may be fairly concluded, that Persius was highly esteemed by the Romans‡. Casaubon, like the majority of Editors, has extolled his author in the highest terms of commendation. But notwithstanding the praises bestowed by very respectable writers, there are few authors of antiquity who have been

“Partes in Satirâ nullæ; nullum procemium, si non vis. Abrupta omnia, non tamen non coherrentia. Nam aut ejusdem vitii multos damnas; aut multorum unum; aut misces.

“Verba vulgarâ aut sordida interdum, æque macello petita.

“Stylus tametsi pro re aut depressior, aut lascivior, tenuis tamen atque humilis, ac de medio sumptus; longè tamen melius arridet, si cum Romanâ puritate juncturæ sint molliusculæ: quales Juvenalis felicissime est consecutus. Duriuseculus Persius.” SCALIGER.

Every scholar knows that the word Satira signifies strictly and properly a *miscellany*, though it now conveys an idea of an *investive* only: some of Juvenal's and many of Horace's Satires have little in them of *investive*.

* Multo est terrior, ac purus magis Horatius et ad notandos hominum mores præcipuus. Quint.

Lyricorum idem Horatius ferè solus legi dignus. Nam et insurgit aliquando et plenus est jucunditatis et gratiæ, et variis figuris et verbis felicissime audax. Quint.

Scaliger, I think, is greatly mistaken, when he prefers Juvenal to Horace.—Juvenalis candidus ac satiricorum facile princeps. Nam ejus versus longè meliores quam Horatiani: Sententiæ acriores, phrasis apertior.—The truth is, that the severity of Juvenal was more congenial to the disposition of Scaliger, than the gentleness of the polished Horace.

† MULTUM ET VERÆ GLORIÆ quamvis uno libro Persius meruit. Quintilian.

‡ Sæpius in libro memoratur Persius uno

Quam levis in totâ Marsus Amazonide. Martial.

P R E F A C E.

been so severely censured as Persius*. Several of the most celebrated among modern critics have given an unfavourable opinion of him: and indeed perspicuity is so indispensibly requisite in all composition, that a work totally destitute of it must be greatly reprehensible. But it is certain that Persius, whether from fear, as some think, or from a defect in judgment, as others believe, is singularly obscure. Bayle calls him the Lycophron of Latin poets.

This obscurity has excited the indignation of many, who have attempted, without success, to develope his latent meaning; and S. Hieronymus is said to have thrown his book into the fire with resentment, and with this exclamation, *Si non vis intelligi, non debes legi.*

If I might venture, after so much has been said on the subject, to advance my opinion, I would express it in the following imperfect sketch of his character:

The want of perspicuity in Persius can never be defended. For what is the use of writing, if it communicates no ideas? But yet I cannot think Persius totally destitute of merit as several have affirmed. He possesses the *acer spiritus ac vis* in a great degree. Vivacity is his distinguishing characteristic.

He

* Satiricus sæpe plusquam ferreus, imo faxeus; nam satirica ejus dictio supra modum horrida est, et Juvenali, ætate licet inferiori, postponenda. *Morhoff.*

Sequitur Horatium Persius, qui idem interjectus est, et tanquam medius inter ætates hujus et Juvenalis: de quo cum tam honorifice video prædicari et a Quintiliano et Martiale: miror quidem, quod isti tale ac tantum sex in satiris deprehenderint, quod nos tam longo intervallo, ne suspicione quidem affecuti sumus. . . . Nec tamen occurrit quidquam Persianum, quod laudem a nobis præcipuam, nedum admirationem, magnopere efflagitet. Nam mihi quidem, ut verum dicam, *nihil se offert insignius ipsâ obscuritate scriptoris*, ex quâ fortasse nata est opinio eruditionis et doctrinæ. . . . In quam obscuritatem, si auctor incidit imprudens, magnum vitium: si de industria quæsit; non apparet cur plerique scripta mirentur, quæ non intelligunt, aut cur scriptorem laudent, qui intelligi noluit. . . . Josephus Scaliger miserrimum auctorem Persius dixit, qui studeat obscuritati, et qui minime pulchra habeat ipse, cum in eum possunt scribi pulcherrima. *Vavasser.*

Neque ignotum est quod passim narratur de S. Hieronymo, qui non capiens ejus tenebras *intellectus ignibus illa dedit*, abjectoque libro, dixit "*si non,*" &c. *Ernestus.*

Persii stylus morosus; et ille ineptus; qui cum legi vellet quæ scripsisset; intelligi noluit quæ leguntur. *Julius Scaliger.*

He is animated even to rage, and he communicates the flame to his intelligent reader. He is not destitute of strong expressions and sentiments equally manly and just. He convinces his reader that he is in earnest*. The last lines of the second satire are among the most beautiful reliques of antiquity. Never was a better sentiment expressed in stronger language. Indeed I am not sure that these lines are not worth all the rest†. It cannot be denied that there are in every part of Persius marks of Juvenility.

Persius was an imitator of Horace's phrase; yet nothing can be more unlike the Horatian manner. Horace approaches his patient with all the gentleness of a polite physician; Persius treats him with the roughness of an executioner. Casaubon in his *Persiana Horatii Imitatio*, has pointed out several passages which are doubtless imitations of Horace, but he has mentioned others which are but casual coincidences. I cannot but wish that Persius had chosen to imitate the polite manner of Horace, rather than to have stolen a few of his expressions only, which in the hands of Persius lose their grace.

As Persius is confessedly the obscurest among the Roman classics‡, and as he is also justly reprehended for a tumour and a harshness of manner, I should not have inserted his satires in a SCHOOL BOOK from choice. I cannot recommend them as particularly adapted to boys; but Persius has usually been added to Juvenal, and the book would have been considered by many as inexcusably defective, if the general example had not been followed. To

* There is a spirit of sincerity in all he says. You may easily discern that he is in earnest, and persuaded of that truth which he inculcates. Dryden.

† Qui liber (Persii) etsi obscuritate et reconditis sensibus est plerumque refertus, nihilominus bonis est annumerandus auctoribus. Lilius Gyraldus. Ignoscendum Persio quod et crebris et audacioribus utatur translationibus. Nam, uti animus, ita dictio nobilissimi Juvenis grandia tantum spectabat. Vossius.

‡ Magna vis est obscurarum rerum etiam post commentationes tot doctissimorum hominum apud Persium, ita ille farciendis multis in pauca verba insanivit. Barthius.

With respect to the labour bestowed by the commentators in explaining Persius, a French writer says,—On peut dire néanmoins que leur travail n'a pas été entièrement inutile, puis qu'il a servi du moins à faire connoître le peu de mérite de leur auteur.

To obviate the inconvenience of peculiar difficulty, I have subjoined to Persius, the translation of Brewster. To an author whom the greatest critics have found it difficult to understand, it is certainly not improper to affix such an illustration, though in general it is not to be approved. Brewster understood Persius much better than Dryden, and has rendered his meaning more accurately. Indeed such are the obscurities of Persius, that a few short notes could not possibly illustrate him sufficiently; and a prolix comment was inconsistent with the design of this publication. I know no method by which I could assist the young reader so effectually, as by subjoining what may be called a paraphrase or perpetual commentary; and though I am an enemy to literal translations, and indeed to all translations in schools, when the original is easy, yet in the present case, where the author presented to school boys has perplexed the most sagacious scholars, I was of opinion, that a paraphrastic translation, like Brewster's, was not only an allowable, but the most desirable method of illustration. I have only to add on the subject of Persius, for the information of the mere learner, that he was considerably prior in time to Juvenal, though his work is usually placed at the end of the volume; a circumstance, which at first sight, has induced young readers thoughtlessly to conclude that Juvenal was the earlier.

I proceed to the consideration of Juvenal; who, though he appeared at a very late period, and in an age rather unfavourable to the cultivation of poetry, exhibits more of its true spirit than Persius and several others who preceded him. Quintilian is supposed to allude to Juvenal, when he says, *Sunt clari hodie quoque et qui olim nominabuntur.*

Juvenal writes with the morose, yet honest sincerity of a rigid philosopher. His sentiments are singularly bold, and his diction approaches to the declamatory. He has little delicacy, but he abounds with masculine beauty. Every part of his satires breathes a noble indignation §. It cannot be denied
that

§ Juvenalis haud paulo quam Horatius et Persius elatior et sonantior; graviores ponderosioresque sententiæ; et joci amariores; stomachus in insolentiam

that his style partook of the corruption of the age, but yet it is always strikingly expressive, and often elegant, beautiful and pure. Its distinguishing character is a Force, a Fire, a Nerve, which never fails to excite and animate the reader. There is often a manly music in this verse, and a luminous colouring of expression, which renders many passages truly poetical. He has always maintained an honourable place among the classics, and has been a favourite author in the best schools of England as well as among classical scholars in their libraries.

Indeed the fine morality of his writings, has recommended him no less than his merit as a writer. It has often been compared to the purest philosophy of Seneca and Epictetus, and there is a sublimity in it which nearly approaches to the evangelical. It is well known that a bishop*, whose virtues and abilities adorned this nation, recommended the perusal of Juvenal to the clergy as a very proper part of their studies preparatory to divinity. And if any have objected to the reading of Juvenal at schools, I apprehend their objection arose from the exceptionable passages, and not from a persuasion that his work, in general, is unfit for the perusal of learners. I will not however assert that his gold is so pure and unmixed with alloy, as that of writers who flourished in the age of Augustus.

Learners

insolentium hominum indignitatem fastidiosior. Cujus non oculi, non aures ferre perditos civitatis mores queant, meditatur ipse et adornet fugam in ultimas terrarum oras, ubi ne Romanum quidem nomen exaudiat: interim incurrat in quemvis obvium, et prosternat et conculcet: non modo figat aculeis aut morsu frangat. *Vassor.*

Juvenalis ardet, instat, aperte jugulat. *Julius Scaliger.*

In taxandis moribus, nostrorum patrum memoria, primum locum habere putabatur adeo, ut is tunc doctior existimaretur, qui plures ejus versu memoriter recitaret. *Lil. Gyrardus.*

Jucunda et utilis Juvenalis evolutio futura est: continet enim multas graves, et utiles sententias, optimis verbis, et genere quodam dicendo falso, festivo, hilari, et ut ita dicam, *vivido*, quod huic poetæ proprium ac perpetuum est, celebratas. *Muretus.*

* "The satirical poets, Horace, Juvenal and Persius, may contribute wonderfully to give a man a detestation of vice and a contempt of the common methods of mankind; which they have set out in such true colours, that they must give a very generous sense to those who delight in reading them often. Persius's second satire may well pass for one of the best lectures in divinity." *Burnet's Pastoral Care.*

Learners should be instructed to distinguish with taste between the language of Juvenal and that of Horace and Virgil. I am attached to Juvenal, but I will avoid the common exaggeration of editors, who extol the author whom they publish beyond the limits of truth and impartiality.

But in the midst of the encomium of Juvenal on the topic of morality, it is necessary to pause. The reader is ready to exclaim against the justice of it; and I wish it had been possible * to affirm that his boasted morality as well as his diction is not greatly depreciated by a base mixture.

Every man of sense, virtue and delicacy has lamented, that in the freedom of satirical invective, he has made use of expressions, and introduced passages, which cannot be read by the young and inexperienced without injury †. No arguments are required to prove how pernicious to the morals must be an acquaintance with crimes at an early age, of which it would be happy if men could be preserved in a state of total ignorance during their lives. Many masters have probably dismissed Juvenal from their schools, because they could not retain him consistently with one of the justest of his own observations, "That the greatest decency is to be observed in the presence of boys." The poet himself, if he were consistent, would repro-
bate

* It has been said in defence of Juvenal that he imitates the old comedy in the licentiousness of his expression:

Quod ad genus satiræ attinet, in eâ imitatus est comœdiam Græcam antiquam et dum voluit vitia invisa reddere, asperius atque etiam obscenius scripsit, neque enim amore obscenitatis scripsit, &c. *Fabricius*. His imitation, it must be owned, was too close. When we see imitation carried so far, we may justly exclaim, *O imitatores, servum pecus*.

† ——— "Alterum est non minoris pretii preceptum; ut, ne dum vitia insectamur, eas ponamus voces, e quibus qui legunt, evadunt deteriores; nam sane sceditates nemo bonus nominare debet, nedum ut literis mandet. Quid enim cogitet adolescens, qui certarum ignarus obscenitatum, audiat verba aut vocabula tam nefanda? quam monstroso sunt ingenio ii qui ea scriptis suis audent inferere? Malo igitur non reprehendere vitia detestanda, quam in execrandâ oratione mereri reprehensionem. Siquis igitur aliena peccata insectatur: ea modestia utatur ne suum librum efficiat eô nequiores de quo verba facit. Quid enim tetrius quibusdam versibus Juvenalis, propter quorum insolentiam, VEL JUS-SERIM VEL OPTARIM TOTA OPERA ABSTINERE VIRUM PROBUM." *Scaliger*.

bate the practice of placing his works unabbreviated in the hands of those who are receiving their education. It is indeed a very extraordinary phenomenon, in the moral world, that a man who is supposed to have censured vice with the sincerest abhorrence, should use expressions, and display scenes so extremely indelicate as to promote the very vices which he professed and intended to discountenance.

This age is said to display great delicacy in scenic representations. Nothing grossly indelicate is endured by a modern audience. But shall schools admit what the play-house rejects? Shall boys be initiated in vice, where they ought to learn every thing virtuous and amiable? There is too much danger, lest the world, co-operating with their own passions, should corrupt them on their first entrance on the busy scene; but let not the superintendants of education begin the work, whom it behoves to remove every thing from the view, which has the least tendency to promote the growth of moral evil.

It

* Ο ἱατρός γὰρ συνεδῶνα ἰκτάλλει βουλόμινος, οὐ σκοπεῖ, πῶς καθαράς διατηρήσει τὰς χεῖρας, ἀλλ' ὅπως ἂν τοι ἀπαλλάξῃ συνεδῶνος. St. Chrysostom.—An insufficient apology.

Ita palam dico, says Lubin, et sentio, nisi quis malum animum, malos mores jam ante hac adferat, nequiquam hinc ablatum.—This is a poor defence, because it is certain that youth often have a tendency to the *malus animus et malos mores*; which must be increased by presenting them with improper images and ideas; for what is this but according to the adage, *Oleum addere camino*?—I believe the fear of being charged with hypocrisy—puritanism—of being classed with those who insincerely castigate turpia et de virtute loquuntur, has deterred many from such an edition as this; but the calumny and detraction of the malevolent must be patiently born by him who would oppose prevailing vice.—Let any individual of character justify, if he can, the placing of indecent passages in the hands of boys. Let adults (*quorum mores in tuto sunt*) read what their judgment approves, but I think it right to purify all school books, for from them the rising generation is to form its sentiments, principles, and conduct. Lubin abuses the *expurgatores obscenorum authorum*, with the utmost virulence; with language so opprobrious, as fully proves that he had undertaken a bad cause, and from the defect of argument, is obliged to have recourse to scurrility. But let no superintendant of youth be deterred from his duty of preserving purity of morals, by ridicule or malice.—The abusive reproaches of Lubin seem to be levelled at the Jesuits, of whom the *Expurgatores* sometimes consisted, but whose care in education, deserves the highest praise, and is acknowledged to have produced excellent scholars and good men. Such editions as theirs and mine have the honour to be disapproved by Monsieur Bayle.

Knowing how much a master may be disconcerted when a passage occurs in a lesson, of an indelicate nature, and how easily the imaginations of youth are inflamed, I thought I should perform a service, both acceptable to the superintendants of schools, and favourable to the cause of virtue, if I prepared an edition of Juvenal, adapted to school boys alone, and from which the exceptionable passages should be expunged.

It must be confessed, that some passages, which considered merely with respect to the beauty of composition and style, are excellent; must be omitted in publishing the works of a licentious poet, so as to exclude whatever in a moral view is reprehensible. But let a father, or a faithful instructor, weigh the importance of reading a few poetical beauties with that of entertaining pure and uncorrupted principles. Even Martial says, *Tanti non erat esse te disertum*. I have not entirely rejected the Sixth and Ninth Satires, but have inserted them, in an abbreviated state, as fragments at the close.

Such is the edition now offered to the public. There is little doubt, but that those who wish to promote the moral, as well as the intellectual advantage of the pupils committed to their care, will be pleased with an opportunity of exhibiting the fine morality of Juvenal, uncontaminated with a mixture of licentious ideas and language. This edition is intended as an experiment, whether or not school books, thus purged, will be adopted in England as they have been in France. I do not recollect any edition of this kind printed in England; though there have been several in a neighbouring nation*, by no means celebrated for the severity of virtue. In honour of that nation it must be observed, that the ecclesiastics who have presided over education, have paid peculiar attention to the preservation of moral purity: and as an apology for masters in England, it may be added, that they were often under a necessity of using unabbreviated editions, because others were not to be procured. That difficulty is now removed, and

* By Rodellius, Juvencius, and others.

there is no doubt but that the masters of classical schools, who, are not only christians, but frequently clergymen, will favour a design, which contributes to preserve a purity of heart at the most dangerous age. I most willingly confess that the omission of improper passages constitutes the chief merit of this publication, and is the only plea on which the editor claims any merit; and it is the merit of a good intention.

Explanatory notes are added. I wished to have exhibited an edition in which the attention of the scholar should not be diverted from the text of the author, to the annotations of a commentator. But the writings of Juvenal are often truly difficult, and he is certainly one of those classics whom school boys cannot reasonably be expected to understand, without the illustration of explanatory notes. In the task of selecting notes from a variety of commentators, the difficulty arose from the abundance of them and not from their scarcity. *Inopem me copia fecit.* I had begun a selection from the notes of the various commentators in the prolix edition of Henninius; but though their matter was greatly compressed, there still remained too much to be consistent with my plan. I therefore laid aside that laborious work, and abbreviated the notes of Ludovicus Prateus, the editor of the edition in usum Delphini. In the midst of this employment the edition of Juvenius came into my hands; a work in which a similar design had been pursued. I found it would suit my purpose with little other alteration than that of expunging the interpretation. My labour was thus lessened, but I hope, at the same time, the advantage of the scholar has been equally consulted.

I cannot but think that improvement is retarded, rather than promoted by a marginal interpretation. The eye and attention of the scholar are attracted from the text, to a verbose paraphrase, totally destitute of classic elegance. The scholar ought always to be permitted to exercise his own sagacity in developing the author's ideas; but experience proves that when he should be reading the celebrated words of D. Junius Juvenalis,

Juvenalis, he is entirely engaged in contemplating the inelegant Latin of *Ludovicus Prateus*. A scholar after having gone through a classic, by attending to the interpretation, may indeed retain a complete idea of the matter, but he will be unacquainted with the peculiar beauties of the author's language. The text makes but a slight impression, and being at the same time difficult, it is an object of dislike rather than admiration. His taste is in some degree injured; for the beauty of writing often consists in conciseness of expression, while the interpretation is industriously diffusive. It is a bad model for imitation and presents the student with a distorted image of classical beauty.

It is certain that these observations are justified by actual experience. For many boys have gone through a classic with interpretations and prolix notes, without receiving so clear and deep an impression of the author himself, as others whose attention has been directed to the text alone, nor suffered to be diverted from it either by a marginal interpretation or a superfluity of notes.

Mr. Pope appears by his imitations to have understood Horace, and to have entered into his spirit much better than many learned commentators; though he used to declare, that he never understood Horace as read at school, nor perceived the connection and full meaning of his writings till he perused them without a commentary or paraphrastic explanation.

Long notes, though they may be very valuable and instructive to a scholar at a mature age, and studying in the leisure of his library, are certainly disadvantageous to school boys, who have always at hand a living instructor, who can illustrate real obscurity *vivâ voce*, and in a more agreeable method, than by a tedious annotation. In some editions, which, as works of labour and learning, have great merit, there are notes extending to the number of fourscore lines closely printed, when the text which they are to illustrate, consists only of four verses. A school boy is discouraged by so formidable an appearance; and as the difficulty of going through such tedious comments appears insurmountable, he takes a course more agree-

able to his indolence, and resolves to pay them no attention. In many capital schools, the boys seldom think of examining the note which fills so much of the page. They give it up as impracticable. The time allowed for learning a lesson would sometimes be too short for an accurate perusal of the notes; and it is by no means certain, that the perusal would be beneficial, as their prolixity distracts the attention of boys, and causes the text to occupy but a small space in the mind, when compared to the comment. Add to this, that the notes in the largest comment, often wander from the point in question and deviate into subjects foreign to the purpose. I wish the jewel, for such we may call the text of a good author, to be presented to the view in its full brilliancy unincumbered with incrustation. I would present the fruit without the husk. I even advise the scholar never to turn from the text to the notes, in this edition, but when a real difficulty occurs, nisi dignus vindice nodus. The more he is able to find out, proprio Marte, or by his own efforts, the greater pleasure will he receive from the author, the more will his natural abilities be exercised, and the better his improvements secured.

I believe I am right in thinking that there is no edition of Juvenal printed in England from which the exceptionable passages are excluded. Some editions indeed omit the interpretation of those parts, and fill up the marginal chasm with asterisks; a mode, which points out the very lines which ought to escape notice, and which has for that reason, long been disapproved by judicious observers.

There are indeed some who will object to the mutilation of a celebrated author. But before they venture to condemn, they should make a due distinction between a book designed solely for boys, and one which is to be placed in the library of a man of letters, whose judgment is mature, and whose morals* are out of danger. I am not certain, that the passages omitted in this edition, ought to be regretted by any man of any age, or in any

* Mores in tuto sunt. Quint.

circum-

circumstances; but though it were true, that he who is attached to all the remains of antiquity, might be reasonably offended to find any part omitted by the authority of an Index expurgatorius; yet surely he cannot with justice object to the removal of whatever tends to injure young persons, from books which are put into their hands by those instructors, who ought to be no less solicitous in the promotion of moral than of mental improvement. The connection will sometimes be interrupted by such omissions; but it is better that it should be entirely lost, than preserved to the detriment of a rising generation.

When the passages which are disapproved are removed, I cannot help thinking that Juvenal is a very proper author for the higher classes of classical schools. He introduces young men to the knowledge of the world. The manners of Rome, at the time at which Juvenal wrote, were, in many respects, similar to the manners of London and Paris at this hour, and a sensible instructor, while he reads Juvenal to his pupils, will naturally be led to apply many passages to the glaring vices and follies of his own age. But I will not enter on the subject of Juvenal's merit, or the utility of reading him, having already touched on that topic, and the point being for the most part fully acknowledged.

And now let the Editor be permitted to repeat, that he does not pride himself on this edition, or flatter himself that he has done any thing extraordinary, from which he can justly claim any other praise than that of a good intention. His aim was no higher than to publish a valuable school-book, in such a manner as that it might be universally adopted, not only without injury to morals, but with the probability of moral improvement. And if he has done this, every candid reader will consider, that though no ostentation of critical accuracy or erudition is displayed, he has accomplished all that he undertook; and that, humble as his task has been, he has effected a purpose which may be more generally useful to learners than the most profound disquisitions of verbal criticism. He is conscious that the work will possess no value with the

Bentleys

Bentleys of the age. He entertains the highest respect for Bentley, that ornament of English literature, and for a Grævius, a Gronovius, a Burman, and a Markland, but considers their labours as better calculated for the learned than for the learner, for the adept, than for the novice. Let the pupil begin his acquaintance with the classics by using editions like this, and complete it in those of such scholars as have united to profound learning the most penetrating sagacity. Could any thing tend to give a school boy a disgust for learning more, than to direct his attention to the disputes of critics on the subject of a particle? At his age, if not at all ages, it is far better to attend to the meaning and spirit of an author as he is generally understood, than to look with microscopic eye on the minutiae of the text, or the variantes Lectiones. There is certainly nothing which can render the most entertaining of all authors dull and tedious, but the reading them, in the animated age of youth, with the sang froid of a mere verbal critic.

If any are disposed to ask, with a disposition to censure, what manuscripts have been collated, what new meanings elucidated; I hope it will be deemed a sufficient answer to say, that a work is not culpable in which all was produced that was intended and professed. The editor of this book never had the least intention to furnish an edition for the amusement of verbal critics; but merely a book for boys at school, and such an one as he was led to conclude, from many observations, would be generally acceptable.

They, certainly, who delight in nothing but researches into the state of the text and in verbal controversy, will not find themselves pleased or gratified with this edition; but let it be remembered, that such studies are of little value in a school, and that the commentary, which gives the most received sense, is the most desirable to the learner.

It was not any part of my design to enter into verbal * cri-

* When minutiae of this kind are too much dwelt upon in schools, we may apply—*Turpe est difficiles habere nugas et stultus labor est ineptiarum.*

ticism, or to affect novelty of interpretation. If this edition had been intended for ostentation more than for use, it would have been easy to have swelled the volume; for the comments are voluminous. Some editors seem to have considered every word in the antient writers as an ænigma, requiring to be expounded by a note. It was my first wish to have exhibited the edition without any notes; but upon consulting experience, it was found that such an edition would not be easily admitted into schools. And it must be owned, that there are difficulties from allusions to antient customs, antient geography, and antient history, which cannot be removed by the scholar, without recurring, more frequently than is often compatible with the time allotted to learning a lesson, to his dictionary and archæologia. There are also some difficulties which these books would not enable him to surmount: notes are therefore subjoined, but I have already expressed a wish that the scholar would not inspect them, except when he finds himself involved in a difficulty insurmountable by his own powers.

If I might take the liberty, I would recommend to the masters or preceptors themselves a more copious comment; this book being only designed for their scholars. The editions of Henninius, Lubin, Schrevelius, or that in Usum Delphini, may be used by them with the greatest advantage, in assisting their oral explanation.*

In this edition assistance is certainly given to learners; but, at the same time, care is taken that their own exertions should not be precluded, and that they should have an opportunity of improving their natural sagacity, by exercising it in the discovery of the author's sense. Boys are sent to school, not so much to read any one particular author, as to learn how to read any author, and to improve their abilities.

When the elegant poets of antiquity who have unfortunately sullied their beauties by indelicacy of sentiment and expression, are placed in the hands of boys or young men without desalca-

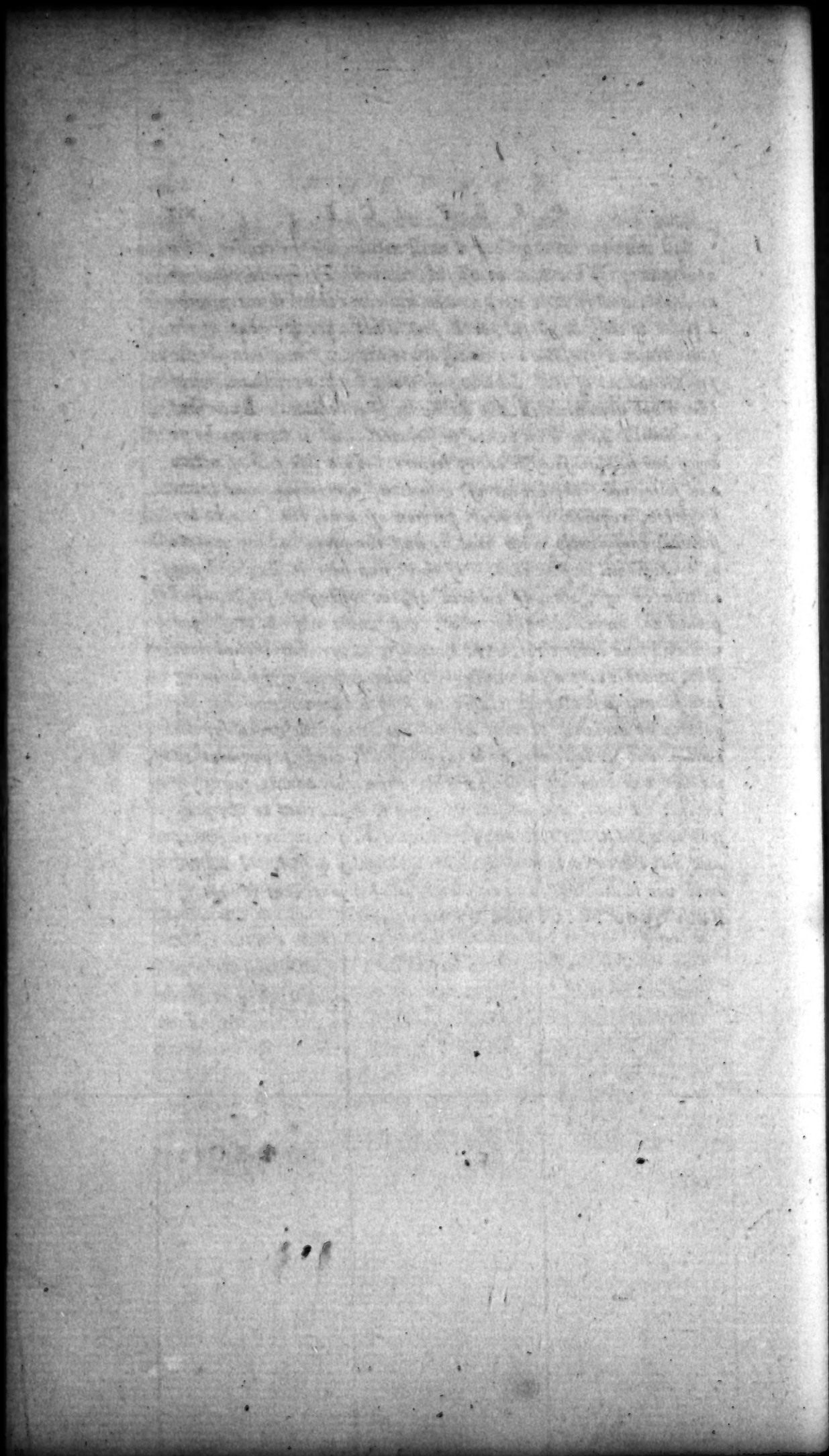
* Quintilian says however—*Inter virtutes Grammatici est quædam nescire.*

sion, we may say with Cicero: Videsne poetæ quid mali afferant? . . . Ita sunt dulces, ut non legantur modo, sed etiam ediscantur. Sic ad malam domesticam Disciplinam, vitamque umbratilem et delicatam, cum accesserunt etiam postea, nervos virtutes elidunt. Recte igitur a Platone educuntur ex eâ civitate, quam finxit ille, cum mores optimos, et optimum Reipublicæ Statum quæreret. At vero nos, docti scilicet à Græcia, hæc a pueritiâ legimus et didicimus. Hanc ERUDITIONEM LIBERALEM et doctrinam putamus.

I find a Preface, which was intended only as a preliminary advertisement gradually increasing to an undue extent. I will therefore add but little. I think it fair however to avert the anger of those, who, though they profess to study the Literæ humaniores, have often displayed an acrimony in literary disputes, utterly inconsistent with the gentleness of humanity. If an edition of a classic displeases them, they usually treat the editor with contumelious reproaches, and such bitterness of wrath, as an atrocious crime against the community can scarcely deserve. I will beg leave to quote the words of a very eminent, but neglected verbal critic, Jeremiah Markland. He saw, and reprobated, the abusive language with which editors and verbal critics had usually treated each other. He indeed is speaking in defence of verbal criticism; but his sentiments are applicable to all who in the elegant disquisition of polite learning, exhibit a vehemence and irritability which would disgrace the vulgar, the ΑΜΟΥΣΟΙ ΚΑΙ ΑΜΥΗΤΟΙ. "Inhumaniter me gerere, dum literas humaniores colere præ me fero! Laudem mihi ex aliorum vituperio quærere! quod si literarum politionum et eruditiones hic sic fructus, libenter male dicere et quod placet, acriter elatrare, libros posthac sibi suas res habere jubebo; mitem et benevolam ignorantiam prælaturus petulanti isti omnium Rerum Scientiæ, mihi ipsi et aliis in molestiam tantum cessuræ. To those who are inclined to consider only the state of the text with the angry temper of a Bentley, or a Warburton, let me say with Markland, ΟΥΧ ΤΜΙΝ ΕΠΙΘΟΝΩ.

Sed

Sed manum de tabulâ. I will not weary the reader with apologies. If the book be useful, it will ultimately want no apology; and if it be not, no apology can render it acceptable. I think it may be useful, or I should not offer it; but at the same time, I presume not to arrogate the least merit in the superintendance of it. I have performed little more than, what Mr. Pope denominated, the dull duty of an editor. Even that duty should have been better performed, had it been my lot to enjoy the happiness of literary leisure. In a life full of action and solicitude, the labour of collation, correction, and transcription, requires a greater portion of time, than can be bestowed, consistently with health, and the perpetual recurrence of professional employment. If there had been in England any edition in use, already cleared of the offensive passages, I should not have obtruded mine, nor undertaken a task for which I had little time, and, I confess, no peculiar inclination. But, under every disadvantage, I was desirous of introducing into schools a valuable classic in such a manner, as that the good to be derived from it might not be overbalanced by the evil. In this instance, as it ought in all, the improvement of morals has been my object, rather than the advancement of letters. I own, and am not ashamed to own, that on the present occasion at least, I have renounced all pretensions to fame, and have been contented with being humbly useful. I hasten however to conclude, and only add, with a sentiment of regret, Feci quod potui non ut volui.

DECII JUNII
JUVENALIS
VITA.

Ejus Satiræ quales, et quo anno scriptæ.

AUTORE JUVENTIO.

DECIUS JUNIUS JUVENALIS, Italus fuit; patriam habuit Aquinum, urbem ejusdem Italiæ, ut patet e tertia Satira. Obscuro fuisse loco natum indicat Martialis, describens eundem potentiorum limina obeuntem salutandæ causâ, quod solebant clientes et humilioris fortunæ cives. Ad aliquas tamen opes evasisse argumento est, quod cohortis præfectura fuerit ipsi mandata, cum in Pentapolim Lybiæ ablegatus est, opera Paridis pantomimi et scurræ, Domitiano gratiosi quem, satiricis versibus, in Satira 3, carperat. Hinc patet scriptam ab eo Satiram tertiam sub Domitiano: quo demortuo, et rescissis a Senatu ejus actis, revocatis etiam quos exulare jusserat, in Italiam rediit Juvenalis. Duas ultimas Satiras in exilio suo Africano videtur scripsisse: alias aliis temporibus, plerasque sub Trajano: quod affirmari de prima certò potest, cum in ea de exilio Marii Prisci meminerit, quem, coram Trajano jam tertium annum imperante, ab Afris fuisse accusatum constat, causam contra eum agente Plinio, qui rem totam disertè narrat in suis

Epistolis, Libro 2, Epistola 11. Sub eodem Trajano conscriptas merito dixeris secundam, quartam, sextam, octavam, et undecimam. In secunda quippe et quarta vocat Domitianum adulterum tragico pollutum stupro, eundem Calvum Neronem appellat, Lamiarum percussorem cerdonibus timendum, &c. Quis autem hæc potuisse scribi Domitiano vivo putet? Porro Nervæ imperium brevius fuit, quàm ut spatii satis haberet Juvenalis ad redeundum ex Africa, et istas Satiras scribendas: ita scriptas oportuit, imperante Trajano, qui Nervam proximè excepit.

In sexta Satira mentionem facit vasorum in quibus essent cælati vultus imperatoris, cum titulo et cognomento Dacici, et Germanici. At in nullo vetere monumento, vel nummo, nullo antiquo scriptore Domitianus legitur cognominatus fuisse Dacicus, ut testatur Jos. Scaliger. Trajanum Dio scribit, victis Dacis, Dacici cognomen accepisse: quem etiam Germanicum appellant inscriptiones antiquæ non paucae. Denique in eadem Satira Juvenalis non obscure innuit expeditionem Trajani in Parthos et Armenios, ac memorabilem terræ motum quo tota prope Antiochia, non sine gravissimo ipsius Trajani periculo, concussa est, ut non immerito Lipsius existimavit. In Satira octava de Mario Prisco meminit, quem sub Trajano condemnatum diximus: meminit etiam Prætoris Celsi quem, Trajano imperante, Prætozem factum refert Plinius Epist. 5, Lib. 6.

Satiram 13, post imperatoris Adriani, qui Trajano successit, annum tertium fuisse compositam dubitari non potest, cum Calvinus ad quem est scripta, dicatur sexaginta jam annos vixisse, et esse natus Fonteio Consule: is enim consulatum gessit anno Neronis quinto; a quo si numeres annos sexaginta, incides in annum Adriani tertium.

In Satiris 10, et 11, senem se testatur esse, qualis non nisi sub Trajano, aut ipso etiam Adriano existisse potuit. Quo tempore apparet complures ex aliis Satiris fuisse compositas; cum nullus reperiatur ex iis scriptoribus, qui, Domitiano imperante, floruerunt, a quo Juvenalis nomen fuerit proditum,

tum, quod tamen, si exiissent ejus Satiræ, celebrari potissimum debuerat.

Neque obest iis quæ diximus, quodd Juvenalis quædam referat sub Nerone gesta, quasi nunc, nuper, aut dum ipse scriberet fuissent facta, verbi gratiâ, cùm Satira 1, quam probavi non fuisse compositam ante Trajani tempora, de Tigellino loquitur tanquam superstite, de Christianis in arena mori, et tædarum instar lucere per noctem jussis, quod sub Nerone contigisse perspicuum est. Rursum, quodd Satirâ 8, pariter editâ sub Trajano, videatur alloqui Plancum Rubellium, qui tamen ante annos 40, exilio damnatus a Nerone ac mori jussus erat. Id enim solenne Satiricis vati- bus est, ut exempla sumant a mortuis, quodd minus habeant invidiæ, tametsi eadem a vivis et præsentibus non rarè petant.

Ex istis omnibus conjici videtur posse Juvenalem circa Neronis initia natum Aquini, Romam venisse, ibi literis operam et eloquentiæ dedisse; cùm Paridem versibus amaris pupugisset, relegatum fuisse in Lybiam, natum annos admodum triginta. Post Domitiani cædem Romam rediisse quadragenarium: circa secundum aut tertium Trajani annum se ad scribendas Satiras aut in lucem edendas seriò accinxisse; annos deinde viginti ac fortasse plures vivendo explevisse.

Ingenio fuit acri, elato, vehementi: ingenio respondet stylus, sublimis, eloquens, incitatus, plenus iræ et contentionis, copiosus, illuminatus, et oratorio propior: cùm Horatianus Satirarum stylus propior quotidiano sermoni sit, festivus et jocosus magis, quàm acer et serius: in quo tamen sunt qui putent Horatium Juvenali præferendum. Viderint eruditi. Ego id esse statuo inter utrumque discriminis, quodd inter aulicum elegantem, et vehementem e schola oratorem intercedit.

Quodd ipsius mores attinèt, fuisse probos apparet ex eo, quo improbos ubique infectatur, ardore atque impetu. Ignoscendum Ethnico si vitiorum fœdas imagines objecit, quas ab oculis adolescentum remove-re studuimus, ut impunè ac tutò vates egregiùs legi posset.

JUVENALIS

VITA,

Ex Antiquorum monumentis; aut Probo Authore, [ut scribit Georgius Valla in suo procemio] imò Suetonio; quod quibusdam placere tradit Pithoeus.

JUNIUS JUVENALIS (a) Liberti locupletis incertum filius an alumnus, ad mediam ferè ætatem declamavit, animi magis causâ, quàm quòd scholæ aut foro præpararet. Deinde paucorum versuum satyrâ non absurdè compositâ in Paridem pantomimum poetâque [(b) Claudii Neronis,] ejus semestribus militiis tumentem, genus scripturæ (c) industriose excoluit. Et tamen bene diu ne modico quidem auditorio quicquam committere est ausus. Mox magnâ frequentiâ tantoque successu bis ac ter auditus est, ut ea [(d) quoque,] quæ prima faceret, inferciret novis (e) scriptis:

Quod non dant proceres, dabit histrio, tu Camerinos

Et Barbas: tu nobilium magna atria curas.

Præfectos Pelopea facit, Philomela tribunos.

Erat (f) tum in deliciis aulæ histrio, multique fautorum ejus quotidie provehebantur. Venit ergo Juvenalis in suspici-

(a) Libertini.

(b) deest.

(c) industriæ.

(d) deest.

(e) scripturis.

(f) tamen tunc.

onem, quasi tempora figuratè notâsset. Ac statim per honorem militiæ, quanquam octogenarius urbe summotus est, missusque ad præfecturam cohortis (g) tendentis in extremam Ægypti partem. Id supplicii genus placuit, ut levi atque joculari delicto par esset. Verùm intrâ brevissimum tempus angore et tædio periit. (b) Temporibus Domitiani floruit ad Nervæque tempora pervenit; quod quoniam ejus carmen planè indicat, multaque præterea testimonia, nobis non est longâ disputatione confirmandum.

“ At ut aliis placet, hic Paris histrio Neronis gratissimus
 “ primùm quodd principis luxum intendere solitus esset.
 “ Pòst, sunt qui tradant, ab eo occisum quasi gravem adversarium; ut histrionicâ videretur excellere. Domitianus quoque adeò huic histrioni infestus fuit, ut discipulum ejus puberem adhuc, velut Tranquillus inquit, et tum maximè ægrum, quodd arte formæque non absimilis magistro videbatur, occiderit. Sanè Horatius scribit Paridem pantomimum à Domitiâ Neronis filiâ decem, quæ ei sestertia pro libertate dederat, repetiisse per judicem: nec fuisse quæsitum an Domitia sciens liberum accepisset; unde deprehenditur non ampliùs à Nerone dilectum. Juvenalis verò post Domitiani imperatoris mortem vixit; ut in quartâ hujus libri Satyrâ multis rationibus convinctur. Vixit ergo Nervæ Trajanique temporibus. Quipotuit igitur aut propter Paridem, quem perstrinxerit, Domitiano invisus esse, aut ab eo in exilium mitti; ut summotus ab urbe perierit, velut Probus, ut jam diximus, putavit? Aquinatem fuisse conjectare possumus, quodd in tertiâ hujus libri Satyrâ Umbrinium ita sit allocutus:

Ergo vale nostrî memor, et quoties te
 Roma tuo refici properantem reddet Aquino,
 Me quoque ad Elvinam Cererem nostrâmq; Dianam
 Convelle à Cumis.——

(g) Pitboe. et Cl. Morel. in extremâ parte tendentis Ægypti.

(b) Post vocem [periit] Georgius Valla in proœmio suo addit hæc.

“ Martiali et consuetudine et amicitia conjunctum fuisse,
 “ cum ex aliquot apud Martialem ipsum Epigrammatia
 “ consta: tum ex illo :

Cum Juvenale meo quæ me committere tentas, &c.

Petrus Crinitus scribit Juvenalem primùm audivisse
 Frontonem Grammaticum ; neque deesse, qui referant eru-
 ditum fuisse præceptis atque institutionibus Quintilianii.
 Inter amicos præcipuo affectu coluit Volusium Bithynicum
 et Corvinum.

Pithoeus ex Vetustiss. exempl. de vitâ Juvenalis hæc legi
 affirmat :

“ Juvenalem aliqui Gallum propter corporis magnitudi-
 “ nem, aliqui Aquinatem dicunt. Ea tempora Domitiani
 “ Tyranni, quibus etiam ipse vixit, ed quodd in aulâ ipsius
 “ plus histriones quàm bonæ vitæ homines possent, graviter
 “ carpsit. Hos autem libros in exilium missus ad civitatem
 “ ultimam Ægypti. * Hos ab ipso Domitiano scripsit.
 “ Ideo autem in exilium missus est, quia dixit versum
 “ illum :

Quod non dant procures, dabit histrio.

“ Nunc autem hoc inducit quasi carptum se per figuras à
 “ miseris poetis, qui nil novum, sed omnibus notas fabellas
 “ recitarent ; et dicit magis ideo Satyræ se scribere, ut
 “ possit mores illius temporis demonstrando notare.

De Juvenale Suidas sic scribit.

Ἰουβενάλιος, ποιητὴς Ῥωμαῖος. Οὗτος ἦν ἐπὶ Δομετιανῶς βασιλείας
 Ῥωμαίων. * Ὁ δὲ Δομετιανὸς ἐφίλει τὸν ὀρχηστὴν καὶ Πραξιτέ μίαν
 τὸν λεγόμενον Πάριον. Περὶ δὲ καὶ Ἀνιδουρίτου ἀπὸ τῆς στυγερῆς καὶ
 Ἰουβινάλια τῶ ποιητῆ. * Ὅστις βασιλεὺς ἐξώρισε τὸν Ἰουβενάλιον, ἐν
 Πονταπύλει ἐπὶ τῇ Λιβύῃ. Τὸν δὲ ὀρχηστὴν πλεονέτας ἐπαμψεν εἰς
 Ἀνιόχουσαν ὅς κτίσας οἶκον καὶ λυτρον ἔχων τῆς πόλεως ἐν αὐτῇ τελευτᾷ.

* Pithoeus monet pro Hos, civitatis illius Ægypti nomen reponendum
 Oasa sive Oasin peninsulam exiliis celebrem.

P E R S I I
V I T A,

Ut habetur in Editionibus 1482.

AULUS PERSIUS FLACCUS, patre Flacco, matre Fulviâ, Olympiade 203. imperante Tiberio, Volaterris (ut Eusebius ; ut ipse de se scribit) Lunæ potiùs natus est. Mediocri autem staturâ, insigni formâ, probatis moribus, ingenio et doctrinâ præstanti fuit. Primâ adolescentiâ patre mortuo, Qu. Remnium Palæmonem grammaticum Vicentinum audivit. Mox Rhetoricæ sub Virginio Flavo incubuit. Indè se ad Cornutum philosophum conferens, familiariter secum ad interitum usque vixit. Anno verò ætatis 29°. regnante Nerone interiit : unum hunc Satirarum relinquens librum, in quo veræ laudis plurimum meruit.

Eadem, uti ex Glossis veteribus edidit Pithoeus : à vetustissimo authore (ut scribit Casaubon) sive Probus sive alius fuit.

AULUS PERSIUS FLACCUS natus est pridie Nonas Decembris, Fabio Perfico, L. Vitellio Coss. decessit v. 111. Kalendas Decemb. Rubrio Mario, Asinio Gallo Coss. decessit v. 111. Kalendas Decemb. Rubrio Mario, Asinio Gallo Coss. Natus in Etruriâ Volaterris, Eques Romanus, sanguine et affinitate primi ordinis viris conjunctus decessit ad octavum
d milli-

milliarium viâ Appiâ, in prædiis suis. Pater ejus Flaccus pupillum reliquit moriens, annorum ferè sex. Fulvia Sifennia mater nupsit postea Fusio, Equiti Romano: et eum quoque extulit intrâ paucos annos. Studuit Flaccus usque ad annum xli. Volaterris: indè Romæ apud Grammaticum Remmii Palæmonem, et apud rhetorem Verginium Flaccum. Cùm esset annorum xvi. amicitia cœpit uti Annæi Cornuti, ita ut ab eo nusquam discederet: à quo introductus aliquatenus in philosophiâ est. Amicos habuit à primâ adolescentiâ Cæsum Bassum, et Calpurnium (a) Siatiram, qui eo vivo juvenis decessit. Coluit ut patrem Servilium (b) Numanum. Per Cornutum cognovit Annæum etiam Lucanum, æquævum auditorem Cornuti. Nam Cornutus illo tempore Tragicus fuit, sectæ Stoicæ, qui libros philosophiæ reliquit. Sed Lucanus aded mirabatur scripta Flacci, ut vix retineret se illo recitante à clamore, quin illa esse vera poemata diceret. Serò cognovit Senecam, sed non ut caperetur ejus ingenio. Usus est apud Cornutum duorum convictu doctissimorum, et sanctissimorum virorum acriter philosophantium, Claudii Agatæni medici Lacedæmonii, et Petronii Aristocratis Magnetis, quos unicè miratus est et æmulatus, cùm æquales essent, et Cornuto minores. Ipse etiam decem ferè annis summè dilectus apud Trasæam est, ita ut perègrinaretur quoque cum eo aliquando, cognatam ejus Arriam uxorem habente. Fuit morum lenissimorum, verecundiæ virginalis, formæ pulchræ, pietatis erga matrem et sororem et amitam exemplo sufficientis. Fuit frugi et pudicus. (c) Reliquit circa H SXX. matri et sorori: scriptis tantum ad matrem codicellis, rogavit eam ut daret Cornuto sestertia, ut quidam dicunt centies: ut alii volunt, argenti facti pondera viginti, et libros circa septingentos, sive bibliothecam suam omnem. Verùm Cornutus sublati libris, pecuniam sororibus, quas frater hæredes fecerat, reliquit. Et rarò, et tarde scripsit. (d) Hunc ipsum librum imperfectum reliquit. Versus aliqui dempti sunt in ultimo libri: et quasi finitus esset, leviter recitavit Cornuto: et

Cælio

Cælio Basso petenti, ut ipse ederet, tradidit edendum. Scripserat etiam in pueritiâ Flaccus Prætextam, et Ὀδύπορικόν librum unum, et paucos (e) *sororum Thraseæ in Arriam matrem versus*, quæ se ante virum occiderat. Omnia autem Cornutus auctor fuit matri ejus, ut aboleret. Editum librum continuò mirari homines, et (f) deripere cœperunt. Decessit autem vitio stomachi, (g) anno ætatis xxx. Sed mox ut à scholâ et magistris deverterat, lecto libro Lucillii decimo, vehementer Satyras componere studuit; cujus libri principium imitatus est: sibi primò, mox omnibus detrectatis, cum tantâ recentium poëtarum et oratorum insectatione, ut etiam Neronem culpaverit. Cujus versus in Neronem cùm ita se haberet,

Auriculas Asini Mida rex habet,

in hunc modum à Cornuto ipso tantummodo est emendatus, Auriculas asini quis non habet? ne hoc Nero in se dictum arbitraretur.

Casaubonus has habet emendationes in vitam præcedentem.

(a) *Lege forsan Suram.*

(b) *Scribendum Novianum.*

(c) *Scribi ita hæc debent* Reliquit circa H-S viciis matri et sorori: scriptis tantum ad matrem codicillis, rogavit eam, ut daret Cornuto sesteritia, ut quidam dicunt, centum; ut alii volunt, argenti facti pondo viginti.

(d) Si quid demptum est, dubio procul principium illuderat novæ Satiræ. Etsi verò certum est rectè Persii librum hodie in sex Satiras distingui, in antiquissimis tamen membranis aliam distinctionem invenimus. In multis enim codicibus quinque solum Satiræ numerantur, quartâ ad tertiam adjunctâ; in quibusdam continuus est unus liber, nullâ Satirarum factâ distinctione. Sanè Priscianus atque alii Grammatici antiqui, quoties Persium laudant, librum nominant, non Satiras numerant.

(e) *Lege paucos in socrum Thraseæ Arriæ matrem versus.*

(f) *Scribe diripere, aut, ut doctis quibusdam videbatur, diribere.*

(g) Proprius ad verum accedit Hieronymus, qui in Chronico Eusebii anno vitæ 29°. mortuum Persium adnotat.

Juvenalis Satyræ sedecim in Editionib. quibusd. distribuuntur in Libros quinque; quorum primus quinque priores, secundus sextam, tertius tres proximas quartus 10^{am} 11^{am} et 12^{am} quintus tres ultimas complectitur. *Pitboe. R. Steph. 1616. Distributio hæc Domitio Calderino non placet.*

Satirarum Tituli et Argumenta habentur oratione prosâ et versâ. *Pitboe. Cl. Morel. R. Steph. 1616.*

1. Præfatio, cur Satiras scribat.
Prima docet Satiræ causam, formâque libelli.]
2. Hypocritæ. Seu De Philosophis obscenis.
Arguitur Satyrâ probitas simulata secundâ.
3. Urbis incommoda. Seu Quare Umbricius urbem deserat.
Effugit Umbricius diversa pericula vitans.
4. Convivæ Domitiani. Seu De piscis magnitudine. Vel De convivio Domitiani.
Vitam Crispinus laudat, ventrêmque Neronis.
5. In Parasitos de cœnis contumeliosis.
Quot mala sustineat Parasitica vita, notato.
6. L. Fursedio Posthumo. Mulierum flagitia et scelera.
Sexta hæc infidas mulieres monstrat abunde.
7. Artium neglectarum querela. Seu De sterilitate studiorum.
Mendicant artes, sic Roma coëgit avara.
8. De claritate natalium.
Nobilitas propria est virtus, non acta parentum.
9. Querela Nævoli.
Turpia qui tolerant, nonâ carpuntur iniqui.
10. De Votis Contrariis.
Arguit hæc Satira et curas et inania vota.

11. *Luxus.* Seu De comparatione victus.
Lauta reprobamus convivia, parca probamus.
12. *Hæredipetæ.* Seu De reditu Catulli.
Arguit hæc avidos nimium nimiumque rapaces.
13. *Scelera tandem punita.* Seu De fraudibus ad Gabinium,
cujus amicus abnegaverat depositum.
Mors cruciat pravos; sapiens fert damna modestè.
14. *Parentum exempla.* Seu De institutionibus. Seu
ΠΕΡΙ ΑΝΑΓΩΓΩΝ ΠΡΟΣ ΦΟΥΣΚΙΝΟΝ.
His docet exemplis natos mala vita parentum.
15. *Religiones peregrinæ.* Seu De religionibus Ægypti,
Seu De Superstitionibus Ægyptiorum.
Obtinet Ægyptus perversos impia ritus.
16. *Militiæ privilegia.* Seu De felicitate militum. Seu
De castrensibus.
Militiæ mores et commoda magna videte.

Earundem Argumenta per Antonium Mancinellum.

Prima docet Satiræ causas, formamque libelli.
Qui simulant Curios, Satirâ patuere secundâ.
Ex urbe Umbricii digressum Tertiâ narrat.
Quarta quidem Crispinum odit, calvumque Neronem,
Ganeo quæ tolerat parasitus, Quinta notavit.
Sexta hæc infidas mulieres pandit abunde.
Septima demonstrat Romam nil ferre poëtis.
Nobilis Octavâ propriâ virtute vocatur.
Turpia qui tolerant, Nonâ carpuntur avari.
Curæ hominum Decimâ rerumque libido notantur.
Arguit Undecimâ Vates convivia lauta.
Bissenâ arguitur Satirâ captator avarus.
Tertia post decimam solatur damna dolentes.
In Decimâ, quartâ dant prava exempla parentes.
Numina diversa Ægypti Penultima monstrat.
Ultima militiæ felicitis præmia narrat.

Perfius

Perfius Satyris suis sex Prologum affixit, quem Editio quædam Primam nominavit Satiram, earumque numerum unâ auxit.

Satyrarum quarundam Tituli circumferuntur in Edit.
Pitbor. et Casaub.

2. Ad Plotium Macrinum, de bonâ mente, seu de vitâ honestâ. *Casaub. mavult, περί διορθώσεως.*
3. Increpatio desidie humanæ. *Seu* In luxuriam et vitia divitum.
5. Ad Annæum Cornutum, ejus fuit auditor. *Seu* Ad magistrum suum Cornutum.
6. Ad Cestium (al. Cæsium) Bassum Licurium poetam, *Sic Pitbor.*

DECII JUNII

JUVENALIS

SATIRÆ.

RECEIVED

10 VERNAL

3 A T R E

D. JUNII JUVENALIS
S A T I R Æ.
S A T I R A P R I M A.

ARGUMENTUM.

Deliberanti Poetæ, jamque in animo habenti Temporis sui Poetis Tragedias recitantibus Vicem referre, occurrant Urbis Romanæ Secleræ, quæ ipsum a Tragediâ Epopœiâ; et omnibus aliis Poeseos Generibus ad Satiram; quasi Vi quâdam adhibitâ, abripiant. Est Præfatio Operis.

SEMPER ego auditor tantum; nunquamne reponam,
Vexatus toties rauci Theseide Codri?
Impune ergo mihi recitaverit ille togatas,

Hic

Semper ego auditor. Abruptè; uti decet Poetam indignabundum.

Auditor. Recitantium nempe Romanæ Poetarum. De qua recitandi consuetudine et æmulatione Plinius abunde Epist. 13. l. 1.

Vexatus toties. Horat. ad Pisones.

Indoctum doctumque fugat recitator acerbus:

Quom vero arripuit, tenet occiditq; legendo, &c.

Theseide. De Theseo ejusque factis Codrus Carmen scripserat adeo longum, ut Æneidem æquaret longitudine, multisque diebus recitandum esset.

Togatas. Horat. ad Pisones.
Seu qui prætextas, seu qui docuere togatas.

B

Prætextæ

Hic elegos? impune diem consumpserit ingens

Telephus? aut summi plena jam margine libri

Scriptus et in tergo necdum finitus Orestes?

Nota magis nulli domus est sua, quam mihi lucus

Martis et Æoliis vicinum rupibus antrum

Vulcani. Quid agant venti; quas torqueat umbras

Æacus; unde alius furtivæ devehat aurum

Pelliculæ: quantas jaculetur Monychus ornos;

Frontonis

Prætextæ indicant Tragædias, in quibus inducuntur personæ prætextatæ et Nobiles gravia et publica tractantes negotia. *Togata* dicuntur Comædiæ Latinæ, in quibus agunt Togati viri, et privatas res tractant. Ita etiam *Palliatæ* vocantur Græcæ Comædiæ a Græcorum pallio.

Ingens Telephus et Orestes. Immensæ Tragædiæ et ampullatis verbis contextæ.

Orestes. Qui Furiis agitatus ob interfectam matrem Clytemnestram, varias orbis regiones, comite Pylade, variisque obiit casus.

Nota magis nulli, &c. Id est, si velim scribere, et Carmen condere, tam scio Historias et Fabulas, quam Poëtastri illi qui impune id faciunt.

Lucus Martis. Seu *lucus Marti* sacer prope Albam, ubi Remus et Romulus e Rhea Sylvia nati sunt. Seu, ut volunt quidam, locus in Appia via, ubi Poëtæ recitare consueverant, *lucus Martis* appellatus. Vel alludit ad illud Hor. ad Pison.

Cum lucus et ara Dianæ, &c.

Et illud Persii.

Nec ponere lucum Artifices.

Æoliis rupibus. Liparæ sunt Insulæ septem in mari Tyrrhæno, quæ et *Æoliæ* dictæ ab *Æolo*, qui illuc impulsus, in una earum regnasse fertur, Juvenalis rupes vocat, quia saxosæ sunt et scopulosæ saltem quædam illarum.

Vicinum antrum. *Ætna* mons in Sicilia.

Quid agant venti. Quæ natura et origo *Ventorum*, qui effectus, quæ potestates, quæ vulgaris Poëtarum Carminibus materia.

Æacus. Is Judex apud Inferos cum Minoë et Rhadamanto.

Unde alius furtivæ, &c. E Colchide in Thessaliam Vellus aureum abstulit Jason artibus Medæe adjutus.

Monychus. Ponitur hoc nomen velut proprium alicujus a Centauris.

Jaculetur ornos. Id est, quantas arbores torserint Centauri adversus Lapithas.

Frontonis

SATIRA I.

Frontonis platani, convulsaque marmora clamant
Semper, et assiduo ruptæ lectore columnæ.
Expectes eadem a summo, minimoque poëta.

Et nos ergo manum ferulæ subduximus: et nos
Consilium dedimus Syllæ, privatus ut altum
Dormiret. Stulta est clementia, cum tot ubique
Vatibus occurras, perituræ parcere chartæ.

Cur tamen hoc libeat potius decurrere campo,
Per quem magnus equos Auruncæ flexit alumnus:
Si vacat, et placidi rationem admittitis, edam.
Cum tener uxorem ducat spado: Mævia Tuscum
Figat aprum, et nudâ teneat venabula mammâ:
Patricios omnes opibus cum provocet unus,
Quo tondente gravis juveni mihi barba sonabat:
Cum pars Niliacæ plebis, cum verna Canopi

Crispinus

Frontonis. Vir nobilis et eruditus, que literatis amicis suam domum Poëtis recitantibus ultro commodabat.

Platani. Arbores umbram prætendentes illi ambulacro, ubi recitabant.

Expectes eadem, &c. Horatius in Arte.

Scribimus indocti doctique Poëmata passim.

Et nos ergo manum, &c. Ergo quidni etiam nos scribamus aliquid, cum Grammaticos et Rhetoras audierimus, omnemque illorum disciplinam teneamus.

Consilium dedimus Syllæ. Exercitationis causa, ut sit in scholis, fictas materias tractavimus, in triplici di-

cendi genere adeoque in suasio, Syllæ deliberanti suavis ut Dictaturam deponeret.

Privatus ut altum dormiret. Ut deposito Imperii onere, et liber a curis publicis, animi tranquillitate fruere-

tur. *Hoc decurrere campo.* Allegoria. Id est, cur ea potissimum gaudeam exercitatione, scribendi Satiras, in qua Lucilius versatus est.

Auruncæ. Aurunca urbs vetus Latii, in quâ Lucilius natus est.

Pars Niliacæ plebis. Unus e plebe Ægypti, ubi fluvius Nilus.

Canopi. Oppidum Ægypti libidinibus infame, ad Ostium Nili.

4 D. JUNII JUVENALIS

Crispinus, Tyrias humero revocante lacernas,
 Ventilet æstivum digitis sudantibus aurum,
 Nec sufferre queat majoris pondera gemmæ:
 Difficile est Satyram non scribere. Nam quis iniquæ 30
 Tam patiens urbis, tam ferreus, ut teneat se?
 Caufidici nova cum veniat lætica Mathonis
 Plena ipso: et post hunc magni delator amici,
 Et cito rapturus de nobilitate comesâ
 Quod superest: quem Massa timet; quem munere palpat 35
 Carus; et a trepido Thymele summissa Latino.

Quid referam quantâ ficcum jecur ardeat ira,
 Cum populum gregibus comitum premat hic spoliator
 Pupilli prostantis? et hic damnatus inani
 Judicio (quid enim salvis infamia nummis?) 40

Exul

Crispinus. E servo factus Eques Romanus, five a Domitiano, a Nerone, ut volunt alii.

Tyrias. Purpureas. Tyrus enim urbs Phœnicie maritima purpurâ celebris.

Humero revocante lacernas ventilet. Desfluentes nempe, brachia et manus in aera jactando, quasi ad refrigerationem, re autem vera ad annulorum ostentationem.

Mathonis. Is Forum relinquerat, ut ad Delatioros a Domitiano foveri, et proscriptorum spoliis locupletari.

Plena ipso. Adeo vir erat crassus, pinguis corpulentus.

Magni delator amici. Heliodorus aut Regulus.

Quem Massa timet. Massa morio,

et Carus et Latinus mimi, omnes Cæsarum liberti et nequissimi, majorem alium quempiam delatorem metuebant. Et revera illi a Nerone interfecti sunt delationibus Heliodori, aut ait vetus Schol.

Summissa. Ad conciliandum summi illius delatoris gratiam, deprecandumque ne deferret Latinum Thymeles seu maritum, seu amicum, ut volunt quidam.

Damnatus. Marius Priscus Afros Proconsul depeculatus fuerat: illis autem accusantibus, agente C. Plinio secundo, repetundarum damnatus est; et septingenta millia nummum, quæ acceperat, inferre Ærario, atque urbe Italiaque cedere jussus, ut fusc scribit ipse Plin. Lib. 2. Ep. 11.

Ab

Exul ab octavâ Marius bibit, et fruitur Dis
Iratis: at tu, victrix provincia, ploras.

Hæc ego non credam Venusinâ digna lucernâ?

Hæc ego non agitem? Sed quid magis? Heracleas,

Aut Diomedæas, aut mugitum labyrinthi,

Et mare percussum puero, fabrumque volentem?

Cum fas esse putet curam sperare cohortis,

Qui bona donavit præsepibus, et caret omni

Majorum censu, dum pervolat axe citato

Flaminiam: puer Automedon nam lora tenebat,

Ipse

Ab octava. Romæ lavabant hora octava, nona accumbebant mensæ et cœnabant. Alex. ab Alex. Lib. 5. cap. 21. Ergo Marius aliis præibat.

Venusina digna lucerna. Digna Satira nocturnis vigiliis et ad lychnum elucubrata, qualem scripsit Horatius, oriundus ex urbe Venusia: qui quidem fuit ad notandos mores præcipuus.

Quid magis? Heracleas, &c. An igitur malim et magis expedire credam fabulas texere?

Heracleas. Fabulas de Herculis laboribus et ærumnis.

Diomedæas. Vel, de Diomede Thraciæ Rege equos suos humanis carnibus pascente, quem Hercules devictum suis ipsum equis in pabulum dedit. Vel, de Diomede Ætolis Rege, ejusque sociis in aves conversis, ut docent Plin. lib. 10. cap. 44. Ovidius et alii.

Mugitum labyrinthi. De Minotauro qui in Cretenfi labyrintho inclusus mugiebat, et de Theseo monstri hujus interfectore notæ Fabulæ.

Mare percussum puero. Historiam Icarî altius volare tentantis, et solutis alis, liquefactaque Solis ardore cera, qua illæ adhærebant, decidentis in mare, quod exinde Icarium dictum est: estque pars maris Ægei, inter Samum et Myconem.

Fabrumque volentem. Dædalum Atheniensem artificem valde ingeniosum.

Dum pervolat axe citato Flaminiam. Cum ad Imperatoris villam celeriter currum agit: quippe ad viam Flaminiam illa sita erat.

Flaminiam. C. Flaminius Consul, M. Lepidi collega, Ligurum victor, viam stravit ab urbe per Thusciam Umbriamque ad Ariminum. Strabo Lib. 5.

Ipse lacernatæ cum se jactaret amicæ.

Nonne libet medio ceras implere capaces

Quadrivio? cum jam sextâ cervice feratur

Hinc atque inde patens, ac nudâ penè cathedrâ,

Et multum referens de Mæcenate supino

55

Signator falso, qui se lautum, atque beatum

Exiguâ tabulis, et gemmâ fecerat udâ.

Occurrit matrona potens, quæ molle Calenum

Porrectura

Puer Automedon. Currum Neronis, ut dictum est, rexit Fuscus, ut A-

chillis *Automedon*, Virgil. *Æneid.* 2.

Quapropter hic ponitur pro quolibet auriga nobili. Quod Juvenalis indignabundus dicit in Romanos adulescentes e prima nobilitate, qui exemplo Neronis aurigandi studium sectabantur. Scuton. Neron. cap. 22. Juvenal. Sat. 8.

Ipse rotam stringit multo sufflamine Consul.

Ipse lacernatæ cum se jactaret amicæ. Satirice habitu virili feminam describit, inquit vetus Scholiastes.

Lacernatæ. Lacerna vestis exterior supra togam indui solita, ad propulsandum imbrem et frigus.

Ceras implere capaces. Libros integros implere, seu amplas tabulas ceras, in quibus Antiqui scribebant.

Multum referens. Magnam habens similitudinem cum delicatulis et luxu perditis,

Mæcenate supino. Seneca Epist. 114. orationem Mæcenatis æque solutam

dicit atque ipse discinctus. Juvenal. Sat. 12. v. 39.

— — — — — vestem

Purpuream teneris quoque Mæcenatibus optam.

Signator falso. Testamentorum corruptor.

Exiguâ tabulis. Brevibus testamentis, in quibus cum ipse se unum falsarius ex asse heredem scriberet, multa non erat scriptio; ut in aliis, quibus legata plurima et varia diversis attribuuntur. Juvenal. Sat. 12.

— — — Atque omnia soli

Forſan Pacuvio breviter dabit.

Gemma uda. Annulo signatorio, vel effigiata annuli *gemma*, qua plurimi obſignabant; madefacta vero, ad faciliorem in cera signaculi impressionem.

Occurrit matrona potens. Alia rursus Satiræ materia, uxores quæ viros veneno interficiunt, et impune quidem.

Calenum. Vinum e *Cale* oppido Campaniæ, seu ex agro *Caleno*.

Rubetam.

Porrectura viro miscet sitiente rubetam,
 Instituitque rudes melior Locusta propinquas, 60
 Per famam, et populum nigros efferre maritos.
 Aude aliquid brevibus Gyaris, et carcere dignum,
 Si vis esse aliquis: Probitas laudatur, et alget.
 Criminibus debent hortos, prætoria, mensas,
 Argentum vetus, et stantem extra pocula caprum. 65
 Quem patitur dormire nurus corruptor avaræ?
 Si natura negat, facit indignatio versum,
 Qualemcunque potest: quales ego, vel Cluvienus.
 Ex quo Deucalion, nimbis tollentibus æquor,

Navigio

Rubetam. Venenum a *rubeta*.

Locusta. Venefica fuit insignis, cujus ope Claudium Imperatorem Agrippina de medio sustulit, ut quidam autumant.

Per famam, et populum. Non clam, ut Locusta, de qua mox, sed palam et fama rei adeo vulgata, ut nemo populi ignoraret.

Nigros maritos. Tabe et lue, atque idcirco colore livido, plumbeo, atro infectos, ob sanguinem veneno corruptum.

Efferre. Exportare ad rogam et ad tumulum. Vox funeri propria.

Aude aliquid brevibus Gyaris. Sed vis Romæ esse potens, fac digna exilio et carcere. Nam per scelera dumtaxat jam opes et dignitates acquiruntur.

Gyaris. Gyarus insula maris Ægei, una e Cycladibus.

Prætoria. Ædes Prætoris non indignas.

Stantem extra pocula caprum. Vasa et pocula signis affabre incisus cæolata. *Poculum* in quo sculptus *caper* tam artificiose et egregie, ut extare videretur. In calicibus olim cælabant vulgo *caprum*, vitibus scilicet noxium, arrodentem palmites. Hinc Ov. Fast. 1.

Rode caper vitem: tamen hinc cum stabis ad aram,

In tua quod spargi cornua possit, eris.

Cluvienus. Hunc ineptum Versificatorem sui sæculi carpit quemadmodum Virgil. in Bycol.

Qui Bævium non odit, amet tua carmina, Mævi.

Ex quo Deucalion. Invalescens passim a diluvii tempore vitia, sunt materia nostri Satirarum Libri.

Deucalion. Thessaliæ Rex sub quo dicitur contigisse diluvium.

Discursus

8 D. JUNII JUVENALIS

Navigio montem ascendit, sortisque poposcit, 70
 Paulatimque animâ caluerunt mollia saxa,
 Quicquid agunt homines, votum, timor, ira, voluptas,
 Gaudia, discursus : nostri est farrago libelli.
 Et quando uberior vitiorum copia ? quando
 Major avaritiæ patuit sinus ? alea quando 75
 Hos animos ? neque enim, oculis comitantibus, itur
 Ad casum tabulæ, positâ sed luditur arcâ.
 Prælia quanta illic dispensatore videbis
 Armigero ! simplexne furor festertia centum
 Perdere, et horrenti tunicam non reddere servo ? 80
 Quis totidem erexit villas ? quis fercula septem
 Secretò cœnavit ayus ? nunc sportula primo

Limine

Discursus. Vel hominum inconstantiam animi, vel casus varios notat ; imo et labores ad opes aut dignitates parandas.

Sinus. Laxitas, amplitudo, licentia. Metaphor. a velis.

Dispensatore armigero. Servo subministrante ludi instrumenta, pecuniam, tesseras, alveolum, &c. sicut armiger parat portatque domino bellatori, arma, &c.

Horrenti. Algenti, et præ frigore trementi, spoliato nempe tunica sua, quam in ludo herus perdidit etiam ut dictum mox : nec aliam reddidit indigenti servo. Vel simplicius intellige de lusore, qui impendit in aleam grandes pecunias et vix famulo vestem necessariam suppedi-
sat, Persius Sat. I,

Scis comitem horridulum trita donare lacerna.

Quis totidem erexit villas ? An olim impensæ tot fiebant, ut nunc, in insanis substructionibus, quod ait Tullius pro Milone, loquens de P. Clodii fundo.

Sportula primo limine parva sedet. Loco cœnæ restæ, id est, plenæ, integræ, lautæ pridem exhiberi solitæ clientibus, pro impensis officiis erga patronos, datur nunc solummodo sportula ex Edicto Neronis.

Sportula. *Sporta* et *sportella* receptaculum est munerum, inquit Ascon. Pæd, metonym. pro dato munere ponitur, sive pecunia sit, sive obsonium, et cibus, quæ dabantur olim in sporta quæ propriè fiscella est et corbis e sporto herba, unde nomen.

Parva,

Limine parva sedet, turbæ rapienda togatæ.
 Ille tamen faciem prius inspicit, et trepidat ne
 Suppositus venias, ac falso nomine poscas.
 Agnitus accipies, jubet a præcone vocari
 Ipsos Trojugenas : nam vexant limen et ipsi
 Nobiscum : da Prætori, da deinde Tribuno.
 Sed libertinus prior est : prior, inquit, ego adsum,
 Cur timeam, dubitemve locum defendere ? quamvis
 Natus ad Euphratem, molles quod in aure fenestræ
 Arguerint, licet ipse negem : sed quinq; tabernæ
 Quadringenta parant. Quid confert purpura majus
 Optandum, si Laurenti custodit in agro
 Conductas Corvinus oves ? Ego possideo plus
 Pallante, et Licinîs : expectent ergo Tribuni.

Vincant

Parva. Quæ centum erat quorundam dumtaxat, vorum ingens proventus Romæ fuit.

Turbæ togatæ. Quoniam tenuiorum toga erat, vestis nimirum vilior. *In aure fenestræ.* Foramina scilicet, mœre patrio, e quibus in aures dependent.

Trojugenas. Patricios majorum Gentium, inquit vetus Schol. Optimates Romanos a Trojanis oriundos, quod jactabant ipsi, et auctor est Virg. *Æneid.* 1.

Libertinus. Oriundus e servis in libertatem assertis.

Prior est. Prior accessit, videturque præferendus et Prætori Tribuno.

Prior, inquit, ego adsum. Proso-
 popœia ironica libertini adversus nobiles contendentis.

Ad Euphratem. Natus vel ex Armenia, vel e Syria, alliisque regionibus *Euphrati* proximis, e quibus ser-

Corvinus. Vire stirpe insignis illius Valerii Corvini, paupertate adactus ad pascendas oves alienas et conductitias, victus habendi gratia.

Pallante. *Pallas* ortus ex Arcadia, Imperatoris Claudii libertus, eoque auctore Prætoria insignia consecutus a Senatu.

Licinîs. *Licinii* fuere plures, omnes opulenti.

Sacro

Vincant divitiæ, sacro nec cedat honori,
 Nuper in hanc urbem pedibus qui venerat albis :
 Quandoquidem, inter nos sanctissima divitiarum
 Majestas : etfi, funesta Pecunia templo 100
 Nondum habitas, nullas nummorum ereximas aras,
 Ut colitur pax, atque fides, victoria, virtus,
 Quæque salutato crepitat Concordia nido.

Sed cum summus honor finito computet anno,
 Sportula quid referat, quantum rationibus addat : 105
 Quid facient comites, quibus hinc toga, calceus hinc est,
 Et panis, fumusque domi ? densissima centum
 Quadrantes lectica petit, sequiturque maritum
 Lauguia, vel prægnans, et circumducitur uxor.
 Hic petit absenti, notâ jam callidus arte, 110
 Offertans vacuum, et clausam pro conjuge sellam
 Galla mea est, inquit ; citius dimitte : moraris ?
 Profer, Galla, caput. Noli vexare, quiescit.

Ipse

Sacro honori. Prætoris, vel Tribunicis Majestati, quam violare est nefas, et qui læsisset, ejus caput Jovi sacrum erit, et familia venundatur ; ex lege.

Pedibus albis. Creta vel gypso notatis pedibus mangonis seu heri signo, vel sigillo Reipublicæ, si publica essent mancipia. Sic enim venum exponebantur in catasta.

Salutato crepitat nido. Sensus est : Concordia in cujus ædis fastigio aves nidificantes sonitum edunt et crepitant, quoties ad nidos, redeunt,

et pullos quasi salutant, pabulum afferentes.

Sed cum summus honor, &c. Summi quique viri, Magistratus, Senatores.

Quantum rationibus addat. Quantum annuo redditui accedat e sportularum proventu.

Fumus. Pro igniculo, aut lignis ad fovendum in camino ignem.

Inquit. Maritus videlicet.

Profer Galla caput. Inquit dispensator dolum cavens, quem alias jam deprehenderat.

Noli vexare. Respondet ille dolosus

Ipse dies pulchro distinguitur ordine rerum,
 Sportula, deinde forum, Jurisque peritus Apollo, 115
 Atque triumphales, inter quas ausus habere,
 Nescio quis, titulos Ægyptius, atque Arabarches,
 Cujus ad effigiem non tantum meiere fas est.
 Vestibulis abeunt veteres; lassique clientes,
 Votaque deponunt; quanquam longissima cœna 120
 Spes homini: caules miseris, atque ignis emendus.
 Optima filvarum interea, pelagique vorabit
 Rex horum, vacuisque toris tantum ipse jacebit.
 Nam de tot pulchris, et latis orbibus, et tam
 Antiquis, unâ comedunt patrimonia mensa. 125
 Nullus jam parasitus erit: sed quis feret istas
 Luxuriæ sordes? quanta est gula, quæ sibi totos

Ponit

sus vir, ne molestus sis ægræ uxori,
 ne excita quiescentem, ne languen-
 tem coge caput proferre, et male af-
 fectum corpus vexare.

Pulchro distinguitur ordine. Ironice.
Prima salutes atque altera continet
bora,

Exercet rãucos tertiã Causidicos.

In quintam varios extendit Roma labores:

Sexta quies lassis, septima finis erit.

Sufficit in nonam nitidis octava palestris;

*Imperat extructos frangere nona tho-
 ros.*

Hora libellorum decima est. Mart.

Deinde forum. Deinde a clientibus
Patroni deducantur ad forum ubi
templum Apollinis Palatini, et ima-
gines triumphantibus positæ.

Jurisque peritus Apollo. An quia
Juris Civilis Bibliothecam Augustus
dedicarat in Æde Apollinis Palatini,
ut ait Vetus Schol. An potius quod
Jus reddebatur ibidem in Augusti
foro, ubi Apollinis statua eburnea,
cujus meminit Plin. tum alibi, cum
Lib. 36. cap. 5. Unde Horat. Lib.
1. Sat. 6. ultimo.

— *Sic me servavit Apollo.*

Arabarches. Arabiæ Præfatus,
aut publicanum, qui vectigali de pe-
cuariis ex Arabia in Ægyptum ad-
vectis præerat.

Non tantum meiere fas est. Velut in
sacro loco nefas sordes et alvum ex-
onerare; sed hic fas.

Unde

Ponit apros, animal propter convivia natum?
 Pœna tamen præsens, cùm tu deponis amictus
 Turgidus, et crudum pavonem in balnea portas. 130
 Hinc subitæ mortes, atque intestata senectus;
 It nova, nec tristis per cunctas fabula cœnas:
 Ducitur iratis plaudendum funus amicis.
 Nil erit ulterius, quod nostris moribus addat
 Posteritas: eadem cupient facientque minores. 135
 Omne in præcipiti vitium stetit. Utere velis,
 Totos pande sinus. Dicas hîc forsitan, unde
 Ingenium par materiæ? unde illa priorum
 Scribendi quodcumque animo flagrante liberet
 Simplicitas, cujus non audeo dicere nomen? 140
 Quid refert dictis ignoscat Mutius, an non?
 Pone Tigellinum, tedâ lucebis in illâ,

Qua

Unde illa priorum, &c. Græcorum Comitorum, Eupolidis, Cratini, Aristophanis.

Simplicitas. *Παρρησία*, qua audebant scelus proscindere ac sceleratos, summa libertate. Sic Horat.

Sed in vitium libertas excidit, et vim Dignam legeregi: lex est accepta choruscusque

Turpiter obticuit, sublato jure nocendi.

Quid refert. Reponit Juvenalis: Irascantur licet vitiosi stylo meo confossi; quid tum?

Mutius. Cui Lucilius nequaquam pepercit. Vide Sat. 1. Perfrad v. 115.

Pone Tigellinum. Respondet Juvenali monitor quidam: jam Mutii Scævola tempora pridem abiire, jam

longe mutata sunt omnia. Enimvero si reprehendas ac notes v. g. Tigellinum, aliumve in Aula potentem, id non impune, ut olim, feceris.

Tigellinum. C. Fulcinius Tigellinus patre Agrigentino, juvenis egens at valde pulcher ob flagitia urbe summotus est. Deinde Neronis amicitiam nactus, ac postea Galbæ, ab hoc etiam vindicatus et servatus est, cum, mortuo Nerone, a Populo Romano ad supplicium deposceretur.

Teda. Arbor resinam abundantur exudans, unde flammis ac lumini sacrorum grata dicitur, apud Plin. lib. 16. cap. 10.

Teda lucebis. Id est, vivus cremaberis jussu Tyranni, et delatorum arbitrio,

Qua stantes ardent, qui fixo gutture fumant,
 Et latum mediâ sulcum deducit arenâ.
 Qui dedit ergo tribus patruis aconita, vehetur
 Pensilibus plumis, atque illinc despiciet nos?
 Cum veniet contra, digito compeſce labellum:
 Accusator erit, qui verbum dixerit, hic est.
 Securus licet Æneam, Rutulumque ferocem
 Committas: nulli gravis est percussus Achilles;
 Aut multum quæſitus Hylas, arnamque secutus.

Enſe

bitrio. Hic alluſum volunt nonnulli ad Neronis in Chriſtianos immanitatem, de qua Cornel. Tacit. Annal. 15. *Aut crucibus affixi, inquit, aut flammandi: atque ubi defeciſſet dies, in uſum nocturni luminis urebantur, Chriſtiani nimirum.*

Fixo gutture. Rectus enim erat gladii mucro ſub mento poſitus, quo vultum erigere cogebatur.

Et latum media ſulcum deducit arenâ. Verſus iſte creditur a nonnullis adulterinus. Legunt alii, *deducis*: alii *qui ducit*, ut ſit continendus ſenſus. Et Lipſius ex vet. Cod. corrigit ſic:

Et latus mediam ſulcus diducit arenam. Interpretari licet vel de ſulco in arena factò cum Rei corpus eo quo dictum eſt modo raptabatur ad patibulum: vel de ſcrobe et foſſâ, in qua deſoſſus affixuſque palo vivus comburebatur.

Qui dedit ergo tribus patruis, &c. Indignabundus Juvenalis reſpondet monitori. Ergone mollis Tigellinûs

impune deſpiciet nos neque ſolum effæminatus ſed veneficus et nequam? Vide ſupra ad v. 67.

Cum veniet contra. Imo, inquit monitor, ſi forte obviuſ fiat tibi Tigellinus iſte, vide ne quid in illum mutias.

Securus licet Æneam, &c. Pergit monitor, quod ſi te carmina ſcribendi ſtudio tenet, licet nobilem animi ardorem ſequi; illuſtres mortuos verſibus tuis exorna, quod fecit Virgiliuſ, minori periculo, majori gloria, quam ſcribendo Satiras.

Æneam Rutulumque. Certamina Æneæ Trojanorum ducis, et Regis Rutulorum Turni, de quibus in Æneide Virg. Lib. 7. et. ſeq.

Nulli gravis eſt percuffus Achilles. Nemo offendetur carmine de Achillis morte, aut de Hylæ fato.

Quæſitus Hylas. Hic Herculis ſociuſ ad hauriendam aquam proſectus, cum ad flumen Aſcanium ſe inclinaret,

Ense velut stricto quoties Lucilius ardens
 Infremuit, rubet auditor, cui frigida mens est
 Criminibus, tacitâ sudant prœcordia culpâ.
 Inde iræ, et lacrymæ. Tecum priûs ergo voluta 155
 Hæc animo, ante tubas : galeatum serò duelli
 Pœnitet. Experiar quid concedatur in illos,
 Quorum Flaminîâ tegitur cinis, atque Latinâ.

naret, simul cum urna undis abrep-
 tus est. Ab Nymphis raptum fabu-
 lantur Poetæ ob pulchritudinem.
 Porro sollicitè quæsitus Hylas cum
 non compareret, in ejus honorem
 Sacra instituit Hercules, in quibus
 solemniter inlâmaretur. Hinc Virg.
 Eclog. 6.

*His adjungit Hylam: nautæ quo
 fonte relictum
 Clamâssent, ut littus Hyla, Hyla omne
 sonaret.*

Lucilius. Vide Perf. Sat. i. ad v.

114.

— *Secuit Lucilius urbem.*

Ante tubas. Metaphora a rebellica.

*Quorum Flaminia, &c. Nobiles vi-
 ros, quorum sepulchra visuntur ad
 utrumque latus viarum Flaminîæ ac
 Latinæ.*

Flaminîâ. Scilicet Viâ de hac supra.

*Latina. Via lapidibus strata, ut
 aiunt, ab urbe ad Sinuessam, quod
 extremum est Latii oppidum.*

S A T I R A II.

A R G U M E N T U M.

Reprehendit indignabundus Poeta Hypocrisim in fideis Philosophis, in Judicibus, Sacerdotibus, Ducibus, Nobilibus; qui omnes impie de Inferorum Suppliciis sentientes, Victores ipsi a victis Gentibus corrumpuntur, necnon alios corrumpunt.

ULTRA Sauromatas fugere hinc libet, et glaciale
Oceanum, quoties aliquid de moribus audent.

Qui Curios simulant, et Bacchanalia vivunt.

Indocti primum: quanquam plena omnia gypso

Chrysippi invenias; nam perfectissimus horum est,

Si quis Aristotelem similem, vel Pittacon emit,

Et jubet archetypos pluteum servare Cleanthis.

Fronti

Sauromatas. Aliter *Sarmatas*, qui populi Boristhenem inter ac Tanaim, flavios, ultra paludem Mæotidem.

Curios simulant. Præferunt vitam continentem et sanctam, qualem egit M. ille Curius Dentatus, Sabinorum, Samnitum, Lucanorum, et Pyrrhi Regis triumphator, interim vero Romanæ frugalitatis norma juxta ac fortitudinis specimen.

Gypso. Imagines e gypso quæ Chrysippum ejusque similes Sapientes repræsentant, collocant in Bibliothecis, et hinc videri volunt Chrysippi sectari virtutem, et sapientiam.

Chrysippi. Erat Stoicus Philosophus.

Aristotelem similem, vel Pittacon. Si quis effigiem habet in musæo suo, valde similem Aristoteli, vel Pittaco, aliisve Sapientibus, quæ ad vivum expressa factaque existimetur.

Aristotelem. Cui non notus is Platonis per annos viginti Discipulus, Alexandri Magni Præceptor, Peripateticorum Princeps, ob ingenii et eruditionis portentum, Naturæ Genius appellatus?

Pittacon. *Pittacus* Mityleneus, unus e septem Sapientibus.

Verius

Fronti nulla fides. Quis enim non vicus abundat
Tristibus obscœnis?

Rarus sermo illis, et magna libido tacendi,
Atque supercilio brevior coma. Verius ergo,
Et magis ingenue Peribomius. Hunc ego fatis
Imputo, qui vultu morbum, incessuque fatetur,
Horum simplicitas miserabilis; his furor ipse
Dat veniam.

Loripedem rectus derideat, Æthiopem albus.

Quis tulerit Gracchos de seditione querentes?

Quis cœlum terris non misceat, et mare cœlo,

Si fur displiceat Verri, homicida Miloni?

Clodius accuset mœchos, Catilina Cethegum;

In tabulam Syllæ si dicant discipuli tres?

Nonne igitur jure, ac merito vitia ultima fictos

Contemnunt

Verius ergo, &c. Ergo tolerabilior improbitas Peribomii, qui sese ostendit qualis est.

Loripedem rectus derideat, &c. Solus ille culpet aliorum vitia, qui sine vitio est. Nec enim decet ut varicus varicum, niger nigrum derideat. *Loripes* dicitur is, qui pedes in modum lori tortos habet.

Gracchos. Et ipsos seditionibus et rebus novis semper studentes.

Quis cœlum terris, &c. Quis non exclamat præ indignatione ut est apud Terentium, *O cœlum! ô terra! ô maria.*

Verri. Siciliæ deprædatori, dum ibi esset Proconsul.

Miloni. Qui P. Clodium interfecit.

Clodius Adulteriis, incestis, aliisque flagitiis famosus. Cicero pro Milone, et alibi.

Catilina Cethegum. Eiusdem conjurationis participes et conscii.

In tabulam Syllæ. In qua proscriptionis leges erant scriptæ.

Discipuli tres. Cæsar, Pompeius, Crassus, aut certe Augustus, Lepidus, Antonius.

Nonne igitur, &c. Quæ cum ita sint, an non jure detestamur hypocritas, Scauri similes?

Vitia ultima. Id est, vitiosissimi homines.

Scauros.

Contemnunt Scauros, et castigata remordent?
 Non tulit ex illis torvum Laronia quemdam
 Clamantem toties; ubi nunc lex Julia? Dormis? 25
 Ad quem ita subridens: "Felicia tempora, quæ te
 "Moribus opponunt: habeat jam Roma pudorem.
 "Tertius è cœlo cecidit Cato. Sed tamen unde
 "Hæc emis, hirsuto spirant opobalsama collo.
 "Quæ tibi? Ne pudeat dominum monstrare tabernæ. 30
 "Quod si vexantur leges, ac jura, citari
 "Ante omnes debet Scantinia. Respice primùm
 "Et scrutare viros: faciunt hi plura; sed illos
 "Defendit numerus; junctæque umbone phalanges.
 "Numquid nos agimus causas? Civilia Jura 35
 "Novimus? Aut ullo strepitu fora vestra movemus?
 "Luctantur paucae, comedunt coliphia paucae.

"Vos

Scauros. M. Æmilius Scaurus, homo nobilis, impiger, factiosus, potentiae, honoris, divitiarum avidus, cæterum vitia sua callide occultans. Sallust. *de Bello Jugurth.* Vide Afcon, Pæd.

Laronia. Alibi legitur, *Lauronia*, alibi et *Latronia* mulier verbis procax, et nummis potens, de qua Martialis. lib. 2. Epigram. 32.

Abnegat et reines nostrum Laronia servum;

Respondes, orba est, dives, anus, vidua.

Quemdam. Adversus impuras mulieres debacchantem.

Lex Julia. Contra adulteros.

Ad quem ita subridens. Laronia per

amarum et salsum jocum ulciscitur Laronia, et viros insectatur.

Tertius Cato. Tertius quia duo fuisse insignes hujus nominis viri, alter M. Cato a censura cognominatus; alter M. item Cato Cenforis pronepos, qui bello civili se ipse interemit Uticæ in Africa, unde Uticensis dictus.

Scantinia. Lex lata adversus Scantipium virum impudicum ejusque similes.

Coliphia. Horum meminit Plautus in *Persa* Scen. 3. et Martialis. lib. 7. Epigram. 66. panes athletarum fuisse dicuntur, appellati sic, eo quod eorum membra Græce *κωλα* reddant *ἰφια*, i. e. *robusta*. Panes aiunt cum recenti

" Vos trahitis lanam, calathisque peracta refertis

" Vellera : vos tenui prægnantem flamine fustum

" Penelope melius, melius torquetis Arachne. 40

" De nobis post hæc tristis sententia fertur.

" Dat veniam corvis, vexat censura columbas."

Fugerunt trepidi vera ac manifesta canentem
Stoicidæ. Quid enim falsi Laronia ? Sed quid

Non facient alii, cum tu multitia sumas, 45

Cretice ? Et hanc vestem populo mirante, perores

In Proculas, et Pollineas ? Est mœcha Fabulla :

Damnetur si vis etiam Carfinia. Talem

Non sumet damnata togam. Sed Julius ardet,

Æstuo. Nudus agas ; minus est insania turpis. 50

En

centi caseo commixtos fuisse *colipbia*. Censor mollitiem præfers, quid alii
Alii etymologiam deducunt a *κολιξ*, non audebunt ? Et molles qua fronte
quod pastilli seu placentæ genus ce- mollis ipse damnabis.
lebratur Athenæo lib. 3. Item lib.
14. cap. 13.

Penelope. Ulyssis uxor lanificii pe- *Multitia*. Vestes bombycinas, sub-
ritissima, quæ procos absente viro tiles, pellucas.
sapienter elusit, eis se promittens ob-
secuturam absoluta tela, quam sin-
gulis noctibus retexebat.

Arachne. Lydia puella, quæ, ut *Cretice*. O Critice, ô Judex severe,
fabulantur, in certamen artis tex- instar Æaci, Minois, Rhadamanti,
torizæ Palladem ausa provocare in in Creta pridem, et nunc apud Infe-
araneam transformata temeritatem ros Judicum, ut aiunt. Porro fuit Juli-
luit. Ovid. Met. 6. us Creticus sub Cæsaribus, illustrium
causarum actor, teste Vet. Schol.

Stoicidæ. Sicut Priamidæ, Æaci- *Proculas et Pollineas*. Impudicas
dæ, Scipiadæ. Veros autem Stoicos mulieres.
non indicat aut ferit, sed hypocritas, *Fabulla, Carfinia*. Nomina muli-
qui Stoicam probitatem simulantes erum impudicarum, quarum hæc
nesariè vivunt. illâ videtur indicari et induci velut
turpior, ac nequior.

Quid non facient alii. Si to Judex et *Sed Julius ardet*. Respondet et
Nudus agas. Reponit Juvenalis. *Minus est insania turpis*. Quamvis
enim

En habitum, quo te leges ac jura ferentem
 Vulneribus crudis populus modo victor, et illud
 Montanum positis audiret vulgus aratri?
 Quid non proclames, in corpore Judicis ista
 Si videas? Quæro an deceant multitia testem. 55
 Acer, et indomitus, libertatisque magister,
 Cretice, pelluces. Dedit hanc contagio labem,
 Et dabit in plures: sicut grex totus in agris
 Unius scabie cadit, et porrigine porci;
 Uvaeque conspectâ livorem ducit ab uvâ. 60
 Fœdus hoc aliquid quandoque audebis amictu.
 Nemo repente fuit turpissimus. Accipient te
 Paulatim qui longa domi redimicula sumunt
 Frontibus, et toto posuere monilia collo,

Atque

enim ita nudum te insanum existiment, minor erit infamia, quam si mollis et flagitiosus per vestes illas sericas videare. Legunt quidam, infamia pari sensu. Utrobique amara est ironia et permissio.

Montanum vulgus. Quod montes et agros incolit, et in urbem confluere solet, ad triumphî pompam spectandam, aut ad leges quæ promulgantur, excipiendas.

Acer et indomitus, &c. Per sarcasum et subsannationem crebram exagitat mollem Creticum Juvenalis: scilicet in isto habitu vindex libertatis omnino videris, inquit.

Pelluces. Ut per togam sericam et subtilem perspiciuntur membra tua,

sic et animus tuus virilis apparet, elucetque. Ironice.

Accipient te. Suum in consortium te assument impuri mystæ, quorum instituit Collegium Domitianus ad Quinquatriâ Minervæ quotannis in Albano celebranda: ex Seuton. Domit. c. 4. Horum lasciviam hic a Poëta potissimum reprehendi nonnulli contendunt.

Longa redimicula. Redimiculum, muliebris capitis ornamentum; fasciolæ seu tæniæ a mitra dependentes. Tull. Verr. 5. hæc civitas mulieri redimiculum præbeat. Vide Virg. Æneid. 9.

Et tunicæ manicas, et habent redimicula mitræ.

Atque Bonam teneræ placant abdomine porcæ,
 Et magno cratere Deam : sed more sinistro 65
 Exagitata procul non intrat fœmina limen.
 Solis ara Deæ maribus patet : ite profanæ,
 Clamatur : nullo gemit hic tibicina cornu.
 Talia secreta coluerunt Orgia tedâ
 Cecropiam soliti Baptæ lassare Cotytto. 70
 Ille supercilium madida fuligine tinctum
 Obliqua producit acu, pingitque, trementes
 Attollens oculos.
 Reticulumque ille comis auratum ingentibus implet
 Cœrulea indutus scutulata, aut galbana rafa ; 75

worked in needle work. Then a white garment.
Et
Atque Bonam teneræ, &c. Descri- tionibus ad satietatem usque et lassitudinem peragebantur.
bit ritus a fœminis servari solitos in
Sacris illis nocturnis. Baptæ. Ανω του βαπτισμ, lavare, dicti: quia aqua calida tingeantur illis Sacris Cotyttus initiati.
Bonam Deam. Seu Maiam, seu Proserpinam, Opem, &c. Macro- lib. 1. Saturnal. cap. 12.
Abdomine porcæ. Porcæ fumen opimum Antiqui abdomen vocabant.
Orgia. Bacchi Sacra, sic dicta ab οργης furore.
Cecropiam. A Cecrope primo Atheniensium Rege denominatur sæpe id omne quod ad Athenas atque universam Atticam regionem pertinet.
Cotytto. Accusat. Græc. quartæ Declinationis. Ea fuit saltatrix spurcissima, post mortem in Impudentiæ Deam consecrata Athenis, et nocturnis Sacris omni libidinum genere plenis culta.
Lassare. Ea nempe Sacra salta-

tionibus ad satietatem usque et lassitudinem peragebantur.
Baptæ. Ανω του βαπτισμ, lavare, dicti: quia aqua calida tingeantur illis Sacris Cotyttus initiati.
Ille supercilium, &c. Quidam ex illis denigrant supercilia.
Reticulumque comis. Muliebris ornamentum capitis adhibet, reticulo aureo comam colligit ac religat. Plin. lib. 12. cap. 14. sic habet: *Persona adjicitur capiti, densumve reticulum.*
Cœrulea indutus. Subauditur, vestimenta.
Scutulata. Orbiculis notata. Plinius lib. 8. cap. 48. plurimis liciis texere, quæ polymita appellant, Alexandria instituit; scutulis dividere, Gallia.
Galbana. A colore floris Galbana dicta

Et per Junonem domini jurante ministro.
 Ille tenet speculum mollis gestamen Othonis,
 Actoris Arunci spoliū, quō se ille videbat
 Armatum, cum jam tolli vexilla juberet.
 Res memoranda novis annalibus, atque recentis
 Historia, speculum civilis farcina belli.
 Nimirum summi ducis est occidere Galbam,
 Et curare cutem summi constantia civis,
 Bebriaci in campo spoliū affectare palati,
 Et pressum in faciem digitis extendere panem,

85

Quod

dicta sunt vestimenta muliebria galbahei coloris, qui sublucidus et subalbus est cum pallore. Hinc Martialis Lib. 1. Epigram. 97. effœminatum notas, *galbanos habes mores*, inquit De *Galbano* Plin. pluribus locis lib. 12. cap. 25. Dat et *galbanum* Syria, e ferula ejusdem nominis, resinæ modo. Salmasius alique legunt, *Galbina*, id est, viridis coloris.

Rasa. Non villosa, pilos non habentia. Plin. lib. 8. cap. 48. mox citat. Togas raras Divi Augusti novissimis temporibus cepisse, feribit Fenestella.

Et per Junonem. Non dominatum, sed etiam ministro jurante, &c.

Per Junonem jurant. Hæc omnia muliebriter. Nam solæ mulieres per Junonem jurabant; viri per Jovem, per Herculem.

Gestamen Othonis. Quo utebatur Otho Imperator.

Actoris Arunci spoliū. Ironice locum hunc inserit ex *Æneide* 12. sensus est: isque tam gloriatur speculo ab Othone accepto, quam Turnus præcepta Actoris Arunco ingenti sua hasta, apud Virgilium.

Summi ducis. Othonis, qui Galbam Imperii mense septimo, in medio urbis Romæ foro obtruncavit.

Summi constantia civis. Ejusdem scil. Othonis.

Bebriaci in campo. Ubi Otho profligatus a Vitellianis. Oppidum est Cremonam inter et Veronam, in Ducatu Mantuano.

Palati. Id est, Imperii Romani, cujus pacificum regimen spondebat sibi Otho victis hostibus, Vitellio cum suis, immemor a se illatæ non ita pridem Galbæ necis; suæ vero luxuriæ semper memor, et affectati decoris stolide tenax.

Et pressum in faciem, &c. Super

C 3

genas

Quod nec in Assyrio pharetrata Semiramis orbe,

Mæsta nec Aëtiaca fecit Cleopatra carina.

Hic nullus verbis pudor, aut reverentia mensæ.

Hic turpis Cybeles, et fracta voce loquendi

Libertas, et crine senex fanaticus albo

90

Sacrorum Antistes, rarum ac memorabile magni

Gutturis exemplum, conducendusque magister.

Vicit et hoc monstrum tunicati fuscina Gracchi,

Lustravitque

genas ac faciem extendere micam panis asinino lacte madidi, ad nitorem cuti procurandum.

Quod nec in Assyrio, &c. Quod quidem illæ mulieres bellatrices et luxuriosæ, Semiramis, et Cleopatra, non fecerunt in bello: quibus proinde Otho mollior et effæminatior extitit.

Assyrio. Assyria regio majoris Asiæ, Medis, Armenis, et Mesopotamiæ contermina.

Semiramis. Uxor Nini Assyriorum Regis fortis et bellicosa, unde pharetratam vocat.

Mæsta nec Aëtiaca. Nec Cleopatra Ægypti Regina, mæsta quod ab Augusto victa cum Antonio, navali prælio fuisset, ad Aëgium Epiri urbem, et promontorium, atque sibi mortem admotis aspidibus parans, ne duceretur in triumpho.

Hic nullus verbis pudor. Apud Albanos illos Sacerdotes Flaviales, de quibus supra, nulla moderatio luxuriæ: impuditiæ, aut gulæ modus nullus.

Hic turpis Cybeles. Turpis enim sermonis libertas inter illos viget: obscæna quævis loquuntur, qualia usurpant et cantant Cybelæ Sacerdotes in ejus Sacris atque ludis. Diodorus Siculus lib. 4. cap. 5. Ovid Fast. 4.

Conducendusque magister. Quasi insignis gula et obscænitatis præceptor, advocari dignus et pretio conducì, si abesset, aut forte ductus non esset, ex more.

Tunicati. Gladiatores induti simplici tunica decertabant, qua essent expeditiores. V. Sat. 8. v. 207.

Fuscina. Tridens telum quo utebatur Retiarius.

Fuscina Gracchi. Gracchus, vel quilibet aliis a Patriciis ac Nobilibus, armatus rei ac fuscina more Gladiatorum, ac tunica leviter obtectus, et in arena depugnans cum sordidis et infimis. In amphitheatro nempe componebantur Gladiatorum paria: alter Mirmillo dicebatur ac secutor; habebatque pro armis, gladium, clypeum,

Lustravitque fugâ mediam gladiator arenam,
 Et Capitolinis generosior, et Marcellis,
 Et Catulis, Paulisque minoribus, et Fabiis, et
 Omnibus ad podium spectantibus : his licet ipsum

Admoveas

clypeum, galeam : alter Retiarius reti ac fuscina armatus, reti quidem involvere caput, Mirmillonis conabatur, ac fuscina captare, humique affligere.

Lustravitque fugâ, &c. Declinans Mirmillonem infesta cuspide appetentem. Vel intelligit Gracchum non Retiarium tantum egisse, sed et Mirmillonem, qui fugam simulabat ante Retiarium : unde consueverat Retiarius identidem increpare : non te peto, piscem peto, quid me fugis, Galle ? Nimirum verticis illius galeæ inerât piscis effigies.

Arenam. Aream amphitheatri Rom. arena stratum, ne sanguis ibi fusus in Gladiatorio præsertim munere spectantibus horrori esset, si humi defluere ac decurrere cerneretur.

Capitolinis. Manliis, quorum unus defenso Capitolini cognomen ac decus invenit. Tit. Liv. Lib. 5.

Marcellis. Quam illustis Marcellorum familia Romæ fuerit, quorum unus Syracusas expugnavit, quinque Consul fuit, Annibalem in Italia primus vicit ; vide Plutarchum.

Catulis. Q. Lutatius Catulus primum bellum Punicum gloriose con-

fecit, demerfis aut captis hostium sexcentis navibus.

Paulisque. Paulus Æmilius fortiter in acie dimicans Cannensi clade occubuit. Ejus posterii pluribus triumphis nobilitati sunt. Plut.

Fabiis. Hi numero sex et trecenti ex eadem familia, cum viderent populum detineri Veientium bello, hoc sibi mandari poposcerunt : verum post multas victorias in insidias delapsi omnes simul intercidere. Ovid Fast. Lib. 2.

Una dies Fabios ad bellum miserat omnes :

Ad bellum missos perdidit una dies.

Ad podium spectantibus. Quibusvis Nobilibus qui ludos spectant e podio Theatri loco, ubi primus ordo subselliorum ; ita ordinante Augusto. Seuton. cap. 44.

Podium. Proscena quædam est, seu projectum e muro ædificium, a pede dictum est, quia velut pes e pariete sæpius ab ima ædium parte extruitur podium, procedit, ac porrigitur. Vide Vitruv. Lib. 5. Alex. ab Alex. Lib. 5. c. 16.

His licet ipsum admoveas. Ne excepto quidem Prætor vel Munerario, qui Gladiatorum munus edit. Neronem

Admoveas, cujus tunc munere retia misit.

Esse aliquos Manes, et subterranea regna,
Et contum, et Stygio ranas in gurgite nigras,
Atque una transire vadum tot millia cymba,
Nec pueri credunt, nisi qui nondum ære lavantur.
Sed tu vera puta. Curius quid sentit, et ambo
Scipiadae? Quid Fabricius, manesque Camilli?

100

Quid

ronem forsitan aut Domitianum notat: ac Néro quidem in Gladiatore ipse pugnavit, et cantavit in Scena, citharædi habitu, et auriga fuit. Vetus Schol.

Cujus munere retia misit. In cujus ludis ac munere Gladiatorio, Retiarius agens, retia immisit, et Mirmillonis caput apprehendere ac impedire nisus est. Vide supra.

Esse aliquos Manes. Quare vero tot scelera grassantur Romæ? Nimirum, inquit Poëta, quia metus Deorum nullus coercet, et Inferorum supplicia veluti anilia commenta et fabulæ accipiuntur.

Contum. Quo Charon impellit cymbam, ac transmittit Umbras seu Animas ad alteram Stygis ripam, qua pergant ad regnum Plutonis. Virgilius.

Ipse ratem conto subigit, &c.

Stygio. *Styx*, fons in Arcadia nimio frigore tam exitiosus, ut statim enecet potantes. Plin. Lib. 31. cap. 2. et Lib. 2. cap. 103. Vitruv. Lib. 8. cap. 3. Poëtæ vero fabulantur Paludem esse Inferorum, e qua profluit Cocytus, Virgil. *Æneid* 6.

Cocyti stagna alta vides, Stygiamque paludem.

Ranas nigras. Atrum et nigrum appellatur, quicquid Inferorum est. *Ranas* in palude Styge Poëtæ locant. Testis Aristophanes in *Ranis* Comœdia.

Vadum. Cocyti alveum.

Tot millia. Animarum, quæ locum non occupant, ut corpora.

Nondum ære lavantur. In Thermis nondum lavant; vel, quod pueri non solvunt balneaticum seu quadrantem. Vetus Schol.

Scipiadae. Cneius et Publius Scipiones de quibus Tit. Liv. L. 23. et seq. Et Virg.

Duo fulmina belli Scipiadas.

Fabricius. Hunc laudat Valer. Max. Lib. 4. cap. 3. n. 6. honoribus atque auctoritate cunctis majorem, censu autem cuique pauperrimo parem dicens. Hic Samnitum et Pyrrhi dona sprexit. Ejus filix de publico dotata, gloriam domesticam viris dumtaxat cum publica pecunia detulerunt.

Camilli. Is quinquies dictator fuit, Veios expugnavit, Gallos bis fregit, tam

Quid Cremeræ legio, et Cannis consumpta Juventus, 105
Tot bellorum animæ? Quoties hinc talis ad illos

Umbra venit, cuperent lustrari, si qua darentur
Sulphura cum tedis, et si foret humida laurus.

Illuc heu miseri traducimur: arma quidem ultra
Littora Jubernæ promovimus, et modo captas

110

Orcadas, ac minima contentos nocte Britannos.

Sed quæ nunc populi fiunt victoris in urbe,

Non faciunt illi, quos vicimus.

tam clarus per omnia, ut alter Ro-
mulus diceretur.

Cremeræ legio. Cremera fluvius He-
truriæ, ad quem intercepti, ut dic-
tum est, insidiis Velentium Fabii
tantum non perdiderunt nomen, uno
impubere domi relicto. Tit. Liv.
Lib. 2. cap. 48. et seq. Ovidius
Fast. 2.

*Ut celeri passu Cremeram tetigere ra-
pacem.*

Cannis. Ad Cannas vicum Apuliæ
Rom. exercitus, ipsosque Consules
Paulum Æmiliū, et Ter. Varro-
nem, tanta clade affecit Annibal,
cæsis quadraginta hominum milli-
bus, et Equitibus Romanis tanto nu-
mero, ut annulorum tres modios mi-
ferit Carthaginem. Cannarum ru-
dera etiamnum ostenduntur, vulgo,
Canna destrutta.

Talis umbra. Quales ante notavi-
mus infames libidine ac sceleribus.

Sulphura cum tedis. De tedis ante
diximus. Sulphur, ignis et aqua ad-

hibebantur ad eos purgandos, qui
contaminati fuerant aliquo piaculo.

Ovid. Metam. 7. Fab. 2.

*Terque senem flamma, ter aqua, ter
sulphure lustrat.*

De Sulphure, testatur etiam Plin.
lib. 35. c. 15.

Humida laurus. Aspergillum elau-
ro, aqua intinctum.

Jubernæ. Alii *Juvernæ*, id est,
Hiberniæ seu Irlandiæ.

Modo captas. Nuper ab Impera-
tore Claudio subactas. Is et de Bri-
tannis triumphavit eo tempore, et
inde Britannicum vocari filium su-
um voluit.

Minima contentos nocte. Septentri-
onales terras ac Insulas intelligit ad
Britanniam majorem pertinentes,
ubi circa Solstitium æstivum nox
brevis est, sicut hyemali longior, et
dies fere nullus: quod facit Sphæræ
inclinatio, et Solis super Horizontem
mora longior aut brevior.

S A T I R A III.

ARGUMENTUM.

Fingit Poëta, Umbratium Haruspice amicum suum urbe cedere, tot vitia et Scelera, pertæsum, quæ Romæ grassantur, et in dies serpunt.

QUAMVIS digressu veteris confusus amici,
Laudo tamen vacuis quod sedem figere Cumis
Destinet, atque unum civem donare Sibyllæ.

Janua Baiarum est, et gratum littus amœni
Secessus. Ego vel Prochyta præpono Suburræ. 5

Nam quid tam miserum, et tam solum vidimus, ut non
Deterius credas horrere incendia, lapsus
Tectorum assiduos, ac mille pericula sævæ
Urbis, et Augusto recitantes mense Poëtas?

Sed

Cumis. Hæc est Campaniæ urbs
maritima, non procul Puteolis, Si-
byllæ antro et Sacello incluta.

Janua Baiarum est. Hac itur Baiæ,
et in amœnos illos secessus.

Baiarum. Hoc oppidum est Cam-
paniæ, Puteolos inter et Cumas in
finu illo qui dicitur nunc *Golfo di*
Possuqlo, et *di Napoli*. Ibi erant
calentes aquæ valetudini peritiles,
singularis autem amœnitas ac cœli
temperies: et hinc magna Roma-

norum frequentia, atque ædificio-
rum nitor ac splendor. Strabo Lib.
5. Unde Horatius lib. 1. Epist. 1.

*Nullus in orbe finas Baiis præluet
amœnis.*

Prochyta. Hæc est insula ad osti-
um Baiæni sinus, hodie, *Procida*.

Tum sonitu Prochyta alta tremis, &c.
Suburræ. Suburra, vel Subura,
quam Mart. clamosam vocat, lib. 12.
Epig. 18. Vicus est Romanus, e-
tiam hodie, *la Suburra*.

Madidamque

Sed dum tota domus rhedâ componitur unâ,
 Substitit ad veteres arcus, madidamque Capenam;
 Hic ubi nocturnæ Numa constituebat amicæ.
 Nunc sacri fontis nemus, et delubra locantur
 Judæis, quorum cophinus, scenumque supellex.
 Omnis enim populo mercedem pendere jussa est
 Arbor, et ejectis mendicat silva Camœnis.
 In vallem Ægeriæ descendimus, et speluncas
 Dissimiles veris. Quanto præstantius esset
 Numen aquæ, viridi si margine clauderet undas
 Herba, nec ingenuum violarent marmora tophum?
 Hic tunc Umbritijs, Quando artibus, inquit, honestis
 Nullus in urbe locus, nulla emolumenta laborum,
 Res hodie minor est, herè quàm fuit, ac eadem cras
 Deteret exiguis aliquid; proponimus illuc
 Ire fatigatas ubi Dædalus exuit alas:
 Dum nova canities, dum prima, et recta senectus,

25

Dum

Madidamque Capenam. Quia super
 eam aquæductus.

Capenam. Urbis porta, qua ibatur
 Capuam. Hodie Porta de S. Sebastia-
 no.

*Hic ubi nocturnæ Numa constituebat
 amicæ.* Qui locus Numæ cum Æ-
 geria Nympha ad conveniendum
 conditus et constitutus erat. De
 quo Tit. Liv. lib. 1. cap. 19.

Locantur Judæis. Judæi veletiam
 Christiani Domitiani Edicto urbe puls-
 i in ea se loca receperunt, et pro lo-
 catione mercedem pendunt.

Ejectis Camœnis. Quibus Numa
 pridem consecrârat lucum, fontem,
 delubrum.

*Ingenuum violarent marmora to-
 phum!* Tophus rudis est et scaber la-
 pis in loco nascens et concretus, cui
 videtur illata vis cum submotus inde
 est, ad substituenda marmora.

Umbritijs. Umbriti Haruspicum
 peritissimi meminit. Plin. lib. 10.
 c. 6.

Illuc ire. Cumas nos conserte, quo
 Dædalus fugiens Minoia regna evo-
 lavit, ibique Phæbo sacravit remi-
 gium

Dum superest Lachesi quod torqueat et pedibus me
 Porto meis, nullo dextram subeunte bacillo,
 Cedamus patriâ: vivant Arturius isthic,
 Et Catulus: maneant qui nigra in candida vertunt; 30
 Queis facile est ædem conducere, flumina, portus,
 Siccandam eluviem, portandum ad busta cadaver,
 Et præbere caput dominâ venale sub hastâ.
 Quondam hi cornicines, et municipalis arenæ
 Perpetui comites, notæque per oppida buccæ, 35
 Munera nunc edunt, et verso pollice vulgi

Quemlibet

gium alarum, ut ait Virgilius initio
 sexti Æneidos.

Lachesi. Una Parcarum est.

Arturius et Catulus. Sordidi homines per adulationes et crimina ad opes evecti.

Isthic. Romæ, per indignationem dictum.

Ædem conducere. Vel reficiendam, vel majori pretio deinde locandam.

Præbere caput dominâ venale sub hastâ. Venalem servum et ponere, mangonium exercere; vel publicis auctionibus præesse ac venditionibus servorum, accepta ad id potestate et auctoritate, et quæstum hinc facere. Vel qui seipsos vendi patiuntur, ut vult, Turneb. L. 10. c. 27.

Dominâ sub hastâ. Vel quod emptoribus ut dominis cederent empti servi, vel quod heri servos venum exponerent sub hastâ, ex more, præcone venales proclamante. Vide Alex. ab Alex. L. 3. c. 16.

Hi cornicines. Arturius, Catulus,

et similes, cornu vel tibia canentes, dum gladiatores pugnant.

Municipalis arenæ perpetui comites.

Qui per oppida vagati sunt operam suam locantes, dum in Theatris ad gladiatoriam exercebantur municipes et oppidani.

Notæque per oppida buccæ. Arte sua noti homines soliti per Italiam cursare, et buccas inflare; cornu, tibia, buccina canentes, dum in arena certabatur.

Munera nunc edunt. Gladiatorium munus dant populo, quod non nisi potentiores et opulenti faciebant, quin et Nobiles, et censum Equestrem habentes, ex Edicto Tiberii, et Senatusconsulto. Cornel. Tacit. Annal. 4. Alex. ab Alex. Lib. 6. cap. 19.

Verso pollice. Conversus retro pollex signum erat occidendi Gladiatoris qui succubuerat: sicut e contra presso pollice populus indicabat jubebatque parci victo et afflicto humi.

Ranarum

Quemlibet occidunt populariter : inde reversi
 Conducunt foricas. Et cur non omnia ? Cum sint
 Quales ex humili magna ad fastigia rerum
 Extollit, quoties voluit Fortuna jocari. 40
 Quid Romæ faciam ? Mentiri nescio, librum,
 Si malus est, nequeo laudare, et poscere : motus
 Astrorum ignoro : funus promittere patris
 Nec volo, nec possum : ranarum viscera nunquam
 Inspexi : ferre ad nuptam quæ mittit adulter, 45
 Quæ mandat, nōrunt alii : me nemo ministro
 Fur erit : atque ideo nulli comes exeo, tanquam
 Mancus, et extinctæ corpus non utile dextræ.
 Quis nunc diligitur, nisi conscius, et cui fervens
 Æstuat occultis animus, semperque tacendis ? 50
 Nil tibi se debere putat, nil conferet unquam,
 Participem qui te secreti fecit honesti.
 Carus erit Verri, qui Verrem tempore, quo vult,
 Accusare potest. Tanti tibi non fit opaci
 Omnis arena Tagi, quodque in mare volvitur aurum, 55
 Ut somno careas, ponendaque præmia sumas
 Tristis, et a magno semper timearis amico,
 Quæ nunc divitibus gens acceptissima nostris ;
 Et quos præcipue fugiam, properabo fateri ;

Nec

Ranarum viscera nunquam inspexi.
 Licet Haruspex animalium viscera
 consulere assuevi, haud tamen un-
 quam e ranarum seu rubetarum extis
 beneficia sectatus sum. Vide Sat. I.
 v. 70.

Verri. Conscelerato homini de-
 prædatori, qualis Verres, de quo Sat.
 2.
Arena Tagi. Tagus fluvius His-
 panie nobilissimus, aureas volvere
 arenas decantatus.

Quamvis

Nec pudor obstat. Non possum ferre, Quirites,
 Græcam urbem; quamvis quota portio sæcis Achææ?
 Jampridem Syrus in Tiberim defluxit Orontes,
 Et linguam, et mores, et cum tibicine chordas
 Obliquas, necnon gentilia tympana secum
 Vexit, et ad Circum jussas prostare puellas.
 Ite, quibus grata est pictâ lupa barbara mitrâ.
 Rusticus ille tuus sumit trechedipna, Quirine,
 Et ceromatico fert niceteria collo.
 Hic alta Sicyone, ast hic Amydone relicta,

Hic

Quamvis quota portio sæcis Achææ? capitis usitatum Syris, Phrygiis, Ægyptis, aliisque.

Verum non Græci tantum, sed et Syri mores nostros corruptum venere: et horum Romæ est major quam illorum numerus. *Rusticus ille tuus.* A pastoribus originem trahens.

Syrus in Tiberim defluxit Orontes. *Orontes* Syriæ fluvius est. Id est, jampridem Syrorum eluvies Romam invexit sordes suas, et morum pravtatem, luxum, voluptates.

Chordas obliquas. Mores curvos simul cum incurvis instrumentis, cithara, aliisque.

Gentilia tympana. Apud suam gentem usitata maxime in Sacris Cybeles.

Circum. Circus dicitur planities rotunda, in qua pugiles equitesque exercebantur, populo ad spectandum circumfidente.

Lupa. Ita meretrix appellatur, quod sicut edendi lupa avida est, et obvios devorat; sic meretrix quæstui inhians, nec pudori parcat nec corpori, ac libidinosos perdit.

Picta mitra. Quod est ornamentum capitis usitatum Syris, Phrygiis, Ægyptis, aliisque.

Rusticus ille tuus. A pastoribus originem trahens.

Trechedipna. Vestem cursoriam, a *trecho*, curra et *diuvov*, cæna, qua cursitent, vel ad cænam rectam, vel ad sportulam.

Quirine. Romuli cognomen est.

Ceromatico. Ceroma unguentum ex oleo et pulvere seu terra, quo uti solebant athletæ, Martial. Lib. 7. Epigram 31.

Vara nec injecto ceromate brachia tendis.

Niceteria. Græca vox præmia victoriæ significans, ut torques, quæ colle pendentia ferre consueverant, ut ait vetus Schol.

Hic alta Sicyone, &c. At Græci aliique exteri patria sua relicta Romam venientes, nostri, Romanis se multo præstantiores ostentant.

Sicyone. Urbs est Peloponnesi, Sicyoniæ quondam regionis primaria.

Amydone.

Hic Andro, ille Samo, hic Trallibus, aut Alabandis, 70
 Esquilias, dictumque petunt a vimine collem,
 Viscera magnarum domuum, dominique futuri.
 Ingenium velox, audacia perdita, sermo
 Promptus, et Isæo torrentio: ede quid illum torrentior:
 Esse putes? Quemvis hominem secum attulit ad nos. 75
 Grammaticus, Rhetor, Geometres, Pictor, Aliptes,
 Augur, Schœnobates, Medicus, Magus, omnia novit.
 Græculus esuriens, in cœlum jusseris, ibit
 Ad summam non Maurus erat, nec Sarmata nec Thrax
 Qui sumpsit pennas, mediis sed natus Athenis. 80

Horum

Amydonæ. Quæ Macedoniæ civi-
 tas est in Pæonia regione.

Andro. Insula maris Ægei, una
 Cycladum.

Samo. Insula maris Icarii Junonis
 sacra.

*Esquilias, dictumque petunt a Vi-
 mine collem.* Colles urbis Romæ, Es-
 quilium et Viminalem petunt, et in
 præcipuas se familias insinuant.

Esquilias. Hodie mons S. Mariæ
 Majoris.

A vimine. Hunc e septem collibus
 Rom. dictum a viminibus circa Jo-
 vis aram exortis; ut refert Sext.
 Ruf.

Viscera. Quasi præcordia a quibus
 motus omnis, et vita.

Viscera magnarum domuum. Quarum
 secreta penetrantes, etiam hæredi-
 tates captant per obsequia, et astus:
 unde etiam domini evadunt.

Isæo. Isæas Atheniensis Orator,

Præceptor Demosthenis. Quin. L.
 12. cap. 10. *Isæum* laudat.

Aliptes. Græca vox cum præcipue
 designans qui athletas et pugiles pe-
 rungebat: ἀλῖπτος ὄχις.

Schœnobates. Σχοινός est funis e
 junco, βαῖνον gradior. Adversus Græ-
 culos Græca vocabula non semel
 usurpat Juvenalis.

Magus. Vox hæc Persica Lingua
 Sapientem et Philosophum indicat.

Omnia novit Græculus esuriens. Per-
 sius in Prologo,

*Magister artis, ingenique largitor
 venter.*

Maurus. Mauritania Africæ re-
 gio, ubi nunc Barbaria Occidentalis.

Thrax. Thracia Europæ maxima
 pars ad maria Ægeum et Euxinum
 ac Propontidem, cujus caput Con-
 stantinopolis.

Qui sumpsit pennas. Dædalus, de
 quo abunde satis, Sat. I. v. 54.

Conchyliis.

Horum ego non fugiam conchyliâ? Me prior ille
 Signabit? Fultusque toro meliore recumbet
 Advectus Romam, quô pruna, et coctona vento:
 Usque adeo nihil est, quod nostra infantia cœlum
 Haufit Aventini baccâ nutrita Sabina?
 Quid, quod adulandi gens prudentissima laudat
 Sermonem indocti, faciem deformis amici:
 Et longum invalidi collum cervicibus æquat
 Herculis, Antæum prœcul a tellure tenentis?
 Miratur vocem angustam, qua deterius nec
 Ille sonat, quô mordetur gallina marito.
 Hæc eadem licet et nobis laudare: sed illis
 Creditur. An melior cum Thaida sustinet, aut cum
 Uxorem Comædus agit, vel Dorida nullo

Cultam

Conchyliâ. *Conchylium*, seu murex, piscis marinus, e cujus sanguine purpura fit. Hic sensus est: an diutius manere possum Romæ, ubi Nobilium vestimenta usurpant Græculi?

Pruna. Damascena, seu in Damasco monte nata.

Coctona. Sunt minores ficus Syriæ peculiare.

Aventini. Unus est e Romanis collibus, hodie, *Mons S. Sabine*.

Baccâ nutrita Sabina. Fructibus in Italia provenientibus. Metonymia.

Sabina. Terra Sabina suum etiam nomen hodie retineat, Tiberi alluitur; at olim fines habuit ampliores.

Æquat. Æqualem Herculi dicit adulator luctatorem qui roboris tantulum ostentavit.

Antæum. Gigantem Neptuni Terræque filium, quem certando fessum vires reparare matris Terræ tactu sensit Hercules, quare sublimem eum sustulit, atque ita brevi confecit. Hoc egregie describit Lucanus in fine Libri 4.

An melior, &c. Porro non adulatorum solum sed histrionum sunt Græculi. Numquid enim quisquam melius illis quamlibet in Scena personam agat, seu meretricis, seu honestæ feminae, seu Deæ, aut Nymphae?

Thaida. Persona est meretricis, Comica apud Terentium, *Eunuch*.

Dorida. Doris Oceani Thetysosque filia, Nerei sorore et conjux, Nereidum mater, ipsa maris etiam Nympha.

Nullo

Cultam palliolo? Mulier nempe ipsa videtur, 95
 Non persona loqui.
 Nec tamen Antiochus, nec erit mirabilis illic
 Aut Stratocles, aut cum molli Demetrius Hæmo.
 Natio comæda est. Rides? Majore cachinno
 Concutitur: flet, si lacrymas aspexit amici: 100
 Nec dolet. Igniculum brumæ si tempore poscas,
 Accipit endromidem: si dixeris, æstuo, sudad.
 Non sumus ergo pares: melior qui semper et omni
 Nocte dieque potest alienum sumere vultum;
 A facie jactare manus, laudare paratus, 105
 Si bene ructavit, si rectum minxit amicus,
 Si trulla inverso crepitum dedit aurea fundo.

Scire

Nulla cultam palliolo. Nullo, velo, palla, aut fascia coopertam: sic enim pinguntur Nymphæ.

Nec tamen Antiochus. Neque vero isti præstantes, quos adeo miramur hic, Comædiarum Actores Græculi, si fuerint illic in patria sua, laudem ullam auferent. Antiochus, inquam, Stratocles, Demetrius, Hæmus, in Græcia non erunt mirabiles, quia tota natio ad agendum in Comædia comparata est, et laus est communis omnibus Græcis.

Stratocles, et Demetrius, &c. Hi tempore Juvenalis arte mimica et histrionia præstabant, insignesque erant Comædi.

Molli Hæmo. Qui voce molli et magno decore fœminæ personam e-

gregie sustinebat. Sat. 6.

Dicas hæc mollius Hæmo.

Endromidem. Vestem villosam, crassam, et arcendo frigori idoneam, e Gallia venientem.

A facie jactare manus. Vel gesticulando manus porrigere ad exhibendos simulatos affectus; vel manum osculari, et continuo extendere versus amicum, salutandi atque adblandiendi causa: vel etiam palpare eam ob rem illius genas et mentum.

Rectum. Legunt nonnulli, *lectum*: ex eo Horat. Lib. 1. Serm. 3.

Comminxit lectum potus.

Si trulla inverso, &c. Locus omnino ambiguus. Certe *trulla* modo est matula et scaphium; modo vas potorium. Horat. L. 2. Sat. 3.

D

Qui

Scire volunt secreta domus, atque inde timeri.

Et quoniam cœpit Græcorum mentio, transi
Gymnasia, atque audi facinus majoris abollæ. 110

Stoïcus occidit Baream, delator amicum,

Discipulumque senex, ripa nutritus in illa,

Ad quam Gorgonei delapsa est penna caballi.

Non est Romano cuiquam locus hic, ubi regnat

Protogenes aliquis, vel Diphilus, aut Erimanthus, 115

Qui

Qui Veientanum festis potare diebus

*Campana solitus trulla, vappamque
profestis.*

Si de poculo intelligere placet, sensus erit, divitem epoto calice, inverſi etiam vasis labra fugere et sua pariter, atque ita sonitum edere. Turneb. Lib. 10. cap. 27. vel, craterem e manu bibentis elapsum cadendo tinnire.

Transi gymnasia. Vel dimitte gymnica certamina, de quibus vide Alex. ab Alex. Lib. 2. cap. 25. et Lib. 3. cap. 9. vel, transi ad Scholas Græcorum, ipsosque philosophos ac sapientes considera, et graviore noxas animadvertit in iis qui gravitate morum et doctrinæ conspicui videntur.

Majoris abollæ. Proverbialem hanc esse locutionem notat vetus Schol. quasi majoris togæ: id est, potioris sceleris, inquit. *Abolla*, diplois, seu vestis duplex, qua utebantur Philosophi, item viri Principes. Vide Sueton. *Caligul.* cap. 3. 35. et Juvenal. Sat. 4. v. 76.

Stoïcus occidit Baream, &c. Publ.

Egnatius sectam et disciplinam Stoïcorum amplexus occidit Baream Soranum; forsan et Heliodorus Licinium Silanum, de quibus Sat. 1. ad ver. 33. et Cornel. Tacit. tum alibi, tum præcipue Annal. Lib. 16. in fine.

Ripa nutritus in illa, &c. Oriundus e Tarſo Ciliciæ urbe, quam rigat amnis Cydnus.

Ad quam Gorgonei, &c. Tarſum condidisse a quibusdam fertur Perſeus: urbiq; nomen imposuit ex facto, quia ibi una extalaribus pinnis ei excidit. Vet. Schol. a Græc. *ταρσοῦ*.

Gorgonei Caballi. Perſeus nimirum Pegaſo equo alato vectus Medusam unam e Gorgonibus obtruncavit. Vel quia Pegaſus e sanguine capitis Medusæ natus dicitur, atque illic ut ait Lubinus, plantam seu ungulam fregerit. *Ταρσοῦ* nempe et alam avium, et plantam significat.

Protogenes, Diphilus, Erimanthus. Adulatores Græci.

Cum

Qui gentis vitio, nunquam partitur amicum;
 Solus habet. Nam cūm facilem stillavit in aurem
 Exiguū de naturæ, patriæque veneno,
 Limine sommoveor: perierunt tempora longi
 Servitii: nusquam minor est jactura clientis.
 Quod porro officium (ne nobis blandiar) aut quod
 Pauperis hîc meritum; si curet nocte togatus,
 Currere, cūm Prætor lictorem impellat, et ire
 Præcipitem jubeat dudum vigilantibus orbis;
 Ne prior Albinam, aut Modiam collega salutet?
 Divitis hic servi claudit latus ingenuorum
 Filius.

Da testem Romæ tam sanctum, quam fuit hospes
 Numinis

Cum Prætor lictorem. Sex Prætori mentis, seu in sportulis. Vide Sat. 1. v. 117.
 apparebant ministri, Consuli vero 12.
 duodecim: atque honoris causa co-
 mitabantur. De *Lictoribus* accurata
 quædam lege apud Lips. Elect. 1. c.
 13.

Impellat. Præ festinatione, et avi-
 ditate sportularum. Vide Sat. 1.
 v. 100.

Dudum vigilantibus orbis. Diu, et
 sæpe frustra, sportulas victui suo ne-
 cessarias expectantibus egenis, ut
 fuso dictum est Sat. 1. vel. ad fores
 Prætoris vigilantibus pupillis, ut
 ipsis det tutorem, quos Prætor des-
 piciens ad sportulas festinat. Vetus
 Schol.

Ne prior, &c. Ne alter Magistra-
 tus et Nobilis præveniat, prior salu-
 tet, et potior habeatur, seu in testa-

Albinam aut Modiam. Divites ma-
 tronas.

Divitis hic servi, &c. Hic vel servi
 divitis, vel ingenuorum filius; eodem
 prope sensu.

Claudit latus. Ut comes et affecta,
 quia opibus inferior ingenuus; vel
 ut par ingenuo libertas ob æqualem
 censum. Horatius Serm. Lib. 2. Sat.
 5. v. 18.

Utne tegam spurco Dacæ latus.

Da testem, &c. De contemptu pau-
 perum queritur, quibus vel sanctissi-
 mis nulla fides Romæ haberetur.

Hospes Numinis Idæi. Scipio Nasica,
 vir optimus a Senatu judicatus, dig-
 nusque in cujus ædibus deponeretur
 simulachrum Cybeles Romam ad-

Numinis Idæi : procedat vel Numa, vel qui
 Servavit trepidam flagranti ex æde Minervam. 130
 Protinus ad censum ; de moribus ultima fiet
 Quæstio : quot pascit servos, quot possidet agri
 Jugera, quam multa magnaue paropfide cœnat ?
 Quantum quisque sua nummorum servat in arca,
 Tantum habet et fidei : jures licet et Samothracum 135
 Et nostrorum aras, contemnere fulmina pauper
 Creditur, atque Deos, Diis ignoscentibus ipsis.
 Quid, quod materiam præbet causasque jocorum
 Omnibus hic idem, si fœda et scissa lacerna,
 Si toga sordidula est, et rupta calceus alter 140
 Pelle patet ; vel si confuto vulnere crassum
 Atque recens linum ostendit non una cicatrix ;

Nil

vestum a Pessinunte Phrygiæ oppido,
 donec ei Deæ Templum extructum
 foret.

Idæi. Mons *Ida* duplex, alter in
 Creta Insula, alter in Phrygia, a
 quo *Idæa* vocata est mater Deum Cy-
 bele. De ea Ovid. Fast. 4.

Numa. Qui Romanos inter Reges
 religione inclytus, et religionum
 auctor.

Vel qui servavit trepidam, &c. Lu-
 cius Metellus Pontifex, his Consul,
 Dictator, &c. qui ex incendio Tem-
 pli Vestæ Palladium servavit proprio
 oculorum damno, flammis excæcatus
 per quas ierat medias.

Protinus ad censum. Omnium pri-
 mum quæretur, quantus sit ei testi-

census ; quam dives ille, non quam
 bonus expendetur.

Quantum quisque sua nummorum, &c.

Dixerat Lucilius :

*Tantum habeas, tantum ipse fies,
 tantique habearis.*

Et Horatius :

Tanti, quantum habeas, sis.

Samothracum. Samothracia maris
 Ægei Insula, Thraciæ adjacens, ho-
 die *Samandracbi*. Inde in Phrygiam
 Dardanus Penates Deos, e Phrygia
 in Italiam Æneas asportavit. Qui
 vero illi Dei ? Jupiter, Juno, &c.
μῆγ' αὖτοι θεοί, magni Dii, Æneid 3.
 Hæc Macrob. l. 3. c. 4. addunt alii
 Minervam et Mercurium.

Et nostrorum. Martis, Quirini, Deo-
 rum Romanis peculiarium.

Exeat

Nil habet infelix paupertas durius in se,
 Quàm quodd ridiculos homines facit: Exeat, inquit,
 Si pudor est, et de pulvino surgat equestri, 145
 Cujus res legi non sufficit, et sedeant hîc
 Lenonum pueri quocunque in fornice nati.
 Hic plaudat nitidî præconis filius inter
 Pinnirapi cultos juvenes, juvenesque lanistæ.
 Sic libitum vano, qui nos distinxit, Othoni. 150
 Quis gener hîc placuit censu minor, atque puellæ
 Sarcinulis impar? Quis pauper scribitur hæres?
 Quando in consilio est Ædilibus? agmine facto

Debuerant

Exeat inquit, &c. Inquit et jubet designator ordinibus in Theatro disponendis præpositus. Martial. lib. 5. Epigram. 8.

Jussit surgere Lælius lacernas.
 Et Epigram. 26.

Quadringenta tibi non sunt, Chæreste, surge,

Lælius ecce venit: sta, fuge, curre, late.

De pulvino surgat equestri. E quatuordecim Theatri gradibus pulvino intratis.

Cujus res legi non sufficit. Is cujus facultates sunt minores equestri censu, id est, quadringentis sestertiis, de quibus vide Sat. 1.

Legi. Rosciæ, qua L. Roscius Otho Tribunus plebis pauperes a ditioribus distinxit in Theatro; vetuitque ne quis in Theatro gradibus federit nisi Eques, aut equestri censu pollens. Ascon. Pæd. Domitianus

autem notatur hic, qui legem illam pæne abolitam revocarat; theatraliæque licentiam promiscue spectandi sustulerat. Seutonii *Domitian.* cap. 8.

Pinnirapi. *Pinnirapus* dicitur Retiarius, qui Gladiatoris seu Mirmillonis galeam pinna insignitam arripere ac reti involvere nitebatur.

Othoni. Is Auctor Rosciæ legis, de qua mox. Horat. Epod. 4.

Sedilibusque magnus in primis Eques,
Othoys contempto, sedit.

Quando in consilio est Ædilibus? An Ædiles suum in consilium advocant aliquando pauperes, bonos quantumvis et sapientes viros? Ovid.

Curia pauperibus clausa est: dat census honores.

Ædilibus. Ædiles alii erant Majores et Curules, alii Plebei et Minores. Duo sæpius, sex aliquando fuere. Curatores erant urbis, an-

Debuerant olim tenues migrasse Quirites.

Haud facile emergunt, quorum virtutibus obstat 155

Res angusta domi. Sed Romæ durior illis

Conatus: magno hospitium miserabile, magno

Servorum ventres, et frugi cœnula magno,

Fistilibus cœnare pudet, quod turpe negavit

Translatus subito ad Marfos, mensamque Sabellam, 160

Contentusque illic Veneto duroque cucullo.

Pars magna Italiæ est (si verum admittimus) in qua

Nemo togam sumit nisi mortuus. Ipsa dierum

Festorum herbofo colitur siquando theatro

Majestas:

nonæ, ludorum, sacrarum etiam, rerum, &c. Nero ipse *Ædilis* fuit.

Debuerant olim tenues migrasse Quirites. Sensus est; bene profecto plebs olim Romana a potentioribus oppressa in Montem Sacrum secessit: et melius fortasse consulisset rebus suis, si nunquam rediisset in gratiam cum Magnatibus, a quibus ita contemnitur etiamnum et male habetur, quicquid Menenii Agrippæ auctoritas atque callida oratio suggereret. Vide Tit. Liv. l. 2. Dion. Halicarnass. lib. 6.

Translatus subito ad Marfos, &c. Quod ait, *subito*, videtur innuere M. Curium Dentatum: de quo vide Sat. 2. ver. 3. placet aliis Publ. Cornel. Scipionem hic intelligi. Aliis ego satis assentior qui accipiunt generaliter quemlibet Romanorum urbe recedentem, ad eos populos, qui fru-

gali utuntur mensa, quales Sabini, Samnites, &c.

Marfos. Hi fuerunt Italiæ populi, sub Samnitibus, ubi nunc pars Aprutii ulterioris, juxta lacum Fucinum, in regno Neapolitano, et in finibus ditionis Pontificiæ. Hactenus regiuncula nomen retinet, vulgo, *Ducato de Marfi*.

Sabellam. De Sabina terra jam dictum antea.

Veneto. Coloris cærulei, quo viliores panni tingebantur. Eo primum usi *Veneti* piscatores dicuntur. *Venetus* color, inquit, marinis est fluctibus similis. Martial. lib. 14. Epig. 131.

Si Veneto prafinoque faves, qui cocina sumis.

Nemo togam sumit nisi mortuus. Ruri, aut in municipiis agentes tunicam vulgo induunt raro togam.

Ad

Majestas : tandemque redit ad pulpita notum

165

Exodium, cum personæ pallentis hiatum

In gremio matris formidat rusticus infans :

Æquales habitus illic, similemque videbis

Orchestram, et populum, clari velamen honoris.

Sufficiunt tunicæ summis Ædilibus albæ.

170

Hic ultra vires habitus nitor; hic aliquid plus,

Quam satis est, interdum aliena fumitur arca.

Commune id vitium est : hic vivimus ambitiosa

Paupertate omnes : quid te moror ? Omnia Romæ

Cum pretio. Quid das, ut Cossus aliquando salutes ?

175

Ut

Ad pulpita. In Scenam, in Theatrum, in ea Tabulata, in quibus agunt Ludiones, ac Mimi pariter ac Tragædi.

Exodium. Diverbium post Tragædorum e Scena *exodon* seu *exitum* : Mimi nempe ridiculis verbis et gestibus spectatores oblectant.

Personæ pallentis. Vel quia persona seu larva colore est pallente; vel quia histrionis facies erat illi a sua gypso, seu albo colore; alias autem facibus, ut notat Horatius ad Pisones, vet. 277.

Quæ canerent agerentque peruncti facibus ora.

Orchestra. Locus in Theatro proprius choris et saltatoribus, ab *ορχηστρας*, salto. Ponitur hic pro locis *Orchestrae* proximis, in quibus sedebant ad spectandum Senatores.

Sufficiunt tunicæ summis Ædilibus albæ. Ædiles ipsi Curules et majores

tunicis albis contenti sunt, neque purpureas sumunt togas cum ludis præfunt, aliave sui muneris officia exercent. Vel, soli Ædiles spectacula edentes albas et recentes habent tunicas; alii verò minùs nitidas, jamque squallescentes, et quotidianas induunt: contra quam sit Romæ, ubi omnes spectant in veste candida, recente, splendida, juxta illud Martialis. l. 4. Epigram, 2.

Cum plebs, et minor ordo, maximusque Sancto cum duce candidus sederet.

Quid das. Quæ munera tribuis servis Nobilium, ut te perducant ad dominos? Horat. lib. 1. Sat. 9.

Difficiles aditus primos habet: haud mihi deero.

Muneribus servos corrumpam; non hodie si

Exclusus fuero, desistam, &c.

Ut Cossus aliquando salutes. Ut faciles tibi sint aditus ad Cossus, ejusque

Ut te respiciat clauso Veiento labello ?

Ille metit barbam, crinem hic deponit amati :

Plena domus libis venalibus : accipe, et illud

Fermentum tibi habe : præstare tributa clientes

Cogimur, et cultis augere peculia servis.

180

Quis timet, aut timuit gelida Præneste ruinam ;

Aut positis nemorosa inter juga Volsiniis, aut

Simplicibus Gabiis, aut proni Tiburis arce ?

Nos

que similes opulentos ac Nobiles, quos identidem salutes.

Ut te respiciat clauso Veiento labello.

Ut si non alloquio, respectu saltem uno dignetur te potens quispiam.

Veiento. Fabritius *Veiento* homo superbus ob famosos libellos a Nerone Italia pulsus, Corn. Tacit. Annal. lib. 14. Ejus etiam meminit Plin. lib. 4. Epist. 22.

Clauso labello. Nedum enim homines comiter alloqueretur ille, vix intueri dignabatur salutantes, aliosque omnes dispiciebat.

Ille metit barbam, crinem hic, &c. Ut domini gratiam demereatur, assentatur et famulatur ejus servulo, quem ei dilectum novit. Hinc adest illi obsequens festa illa die, qua primam lanuginem et crines resecat Diis ex more consecranda, seu Phæbo, seu Æsculapio.

Crinem hic deponit amati. Hic pueri amati comam in templo deponit, ut per hæc obsequia atque officia servulo præstita, domina potenti gratus esse queat.

Plena domus libis venalibus. Porro

festa die supra dicta mittuntur puero a clientibus certatim munuscula, quibus ille venditis peculium augeat.

Accipe et illud fermentum, &c. Tu eme e placentis ; vel pro datis libis, fermentum hoc tibi retine.

Fermentum. Tumoris, iræ et indignationis causam et materiam, quod nimirum non patronis modo, sed etiam famuliseorum serviendum est, ac solvenda quasi tributa.

Cultis servis. Bene curatis ac nitentibus tum cuticula tum vestimentis.

Peculia. Proprie sunt bona quæ servus habet extra domini potestatem, ut notat Servius.

Gelida Præneste. Hæc urbs Latii hodie, *Palestrina*, gelida ob aquas, et situm inter montes.

Volsiniis. Urbs antiqua Hetruriæ fuit. Hodie *Bolsena* nuncupatur.

Simplicibus Gabiis. *Gabii*, olim Latii urbs, in via Prænestina.

Proni Tiburis. Hæc Latii civitas, hodie *Tivoli*. Sabinis contermina, sita in declivi, unde *prona* dicitur. Arcem vero situs arduus præbuit.

Tibicine

Nos urbem colimus tenui tibicine fultam
 Magna parte sui: nam sic labentibus obstat 185
 Villicus, et veteris rimæ contextit hiatum,
 Securos pendente jubet dormire ruina.
 Vivendum est illic, ubi nulla incendia, nulli
 Nocte metus: jam poscit aquam, jam frivola transfert
 Ucalegon; tabulata tibi jam tertia fumant. 190
 Tu nescis. Nam si gradibus trepidatur ab imis,
 Ultimus ardebit, quem tegula sola tuetur
 A pluvia; molles ubi reddunt ova columbæ.
 Lectus erat Codro Procula minor, urceoli sex,
 Ornamentum abaci; necnon et parvulus infra 195
 Cantharus, et recubans sub eodem marmore Chiron:
 Jamque vetus Græcos servabat cista libellos

Et

Tibicine. Tibicines in ædificiis vocantur adminicula et columnæ, quæ ruituris alias ædibus adhibentur.

Villicus. Is enim vocatus a domino jubeter subvenire labenti domui, quam locat. Ille vero utcunque ruinas farcit, ac hiatus parietum contextit.

Ucalegon. Vicinus quispiam. Al-ludit ad Virg. *Æneid.* 2.

Jam proximus ardet Ucalegon.

Tabulata tertia. In quibus habitabant tenuiores. Divites enim inferiora incolebant, cætera locabant pauperibus. Vet. Schol.

Ubi reddunt ova columbæ. Super secta columbaria fiunt, inquit Vetus Schol.

Codro. Egenti cuipiam.

Procula. Uxore sua alioqui parva.

Abaci. Abacus, mensa structoria, armarium, in quo reponuntur vasa, seu ad usum quotidianum, seu ad ornatum et pompam.

Et recubans sub eodem marmore Chiron. Ad pedem abaci sculpta erat effigies Chironis Centauri, ex eadem materia, argilla nimirum. Recumbebat vero quasi sustinens abacum. Intelligunt alii ejusdem Chironis opera Medica seu Chirurgica (ex Plin. lib. 7. cap. 56.) in armario Codri posita: is enim paupertate adactus ad eas se artes contulerat. Cæcl. Rhodig. lib. 7. c. 12.

Opici.

Et divina Opici rodebant carmina mures.
 Nil habuit Codrus : quis enim negat ? Et tamen illud
 Perdidit infelix totum nil : ultimus autem 200
 Ærumnæ cumulus, quod nudum, et frustra rogantem
 Nemo cibo, nemo hospitio, tectoque juvabit.
 Si magna Asturii cecidit domus : horrida mater,
 Pullati proceres, differt vadimonia prætor :
 Tunc geminus casus urbis tunc odimus ignem. 205
 Ardet adhuc, et jam accurrit qui marmora donet ;
 Conferat impensas. Hic nuda, et candida signa ;
 Hic aliquid præclarum Euphranoris, et Polycleti,
 Phæcasianorum vetera ornamenta Deorum.

Hic

Opici. Minus bene, *apici*, quidam legunt, ut notat Lipsius Epist. quæst. lib. 4. Epist. 25. Melius, *Opici*, id est, putidi, fædidi : ab *Opicis* seu *Oscis* Campaniæ populis, apud quos vigeant fædæ libidines. Alii nomen trahunt ab *orn*, *foramen*, seu *camera*, in quibus mures sæpe latent. Alii *Opici* significant Græcæ Linguae nescientes. Et favet Gellius lib. 13. cap. 9.

Asturii. Alii *Asturici*, aliis *Arturii*, ut is idem sit qui supra ver. 29.

Horrida Mater. Tota Roma in luctu est. Vel, matronæ sordidas induunt vestes, ut dolorem significant.

Pullati. Ne vestem intellige atram seu nigram, quæ solis in funeribus

adhibebatur, sed sordidiorem, quæ luctum indicabat. Ex Lipsio Elect. 1. cap. 13.

Differat vadimonia prætor. Sicut in publicis calamitatibus solebat indici Justitium. Testis Livius passim.

Tunc geminus casus urbis. Roma videatur cecidisse, aut a Gallis capta dirutaque rursus.

Odimus ignem. Vel incendii, vel etiam foci. Lugentes enim ignem foci extinguebant. Vetus Schol.

Euphranoris et Polycleti. Hic Statuarius, ille Pictor, excellentissimi. Quintil. 1. 12. cap. 10. Plin. lib. 34. cap. 8.

Phæcasianorum. *Phæcasii* Sacerdotes erant Athenienses et Alexandrini.

Mediamque

Hic libros dabit, et forulos, mediamque Minervam : 210

Hic modium argenti : meliora, ac plura reponit

Perficus orborum lautissimus, et meritò jam

Suspectus, tanquam ipse suas incenderit ædes.

Si potes avelli Circensibus, optima Soræ,

Aut Fabrateriæ domus, aut Frusinone paratur, 215

Quanti nunc tenebras unum conducis in annum.

Hortulus hîc, puteusque brevis, nec recte movendus,

In tenues plantas facili diffunditur haustu.

Vive bidentis amans, et culti villicus horti,

Unde epulum possis centum dare Pythagoræis, 220

Est aliquid quocunque loco, quocunque recessu,

Unius sese dominum fecisse lacertæ.

Plurimus hîc æger moritur vigilando : sed illum

Languorem peperit cibus imperfectus, et hærens

Ardenti

Mediamque Minervam. A vertice ad umbilicum expressam in marmore, aliave materia.

Si potes avelli Circensibus. Si quidem carere potes Circo ; modo velis te privare ludis istis curulibus et spectaculorum oblectamentis, certe commodius habitabis in aliis Italiæ urbibus.

Soræ. Hæc olim urbs Latii ad Lirim fluvium, hodie in Aprutio ulteriori, vetus nomen haud amisit.

Fabrateriæ. Ea civitas, hodie, *Falvaterra*, non procul a fluvio Liri, pridem Volscorum fuit in Latio oppidum.

Frusinone. *Frusino*, vel *Frusinum*,

Strab. et Ptolem. urbs quondam Latii : hodie vocatur *Frusilone*, estque in Campania Romana.

Nec recte movendus. Tam facile habes aquam e puteo ad rigandum hortum, ut manu attingere ac haurire queas, sine ullo fune.

Pythagoræis. Hi post Magistrum suum Pythagoram docebat abstinendum ab animatis, et oleribus vesciebantur.

Lacertæ. Quidam legunt, *latebræ*, eodem sensu : id est, aliquid est extitisse dominum minimæ cujuslibet rei, vel parvi domicilii quod sufficiat latebris lacertarum. De his Plin. lib. 8. cap. 39. et alibi.

Meritoria.

Ardenti stomacho. Nam quæ meritoria somnum 225
 Admittunt? Magnis opibus dormitur in urbe
 Inde caput morbi: rhedarum transitus arcto
 Vicorum inflexu, et stantis convicia mandræ
 Eripiunt somnum Druso, vitulisque marinis.
 Si vocat officium, turba cedente vehetur 230
 Dives, et ingenti curret super ora Liburno,
 Atque obiter leget, aut scribet, vel dormiet intus.
 Namque facit somnum clausa lætica fenestra.
 Ante tamen veniet: nobis properantibus obstat
 Unda prior, magno populus premit agmine lumbos 235
 Qui sequitur: ferit hic cubito, ferit assere duro
 Alter; at hic tignum capiti incutit, ille metretam;

Pinguia

Meritoria. Vel ædes tumultui populari proximæ, vel tabernæ mercede conductæ in quibus opifices fragore et strepitu vicinos excitant, somnumque interrumpunt.

Stantis convicia mandræ. Maledicta quæ solet auriga vel mulio vociferans evomere in *mandram*, i. e. gregem seu multitudinem equorum vel mulorum tarde progredientium, et inflexu hærentium, verberibus juxta ac clamore agens urgensque.

Mandræ. Proprie *mandra* vocatur septum quo pecora noctu clauduntur: ponitur hic per metonymiam pro *equis* et *jumentis*.

Druso. Somnolento homini, qualis notatur a quibusdam Claudius Drusus Cæsar. Legunt alii, *Eripiunt somnos Ursum*: ex Plin. l. 8. c. 36. ubi

ait *Ursum* tam altum dormire diebus quidem bis septennis, ut nec vulneribus excitentur.

Vitulisque marinis. *Pbocæ* pariter, seu *vituli marini* sunt ejusmodi, nullumque animal graviore somno premitur. Plin. lib. 9. cap. 13.

Ingenti curret super ora Liburno. Vectus in lætica ampla et capaci, quasi Liburna navi, vel quæ humeris fervorum e Liburnia grandium et robustorum deferretur supra caput hominum elevata. Plin. Traj. Paneg. *Illos, inquit, humeri cervicesque fervorum super ora nostra vebunt.*

Liburno. Liburnia regio est Illyrici Occidentalis, ubi nunc Croatia pars atque Dalmatiæ.

Obiter. *Ev wapoda* inquit Tullius ad Attic.

Corbulo.

Pingua crura luto ; planta mox undique magna
Calcor, et in digito clavus mihi militis hæret.

Nonne vides quanto celebretur sportula fumo ?
Centum convivæ ; sequitur sua quemque culina.

Corbulo vix ferret tot vasa ingentia, tot res
Impositas capiti, quas recto vertice portat
Servulus infelix ; et cursu ventilat ignem.

Scinduntur tunicae fartæ ; modò longa coruscat,
Sarraco veniente abies, atque altera pinum

Plaustra vehunt, nutant altè, populoque minantur.

Nam si procubuit, qui saxa Ligustica portat
Axis, et eversum fudit super agmina montem,

Quid superest de corporibus ? quis membra, quis ossa
Invenit ? obtritum vulgi perit omne cadaver,

More animæ. Domus interea secura patellas

Jam lavat, et buccâ foculum excitat, et sonat unctis

Strigilibus, et pleno componit lintea gutto.

Hæc inter pueros variè properantur : at ille

Jam

Corbulo. Domit. Corbulo tempore Ne-
ronis robore corporis famosus, cujus

meminerunt Tacit. lib. 13. et Am-
mianus Marcell. lib. 15.

Saxa Ligustica. Excisos e Liguriæ
montibus lapides ingentes.

Ligustica. Liguria, Italiæ regio, ad
Alpes, Galliam Narbonensem inter ac

Hetruriam ; nunc ora est Genuensis.

Agmina. Plebem prætereuntem.

Sonat unctis strigilibus. Comparat
etiam *strigiles* ad radendum corpus

post balnea, detergendumque fudo-

rem, unctas autem, quo minus læ-

dant. Vide Pers. Sat. 5. ver. 126. et
quæ nos ibidem.

Strigilibus. Quidam Codices ha-
bent, *strigilibus*, ut sit dactylus : aut
certe posuit proceleusmaticum, ut
quatuor breves æquipolleant dua-
bus longis, seu spondæo.

Gutto. Guttus, vasculum guttatim
oleum fundens, cujus erat usus in
balneis. Dicunt alii lintea odorifero
perfundi oleo solita.

Ille. Seu puer deferens sportulam,
seu herus ipse forte præteriens, ac
plaustri ruina obtritum.

Jam sedet in ripa, tetrumque novitius horret
Porthmea, nec sperat cœnosi gurgitis alnum
Infelix, nec habet quem porrigat ore trientem.

Respice nunc alia, ac diversa pericula noctis.

Quod, spatium tectis sublimibus, unde cerebrum 260
Testa ferit, quoties rimosa, et curta fenestris
Vasa cadunt, quanto percussum pondere signent,
Et lædant filicem. Possis ignavus haberi,
Et subiti casus improvidus, ad cœnam si
Intestatus eas, aded tot fata, quot illâ 265
Nocte patent vigiles, te prætereunte, fenestra.
Ergo optes, votumque feras miserabile tecum,
Ut sint contentæ patulas effundere pelves.

Ebrius, ac petulans, qui nullum forte cecidit,

Dat

Sedet in ripa. Sedet, errat ad ripam Stygis, seu Acherontis, Infernalis fluvii, qui mortuis omnibus tranandus est: illicque expectat ac detinetur ad annos centum. Nec enim fas erat trajici inhumatos, ac inopes seu carentes naulo, i. e. pretio transvectionis, nisi post expletum centum annorum spatium.

Porthmea. Fretum *πορθμας* Græce, dicitur *πορθμας* autem ille qui trans fretum lintre homines vehit. Charontem hic intellige de quo Virgil. *Æneid* 6.

Portitor ille Charon, &c.

Cœnosi gurgitis. Stygiæ Paludis cœno turbidæ.

Alnum. Charontis cymbam ex alno arbore.

Nec habet quam porrigat ore trientem. Ori mortuorum veteres inferebant stipem seu nummum, quo naulum Charonti solverent, ac transmitterentur. Vide Diod. Sicul. l. 2. c. 5.

Trientem. Triens, pars tertia est assis, videtur hic pro obolo poni, qui naulus dicitur Charonti solvi assuetus, apud Lucian. Dial. Mort. 9.

Vigiles. Metonymia pro *vigilantibus* ædium inquilinis etiam tunc, et id noctis.

Ebrius ac petulans. Aliud malum nocte ambulantis imminet a juvene ebrio, in quem si incidas, pugnos et contu-

Dat pœnas, noctem patitur lugentis amicum 270

Pelidæ, cubat in faciem, mox deinde supinus.

Ergo non aliter poterit dormire : quibusdam

Somnum rixa facit : sed quamvis improbus annis

Atque mero fervens, cavet hunc, quem coccina læna

Vitari jubet, et comitum longissimus ordo : 275

Multum præterea flammæ, atque ænea lampas :

Me, quem Luna solet deducere, vel breve lumen]

Candelæ, cujus dispenso, et tempero filum,

Contemnit. Miserae cognosce procœmia rixæ :

Si rixa est, ubi tu pulsas, ego vapulo tantum. 280

Stat contrà, starique jubet, parere necesse est.

Nam quid agas, cum te furiosus cogat, et idem

Fortior ? Unde venis ? Exclamat : cujus aceto,

Cujus conche tumes ? Quis tecum sectile porrum

Sutor, et elixi vervecis labra comedit ? 285

Nil mihi respondes ? aut dic, aut accipe calcem.

Ede

contumelias experire, si pauper ferebatur. Ejus pretium recenser fueris. Plin. lib. 34. cap. 2.

Noctem patitur. Insomnem et inquietam, qualem Achilli fuisse Patrocli mortem lugenti scribit Homerus initio libri ultimi Iliados.

Pelidæ. Pelei filius erat Achilles.

Coccina. De Cocco grano Galatiæ, Africæ, Lusitanæ proventu, et Imperatoris paludamentis dicato. Plin.

lib. 22. cap. 2. sicut de purpura fuscæ lib. 9. cap. 36. ac sequentibus.

Ænea lampas. Candelabrum ex ære Corinthio, quod solis ditioribus præ-

ferebatur. Ejus pretium recenser Plin. lib. 34. cap. 2.

Cujus aceto, &c. Dic, ubi cœnasti ? Ubi vinum acescens ac vile bibisti ? Contumeliose ait jurgari volens.

Conche. Conchis faba est viridis.

Sectile porrum. Non capitatum, sed sectivum, utpote vilius ; de quibus Plin. lib. 20. cap. 6. Folia porri, quod facile scinditur.

Sutor. Ad ignominiam omnia.

Vervecis labra. Synecdoche, pro *Verveicino capite*, quod in apophoretis numeratur Martial. lib. 14. Epigram 211.

Proseucha.

Ede ubi consistas : in qua te quero proscucha ?

Dicere si tentes aliquid, tacitusve recedas,

Tantundem est : feriunt pariter : vadimonia [deinde]

Irati faciunt : libertas pauperis hæc est.

290

Pulsatus rogat, et pugnâ concisus adorat,

Ut liceat paucis cum dentibus inde reverti.

Nec tamen hoc tantum metuas. Nam qui spoliât te

Non deerit, clausis domibus, postquam omnis ubique

Fixa catenatæ siluit compago tabernæ.

Interdum et ferro subitus grassator agit rem,

295

Armato quoties tutæ custode tenentur

Et Pomptina palus, et Gallinaria pinus.

Sic inde huc omnes tanquam ad vivaria currunt.

Qua fornace graves, qua non incude catenæ ?

Maximus in vinclis ferri modus, ut timeas, ne

300

Vomer

Proscucha. Πρωσχυα, Precatio est. Unde apud Philonem, *Proscuchæ* vocantur sana et loca in quibus Judæi ad orationem conveniunt. Hic vero ponitur pro loco, ubi stipem rogant mendici, et pro tuguriolis quæ ad vias publicas extruunt, aut prope urbium portas. Vetus Schol. et Turneb. lib. 1. cap. 19.

Vadimonia. Postquam te illi male mulctarunt, clamant se a te cæsos, iram simulant, increpant, minantur in jus tracturos, ut mulcta indicatur tibi quamvis innocuo, adeoque vadimonium denuntiant.

Armato quoties, &c. Dispositis ad arcendos latrones prædiis.

Pomptina palus. Alii legunt *Pontina*: Locus in Campania infestus latrociniiis, ad paludem Pomptinam, cujus pars forte ab Augusto siccata, ut meminit Horatius ad Pisones, v. 65.

Gallinaria pinus. Prope Cumas, seu ad sinum Cumanum, ut refert Strabo, lib. 5. erat *Gallinaria*, prædonum receptaculum.

Sic inde huc omnes, &c. Exacti filvis grassatores Romam veniunt, et latrocinantur nocte.

Ad vivaria. Velut ad locum, ubi paratior ac facilius victus erit. Vivaria loca sunt, in quibus aluntur ac saginantur ad cibos, seu aves, seu pisces, seu feræ, &c.

Proavorum

Vomer deficiat, ne marrae, et sarcula defint.

Felices proavorum atavos, felicia dicas

Sæcula, quæ quondam sub regibus atque tribunis

Viderunt uno contentam carcere Romam.

His alias poteram, et plures subnectere causas :

305

Sed jumenta vocant, et Sol inclinat : eundum est.

Nam mihi commota jamdudum, mulio virga

Innuit : ergo vale nostri memor ; et quoties te

Roma tuo refici properantem reddet Aquino ;

Me quoque ad Elvinam Cererem, vestremque Dianam 310

Convelle a Cumis : Satirarum ego (ni pudet illas)

Adjutor gelidos veniam caligatus in agrôs.

Proavorum atavos. Proavus est avi pater, atavus autem quintus pater est.

Tuo Aquino. Quoties ibis in patriam tuam ô Juvenalis, Aquinum scil. Campaniæ civitatem, via Latina.

Elvinam Cererem. Habebat Ceres Fanum ad Aquini suburbium, cui *Helvinum* nomen a fonte proximo ejusdem appellationis. Minus placeat quod nonnulli ab *elundo*, alii vero ab *Helvo* colore, quem flavum esse aiunt, ex Varrone etymologias petunt.

Vestramque Dianam. Quam nimi-

rum colitistu Juvenalis popularesque tui Aquinates, in Minturnensi loco.

Cumis. Vide supra v. 2. hujus Satiræ.

Caligatus. More strenui militis instructus, certe acer vitiorum hostis.

Caligæ sunt militaria calceamenta, a quibus denominatus est Caligula Imperator, eo quod in castris natus : mediam usque tibiā protegabant, et pars superior caput leonis videbatur, ut patet in antiquis marmoribus. Vide Cl. Johnsoni hujus Lat. Imitationem, cui Titulus *London.*

S A T I R A IV.

A R G U M E N T U M.

A Libidine et Luxuriâ Crispini, sumptâ Occasione describendi ridiculum quoddam Domitiani super Rhombo Pisce Concilium, Senatorum in hanc Rem Sententias ridiculè et false exponit.

ECCË iterùm Crispinus, et est mihi sæpe vocandus
Ad partes, monstrum nulla virtute redemptum

A vitiis, æger, solaque libidine fortis :

Quid refert igitur quantis jumenta fatiget

Porticibus, quanta nemorum vectetur in umbra,

5

Jugera quot vicina foro, quas emerit ædes ?

Nemo malus felix, minimè corruptor.

Sed nunc de factis levioribus : et tamen alter

Si fecisset idem, caderet sub iudice morum.

Nam quod turpe bonis, Titio, Seioque, decebat

10

Crispinum. Quid agas, cùm dira et fœdior omni

Crimine persona est ? mullum sex millibus emit,

Æquantem sanè paribus sestertia libris,

Ut

Ecco iterum Crispinus. Jam exag-
tatus nimirum Sat. I. v. 26.

Judice morum. Scoptice notat Do-
mitianum.

Titio, Seioque. Nomina Juriscon-
sultis frequentia, hic designat quosli-
bet a vulgo viros bonos.

Sestertia. Sestertia sex, quæ conti-
nent singula mille nummos sestertios,
de quibus jam ante dixi Satira I.
ver. 92. et 106. Sestertia sex ef-
ficiunt sex millia nummorum. Sal-
mas.

Qui

Ut p̄hibent, qui de magnis majora loquuntur.

Confilium laudo artificis, si munere tanto

15

Præcipuam in tabulis ceram senis abstulit orbi.

Est ratio ulterior, magnæ si misit amicæ,

Quæ vehitur clauso latis specularibus antro.

Nil tale expectes : emit sibi. Multa videmus,

Quæ miser et frugi non fecit Apicius. Hoc tu

20

Succinctus patriâ quondam, Crispine, papyro ?

Hoc pretium squamæ ? potuit fortasse minoris

Piscator, quam piscis emi. Provincia tanti

Vendit

Qui de magnis majora loquuntur. Ut solent adulatores.

Confilium laudo artificis. Toleranda videbitur luxuria Crispini, si, &c.

Munere tanto. Mullo eximie magnitudinis vel misso quasi munere, vel apposito in cibum seni cuiquam opulento.

Præcipuam in tabulis ceram. Primas partes in testamento, vel unicas meruit, hæres ex asse institutus, eo modo quo dictum supra Sat. 2. ver. 58.

Specularibus. Sicut nos e vitro, sic veteres fenestras faciebant e speculari lapide, qui tenues in crustas facile finditur. Martial. lib. 8. Epigram. 14.

Hybernis objecta notis specularia puris

Admittunt soles, et sine sæce diem.

Apicius. Hic inter gulæ proceres numeratur apud Plin. Lib. 9. cap. 17. et Lib. 10. cap. 48. omnium nepotum altissimus gurgis nuncupatur.

Exemplum gulæ fuit, scripsitque de jusculis, ac de condiendis cibis, ut testatur vetus Schol. scientiam popinæ professus dicitur, ac millies sesterterium in culinam impendisse, apud Senecam loco mox cit. num. 138. *Apicii* quoque velut insignis helluonis meminit idem Seneca Ep. 95.

Succinctus patria quondam, &c. Tu olim servus a Niliaca plebe, et verna Canopi, ut est Sat. 1. v. 26.

Papyro. Frutex est palustris in Ægypto frequens, e cujus libro seu cortice fiunt vestes, funes, tegetes, vela, &c. Vide Plin. Lib. 13. cap. 11.

Hoc pretium. Alii legunt, *hoc pretio;* Eodem sensu. An hoc pretio emuntur squamæ, id est, piscis ? Synecdoche et Tapinosis, cum indignatione simul et admiratione.

Provincia tanti vendit agros. In regionibus extra Italiam quaesitis, opimis licet et fertilibus, tanti nec

Vendit agros; sed majores Apulia vendit,
 Quales tunc epulas ipsum glutisse putemus 25
 Induperatorem? cum tot sestertia, partem
 Exiguam, et modicæ sumptam de margine cœnæ
 Purpureus magni ructaret scurra Palati
 Jam princeps equitum, magna qui voce solebat
 Vendere municipes fracta de merce siluros? 30
 Incipe Calliope, licet hic confidere: non est
 Cantandum: res vera agitur. Narrate puellæ
 Pierides; profit mihi vos dixisse puellas.

Cum

majoris emi possent agri, e quibus
 victitaret familia.

Sed majores Appulia vendit. Poëta
 respicit Apuliæ partem aliquam mon-
 tibus asperam ac sterilem.

Appulia. Sita est non procul ab
 ostio sinus Adriatici, Dauniam inter
 et Calabriam. Hodie pars regni
 Neapolitani, vulgo, *la Puglia*.

Quales tunc epulas, &c. Quod si
 Crispini hominis sordidi talis fuit
 gula et luxuria, qualem putas existi-
 tisse Domitiani Imperatoris? Hunc
 jam Poëta aggreditur.

Induperatorem. Per Epenthesein.
 Tull. 1. de Divin. n. 107. ex Ennio:
uter esses induperator, Scribendum con-
 tendit, *indoperatorem*, Theod. Pul-
 mannus.

Municipes Siluros. Ex eadem pa-
 tria Ægypto, et quasi Crispini muni-
 cipes.

Siluros. Fluviatiles pariter ac ma-
 rini pisces sunt, in Nilo frequentes
 Plin. Lib. 5. cap. 9. porculo marino

quospiam similes, nullis ossibus spi-
 nisve interstitis, carne prædulci esse,
 idem Plin. testatur Lib. 9. cap. 15.

Fracta de merce. In vase seu corbe
 fracto et rupto: quippe nullius pre-
 tii Alexandriæ isti pisces, et quos
 inopes in Ægypto venditare solent.

Incipe Calliope. Ironice pariter ac
 facete Calliopem invocat, quasi quid
 arduum ac valde serium molietur:
 cum tamen rhombi piscis magnitu-
 dinem, et Domitiani gulam dum-
 taxat insectari velit.

Calliope. Scilicet ipsa quæ heroico
 Carmini præsidet, inter Musas Prin-
 cept.

Licet hic confidere. In re tam gravi
 non est leviter agendum, aut transe-
 undum.

Non est cantandum. Neque more
 Poëtico hodie fingendum, et versibus
 ingeniose amplificandum.

Pierides. A Pierio, Thessaliæ monte
 Musis Sacro. Aliter paulo Tullius
 de Natura Deorum, Lib. 3. n. 54.

Cum

Cum jam semianimum laceraret Flavius orbem
 Ultimus, et calvo serviret Roma Neroni,
 Incidit Adriaci spatium admirabile rhombi,
 Ante domum Veneris, quam Dorica sustinet Ancon,
 Implevitque sinus: neque enim minor hæserat illis,
 Quos operit glacies Mæotica, ruptaque tandem

Solibus

Cum jam semianimum, &c. Magnificum exordium quasi grandia narraturi.

Semianimum laceraret Flavius orbem. Romam orbis dominam Domitiani sævitia oppressam.

Flavius ultimus. Domitianus imperator, postremus e gente Flavia.

Calvo Neroni. Utraque vox invidiosa pro Domitiano, qui quidem Calvitio sic offendebar, ut in contumeliam suam traheret, si cui alii vel joco vel jurgio objectaretur.

Incidit Adriaci, &c. Regnante, inquam, Domitiano, rhombus ingens a piscatore captus est.

Parturiunt montes, &c.

Adriaci, &c. Natantis in mari Adriatico, quod est inter Italiam, Illyricum et Græciam, hodie, Sinus Venetus.

Ante domum Veneris quam, &c. Locum etiam designat accurate, veluti ad rem faciat. Ante urbem Anconam, ubi Veneris templum.

Quam Dorica sustinet Ancon. Syracusani a Græcis oriundi Tyrannum Dionysium fugientes huc navigantes appulere, civitatemque condidere in

agro quidem Piceno, opportuno situ, atque (ut Mela scribit) in angusto duorum Promontiorum ex diverso coeuntium, inflexi cubiti imagine ac figura, unde nomen *αλκων*, cubitus, seu *flexus brachii*; ibidemque insignem Veneri ædem posuere.

Dorica. Synecdoche pro Græcis. *Dores* populi gemini fuere, alii in Asia minore, alii in Achaia.

Implevitque sinus. Mole sua et amplitudine retia implevit rhombus.

Neque enim minor hæserat, &c. Qui enim tum retibus adhæsit captus piscis non erat inferiorem magnitudine illis, qui detinentur in fundo Paludis Mæotidis, quandiu constricta gelu est; at inde exeuntes rupta glacie, postea nant et capiuntur in Ponto Euxino, magni et pingues ob longam deficiam.

Mæotica. Palus Mæotis excipit Tanaim fluvium, inter minorem Tartariam Europæ, et Circassiam Asiæ regiones: cum Euxino mari per Bosphorum Cimmerium, hodie *Fretum Gassa* connectitur. Illuc sæviens Boreas plurimam convehit glaciem.

Solibus effundit torpentis ad ostia Ponti 40
 Desidia tardos, et longo frigore pingues.
 Destinat hoc monstrum cymbæ linique magister
 Pontifici summo. Quis enim proponere talem,
 Aut emere auderet? Cùm plena et littora multo
 Delatore forent; dispersi protinus algæ 45
 Inquisitores agerent cum remige nudo;
 Non dubitaturi fugitivum dicere piscem,
 Depastumque diu vivaria Cæsaris, inde
 Elapsum, veterem ad dominum debere reverti.
 Si quid Palphurio, si credimus Armillato, 50
 Quicquid conspicuum, pulchrumque ex æquore toto est,
 Res fisci est, ubicunque natat: donabitur ergo,
 Ne pereat, jam letifero cedente pruinis
 Autumno, jam quartanam sperantibus ægris.
 Stridebat deformis hyems, prædamque recentem 55
 Servabat: tamen hic properat, velut urgeat Auster.
 Utque lacus suberant, ubi quanquam diruta servat

Ignem

Ponti. Euxini scilicet.

Pontifici summo. Domitiano, qui Albanos sacerdotes instituerat, eorumque sacrærum erat velut Antistes summus.

Algæ. Herba marina est. Pontitur vel pro littoribus vel pro vilibus quibuslibet rebus, quarum tamen erat inquisitores ac delatores. Proverb. *Vilior Alga.* Virg. Eclog. 7.

Agerent cum remige nudo. Pauperem et innoxium piscatorem reum protinus agerent, ac raperent in jus,

atque ad Tribunal ipsius Imperatoris.

Palphurio, Armillato. Hi Consulares fuerant viri, qui per delationes Domitiani gratiam captavere.

Quartanam sperantibus ægris. Timentibus, expectantibus. Ita Virgil.

Hunc ego si potui tantum sperare dolorem.

Utque lacus suberant. Cum prope essent lacus Albani.

Quanquam diruta servat ignem Trojanum. Alba quidem a Tullo Hostilio diruta fuerat, tecta solo adæquata, unaque

Ignem Trojanum, et Vestam colit Alba minorem,

Obstitit intranti miratrix turba parumper.

Ut cessit, facili patuerunt cardine valvæ.

60

Exclusi expectant admissa obsonia patres.

Itur ad Atridem: tum Picens, Accipe, dixit,

Privatis majora focis: genialis agatur

Iste dies; propera stomachum laxare saginis,

Et tua servatum consume in sæcula rhombum

65

Ipsæ capi voluit. Quid apertius? et tamen illi

Surgebant cristæ. Nihil est, quod credere de se

Non possit, cùm laudatur diis æqua potestas.

Sed deerat pisci patinæ mensura. Vocantur

Ergo in concilium proceres, quos oderat ille;

70

In quorum facie miseræ, magnæque sedebat

Pallor amicitiae, Primus, clamante Liburno,

Currite,

unaque hora quadringentorum annorum opus, exceptis tamen Templis, periit.

Ignem Trojanum. Cujus perpetui servandi in Templo Vestæ, quod fatale esset pignus Imperii, mos invec-tus ab Ænea Trojanisque: et hinc a Romanis assumptus. Vide Alex. ab Alex. Lib. 5. cap. 12.

Vestam minorem. Nam major ea, quæ Romæ religiosius colebatur, habeatque Templum pulchrius a Numa ædificatum. Vide sup. ad v. 10.

Alba. Alba longa nimirum ab Ascanio condita, distans Roma quindecim fere millibus passuum.

Exclusi expectant admissa obsonia Patres. Patentibus valvis introducti

qui munera portabant, exclusis etiam Senatoribus qui Domitianum comitati fuerant, quique interim foris stant, et expectant quid inde fiat.

Atridem. Domitianum, qui Romanis imperabat, sicut Græcis Agamemnon Atrei Filius.

Picens. Piscator oriundus e Piceno Italiæ regione, hodie *Marchia Anconitana*, ad sinum Adriaticum.

Quid apertius? Meram hanc esse assentationem quis non sentiat?

Illi surgebant cristæ. Ex Proverbio, seu pisci, seu potius Imperatori præ vana alacritate ac superbia.

Liburno. Is admissionibus præerat, inquit Vetus Schol. Alii dicunt præcones peti è Liburnia solitos,

quod

Currite, jam sedit, raptâ properabat abollâ
Pegasus, attonitæ positus modò villicus urbi.

Anne aliud tunc præfecti? Quorum optimus, atque 75
Interpres legum sanctissimus; omnia quanquam

Temporibus diris tractanda putabat inermi

Justitia. Venit et Crispi jucunda senectus.

Cujus erant mores, qualis facundia, mite

Ingenium.

quod Liburni essent sonora et valida voce. Verum id gratis affirmare videntur. Porro Liburnia regio Illyrici, ubi nunc Croatia pars Maritima cum parte Dalmatiæ Occidentalis.

Jam sedet. Jam in concilio sedit Domitianus.

Abolla. Vestis erat militaris, ex Nonio; Philosophica etiam, supra Sat. 3. v. 115. necnon Senatoria, ut aiunt quidam, diciturque quasi *abulla*, quod undique bullata.

Pegasus. Is Albanus civis, Juris adeo peritus, ut liber vulgo non homo diceretur. De eo scripsit etiam; unde Jus Pegasianum. Præterea plurimis functus honoribus, multis quoque Provinciis præfuit; ipsique urbi Romæ à Vespasiano præfectus. Vetus Schol.

Villicus. Quod Roma tunc esset veluti villa, sine libertate, sine privilegiis. Hinc non præfectus Pegasus appellatur, sed *Villicus*.

Attonitæ urbi. Quia non civem Romanum sibi præpositum cernit sed alienigenam; et quod se mi-

sere oppressam sentit, Roma stupet.

Anne aliud. An tunc præfecti aliud videri possunt quam villici Imperatori velut domino ad nutum servi- entes, et de omnibus rationem reddi- turi.

Quorum optimus, &c. Pegasus ni- mirum.

Tractanda putabat inermi justitia. Patienter sustinendam hanc veluti procellam, ac serviendum tempori calamitoso, quo non jus vigeat sed injuria; nec ratio, sed Imperatoris sævitia ad arbitrium omnia faciebat. Cui tanquam torrenti si quis obex op- poneretur, non levaret malum, sed augetet.

Crispi jucunda senectus. Crispus in senectute non morosus, sed hilaris et festivus. Is interroganti euidem, es- setne quis intus cum Cæsare, facete respondit, ne musca quidem: quod soleret Domitianus quotidie se con- clavi suo includere, initio quidem Principatus, ubi per id tempus nihil aliud quam muscas captabat, ac stylo præacuto configebat. Suet. Domit. cap. 3.

Acilius

S A T I R A IV.

57

Ingenium. Maria, ac terras, populosque regenti

80

Quis comes utilior, si clade et peste sub illa

Sævitiā damnare, et honestum afferre liceret

Consilium? sed quid violentius aures tyranni?

Cum quo de pluviis, aut æstibus, aut nimboſo

Vere locuturi fatum pendebat amici?

83

Ille igitur nunquam direxit brachia contra

Torrentem. Nec civis erat, qui libera posset

Verba animi proferre, et vitam impendere vero

Sic multas hyemes, atque octogesima vidit

Solstitia, his armis, illa quoque tutus in aula.

90

Proximus ejusdem properabat Acilius ævi

Cum juvene indigno, quem mors tam sæva maneret,

Et domini gladiis tam festinata: sed olim

Prodigio par est in nobilitate senectus.

Unde fit, ut malim fraterculus esse gigantum.

95

Profuit ergo nihil misero, quod cominūs ursos

Figebat

Acilius. Acilius Glabrio Confu-
laris, quem Domitianus exulantem
interfici jussit quasi molitorem re-
rum novarum. Suet. Dom. cap. 10.

Cum juvene. Quis ille, haud con-
stat. Quidam juvenem Helvidium,
de quo Suet. Dom. cap. 10. Quidam
ipsius Acilii filium intelligunt, cum
Schol. veteri, qui sic habet: *Acilius*
Consul sub Domitiano fuit, indignus pati
quæ passus est. Hujus filium juvenem
cum occideret, ipsum Acilium servavit,
qui pœnas sentiret orbitatis.

Malim fraterculus esse gigantum. Ma-
lim humilis esse ac obscurus, et ex

genere eorum, qui propterea dicun-
tur Terræ filii ac gigantes, a γῆρας
et γῶ. Vide Pers. Sat. 6. v. 57. et
seq. et quæ nos ib. et Ang. Pol.
Misc. cap. 18.

Quod cominūs ursos figebat. Non
sine magno vitæ periculo, captans
gratiam Domitiani, qui gaudebat
venationes edere scenicosque ludos,
in Albæ Amphitheatro, dum Quin-
quatria Minervæ quotannis celebra-
bat, teste Suet. Dom. c. 4. ubi feras
varii generis centenas ipsa conficere
arte summa industriaque spectatus
est. Ibid. cap. 19.

Ursos

Figebat Numidas, Albanâ nudus arenâ
 Venator. Quis enim jam non intelligat artes
 Patricias? Quis priscum illud miretur acumen,
 Brute tuum? Facile est barbato imponere regi.
 Nec melior vultu quamvis ignobilis ibat
 Rubrius, offensæ veteris reus, atque tacendæ;
 Montani quoque venter adest abdomine tardus:
 Et matutino sudans Crispinus amomo;
 Quantum vix redolent duo funera: sævior illo
 Pompeius tenui jugulos aperire susurro:

100

105

Et

Urfos Numidas. Id est, leones validos ex ea regione Africæ, quæ hodie *Biledulgerid*. Porro Numidia proprie dicta sita erat ubi nunc sunt Bugiæ et Constantinæ regna in ditione Algeriana.

Artes patricias. Jam callet Domitianus artes Nobilium, qui metu mortis stoliditatem simulant, Junium Brutum imitantes.

Priscum illud acumen, Brute, tuum. Audiens enim Brutus fratrem suum cum primoribus civitatis interfectum, Tarquinii Superbi avunculi sui sævitiam elusit, stupidum se fingens ac bardum: sicque iram dissimulans, et suæ tum vitæ consuluit, et ultionis occasionem tandem est consecutus. Tit. Liv. Lib. 1. c. 56.

Barbato Regi. Primus Regibus illis rudibus, nec dum astutis, ut est jam Domitianus. Prisci quidem Romani per annos quadringentos quadraginta quatuor barbati per-

mansere, ac sine tonsoribus, donec eos in urbem accersivit e Sicilia P. Ticinus Mena.

Rubrius. Is e Gallia oriundus, humili genere, Domitiano tamen familiaris; unde et indignatio poëtæ, omnibusque bonis.

Offensæ veteris reus. Quæ illa? Non liquet.

Montani quoque venter adest, &c. Adfuit et Montanus venter obeso ac prominente, hincque tardus incesu. Hujus mentio est apud Tacit. Annal. Lib. 16. et Hist. 4.

Matutino sudans Crispinus amomo. Crispinus, de quo fuse supra, non ante cœnam dumtaxat, ut alii, lavans et ungens corpus, sed mane se unguentis perfundens, summa luxuria.

Pompeius. Pompeius Rufus Crispino etiam perniciosior. De illo Plin. Lib. 3. Ep. 9. sub finem.

Sævior jugulos aperire, &c. Græcissimus, id est, sævior in afferenda multis

Et qui vulturibus servabat viscera Dacis
 Fuscus, marmoreâ meditatus prœlia villâ :
 Et cum mortifero prudens Veiento Catullo,
 Qui nunquam visæ flagrabat amore puellæ,
 Grande, et conspicuum nostro quoque tempore monstrum,
 Græcus adulator, dirusque a ponte fatelles,
 Dignus Aricinos qui mendicaret ad axes,
 Blandaue devexæ jactaret basia rhedæ.

Nemo

multis perniciæ ac morte per suas
 tectas delationes atque susurrations
 apud Domitian.

Dacis. Dacia Europæ regio satis
 ampla, Transylvaniam, Moldaviam,
 et Valachiam comprehendens.

Qui vulturibus servabat viscera
Dacis. Fusci enim cadaver expositum
 fuit voracitati avium ejusmodi, cum
 cæsus esset in Dacia, quo bellum in-
 tulerat.

Fuscus. Cornelius Fuscus Prætorio
 præfectus, cui licet inexercitato se-
 cundam in Dacos expeditionem com-
 missit Domitianus infelicibus auspiciis
 et malo suo.

Marmoreâ meditatus prœlia villâ.
 Erat enim domi nobilis, sed otio ac
 deliciis innutritus parum erat ido-
 neus, cui summa belli crederetur,
 marmoreis ædibus magis assueto
 quam castris.

Prudens. Vel, astute serviens tem-
 pori, vel doctus, teste Cornelio Tac-
 ito Annal. 14.

Veiento. Fabricius Veiento, de quo

jam ante, Sat. 3. v. 185. et post am-
 plius Sat. 6.

A ponte fatelles. Qui magis debue-
 rat esse miser et mendicus ponti velut
 fatelles assiduus, quam Aulæ et Im-
 peratoris affecla.

Aricinos qui mendicaret ad axes.
 Vel ad portam urbis Ariciae, vel ab
 iis qui curru vehuntur per Appiam
 viam in qua est Aricia. Frequentes
 esse mendicos ad pontes, ad urbis
 portas, et ad vias celebres nemo ig-
 norat, et jam ante notavimus ad Sat.
 3. v. 296. et alibi.

Aricinos. Aricia urbs olim Latii,
 colli imposita, Hyppolyto conditore,
 et nemore proximo celebris : hodie
 la Riccia, in Campania Romana op-
 pidulum titulo Ducatus insignitum.

Devexæ jactaret basia rhedæ. Dig-
 nus et ea premi inopia, qua victum
 quæritans adigeretur ad prensandas
 rhedas è clivo Aricino descendentes,
 imo ad extorquendum obolum eas
 blande ac sordide oscularetur extensa
 manu.

Nemo

Nemo magis rhombum stupuit : nam plurima dixit
 In lævum conversus : at illi dextra jacebat
 Bellua : sic pugnas Cilicis laudabat et ictus ;
 Et pegma, et pueros inde ad velacia raptos.
 Non cedit Veiento, sed ut fanaticus œstro

Percussus,

Nemo magis rhombum stupuit. Quam Catullus ille Messalinus, qui rhombum non viderat tamen, utpote cæcus.

Bellua. Prodigiosus piscis.

Pugnas Cilicis laudabat, &c. Quasi vidisset ejus gladiatoris pugnas, sic eas adulatorie extollebat.

Cilicis. Is erat insignis gladiator e Cilicia, quæ regio est Asiæ minoris ad mare Cyprium, hodie *Caramania* est propriè dicta, non *Turcomania*, ut aliqui perperam scripsere.

Ictus. Vulnere adversario inflicta.

Pegma. Machina eligno. In Theatris autem pegmata machinæ erant *αὐτοκίνηται*, seu tabulatum *αὐτοκίνητος* et per se assurgens ac sensim crescens, pariter ac decrescens. Mart. Spectac. Epigr. 2.

Et crescunt media pegmata celsa via.

Et pueros, &c. Pegmati nimirum infidentes, in sublime raptos, non sine stupore et oblectatione spectantium.

Velacia. Vela quibus expansis superne Theatrum integebatur adversus imbres et Solem.

Non cedit Veiento. Catulli adulationibus non cessit Fabricius Veiento, sed et majores addidit.

Fanaticus. Dictus a *fano*, in quo afflatus numine, Entheus, ac divino furore correptus, exagitatur, vaticinatur, &c. eo nomine dicti imprimis Cybelæ Sacerdotes, de quibus Sat. 2. v. 112.

Œstro. Muscæ genus est, quod aliàs asilus et tabanus, aculeo vexans et infestans armenta. Varro 2. de Re Rust. cap. 5. Plin. Lib. 9. c. 15.

Animal est parvum; scorpionis effigie, aranei magnitudine, inquit. Virgil. Georg. 3.

— — — *Nomen asilo*

Remanum est, Œstron Graii vertere vocantes :

Asper, acerba sonans, quo tota exter-rata sylvis

Diffugiunt armenta, &c.

Œstrum apud Poetas sumitur pro afflatu divino ac furore, quo homines correpti fatigantur atque humano quidpiam majus aut loquuntur aut faciunt. Ejusmodi *Œstro* in pellicem Io Inachi filiam immisso, Juno se ulta est : eo quippe exagitata Io in mare se præcipitem dedit.

Bellona,

Percussus, Bellona, tuo divinat; Et ingens 120
 Omen habes, inquit, magni, clarique triumphi:
 Regem aliquem capies, aut de temone Britanno
 Excidet Arviragus: peregrina est bellua. Cernis
 Erectas in terga sudes? Hoc defuit unum 125
 Fabricio, patriam ut rhombi memoraret, et annos.
 Quidnam igitur censes? Conciditur? Absit ab illo illo
 Dedecus hoc, Montanus ait; testa alta paretur,
 Quæ tenui muro spatiosum colligat orbem.
 Debetur magnus patinæ subitusque Prometheus. 130
 Argillam, atque rotam citus properate: sed et ex hoc
 Tempore jam, Cæsar, figuli tua castra sequantur.
 Vicit digna viro sententia: noverat ille
 Luxuriam imperii veterem, noctesque Neronis

Jam

Bellona. Minerva Jove nata, bel-
 lorum, præses et inventrix, unde *Bel-*
lona dicta est. Varro 4. de Ling.
 Lat.

Divinat. Præfagit, vaticinatur, et
 ex ingenti pisce capto ingentes omina-
 tur triumphos.

Excidet. A te dejectus, o Domiti-
 ane, victus in acie, forsan et regno
 spoliandus.

Arviragus. Rex Britannorum.

Peregrina est bellua. Rhombus in-
 gens, peregrino captus in mari, por-
 tendit illustrem victoriam de pere-
 grino hoste, v. g. de Britannis.

Sudes. Pinnae Rhombi vel spi-
 nas instar spiculorum rigentes et ar-
 rectas.

Quidnam igitur censes? Inquit Do-
 mitianus Veientoni tot præclara omi-
 nato: sed quid tandem de pisce fiet?
 Totusne, an in partes concisus co-
 quetur?

Testa alta. Vas fictile profundum
 et capax.

Debetur magnus patinæ, &c. Fabri-
 candæ huic insigni patinæ querendus
 figulus tam peritus et ingeniosus
 quam fuit Prometheus, qui homi-
 nem è luto finxisse dicitur Meta-
 morph. 1. Fab. 2.

Noctes Neronis. Suet. Ner. cap.
 27. *Epulas a medio die ad mediam*
noctem protrahabat: refectus sæpius cali-
dis piscinis, ac tempore æstivo ni-
vatis.

Aliam

Jam medias, aliamque famem, cùm pulmo Falerno 135

Arderet. Nulli major fuit usus edendi

Tempestate meâ. Circæis nata forent, an

Lucrinum ad saxum, Rutupinove edita fundo

Ostrea, callebat primo deprendere morfu :

Et semel aspecti littus dicebat echini. 140

Surgitur, et misso procures exire jubentur

Concilio, quos Albanam dux magnus in arcem

Traxerat attonitos, et festinare coactos,

Tanquam de Cattis aliquid, torvisque Sicambris

Dicturus; tanquam diversis partibus orbis 145

Anxia

Aliam famem. Irritamenta gulæ, Baianus vocatur; piscosus admodum. vel secundam famem seu edacitatem Plin. Lib 3. cap. 5. Horat. loco mox procuratam prioris cibi accelerata coctione per Falernum, aut quid aliud citato. imprimis calidum.

Falerno. Falernus mons in Campania vini ferax generosissimi. Hujus excellentiam narrat Plinius Lib. 14. cap. 6. utilitatem vero ac salubritatem, Lib. 22. cap. 1.

Usus edendi. Solertia peritiaque, littore statim et primo aspectu dignoscere. condiendi ac diligendi cibos, ad laute epulandum.

Circæis. Promontorium Circæum dictum a Circe, quæ illic habitavit, atque sacellum habuit. Situm est in Campaniæ littore, ad mare Tyrrhenum, non longe a Terracina. Hor. Lib. 2. Sat. 4.

Ostrea Circæis, Miseno oriuntur echini.

Lucrinum ad saxum. Lucrinus lacus Baias inter et Puteolos: unde et

Baianus vocatur; piscosus admodum. Plin. Lib 3. cap. 5. Horat. loco mox citato.

Murine Baiano melior Lucrina Peloris.

Rutupino. Rutupæ, vel Rutupi, oppidum est in ora Anglicana, non procul ab urbe Cantuaria, et Sanduico portu. Hinc etiam optimæ ostreae afferebantur.

Littus dicebat. E quo essent advecti littore statim et primo aspectu dignoscere.

Echini. Piscis est marinus e genere cancerorum.

Surgitur. Probata igitur ab omnibus Montani sententia, Domitianus concilium illud celebre dimittit.

Cattis. Populi sunt Germaniæ, hodie Hessi.

Sicambris. Hi Gheldriam incolere, forsitan et Zutphaniam, inferioris Germaniæ regiones.

Præcipit.

Anxia præcipiti venisset epistola pinna.

Atque utinam his potiùs nugis tota illa dedisset

Tempora sævitæ, claras quibus abstulit urbi

Illustresque animas impunè, et vindice nullo.

Sed periit, postquam cerdonibus esse timendus

159

Cœperat, hoc nocuit Lamiarum cæde madenti.

Præcipiti pinna. Nam, ut ait vetus Schol. Si victoria nunciabatur, laurus in Epistola figebatur, inferebatur, obvolvebatur, ferebaturve; si quid adversi, pinna. *Alii legunt Penna.*

Sed periit. Tandem sævus Imperator interiit, pœnasque dedit, merita dudum nece maculatus, non per ignavos Nobiles, sed per ignobiles strenuos, qui sibi timere incipiebant, cum Domitianus, Nobilium cruore fatur, in plebeios jam sævire aggredere-
deretur. Vide Suet. Domit. cap. 14. et 17.

Cerdonibus, Synecdoche, pro *Plebeis.*

Hoc nocuit. Sarcasmus in Patricios ac Nobiles; quasi diceret: Adhuc viveret ille nequam Tyrannus, et in

reliquam Nobilitatem grasseretur, si Plebeiis formidolosum se non præbuisset ac terribilem, quod ait Suet. Domit. cap. 14.

Lamiarum. Horum familia Romæ perillustri erat, quippe quæ originem duceret a Rege Læstrigonum *Lamo*, teste vel Horatio l. 3. Carminum, Od. 17.

Æli vetusto nobilis ab Lamo,

Quando et priores hinc Lamias ferunt Denominatos, &c.

Lamiarum cæde madenti. Domitiano sanguine Nobilitatis resperso, Ille siquidem levi de causa multos jugulavit ac sustulit: inter alios autem Nobiles, et *Ælium Lamiam*, duntaxat ob suspiciosos at innoxios jocos, ut enarrat Sueton. Domit. cap. 10.

S A T I R A V.

ARGUMENTUM.

Parasitum a Cœnis divitum dehortatur, in quibus miserè et contumeliose tractato non liceat frui, nedum tangere Delicias, quæ ipsis divitibus apponuntur.

SI te propositi nondum pudet, atque eadem est mens,
Ut bona summa putes, alienâ vivere quadrâ;

Si potes illa pati, quæ nec Sarmientus iniquas
Cæsaris ad mensas, nec vilis Galba tulisset,
Quamvis jurato metuam tibi credere testi.

Ventre nihil novi frugalius. Hoc tamen ipsum
Defecisse puta, quod inani sufficit alvo.
Nulla crepido vacat? Nusquam pons, et tegetis pars
Dimidia brevior? tantine injuria cœnæ?

Tam

Si te propositi. Alloquitur Trebium parasitum, quem avertere conatur a sordida sua vivendi ratione.

Sarmientus. Is fuit Romanus Eques, et scurra famosus tempore Augusti Cæsaris. Illum probe exagitat Horatius lib. 1. Sat. 5. ejus meminit et Plutarchus in Antonio, Cæsarisque delicias eum appellat.

Quamvis jurato metuam tibi credere testi. Non tibi credam etiam jurati,

non videri molestum istud vivendi institutum, in quo tot a divitibus contumeliæ parasitis sunt ferendæ.

Nulla crepido vacat, &c. An idoneus mendicando locus nullus vacuus est.

Crepido—pons. Proseucha, casa ad pontem aut flumen.

Tegetis pars. Pars vel proseuchæ, vel tegetis, storeæ, mattæ, &c. quibus ut plurimum tegunt se pauperes et mendici.

Rex

Tam jejuna fames; cum possis honestius illic
 Et tremere, et sordes farris mordere canini?
 Primo fige loco, quod tu discumbere jussus
 Mercedem solidam veterum capis officiorum.
 Fructus amicitiae magnae, cibus: imputat hunc rex,
 Et quamvis rarum, tamen imputat. Ergo duos post
 Si libuit menses neglectum adhibere clientem,
 Tertia ne vacuo cessaret culcitra lecto,
 Unà finis ait. Votorum summa: quid ultra
 Quæris? Habet Trebius propter quod rumpere somnum
 Debeat, et ligulas dimittere, sollicitus, ne
 Tota salutatrix jam turba peregerit orbem,
 Sideribus dubiis, aut illo tempore, quo se
 Frigida circumagunt pigri sarraca Boötæ.

Qualis

Rex. Dives patronus, Clientibus
 veluti Rex imperans, Sat. I. v. 136.
 Rex horum.

Tertia ne vacuo, &c. Ne vacuus
 maneret locus in triclinio, seu lectis
 quibus ad mensam discumbebatur,
 more veteri. Addit vero, *tertia*:
 ad contemptum, quasi dicat, ultimo
 loco, et veluti ad supplendum dum-
 taxat numerum. Tres nimirum in
 conviviis olim disponebantur lectuli:
 unde triclini nomen. Et Horat. lib.
 I. Sat. 4.

Sæpe tribus lectis videas cœnare
 quaternos.

Cæteros omnes veterum conviviorum
 ritus lege, si vis, apud Just. Lips. an-
 tiq. Lect. I. 3. c. unico.

Una finis. Una cœnemus. Te-
 rent.

Hodie apud me sis volo.

Trebius. Is est quem ut amicum
 dehortatur Juvenalis a parasitica
 vita.

Ligulas dimittere. Calceorum aut
 vestium *lingulas* vix aptatas relin-
 quere, præ sollicitudine ac festina-
 tione.

Sideribus dubiis. Summo mane,
 luce dubia, cum sidera ob proximam
 auroram non plene apparent aut
 fulgent.

Boötæ. Sidus est Ursæ majori
 proximum *βούτης*, Latine *bubulcus*,
 quia stella hæc bubulci more plau-
 strum insequitur.

F. Quod

Qualis cena tamen? Vinum quod succida nolit
 Lana pati: de conviva Corybanta videbis. 25
 Jurgia proludunt; sed mox et pocula torques
 Saucius, et rubra deterges vulnera mappa;
 Inter vos quoties, libertorumque cohortem
 Pugna Saguntinâ fervet commissa lagena,
 Ipse capillato diffusum consule potat, 30
 Calcatamque tenet bellis socialibus uvam,
 Cardiaco nunquam cyathum missurus amico.
 Cras bibet Albanis aliquid de montibus, aut de

Setinis,

Quod succida nolit lana pati. Tam crassum, ut lana vix illud imbibat. Vel tam vile, quod vix idoncum ad imbuendam ac præparandam lanam, quo melius recipiat alienum colorem, v. g. purpureum. Varro loco mox cit. *Tonsas recenter eodem die perungunt vino, &c.* Adstipulator et Dioscorides.

De Conviva Corybanta videbis. Eo vino mens turbatur, et insanit, sitque similis *Corybantum* Cybeles Sacerdotum, qui furore correpti caput jactant, saltant, aliosque in similem agunt insaniam.

Saguntinâ lagenâ. Aut vino pessimo ex agris Saguntinis: Vetus Schol. vel potius fistili, ex ista Hispaniæ urbe de quo Plin. lib. 35. cap. 12. Et Martial. lib. 14. Epigr. 108.

Sume Saguntino pocula facta luto.

Capillato Consule. Dum Romani Consules erant adhuc intonsi, comamque alebant. Vide Sat. 4. v. 103. ad eam vocem, *Barbato*.

Calcatamque tenet bellis socialibus uvam. Eo tempore quo Sext. Julius Cæsar et M. Philippus Consules erant, Anno Urbis conditæ 663.

Bellis socialibus. De his vide Luc. Flor. lib. 3. cap. 18. et præced. Tit. Liv. lib. 71. Scilicet Latini omnes, aliique Italiæ populi, iniquo ferentes animo, quod onerum imperii periculorumque sane participes essent, at non item munerum atque honoris, a Livio Druso insuper spe civitatis elusi, quod jure se frustra petere intelligebant, armis id consequi tentarunt. Hinc ipsos Consules aggressi, cum nihil proficerent, vario tamen eventu pugnantes, non parum Romanos fatigarunt, per annos fere quatuor.

Cardiaco. Cor, Græce *napdia* *Cardiacorum morbo spem unicam in vino esse certum est*, inquit Plin. lib. 29. cap. 1.

Albanis. De Alba civitate diximus Satir. 4. v. 61. Albanum autem vinum

Setinis, cujus patriam, titulumque senectus
 Delevit multa veteris fuligine testis :
 Quale coronati Thrasea, Helvidiusque bibebant;
 Brutorum, et Casii natalibus. Ipse capaces
 Heliadum crustas, et inaequales beryllo
 Virro tenet phialas. Tibi non committitur aurum :
 Vel, si quando datur, custos affixus ibidem,
 Qui numeret gemmas, unguisque observet acutos.

num quam esset nobile, differit Plin. lib. 14. cap. 2. et 6. testis et Mart. lib. 13. Epig. 109.

Setinis. Setia urbs Campaniae Romanæ, hodie *Setose*, in colle sita, non, procul a Pomptinis Paludibus. *Setina* vina ciborum coctionem accelerant, teste Plinio lib. 22. cap. 1.

Patriam, titulumque, &c. Signabant Antiqui vasa vinaria, inscribebantque qua ex regione vinum, et quo anno, seu Consule conditum. Brod. Miscel. 1. cap. 3. Horat. ad amphoram lib. 3. Od. 21.

O nata mecum Consule Manlio, &c.

Testis. In amphoris enim ac testis, liisque gypsatis ac picatis vinum olim servabatur. Notabimus ad Pers. Sat. 5. v. 148.

Coronati. Floribus, fertis, ex hedera, apio, myrto, rosis.

Thrasea, Helvidiusque. Pater Thrasea, et illius gener Helvidius Priscus, libertatis amatores. Horum egregie meminit Corn. Tacit. l. 16. et Suet. Neron. cap. 37. et Domit. c. 10.

Brutorum et Casii. Hi libertatis extiterunt vindices et assertores.

Ipsa. Patronus, potens quilibet ac dives.

Heliadum crustas. Pocula ex electro cavata. *Heliades* nimirum filii Solis, qui Græce *Ἡλίοι* : Eas autem fabulantur Phaëtonis fratris interitum lugentes contabuisse, conversasque in alnos seu populos arborea, e quibus distillat electrum. Vide Plin. lib. 37. cap. 2. et alibi. Ovid. Met. 2.

Inde sunt lacrymæ, stillataque Sole rigescunt.

De ramis electra novis.

Crustas. Lacrymas sororum Phaëtonis in electrum concretas vel electrum ex arborum supradictarum cortice defluens, ac postmodum durescens.

Inaequales Beryllis. Phialas e gemmis factas, inquit Verus Schol. vel potius aureos calices insertis lapillis asperos, v. g. *Beryllis*.

Virro. Fictum nomen.

Tibi. O cliens, vel parasite!

F 2

Laudetur

Da veniam : præclara illic laudatur iaspis :
 Nam Virro (ut multi) gemmas ad pocula transfert
 A digitis : quas in vaginæ fronte solebat
 Ponere zelotypo juvenis prælatus Hiarbæ. 45
 Tu Beneventani futoris nomen habentem
 Siccabis calicem nasorum quatuor, ac jam
 Quassatum, et rupto poscentem sulfura vitro.
 Si stomachus domini fervet vinoque, ciboque ;
 Frigidior Geticis petitur decocta pruinis. 50

Non

Laudatur iaspis. Nam inter eos lapillos fulget iaspis magni quidem pretii, cujus proinde jactura nimium caveri nequit.

Transfert à digitis. Ab annulis aufert, ut addat poculis. Mart. lib. 14. Epigr. 109.

Gemmatum Scythicis ut luceat ignibus aurum,

Aspice quot digitos exiit iste calix.

In vaginæ fronte. In gladii capulo, seu manubrio. Virg. Æneid. 4.

— — Stellatus iaspide fulva

Ensis erat.

Juvenis prælatus Hiarbæ. Æneas Didoni adamatus, ac prælatus Hiarbæ Lybie Regi, Virg. Æn. 4.

Beneventani futoris. Is nomine Vatinus, vitreorum artifex, a quo Vatiniani calices appellati. Cornel. Tacit. Annal. 15. Nero, inquit, apud Beneventum confedit, ubi gladiatorum munus a Vatinio celebre edebatur. Vatinus inter fediffima ejus aule ostenta fuit ; sutrinæ tabernæ alumnus, corpore detorto facieiis scurrilibus, &c.

Beneventani. Oriundi ex ea urbe Italiæ in regno sita Neapolitano, quæ Beneventum modo, olim Maleventum dicebatur.

Rupto poscentem sulfura vitro. Hoc dicit quia sulphure vitrum solidatur, id est, malthatur, inquit vetus Schol. Quod rejiciunt non immerito ; voluntque dictum a Juvenale, quia sulphuratis fracta vitrea solebant permutari ; teste Mart. lib. 1. Epigr. 42.

Qui pallentia sulfurata fractis

Permutant vitreis.

Et lib. 10. Epigr. 3.

Quæ sulfurato nolis empti ramento, Vatiniorum proxeneta fractorum, &c.

Geticis. Getæ populi Daciæ Scythiæ affinis ; sunt hodie Moldavi, ut placet nonnullis.

Decocta. Plinius lib. 31. cap. 3. Neronis, inquit, Principis inventum est decoquere aquam, vitroque demissam in nives refrigerare. Ita voluptas frigoris contingit sine vitis nivi. Omnem utique decoctam utiliore esse convenit ;

Non eadem vobis poni modò vîna querebar,
 Vos aliam potatis aquam : tibi pocula cursor
 Gætulus dabit, aut nigri manus ossæ Mauri,
 Et cui per mediam nolis occurrere noctem,
 Clivosæ veheres dum per monumenta Latinæ.
 Flos Asiæ ante ipsum pretio majore paratus,
 Quàm fuit et Tulli census pugnacis, et Anci:
 Et, ne te teneam, Romanorum omnia regum
 Frivola. Quod cùm ita sit, tu Gætulum Ganymedem

Respice,

venit; item calefactam magis refrige-
 rari. Vide Suet. Neron. cap. 48.

Athen. lib. 3. cap. 34. Decoctæ me-
 minit tanquam veteribus usitatæ,
 sed eam Neronianæ prorsus abfimi-
 lem contendit Casaubonus eo loci.
 Porro docet ibid. Athenæus, aquæ
 perquam frigidæ, pariter et calidæ,
 usum fuisse in conviviis antiquorum.

Cursor Gætulus. Inter servos Mau-
 ros, mira pernicitate præditos, atque
 hinc ad eundem quolibet ac percur-
 rendum destinatos, unus tibi pocilla-
 tor adhibetur niger ac deformis.

Gætulus. Gætuli Libyæ interioris
 populi sunt Melsæ, a Ptolemæo; at
 Mauritanie, Plinio et aliis.

Manus ossæ. Macilentæ et arida,
 dura, agrestis, horrida.

Mauri. Mauritania Africæ regio
 in Barbaria Occidentali, ubi nunc
 sunt regna Algerii, Fezzæ et Ma-
 rochii.

Per mediam nolis occurrere noctem.
 Tum quia pavore te concuteret,

tum quod malum omen videretur.

*Clivosæ veheres dum per monumenta
 Latinæ.* Dum rheda per viam Lati-
 nam veheris, inter sepulchra, quæ
 hinc et inde plurima illic constructa
 sunt. Vide Sat. i. v. ult.

Flos Asiæ ante ipsum. At diviti pa-
 trono formosus adest puer ex Asia,
 jucundus pincerna et minister.

Tulli. Tullus Hostilius Rex tertius
 Romanorum Censum instituit pri-
 mus, teste Eutropio, item sellam cu-
 rulem, lictores, togam pictam, atque
 prætextam, insignia Magistratum
 Romanorum post debellatos Hetrus-
 cos Macrobius Saturn. i. cap. 6.

Anci. Ancus Martius, quartus Ro-
 manorum Rex, Latinos subegit, Ro-
 manam ditionem ad mare protulit,
 atque Ostiam urbem in ipso maris ac
 Tyberis confinio ædificavit. Tir.
 Liv. lib. i.

Gætulum Ganymedem. Dissimilia
 passim jungit. Ironice hic admo-
 dum. Scilicet Gætulus ille fuscus, de-
 formis

Respice, cum sities : nescit tot millibus emptus 60

Pauperibus miscere puer : sed forma, sed ætas

Digna supercilio. Quando ad te pervenit ille?

Quando vocatus adest calidæ, gelidæque minister?

Quippe indignatur veteri parere clienti;

Quodque aliquid poscas et quodd, se stante, recumbas. 65

Maxima quæque domus servis est plena superbis.

Ecce alius quando porrexit murmure panem

Vix fractum, solidæ jam mucida frustra farinæ,

Quæ genuinum agitent, non admittentia morsum,

Sed tener et niveus, mollique filigine factus 70

Servatur domino. Dextram cohibere memento

reverentia Salva sit Artoptæ *reverentia*. Finge tamen te

Improbulum; superest illic qui ponere cogat.

Vi'n' tu consuetis audax conviva canistris

Impleri, panisque tui novisse colorem? 75

Scilicet hoc fuerat, propter quodd sæpè relicta

Conjuge,

formis fervus; e contra *Ganymedes* regius puer, *Trois* filius, candidus, et tam eleganti specie, ut a Jove raptus dicatur, et sibi pocillator assumptus.

Respice. Innuens ut vinum tibi affundat.

Calidæ gelidæque minister. Subaudi aquæ.

Vix fractum. Tam veterem ac durum ut vix frangi queat.

Salva sit Artoptæ reverentia. Custodi reverentiam *Artoptæ* debitam: atque adeo ne alium panem quære aut sume, quam eum quem tibi destinat et apponit.

Artoptæ. *Artoptes* hic bene intelligitur panis dispensator, ab *αρτος panis* et *ορτοπας, video, seu inspicio*.

Finge tamen te improbulum. Quodd si fueris paulo audacior, extendasque manum in panem illum delicatiorem.

Vi'n' tu consuetis, &c. Verba sunt *Artoptæ* inverecundiam convivæ castigantis: an ergo non contentus eris pane tibi consueto?

Scilicet hoc fuerat. Respondet cliens indignabundus: an igitur istas ob viles epulas tot vigiliis et laboribus perfunctor dudum.

Gelidasque

Coniuge, per montem adversum, gelidasque cucurri
 Esquilias, fremeret sæva cum grandine vernus
 Jupiter, et multo stillaret penula nimbo.
 Aspice quàm longo distendat pectore lancem,
 Quæ fertur domino squilla; et quibus undique septa
 Asparagis, qua despiciat convivium cauda,
 Cum venit excelsi manibus sublata ministri.
 Sed tibi dimidio constrictus Cammarus ovo
 Ponitur, exigua feralis cœna patella.
 Ipse Venafrano piscem perfundit: at hic, qui
 Pallidus, offertur misero tibi caulis, olebit
 Laternam: illud enim vestris datur alveolis, quod
 Canna Micipsarum prora subvexit acuta:
 Propter quod Romæ cum Boccare nemo lavatur;
 Quod tutos etiam facit à serpentibus atris.

Mullus

Gelidasque cucurri Esquilias. Esqui-
 linum collem ventis expositum, in
 cuius regione divites habitabant.
 Vide Sat. 3. ver. 71.

Vernus Jupiter. Aër vernæ tem-
 pestatis sæpe ventosus et nimbosus.
 Aër et cælum Jupiter vocatur, ex
 Varrone.

Cammarus. Marinus cancer, vilis
 cibus.

Exigua feralis cœna patella. Instar
 cœnæ feralis exigua et modica.

Ipse. Dominus et Patronus, quem
 pergit conferre cum cliente.

Venafrano. Optimo quidem oleo
 ex agris Venafræ urbis.

Canna. Vel doliolum, vel navicula
 à canna.

Micipsarum. Afrorum, Numida-
 rum, quorum fuit Rex Micipsa
 Masinissæ filius. Vide Sall. Ju-
 gurth.

Boccare. Fuit Boccar, sive Bocchor,
 ex tempestate Rex Maurorum: inquit
 Liv. lib. 29. c. 30. ponitur hic pro
 Numida seu Mauro quolibet.

Cum Boccare nemo lavatur. Delicati
 scilicet Romani non sustinebat te-
 trum illum odorem olei Africani,
 quo Afri inungebantur; unde et
 horum consortium illi fugiebant in
 balneis.

Tutos etiam facit à serpentibus. Quod
 etiam oleum fetore suo arcet et fu-
 gat serpentes.

Corfica.

Mullus erit domino, quod, misit Corfica, vel quem quem
 Taurominitanæ rupes, quando omne peractum est
 Et jam defecit nostrum mare; dum gula sævit,
 Retibus assiduis penitus scrutante macello 95
 Proxima; nec patitur Tyrrhenum crescere piscem;
 Instruit ergo focum provincia: sumitur illinc
 Quod captator emat Lenas, Aurelia vendat.
 Virroni muræna datur, quæ maxima venit
 Gurgite de Siculo: nam dum se continet Auster 100
 Dum sedet, et ficit madidas in carcere pennas,

Contemnunt

Corfica. Insula est Tyrrheni maris
 olim *Cyrnus* dicta, Sardiniam inter et
 mare liguſtque Ligusticum.

Taurominitanæ rupes. Proximæ sci-
 licet illi urbi. *Taurominium*, vel
Tauromenium, hodie *Taormina*, oppi-
 dum est Siciliæ portu inclytum, ad
 oram orientalem vallis, ut nunc ap-
 pellant, *Demonæ*.

Tyrrhenum piscem. Piscem maris
 Tyrrheni, quod et inferum et Thus-
 cum, estque pars maris Mediterranei,
 inter Italiam, et Sardiniam, Corsi-
 cam, atque Siciliam insulas.

Instruit ergo focum provincia. Ex-
 ternæ regiones culinam Romanorum
 instruunt piscibus, aliisque dapibus.

Provincia. Sic vocatur proprie re-
 gio extra Italiam armis subacta, et
 Romanis tributaria.

Captator. Vel amicitie, vel hære-
 ditatis divitum, per munera. Vide
 Sat. 4. ver. 18. et seq.

Lenas. Hæredipeta quidam. Vet.
 Schol.

Aurelia. Mulier pisces vendens,
 vel dives orba, quæ data sibi munera
 vendit, seu per avaritiam, seu ob ni-
 miam copiam, ac ne corrumpantur:
 habet nimirum plura quam possit
 consumere.

Virroni. Vide supra.

Gurgite de Siculo. E freto quod est
 Siciliam inter et oram extremæ Italiæ
 meridionalem: alias Mamertino,
 Rhegino, *Scyllæo*; hodie *Faro di*
Messina.

Auster. Ventus meridionalis im-
 brifer et aquosus, mare Siculum tur-
 bare solitus. Gellius lib. 2. c. 22.
 Ovid. Met. 1. Fab. 2.

Siccit madidas in carcere pennas.
 Poëtice omnia. Ovid. Met. 1. Fab.
 7.

Emittitque Notum: madidis Notus
evolat alis.

Charybdim.

Contemnunt mediam temeraria lina Charybdim.
 Vos anguilla manet longæ cognata colubræ,
 Aut glacie aspersus maculis Tiberinus, et ipse
 Vernula riparum pinguis torrente cloaca,
 Et solitus mediæ cryptam penetrare Suburræ.
 Ipsi pauca velim facilem si præbeat aurem:
 Nemo petit, modicis quæ mittebantur amicis
 A Seneca; quæ Piso bonus, quæ Cotta solebat
 Largiri: namque et titulis, et fascibus olim
 Major habebatur donandi gloria: solum
 Poscimus, ut cœnes civiliter. Hoc face, et esto,

Esto

Charybdim. Gurgis est in freto Siculo naufragiis infestus, juxta Pelorum Promontorium, hodie, *Capo Faro.*

Glacie. Hyemis enim et frigoris tempore has creduntur maculas contrahere.

Tiberinus. Lupus aut quivis alius e Tiberi amne piscis; quem tempore Juvenalis Romæ vilem fuisse existimandum est.

Vernula riparum. Vel cœnosa litora confectans, iisque addictus mancipii instar; vel, natus verno tempore in ripis: sic enim proprie verna dicitur.

Suburræ. Est vicus et regio urbis præ cæteris immunda. Vide Sat. 3. v. 5. et Perf. Sat. 5. ver. 32.

Ipsi. Virroni avaro.

Quæ mittebantur amicis a Seneca. Non petimus ut sis æque largus in

tuos clientes, O Virro, ac fuit erga suos Seneca.

Seneca. L. Annæus Seneca, Cordubensis, inter Stoicos morum sanctitate clarus, Neronis Præceptor, Pisonianæ conjurationis invidia aspersus, ab ipso jussus mori, infectis venis constanter vita excessit. Fuit autem ille dives perinde ac munificus. Corn. Tacit. Annal. 14. et 15. de Seneca vide plura. Sat. 8. v. 212.

Piso, Cotta. C. Piso Calpurnius Claudio Imperante celebris erat liberalitate et munificentia: pariter et Aurelius Cotta sub Nerone. De hoc Tacit. Annal. 6. de illo, lib. 15. uterque vero Romæ valde nobilis: et Pisonum quidem genus ad Numam referebatur. Unde Horat. in Art. Poët. Pisones ita compellat: *Vos, & Pompilius sanguis.*

Fascibus. Insignibus Magistratum.

Ante

Esto (ut nunc multi) dives tibi, pauper amicis:
 Anseris ante-ipsum magni jecur, anseribus par
 Altilis, et flavi dignus ferro Melcagri
 Fumat aper. Post hunc raduntur tubera, si ver
 Tunc erit, et facient optata tonitrua coenas
 Majores: tibi habe frumentum, Alledius, inquit,
 O Libye, disjunge boves dum tubera mittas.
 Structorem interea, ne qua indignatio defit,
 Saltantem spectes, et chironomonta volanti
 Cultello, donec peragat dictata magistri
 Omnia. Nec minimo sanè discrimine refert,

Quo

Ante ipsum. Ante Patronum quidem apponuntur, &c.

Dignus ferro Melcagri. Par magnitudine illi apro, quem interfecit *Melager*, Vide Ovid. Met. 8. Fab. 4.

Si ver. Tunc enim sunt tenerrima. Ex. Plin.

Optata tonitrua. Gulosi nimirum optant tonitrua frogas alioqui vastatura, eo quod illa faciunt ad tuberum procreationem. Plin. lib. 19. c. 3. Plut. Quæst. Convival. 4. Quæst. 2. Athen. lib. 2. c. 21.

Cœnas majores. Seu quod tubera et alia ejusmodi gulam acquirunt, seu quod uno ferculo cœnam augent.

Alledius. Nomen helluonis.

Libye. Hæc Africa pars ingens, pro ipsa sæpe, et hic quidam sumitur.

Structoria. Struenda mensæ, ferculorumque dissecandorum magistrum, Apuleio diribitorem, Petropius.

nio scissorem, Lipio et aliis carptorem legimus. Hujus erat munus et ars bene fercula disponere et collocare, cibosque eleganter in frusta concidere. Vide Sat. 9. v. 110.

Saltantem. Veluti ad numeros corpus moventem, dum erudita altilia dissecat, et convivis facete ministrat ac apponit.

Chironomonta. Manus artificiose dirigentem ac gesticulantem tam scite, ut gladiolus quo scindit, volare videatur, adeo versatur agiliter. *Xup, manus, et xupoc, lex.* Metaphora a *Chironomis*, qui certis manuum motibus ac gestibus saltabant.

Magistri. Trypheri concidendorum ex arte ciborum doctores, de quo Sat. 11. ver. 137. Erant enim Romæ qui docerent eam artem altilibus ligneis, ut postea dicitur amplius.

Ducêris

Quo gestu lepores, et quo gallina fecetur.
 Ducêris planta, velut ietus ab Hercule Cacus;
 Et ponere foris, si quid tentaveris unquam
 Hiscere, tanquam habeas tria nomina. Quando propinat
 Virro tibi, sumitque tuis contacta labellis
 Pocula? Quis vestram temerarius usque adeo, quia
 Perditus, ut dicat Regi, bibe? Plurima sunt, quæ
 Non audent homines pertusa dicere læna.
 Quadringenta tibi si quis Deus, aut similis Dis
 Et melior fatis donaret, homuncio quantus
 Ex nihilo fieres, quantus Virronis amicus!
 Da Trebio, pona ad Trebium: vis frater ab istis
 Illibus? O nummi, vobis hunc præstat honorem:
 Vos estis fratres. Dominus tamen, et Domini Rex
 Si vis tu fieri, nullus tibi parvulus aula
 Luserit Æneas, nec filia dulcior illo.

Jucundum

Ducêris plantâ. Foras extraheris
 perinde ac ille Cacus olim ab Her-
 cule.

Cacus. Gigas, quem clava iectum
 Hercules interfecit, quod suos boves
 abduxisset, et planta arreptum pro-
 traxit ex antro in quod furturn ille
 suum compegerat. Virg. Æneid. 8.
 Liv. lib. 1. Eutrop. Dionys.

Tanquam habeas tria nomina. Præ-
 nomen, nomen, cognomen; ut C.
 Jul. Cæsar. Publ. Cornel. Scipio,
 quod Nobilium est. Quidam sic in-
 telligunt, tanquam fur sis, ut pro tri-
 bus literis tria nomina ponantur;
 sed melius, tanquam sis nobilis.

Quando propinat Virro tibi. An

unquam suum tibi calicem offert,
 aut tuum accipit?

Da Trebio. Tum certe Virro pin-
 cernæ et structori imperaret optima
 tibi apponere.

Ab istis illibus. E partibus delica-
 tioribus, e summe quod quidem erat
 in cupediis; teste Plinio lib. 11. c.
 37.

Domini Rex si vis, &c. At si Vir-
 ronem plane vis dominari, ejusque in-
 timam familiaritatem nancisci, oportet
 ut liberis careas; sic enim ille
 spem concipiet captandæ tuæ hæredi-
 tatis. Vide Mart. lib. 11. Epig. 56.

Nec filia dulcior illo. Nec videaris
 plus amare filiam tuam quam Vir-
 ronem.

Jucundum et carum sterilis facit uxor amicum.

140

Sed tua nunc Mycale pariat licet, et pueros tres

In gremium patris fundat, simul ipse loquaci

Gaudebit nido, viridem thoraca jubebit

Afferri, minimasque nuces, assemque rogatum,

Ad mensam quoties parasitus venerit infans.

145

Vilibus ancipites fungi ponentur amicis,

Boletus domino; sed qualem Claudius edit,

+ Virro sibi et reliquis Virronibus illa jubebit

Poma dari, quorum solo pascaris odore,

150

Qualia perpetuus Phæacum Autumnus habebat;

Credere quæ possis surrepta sororibus Afris.

+ *Ante illum uxoris, post quem nil amplius* ed.

ronem amicum. Vel, ne ita diligas
filiam ut diligeres filium.

Jucundum et carum sterilis, &c. Vir
fine prole placet admodum Virroni
aliisque captoribus avaris.

Sed tua nunc Mycale. At quamvis
habeas filios et hæredes, si tamen
dives fueris, Virro ejusque similes te
observabunt.

Viridem thoraca. Pectoris muni-
mentum, et alia munuscula donabit
puero tuam captans amicitiam, ut
morienti forte illi hæres a te substi-
tuatur: vel hunc præstat nummis
tuis ac opibus honorem, ut supra.

Ad mensam quoties, &c. Quoties
cum cenantem adierit puer, more
parasiti cibum petens, ingeret etiam
ultro munera.

Ancipites fungi. Alii enim sunt
boni, alii mortiferi.

Boletus. Species fungorum inno-
cua, eoque rara.

Claudius. Romanorum quintus Im-
perator, boletorum appetentissimus.
Sueton. Tacit.

Ante illum uxoris, &c. Ante ulti-
mum illum quem porrexit ei Agrip-
pina uxor venenatum, quo et extinc-
tus est.

Reliquis Virronibus. Sui similibus
opulentis.

Perpetuus Phæacum Autumnus.
Hortos Alcinoi perpetuis fructibus
nobiles intelligit. Vide Hom. Od.
7. et 8. et Mart. 1. 7. Epig. 41.

Phæacum. Corcyra Insula sic dicta
primum a Nympha cognomine, dein,
ejus populi dicti *Phæaces* a *Phæaco*
Rege, Neptuni et Corcyrae Nymphæ
filio. Illa Epiro adjacet, in Ionio
mari, vocaturque hodie *Corfu*.

Surrepta.

Tu scabie frueris mali, quodd in aggere rodit
 Qui tegitur parma, et galea, metuensque flagelli
 Discit ab hirsuto jaculum torquere Capella. 155
 Forsitan impensæ Virronem parcere credas :
 Hoc agit, ut doleas : nam quæ comœdia ? Mimus
 Quis melior plorante gula ? Ergo omnia fiunt,
 Si nescis, ut per lacrymas effundere bilem
 Cogaris, pressoque diu stridere molari. 160
 Tu tibi liber homo, et regis conviva videris ;
 Captum te nidore suæ putat ille culinæ :
 Nec malè conjectat : quis enim tam nudus, ut illum
 Bis ferat, Hetruscum puero si contigit aurum,

Vel

Surrepta. Sicut olim Hercules, ut fabulantur, occiso pervigili dracone, ea abstulerat. Hom. Ovid. et alii.

Sororibus Afris. Hæ sunt Hesperides tres, Ægle, Arethusa, Hesperethusa, aureis malis in horto nascentibus celebres.

In aggerè rodit qui, &c. Miles tyro, in castris deficiente sæpius commeatu, nullum cibi genus respuens.

Parma. Breve scutum est, quale gerebant tyrones. Virgil.

— — *Parmæque inglorius alba.*

Metuensque flagelli. Vapulabant qui exerrabant a scopo.

Hirsuto Capella. Centurione vel Gladiatore tyrones exercente. Sene Magistro, *Capella* campi Doctore, ut habet vetus Schol. aut certe glossa interlinearis, ut vult. Theod. Pulmanus Sueton. Vespas. cap. 3. meminit

Statilii *Capellæ* Equitis Romani, quem hic nonnulli notari volunt.

Quis melior plorante gula. Quid jucundius quam videre hominem gulosum Plautino Gelasimo parasito similem, cum præsertim non fiste, sed vere deplorat famis et inediæ miseria ? Vide Plaut. Stich. Scen. 3. et alibi.

Hetruscum puero si, &c. Si liber fuerit, seu ingenuo, seu libertino genere editus.

Hetruscum aurum. Bulla aurea, quam pueri nobiles collo suspensam ferebant. *Hetruscum* vocat, seu quod ab Hetruscis morem hunc Romani essent mutuati, seu quod eum instituerit Tarquinius Priscus in Hetruria natus, qui et filium suum annos natum quatuordecim, quod hostem manu percusserat, et pro concione

laudavit

Vel nodus tantum et signum de paupere loro? 165
 Spes bene comandi vos decipit: Ecce dabit jam
 Semesum leporem, atque aliquid de clunibus apri
 Ad nos jam veniet minor altilis: inde parato,
 Intactoque omnes, et stricto pane tacetis.
 Ille sapit, qui te sic utitur. Omnia ferre
 Si potes, et debes: pulsandum vertice raso
 Præbebis quandoque caput, nec dura timebis
 Flagra pati, his epulis et tali dignus amico.

laudavit, et bulla aurea prætextaque et solido, quod supra innuit, ver.
 donavit. Macrobi. lib. 1. Saturn. 69.
 cap. 6.

Nodus tantum, &c. Nodus e loro, seu bulla coriacea, quam gestabant tenuiores ac libertini, in signum libertatis. Etenim libertinorum quoque filiis subinde concessum, ut lorum in collo pro bullæ decore gestarent quod testatur Macrobi. loco mox citato.

Inde parato, &c. Fortasse comedendum cum altili panem reservantes, illum non gustatis, et cum silentio expectatis, sed frustra.

Stricto pane. Vel crustis cultro abrasis leviter perstricto; vel strictim ablato e mensa, vel duritie constrieto

Tacetis. Conqueri non audetis, ac justam illam indignationem promere, quam habetis in animo.

Pulsandum vertice raso, &c. Quin etiam liber cum sis, servilia tamen verbera sponte excipies ab eo qui te sua mensa et familiaritate dignatur.

Vertice raso. Qui asseriebantur in libertatem, ii rasum caput habebant, ut fusc docebimus ad Persii Sat. 5. ver. 82. et seq. Alii sic interpretantur; tibi etiam per ludibrium abradi verticem ac percuti a superbo divite patieris ultro, ut istas epulas ac talem amicum tibi concilies. Vide Alex. ab. Alex. lib. 4. cap. 10.

S A T I R A VII.

ARGUMENTUM.

Ad Telefinum Poëtam, Cæsarem quidem studia et artes respicere, cæterum apud alios Romanos Poëtarum, historicorum, Causidicorum, Rhetorum, et Grammaticorum Studia et Labores pro levi et vili esse. Farnab.

ET spes, et ratio studiorum in Cæsare tantum :

Solus enim tristes hac tempestate Camœnas

Respexit, cum jam celebres notique Poëtæ

Balneolum Gabiis, Romæ conducere furnos

Tentarent; nec fœdum alii nec turpe putarent

Præcones fieri; cum desertis Aganippês

Vallibus esuriens migraret in atria Clio.

Nam

Cæsare. Quis ille, pugna non mediocri. Neronem intelligit vetus Schol. absurde quidem. Nervam, Trajanum, Adrianum alii volunt: certe alijs, ego adstipulor qui Domitianum.

Respexit. Consolatus est, adjuvit, erexit, Virgil. Eclog. I.

Liberias, quæ sera tamen respexit inertem.

Gabiis. In hoc Volscorum oppido, ad viam Prænestinam sito. Vide Sat. 3. ver. 192. et Sat. 6. v. 56.

Aganippês. Apollini Musisque

sacer locus in Bœotia, vel fons Permessi fluminis. Vetus Schol. Erat et mons ibidem ejusdem nominis: quo videtur Juvenalis respexisse, quod ait, *vallibus.*

In atria. Fiebat custos atrienensis et ostiarius qui Poëta erat antea: vel ibi stipem, victum, sportulas emendicabat. Forte et designantur atria Cicinij in foro sita, ubi fiebant auctiones, et quo proinde ad eas præcones conveniebant.

Clio. E. Musis una.

Nam

Nam si Pieriâ quadrans, tibi nullus in umbrâ
 Ostendatur, ames nomen victumque Machæræ;
 Et vendas potius, commissâ quod auctio vendit. 10
 Stantibus, cœnophorum, tripodes, armaria, cistas,
 Alcithoën Pacci, Thebas et Terea Fausi.
 Hoc satius, quam si dicas, sub iudice, vidi.
 Quod non vidisti. Faciant Equites Asiani,
 Quamquam et Cappadoces faciant, Equitesque Bithyni, 15
 Altera quos nudo traducit Gallia talo.
 Nemo tamen studiis indignum ferre laborem
 Cogetur posthac, nescit quicumque canoris

Eloquium

Nam si Pieria quadrans, &c. Si vero liceat esse sceleratis, qui e serper literas et eruditionem nihil lucri vis Equites fiunt.

Pieria. Locus erat ad radices Olympi montis in Thessalia, cui nomen dedit *Vates Pierus*, qui primus sacrificasse dicitur *Musis*, quæ *Pierides* inde vocatæ sunt. Vet. Schol. Vide quæ ad Sat. 4. v. 36.

Ames nomen victumque Machæræ. Ama et sequere victum et institutum Machæræ, et sicut ille, præco fias.

Alcithoën Pacci. Nomina fabularum, aut malorum Poëtarum qui eas scripserunt. Vet. Schol.

Thebas et Terea Fausi. Tragœdiam aliquam de Thebarum Regibus, Laio, Oedipo, &c. Vel de Tereo, de quo Satira præcedenti sub finem. *Fausi*, poëtastrî cuiuspiam.

Faciant Equites Asiani. His caim-

Cappadoces. Ex ea Asiæ Regione, quæ Galatiam inter et Armeniam posita est. Proverb. apud Suid. *τρία καππα καρία*: Pessima Cappa tria hæc; nimirum Cappadocia, Cilicia, Creta.

Bithyni. Ex ea pariter Asiæ minoris parte, quæ Pontum attingit.

Altera Gallia. Galatia, vel Gallogræcia, quæ e Græcis mixta et reliquiis Græcorum, qui Brenno duce vastaverunt Græciam, mox Orientem secuti in media Asiæ parte condescenderunt: teste Floro, lib. 2. cap. 11.

Nudo traducit Gallia talo. Pedibus nudis et albis, more pauperum, et mancipiorum venalium ac transfumariorum. Vide Sat. 1. v. 117.

Nemo tamen studiis, &c. Cæsare jam respiciente.

Laurumque

Eloquium vocale modis, laurumque momordit.
 Hoc agite, ô juvenes : circumspicit, et stimulat vos, 20
 Materiamque sibi Ducis indulgentia quærit.
 Si qua aliunde putas rerum expectanda tuarum
 Præsidia, atque ideo croceæ membrana tabellæ
 Impletur ; lignorum aliquid posce ocyus, et quæ
 Componis, dona Veneris, Telefine, marito : 25
 Aut clude, et positos tinea pertunde libellos.
 Frange miser calamos, vigilataque prælia dele,
 Qui facis in parvâ sublimia carmina cellâ,
 Ut dignus venias hederis, et imagine macra.
 Spes nulla ulterior : didicit jam dives avarus 30
 Tantum admirari, tantum laudare disertos,
 Ut pueri Junonis avem. Sed defluit ætas,
 Et Pelagi patiens, et cassidis, atque ligonis.
 Tædia tunc subeunt animos, tunc seque, suamque

Terpsichoren

Laurumque momordit. Verus ac bonus Poëta, qui victor fuerit coronatus lauro Apollini sacra : vel qui tali gloria dignum se probaverit : vel δαφνίφωρος et hinc afflatus numine Apollinis. Vide Cæl. Rhodig. lib. 5. c. 7.

Materiamque sibi Ducis, &c. Exercendæ munificentiae dignam quærit occasionem Cæsar, adeoque eximiae tantum eruditionis viros, et ingenii non mediocris Poëtas investigat.

Aliunde. Quam a Cæsare.

Veneris, Telefine, marito. Vulcano ignis præfidi.

Ut pueri Junonis avem. Pavonem, cujus cauda Argi oculis exornata a Junone, teste Ovid. Metamorph. 1. Fab. 12. Pavonis autem caudæ tot luminibus fulgenti laudes quidem pueri tribuunt ; at nedum quid aliud conferant, imo si possint, pennas detrahunt.

Tunc seque suamque Terpsichoren, &c. Eruditi senio et inopia oppressi dolent se Musis sterilibus juventutem dedisse, vellentque aliis artibus ætatem impendisse, e quibus lucrum provenisset, et senectuti ac infirmitati præsidium.

G

Terpsichoram.

Terpsichoren odit facunda et nuda senectus.

35

Accipe nunc artes, ne quid tibi conferat iste,

Quem colis, et Musarum et Apollinis æde relictâ,

Ipse facit versus, atque uni cedit Homero,

Propter mille annos. At si dulcedine famæ

Succensus recites, Maculonus commodat ædes;

40

Ac longe ferrata domus servire jubetur,

In qua sollicitas imitatur janua portas.

Scit dare libertos extrema in parte sedentes

Ordinis, et magnas comitum disponere voces.

Nemo dabit regum, quanti subsellia consent

45

Et quæ conducto pendent anabathra tigillo,

Quæque reportandis posita est orchestra cathedris.

Nos tamen hoc agimus, tenuique in pulvere fulcos

Ducimus, et littus sterili versamus aratro.

Nam

Terpsichoren. Musarum hæc una est, dicta quod oblectet choreas, nimirum per citharam, cujus inventrix habetur. *Τερψις* delectatio, et *χορος*.

Accipe nunc artes. Audi jam quantis artibus illudant Poëtis divites Patroni, ne quid opis et pecuniæ illis impertiantur.

Et Musarum et Apollinis, &c. Id est invitâ Minervâ nullo Ingenio.

Maculonus. Dives quidam, ut ille Fronto, de quo Sat. 1. v. 12.

Ferrata domus. Ad exhibendam opulentiam, ornata ferro et ære janua.

Sollicitas portas. Urbis portas belli tempore, et in metu hostili.

Dare libertos. Qui applaudant: et clientes qui acclament.

Anabathra. *Αναβαῖνον*, ascendo, *αναβαθρον*, scala, pulpitum, subsellium.

Reportandis. Quæ conducuntur, ad tempus elocata reportari necesse est, et pretium solvi ex convento.

Orchestra. Metonymia. Tabulata.

Nos tamen hoc agimus, &c. Nihilo segnius laboramus, quam si magna spes emolumenti incitaret.

In pulvere fulcos ducimus. Proverbium. Id est, inutiliter defatigamur versus condendo, perinde ac si arenosum littus ac sterile solum araremus.

Aonidum.

Nam si discedas, laqueo tenet ambitiosi
 Consuetudo mali; tenet insanabile multos
 Scribendi cacoëthes, et ægro in corde fenescit.
 Sed Vatem egregium, cui non sit publica vena,
 Qui nihil expositum soleat deducere, nec qui
 Communi feriat carmen triviale moneta;
 Hunc, qualem nequeo monstrare, et sentio tantum
 Anxietate carens animus facit, omnis acerbi
 Impatiens, cupidus silvarum, aptusque bibendis
 Fontibus Aonidum. Neque enim cantare sub antro
 Pierio, thyrsumve potest contingere fana
 Paupertas, atque æris inops, quo nocte, dieque
 Corpus eget. Satur est, cùm dicit Horatius, Euboë.
 Quis locus ingenio: nisi cùm se carmine solo
 Vexant, et dominis Cirrhæ Nisæque feruntur

50

55

60

Pectora

Aonidum. Musarum, quibus in Aonia Bæotiæ regione sacra quædam loca, fons Hippocrene, mons Helicon, seu Aganippe. Vide supra v. 6.

Thyrsumve potest contingere. Bacchi patrocinium mereri, censerier inter veros Poëtas, adeoque esse rite cliens Bacchi, ut ait Horat. lib. 2. Epist. 2. mox cit. Poëticum furorem concipere, instar Bacchantium armatarum thyrsis, id est, hasta pampinis involuta.

Euboë. Vox qua bacchantes fures utebantur. Horat. Lib. 3. Od. 19.

Euboë, recenti mens trepidat metu, Plenoque Bacchi pectore, turgidum

Lætatur Euboë, parce Liber, Parce, gravi metuende thyrsis.

Quod egregium carmen dum Horatius fundebat, satur erat.

Et dominis Cirrhæ Nisæque feruntur. Instinctu et afflatu Apollinis et Bacchi.

Cirrhæ. Urbs erat ad radicem Parnassi montis, Phœbi Sacris et cultu nominata. Martial. Lib. 1. Epigram. 77. ad Flaccum.

Quid tibi cùm Cirrhæ? Quid cùm Permessidis unda?

Romanorum propius divitiisque forum est.

Nisæ. Urbs Arabiæ, apud quam Bacchus a Nymphis educatus dicitur,

Pectora nostra duas non admittentia curas?

63

Magnæ mentis opus, nec de Iodice paranda

Attonitæ, currus et equos, faciesque Deorum

Aspicere et qualis Rutulum confundat Erinnyes.

Nam si Virgilio puer et tolerabile desit

Hospitium, caderent omnes a crinibus hydri:

70

Surda nihil gemeret grave buccina. Poscimus ut sit

Non

tur, indeque vocatus Dionysius. Est et *Nysa* mons ac civitas in India ab eodem Baccho extructa, teste Strab. Lib. 15. Hoc etiam nomine appellantur aliæ quædam urbes in diversis regionibus, ubi colitur Liber pater, eidemque sacer unus e Parnassi verticibus. *Nysa* quoque dictus. Vide Diod. Sic. Lib. 4. cap. 5. et Lib. 5. cap. 1. Martial. Lib. 4. Epigram.

44

*Hæc juga, quam Nysæ colles, plus
Bacchus amavit.*

Qualis Rutulum confundat Erynnis. Recte depingere *Alecto* Furiam Rutulorum Regem Turnum terrore complentem, ferentemque bella Trojanos inter et Latinos. Quod belle exequitur, Virg. *Æneid.* 7.

Rutulum. Vide Sat. 6. v. 636.

Erinnyes. Invocatur Furia. Triplex autem numeratur, *Alecto*, *Tisiphone*, *Megæra*. Et his angues pro capillis affingunt Poëtæ, unde mox noster ait cum Virgilio, *caderent a crinibus hydri.*

Caderent omnes a crinibus hydri. Al-

ludit ad Virgilii versus *Æneid.* 7. mox citandos. Sensus est: omnis illa vis Poëtica, et majestas carminis Virgilio excideret et periret, si necessarii et victui caruisset. Talis enim sollicitudo mentem distrahit, ingeniumque enervat. Virg. *Æneid.* 7. sic habet:

*Luſificam Alecto dirarum ab ſede
Sororum*

*Inferniſque ciet tenebris; cui triſtia
bella.*

*Ire inſidiceque, et crimina noxia cordi,
&c.*

Et post:

Talibus Alecto dictis exarſit in iras.

At juveni oranti ſubitus tremor occupat artus.

*Diriguere oculi: tot Erynnis, ſibilat
hydriſ.*

— — *Et geminos erexit crinibus angues*

Verbereque inſonuit, &c.

Hydri. *Hydrus*, vel *hydra*, serpens aquaticus.

Surda nihil gemeret grave buccina. Id est, nihil grave scriberet Virgilius, cum

Non minor antiquo Rubrenus Lappa cothurno,
Cujus et alveolos et lænam pignerat Atreus.

Non habet infelix Numitor quod mittat amico ;
Quintillæ quod donet habet : nec defuit illi

Undè emeret multâ pascendum carne leonem
Jam domitum. Constat leviori bellua sumptu

Nimirum ; et capiunt plus intestina Poëtæ.

Contentus famâ jaceat Lucanus in hortis

Marmoreis.

cum Alesto exhibet populos ad arma
excitantem. *Æneid* 7.

*Pastorale canit signum, cornuque re-
curvo.*

*Tartaream intendit vocem, qua pro-
tinus omnes*

*Contremuit nemus, et silvæ intonuere
profundæ.*

Rubrenus Lappa. Ingeniosus Po-
ëta Tragicus, sed egens tempore
Juvenalis vivebat. Vetus Scholi-
astes.

Cothurno. Gravi stylo. Vide Sat.
6. v. 634. in simili voce.

Cujus et alveolos, &c. Qui dum va-
cat Fabulæ de Atreo scribendæ pre-
mitur inopia, et cogitur oppignerare
supellestilem, ut cibos emat. Com-
miniscuntur alii Aureum fœnerato-
rem pignoris titulo Rubreni res te-
nentem. Quod non placet.

Atreus. Pelopis et Hippodamiæ
filius, Mycenarum Rex, qui Thyesti
fratri comedendos apposuit filios ex
adulterio ejus cum uxore sua geni-
tos. Cujus horrore convivii, solem

aiunt retrocessisse. Vide Sen. Tra-
gic. in Thyeste.

Non habet infelix Numitor. Iro-
nicè. Infelix sane is qui divitias
effundit in luxum ac voluptates, par-
cus autem est ac sordidus in clientes,
amicos, honestos viros.

Quintillæ. Amicæ, meretrici.

Emeret multa pascendum carne leonem.
Et hoc erat in deliciis divitum feras
mansuefactas alere.

Lucanus. M. Annæus Lucanus
Cordubensis, Senecæ Tragici nepos,
Saleii Bassi et Persii condiscipulus ac
familiaris, de bello Pharsalico scrip-
sit carmen, et alia quædam. Ora-
toribus magis quam poëtis annume-
randus, teste Quintiliano L. 10. c.
1. Neroni primum gratiosus, mox
ab eo jussus occidi in ætatis flore.
Plura lege apud Petrum Crinitum.
Vide Cornel. Tacit. Lib. 15.

In hortis marmoreis. Columnis ac
statuis marmoreis ædes et hortos ex-
ornari pridem institutum, Vide Plin.
L. 36. c. 1, 2, et seq.

Sereno

Marmoreis. At Sarrano, tenuique Saleio 80
 Gloria quantalibet, quid erit, si gloria tantum est?
 Curritur ad vocem jucundam, et carmen amicæ
 Thebaïdos, lætam fecit cum Statius urbem,
 Promisitque diem: tantâ dulcedine captos
 Afficit ille animos, tantaque libidine vulgi 85
 Auditur: sed cùm fregit subsellia versu,
 Esurit, intactam Paridi nisi vendat Agaven.
 Ille et militiæ multis largitur honorem.
 Semestri vatum digitos circumligat auro.
 Quod non dant procures, dabit histrio. Tu Camerinos, 90
 Et

Serano tenuique Saleio. Hi quidem valebant ingenio, cætera egentes, ut vulgo Poëtæ, tempore Juvenalis vivebant.

Thebaïdos. De bello Thebano, Polylicen inter ac Eteoclen fratres Oedipi filios, carmen Epicum Papinius Statius, item Ponticus Poëta, teste Propertio. L. 1. Eleg. 7. at Æschylus et Seneca Tragicum scripsere.

Statius. Is Neapoli natus nobili genere, Thebaida Libris duodecim complexus, Domitiano Cæsari consecravit; a quo et dilectus et insigni corona donatus aliisque muneribus. Scripsit et quædam alia. Vide Petrum Crinitum L. 4. c. 1.

Diem. Qua recitaret suum Poëma.

Intactam. Non evulgatum carmen offert histioni Paridi, quem unum invenit beneficium ac remuneratorem.

Paridi. Pantomimus Paris duplex

fuisse videtur: alter sub Nerone, cuius meminit Suet. Ner. cap. 34. alter sub Domitiano de quo Suet. Domit. c. 3. Martial. lib. 11. Epigr. 14. et noster Sat. 6. v. 87.

Agaven. Tragediam de Agave Panthei matre, de qua Perf. Sat. 1. v. 100. et seq.

Ille et militiæ, &c. Paris Domitiano charus, adeo ut eo permittente præfecturas venderet. Hos versus causam exilii fuisse Juvenali ait vetus Scholiastes. Vide Suidam, et Lips. qu. lib. 4. Epist. 20.

Semestri vatum digitos circumligat auro. Id est, Equites Romanos facit, quorum insigne annulus aureus: hic autem erat duplex, levior alter æstate, alter gravior hyeme gestari solitus.

Quod non dant procures, dabit histrio. Hic versiculus exilio Juvenalis occasionem præbuit.

Tu Camerinos, &c. Et tu nobilium favorem

Et Bareas, tu nobilium magna atria curas?
 Præfectos Pelopea facit, Philomela Tribunos.
 Haud tamen invidas vati, quem pulpita pascunt.
 Quis tibi Mecænas? Quis nunc erit aut Proculeius,
 Aut Fabius? Quis Cotta iterum? Quis Lentulus alter? 95
 Tunc par ingenio pretium. Nunc utile multis
 Pallere, et vinum toto nescire Decembri.

Vester porro labor fœcundior, historiarum
 Scriptores: petit hic plus temporis, atque olei plus.
 Namque oblita modi millesima pagina surgit 100
 Omnibus, et crescit multa damnosa papyro.

Sic

favorem deinceps credes ambiendum?
 Scilicet. His liberalior est Paris
 ergo Poëtæ et Literatos.

Camerinus. Horum maxime illustri
 Sulpitius Camerinus, qui Athenas
 missus ad Solonis leges perquirendas.

Præfectos Pelopea facit. Paris facit
 Præfectos in mercedem oblatis sibi
 Poëmatis de Pelopea.

Pelopea. Hæc Thyestis erat filia,
 e qua ipse genuit Ægisthum Clitem-
 nestræ mœchum et Agamemnonis
 interfectorem. Vide supra v. 73. ad
 vocem, *Atreus*.

Philomela. Carmen de *Philomela*,
 de qua Sat. 6. v. 644. ad vocem,
Progne.

Tribunos. Militares nimirum. Vide
 Sat. 3. v. 313. Alex. ab. Alex. lib. 1.
 c. 5, &c.

Quis tibi Mecænas. Ubi nunc pa-
 tronos, quales pridem, invenias?

Mecænas. Is Horatio decantatus,
 in ipsum aliosque Literatos adeo mu-
 nificus, ut Mecænates dicantur ex-
 inde omnes studioforum patroni.

Proculeius. De eo jam Sat. 1. v.
 40.

Fabius. De Fabiis, Sat. 2. ver. 146.
Q. Fabii maxim. liberalem animum
 commendat Valerius Max. Lib. 4.
 c. 8. Alii hic intelligunt Fabium
 illum Maxim. ad quem Ovid. Lib. de
 Ponto plures Elegias inscribit.

Cotta. Sat. 5. v. 109. Ovid de Pon-
 to, Lib. 2. Eleg. 8. et Lib. 3. Eleg.
 2, et 5.

Lentulus. Lentulorum dignitatem
 ac virtutes passim Tullius comme-
 morat.

Vester porro labor, &c. Ironice.
 At historiarum Scriptoribus major
 fortasse utilitas, majusque e labore
 lucrum.

Terre

Marmoreis. At Sarrano, tenuique Salecio 80
 Gloria quantalibet, quid erit, si gloria tantum est?
 Curritur ad vocem jucundam, et carmen amicæ
 Thebaïdos, lætam fecit cum Statius urbem,
 Promisitque diem: tantâ dulcedine captos
 Afficit ille animos, tantaque libidine vulgi 85
 Auditur: sed cum fregit subsellia versu,
 Esurit, intactam Paridi nisi vendat Agaven.
 Ille et militiæ multis largitur honorem.
 Semestri vatum digitos circumligat auro.
 Quod non dant procures, dabit histrio. Tu Camerinos, 90
 Et

Serano tenuique Salecio. Hi quidem valebant ingenio, cætera egentes, ut vulgo Poëtæ, tempore Juvenalis vivebant.

Thebaïdos. De bello Thebano, Polylicen inter ac Eteoclen fratres Oedipi filios, carmen Epicum Papinius Statius, item Ponticus Poëta, teste Propertio. L. 1. Eleg. 7. at Æschyluset Seneca Tragicum scripsere.

Statius. Is Neapoli natus nobili genere, Thebaida Libris duodecim complexus, Domitiano Cæsari consecravit; a quo et dilectus et insigni corona donatus aliisque muneribus. Scripsit et quædam alia. Vide Petrum Crinitum L. 4. c. 1.

Diem. Qua recitaret suum Poëma.

Intactam. Non evulgatum carmen offert histrioni Paridi, quem unum invenit beneficium ac remuneratorem.

Paridi. Pantomimus Paris duplex

fuisse videtur: alter sub Nerone, cujus meminit Suet. Ner. cap. 34. alter sub Domitiano de quo Suet. Domit. c. 3. Martial. lib. 11. Epigr. 14. et noster Sat. 6. v. 37.

Agaven. Tragædiam de Agave Panthei matre, de qua Pers. Sat. 1. v. 100. et seq.

Ille et militiæ, &c. Paris Domitiano charus, adeo ut eo permittente præfecturas venderet. Hos versus causam exilii fuisse Juvenali ait vetus Scholiastes. Vide Suidam, et Lips. qu. lib. 4. Epist. 20.

Semestri vatum digitos circumligat auro. Id est, Equites Romanos facit, quorum insigne annulus aureus: hic autem erat duplex, levior alter æstate, alter gravior hyeme gestari solitus.

Quod non dant procures, dabit histrio. Hic versiculus exilio Juvenalis occasionem præbuit.

Tu Camerinos, &c. Et tu nobilium favorem

Et Bareas, tu nobilium magna atria curas?
 Præfectos Pelopea facit, Philomela Tribunos.
 Haud tamen invidas vati, quem pulpita pascunt.
 Quis tibi Mecænas? Quis nunc erit aut Proculius,
 Aut Fabius? Quis Cotta iterum? Quis Lentulus alter? 95
 Tunc par ingenio pretium. Nunc utile multis
 Pallere, et vinum toto nescire Decembri.

Vester porro labor sæcundior, historiarum
 Scriptores: petit hic plus temporis, atque olei plus.
 Namque oblita modi millesima pagina surgit 100
 Omnibus, et crescit multa damnosa papyro.

Sic

favorem deinceps credes ambiendum?
 Scilicet. His liberalior est Paris
 ergo Poëtas et Literatos.

Camerinus. Horum maxime illustres
 Sulpitius Camerinus, qui Athenas
 missus ad Solonis leges perquirendas.

Præfectos Pelopea facit. Paris facit
 Præfectos in mercedem oblatis sibi
 Poëmatibus de Pelopea.

Pelopea. Hæc Thyestis erat filia,
 e qua ipse genuit Ægisthum Clitem-
 nestræ mæchum et Agamemnonis
 interfectorem. Vide supra v. 73. ad
 vocem, *Atreus*.

Philomela. Carmen de *Philomela*,
 de qua Sat. 6. v. 644. ad vocem,
Progne.

Tribunos. Militares nimirum. Vide
 Sat. 3. v. 313. Alex. ab. Alex. lib. 1.
 c. 5, &c.

Quis tibi Mecænas. Ubi nunc pa-
 tronos, quales pridem, invenias?

Mecænas. Is Horatio decantatus,
 in ipsum aliosque Literatos adeo mu-
 nificus, ut Mecænates dicantur ex-
 inde omnes studioforum patroni.

Proculius. De eo jam Sat. 1. v.
 40.

Fabius. De Fabiis, Sat. 2. ver. 146.
Q. Fabii maxim. liberalem animum
 commendat Valerius Max. Lib. 4.
 c. 8. Alii hic intelligunt Fabium
 illum Maxim. ad quem Ovid. Lib. de
 Ponto plures Elegias inscribit.

Cotta. Sat. 5. v. 109. Ovid de Pon-
 to, Lib. 2. Eleg. 8. et Lib. 3. Eleg.
 2, et 5.

Lentulus. Lentulorum dignitatem
 ac virtutes passim Tullius comme-
 morat.

Vester porro labor, &c. Ironice.
 At historiarum Scriptoribus major
 fortasse utilitas, majusque e labore
 lucrum.

Terre

Sic ingens rerum numerus jubet, atque operum lex.

Quæ tamen inde seges? Terræ quis fructus apertæ?

Quis dabit historico quantum daret acta legenti?

Sed genus ignavum, quod tecto gaudet et umbra.

105

Dic igitur quid causidicis civilia præstent

Officia, et magno comites in fasce libelli?

Ipsi magna sonant: sed tunc cum creditor audit

Præcipue, vel si tetigit latus acrior illo

Qui venit ad dubium grandi cum codice nomen.

110

Tunc immensa cavi spirant mendacia folles,

Conspuiturque sinus. Veram deprendere messem

Si libet: hinc centum patrimonia causidicorum,

Parte alia solum Ruffati pone Lacertæ.

Confedere

Terræ quis fructus apertæ. Terram proscidisse, arasse, coluisse. Metaphora. Id est, defudasse in perquirenda scribendaque diligenter rerum veritate.

Acta legenti. Vel actuario e commentariis publicis decreta legenti et recitanti, vel Jurisconsulto evolventi leges, et scripta ad litem pertinentia.

Comites in fasce libelli. Colligati in fasciculum libelli, quos in forum ad rem probandam deferunt.

Cum creditor audit. Tum contendit vocem maxime causidicus, cum adest et audit is pro quo dicit.

Qui venit. Vel ipse creditor debitum reposcens, vel debitor refellens, vel alter advocatus, vel pragmaticus causidico verba legis suppeditans, ut volunt Calderinus, et Mancinellus, aliique.

Codice. Vel juris ac legum; vel accepti et expensi tabulis.

Nomen. Ita vocatur id omne quod in tabulas refertur, in scripto ejus, cui vel acceptum, vel expensum fertur, nomine.

Folles. Buccas explicat vetus Schol. alii, pulmones spirandi vim habentes.

Conspuiturque sinus. Causidicus feruide perorans salivam despuat in suas vestes sinuose convolutas.

Veram deprendere messem. Paulo ante dixit: *Quæ tamen inde seges?* Hic ergo respondet: *Veram deprendere messem, &c.* unde minus sapiunt qui legunt, *verum deprendere, &c.*

Ruffati. Induti veste Ruffa, id est, rubra, vel purpurea.

Ruffati pone Lacertæ. Magna certe hic legendi varietas. Emendant quidem: *rus Sati pone Lacertæ:* ut dives fuerit

Confedere Duces : surgis tu pallidus Ajax,

115

Dicturus dubia pro libertate, Bubulco

Judice. Rumpe miser tensum jecur, ut tibi lasso

Figantur virides scalarum gloria palmæ.

Quod vocis pretium ? Siccus petasunculus, et vas

Pelamidum,

fuert quidam nomine *Satus Lacerta*, eujus villa tanti fit, quanti bona centum caufidicorum. Alii dicunt *Lacertam* effe militis fictum nomen : porro militibus in ufu fuiſſe veſtes rubras, ut per coloris fimilitudinem ſanguis e vulneribus defluens minus appareret. Alii cum vet. Schol. legunt, *Lacernæ*, quem aiunt ſub Domitiano ex aurigandi peritia divitem factum, et hinc purpureis veſtibus indui.

Confedere Duces. Sumptum ex Ovid. Metam. 13. Fab. 1. ubi de armis Achillis Ajax cum Ulyſſe diſceptat coram Ducibus Græcorum. Hic *Ducis* pro Judicibus, et mox, *Ajax*, pro Caufidico ponuntur.

Pallidus. Præ timore, ne perinde ut Ajax olim, ita modo tu cauſa cadas et vincaris.

Dubia pro libertate. Pro homine, de quo quæritur, ſitne ſervus an liber exiſtimandus. Sicut Tullius pro Archia dicens jus ei civitatis aſſeruit.

Bubulco. Vel intelligit C. illum Attilium Bubulcum, qui fuit Conſul cum T. Manlio Torquato ; vel per contemptum Judicem notat agreſtem et imperitum bubulci ſimilem, reſpiciens ad morem Judices eligendi tres

e ſingulis Tribubus perinde ruſticanis ac urbanis, Aſcon. Ped. in 2. Verrin. vel denique meminerat Juvenalis, quod reſert Sueton. Jul. cap. 80. *Peregrinas a Cæſare in Senatum alleſtos* : unde et Auguſtus correxit numerum affluentum deformi et incondita turba Senatorum, inter quos erant etiam indigniſſimi, quos vulgus abortivos, ſive Orcinos vocabat, teſte Sueton. Octav. cap. 35.

Figantur virides ſcalarum gloria palmæ. Ex more palmis exornetur vel janua tuæ domus, vel gradus pulpiti e quo dixeris cauſam, atque viceris. Martial. Lib. 7. Epigr. 27.

Sic fora mirentur, ſic te palatia laudent,

Excolat et geminas plurima palma fores.

Scalarum gloria. Apud veteres advocatorum armaria ſcalas habebant, inquit vet. Schol. Alii pauperiem caufidicorum hinc aiunt notari, qui habitarent in cœnaculis, ad quæ non niſi per ſcalas aſcendebatur : quas proinde in victoriæ ſignum palmis integerent.

Vas Pelamidum. Plenum piſciculis iſtis, qui ſunt minores thynni, dicti a πηλε limo. De his vide Athen.

Lib.

Pelamidum, aut veteres, Afrorum epimenia, bulbi; 120

Aut vinum Tiberi devectum, quinque lagenæ.

Si quater egisti; si contigit aureus unus,

Inde cadunt partes, ex fœdere pragmaticorum.

Æmilio dabitur quantum petet: et melius nos

Egimus. Hujus enim stat currus aheneus, alti 125

Quadrijuges in vestibulis, atque ipse feroci

Bellatore sedens curvatum hastile minatur

Eminus, et statuâ meditatur prælia luscâ.

Sic Pedita conturbat, Matho deficit; exitus hic est

Tongilli

Lib. 1. cap. 14. Plin. lib. 9. c. 15. et
Lib. 32. cap. 11.

Afrorum. Alias *Maurorum.*

Epimenia. Vox Græca, quasi pensio
menstrua, id est, xenia vel dona, quæ
Afrî missitabant Romanis quot men-
sibus ad conciliandos eos sibi. Sunt
qui legant, *ormenia*, id est, caules,
alii *epimendia*, sed istos egregie sug-
gillat Casaubonus in Athen. Lib. 2.
cap. 22.

Vinum Tiberi devectum. Quinque
lagenæ vini parum laudati, nempe
Romam adveſti secundo flumine ex
Hetruria, seu Veiiis, &c. non autem
quod sit adverso Tiberi deportatum
vel e transmarinis regionibus, vel
etiam e Campania, exquisitum.

Pragmaticorum. Hi juris et legum
admodum periti, causidicis aderant,
et verba solemnia, formulasque sug-
gerere satagebant.

Hujus enim stat, &c. Verum enim-
vero Æmilius in porticu ostentat

insignia nobilitatis, æreum currum
quo majorum aliquis triumphavit,
imo et statuam equestrem sibi erec-
tam.

Ipse feroci, &c. Iphis etiam cau-
sidicis ponebantur statuæ Equestres,
Mart. Lib. 9. Epigr. 70.

*Tam grave percussis incudibus æra
resultant,*

*Causidicum medio cum sabel aptat
equo.*

Meditatur prælia luscâ. Sive quod
obliquum caput alterum dumtaxat
oculum ostendebat: sive quod effi-
gies exhiberet virum altero clauso
oculo certius ictum dirigentem. Vide
Pers. Sat. 1. v. 66.

Sic Pedita conturbat, &c. Quoniam
divitibus causidicis quamvis inferi-
oris meriti merces amplior tribuitur:
huic tenuiores simulant se opulentos.
Qua fit ut ære se alieno obruant.

Pedita. Causidicus quispiam.

Conturbat. Verbum Juris, id est,
decoquit,

Tongilli, magno cum rhinocerote lavari 130
 Qui solet, et vexat lutulenta balnea turba,
 Perque forum juvenes longo premit asserere Medos,
 Empturus pueros, argentum, myrrhina, villas.
 Spondet enim Tyrio stilaria purpura filo.
 Et tamen hoc ipsis est utile: purpura vendit 135
 Causidicum, vendunt amethystina: convenit illis
 Et strepitu, et facie majoris vivere census.
 Sed finem impensæ non servat prodiga Roma.
 Ut redeant veteres, Ciceroni nemo ducentos
 Nunc dederit nummos, nisi fulserit annulus ingens. 140
 Respicit hoc primum qui litigat, an tibi servi
 Octo, decem comites, post te an sit sella, togati

Ante

decoquit, dilapidat: æs alienum vetus non solvit, et novum contrahit: rationes debitorum congerit, commiscet, conturbat. Cic. pro Cn. Plancio. *Verum fac me multis debere, et in iis Plancio: utrum igitur me conturbare oportet: an hoc nomen, quod urget, nunc cum petitur dissolvere?*

Matbo. Alius causidicus, de quo Sat. I.

Exitus hic est Tongilli. Ut Peto, Mathoque, perinde succumbentis, dum vult opes ostentare ut plus lucretur.

Rhinocerote. Vase oleum guttatim fundente; gutto, quo in balneis utebantur e cornu tauri pauperes, at divites e cornu rhinocerotis.

Vexat lutulenta balnea turba. Servis plurimis, qui per cænosa dominum

secuti ad balnea, magno strepitu jam ei famulantur, quod molestiam creat iis qui simul lavantur.

Afferre. Pertica duplice, qua sustinetur ac deportatur sella seu lectica. Vide Satiram 3. v. 245.

Medos. Servos e Media, lecticarios, legunt alii *Mæfos*.

Stilaria purpura. Quasi senatoria vestis, latus e purpura clavus.

Comites. Clientes officiose deducentes ad forum.

Sella. Vel lectica per vias subsequens; vel sedile, seu sella, quasi pulpitem, in foro, e quo magnifice dicas et perores, et in quo, cum libuerit, sedeas.

Togati ante pedes. Clientes, vel amici, honoris causa præeuntes, Anteambulones vocat Martialis.

Conducta.

Ante pedes. Ideo conducta Paulus agebat
 Sardonyche, atque idè pluris quàm Cossus agebat,
 Quàm Basilus. Rara in tenui facundia panno. 145
 Quando licet flentem Basilo producere matrem?
 Quis benè dicentem Basilum ferat; Accipiat te
 Gallia, vel potius nutricula caufidicorum
 Africa, si placuit mercedem imponere linguæ.

Declamare doces, ô ferrea pectora Vetti, 150
 Cum perimit sævos classis numerosa Tyrannos?
 Nam quæcunque sedens modò legerat, hæc eadem stans

Proferet,

Conducta. Cautè, ut dives appareret, plusque mercedis acciperet.

Paulus. Is caufidicus, pariter ut Cossus, et Basilus. Sed hi minus celebres, quia pauperiores.

Sardonyche. Annulo, in quo pretiosa gemma sardonyx. Vide Pers. Sat. 1. v. 16.

Quando licet flentem Basilo, &c. Quis tenui caufidico gravem causam committit, in qua liceat v. g. matrem producere pro salute filii supplicantem apud Judices. Vide Cic. Verr. 3. pro Fonteio in perorat, &c.

Accipiat te Gallia, &c. Perge in Galliam vel Africam, ibique vendita oratoriam facultatem: nam Romæ non facundia tam spectatur in caufidico, quam fastus et pompa vestium atque comitatus.

Nutricula caufidicorum. Seu quod litigiosæ regiones illæ Gallia et Africa, seu quod eximias oratores tulerint.

Quint. L. 10. c. 1. præstantissimos ait fuisse Jul. Africanum, et Domit. Afrum.

Declamare doces, &c. Jam ad Rhetores transit, expenditque num digna merces iis detur, ac magnis eorum laboribus æqualis.

Ferrea pectora. Quippe quæ molestam admodum puerorum institutionem suscipiant et exequantur sine ullo fere lucro.

Vetti. Vettius seu *Vettius*, celebris Rhetor. Ejus meminit Plin Lib. 29. cap. 1. ponitur hic pro quolibet declamandi magistro.

Cum perimit sævos, &c. Ingens numerus discipulorum recitat suam quisque compositionem et orationem de perimendis tyrannis. Quod sane præceptoris patientiam exhaurit.

Quæcunque sedens modo legerat. Præceptor nimirum.

Hæc eadem stans. Nempe discipulus.

Versibus

Proferet, atque eadem cantabit versibus iisdem.

Occidit miseros crambe repetita magistros.

Quis color, et quod sit causæ genus, atque ubi summa 155 *colouring*

Quæstio, quæ veniant diversâ parte sagittæ,

Scire volunt omnes, mercedem solvere nemo.

Mercedem appellas? quid enim scio? culpa docentis

Scilicet arguitur, quod læva in parte mamillæ

Nil salit Arcadico juveni, cujus mihi sextâ 160

Quæque die miserum dirus caput Annibal implet.

Quicquid id est, de quo deliberat; an petat urbem

A Cannis:

Versibus iisdem. Totidem incisus et commatis.

Crambe repetita. Prov. δις ἡραμεν δαυαρὸς.

Quis color. Quis modus stabiliendi causam, et crimen repellendi. Sat. 6. v. 280.

Dic, Quintiliane, colorem.

Causæ genus. An demonstrativum, an iudiciale, an deliberativum, &c. Vide Quintil. Lib. 3. cap. 4.

Summa quæstio. Quis status, an conjecturalis, an definitivus, &c. Quint. cit. Lib. 3. cap. 6.

Quæ veniant diversa parte sagittæ. Quænam ab adversario objici, et qua ratione possint refutari.

Mercedem appellas? Prosopopœia discipuli imperiti Magistro dicentis; scilicet, petis mercedem, cum nihil a te didicerim.

Culpa docentis arguitur. Responsio magistri, in qua notatur quam sit misera conditio docentium: in hos

enim culpa refunditur, si negligens alioqui, vel obtuso discipulus ingenio nihil in studio proficiat.

Læva in parte mamillæ. Plinius Lib. 11. cap. 37. *Cor animalibus cæteris in medio pectore est; homini tantum infra lævam papillam,* inquit. Cor igitur hic et apud alios Poëtas non raro ponitur pro ingenio et sapientia: unde et vecors dicitur, qui est stupidus et insipiens.

Nil salit. Nihil emicat ingenii, nihil industriæ vel solertiæ.

Arcadico juveni. Ignavo, bardo, simili vel Arcadibus, qui hebetes ab aliquibus referuntur, vel pecori Arcadico, id est, asinis. Vide Pers. Sat. 3. v. 9.

Annibal. Declamatio de Annibale deliberante. Vide Sat. 6. v. 169.

An petat urbem. An post Cannensem victoriam continuo Romam pergat, an fatigatis militibus respirandi spatium dare debeat.

Cannis.

A Cannis : an post nimbos et fulmina cautus

Circumagat madidas a tempestate cohortes.

Quantumvis stipulare, et protinus accipe quod do, 165

Ut toties illum pater audiat. Ast alii sex

Et plures uno conclamant ore sophistæ,

Et veras agitant lites, raptore relicto :

Fusa venena silent, malus ingratusque maritus,

Et quæ jam veteres sanant mortaria cæcos 170

Ergo

Cannis. Is vicus Apuliæ prius ignobilis, at postea non mediocriter celebratus clade Romanorum. Vide Sat. 2. ver. 155.

An post nimbos, &c. Lege Liv. Lib. 26. cap. 11.

Circumagat madidas, &c. Posita super Anienem fluvium, ad tertium ab urbe lapidem, castra moveat, abducaturque copias religione percussas, ob tempestatem acies jam semel ac iterum dirimentem. Tunc enim Annibal erupit in has voces : *Potius sibi urbis Romæ modo mentem non dari, modo fortunam.* Tit. Liv. cit. Lib. 26. cap. 11.

Quantumvis stipulare, &c. Atque ut intelligas quantum sit tædium eadem sæpius audienti, ego tantum tibi promitto quantum petieris, si pater ipse discipuli tam patiens fuerit, quam ego declamandi magister; sique toties filium declamantem libenter audire sustineat, quoties ego alienum, et quidem sine mercede.

Sophistæ. Ita pridem Rhetores appellati, teste Philostrato.

Veras agitant lites. Non amplius fictas, ut prius in scholis, sed veras in foro, paulo majori mercede.

Raptore relicto, &c. Relictis fictis argumentis, qualia legere est apud Quintil. et Senecam, in Controvers.

Raptore relicto. Declamandi materia de eo qui sæminam rapuerit, v. g. de Paride qui Helenam, de Jasonem qui Medeam abduxit, &c. Vide Senec. Controv.

Fusa venena silent. Non jam tractatur fictum thema de veneno dato vel pellici, vel conjugii, &c. nec de marito ingrato, &c.

Malus ingratusque maritus. Vel Jason qui deseruit Medeam, cujus ope vellus aureum abstulerat, atque aliam uxorem duxit : vel quilibet simili illius perfidi in fidelissimam conjugem viri, de quo Senec. lib. 2. Controv. 5. Erit igitur vel accusatio ingrati mariti, pro uxore, vel ejus defensio adversus uxorem.

Et quæ jam veteres, &c. Declamatio de filio conterente pharmaca in mortario ad sanandos cæci patris oculos,

Ergo sibi dabit ipse rudem, si nostra movebunt
 Consilia, et vitæ diversum iter ingreditur,
 Ad pugnam qui rhetoricâ descendit ab umbra,
 Summula ne pereat, qua vilis tessera vænit
 Frumenti. Quippe hæc merces lautissima. Tenta 175
 Chrysogonus quanti doceat, vel Pollio quanti
 Lautorum pueros, artem scindens Theodori.

Balnea

los, quæ venena esse affirmatur a no-
 verca: unde credulus pater filium
 hæreditate pellit, &c.

Sibi dabit ipse rudem. Si mihi cre-
 dit Sophista, sterile docendi munus
 abjiciet, et se conferret ad forum, ubi
 saltem aliquod lucellum est.

Rudem. Libertatem et vacationem
 a docendo. Metaphor. a gladiatorii-
 bus. Vide quæ ad Sat. 6. v. 113.

Ad pugnam. Ad veras in foro ac-
 tiones.

Ab umbra. Relicta schola, in qua
 privatæ et umbratiles duntaxat acti-
 ones, et falsæ controversiæ.

Summula ne pereat. Ut exigua sal-
 tem habeatur merces, quâ ematur
 panis.

Tessera. Just. Lipsius Elect. 1. c.
 8. Multa de frumentationis antiqui-
 tate, ac frumenti distributione pri-
 mum ab Ædilibus, dein ab annonæ
 Curatoribus facta, et quidem per tes-
 seras seu symbola e ligno vel plumbo,
 quibus instructi pergebant ad horrea
 publica, et singulis mensibus frumen-
 tum accipiebant, &c. Vide quæ ad
 Pers. Sat. 5. v. 74.

Vænit. Acceptam etenim tesseram
 frumentariam vendere licebat, et
 vendebant qui victum habentes ali-
 unde, frumento non indigebant. Lips.
 cit. loco.

Tenta Chrysogonus, &c. Si mihi fi-
 dem non habes, inquire quam vili
 pretio doceant Chrysogonus et Pollio,
 et quam exiguam capiant mercedem
 etiam a nobilibus atque opulentis,
 quorum filios instituunt.

Chrysogonus, Pollio. Sophistæ seu
 Rhetores. Citharædos esse volunt
 alii, quos Juvenalis affirmet plus
 multo quam Rhetores lucrari.

Artem scindent. Rhetoricam, cujus
 præcepta minutatim quasi dispartit,
 dissipat, disperdit, nullâ prope mer-
 cede, nullo fructu.

Theodori. Is Gadara urbe Syriæ
 oriundus, insignis Rhetor fuit, Ti-
 berii Cæsaris præceptor, qui sævam
 ejus indolem perspexit primus, ac no-
 tavit in puero, Suetonio, teste, Tib.
 c. 57. De eodem Quintilian. Lib. 3.
 c. 1. sic loquitur: *Theodorus Gada-
 reus, qui se dici maluit Rhodium, quem
 studiose audisse, cum in eam Insulam se-
 cussisset,*

Balnea sexcentis, et pluris porticus, in qua
 Gestetur dominus quoties pluit; anne serenum
 Expectet, spargatque luto jumenta recenti? 180
 Hic potius; namque hic mundæ nitet ungula mulæ.
 Parte alia longis Numidarum fulta columnis
 Surgat, et argentem rapiat cœnatio solem.
 Quanticumque domus, veniet qui fercula doctæ
 Componit, veniet qui pulmentaria condit. 185
 Hos inter sumptus sestertia Quintiliano,
 (Ut multum,) duo sufficient: res nulla minoris

Constabit

cessisset, dicitur Tiberius Cæsar: additque illum et plura scripsisse, et ejus discipulos veluti novæ sectæ addictos *Theodoreos* appellatos fuisse, quos interfuit *Hermagoras*.

Balnea sexcentis. Sumptuosi quidem sunt in ædificando epulandoque Romani, at parci nimium in educandis docendisque liberis.

Sexcentis. Nummis, vel sestertiis.

Anno serenum expectet. Quod si ambulare cupiat, an putas expectandum ei serenum tempus? Imo porticum habet ad id semper idoneam.

Spargatque luto jumenta recenti. An post pluviam velit agi currum, et vehi per cœnosas plateas, ubi mulorum pedes luto inquinentur?

Hic potius. Quin potius in porticu ambulabit, ubi mulæ vehiculum trahentes nitidis cedant pedibus et ungulis. Ironice.

Numidarum. Numidia pars Afri-

cæ, hodie *Biledulgerid*. Inde lapides optimi et exquisita marmora excidendis columnis idonea Romam deportabantur. Meminit Plin. L. 36. c. 6. et alibi.

Cœnatio. Triclinium, locus in superiori domus parte ad cœnandum aptus.

Argentem rapit cœnatio solem. Vel hyberno tempore, dum oritur, frigidum; vel orientem æstate, versus Septentrionem. Huic enim hilarior situs et commodior dat umbram quando calet, et cum friget, teporem.

Quanticumque domus, &c. Neque solum profundunt opes in substructionibus, sed etiam in sumptuosis conviviiis.

Qui fercula doctæ componit. Structor mensæ peritus.

Qui pulmentaria condit. Coquus.

Quintiliano. Summo Rhetori ac præceptori cuilibet.

Felin

Constabit patri, quam filius. Unde igitur tot

Quintilianus habet saltus? Exempla novorum

Fatorum transi: felix et pulcher et acer,

190

Felix et sapiens et nobilis et generosus

Appositam nigrae lunam subtexit alutæ:

Felix, orator quoque maximus, et jaculator;

Et si perfrixit, cantat bene. Distat enim, quæ

Sidera te excipiant, modo primos incipientem

195

Edere vagitus, et adhuc a matre rubentem.

Si Fortuna volet, fies de Rhetore Consul:

Si volet hæc eadem, fies de Consule Rhetor.

Ventidius quid enim? Quid Tullius? Anne aliud quam

Sidus,

Felix et pulcher, &c. Id est, si cui
faverint fata, et felicem esse dede-
rint, huic affluunt omnia continuo
bona et corporis et animi et fortunæ;
erit formosus et valens, erit sapiens,
nobilis, doctus, &c.

*Appositam nigrae lunam subtexit alu-
tæ.* Lunatos induit calceos, nobili-
tatis indices. Nam lunula calceis
affuta Patricius discernitur, inquit
vetus Scholiastes: gestabant nem-
pe effigiem Lunæ crescentis, vel
potius literam C. ad monumentum
numeri Senatorum centenarii, ex
Numæ, ut aiunt, instituto.

Nigrae alutæ. Sic Horat. Lib. 1.
Sat. 6.

*Nam ut quisque insanus nigris medium
impediit crus Pellibus, &c.*

Alutæ. Calceo ex aluta, seu molli
et subtili corio.

Jaculator. Dialecticus et Sophista,

qui porit argumenta in adversarium
jaculari atque enthymema torquere,
ut est, Sat. 6. v. 419.

Et si perfrixit, cantat bene. Et si fri-
gus occuparit, vel non rauescet, aut
nihilò pejus cantabit: aut certe ex-
cusatur facile, imò bene cantare pu-
tabitur et dicetur. Martial. Lib. 3.
Epig. 18.

*Perfrixisse tuas quæstæ est præfatio
fauces.*

Fies de Rhetore Consul. Ut contigit
Ciceroni.

De Consule Rhetor. Sicut Dionysius
ille Tyrannus.

Ventidius, quid enim? Quid Tullius?
Quid enimvero felices reddidit Ven-
tidium, ac Tullium? Nonne fati vis,
et benignus siderum aspectus?

Ventidius. Pub. Ventidius Bassus
humili genere in Piceno ortus.

Tullius. Non Cicero, sed Servius
Tullius

H

Sidus, et occulti miranda potentia fati?

200

Servis regna dabunt, captivis fata triumphos.

Felix ille tamen, corvo quoque rarior albo.

Pœnituit multos vanæ sterilisque cathedræ,

Sicut Thrasymachi probat exitus, atque Secundi

Carrinatis: et hunc inopem vidistis, Athenæ,

205

Nil præter gelidas ausæ conferre cicutas.

Dii majorum umbris tenuem et sine pondere terram,

Spirantesque crocos, et in urna perpetuum ver,

Qui præceptorem sancti voluere parentis

Esse loco. Metuens virgæ jam grandis Achilles

210

Cantabat patriis in montibus: et cui non tunc

Eliceret

Tullius Rex Romanorum sextus, quem serva matre creatum ad Urbis Regimen evexit in dolens eximia, nec obscuritas inhibuit.

Miranda potentia fati. Vide Cic. de Fato, &c.

Servis regna dabunt. Ut Servio Tullio nobili quidem sœmina, captiva tamen et ancilla genito. Eutrop.

Captivis fata triumphos. Ut Ventidii, de quo Valer. Max. L. 6. c. 9.

Felix ille. Quintiliano similis, cui divitias Ars Rhetorica pepererit.

Corvo quoque rarior albo. Proverb. ut ante. Sat. 6. v. 164.

Rara avis in terris nigroque simillima cygno.

Thrasymachi probat exitus. Is enim Carthaginensis origine, apud Athenas Rhetor, pressus inopia vel professione destitit, vel etiam suspendio periit, ut affirmant alii. Platonis et

Isocratis discipulus fuisse dicitur. Vetus Schol. Philostr.

Secundi Carrinatis. Hic urgente paupertate Athenis Romam demigravit: at cum exercitationis causa in Tyrannos dixisset, ab Imperatore Caligula missus in exilium refertur. Dio.

Gelidas ausæ conferre cicutas. Sarcastice in Athenienses, quorum Edicto Socrates hausta cicuta interiit. Vide Pers. Sat. 4. vers. 2. et Annotat. ib.

Qui præceptores sancti, &c. Quintil. Lib. 2. cap. 9. Discipulos id unum moneo, inquit, ut præceptores suos non minus quam ipsa studiose ament, et parentes esse non quidem corporum, sed mentium credant.

Patriis in montibus. In Pelio Thessalix monte, ubi educatus Achilles et institutus a Chirone.

Cui non tunc. Cui vero risum non movisset

Elleeret risum citharædi causa magistri?

Sed Ruffum atque alios cædit sua quæque juventus:

Ruffum, qui toties Ciceronem Allobroga dixit,

Quis gremio Enceladi, doctique Palæmonis affert 215

Quantum Grammaticus meruit labor? Et tamen ex hoc,

Quodcumque est (minus est autem, quam rhetoris æra)

Discipuli custos præmordet Accœnitus ipse,

Et qui dispensat frangit sibi. Cede, Palæmon,

Et

movisset præceptor Centaurus, equus
ab umbilico et inferiori corpore, ac
proinde caudatus? ex fabula.

Sed Ruffum, &c. At nunc præcep-
torem minores discipuli et derident,
et cædunt sine ullo pudore.

Ruffum, qui. Ruffum, inquam, ex-
cellentem licet Rhetorem, et Ci-
ceronis æmulum, Gallum natione,
valde quidem disertum. Vet. Schol.

Qui toties Ciceronem, &c. Legunt
alii: *Quem toties Ciceronem, &c.* et sic
explicant: quem Ruffum juventus,
id est, sui discipuli per contemptum
vocant Ciceronem Allobroga: alii
vero sic: *Qui*, id est, Ruffus tantum
sibi arrogat, ut se præferat Ciceroni,
ejus errores notet, et hominem elo-
quentiæ Gallicæ et Barbaræ appel-
let. Neque id inauditum. Nam ut
est in Dialog. de Orat. apud Tacit.
Satis constat nec Ciceroni quidem obtreccatores defuisse, quibus instatus et tumens, nec satis pressus, supra modum exultans et superfluens videretur. Et Cal-
vus eum dicebat *solutum et enervem*,
Brutus, *clumbem et fractum, &c.*

Vide Agellii Lib. 17. cap. 1, ubi
Ciceronem vindicat. Quidam aiunt
hic alludi ad historiam, nempe ad
consensum Ciceronis cum Allobro-
gibus, de quo Sallust. Bell. Catilinar.
Allobroga. Allobroges Galliæ po-
puli, non longe a Rhodano, hodie,
Sabaudienses, et Delphinates: Me-
tropolim habebant Viennam.

Quis gremio Enceladi. Jam de Gram-
maticis denique: *Quis* peritis licet
iis et excellentibus dignam pendit
mercedem?

Gremio. In gremium sedentis ac
docentis.

Enceladi. Is Grammaticus, ut et
Palæmon.

Palæmonis. Grammaticus.

Accœnitus. Legunt quidam *Accœno-*
tus. Nomen est vel proprium, vel a
Poëta fictum ab α privativo et κοινος,
vel κοινωτης, fortasse ad indicandum
hominem privatæ suæ utilitati nimis
um, communi parum studentem.

Qui dispensat. Oeconomus.

Frangit sibi. Inde subtrahit quod
sibi perperam attribuat.

Et patere inde aliquid decrefcere? non aliter, quàm 220
 Inſtitor hybernæ tegetis, niveique cadurci:
 Dummodò non pereat, mediæ quodd noctis ab hora
 Sedifſi, qua nemo faber, qua nemo ſedebat,
 Qui docet obliquo lanam deducere ferro:
 Dummodò non pereat totidem olfecifſe lucernas, 225
 Quot ſtabant pueri, cùm totus decolor eſſet
 Flaccus, et hæreret nigro fuligo Maroni.
 Rara tamen merces, quæ cognitione Tribuni
 Non egeat. Sed vos ſævas imponite leges,
 Ut præceptorum verborum regula conſtet; 230
 Ut legat hiforias, auctores noverit omnes,
 Tanquàm ungues digotosque ſuos, ut forte rogatus,
 Dum petit aut Thermas aut Phœbi balnea, dicat

Nutricem

Cede, Palemon. O Grammaticorum arrogantiffime, cede tamen jure tuo, et aliquid ſponte deperde, ne totum tibi pereat.

Non aliter, quam, &c. Sicut inſtitor de indicto majori pretio nonnihil remittit ut merces vendat, ac cito diſtrahat.

Decolor Flaccus. Horatii codex et Virgilii, puerorum manibus attritus maculatus, deformis, deturpatus uſu et contrectatione continua.

Maroni. Codici Virgiliano.

Rara tamen merces, &c. Sed nec ſine lite mercedem obtinent Grammatici. Jure eſt agendum adverſus Romanos, ut ſolvant.

Tribuni. Ærarj nempe, qui jus

habebat cognofcendi et judicandi de levioribus cauſis. Vide Alex. ab Alex. lib. 2. c. 24.

Sed vos ſævas imponite leges. Quamvis autem adeo parce et improbe magiſtris mercedem exſolvatis, o Romani; iis nihilominus ſeveras leges imponite, ut et perfectam eruditionem, & liberorum veſtrorum ſummam habeant curam.

Phœbi balnea. Hunc aiunt fuiſſe balneatorem quemdam ita nominatum, Vetus Schol. ſic habet: *Privatæ ſunt balneæ, quæ Daphnes appellantur.* Sunt et qui *Phœbi balnea*, interpretantur, rivos, ſtagna, flumina Phœbo ſeu Sole calefacta.

Dicat nutricem Antibiſæ, &c. Quæ fuerit,

Nutricem Anchisæ, nomen patriamque novercæ

Archemori; dicat quot Acestes vixerit annos.

235

Quot Siculus Phrygibus vini donaverit urnas.

Exigite ut mores teneros ceu pollice ducat,

Ut si quis cera vultum facit: exigite ut sit

Et pater ipsius cœtûs, ne turpia ludant.

Hæc, inquit, cures; et cùm se vërterit annus,

240

Accipe victori populus quod postulat aurum.

fuert, Anchisæ nutrix, de qua nihil certum, et si *Tisiphone* vocatur a vet. Schol. Gaudebant Romani vexare Grammaticos ejusmodi vanis quæstionibus ac nugis, quas explodit Seneca Epist. 88. Vide Tib. cap. 56. apud Sueton.

Nomen patriamque novercæ Archemori. Casperiam appellat Servius in 10 *Æneid.* At ejus patria ignoratur.

Archemori. Vel *Anchemoli*, de quo *Æneid.* 10.

Acestes. Siciliæ rex, quem seniore Virgilius ait *Æneid.* 5.

Quot Siculus Phrygibus vini donaverit urnas. Quot vini cados dederit *Æneæ* et fociis abeuntibus: scribente Virg. *Æneid.* 1.

Vina bonus quæ deinde cadis onerarat Acestes, &c.

Pollice ducat. Metaphora a figulis, qui pollice vasa fingunt ad arbitrium, et quam voluerunt formam dant. Perf. Sat. 5. v. 40.

Artificemque tuo ducit sub pollice vultum.

Hæc, inquit, cures. Tris nempe, ut purus sermo, ut multarum rerum notitia, ut honesti mores sint in discipulis tuis, liberis meis, inquit magistro pater.

Accipe victori populus quod postulat aurum. Quantum populus Romanus in Ludis Scenicis jubebat victoribus dari a Ludorum Præfecto, seu Præatore vel Tribuno spectacula exhibente; *quinque* scilicet aureos, quæ stata merces erat, *ne licbat amplius dare.*

S A T I R A VIII.

ARGUMENTUM.

Invehitur in Ponticum ejusque similes qui antiquum et illustre Genus ostentant, ipsi nulla Virtute clari, imo sæpe Vitiis turpes.

STEMMATA quid faciunt? Quid prodest, Pontice,
longo

Sanguine cenferi, pictosque ostendere vultus
Majorum, et stantes in curribus Æmilianos,
Et Curios jam dimidios, humeroque minorem
Corvinum, et Galbam auriculis nasoque carentem? 5
Quis fructus generis tabula jactare capaci

Corvinum,

Stemmata. Gradus et ordines cognitionum ramis quibusdam distincti. Vide Pers. Sat. 3. v. 28. et ibid annot.

Stantes in curribus Æmilianos. Statuas triumphales.

Æmilianos. Æmilium Paulum Macedonicum, ejus qui ad Cannas cecidit filium, qui de Liguribus triumphavit Consul; item postea de Perse Macedonum rege. Vel intellige filium hujus Pub. Scipionem Æmilianum, qui etiam Persen devicit, Carthaginem sex mensibus delevit, Numantiam ad deditionem compulsit, &c.

Dimidios. Media sui parte mutilatas Imagines temporis edacitate, ac vetustate: aliam sine humeris: aliam sine auribus et naso, &c.

Humeroque minorem Corvinum. Humero carentem.

Corvinum. M. Valerius Tribunus militum, ope corvi, de ingenti Gallo provocatore victoriam retulit, hinc *Corvini* cognomen adeptus. Vide Tit. Liv. lib. 7. cap. 26.

Galbam. Ser. Sulpitius Galba Neroni successit, Imperator in atriostemma proposuit, quo paternam originem ad Jovem referebat. Sueton. Galb. cap. 2.

Corvinum, posthac multâ deducere virgâ
 Fumosos Equitum cum Dictatore Magistros,
 Si coram Lepidis malè vivitur? Effigies quo
 Tot bellatorum, si luditur alea pernox,
 Ante Numantinos? Si dormire incipis ortu
 Luciferi, quò signa duces et castra movebant?

Cur

Virga. Multis ramis e stirpe seu trunco deductis et prodeuntibus, in stemmate, seu consanguinitatis, ut vocant, arbore. Vel, radio, quo ostenduntur summi quique viri in eodem stemmate. Alii respiciunt ad virgas et fasces Dictatori solitas præferri: sed non placet ea interpretatio.

Fumosos. Legunt alii, *famosos*, minus bene, ut videtur. Cic. in Pisonem. *Obrepisti ad honores errore hominum, commendatione fumosarum imaginum, quarum simile habes nihil, præter colorem.* Porro in atriiis erat culina et ignis; hinc atria, quasi atra fumo et fuligine: hinc et fumosæ imagines; ut observat Servius. Vide Sigon. c. 20. l. 2. de antiq. Jur. Civil. Rom.

Equitum cum Dictatore Magistros. Dictatori semper aderat Magister Equitum, et ab eo statim creato dicebatur. Testis Livius passim. Equitum Magister dictus, quod jus summum in Equites et Accensos haberet: sicut et Pópuli Magister Dictator appellatus est, quod summam in omnes potestatem obtineret.

Coram Lepidis. Coram imaginibus tot virorum, qui probi fuerunt ac

vere nobiles. *Æmilius Lepidus puer etiam tum progressus in aciem, hostem interemit, eodem servavit: cujus tam memorabilis operis index est in Capitolio statua bullata, et incincta prætexta S. C. posita illi, qui jam virtuti maturus, bonori tempestivus, &c. quæ habet Valer. Max. lib. 3. c. 1.*

Male vivitur. Nonnullis solet nobilitas generis parere ignobilitatem mentis. Greg. Dial.

Ante Numantinos. Ante imagines Numantinorum. P. Scipio Æmilianus (de quo paulo ante) Numantiam in Hispania civitatem valde bellicosam, correctâ prius militum disciplina, fame vicit. Hinc Numantius dictus. Aurel. Viêt. Vide Flor. lib. 2. cap. 18. de Numantio Bello.

Luciferi. Hæc est Veneris stella, quæ post occasum Solis apparet statim, tuncque Hesperus, et Vesper apud Virgilium et alios, apud Plautum Vesperugo dicitur: ante ortum vero, et sub auroram Phosphorus, et Lucifer vocatur. Unde Virgil. Eclog. 8.

Nascere præque diem veniens age Lucifer alnum.

Cur

Cur Allobrogicis et magnâ gaudeat arâ

Natus in Herculeo Fabius Lare? Si cupidus, si

Vanus, et Euganeâ quantumvis mollior agnâ:

15

Si tenerum attritus Catinenſi pumice lumbum

Squallentes

Cur Allobrogicis, &c. Cur majorem gloriam ostentat qui est inglorius, cur virtutes qui vitiosus?

Allobrogicis. Gallicis possessionibus, aut titulis victoriarum: inquit vetus Schol. Allobrogibus devictis: nam Fabius Max. Gallica victoria cognomen Allobrogici sibi et ac posteris peperit: ut ait Valer. Max. lib. 6. cap. 9.

Magna gaudeat ara. Prope Circum Flaminium erecta in honorem Herculis, a quo ferunt ortam Fabiam Gentem, quæ et habeat Sacra Herculis hæreditaria. Vet. Schol. Tit. Liv. l. 1. c. 7. Plut. in Fab. Macrob. 3. c. 6, &c. Ovid. Fast. 1.

Constituitque sibi, quæ maxima dicitur, aram.

Natus in Herculeo Fabius lare? Degener aliquis a familiæ suæ gloria: qualis Fabius ille cognomento Persicus, Q. Fabii Max. Allobrogici filius, cujus flagitiosos mores notat Valer. Max. l. 3. c. 5. et Senec. de Benef. l. 2. c. 31. ubi Græcinum Julium, virum egregium laudat, quod pecuniam a Fabio Persico missam repudiasset, dicens, nolle se ab eo beneficium accipere, a quo propinationem accepturus non erat. Quem in locum Just. Lipsius ita scribit: *Is Paulus Fabius Consul fuit sub*

Tiberio anno 786. Quare Persicus? A Rege Persæ, opinor, memoria victoria ejus ab Emilio Paulo partæ: e qua gente hic fuit, et si majores adoptione translati in Fabiam. Clarus igitur, sed i fœdus!

Lare. Lares Dii familiares et domestici. qui et Penates, quoniam in interioribus ædibus colebantur, sæpe usurpantur pro ipsa domo.

Euganeæ. Tit. liv. initio l. 1. Euganeos inter mare Alpesque positos esse affirmat, et ab Henetis pulſos, Plin. l. 3. c. 20. Graiarum Alpium incolas dicit, præstantesque genere Euganeos, inde tracto nomine. Capite vero præcedenti eorum Metropolitim Veronam statuit. Hic ponuntur Euganei pro Altinis et Patavinis affinibus, quorum lana et oves laudantur cum apud Martial. lib. 14. Epigr. 155. tum apud alios.

Attritus Catinenſi pumice lumbum. Ex more impudicorum quorundam et effeminatorum, qui pumice lumbos depilabant ac lævigabant: ut cætera non dicam paulo turpiora.

Catinenſi. Catana five Catina urbs est Siciliæ vicini Ætnæ montis ignes et lapides evomentis eruptionibus obnoxia: non parvam inde vastitatem passa anno 1669.

Squallentes,

Squallentes traducit avos : emptorque veneni
 Frangendâ miseram funestat imagine gentem ?
 Tota licet veteres exornent undique ceræ
 Atria, Nobilitas sola est atque unica virtus,
 Paulus, vel Cossus, vel Drusus moribus esto:
 Hos ante effigies majorum pone tuorum :
 Præcedant ipsas illi, te consule, virgas.

Prima

Squallentes. Vel deformatos ac sordidos vetustate, vel ex more bellatorum ac fortium virorum, cultum corporis negligentes.

Traduci. Dedecorat, et propro exponit. Solebant noxii per forum et amphitheatrum Romæ traduci, appensa collo ferentes elogia, seu inscriptiones eriminum, et suæ damnationis causas: Testis Sueton. Tib. cap. 8. &c.

Frangenda. Frangi digna.

Ceræ. Cereæ Imagines.

Paulus, vel Cossus, &c. Pauli, Cossi, Drusi, virtutes æmulare.

Paulus. Paulus Æmilius fortitudine pariter ac temperantia clarus. De eo Plutarch. in ejus vita. Aurelius Victor de viris illustribus, &c.

Cossus. Aulus Cornelius Cossus Tribunus Militum Tolumnium Veientium regem gloriose vicit, atque opima de eo spolia secunda retulit Feretrio. Tit. Liv. lib. 4. c. 19. Florus autem lib. 4. cap. 12. *Augustus Caesar,* inquit, *Getulos accolas*

Syrtium Cossus duce compefcuit, unde illi Getulici nomen. De hoc itaque videtur potius loqui Juvenalis; addit enim mox; *Salve, Getulice.*

Drusus. Idem Florus citato mox loco ait, Augustum feras quasdam gentes per Claudium Drusum privignum suum perpacasse, &c. At Sueton. Tiber. c. 3. magis ad rem facit, ubi ait, Drusum, duce hostium Druso cominus trucidato, sibi posterisque suis cognomen invenisse: item, ex Gallia Provincia retulisse aurum Senonibus olim in obsidione Capitolii datum. Nisi forte placet intelligere Julium Drusum Tribunum Plebis, cujus ædes cum vicinorum oculis multis locis paterent, et opifex quidam eas se quinque talentorum mercede mutaturum sponderet. Decem dabo, inquit Drusus, si totam domum meam vicinis undique perspicuam feceris, ut testes sint illi quonam modo vivam, &c. quæ narrat Plutarchus in præceptis politicis, non longe ab initio.

Virgas. Falces.

Salve,

Prima mihi debes animi bona. Sanctus haberi,
 Justitiæque tenax factis diâis que mereris? 25
 Agnosco procerem. Salve, Getulice, seu tu
 Silanus, quocumque alio de sanguine rarus
 Civis, et egregius patriæ contingis ovanti.
 Exclamare libet populus quod clamat Osiri
 Invento. Quis enim generosum dixerit hunc, qui 30
 Indignus genere, et præclaro nomine tantum
 Insignis: Nanum cujusdam Atlanta vocamus:
 Æthiopem cygnum: parvam extortamque puellam,
 Europen. Canibus pigris scabieque vetusti

Lævibus,

Salve, Getulice. Si probus es, te
 saluto venerorque perinde nobilem,
 ac si fores Getulorum domitor Cos-
 sus, de quo ante; aut Silanus, aut
 alius quivis illustri natus genere.

Getulice. Getuli populi sunt infe-
 rioris Libyæ, prope Garamantas.

Silanus. Imperatoris Claudii ge-
 ner. De eo Cornel. Tacit. lib. 12.
 initio Sueton. Claud. c. 27.

Exclamare libet populus quod clamat.
 Ægyptii nimirum, invento Api bove,
 exclamabant, *εὐχαισάμεν Ὀσίρι.*
Osiri. Hic porro colebatur.

— *Atque suum pubes miratur Osirin*
Barbara, Memphitem plangere
docta bovem;

Eo quod, ut canere pergit. Tibull. l.
 1. Eleg. 7.

Prima aratra manu solerti fecit Osiris,
Et teneram ferro sollicitavit bimum.

*Primus in expertæ commisit semina terræ;
 Pomæque non notis legit arboribus.*

Hic docuit teneram palis adjungere vi-
tem,

Hic viridem dura cedere falce comam,
 &c.

Generosum. Senec. Epist. 44. *Quis*
ergo generosus? inquit, *ad virtutem*
bene a natura compositus.

Atlanta. Ingentem ac robustum
 instar Atlantis; quem fabulantur
 humeris cælos portare, eo quod de
 Astrologia scite, de sphaera primus
 disputavit.

Europen. Hæc Agenoris Phœni-
 cum regis erat filia, cujus pul-
 chritudine captus Jupiter, ut canit
 Ovidius Metamorph. 2. Fab. 13.

— *Sceptri gravitate relicta,*

Ile pater rectorque deum, qui concutis
orbem,

Induitur

Lævibus, & siccæ lambentibus ora lucernæ, 35
 Nomen erit pardus, tigris, leo; si quid adhuc est,
 Quod fremat in terris violentius. Ergo cavebis,
 Et metues, ne tu sic Creticus, aut Camerinus.
 His ego quem monui? Tecum est mihi sermo, Rubelli
 Plance. Tumes alto Drusorum sanguine, tanquam 40
 Feceris ipse aliquid, propter quod nobilis esses;
 Ut te conciperet, quæ sanguine fulget Iūli,
 Non quæ ventoso conducta sub aggere textit.
 Vos humiles, inquit, vulgi pars ultima nostri,
 Quorum nemo queat patriam monstrare parentis. 45
 Ast ego Cecropides. Vivas, & originis hujus

Gaudia

*Induitur faciem tauri, &c.**Inde abis ulterius, mediæque per
æquora ponti**Fert prædam, &c.*

Ab hac denominatam volunt aliqui
 eam orbis terrarum partem floren-
 tissimam, quam nos incolimus.

Scabieque vetusta Lævibus. Pilis
 præ scabie decidentibus.

Creticus aut Camerinus. Illustres
 Romani tum genere, cum virtutibus.

Q. Metellus Crete subacta, Creticus
 est cognominatus. Publ. autem Sul-
 pitius Camerinus cum Posthumio &
 Manlio missus Athenas a Senatu, ad
 describendas Solonis aliarumque ci-
 vitatum leges. Tit. Liv. Plutarch.
 in vita Pompeii Magni, &c.

His ego quem monui. Quem vero
 his reprehensionibus peto & redar-
 guo? inquit, Satiricus. Te nempe
 o Rubelli,

Rubelli Plance. Quidam legunt,
 Blande, alii Plante. Tacit. lib. 14.
Omnium ore, inquit, *Rubellius Plautus*
celebratus, cui nobilitas per matrem est
Julia familia.

Ut te conciperet, quæ, &c. Ut na-
 scereris, matre nobili e gente Julia,
 quæ orta est ab Iūlo Ascanii filio: at-
 que pari ac Nerō gradu a Divo Au-
 gusto maternam originem traheres;
 ut habet Cornel. Tacit. lib. 13.

Ventoso conducta sub aggere. Ad
 aggerem Tarquinii, ubi solebant
 plebeie mulieres telas texere.

Vos humiles, &c. Verba sunt Ru-
 bellii, juvenis antiqua nobilitate su-
 perbientis & jactabundi.

Cecropides. Tam sum ego Romæ
 nobilis, quam qui Athenis originem
 ducebat a Cecrope primo illo Athe-
 nienfum rege, atque Athenarum in-
 stauratore: genus enim ad Cæ-
 sare

Gaudia longa feras : tamen ima plebe Quiritem
 Facundum invenies. Solet hic defendere causas
 Nobilis indocti. Veniet de plebe togata
 Qui Juris nodos, et legum ænigmata solvat. 50
 Hic petit Euphraten juvenis, domitique Batavi
 Custodes aquilas, armis industrius : at tu
 Nil nisi Cecropides, truncoque simillimus Hermæ
 Nullo quippe alio vincis discrimine, quàm quodd
 Illi marmoreum caput est, tua vivit imago. 55
 Dic mihi, Teucrorum proles, animalia muta
 Quis generosa putet, nisi fortia ? Nempe volucrem
 Sic laudamus equum, facilis cui plurima palma
 Fervet, et exultat rauco victoria circo.
 Nobilis hic, quocumque venit de gramine, cujus 60
 Clara fuga ante alios, & primus in equore pulvis.
 Sed venale pecus Corithæ, posteritas et

Hirpini,

farem Augustumque refero. Vide
 supra.

Vivas, & originis hujus, &c. Re-
 spondet Rubellio Poëta.

Euphraten. Quis non audivit flu-
 vium hunc tam celebrem. Mesopo-
 tamiam Babyloniamque rigantem ?

Domitique Batavi Custodes aquilas.
 It in præfidia a Romanis collocata
 ad continendos in officio Batavos, ne
 rebellent illi nuper a Domitiano sub-
 acti.

Batavi. Populi ad Rhenum, quo-
 rum virtutem celebrat Cornel. Tacit.
 de German.

Aquilas. Signa militaria Roman-
 orum.

Truncoque simillimus Hermæ. Sta-
 tuæ Mercurii, capite formato, cætera
 rudi.

Teucrorum proles. O Rubelli, ori-
 unde quidem e Julia gente, quæ ab
 Iulo & Ænea Trojanis prodiit.

Quis generosa putet, nisi fortia ? Quis
 fortem equum dixerit, eo quod e for-
 tibus ortus sit, si ipse non est fortis ?

Corithæ. Equæ generosissimæ.
 Alii intelligunt gregem equorum qui
 alebantur ad Corithum Etruriæ op-
 pidum & montem.

Hirpini,

Hirpini, si rara jugo victoria sedit.

Nil ibi majorum respectus, gratia nulla

Umbrarum : dominos pretiis mutare jubentur

65

Exiguus, tritoque trahunt epirhedia collo

Segnipedes, dignique molam versare nepotes.

Ergo ut miremur te, non tua, primum aliquid da,

Quod possim titulis incidere præter honores,

Quos illis damus, & dedimus, quibus omnia debes.

70

Hæc fatis ad juvenem, quem nobis famas uperbum juvenem,

Tradit, et inflatum, plenumque Nerone propinquo.

Rarus enim ferme sensus communis in illâ fama superbum

Fortunâ. Sed te censeri laude tuorum,

Pontice, noluerim, sic ut nihil ipse futuræ

75

Laudis agas. Miserum est aliorum incumbere famæ,

Ne collapsa ruant subductis tecta columnis.

Stratus humi palmes viduas desiderat ulmos.

Esto bonus miles, tutor bonus, arbiter idem

Integer : ambiguae si quando citabere testis

80

Incertæque rei, Phalaris licet imperet ut sis

Falsus,

Hirpini. Equi nobilissimi & victo-
ris.

Nepotes. Plures codices habet,
Nepotis; ut sit viri nomen pristinum
Romæ celebratum habentis.

Ad juvenem. Rubellium.

Plenumque Nerone propinquo. De
Cæsarum propinquitate superbien-
tem. Nam Rubellius D. Augustum
per maternam originem pari ac Nero
gradu contingebat. Ex Tacit. Annal.

13.

Nerone. De quo magis debuit eru-
bescere, inquit vetus Schol.

Pontice. Ad hunc etiam redit
Poeta, quem initio compellat, &
præcipue spectat in hac Satira.

Ne collapsa ruant, &c. Subtracta
aliena laude & fama, cui totus in-
cumbis, perinde ac si tua foret.

Viduas. Sic & ulmo maritari vitis
dicitur, cum ei adjungitur, adhæret,
innectitur.

Phalaris. Tyrannus in Sicilia.

Et

Falsus, & admoto dictet perjuria tauro,
 Summum crede nefas animam præferre pudori,
 Et propter vitam vivendi perdere causas.
 Dignus morte perit, cœnet licet ostrea centum 85
 Gaurana, & Cosmi toto mergatur ahenò.
 Expectata diu tandem provincia cum te
 Rectorem accipiet, pone iræ fræna modumque,
 Pone & avaritiæ; misere inopum sociorum.
 Offa vides regum vacuis exhausta medullis, 90
 Respice quid moneant leges, quid Curia mandet;
 Præmia quanta bonos maneant, quam fulmine justo
 Et Capito & Numitor ruerint, damnante senatu,
 Piratæ Cilicum. Sed quid damnatio confert,
 Cùm Pansa eripiat quicquid tibi Natta reliquit? 95

Præconem,

Et admoto dictet, &c. Minitans
 dirum illud in tauro suo ardente sup-
 plicium, nisi obsequaris, & pejeres.

Gaurana. Optima nimirum, & ad
 Baias & lacum Lucrinum capta,
 probe Gaurum Campaniæ montem.

Cosmi. Viri luxu famosi, unguen-
 torum & odorum amantiissimi. Vel
 Unguentarii. Martialis ejus memi-
 nit pluribus in locis.

Offa vides, &c. Principes ipsos re-
 gionis bonis omnibus spoliatos vides.

Quid curia mandet. Ne scilicet
 improbitate tua te Romanosque odio-
 sos facias victis, sed ut e contra tem-
 perantia & humanitate, sociis ama-
 bile reddas Imperium Romanorum.

Et Capito et Numitor. Sociorum
 spoliatores graviter a Senatu mul-
 tati.

Cilicum. Hi tenebant Asiæ minoris
 regionem maritimam, Syriæ affinem.
 E tribus Cappa pessimis unum facie-
 bant, teste Suida.

Sed quid damnatio confert. Quid
 Provinciales spoliatis juvat dam-
 natio spoliatoris, si vel malo Præfecto
 alter non melior succedit.

Pansa. Sumitur vel pro novo
 Præfecto vel pro Consule aut Præ-
 tore, ut dictum.

Natta. Præfectus prior. *Natta*
 discincti, i. e. luxuriosi & nequam
 meminit Pers. Sat. 3. v. 31.

Præconem

Præconem, Chærippe, tuis circumspice pannis,
 Jamque tace. Furor est post omnia perdere naulum.
 Non idem gemitus olim, nec vulnus erat par
 Damnorum, fociis florentibus, & modò victis.
 Plena domus tunc omnis, & ingens stabat acervus
 Nummorum, Spartana chlamys, conchyliæ Coa,
 Et cum Parrhasii tabulis signisque Myronis,

Phidiacum

Præconem, Chærippe, &c. O Chærippe Provincialis, quære præconem qui sub hasta vendat tuos pannos, & reliquam supellectilem, ne alter prædo rapiat, neque de priori conqueraris, sine ullo fructu, imo cum nova impensa navigando Romam, ad eum accusandum, nihilque de ablatis recipiendo. Vel sensus est: dum vides quæ tua sunt, vendi ac tibi perire, file tamen, ne quid gravius etiam patiaris ab iniquo Prætoris, vel Præfecto.

Furor est post omnia perdere Naulum. Metaphora a Navarcho, quo perditis naufragio bonis ac mercibus universis, etiam amittit mercedem quæ solvi debebat pro vectura & navigatione. Sensus est hic; stulte ageres, si ereptis a Præfecto bonis, novos sumptus frustra faceres, e Cilicia aut alia regione longinqua Romam petendo, ubi etsi damnetur spoliator, non redduntur bona spoliatis.

Naulum. Ναυλον, pretium navigationis.

Nec vulnus erat par. Tunc enim opulentis auferabantur superflua; sed nunc egenis eripiuntur necessaria.

Spartana chlamys. Purpureæ vestes e Sparta & Insula Co. Chlamys est proprie paludamentum scæ vestis militaris.

Spartana. Sparta urbs Peloponnesi, antea Lacedæmon vocata, celebris virtute civium, & Lycurgo Legislatore. Ad proximum huic Tænarum Promontorium murex piscis bene multus capiebatur, e cujus succo fiebat color purpureus.

Conchyliæ Coa. Purpura e Conchyliis seu muricibus, & bombycinæ vestes in ea Ægei maris insula fabricatæ, et tinctæ. Vide Sat. 3. ad vers. 81.

Parrhasii. Pictor ille insignis Ephesi natus, cujus cum Zeuxide certamen, et alia quædam narrat Plin. lib. 35. cap. 9, et 10. nimirum Zeuxis sefellerat aves ad pictas uvas advocantes: at Parrhasius ipsum sefellit Zeuxidem picto linteo, quod hic removeri non sine risu et pudore postulavit. Quintil. lib. 12. cap. 10. Zeuxis, inquit, luminum umbrarumque invenisse rationem, Parrhasius examinasse subtilius lineas traditur.

Mollia

Phidiacum vivebat ebur, necnon Polycleti
 Multus ubique labor; raræ sine Mentore mensæ.
 Inde Dolabella est, atque hinc Antonius, inde 105
 Sacrilegus Verres. Referebant navibus altis
 Occulta spolia, & plures de pace triumphos.
 Nunc fociis juga pauca boum & grex parvus equarum,
 Et pater armenti capto eripietur agello:
 Ipsi deinde Lares, si quod spectabile signum;
 Si quis in ædícula Deus unicus. Hæc etenim sunt 110

Pro

Molliora supradictis Myron fecit. Diligentia ac decor in Polycleto supra ceteros; Deorum tamen auctoritatem non explevit — Quæ Polycleto defuerunt Phidias habuit, quanquam Diis quam hominibus effingendis melior artifex, &c.

Myronis. Hic statuarius fama notus. De ejus ex ære bucula, quam et vituli adibant, ac tauri, vide Auson. Epig. 57. et. seq.

Phidiacum vivebat ebur. Erant etiam imagines ex ebore, Phidiæ manu tam artificiose sculptæ, ut spirare credideris.

Artis Phidiacæ toreuma clarum.

Pisces aspicias: odde aquam, natabunt.

Polycleti. Et is ingeniosus admodum fuit Statuarius. De eo vide Ælian. var. histor.

Mentore. Plin. Lib. 33. c. 11. L. Crassus Orator duos scyphos Mentoris arte scelatos sesteriis centum emit. Martial. Lib. 9. Epigr. 41.

Inserta phialæ Mentoris manu ducta

Lacerta viriil, et timetur argentum.

Et lib. 9. epigram 60.

Pocula Mentorea nobilitata manu.

Inde Dolabella est, &c. Hæc tantæ Provincialium opes dederunt occasionem rapinis Dolabellæ, Antonii, Verris, &c.

Dolabella. Qui Proconsul Asiam deprædatus est, accusante vero M. Scauro fuit damnatus.

Antonius. C. nimirum Antonius, qui a Censoribus Senatu motus est, quod socios in Achaia spoliasset: accusatus a Cæsare. Vetus Schol. Pædian, &c.

Verres. Siciliæ Prætor dicam, prædo, qui nec templis, nec ullis rebus sacris pepercit. Cic. passim, tot in eum actionibus.

Hæc etenim sunt pro summis, &c. Vel simpliciter, pauca hæc residua inopibus magna censentur. Vel, graviora hæc scelera gravioribus sceleratis reservantur. Vel ironice, hæc summa non pertinent ad tenues Provinciales,

Pro summis: nam sunt hæc maxima. Despicias tu
 Forsitan imbelles Rhodios, unctamque Corinthum
 Despicias merito. Quid refinata juventus,
 Cruraque totius facient tibi lævia gentis?
 Horrida vitanda est Hispania, Gallicus axis,
 Illyricumque latus. Parce et messoribus illis,
 Qui saturant urbem, circo, scenæque vacantem.
 Quanta autem inde feres tam diræ præmia culpæ,
 Cum tenues nuper Marius discinxerit Afros?
 Curandum in primis, ne magna injuria fiat
 Fortibus et miseris: tollas licet omne quod usquam est

Auri

Provinciales, sed potius ad summos viros, et ea proinde Romani rerum domini auferre debent.

Despicias tu, &c. O Provinciæ Rector et Præfeste, impune quidem vexare poteris fractas deliciis nationes, at non ita bellicosas.

Imbelles Rhodios. Insula in mare Mediter.

Unctamque Corinthum. Luxui deditam.

Refinata juventus. Per molitiem pilos e cruribus refina vellens.

Lævia. Polita, glabra.

Horrida vitanda est Hispania. Vide ne laceffas Hispanos, Gallos, Illyrios. Nam hi vel te constanter accusarent apud Senatum, vel ipsi se armis ulciscerent.

Gallicus axis. Seu quod respectu Italiæ Galli ad axem, id est, Polum Arcticum et Septentrionem vergunt,

seu quod e curribus in bello decertarent.

Illyricumque latus. Sclavonia regio aspera montibus, in longum porrecta, secundum litus Adriatici maris Italiæ adversum: quæ pars olim Illyrici.

Parce et messoribus, &c. Afris quos mox nominat: ab his enim petebatur frumentum et annonæ nutriendis Romanis.

Urbem, circo, scenæque vacantem. Romam spectaculis impense deditam. Vide Sat. 3. v. 223. Hic porro observa falsam in Romanos ironiam.

Culpæ. Injustæ vexationis sociorum.

Marius. Priscus ille, Africæ Proconsul, de quo Sat. 1. v. 49.

Discinxerit. Abstulerit omnia, ad zonam usque.

Fortibus, et miseris. Hic enim 6 ad despe-

Auri atque argenti; scutum gladiumque relinques;
 Et jacula, et galeam, Spoliatis arma supersunt.
 Quod modò proposui non est sententia; verum
 Credite me vobis folium recitare Sibyllæ.
 Si tibi sancta cohors comitum: si nemo tribunal
 Vendit acersocomes; si nullum in conjugè crimen;
 Nec per conventus, nec cuncta per oppida curvis
 Unguibus ire paret nummos raptura Celæno:
 Tunc licet à Pico numeres genus: altaque si te

Nomina

desperationem adigantur, extrema est epithetum, et Bacchi. At hic tentant, et nihil non audent. puer est.

Quod modo proposui. De rebellaturis Afris, ac libertatem vindicantibus.

Non est sententia. Non unus hic est sensus. Vel, non est mea mens et opinio tantum, sed vaticinium est.

Sibyllæ. Cumaniæ, in cujus libris continebatur fatum imperii Romani.

Si tibi sancta cohors, &c. Si nullum admittis in familiam, aut clientelam, qui non sit probus et sanctis moribus,

Sine nemo tribunal vendit. Si familiarium tuorum nemo judicia, te prætoris, ac favorem tuum vendit, et pacta mercede conciliat, te connivente, sive amicus, sive uxor impetiosa et avara.

Acersocomes. *ἀνερπτομῆς* Dorice pro *ἀνερπτομῆς*, dicitur, is qui comam non tondet, ab *ἀ* privativo, *τρῖψω*, tondeo, et *νομήν*, comæ, Apollinis

Si nullum in conjugè crimen. Si a conjugè absit avaritia, cupiditas.

Nec per conventus. Juridicos nimirum, et loca judicis exercendis destinata, et per regiones constituta a te Provinciæ Rectore.

Nummos raptura. Sub viri auctoritate a litigantibus exigens pecuniam, sine ulla ratione & modo, instar Harpiæ insatiabilis.

Celæno. A *κεῖ* Græcæ *κελαινοῦ*, atrum et nigrum significante, appellatum, aiunt unum ex Harpyis. Virg. *Æneid.* 3.

Una in præcelsa consedit rupe Celæno; &c.

Virginei volucrum vultus, fœdissima ventris

Proluvies, uncæque manus, &c.

Pico. Qui Saturni filius, Fauni pater fuit, ac primus Aboriginum rex

Nomina delectant, omnem Titanida pugnam
 Inter majores, ipsumque Promethea ponas:
 De quocunque voles proavum tibi sumito libro:
 Quod si precipitem rapit ambitus atque libido, 135
 Si frangis virgas sociorum in sanguine, si te
 Delectant hebetes, lasso lictore, secures:
 Incipit ipsorum contra te stare parentum
 Nobilitas, claramque facem præferre pudendis.
 Omne animi vitium tanto conspectius in se 140
 Crimen habet, quanto major, qui peccat, habetur.
 Quo mihi te solitum falsas signare tabellas
 In templis, quæ fecit avus; statuamque parentis
 Ante triumphalem? quo, si nocturnus adulter
 Tempora Santonico velas adoperta cucullo? 145
 Præter majorum cineres, atque ossa volucri

Carpento

rex et Latinorum. Virgil. Æneid.
 7. Dionys. Halic. lib. 1.

Omnem Titanida pugnam. Titanos
 omnes et Gigantas, qui Diis inferre
 bellum ausi, nomen suum tam celebre
 reddiderunt. Ovid. Metam. 1.

Promethea. Iapeti filiam, Deuca-
 lionis patrem, qui e luto hominem
 finxit, ignem cælo surripuit ac in
 terras detulit.

Si frangis virgas, &c. Si summis
 Magistratibus fungens, crudelis fue-
 ris, jubendo immaniter cædi socios,
 vel etiam obtruncari; atque id fre-
 quentius.

Claramque facem præferre pudendis.
 Ut clarius, innotescat indignitas ac

turpitudine tua, et majori te pudore
 suffundat. Sallust. Bell. Jugurth.

*Majorem gloria posteris lumen est, neque
 bona neque mala eorum in occulto patitur.*

In templis. In his obfignabant, quo
 loci sanctitas fidei ac religionis in
 negotio servate Judex et testis foret.

Santonico cucullo. Vetus Schol.
Birre Gallica, galera fusca, qualem
 ferunt et conficiunt Santones Aqi-
 taniæ populi in Gallia. *Bardocucul-*
lum vocat Martialis lib. 1. Epigram
 54. et lib. 14. Epigram 128.

Gallia Santonico vestit se bardocucullo.
Majorum cineres. Sepulcra juxta
 Flaminiam Latinamque viam fre-
 quentia.

Carpento rapitur pinguis Damasippus; et ipse,
 Ipse rotam stringit multo sufflamine Consul:
 Nocte quidem; sed luna videt; sed sidera testes
 Intendunt oculos. Finitum tempus honoris 150
 Cum fuerit, clarâ Damasippus luce flagellum
 Sumet, et occursum nusquam trepidabit amici
 Jam senis, ac virgâ prior innuet, atque maniplos
 Solvet, et infundet jumentis hordea lassis,
 Interea dum lanatas, torvumque juvencum 155
 More Numæ cædit Jovis ante altaria, jurat
 Hipponam, et facies olida ad præsepia pictas.
 Sed cum pervigiles placet instaurare popinas,
 Obvius assiduo Syrophœnix udus amomo

Currit,

Sufflamine. Est vineculum seu retinaculum, ne precipites in descensu rotæ rhedam ac jumenta abripiant et vexent. Scilicet inter rotarum radios immittitur sufflamen, dum elivum descendere cæperit vehiculum.

Nocte quidem. Dum is est Consul, præ pudore ac reverentia dignitatis, non nisi clam et nocte mulionis, ac rhedarii murus obit.

Finitum tempus honoris cum fuerit. Vilem aurigandi artem resumet, atque ut ante, affectabit statim finito consulatu; id est, post biennium: nec enim erat perpetua Romæ Magistratuum potestas. Durabat Consulatus annos duos; Dictatura paucos interdum menses, aut etiam dies.

Innuet. Salutando velut, ac se ostentando aurigandi peritum.

Maniplos solvet. Ad pabulum jumentis dandum, et omnia villis ageris implendo officia.

Numæ. Religiosi Imperatoris, qui et ipse sacra multa obibat.

Hipponam. Quam in primis colit, quippe equorum et aurigandi studiosus, jumentorum Deam.

Facies olida ad præsepia pictas. Imagines Numinum jumentis propitiorem in equili appictas.

Cum pervigiles placet instaurare popinas. Cum vero Damasippus, omiſſa aurigatione, repetit cauponas, in quibus die nocteque helluatur.

Syrophœnix. Unguentarius quidam, ita dictus a Syria et Phœnicia minoris

Currat, Idumææ Syrophœnix incola portæ, 160
 Hospitis affectu Dominum, regemque salutat,
 Et cum vernali Cyane succincta legenâ.

Defensor culpæ dicit mihi: Fecimus et nos
 Hæc juvenes. Esto: desisti nempe, nec ultra
 Fovisti errorem. Breve fit quod turpiter audes. 163
 Quædam cum prima refecentur crimina barba,
 Indulge veniam pueris. Damasippus ad illos
 Thermarum calices, inscriptaque lintea vadit,
 Maturus bello Armeniæ, Syriæque tuendis
 Amnibus, & Rheno, atq; Istro. Præstare Neronem 170

Securum

minoris Asiæ regionibus, e quibus
 optima unguenta accersebantur.

Amomo. Unguento ex amomo.
 Vide Sat. 4. 108.

Idumææ Syrophœnix incola portæ.
Idumææ Syriæ pars erat Judææ fini-
 tima.

Hospitis affectu. Eo affectus, quo
 solent hospites invitari et excipi.

Dominum, regemque salutat. Per
 adulationem vocat dominum, regem,
 &c.

Cyane. Tabernaria quæpiam:
succincta, ad expeditius ministrandum.

Thermarum calices. Loca in quibus
 primo sudatur, deinde lavatur, post
 angitur, denique epulis indulgetur.
 De Thermopoliis et de calido potu
 apud Romanos usitato. Sat. 5. v. 63.

Inscriptaque lintea. Vela nempe
 acu picta, tabernis appensa cum in-
 scriptione rerum venalium.

Maturus bello Armeniæ. Idoneus
 ad militandum.

Armeniæ. Hæc Asiæ regio cele-
 bris quondam et frequens, at nunc
 non ita: duplex est, major quæ Tur-
 comania, et minor quæ Aladulia
 modo nuncupatur. Illinc Euphrates
 ac Tigris scaturiunt. Claudunt
 montes Taurus, Niphates, &c.

Syriæque tuendis omnibus. Propugn-
 andis regionibus Imperio Romano
 subiectis, qualis Syriæ, Asiæ para-
 valde nobilis et occidentalis, quæ
 Syriaco mari alluitur, rigatur flumi-
 nibus Euphrate, Oronte, et aliis;
 Terra Sancta intermedia, *Ægypto*
 affinis est.

Et Rheno, atque Istro. Continendis
 in officio populis, qui sunt ad Rhe-
 num atque Istrum, Gallis, Germanis,

Rheno. Hic fuit ex Alpibus
 Rhæticis per Germaniam.

Securum valet hæc ætas. Mitte ostia, Cæsar,
 Mitte ; sed in magnâ legatum quære popina.
 Invenies aliquo cum percussore jacentem,
 Permissum nautis, aut furibus, aut fugitivis ;
 Inter carnifices, et fabros sandapilarum.
 Et resupinati cessantia tympana Galli.
 Æqua ibi libertas, communia pocula, lectus
 Non alius cuiquam, nec mensa remotior ulli.
 Quid facias talem fortitus, Pontice, servum ?
 Nempe in Lucanos, aut Tusca ergastula mittas.
 At vos, Trojugenæ, vobis ignoscitis, et quæ

Turpia

Istæ. *Istæ* qui et *Danubius* appel-
 latur, fluminum Imperii Romani post
 Nilum primas tenet.

Prostare Neronem securum valet.
 Juvenes istiusmodi apti sunt ad tuen-
 dam imperatoris salutem, ac sube-
 unda pro eo belli discrimina.

Mitte ostia, Cæsar. O Nero, ad
 fluminum ora mitte, ne vero ipse
 bellileam et pericula tentare velis.
 Rebellantes Armenos per legatum
 liquet domare potes. Ergo mitte
 ad ostia Tiberina, qui navem cum
 exercitu conscendat, et eo profisca-
 tur. Vel sensus est, dimitte curam
 portuum, et hanc legato committe,
 ingruente bello. Sarcasmus tam in
 Neronem, quam in Duces ab eo
 missos.

Legatum quære. Mittendam pro
 te in hostes, cum mandatis.

Cum percussore jacentem. Cum
 Sicario.

Resupinati cessantia tympana Galli.
 Sacerdotis Cybelæ, vel omni luxuriæ
 indulgentis, vel præ ebrietate dorso
 Incumbentis, abjecto ministerii sui
 instrumento et insigni.

Mensa remotior. Loco digniori
 structa.

In Lucanos. Ad agros fodiendos.
 Apud eam Italiæ partem, quæ est in
 regno Neapolitano, et modo con-
 tinet Basilicatam, et partem Cala-
 briæ, &c.

Tusca ergastula. Mitteres in Thul-
 ciam, ut ibi faceret opus, catenis
 vinctus, in ergastulis, quæ ibidem
 frequentia. Martial. lib. 9. Epigr.
 23.

Es sonet innumera compads Thuscæ
ager.

Valete

Turpia cerdoni, Volesos Brutosque decebunt.
Quid, si nunquam aded fœdis adeoque pudendis
Utimur exemplis, ut non pejora supersint?

Consumptis quibus vocem, Damasippe, locasti

185

Tan Sipario, clamorosem ageres ut Phasma Catulli.

Laureolum Velox etiam benè Lentulus egit,
Judice me, dignus verâ cruce. Nec tamen ipsi
Ignoscas populo: populi frons durior hujus,
Qui sedet, et spectat triscurria Patriciorum,
Planipedes audit Fabios, ridere potest qui

190

Mamercorum

Volesos Brutosque. Nobiles quoscunque.

servo in scolere deprehenso. Vetus Schol.

Vocem locasti. Præco mimicus fuisti, et vocem histrionibus et histrionicis præbuiti, pacta mercede.

Velox. Quidam non cognomen esse Lentuli voluit, sed interpretantur, habilis, agilis, citus in agendo.

Sipario. Metonymia, pro Theatris, Actoribus, ac ludis scenicis. Donat. in Terent. *Aulæaque in scena intexta sternuntur*, inquit, *pro quibus ætas posterior siparia accepit.* Est autem siparium mimicum velum quod theatro obtenditur, et quod populo obsistat, dum fabularum actus commutantur.

Lentulus. Præter Damasippum, etiam alii nobiles et Patricii.

Dignus vera cruce. Non ficta tantum, ut mimicus ille servus. Martial. Spectac. Epigr. 7.

Non falsa pendens in cruce Laureolus.

Triscurria. Id est, valde et plane scurrilia.

Phasma. Latine spectrum, seu visum. Titulus est et nomen fabulæ.

Planipedes audit Fabios. Nobiles quoscunque in comædiis agentes sine horrore spectat.

Catulli. Q. Lutatii Catulli ignobilis Poëtæ, de quo Probus.

Planipedes. Ita vocari fabulas argumento et actione vilissimas scribit

Laureolum. Hujus mimi facit mentionem Sueton. Calig. cap. 57. a quo vero scriptus, non convenit; an a Laberto, an a Nævio. In ea fabula, crux figitur Laureolo

Donatus. Nimirum in aliis cothurnum inducunt actores, aut saltem foccum. Vel notat Patricios agentes in theatro personas servorum, qui nudis pedibus incedebant.

Mamercorum

Mamercorum alapas. Quanti sua funera vendant,

Quid refert? Vendunt nullo cogente Nerone,

Nec dubitant celsi Prætoris vendere ludis.

Finge tamen gladios inde, atque hinc pulpita pone 193

Quid satius? Mortem sic quisquam exhorruit ut si

Zelotypus Thymeles, stupidi collega Corinthi?

Res haud mira tamen; citharædo principe, mimus

Nobilis: hæc ultra, quid erit nisi ludus? Et illic

Dedecus urbis habes. Nec Mirmillonis in armis 209

Nec

Mamercorum alapas. Quas nobiles in servili persona ferunt a scenicis dominis castigati, ridente interim populo. Sic Panniculus a Latino alapis frequenter cæsus. Martial. Epigr. 7. lib. 2. et lib. 5. Epigr. 62.

Mamercorum. Horum illustris Romæ familia et origo a Numa Pompilio deducta, teste Plutarcho in vita Numæ.

Quanti sua funera vendant, quid refert? Quid refert quod lucrum habent a gladiatura?

Nec dubitant celsi Prætoris, &c. Non erubescunt operam suam locare prætorum munus gladiatorum populo danti.

Celsi. Volunt quidem nomen esse prætoris, alii explicant epithetum de habitu et curru triumphali, in equo evehens suam dignitatem ac liberalitatem ostendat Prætor cum ludos exhibet. Vide Sat. 10. v. 36. et seq.

Prætoris. Magistratus hujus creandi occasionem et primordia narrat Livius in fine lib. 6. et initio lib. 7.

Prætoris vendere ludis. Solebant prætores ludos populo dare.

Finge tamen gladios inde, &c. Quod si alterum eligere cogantur nobiles, aut in arenam prodire, aut in scenam; gladiatores sint potius quam histriones, et mortis proquinque discrimina præferant ignominie.

Ut sit zelotypus Thymeles. Ut mortis metu malit agere in theatris personam Latini mimi, zelotypi Thymeles suæ uxoris, & præ zelotypia alteri mimo rixas moventis, alapas et verbera impingentis. Vide Sat. 1. v. 36.

Stupidi collega Corinthi. Alterius histrionis forte a Latino impetiti ac cæsi in theatro per zelotypiam. Unde ille stupet, causæ ignarus.

Citharædo Principe. Viliū quarumlibet artium studia et primas affectante. Vide Suet. Ner. c. 20. et. seq. Tacit. Annal. 14.

Dedecus urbis. Quod nobiles non velata, sed nuda, facie, sine ulla

vere-

Nec clypeo Gracchum pugnantem, aut falce supina

(Damnat enim tales habitus, et damnat et odit,)

Nec galea frontem abscondit : movet ecce tridentem,

Postquam vibrata pendentia retia dextra

Nequicquam effudit, nudum ad spectacula vultum 205

Erigit, et tota fugit agnoscendus arena.

Credamus tunicæ, de faucibus aurea cum se

Porrigat,

verecundia gladiatoriam exerceant, et in ea se ostendent.

Nec Mirmillonis in armis. Nec Mirmillonem agit solem Gracchus, cujus armatura non adeo videatur indecora, nempe gladius, clypeus, galea : retiarium agit, cujus etiam habitus turpis et ignominiosus, nimirum tunica, rete, fuscina.

Mirmillonis. Vide quæ annotavi- mus ad Sat. 2. vers. 93. et seq.

Gracchum pugnantem. Sat. 2. mox sit.

Vicit hoc Monstrum tunicati fuscina Gracchi,

Lustravitque fuga, medium gladiator arenam.

Falce supina. Incurva fica, vel erecta et conversa ad incutiendum Thracum armatura, quibus proprium telum fica est, inquit vetus Schol. Vel ad ipsum Thracem refer qui ambitiose pugnans se attollebat, atque insurgebat, Artemidoro teste : ut ait Lubinus.

Nec galea frontem abscondit. Ut Mirmillo, qui vultum habebat galea

obtectum : sed placet habitus Retiarîi, qui nuda et aperta certabat facie.

Sueton. Claud. c. 34. *Gladiatores forte prolapsos jugulari jubebat, maxime retiarîos, ut expirantium facies videret.*

Tridentem. Arma erant retiarîi, telum seu fuscina, tridens, et rete. Sueton. Calig. c. 30.

Postquam vibrata pendentia retia. Postquam reti frustra injecto aberravit, nec Mirmillonis caput implicuit.

Nudum ad spectacula vultum erigit. Sese ostentat spectatoribus, et se agnoscî gaudet, illud decus existimans, quod turpe est. Vel forte ut agnitum vetent jugulari a secutore, cujus ob id graviolem ignominiam statim Poëta vocat.

Fugit. Ante Mirmillonem jam declinato reti insequentem fugit retiarîus, dum effusum colligat rete, rursumque Mirmillonem impetat.

Credamus tunicæ. E tunica retiarîum agnoscamus, nobilem autem ex auro, quo illa interlucet, sicut et galeri subligaculum. Legunt quidam, *Cedamus*, ut sint verba Mirmillonum dicentium

Porrigat, et longo jactetur spira galero.

Ergo ignominiam graviolem pertulit omni

Vulnere, cum Graccho jussus pugnare secutor.

210

Libera si dentur populo suffragia, quis tam

Perditus, ut dubitet Senecam præferre Neroni;

Cujus supplicio non debuit una parari

Simia, nec serpens unus, nec culeus unus?

Par Agamemnonidæ crimen; sed causa facit rem

Disimilem: quippe ille Diis auctoribus ultor

215

Patriis

dicentium apud se, concedamus retiario ejusmodi Patricio, et fugere illum sinamus. Hinc sequitur, Ergo ignominiam, &c.

Tunica. Tunica tantum induti pugnabant retiarii, Sueton. Calig. c. 30. Retiarii tunicati quinque gregatim dimicantes æquidem secutoribus succubuerant, &c.

De faucibus aurea, &c. Tunica retiarii nobilis, auro distincta per extremitates a guttore ad imum. Malim ego, cum sequentibus jungere, et referre ad spiram.

Jactetur spira. Ligula, fascia, non vulgaris, sed auro intertexta, a galero dependens, et mento subligata, cujus extremitates vento agitantur.

Spira. Sinus et flexus in multos lobes.

Ignominiam graviolem. Commissus enim cum Retiario nobili Mirmillo, cum non ausit adversarium conficere, victoriæ fructu et decore carebat; et quamvis sponte cederet, fugilla-

batur a spectatoribus. Ergo ignominiam tam gravem inde ferebat; quam si plagis confossus victusque succumberet. Quin et explodebatur, si peritus ipse nobilem imperitum superaret.

Secutor. Mirmillo, qui ab insequendo retiario fugiente, secutor dicitur.

Dubitet Senecam præferre Neroni. Scilicet ignobilem probum nobili vitioso præferre quis dubitet?

Simia, serpens, culeus. Lex Pompeia jubebat, qui vel parentis, vel filii, vel cujusvis affinis et propinqui sanguine se poluisset, cum culeo, id est, succo coriaceo insui, eum simia, vipera, gallo, cane; atque in mare seu flumen projici.

Par Agamemnonidæ. Orestes Agamemnonis filius matrem Clitemnestram interfecit, ut vindicaret patrem ab ea simul et ab Ægistho ejus mocho jugulatum: at Nero Agrippinam matrem impie nefarieque occidit.

Nos

Patris erat cæsi mediæ inter pocula : sed nec
 Electræ jugulo se polluit, aut Spartani
 Sanguine conjugii : nullis æconita propinquis
 Miscuit : in scena nunquam cantavit Orestes : 220
 Troïca non scripsit. Quid enim Virginus armis
 Debuit ulcisci magis, aut cum Vindice Galba ?
 Quid Nero tam fæva, crudaque tyrannide fecit ?
 Hæc opera, atque hæc sunt generosi principis artes,
 Gaudentis fœdo peregrina ad pulpita saltu, 225

Prostitui,

Nec Electræ jugulo se poluit. Electram sororem non jugulavit Orestes, sicut Nero fratrem Britannicum.

Spartani sanguine conjugii. Non mortem Orestes intulit suæ conjugii Hermionæ filię Menelai Lacedæmoniorum sive Spartz Regis : at Nero Octaviæ Poppææque uxoribus, quin et Antoninæ Claudii filię, a qua fuerat adoptatus, nuptias suas recutanti necem attulit.

Troïca non scripsit. Nero Troas Libros scripsit. Vetus Schol. Verum si ob hoc culpandus, certe multo magis quod incensam Romam e turri Mæcænatia prospectans, laterisque flammæ pulchritudine adducit. Illi scenico habitu decantavit, Sueton. Ner. cap. 38. *Ipso tempore flagrantis urbis domesticam iniit scenam, ac cecinit Trojanum excidium ; præsentia mala vetustis cladibus assmilans :* inquit Cornel. Tacit. Annal. 15. Scilicet incendium illud molitus, ut spectaculi

ejus imaginem cerneret, quali olim Troja capta exarserat. Eutrop. lib. 7.

Quid enim Virginus armis. Quid fuit quod Virginus, Galba, et Vindex conjurarunt Nerone ex imperio deturbare ?

Cum Vindice Galba ? Virginus Rufus Germanici ductor exercitus. Julius Vindex Gallie Proprætor, cujus milites primi a Nerone desceverunt. Sergius Galba Hispaniæ Præfectus, occiso Nerone, Imperium adeptus est, ultro cedente et annitente Virginio.

Quid Nero tam fæva, &c. Quid fecit Nero, quo omnium in se odium concitaret, et a conjuratis auctore Senatu occideretur ? Nempe quod sordidis illis artibus gauderet, ac totus incumberet histrionicæ, saltatorinæ, citharisticæ, &c. nihil vero generoso Principe dignum moliretur. Hunc versum tamen omnino rejiciunt nonnulli.

Graiceque

Prostitui, Graeque apium meruisse coronæ.
 Majorum effigies habeant insignia vocis,
 Ante pedes Domiti longum tu pone Thyestæ
 Syrma, vel Antigones, seu personam Menalippes,
 Et de marmoreo citharam suspende colosso.
 Quis, Catalina, tuis natalibus atque Cethegi
 Inveniet quicquam sublimius? Arma tamen vos
 Nocturna, et flammæ domibus, templisque parastis,
 Ut Braccatorum pueri, Senonumque minores;

Ausi

Graeque apium meruisse coronæ. Quippe Nero in Olympicis cantavit, et coronatus est, cum his ludis agona musicum adjecisset. Vide Alex. ab Alex. l. 5. c. 8.

Apium meruisse coronæ. In Isthmicis ac Nemeis certaminibus victores Apio coronabantur.

Majorum effigies habeant, &c. Cum nihil habeas aliud, quo exornes statuas majorum tuorum, o Nero, affer ea tuæ vocis et cantus insignia, coronam illam ex apio, et quæ per scenicas artes præmia atque ornamenta consecutus es. Sarcasmus admodum gravis.

Ante pedes Domiti. Ad effigies utriusque Domitii, tam avi quam patris tui.

Longum tu pone Thyestæ Syrma. Non relata ex hoste spolia opima, ut cæteri, sed theatrales quas induisti vestes, nimirum cum egisti personas Thyestis, vel Antigones, vel Menalippes.

Longum syrma. Oblongam vestem Tragediæ usitatam. Nomen a *σῦρμα, trabo.*

Seu personam Menalippes. Larvæ qua vultum obtexisti in fabula Menalippes.

Marmoreo suspende Colosso. Ad ingentem e marmore Augusti statuem. Sunt qui de Neronis intelligant effigie centum decem pedes alta; verum hanc ex ære factam refert Plin. lib. 24. cap. 7.

Quis, Catalina, tuis natalibus, &c. Probat Poëta exemplis nobilissimos interdum pessima fuisse meditados; humiles autem præclara.

Catilina, Cethegi. Hi cum Lentulo, Gabinio, Statilio, et aliis conjurarunt ad opprimendam patriæ libertatem. Sallust. Appian, &c.

Braccatorum. Galli Narbonensis provinciæ ad mare Mediterræum positi, vocati sunt olim *Braccati*, seu *Gallia Braccata*, a *braccis* seu *senioribus*.

Aufi quod liceat tunicâ punire molestâ.
Sed vigilat consul, vexillaque vestra coërcet.
Hic novus Arpinas ignobilis, et modò Romæ
Municipalis Eques galeatum ponit ubique
Præsidium attonitis, et in omni gente laborat,
Tantum igitur muros intra toga contulit illi
Nominis et tituli, quantum non Leucade, quantum
Theſſaliæ campis Octavius abstulit udo
Cædibus affiduis gladio: sed Roma parentem;

Romæ

libus, quibus tunc utebantur. *Purri* gulis sua erant vexilla. *Vegetius*,
Braccatorum locutio est græca, pro lib. 2.
Braccati Galli.

Senonum. Senones in Gallia, circa Rhodanum et Ararim: illi Braccatis Gallis juncti, cum Italiam invaſſent, Romanos ad fluvium Alliam ingenti clade affecerunt; ipsam urbem victores ingreſſi, eam incenderunt. Capitolium, ne caperent obſtitit Camillus, qui pulſos Româ ſubinde funditus delevit.

Minores. Poſteri, nepotes.

Tunicâ molleſtâ. Veſiſerat e charta, cannabe, ſtuppa, illinebatur bitumine reſina, pice; tum circumdabatur iis qui grave quidpiam et maxime incendia moliti fuerant: quâ demum incenſâ vivi comburebantur.

Sed vigilat, &c. Opponit ignobilem Conſulem, improbis nobilibus; vos patriam perdere voluisti; ille ſervavit.

Vexillaque. Vexilla erant cohortes diviſæ in Centurias et harum ſin-

Novus. Homines novos Romani appellabant, qui nulla majorum dignitate inſignes, ſuam ſibi nobilitatem debebant.

Arpinas. Arpinum, oppidum Italiæ fuit, in Volſcis: patria Tullii.

Municipalis. Municipia dicebantur Italiæ civitates, quarum incolæ ſuis legibus utebantur, et eadem quæ Romani cives munia, id eſt, Magiſtratus eoſdem et honores capere poterant Romæ.

Leucade. Leucas, nunc *Sancta Maura*, inſula eſt ad oram occidentalem Epiri, prope Actium promontorium, ubi navali prælio Antonium et Cleopatram Auguſtus vicit.

Theſſaliæ, &c. In campis Philippicis, prope Philippos urbem Theſſaliæ, ubi Octavius Brutum et Caſſium proſtigavit.

Libera. Catilinariæ conjurationis metu periculoque liberata.

Alii

Roma patrem patriæ Ciceronem libera dixit.
 Arpinas alius Volscorum in monte solebat
 Poscere mercedes alieno lassus aratro :
 Nodosam post hæc frangebat vertice vitem,
 Si lentus pigrâ muniret castra dolabrâ.
 Hic tamen et Cimbrós, et summa pericula rerum
 Excipit, et solus trepidantem protegit urbem.
 Atque ideó postquam ad Cimbrós, stragemque volabant,
 Qui numquam attigerant majora cadavera, corvi;
 Nobilis ornatur lauro collega secundâ.
 Plebeie Deciorum animæ, plebeia fuerunt

Nomina:

Mus. Marius.

Volscorum. Volsci, populus antiquæ Italiæ.

Mercedes. Stipendium et pretium pro agro arato.

Vertice. In suo vertice. Adeo graviter Marius cædebatur, ut vitis seu virga Centurionis e sarmento, pro more, confecta, rumperetur in humeris et capite Marii.

Cimbrós. Germaniæ populum qui effusus in Italiam anno U. C. 652, cum Teutonibus et Ambroñibus, eam oppressurus videbatur. Creatus est quartum Consul Marius, adjuncto ipsi collega Q. Lutatio Catulo: in Gallias profectus eodem anno Teutonas debellavit ad Aquas Sextias: verum quia Cimbris in Italia par Catulus non erat, ad hunc anno insequente advolat, Cimbrós ad Vercellas debellat, cædit ex illis centum quadraginta

millia, sexaginta millia capit, &c. cumque ipsi soli triumphus esset oblatum, voluit ejus participem esse Catulum, licet Mario laus primaria victoriæ tribueretur. *Attum erat,* inquit Florus, lib. 3. cap. 3. *nisi Marius illi seculo contigisset.*

Majora cadavera. Germanorum procera moles celebratur apud Historicos ejus ævi.

Nobilis ornatur lauro collega secundâ. Q. Lutatius Catulus ipse nobilis Marii Collega secundo tantum loco triumphat, Marius vero licet novus homo primas tulit. Nam et præcipuam rei gestæ gloriam Mario attributam, referunt Livius et Plutarchus: adeo ut primores civitatis qui prius ut novo homini tantos honores inviderant, conservatam ab eo Rempublicam faterentur, et prædicarent.

Deciorum. Anno U. C. 414, bel-

lum

Nomina: pro totis legionibus hi tamen, et pro

255

Omnibus auxiliis, atque omni pube Latinâ

Sufficiunt Dīs infernis, terræque parenti.

Pluris enim Decii, quàm qui servantur ab illis.

Ancillâ natus trabeam, et diadema Quirini,

Et fasces meruit Regum ultimus ille bonorum.

260

Prodita laxabant portarum claustra tyrannis

Exsulibus juvenes ipsius Consulibus, et quos

Magnum aliquid dubiâ pro libertate deceret,

Quod miraretur eum Coclite Mutius, et quæ

Imperii

lum grave Romanos inter et Latinos exarsit. Consulatum gerebant Titus Manlius Torquatus, et Publius Decius Mus. Ille filium quod injussus vicisset, securi percussit: hic in somnis admonitus eam partem bello superiorem fore, cujus Dux se Diis Manibus devoveret obiretque mortem pro patria, incitato in hostes equo fortiter occubuit, et victoriam Romanis peperit. Sub annum ejusdem urbis 459 Cisalpini Galli, cum Etruscis et Samnitibus conjuncti Romanos adorti sunt. Commisso prælio cum nutaret acies Romana, P. Decius Cos. exemplo patris se devovit, eodem successu.

Dīs infernis terræque. Ideo se devovebant ut his veluti piacularibus hostiis placati Dii inferi, ceteris parcerent; nec alios raperet ad se terra, quæ mortuos sinu veluti suo complectitur, ac devorat.

Ancilla natus. Servius Tullius Romanorum Rex sextus, quem excepit Tarquinius Superbus, ignobili et obscuro loco natus, matre serva.

Trabeam. Vestem regiam, albis plagulis ornatam, trabium instar, assutis purpuræ. Eadem Consules Romani utebantur. Augurum trabea hoc habebat peculiare, quod trabes illæ seu frustra insuta, essent coccinea.

Rerum ultimus, &c. Post Servium quidem Tullium regnavit Tarquinius Superbus, at inter bonos Reges haud quaquam numerandus.

Exulibus. Tarquinio Superbo, ejusque affeculis, qui Româ pulsi ad Porsennam Regem Etruscorum per fugerunt.

Juvenis. Titus et Tiberius.

Coclite. Horatius miles Romanus, ob amissum in pugna oculum *Cocles* dictus, Porsennæ aciem a Sublicii pontis

Imperii fines Tiberinum virgo natavit.

265

Occulta ad patres produxit crimina servus

Matronis lugendus : at illos verbera iustis

Afficiunt pœnis, et legum prima securis.

Malo pater tibi sit Therfites, dummodo tu sis

Æacidæ similis, Vulcaniaque arma capeffas ;

270

Quâm

pontis ingressu tam diu prohibuit,
donec pons a tergo abrumperetur.
Ipse postmodum in Tiberim se projici-
ens, ad suos enatavit.

Mutius. Caius Mutius Cordus,
propter ambustam sinistram, *Scævola*
nuncupatus. Ille in Porfennæ Ro-
mam obsidentis castra penetravit, ibi
pro Rege, quem petebat, aulicum sive
satellitum interfecit : mox dextram,
erroris quasi regem, ardentem, qui ibi
fortè aderat, foculo, seu arulæ in-
jecit. Porfenna Romanam fortitu-
dinem demiratus, acceptis obsidibus
recessit, obsidionemque solvit.

Es quæ &c. Clælia quædam,
virgo Romana, data Porfennæ fuerat
inter obsides. Elusis custodibus
equum arripuit, trajectoque Tiberi
se Romam incolumis recepit.

Servus. Vindicium fuisse dictum
narrat Livius, lib. 2. c. 5.

Lugendus matronis. Vel dignus
cujus fides etiam post mortem lauda-
retur, eo quod fuisset auctor liberan-
dæ patriæ, ut explicui ; vel, dignus
cujus calamitas lugeretur, quippe
quem Brutus, [ita enim scribit vetus

scholiastes] ut conservatorem patriæ
manumissit ; at tanquam delatorem
dominorum cruci affixit, quod fac-
tum matronæ planxerunt.

Illos. Bruti filius ceterosque
conjuratos. Virgil. 6. *Æneid.* ver.
817.

Securis legum prima. Ante leges
conditas Romani securim ad plec-
tendos fontes adhibebant. Securis,
sive iusta, quæ per securim insigitur
pœna, dici potest prima omnium lex,
id est, potentissima et efficacissima,
quia metus pœne plus valet ad ho-
mines in officio continendos, quam
lex ulla.

Therfites. Græcus quidam fuit
insigni deformitate et ignavia, quem
Homerus describit, lib. 2. *Iliad.*

Æacide. Achilles Æaci nepos
fuit. Æacus Jovis filius et Pelei
pater. In Ægina insula, e regione
Atticæ sita, regnavit ac justitiæ laude
præstitit, ob quam dicitur a Poëtis
judex inferorum una cum Minoë ac
Radāmantho constitutus esse.

Vulcania. Vulcanus a Thetide
rogatus, arma Achilli fabricavit.

Genum.

Quam te Therfitæ similem producat Achilles.

Et tamen ut longè repetas, longèque revolvās

Nomen, ab infami gentem deducis aſylo.

Majorum primus quiſquis fuit ille tuorum,

Aut paſtor fuit, aut illud quod dicere nolo.

275

Gentem. Sæpe vox illa ſumitur pro domo, quæ in varias familias dividitur: ſic gens Æmilia complectebatur familias Mamercorum, Scaurorum, Lepidorum, &c.

Aſylo. Romulus, cum Romam a ſe conditam frequentare civibus vellet, edixit ut quiſquis in eam ſe reciperet, tutus ab inimicis et pœnæ ob ſcelera commeritæ expers, ac ſecurus eſſet.

Paſtor fuit. Collegit enim primò paſtores Romulus et ipſe paſtor; atque adoleſcens inter paſtores latrocinatus, Eutropio teſte, initio, Libri primi.

Illud quod dicere nolo. Præ pudore et verecundia: nimirum ſicarius, parricida, latro, raptor, ſpurius, ſacrilegus, &c. nam ex ejuſmodi hominum colluvie conflatus eſt initio Populus Romanus. Jam ex Eutropio Romulum latronem diximus, fratricidam omnes referunt; ſpurium ſatis indicant tum alii, cum Dionyſ. Halycarn. lib. 2. ubi ait Remum quidem ac Romulum per matrem ab Ænea ortos; at de patre eorum nihil eſſe certi. Adde inceſtuoſam eorum matrem Iliam; et raptoreſ Sabinarum virginum Romanos.

S A T I R A. X.

A R G U M E N T U M.

Varia hominum Vota expendit, quàm inania pleraque sint ac pernicioſa, docet, cùm a Superis deprecantur divitias, honores, potentiam, eloquentiam, gloriam, ſenectutem et pulchritudinem. Quenam ſint juſta et legitima vota, ſubjicit.

OMNIBUS in terris, quæ ſunt à Gadibus uſque
Auroram, et Gangem, pauci dignoſcere poſſunt
Vera bona, atque illis multùm diverſa, remotâ
Erroris nebulâ. Quid enim ratione timemus,
Aut cupimus? Quid tam dextro pede concipis, ut te
Conatûs non pœniteat, votique peracti?
Evertère domos totas optantibus ipſis
Di faciles. Nocitura togâ, nocitura petuntur

Militiâ.

Gadibus. Gades, *Cadix*, inſula eſt in ultima Hiſpania prope anguſtum fretum inter Africam et Europam interjeſtum, quod ab ea Gaditanum vocatur. Hiſpania autem, ut in hemiſphærio noſtro ponitur, maximè vergit ad occidentem.

Gangem. Fluvium præcipuum Indiæ. India autem, ſi eam ab Italia ſpectes, orientem verſus porrigitur.

Quid enim ratione, &c. Omnes ferè ducuntur opinione, judicio vulgi, ſuâ libidine.

Dextro pede. Felici conatu, omine bono.

Concipis. Verbum votis conveniens; dicunt enim Latini eleganter, *vota concipere.*

Di faciles. Sic Neptunus Theſei domum evertit, dum illi ſavet, ultionem de filio Hippolyto, qui falſo crimine accuſabatur, ſumere propoſuerant.

Toga. Veſtis civium, eſt, ut ſagum militum. Itaque hoc pro bello uſurpatur; illa pro pace.

Torreni.

Militiâ. Torrens dicendi copia multis,
 Et sua mortifera est facundia : viribus ille 10
 Confusus periit, admirandisque lacertis.
 Sed plures nimîâ congesta pecuniâ curâ
 Strangulat, et cuncta exsuperans patrimonia census,
 Quantò delphinis balæna Britannica major.
 Temporibus diris igitur, jussuque Neronis, 15
 Longinum, et magnos Senecæ prædivitis hortos
 Clausit, et egregias Lateranorum obsidet ædes
 Tota cohors. *Rarus venit in cœnacula miles.*
 Pauca licèt portes argenti vascula puri,
 Nocte iter ingressus, gladium, contumque timebis, 20
 Et motæ ad lunam trepidabis arundinis umbram.

Cantabit

Torrens. Profluens, torrentis more.

Ille. Milo Crœtoniates, cujus tantum robur fuisse prædicatur, ut pugno taurum mactaret. Is cum annosam quercum diffindere conaretur, cœuntibus duabus trunci, a summo jam divisi, partibus interceptus, cum expedire se non valeret, hæsit conclusis ipso trunco brachiis, et a feris est laniatus.

Strangulat. In causa est cur strangulentur, ac jugulentur divites, sive a furibus, sive a Tyrannis bonis eorum inhiantibus.

Census. Res familiaris, annuus proventus prædiorum.

Delphinis. Hos valde amantes hominum ac Musicæ passim celebrant.

Britannica. In Oceano Anglico balæna majores capiuntur.

Longinum. Cassius Longinus a Nerone neci datus est, per eam causam, quod C. Cassii, unius e Julii Cæsaris percussoribus, imaginem servasset domi : revera quod esset eximiè locuples. Suet. Neron. cap. 37.

Senecæ. Seneca Neronis, discipuli pessimi, præceptor longè optimus ab eo mori jussus, incidit sibi venas, et exhausto sanguine periit.

Lateranorum. Plautius Lateranus jussu Neronis, ejus opibus inhiantis, cæsus est. Tacit. 15. Annal.

Puri. Non elaborati, infecti, atque adeo vilioris pretii.

Contum. Sudes ferro præfixa sic appellatur, quæ ferè nautis est in usu.

Cantabit vacuus coram latrone viator.

Prima ferè vota, et cunctis notissima templis,
 Divitiæ ut crescant, ut opes; ut maxima toto
 Nostra sit arca foro. Sed nulla aconita bibuntur
 Fictilibus. Tunc illa time, cùm pocula sumes
 Gemmata, et lato Setinum ardebit in auro.
 Jamne igitur laudas, quod de sapientibus alter
 Ridebat, quoties a limine moverat unum
 Protuleratque pedem: flebat contrarius alter?
 Sed facilis rigidi cuivis censura cachinni,
 Mirandum est unde ille oculis suffecerit humor.
 Perpetuo risu pulmonem agitare solebat
 Democritus, quamquam non esset urbibus illis
 Prætexta, et trabæ, fasces, lætica, tribunal.
 Quid si vidisset Prætorem in curribus altis
 Exstantem, et medio sublimem in pulvere Circi,
 In tunica Jovis, et pictæ farrana ferentem

25

30

35

Ex

Ut opes. Latius patet ea vox quàm divitiæ: significat enim ferè *potentiam* et *amplitudinem*, a robore, divitiis, amicis, &c. petitam.

Setinum. Vinum natum prope Setiam, *Setosa*, urbem Italæ Campaniæ.

Ardebit. Iq̃star ignis lucebit. Ardere vinum dicitur, ob innatum calorem.

Alter ridebat. Democritus.

Flebat contrarius alter. Heraclitus Ephesius, hominum misérias ubique cernens.

Censura. Reprehensio.

Democritus. Philosophus Græcus, Abderitanus, qui negotia hominum ceu nugas pueriles risu excipiebat.

Prætexta. Vestis quædam limbo purpureo ornata, quâ Magistratus utebantur, item ludorum editores, &c.

Prætorem. Describit his versibus Prætorem ludis Circensibus præsentem habitu triumphali, ac vanis triumphantium insignia deridet. Ea Prætoribus cùm ludos ederent, concedebantur.

Tunica Jovis. Tunica vestis erat interior, quæ subuculæ imponebatur.

Triumphantes

Ex humeris aulæa togæ, magnæque coronæ
 Tantum orbem, quanto cervix non sufficit ulla?
 Quippe tenet sudans hanc publicus, et sibi Consul
 Ne placeat, curru servus portatur eodem.
 Da nunc et volucrem, sceptro quæ surgit eburno;
 Illinc cornicines, hinc præcedentia longi
 Agminis officia, et niveos ad frena Quirites,
 Defossa in oculis quos sportula fecit amicos.
 Tunc quoque materiam risûs invenit ad omnes
 Occursus hominum, cujus prudentia monstrat
 Summos posse viros, et magna exempla daturus,
 Vervicum in patria, crassoque sub aëre nasci.

40

45

50

Ridebat

Triumphantes certam tunicam palmis
 opere Phrygio intextis ornatam, quæ
 idcirco *palmeta* vocabatur, sumebant
 e Jovis Capitolini templo.

Piææ. Gall. *brodée.*

Sarrana. Tyria. Tyrus, oppidum
 Phœniciz, ubi eximia purpura, voca-
 batur olim *Sarra*.

Togæ. Ea vestis extima, impone-
 batur tunicæ, instar pallii.

Tenet. A tergo triumphantis stans
 sustentat coronam.

Publicus. Erant Romanis publici
 quidam servi, obeundis publicis mi-
 nisteriis præpositi.

Consul. Eundem nunc vocat Con-
 sulem, quem paulò antè Prætorem
 nominavit: ut enim Asconius Pe-
 dianus docet, Consul vocabatur olim
 Prætor. Adde quod Consules inter-
 dum ludos edebant.

Curru eodem. Ne triumphantes
 efferrentur insolentiâ gloriæ, seque
 supra hominum sortem evectos puta-
 rent, jubebant Romani eodem in
 curru servum sedere, qui eos con-
 ceptis verbis admoneret, inclamaret-
 que identidem, *hominem esse te me-
 mento.*

Volucrem. Scipio eburneus a tri-
 umphante gestabatur, cujus vertici
 aquilæ effigies insidebat, Romani
 Imperii insigne.

Tunc. Cùm scilicet majori, quàm
 nunc, frugalitate ac temperantiâ vive-
 retur.

Vervicum, &c. Oves imprimis
 stupidæ sunt ac vecordes; itaque id
 nominis tribuitur hominibus stolidis
 et tardis.

Crasso aëre. Aër subtilior, ingeniis
 favet, crassior, contra. Natus est

K 3

Democritus

Ridebat curas, necnon et gaudia vulgi;
Interdum et lacrymas, cum fortunæ ipse minaci
Mandaret laqueum, mediumque ostenderet unguem.
Ergo supervacua hæc, aut perniciofa petuntur,
Propter quæ fas est genua incerare Deorum.

55

Quosdam præcipitat subjecta potentia magnæ
Invidiæ, mergit longa, atque insignis honorum
Pagina; descendunt statuæ, restemque sequuntur.
Ipsas deinde rotas bigarum impacta securis
Cædit, et immeritus franguntur crura caballis.
Jam stridunt ignes, jam foliis atque caminis
Ardet adoratum populo caput, et crepat ingens

60

Sejanus:

Democritus Abderæ, quod oppidum
in Thracia est, cæloque utitur gravi
et insalubri.

Mandaret laqueum. Mitteret ad
furcam; ei patibulum et crucem
minitaretur.

Medium ostenderet unguem. Sole-
bant medium digitum ceteris con-
tractis protendere, si quempiam affi-
cere contumeliâ vellent: quapropter
eum *infamem* Persius vocat.

Genua. Porro præcipue dixit,
quâ sunt misericordiæ quasi conse-
crata, ut aures memoriæ, frons pu-
dori, &c.

Incerare. Vel tabellas cerâ ob-
ductas in quibus sua perscribebant
vota, suspendere ad imas deorum sta-
tuas in templis; vel cereas candelas
ibidem affigere. Immo videntur cerâ

et ollo simulacra illevisse: quasi ad
moliendos mitigandosque superos.
Prudentius in Symmachum: *Sane
illita ceris viderat, unguentoque Latæ
humescere nigros.*

Pagina. Honores in fastis tabu-
lisque publicis descripti: vel aræ
pagina, quæ ante imagines virorum
insignium collocabatur; unde intelli-
geretur, quos gessissent Magistratus,
quid fortiter domi ac militiæ fecissent,
&c.

Bigarum. Biga, currus est, quem
equi duo trahunt; triga, quem tres;
quadriga, quem quatuor,

Stridunt ignes. Ad fundendas
æneas imagines.

Ardet adoratum populo caput. Si-
mulacrum hominis igni traditur,
quod antè venerationi erat.

Sejanus

Sejanus : deinde ex facie toto orbe secunda
 Fiunt urceoli, pelves, sartago, patellæ.
 Pone domi lauros, duc in capitolia magnum
 Cretatumque bovem ; Sejanus ducitur unco
 Spectandus : gaudent omnes. Quæ labra ! quis illi
 Vultus erat ! Numquam, si quid mihi credis, amavi
 Hunc hominem : sed quo cecidit sub crimine ? quisnam
 Delator ? quibus indiciis ? quo teste probavit ?
 Nil horum : verbosa et grandis epistola venit
 A Capreis. Bene habet, nil plus interrogo. Sed quid
 Turba Remi ? Sequitur fortunam, ut semper, et odit
 Damnatos. Idem populus, si Nurtia Tusco
 Favisset, si oppressa foret secura senectus
 Principis ; hac ipsâ Sejanum diceret horâ

75

Augustus.

Sejanus. Ælius Sejanus a Tiberio maximis auctus honoribus, adeo ut ipsi par imperatori esse videretur ; cum secundam fortunam moderatè non ferret, cæsus jussu Tiberii, et omni genere ignominie affectus est.

Sartago. Gall. *une poêle.*

Pone, &c. Voces unius alicujus e populo sunt, Sejano insultantis, in Principis gratiam. En, inquit, vicinum alloquens, læticiam præ te fer, captus est Sejanus, &c.

Cretatum. Candidum. Creta, humus alba. Candidæ victimæ superis immolabantur, præsertim in re leta prosperaque.

Ducitur, &c. Trahitur in Germanias scalas, quo in loco fontes in

crucem agebantur, aut alio supplicio mactabantur.

Delator. Occultus accusator.

Capreis. Capræ, *Capri*, insula est exigua in Tyrrheno littore, non procul Româ, in quam se Tiberius, ut otio et voluptati liberius indulgeret, receperat. Interim cum Romæ Sejanus administraret omnia, seque jam pro Imperatore gereret, misit ad Senatum Tiberius litteras, quibus illum in carcerem conjici, quosdam ejus amicos plecti jubebat. Iis lectis omnes in eum conclamarunt, statimque raptus ad necem est.

Turba Remi. Populus Romanus, a Remo et Romulo propagatus.

Nurtia. Dea quædam, apud Volturnum.

finium

Augustum. Jam pridem, ex quo suffragia nulli
 Vendimus, effugit curas: nam qui dabat olim
 Imperium, fasces, legiones, omnia, nunc se
 Continet, atque duas tantum res anxius optat, 80
 Panem, et Circenses. Perituros audio multos:
 Nil dubium: magna est fornacula: pallidulus mi
 Brutidius meus ad Martis fuit obvius aram.
 Quam timeo victus ne poenas exigit Ajax,
 Ut malè defensus! Curramus præcipientes, et 85
 Dum jacet in ripa, calcemus Cæsaris hostem.
 Sed videant servi, ne quis neget, et pavidum in jus
 Cervice adstrictâ dominum trahat. Hi sermones
 Tunc de Sejano; secreta hæc murmura vulgi.
 Visne salutari sicut Sejanus? habere 90
 Tantundem, atque illi fellas donare curules?

Illum

finium *Bolsena*, Tusciæ urbem, Se-
 jani patriam, culta.

Suffragia vendimus. Florente re-
 publicâ populus eligebat Magistratus
 in comitiis, et magnam ferè pecuniæ
 vim, ac munera capiebata candidatis,
 quibus sua suffragia tribuebat, vel
 potius vendebat.

Imperium. Propriè dicebatur po-
 testas summa Ducis, in exercitu, qui
 vulgò appellabatur *Imperator*, cum
 insignem aliquam de hoste victoriam
 retulisset.

Fasces. Anteibant Consulem lic-
 tores duodecim cum facibus: Præ-
 torem sex.

Circenses. Ludos in Circo edi
 solitos,

Perituros. Sejani affines, amicos,
 &c.

Pallidulus. Metuens ne velut Se-
 jani amicus a Tiberio proscribatur.

Brutidius. Rhetor & historicus.

Martis aram. Martis ultoris
 templum in foro ab Agrippa extruc-
 tum, post Actiacam pugnam.

Ajax. Telamonis filius, cum
 Achillis mortui arma peteret, victus
 Ulyssis eadem arma postulantis, fa-
 cundiâ, in furorem versus est, et in
 mutas pecudes tamquam in Ulyssiem
 ac Menelaum, sævire cepit.

Sellas curules. Nonnulli Magistra-
 tus præcipui, jus habebant ferendæ
 in curru suo selulæ eburneæ, in
 eaque

Illum exercitibus præponere? tutor haberi
 Principis angustâ Caprearum in rupe sedentis
 Cum grege Chaldæo? Vis certè pila, cohortes.
 Egregios Equites, et castra domestica: quidni 95
 Hæc cupias? Et qui nolunt occidere quemquam,
 Posse volunt. Sed quæ præclara et prospera tanti,
 Ut rebus lætis par sit mensura malorum?
 Hujus qui trahitur prætextam sumere mavis;
 An Fidenarum, Gabiorumque esse potestas, 100
 Et de mensura jus dicere? vasa minora
 Frangere pannosus vacuis ædilis Ulubris?
 Ergo quid optandum foret, ignorasse fateris
 Sejanum. Nam qui nimios optabat honores,
 Et nimias poscebat opes, numerosa parabat 105
 Excelsæ turris tabulata, unde altior esset

Casus,

eaque, dum haberetur Senatus, confidendi.

Tutor. Qui res et fortunas impuberum administrat, propriè tutor dicitur.

Pila. Pilum, hasta brevior, seu spiculum, Romanis militibus usitatum.

Egregios. Ex omnis exercitu, e reliquo militum grege, selectos.

Castra domestica. Milites Prætoriani dicebantur qui ad Imperatoris custodiam excubabant, atque in castris ad urbem positis, stabant. Illis tunc Sejanus præerat, eaque ratione Tiberium ac Romam habebat in potestate

Tanti. Tanti sunt facienda, si eâ

conditione obtinentur, ut res prosperæ adversis, quasi pari mensurâ temperentur.

Prætextam. Supra nota 35.

Fidenarum. Hæc Latii urbs ab Ascanio Æneæ filio condita, quod rebellasset everfa est à M. Æmilio. Hodie vocatur *Castel Giubileo*.

Gabiorumque. Hæc civitas Latii jacet in ruderibus, ubi hodie Campo Gabio, ut nonnullis placet.

Potestas. Magistratus. Nomen est officii.

Ulubris. Ulubræ, oppidum Latii desertum, prope Velitras, ubi educatus Augustus Cæsar, nihil præterea insigne habuit.

Tabulata. Gall. *étages*.

Grassos.

Casus, et impulsæ præceps immane ruinæ.

Quid Crassos, quid Pompeios evertit? et illum

Ad sua qui domitos deduxit flagra Quirites?

Summus nempe locus nullâ non arte petitus, 110

Magnaue Numinibus vota exaudita malignis.

Ad generum Cereris sine cæde & vulnere pauci

Descendunt Reges, et siccâ morte tyranni.

Eloquium ac famam Demosthenis, aut Ciceronis

Incipit optare, et totis Quinquatribus optat, 115

Quisquis adhuc uno partam colit asse Minervam,

Quem sequitur custos angustæ vernula capsæ.

Eloquio, sed uterque perit orator, utrumque

Largus

Crassos. Patrem et filium a Par- tribus et viginti vulneribus in Sena-
this cæsos. Marcus Licinius Cras- tu-confossum.

sus, Cn. Pompeius et C. Jul. Cæsar *Flagra.* Sic tyrannidem a C.
ita rempublicam occupaverant, ut Julio Cæsare usurpatam indicat.
soli omnia gubernarent. Syria Crasso *Virgis cædebantur servi, eamque pœ-*
adjudicata est, et inferendi quibus nam imponere civibus nefas erat.

vellet belli potestas data. Ipse Par- *Generum Cereris.* Plutonem, virum
thorum opibus inhians, iis indixit Proserpinæ, filia Cereris.

bellum; sed eorundem insidiis inter- *Demosthenis.* Græcorum orato-
ceptus cum filio miserè periit ad rum Principis.

Carrhas urbem Mesopotamiæ. *Quinquatribus.* Quinquatria five

Pompeios. Pompeium Magnum, Quinquatrus, erant Minervæ fef-
ejusque filios. Magnus victus a Cæ- ta, per dies quinque celebrari solita,
sare in Pharsalicis Campis fugit in nempe a decimo quarto Kalendas
Egyptum, ubi jussu Ptolemæi est Apriles, ad nonum. Tunc scholæ
interfectus. Ejus filii Cnæius Pom- vacabant, feriabantur pueri, sua Mi-
peius, et Sextus Pompeius, renovato nervæ offerebant munuscula, et præ-
in Hispania bello profligati sunt ad ceptoribus minerval pensabant.

Mundam, Bæticæ urbem, &c. *Uno asse, &c.* Nonnulli hoc de

Et illum, &c. C. Julium Cæsarem, *statua exigua Minervæ* intelligunt,
quam

Largus, et exundans leto dedit ingenii fons.
 Ingenio manus est, et cervix cæsa; nec umquam
 Sanguine caufidici maduerunt rostra pusilli.
 O fortunatam natam, me Consule, Romam!
 Antonî gladios potuit contemnere, si sic
 Omnia dixisset. Ridenda poëmata malo,
 Quàm te conspicuæ, divina Philippica, famæ,
 Volveris a prima quæ proxima. Sævus et illum
 Exitus eripuit, quem mirabantur Athenæ
 Torrentem, et pleni moderantem frena theatri.

Dis

quam puer emptam asse, id est, minimo pretio, domi colat.

Manus, &c. M. Tullius Cicero, proscriptus a Triumviris anno Romæ 710, fugiebat in Græciam ad Brutum. A percussoribus Popilio Tribuno et Herennio Centurione deprehensus in sylva, lecticam quâ vehabatur à servis poni iussit, cervicemque impio ferro secandam protendit, natus annos 64. Antonius in extinctum adhuc furens, caput ejus et dextram in Rostris, quo e suggestu tam sæpè Tullius in eum peroraverat, figi iussit.

Rostra. Gall. *La Tribune aux barangues; les Rostres.* Ejus loci pars infima ornata erat rostris, (*éperons d'airain*) seu proris navium quæ in prælio navali contra Antiates gesto, captæ fuerant. Atque hæc quidem *Rostra vetera* vocabantur. Extructa sunt deinde alia quæ *nova* sunt appellata, et ornata rostris navium in Ætiaca pugna captarum ab Augusto.

O fortunatam, &c. Dicitur hic versiculus a Cicerone compositus, gratulante sibi ob extinctam Catilinæ conjurationem, tamquam alteri urbis & reipublicæ parenti.

Philippica. Quas habuit orationes in Antonium Cicero, Philippicas appellavit, quia similes erant iis, quas Demosthenes olim habuerat in Philippum, publicæ libertatis everforem, et quas Philippicas nominaverat.

Sævus, &c. Alexandro mortuo Antipater Græciæ præfuit: is cum sicarios misisset, qui Demosthenem in Calauria insula, ubi asylum Neptuno sacrum erat, comprehenderent; rogavit illos Demosthenes ut parumper expectarent, dum quidpiam ad amicos scriberet, mox calammum admovit ori, haustoque, quod in eum usum asservabat veneno, sibi necem conscivit. Plutarch.

Torrentem. Torrentis instar exundantem eloquentiam,

Pater,

Dis ille adversis genitus, fatoque sinistro,
 Quem pater ardentis massæ fuligine lippus
 A carbone, et forcipibus, gladiosque parante
 Incendit, et luteo Vulcano ad Rhetora misit.

130

Bellorum exuviae, truncis affixa trophæis
 Lorica, et fractâ de casside buccula pendens,
 Et curtum temone jugum, victæque triremis
 Aplustre, et summo tristis captivus in arcu,
 Humanis majora bonis creduntur: ad hæc se
 Romanus, Grajusque ac barbarus Induperator
 Erexit: causas discriminis, atque laboris
 Inde habuit: tantò major famæ sitis est, quàm
 Virtutis. Quis enim virtutem amplectitur ipsam,
 Præmia si tollas? Patriam tamen obruit olim
 Gloria paucorum, et laudis, tituli que cupido

135

140

Hæfuri

Pater, &c. Litteris proditum est Demosthenis patrem fuisse fabrum ferrarium, gladiatorum et cultellorum opificem.

Luteo Vulcano, de sa boutique en fumée.

Rhetora. Isæum, dicendi tunc magistrum.

Trophæis. Trophæum, seu trophæum, erat victoriæ monumentum, in eo positum loco, ubi hostes acie commissa primum essent in fugam versi, a Græco verbo τροφήν *verto*; hoc igitur in loco ingens quercus statuebatur a victoribus, decisis ramis, et spoliis hostium,

galeâ, thorace, clypeo, &c. induebatur. Virgil. initio Lib. XI.

Lorica. Hæc pridem e loris, nunc e ferro, nomen tamen retinuit.

Buccula. Pars galeæ quæ buccam, sive os hominis galeati tegit.

Triremis. Navis instructæ triplici ordine remorum: victoriæ navalis monumenta.

Aplustre. Sunt Aplustria navium ornamenta, quæ a navibus captis deripiebant victores, ac tamquam victoriæ monumenta, servabant domi, foribus appendebant, &c.

Induperator. Vox vetus: Imperator.

L 2

Sterilis

Hæfuri saxis cinerum custodibus ; ad quæ
 Discutienda valent sterilis mala robora ficus : 145
 Quandoquidem data sunt ipsis quoque fata sepulcris.
 Expende Annibalem : quot libras in duce summo
 Invenies? Hic est, quem non capit Africa, Mauro
 Perfusa Oceano, Niloque admota tepenti ;
 Rursus ad Æthiopum populos, aliosque Elephantos : 150
 Additur imperiis Hispania : Pyrenæum
 Transilit. Opposuit natura Alpemque, nivemque :

Diducit

Sterilis ficus. Arbor est quædam, parietibus innascens : emouensque paulatim lapides, un figuier sauvage.

Mauro Oceano Mauritania, ultima regio Africæ, versûs occidentem porrigitur.

Niloque. Nilus procul in orientem ac meridiem extenditur.

Æthiopum. Æthiopia, pars ejusdem Africæ, cis et ultra æquatorem patet : continet Abyssinorum regnum, Nubiam, &c.

Alios Elephantos, Diversos ab iis quos alit Mauritania, vel ab iis, qui nascuntur in India, quos Elephantes Afri & alii venerantur ac pavent. Plin. Lib. 8. c. 9.

Additur imperiis Hispania. Regnis jam possessis, v. g. Mauritanicæ, Æthiopiciæ, &c. Revera non Africâ contentus Annibal in Europam transit : ac primò Hispaniam

armis domat : hinc in Gallias, post in Italiam victor pergit.

Hispania. Cùm bellum in Italiam transportare vellet Annibal, Hispaniam primùm ingressus, Saguntum urbem populi Romani sociam expugnavit, evertitque anno U. C. 534 ; mox per Galliam et Alpes viam sibi fecit labore incredibili, montes igne acetoque infuso perfringens : evasit denique in plana et aperta, ubi Romanos ad Ticinum, ad Trebiam, ad Trasymenum lacum, ad Canas, profligat. Capuâ dein potitus ad tertium ab urbe lapidem castra super Anienem fluvium posuit ; cùmque per tri-duum in exercitus Romani conspectu fuisset, ne pugnam committeret, qborta tempestas intercessit. Tit. Liv. Lib. 21.

Pyrenæum. Mons Pyrenæus separat Hispaniam a Gallia, meridiem versûs, ut Alpes Italiam ab eadem dividunt, ortum versûs.

Acto

Diducit scopulos, et montem rumpit aceto.
 Jam tenet Italiam; tamen ultra pergere tendit.
 Actum, inquit, nihil est, nî Pœno milite portas
 Frangimus, et mediâ vexillum pono Suburrâ.
 O qualis facies, et quali digna tabellâ,
 Cùm Gætula Ducem portaret bellua luscum!
 Exitus ergo quis est? O gloria! Vincitur idem
 Nempe, et in exilium præceps fugit, atque iôî magnus, 160
 Mirandusque cliens sedet ad prætoria Regis,
 Donec Bithyno libeat vigilare tyranno.
 Finem animæ, quæ res humanas miscuit olim,

Non

Aceto. Annibal invias Alpium rupes, excitato e vicinis arboribus igne, infusoque saxis ardentibus aceto, putrefecit, disjecitque. Tit. Livius, Lib. 21.

Pœno. Carthaginenses Pœni dicti sunt quasi Phœni. Ducebant enim a Phœnicibus originem. Virg. Lib. 1. Æn. v. 345.

Gætula bellua. Elephas Gætulus.

Luscum. Cùm penetrasset in Italiam Annibal, vigiliis et nocturno humore, palustrique circa fluvium Arnum, qui stagnantibus aquis Etruriam inundaverat, cœlo caput gravante, oculo altero captus est. Liv. Lib. 21.

Vincitur, &c. Scipio, ut hærentem in Italix visceribus Annibalem abstraheret, in Africam transportat exercitum anno U. C. 549, victis Hannone, Syphace, Asdrubale

ipsum Annibalem, qui ex Italix redierat in patriam, fundit fugatque, ac secundum bellum Panicum componit.

In exilium, &c. Annibal a Scipione victus, cùm suadere pacem civibus suis non posset, fugit clam ad Antiochum Syriæ Regem, inde ad Prusiam Regem Bythinæ, in minori Asia: sed cùm ne ibi quidem tutus consisteret, Romanis eum a Prusia repetentibus, immo ejus domum obsidentibus, hausto, quod habebat semper in promptu, veneno exspiravit, natus annos 70.

Cliens. Clientibus erat solenne ad salutem dicendam patronis, mane præstolari in atrio, donec evigilarent.

Bithyno. Est Bithynia pars Asiæ minoris, in ea Prusias regnabat, cùm ad ipsum Annibal fugit.

Non

Non gladii, non saxa dabunt, non tela; sed ille

Cannarum vindex, ac tanti sanguinis ultor 165

Annulus. I, demens, et sævas curre per Alpes,

Ut pueris placeas, et declamatio fias.

Unus Pellæo juveni non sufficit orbis:

Æstuat infelix angusto limite mundi,

Ut Gyaræ clausus scopulis, parvæque Seripho. 170

Cum tamen a figulis munitam intraverit urbem,

Sarcophago contentus erit. *Mors sola fatetur,*

Quantula sint hominum corpuscula. Creditur olim

Velificatus Åthos, et quidquid Græcia mendax

Audet in historia: cum stratum classibus isdem, 175

Suppo-

Non gladii, &c. Non honesta
& forti morte occumbet, verbi gratia
in acie, &c. sed intra parietes, igno-
tus, despectus, &c.

Cannarum vindex. Ultor cla-
dis apud Cannas Apuliæ oppidum
Romanis illatæ, ac tot annulorum
Romanis equitibus detractorum.

Declamatio. Oratio, vel Po-
ëma, ficto argumento, ad exercen-
dam eloquentiam, vocem, stylum.

Pellæo juveni. Pella, urbs Ma-
cedoniæ, patria Alexandri Magni.
Cum Alexander audivisset ab Anax-
archo Philosopho infinitos esse mun-
dos, ingemuisse fertur, et in has vo-
ces erupisse: Miserum me, qui non-
dum unius dominus sim!

A figulis munitam. Babylonis
muris cæcis latere constabant.

Sarcophago. Gall. un cercueil.

Åthos. Mons Macedoniæ altissi-
mus, in Ægeum mare procur-
rens, quem Xerxes, compendium viæ
querens, jussit abscindi a continente,
fossâ et canali ducto inter Athon et
continentem, passuum mille & quin-
gentorum, per quod extemporale fre-
tum naves suas transmisit.

Cum stratum classibus. Xerxes Per-
sarum Rex Græcum nomen delere
cogitans, exercitum scripsit, in quo
hominum tricies centena millia, nu-
merabantur. Europam et Asiam
junxit, fabricato e navibus super
Hellepontum perpetuo ponte. Victus
navali prælio, Hellepontum repe-
tiit ubi cum disiectum solutumque
pontem hyeme ac tempestatibus offen-
disset, jussit trecenta verbera infligi
pelago,

Suppositumque rotis solidum mare : credimus altos
 Defecisse amnes, epotaque flumina Medo
 Prandente, et madidis cantat quæ Sotistratus alis.
 Ille tamen qualis rediit, Salamine relicta,
 In Corum, atque Eurum solitus sævire flagellis 180
 Barbarus, Æolio numquam hoc in carcere passos,
 Ipsum, compedibus, qui vinxerat Ennosigæum?
 Mitius id sanè, quod non et stigmate dignum
 Credidit. Hùic quisquam vellet servire Deorum?
 Sed qualis rediit? Nempe unâ nave, cruentis 185
 Fluctibus, ac tardâ per densa cadavera prorâ;
 Has toties optata exegit gloria pœnas,
 Da spatium vitæ, multos da, Juppiter, annos:

Hoc

pelago, compedes injici, colaphosque incuti. Denique piscatoriâ scaphâ trajecit in Asiam.

Suppositum rotis. Nempe curruum, quibus suppellectilem bellicam et tormenta devehebat, super pontem.

Medo. Medi, Asiæ populus, Persis vicinus.

Sotistratus. Poëta, qui hanc Persarum cladem carmine prosequutus erat.

Alis. *Madidis.* Poëtæ cygni vulgò appellantur & *alitræ*; *Plumbi*: madere vino iidem amant. Olent enim dulces vina Camœnæ, ut canit Flaccus Ep. 19, Lib. 1. Potest exponi *alis*, axillis, *madidis* verò, sudantibus; ibi enim sudor ut plurimum exiit, labore collectus.

Salamine. Insula prope Atticam, ubi a Themistocle et paucis Græcis victus Xerxes. Dicitur Salamis, Salamin & Salamina.

Corum. Unum e primoribus ventis; ab occidente flantem.

Eurum. Eurus unus e primoribus ventis; ab oriente spirat.

Æolio. Æolus, ventorum Rex.

Ennosigæum. Græca vox, *εννοσιγαιος*, terram quatens: Neptuni epithetum ab *εννοσι*, concutio et *γαια*: terra. Mare suis fluctibus terram concutit.

Stigmate. Facinorosis hominibus inurantur sæpe ad ignominiam, candenti ferro in fronte aut humeris, notæ quædam, quas Græci vocant, *στυματα*, a verbo, *στυα*, signo, punio.

Tabræa

Hoc festo vultu, solum hoc et pallidus optas.
 Sed quàm continuis et quantis longa senectus
 Plena malis! deformem, et tetrum ante omnia vultum,
 Dissimilemque sai, deformem pro cute pellem,
 Pendentemque genas, et tales adspice rugas,
 Quales, umbriferos ubi pandit Tabraca saltus,
 In vetula scalpit jam mater simia bucca.
 Plurima sunt juvenum discrimina: pulchrior illè
 Hoc, atque ille alio; multùm hic robustior illo,
 Una senum facies; cum voce trementia labra,
 Et jam læve caput, madidique infantia nasi.
 Frangendus misero gingivâ panis inermi:
 Usque adeo gravis uxori, natisque, sibi que,
 Ut captatori moveat fastidia Cossò:
 Non eadem vini, atque cibi, torpente palato,
 Gaudia. Quid refert sedeat quâ parte theatri,
 Qui vix cornicines exaudiat, atque tubarum
 Concentus? Clamare opus est, ut sentiat auris,
 Quem dicat venisse puer, quot nuntiet horas.
 Prætereà minimus gelido jam corpore sanguis
 Febre-calet solâ: circumfilit agmine factò
 Morborem omne genus, quorum si nomina quæras;
 Promptiùs expediam, quot anaverit Hippiæ mœchos:
 Quot Themison ægros autumnò occiderit uno,

Quot

Tabraca. Urbs Africæ, cincta ac licet omnia pati assueverit;
 sylvis, simiorum plenis. hunc tamen putidum senem ferre

Bucca. Oris est rictus. nequit.

Captatori. Qui senum hereditati *Themison:* Medicus tunc nobilis.
 inhians, gratiam eorum aucupatur:

L

Circum

Quot Basilus socios, quot circumscripserit Hirrus.
 Percurram citius quot villas possideat nunc,
 Quo tendente gravis juveni mihi barba sonabat. 215
 Ille humero, hic lumbis, hic coxâ debilis : ambos
 Perdidit ille oculos, et luscis invidet : hujus
 Pallida labra cibum capiunt digitis alienis.
 Ipse ad conspectum cœnæ diducere rictum
 Suetus, hiat tantum, seu pullus hirundinis, ad quem 220
 Ore volat pleno mater jejuna. Sed omni
 Membrorum damno major dementia : quæ nec
 Nomina fervorum, nec vultum agnoscit amici,
 Cum quo præteritâ cœnavit nocte ; nec illos
 Quos genuit, quos eduxit. Nam codice sævo 225
 Heredes vetat esse suos : bona tota feruntur
 Ad Phialen, tantum artificis valet halitus oris.
 Ut vigeant sensus animi, ducenda tamen sunt
 Funera natorum ; rogas adspiciendus amatae
 Conjugis, et fratris, plenæque fororibus urnæ. 230
 Hæc data pœna diu viventibus ; ut renovatâ
 Semper clade domûs multis in luctibus, inque
 Perpetuo mœrore, et nigrâ veste senescant.
 Rex Pylius (magno si quidquam credis Homero)
 Exemplum vitæ fuit a cornice secundæ. 235

Felix

Circumscripserit. Circumscribere Græcia, urbs. Ibi regnavit Nestor,
 est, circumvenire, fallere : in arctum Græcorum sapientissimus. Tres
 compellere. hominum ætates vixisse fertur.

Coxa. Pars superior femoris est. *Secunda a Cornice.* Longissimæ
Codice. Libro, tabulis testamenti. vitæ, post vitam cornicum, quæ
 Ut, &c. Significat hic, quævis. multis seculis vivere perhiben-
 Rex Pylius. Pylus, Laconiae, in tur.

Felix nimirum, qui tot per secula mortem
 Distulit, atque suos jam dextrâ computat annos;
 Quique novum toties mustum bibit: oro parumper
 Attendas, quantum de legibus ipse queratur
 Fatorum; et nimio de stamine; cùm videt acris
 Antilochi barbam ardentem: nam quærit ab omni,
 Quisquis adest, socio, cur hæc in tempora duret;
 Quod fatinus dignum tam longo admiserit ævo.
 Hæc eadem Peleus, raptum cùm luget Achillem:
 Atque alius, cûi fas Ithacum lugere natantem.
 Incolumi Trojâ Priamus venisset ad umbras
 Assaraci magnis solennibus, Hectore funus
 Portante, ac reliquis fratrum cervicibus, inter
 Iliadum lacrymas, ut primos edere planctus
 Cassandra inciperet, scissâque Polyxena pallâ;

240

245

250

Si

Dextrâ computat. Veteres digitis certo modo complicatis utebantur ad numerandum: et quidem adhibebant manum sinistram ad numeros infra centum designandos; dexteram, ad eos qui supra centum excurrerent. Nestor igitur centum annos expleverat, qui dextrâ uteretur ad eos numerandos.

Stamine. Accipitur hoc in loco pro lana, quam e colu trahunt Paræ, et cum ea vitam hominum ducunt, ut fingunt Poëtæ.

Antilochi. Antilochus Nestoris filius, a Memnone occisus fuit in Trojano bello.

Peleus. Æaci filius, Thetidis maritus.

Ithacum. Ulysses, ita dictum a patria Ithaca, insula maris Ionii, contra Epirum.

Assaraci. Tros, Rex Trojanorum; Ericthonio genitus, filios habuit Ilium, Assaracum, et Ganymedem. Ab illo procreati sunt Laomedon et Priamus, ac proinde avus Priami Assaracus.

Iliadum. Troja dicta fuit Ilium ab illo Trois filio: Iliades. Trojanæ matronæ.

Cassandra, Polyxena. Priami filię, sorores Hectoris. Virg. Lib. II. Æneid.

Palla. Vestis est muliebris amplior et honestior: scindebant vestes in luctu.

Si foret extinctus diverso tempore, quo jam
 Cœperat audaces Paris ædificare carinas.
 Longa dies igitur quid contulit? Omnia vidit
 Everfa, et flammis Afiam, ferroque cadentem.
 Tunc miles tremulus positâ tulit arma tiarâ, 255
 Et ruit ante aram summi Jovis, ut vetulus bos,
 Qui domini cultris tenue et miserabile collum
 Præbet, ab ingrato jam fastiditus aratro.
 Exitus ille utcumque hominis: sed torva canino
 Latravit rictu, quæ post hunc vixerat, uxor. 260
 Festino ad nostros, et Regem transeo Ponti,
 Et Cræsum, quem vox justi facunda Solonis
 Respicere ad longæ jussit spatia ultima vitæ.

Exsilium,

Diverso tempore. Alio tempore, allatraret, in canem mutata fertur.
 atque illo, quo periit: si extinctus

fuisse illo tempore, quo Paris in *Regem Ponti.* Pontus regio est
 Græciam est profectus. minoris Asiæ. Mithridates annos

Paris. Priami filius, frater Hectoris, abunde notus: ejus sororem octo et sexaginta consecit.

Hesionem Hercules bello captam *Cræsum.* Regem Lydiæ, in Asia
 Telamoni Duci Græco dederat. Id minori: qui cum sibi omnium esse
 ægrè ferens Priamus misit Paridem, mortaliū felicissimū videretur,
 qui eam aut reciperet, aut aliam raperet. monitus est a Solone Græcorum legi-
 Ille rapuit Helenam, et quidem, ut nonnulli tradunt, haud in- gillatore sapientissimo neminem, qui
 vitam. adhuc viveret, hoc prædicare de se-
 tuto ac verè posse: quod adeo agnovit
 ipse Cræsus victus et captus a Cyro
 Persarum Rege, pyræque impositus:

Tunc, &c. Virg. lege Lib. 2. ver. 206, trucidatus est a Pyrrho Priamus, ante altare Jovis Hercei. in qua cum Solonis nomen sæpe in-
 clamaret; audiens Cyrus et rem to-
 tam edoctus, illum neci ac pyræ, ut

Uxor. Hecuba, quæ luctu extabescens, cum Græcos probris et dic- aiunt, exemit. Anno mundi 3519,
 teriis incesceret, ac perpetuè veluti U. C. 210.

Exsilium,

Exsilium, et carcer, Minturnarumque paludes,

Et mendicatus victâ Carthagine panis,

265

Hinc causas habuere. Quid illo cive tulisset

Natura in terris, quid Româ beatius umquam;

Si circumducto captivorum agmine, et omni

Bellorum pompâ, animam exhalasset opimam,

Cùm de Teutonico vellet descendere curru?

170

Provida Pompeio dederat Campania febres

Optandas:

Exsilium, &c. C. Marius in Arpino municipio natus humili loco, ad summos honores togæ militiæque pervenit. Sex Consulatus, multas victorias, geminum triumphum adeptus est. Jugurtham in Africa, Cimbros in Galliis, Teutonas in Italia debellavit. Victus a Sylla urbe pellitur: exsul, egens errat per Italiam; in palude Minturnensi mento tenus immersus aliquamdiu latet, agnitus in carcerem detruditur, et addicitur neci; sed immissum percussorem solâ oris majestate armatus, fugere trepidum cogit: mox in Africam scapha effugit, ut mendicet ostiatim. Postea tamen collectis copiis redit in Italiam. Ciceronæ se adjungit, capit Romam, inimicos trucidat; septimum extorquet Consulatum, et post dies decem ac septem obit senio, ærumnis, et crapulâ confectus. Anno U. C. 667.

Minturnarum. Est illa urbs in Latio.

Captivorum. Qui vincti currum triumphantis sequebantur.

Opimam. Spolia quædam opima proprio vocabulo dicebantur apud Romanos, nempe quæ Dux Duci detrahebat: huc alludens vates respicit. Opimus idem etiam est, ac fertilis, obesus, gloriosus, &c.

Teutonico. Cimbri et Teutones, populi Germaniæ inferioris, Romanas acies sæpius profligarunt. Teutonas adortus Marius prope Aquas sextias, urbem Galliæ, eorum trecenta fere millia aut cecidit, aut in servitutem abduxit. Cimbri in Italiam per Noricum ex Alpibus, super clypeos suos inter nives devoluti, populationem ac vastitatem circumferebant, Catulo Consule frustra illis obfistente. Marius eosdem ad Vercellas internecione delevit, ac tertius Urbis conditor est appellatus: Catulom tamen in triumphi societatem adseivit.

Pompeio. Suprà nota 108. Pompeios.

Compania. Pars Italiæ, ad Neapolim.

Optandas: sed multæ urbes, et publica vota
 Vicerunt. Igitur fortuna ipsius, et urbis
 Servatum victo caput abstulit. Hoc cruciatus
 Lentulus, hanc poenâ caruit, ceciditque Cethegus 275
 Integer, et jacuit Catilina cadavere toto.

Formam optat modico pueris, majore puellis
 Murmure, cum Veneris fanum videt anxia mater,
 Usque ad delicias votorum. Cur tamen, inquit,
 Corripias? pulchrâ gaudet Latona Dianâ. 280

Sed vetat optari faciem Lucretia, qualem
 Ipsa habuit: cuperet Rutilæ Virginia gibbum
 Accipere, atque suam Rutilæ dare. Filius autem
 Corporis egregii miseros, trepidosque parentes
 Semper habet: *Rara est adeo concordia formæ,* 285
Atque pudicitia! Sanctos licet horrida mores
 Tradiderit domus, ac veteres imitata Sabinas:

Præterea

Febris. Ante bellum civile Pompeius Neapoli ægrotavit, ac vota pro ejus salute publicè suscepta sunt.

Lentulus. P. Lentulus conjurationis Catilinaris particeps, unâ cum Cethego, a Cicerone comprehensus, in carcere strangulatus fuit.

Delicias votorum. Vota exquisita, nimis delicata et lepida.

Latona. Mater Dianæ et Apollinis.

Lucretia. Matrona Romana, insignis pudicitie, quæ a Tarquinii Superbi Romanorum Regis ultimi filio per vim oppressa seipsam interfecit.

Rutilæ. Anus gibbosa quæ annos 97 vixisse perhibetur.

Virginia. Anno Romæ 303, creati fuerant ad condendas leges Decemviri. Præcipuâ vigeat inter illos auctoritate Appius Claudius, qui ad scelus, eadem, ut fit, abutens, ad oculos ad Virginiam, Virginii Centurionis filiam. Cum filie pudicitiam graviter oppugnari, necdum tamen expugnari potuisse, pater absens audivisset, Romam advolans, eam ultrò jugulavit, maluitque filiam nullam habere quàm turpem. Lælius, lib. 3. c. 44.

Sabinas. Sabini, populus antiquus Italiæ, insigniter frugalis et parcus.

Sanguis

Præterea castum ingenium, vultumque modestum
 Sanguine ferventem tribuat natura benigna
 Larga manu. Quid enim puero conferre potest plus
 Custode, et curâ natura potentior omni?
 Sed casto quid forma nocet? quid profuit olim
 Hippolyto grave propositum? quid Bellerophonti?
 Erubuit nempe hæc, ceu fastidita, repulsâ.
 Nec Sthenobæa minus, quàm Cressa excanduit, et se
 Concussere ambæ. Mulier sævissima tunc est,
 Cùm stimulos odio pudor admovet. Elige quidnam
 Suadendum esse putas, cui nubere Cæsaris uxor
 Destinât. Optimus hic, et formosissimus idem
 Gentis patriciæ rapitur miser exstinguendus

300

Messalina

Sanguine ferventem. Verecundum; Sthenobææ patre, ut Bellerophon
 facillè erubescens; quod est virtu- Chimææ lacerandus objiceretur.
 tis indicium.

Hippolyto. Hunc Phædra noverca filia Minois Cretensium Regis.
 deperibat: frustra tentatum accusa-
 vit ipsa apud ejus patrem Theseum, confirmat formosos magnis obnoxios
 quasi ab eo fuisset de flagitio inter- periculis esse. Messalina, uxor
 pellata. Theseus a Neptuno petiit Claudii, Romanorum Imperatoris
 ut in filium curru vectum et spatian- quarti, amore cujusdam Silii juvenis,
 tem in littore Phocas immitteret, Consulis designati, adeo protervè ac
 Equi monstris marinis terribi excusse- petulanter exarsit, ut matrimonium
 runt Hippolytum, et raptatum per palam contrahere cum eo, non dubi-
 sylvas laniarunt. taverit. Claudius qui tunc Ostiam,

Bellerophonti. Bellerophon, Glauci sacrificii causâ profectus erat, cùm
 Regis Corinthiorum filius, Prætum rem accepisset, homo miræ facilitatis,
 Argivorum Regem invasebat: ama- aut vecordiæ potiùs, cùm ignoscere
 vit adolescentem Sthenobæa Præti illis cogitaret, admonente et urgente
 puxor, sed castum experta, perdere Narcisso liberto, utrique necem af-
 statuit. Itaque infimulavit apud ferri jussit.
 Prætum, qui malè credulus egit cum

Genialis,

Messalinæ oculis : dudum sedet illa parato
 Flammeolo, Tiriisque palâm genialis in hortis
 Sternitur, et ritu decies centena dabuntur
 Antiquo, veniet cum signatoribus auspex.
 Hæc tu secreta, et paucis commissa putabas ? 305
 Non nisi legitimè vult nubere. Quid placeat, dic :
 Ni parère velis, pereundum est ante lucernas.
 Si scelus admittas, dabitur mora parvula, dum res
 Nota urbi et populo contingat Principis aures.
 Dedecus ille domûs sciet ultimus. Intereâ tu 310
 Obsequere imperio, si tanti est vita dierum
 Paucorum : quicquid levius, meliusque putaris,
 Præbenda est gladio pulchra hæc, et candida cervix.
 Nil ergo optabunt homines ? Si consilium vis,
 Permittes ipsis expendere numinibus, quid 315
 Conveniat nobis, rebusque sit utile nostris ;
 Nam pro jucundis aptissima quæque dabunt Di.
 Carior est illis homo, quàm sibi. Nos animorum
 Impulsu, et cæcâ, magnâque cupidine ducti,
 Conjugium petimus, partumque uxoris ; at illis 320
 Notum, qui pueri, qualisque futura sit uxor,

Ut

Genialis. Subaudi *lectus* ; Genio fas enim erat quidpiam moliri, non capis prius auspiciis.

Decies centena. Subaudi, *sestertiorum millia.* *Ante lucernas.* Ante vesperam, cum faces domi accenduntur.

Ritu antiquo. Nonnulli hoc ironice dictum accipiunt, tanta enim pecuniæ Narcisso.

vis moribus antiquis, et veterum parcimonie non congruit. *Qui pueri.* An boni, an mali sint nascituri.

Auspex. Qui auspicia captat. Ne-

Cay-

Ut tamen et poscas aliquid, voveasque facellis

Extæ, et candiduli divina tomacula porci,

Orandum est, ut sit mens sana in corpore sano.

Fortem posce animum, et mortis terrore carentem : 325

Qui spatium vitæ extremum inter munera ponat

Naturæ, qui ferre queat quoscumque labores,

Nesciat irasci, cupiat nihil, et potiores

Herculis ærumnas credat, sævosque labores

Et Venere, et cœnis, et plumis Sardanapali. 330

Monstro, quod ipse tibi possis dare : semita certè

Tranquillæ per virtutem patet unica vitæ.

Nullum numen abest, si sit prudentia. Nos te

Nos facimus, Fortuna, Deam, cœloque locamus.

Candiduli porci. Ait Varro in nuptiis
et re uxoria, albos porcos sacrificari.

Tomacula. Farcimina quædam ex
intestinis porcorum.

Spatium vitæ extremum. Potest hoc
de morte exponi sic : qui mortem po-
nat inter naturæ munera.

Herculis. Vide App. c. 15.

Sardanapali. Regis Assyriorum
ultimi, luxu, deliciisque perdit : cu-
jus ea vox, Epicureo digna porco,
fertur : Ede, bibe, lude, cetera nihili
sunt.

S A T I R A XI.

ARGUMENTUM.

Invitat Perficum amicum suum ad frugalem cenam, et occasione data,
helluones infectatur.

ATICUS eximiè si cenat, lautus habetur :
Si Rutilus, demens. Quid enim majore cachinno
Excipitur vulgi, quam pauper Apicius ? Omnis
Convictus, thermæ, stationes, omne theatrum
De Rutilo: nam dum valida, ac juvenilia membra
Sufficiunt galeæ, dumque ardens sanguine fertur,
Non cogente quidem, sed nec prohibente Tribuno,
Scripturus leges, et regia verba lanistæ,

Multos

Atticus. Dives quispiam, tunc
notus.

Apicius. Famofus fuit apud Ro-
manos helluo, Tiberio imperante.

Stationes. Hic gall. *places publiques.*

Nam dum, &c. Ideo in ore om-
nium est Rutilus quod redactus ad
egestatem cogatur gladiatoriam ar-
tem discere, ex qua faciat quæstum
aliquem: gladiatores enim conduce-
bantur pretio, cum ederentur specta-
cula; cum pompa, exequiæ, &c.
celebrarentur.

Feritur. Vel properat in ludum

gladiatorium, ibi scripturus præcepta
istius artis: vel, dicitur, jaclatur
scripturus esse leges, &c.

Tribuno. Debuiſſet Tribunus ple-
bis prohibere, ne civis artem gladia-
toriam tractaret, quæ mancipiorum
vulgò erat.

Regia verba. Dictata et præcepta
quibus regio more tirones lanista do-
cet; ſta, ferri, declina, &c.

Laniſtæ. Sic vocabantur qui fa-
milias gladiatorum inſtituebant, ale-
bant, &c.

Exſpectare,

Multos porrò vides, quos sæpe elusus ad ipsum
 Creditor introitum solet expectare macelli;
 Et quibus in solo vivendi causa palato est.
 Egrediùs cœnat, meliùsque miserrimus horum,
 Et citò casurus jam perlucēte ruinâ.
 Intereâ gustus elementa per omnia quærunť,
 Numquā animo pretiis obstantibus: interiùs si
 Attendas, magis illa juvant, quæ pluris emuntur,
 Ergo haud difficile est perituram arcessere summam,
 Lancibus oppositis, vel matris imagine fractâ,
 Et quadringentis nummis condire gulosum
 Fictile: sic veniunt ad Miscellanea ludî.
 Refert ergo quis hæc eadem paret: in Rutilo nam
 Luxuria est, in Ventidio laudabile nomen
 Sumit, et a censu famam trahit. Illum ego jure
 Despiciam, qui scit quantò sublimior Atlas

10

15

20

Omnibus

Espectare. Cum habeat pro certo se illic debitores gulæ deditos inventurum quos domi repertire, aut alloqui non potuerit.

Egrediùs. Magis egregiè.

Casurus. Metaphora sumitur a pariete vitioso, qui tum intelligitur esse brevi ruiturus, cum rimas agit, per quas ipse paries perlucet: trans quas prospectus patet.

Gustus. Exquisiti saporis cibos.

Ergo haud, &c. Ut emant illa Opsonia cariora, nihil putant difficile, aut vetitum, ne ipsas quidem lances oppignerare, &c.

Miscellanea. Duplex huic verbo

subiecta vis est: prima, ut significet ludos in quibus ludicra varii generis ederentur spectacula, quos Suetonius in Caligula cap. 20, Miscellos vocat: altera, ut significet cibum quemdam gladiatorum proprium, e variis dapibus mixtum. Quo sensu vocem illam si accipias, locum hunc de ludo gladiatorio accipe, non de histrionico.

Ludî. Positum est pro *ludii*, sicut *peculi* pro *peculii*, &c. Est autem *Ludius*, histrio, ludio, qui artes ludicras exercet.

Atlas. Mauritanie mons, in Africa, cujus pars est Lybia.

2034

Omnibus in Lybia sit montibus; hic tamen idem 25
 Ignoret quantum ferrata distet ab arca
 Sacculus. E Cœlo descendit *γῆρας σταυρον*,
 Figendum, et memori tractandum pectore, five
 Conjugium quæras, vel sacri in parte Senatûs
 Esse velis: nec enim lorica poscit Achillis 30
 Therites, in qua se traducebat Ulysses.
 Ancipitem seu tu magno discrimine causam
 Protegere affectas, te consule: dic tibi quis sis,
 Orator vehemens, an Curtius, an Matho. Buccæ
 Noscenda est mensura tuæ spectandaque rebus 35
 In summis minimisque, etiam cùm piscis emetur.
 Nec nullam cupias, cùm sit tibi gobio tantùm
 In loculis; quis enim te, deficiente crumenâ,
 Et crescente gulâ, manet exitus? ære paterno,
 Ac rebus meris in ventrem scœnoris atque 40
 Argenti gravis, et pecorum, agrorumque capacem?
 Talibus a dominis post cuncta novissimus exit
 Annulus, et digito mendicat Pollio nudo.

Non

γῆρας σταυρον. Nosce teipsum. cata, uterque sibi deposceret. Rem
 Hanc sententiam tribuit Plinius, fusè narrat Ovid. lib. 13. Metam.
 Chiloni cuidam Lacedæmonio: Diogenes Laërtius, Thaleti Milesio: Ulysses vicit.
 Cicero, Apollini. *Curtius, Matho.* Ignobiles eâ tem-
 pestatē caufidici.
Sacri. Venerandi. Nihil sanc- *Gobio.* Vilis pisciculus *un goujon.*
 rius justitiâ, cujus arbiter et custos *Gravis.* Non signati, puri, quod
 Senatus. est adhuc in massa.
Achillis. Post ejus mortem, *Exit.* A digitis, e scrinio.
 magna contentio inter Ajacem præ- *Annulus.* Erat insigne Equitum
 sertim et Ulysssem orta est, cum Romanorum.
 ejus arma, scilicet a Vulcano fabri- *Pollio.* Nobilis helluo.

Dominis.

Non præmaturi cineres ; nec funus acerbum
Luxuriæ, sed morte magis metuenda senectus.

Hi plerumque gradus, conducta pecunia Romæ,
Et coram dominis consumitur. Inde ubi paulum
Nescio quid superest, et pallet fœnoris auctor,
Qui vertère solum, Baias, et ad Ostia currunt.

Cedere namque foro jam non tibi deterius, quàm
Esquilias a ferventi migrare Suburra.

Ille dolor solus patriam fugientibus, illa
Mœstitia est, caruisse anno Circensibus uno.

Sanguinis in facie non hæret gutta : morantur
Pauci ridiculum, et fugientem ex urbe pudorem.

Experiêre hodie numquid pulcherrima dictu,
Perfice, non præstem vitâ, vel moribus, et re ;

Sed laudem siliquas occultus ganeo ; pultes
Coram aliis dictem puero, sed in aure placentas.

Nam cùm sis conviva mihi promissus, habebis

Evandrum,

Dominis. Creditores, domini sunt pecuniæ mutuo datæ. Deinde imperium quoddam in debitores durissimum, ac dominatum vulgò exercent.

Ostia. Fugient autem Ostia, vel Baias, ut se mari committant, et in longinquas regiones deinigrent, ubi sint a creditoribus tuti. Porro vertere solum, pro, *exulare* dicitur.

Cedere foro. Est id quod Galli dicunt, *faire banqueroute*. Latini, *decoquere*, vel *conturbare*. Circa forum tabernas habebant suas ac mensas ar-

gentarii, *les Banquiers* : qui pecuniâ igitur dilapidaverant, illis nihil erat quod agerent in foro. Hinc decoctores foro cedere dicebantur.

Suburra. Esquilinus mons unus erat e septem Romæ collibus : ac proinde aër ibi frigidior : qui calidior in Suburra, vico humilior.

Siliquas. Sunt leguminum involucria. Hic pro *oleribus* ponuntur.

Placentas. Placenta, propriè, *un gâteau* : hoc in loco *cupedia* & *opsonia* delicatoria significat.

Evandrum.

Evandrum, venies Tirynthius, aut minor illo
 Hōspes, et ipse tamen contingens sanguine Cœlum;
 Alter aquis, alter flammis ad sydera missus.
 Ferula nunc audi nullis ornata macellis.
 De Tiburtino veniet pinguis agros
 Hædulus, et toto grege mollior, inscius herbæ,
 Necdum ausus virgas humilis mordere salicti,
 Qui plus lactis habet, quàm sanguinis: et montani
 Asparagi, posito quos legit villica fuso.
 Grandia præterea, tortoque calentia fœno
 Ova adsunt ipsis cum matribus, et servatæ
 Parte anni, quales fuerant in vitibus, uvæ.
 Signum Syriumque pyrum de corbibus isdem:

65

70

Æmilia

Evandrum. Evander, Arcadum Rex, in Italiam venit; ubi Herculem dicitur accepisse, et postea Æneam: utrumque parçè ac frugaliter, ut scribit Virgil. lib. 8. ver. 180, &c.

Tirynthius. Hercules, ita dictus a Tirynthe, seu Tirynthia, agri Argivi oppido, in quo educatus.

Contingens, &c. Æneas Veneris filius.

Aquis. Fertur Æneas obiisse demersus in fontem, seu flumen Italie, Numicium.

Flammis. Hercules Iolen Euriti Regis Oechaliæ filiam prætulera uxori Dejaniræ: quæ id ægrè ferens misit Heræuli vestem sanguine Nessi Centauri infectam, ignorans præsentissimum venenum esse: imò

existimans eo remedio virum facile ab Iole amore abductum iri. Vix ille vestem induerat, cum in furorem versus, pyram extruxit, in eamque insiliens exustus est.

Ferula. Quæ tibi apponere statui. *Nullis ornata macellis.* Non empta, vel e macello et foro petita.

Inscius herbæ. Materno adhuc lacte victitans, nondum herbam delibavit.

Salicti. Salictum, est locus salicibus confitus.

Asparagi. Gall. *des asperges.*

Torto fœno calentia. Adhuc retinentia calorem nidi, e torto fœno confecti.

Signum. Signia, nunc Segni dictum, in ditione Pontificia est.

Picens.

Æmula Picenis, et odoris mala recentis,
 Nec metuenda tibi, ficcatum frigore postquam 75
 Autumnum, et crudi posuere pericula fucci.
 Hæc olim nostri jam luxuriosa Senatus
 Cæna fuit. Curius parvo quæ legerat horto
 Ipse focus brevibus ponebat oluscula, quæ nunc
 Squalidus in magna fastidit compede fossor. 80
 Sicci terga suis rarâ pendentia crate,
 Moris erat quondam festis servare diebus,
 Et natalitium cognatis ponere lardum,
 Accedente novâ, si quâm dabat hostia, carne.
 Cognatorum aliquis titulo ter Consulis, atque 85
 Castrorum imperiis, et Dictatoris honore
 Functus, ad has epulas solito maturius ibat,
 Erectum domito referens a monte ligonem.
 Cùm tremerent autem Fabios, durumque Catonem,
 Et Scauros, et Fabricios: rigidique severos 90
 Censoris morès etiam collega timeret:
 Nemo inter curas, et seria duxit habendum,
 Qualis in Oceani fluctu testudo nataret,
 Clarum Trojugenis factura, ac nobile fulcrum:

Sed

Picenis. Ager Picens est in et Livium Salinatorem, Censura
 Italie ora orientali. simul fungentes anno U. C. 549, non

Compede. Solebant Romanorum sibi magis invicem, quàm ceteris ci-
 mancipia opus ruri facere vincta com- vibus indulgisse. Idem refert de Fa-
 pedibus, ne diffugerent. bricio et Decio Censoribus vetus

Castrorum imperiis. Præfectura Scholiastes.
 castrorum: militaribus honoribus. *Trojugenis.* Romanis Proceribus,

Collega. Narrat Valerius Maxi- qui se jactant a Trojanis oriun-
 mus, l. 2. c. 9. Claudium Neronem dos.

Ase. li.

Sed nudo latere, et parvis frons ærea lectis 95
 Vile coronati caput ostendebat aselli,
 Ad quod lascivi ludebant ruris alumni.
 Tales ergo cibi, qualis domus, atque supellex.
 Tunc rudis, et Graias mirari nescius artes,
 Urbibus everfis, prædarum in parte reperta, 100
 Magnorum artificum frangebat pocula miles;
 Ut phaleris gauderet equus, calataque cassis
 Romuleæ simulacra feræ mansuescere jussæ
 Imperii fato, et geminos sub rupe Quirinos,
 Ac nudam effigiem clypeo fulgentis, et hastâ, 105
 Pendentisque Dei perituro ostenderet hosti.
 Argenti quod erat, solis fulgebat in armis.
 Ponebant igitur Tusco farrata catino
 Omnia tunc; quibus invidetas, si lividulus sis.
 Templorum quoque majestas præsentior, et vox 110

Nocte

Aselli. Afinorum crania valere credebant ad arcenda frugum incommoda: itaque illa in agris domibusque aut ponebant vera, aut simulata fingebante ligno, ferro, &c.

Phaleris. Phaleræ, sunt quædam equorum ornamenta, ex eorum olim fronte, auribus, ac præcipuè collo pendentia.

Imperii fato. Quasi fuisset hoc Urbis Romanæ fatum, ut aleretur ejus conditor a lupa, ne periret in sylva expositus.

Sub rupe. Ubi expositi fuerant, et ubi lupa mammas infantibus præbuit.

Quirinos. Sic appellat Remum et Romulum: quamvis Romulus solus propriè *Quirinus* diceretur.

Pendentis. In summa galea effigi, et in ictum quasi pendentis ac proni,

Tusco. In Tuscia, quæ pars est Italiæ mediæ ad occidentem, *la Toscana*, fiebant egregia vasa fictilia, præsertim Arretii, *Arezzo*.

Farrata. Far, triticum, ex quo fiunt pultes, &c.

Quibus invidetas. Vel ferculis, vel hominibus.

Et vox, &c. Auctor est Livius, lib. 5. cap. 32, Romanum quemdam vocem humanâ clariorem noctu audivisse,

Noſte ferè mediâ, mediamque audita per urbem,
 Littore ab Oceani Gallis venientibus, et Dis
 Officium vatis peragentibus, his monuit nos,
 Hanc rebus Latiis curam præſtare ſolebat
 Fiſtilis, et nullo violatus Juppiter auro. 115
 Illa domi natas, noſtraque ex arbore menſas
 Tempora viderunt; hos lignum ſtabat in uſus,
 Annosam ſi fortè nucem dejecerat Eurus.
 At nunc divitibus cœnandi nulla voluptas,
 Nil rhombus, nil dama ſapit, putere videntur 120
 Unguenta atque roſæ, latos niſi ſuſtinet orbès
 Grande ebur, et magno ſublimis pardus hiatu,
 Dentibus ex illis, quos mittit porta Syenes,
 Et Mauri celeres, et Mauro obſcurior Indus

Et

diviſſe, quâ juberetur monere Ma-
 giſtratus de Gallorum in Italiam
 tunc irrupentium adventu.

Littore ab Oceani. Gallia oceano,
 ad occidentem, clauditur, et ſep-
 trionem; ejuſdem pars auſtralis a-
 luitur mari Mediterraneo.

Latiis. Pars Italiæ antiquæ, circa
 Tiberis oſtia, ubi nunc Romanus
 ager, *Latium* dicebatur, quia Satur-
 nus perſequentem filio Jove, ibi latu-
 erat.

Eurus. Ventus ab ortu ſpirans.

Dama. Animal e cervino genere,
 velocitate præſtans.

Unguenta. Gall. *des parfums des*
essences.

Pardus. Gall. *un léopard.*

Dentibus, &c. Ebur aliud nihil
 eſt, quàm dens Elephanti.

Syenes. Syene eſt urbs Ægypti,
 in limite Æthiopiz, nunc *Aſna*;
 prope illam urbem eſt inſula ele-
 phantis abundans, quam idcirco *ele-*
phantinam, vel *elephantidem* vocant:
 quæque hoc in loco dicitur porta
 Syenes, quia per illam inſulam ve-
 luti portam tranſeunt, qui petunt
 Syenen, et Ægyptum reliquam,
 eburque Romam deferunt. Poſſeſt
 et Syene ipſa dici *porta* per quam
 ſcilicet ejuſmodi merces in Europam
 devehuntur.

Mauri. Populus Africæ: eorum
 tanta celeritas, ut feras curſu aſſe-
 quantur. Alii legunt celebres.

M

Obſcurior.

Et quos deposuit Nabathæo bellua saltu, 123
 Jam nimios, capitique graves. Hinc surgit orexis,
 Hinc stomacho bilis: nam pes argenteus illis,
 Annulus in digito quod ferrens. Ergo superbum
 Convivam caveo, qui me sibi comparat, et res
 Despiciat exiguas. Adeo nulla uncia nobis 130
 Est eboris, nec tessellæ, nec calculus ex hac
 Materia, quin ipsa manubria cultellorum
 Ossea: non tamen his ulla unquam opsonia fiunt
 Rancidula; haud ideo peior gallina secatur.
 Sed nec structor erit, cui cedere debeat omnis 135
 Pergula, discipulus Trypheri doctoris, apud quem
 Sumine cum magno lepus, atque aper, et pygargus,

Et

Obscurior. Magis fuscus.
Indus. Populus Asiæ, circa Gan-
 gem et Indum fluvios.

Deposuit. Dicuntur elephantibus,
 cum ipsis ita crevere dentes, ut oneri
 sint, eos abjicere, illidendo arbori.

Nabathæo. Nabathæa est regio
 Arabiæ, ad ortum, elephantibus referta.

Bilis. Bilis, humor est flavus et
 calidus, cibis in stomacho perco-
 quendis maximè serviens.

Pes argenteus, &c. Adeo spernunt
 argentum præ ebore, ut mensæ pes
 argenteus tam vilis modò sit, quàm
 ferreus annulus.

Tessellæ. Exiguæ tessellæ, un dé.

Calculus. Calculi lusorii. Gall.
des dames, des échecs. Propriè calcu-
 lus est lapillus tritus et politus: tales
 enim adhibebantur ad ludum, postea

e buxo, ebore, &c. confecti calculi
 fuerunt.

Pergula. Propriè, une galerie, une
 avance de boutique, &c. Ibi solebant
 magistri discipulos erudire: itaque
 pro ipsa schola sumitur.

Trypheri. Nomen, ut videtur
 fictum, doctoris coquinarii, qui artem
 ciborum peritè secandorum docebat.
 Utebatur autem ad id simulacris vi-
 mineis avium et ferarum, quæ ligneis
 item cultellis dissecabantur in ejus
 schola.

Sumine. Sumen est venter suillus,
 qui tunc inter delicatiores habebatur
 cibos.

Pygargus. Caprea quædam syl-
 vestris, posteriores dorsi partes albas
 præferens, unde illi nomen πρυγ-
 αλunis, αργός albus. *White-ear.*

Scythica

Et Scythicæ volucres, et Phænicopterus ingens,

Et Gætulus oryx, hebeti lautissima ferro

Cæditur, et totâ sonat ulmea cœna Suburrâ.

140

Nec frustum capreæ subducere, nec latus Afræ

Novit avis noster tirunculus, ac rudis omni

Tempore, et exiguae frustis imbutus ofellæ.

Plebeios calices, et paucis assibus emptos

Porriget incultus puer, atque a frigore tutus :

149

Non Phryx, aut Lycius, non a mangone petitus

Quisquam erit, et magno : cùm polces, polce latinè.

Idem habitus cunctis, tonsi, erectique capilli,

Atque hodie tantum propter convivia pexi.

Pastoris duri est hic filius, ille bubulci :

150

Suspirat longo non visam tempore matrem,

Et casulam, et nōtos tristis desiderat hœdos,

Ingenui vultus puer, ingenuique pudoris,

Quales esse decet, quos ardens purpura vestit.

Hic

Scythicæ volucres. Phasis est fluvius Colchidis, prope Scythiam. Hunc adveſti phasiani, *des faisans*.

Phænicopterus. Avis Afræ, cujus alæ rubro colore vivido lucent.

Oryx. Capra quædam, frequens in Gætulia, parte Africæ.

Suburrâ. Vicus erat Romæ.

Subducere. Avellere a reliquo corpore.

Ofellæ. Offa, est frustum carnis, vulgò porcine : interdum massa panis, farine, &c.

Phryx. Phrygia, unde venales

Romani deportabantur, est pars Asiæ minoris occasum versùs et septentrionem. Lycia est infra, ad meridiem et occasum.

Mangone. Mango, mancipiorum venditor.

Polce latinè. Minister enim Italus linguam tantum vernaculum novit.

Purpurâ. Romani pueri, vestem quamdam ornata limbo purpureo gestabant usque ad annum 17. istam vestem vocat Juvenalis *ardentem* ob colorem igneum. Sat. 1. l. 64.

Hic tibi vina dabit diffusa in montibus illis

135

A quibus ipse venit, quorum sub vertice lufit:

Namque una, atque eadem vini patria, atque ministri.

Forſitan exſpectes, ut Gaditana canoro

Incipiat garrire choro, plauſuque probetur:

Non capit has nugas humilis domus: audiat ille

160

Testarum crepitus cum cantibus, ille fruatur

Vocibus obſcœnis, omniſque libidinis arte,

Qui Lacedæmonium pytiſmate lubricat orbem:

Namque ibi fortunæ veniam damus; alea turpis,

Turpe et adulterium mediocribus: hæc eadem illi

165

Omnia cùm faciant, hilares nitidique vocantur.

Noſtra dabunt alios hodie convivia ludos:

Conditor Iliados cantabitur, atque Maronis

Altiſoni dubiam facientia carmina palmam.

Quid refert tales verſus quâ voce legantur?

170

Sed

Gaditana, &c. Hispanica. The Fandango of Spain. Mr. Clark.

Testarum. Significata vox in hoc loco *timula crepitacula*, e testis, sive in morem testarum facta. Gall. *des castagnètes*. Est autem testa, *segmentum piscium*, duritiem argillæ coctæ, qua testa propriè dicitur, referens, *une coquille de poisson*: quarum testarum figuram imitantur illa crepitacula.

Lacedæmonium. Lacedæmon, seu Sparta, urbs fuit Peloponnesi. Non procul ab hac urbe eruebatur egregiæ notæ marmor.

Orbem. Poteſt intelligi *de pavimento frustis marmoreis in orbem descriptis strato*. Poteſt explicari *de abano, mensa, pelvi marmorea, rotunda*.

Pytiſmate. Græca vox est, *πυλίσμα*, *sputum*, seu quodcumque expuitur, quale est vinum quod ab hominibus jam saturis, aut vomentibus, os abludentibus, aut vinum ipsum probantibus et degustantibus, rejicitur identidem: quod *pytiſſare* Latini vocant.

Lubricat. Marmor humidum, est admodum lubricum, et pellucidum.

Mrga.

Sed nunc dilatis averte negotia curis,
 Et gratam requiem dona tibi, quando licebit
 Per totam cessare diem: non fœnoris ulla
 Mentio, nec primâ si luce egressa, reverti
 Noctē solet, tacito bilem tibi contrahat uxor.
 Protinus ante meum, quidquid dolet, exsue limen.
 Pone domum, et servos, et quidquid frangitur illis,
 Aut perit; ingratos ante omniâ pone sodales.

175

Interea Megalefiacæ spectacula mappæ
 Idæum solenne colunt, fimilibusque triumpho
 Prædo caballorum Prætor sedet: ac mihi pace
 Immensæ nimisæque licet si dicere plebis,
 Totam hodie Romam Circus capit, et fragor aurem
 Perçutit, eventum viridis quo colligo panni.
 Nam si deficeret, mœstam, attonitamque videres

180

185

Hanc

Megalefiacæ. Cybele vocabatur ab Ethnicis *Μαγὰς Μεγάλης*; hinc *megalefiaca* significat in honorem Cybeles.

Mappæ. Suspensa publicè mappa signum erat ludos celebratum iri: quod inde est ortum. Nerone prandente cùm plebs in Circo sedens ludos inchoari postularet, ille projecta per fenestram mappa, jussit eos peragi.

Idæum. Ludicrum, sive spectaculum, exhiberi solitum in honorem Idææ matris. Cybele vocabatur *Idea*, quia præcipuè colebatur in Ida, monte Phrygiæ: unde Romam adventum ejusdem simulacrum fuit, ut memoratur Sat. 3. v. 123.

Prædo, &c. Solebat Prætor qui ludos edebat, undique equos colligere, immò per vim a dominis abducere.

Viridis panni. Aurigarum, qui equos in Circo agitabant, factiones erant quatuor præcipuæ, suis singulæ vestibus certi coloris, quæ singulis anni tempestatibus quasi responderent, distinctæ. Prima *viridi* seu *prasino colore*, qui verni temporis proprius est, utebatur, eique plerique Romani, ac ipsi etiam Imperatores favebant: altera *rubro*, seu *ruffato*; qui color æstati convenit: tertia, *albo*, qui autumnò: quarta *veneto*, sive *cæruleo*; qui hyemi.

Sponsio.

Hanc urbem, veluti Cannarum in pulvere victis
 Consulibus. Spectent juvenes, quos clamor, et audax
 Sponsio, quos cultæ decet assedisse puellæ.

Nostra bibat vernum contracta cuticula solem,
 Effugiatque togam: jam nunc in balnea salyâ
 Fronte licet vadas, quamquam solida hora superfit
 Ad sextam; facere hoc non possis quinque diebus
 Continuis, quia sunt talis quoque tædia vitæ
 Magna. Voluptates commendat rarior usus.

Sponsio. Gall. *une gageure, un pari.*

Bibat, &c. Moris apud Romanos erat, apricari et sedere ad solem, præsertim vernum, quando ejus calor est clementior; interdum oleo cutem sic ungebant.

Vernum. Mense Aprili, quo celebrabantur Megalesia.

Contracta. Rugosa. Itaque hoc scripsit jam senior.

Togam. Toga est symbolum urbanæ vitæ et fori, Romani quippe cives ingenui, togati erant in urbe.

Balnea. Ante cenam balneo, ut plurimum utebantur.

Salvâ fronte. Fronti quasi vulnus imponitur cum suffunditur rubore. Porro frons pudoris et verecundia sedes.

Licet. Solebant lavare corpus in balneis post meridiem horâ circiter tertiâ. Licebat festis diebus antevertere id tempus: quod ebrioli ac intemperantes aliis etiam diebus facitabant.

Sextam. Ab orto sole nimirum, quæ nostra est duodecima.

Quinque diebus. Per quos nimirum continuos agebantur Megalesia.

S A T I R A XII.

ARGUMENTUM.

Describit naufragium Catulli amici sui. Hereditatum captatores
infectatur.

NATALI, Corvine, die mihi dulcior hæc lux,
Qua festus promissa Deis animalia cespes
Exspectat; niveam Reginae cædimus agnam;
Par vellus dabitur pugnanti Gorgone Maura:
Sed procul extensum petulans quatit hostia funem
Tarpeio servata Jovi, frontemque coruscat:
Quippe ferox vitulus templis maturus et aræ,
Spargendusque mero, quem jam pudet ubera matris
Ducere, qui vexat nascenti robora cornu.
Si res ampla domi, similisque affectibus esset,

5

10

Pinguior

Natali die. Romani festum ac fa-
crum præcipuè ducebant natalem
suum diem.

pugnat armata clypeo, in quo effigies
Gorgonis, seu Medusæ.

Cespes. Ara e cespite.

Maura. Gorgones incolebant in-
fulas Atlanticas in mari Africano.
Atlas mons est Mauritanis.

Regina. Junoni, Deorum Reginae,
de qua Virgil. *Æneid.* 1. *Ast ego*
quæ divûm incedo regina.

Tarpeio. Capitolino.

Par vellus. Agna ejusdem velle-
ris et coloris. Diis superis albæ
immolabantur victimæ; nigræ Diis
inferis.

Mero. Vinum inter immolandi
bovis cornua fundebant.

Vexat nascenti robora cornu. Ex
petulantia arbores impetit cornibus
nunc primùm erumpentibus.

Pugnanti Gorgone. Palladi quæ

Hispulla.

Pinguior Hispullâ traheretur taurus, et ipsa
 Mole piger, nec finitimâ nutritus in herba ;
 Læta sed ostendens Clitumni pascua sanguis
 Iret, et a grandi cervix ferienda ministro,
 Cb reditum trepidantis adhuc, horrendaque passi 15
 Nuper, et incolumem sese mirantis amici.
 Nam præter Pelagi casus, et fulguris ictum
 Evasi, densæ cœlum abscondere tenebræ
 Nube unâ, subitusque antennas impulit ignis ;
 Cùm se quisque illo percussum crederet, et mox 20
 Attonitus nullum conferri posse putaret.
 Naufragium velis ardentions. Omnia fiunt
 Talia, tam graviter, si quando poëtica surgit
 Tempestas. Genus ecce aliud discriminis ; audi,
 Et miserere iterum ; quamquam sint cetera sortis 25
 Ejusdem : pars dira quidem, sed cognita multis,
 Et quam votivâ testantur fana tabellâ
 Plurima (pictores quis nescit ab Iside pasci ?)
 Accidit et nostro similis fortuna Catullo :
 Cùm plenus fluctu medius foret alveus, et jam 30
 Alternum puppis latus evertentibus undis

Arboris

Hispulla. Muliere obesa et præ-
 pingui, quam obiter carpit.

Clitumnus. Clitumnus, Italiæ flu-
 vius, pascuis abundans, in quibus
 victimæ vulgo saginabantur.

Evasi. A verbo *evado* ; evasus.

Antennas. Ligna transversa, unde
 vela pendent.

Iside. Isis, Ægyptiorum Dea,
 cujus templum Romæ, plurimis Do-
 nariis celebrari solitum, præsertim a
 peregrinis et naufragis, qui sui nau-
 fragii imaginem ei suspendebant,
 quia ipsa variis, dum viveret, jactata
 fuerat erroribus.

Alveus. Capacitas et fundus navis.

Arboris

Arboris incertæ, nullam prudentia cani
 Rectoris conferret opem; decidere jactu
 Cœpit cum ventis, cupiens evadere: in æquor,
 Fundite quæ mea sunt, dicebat, cuncta Catullus 35
 Præcipitare volens etiam pulcherrima, vestem
 Purpuream teneris quoque Mæcenatibus aptam.
 Atque alias, quarum generosi graminis ipsum
 Infecit natura pecus, sed et egregius fons
 Viribus occultis, et Bæticus adjuvat aër. 40
 Ille nec argenti dubitabat mittere, lances
 Parthenio factas, urnæ cratera capacem,
 Et dignum sitiente Pholo, vel conjuge Fusci.
 Adde et bascaudas, et mille escaria, multum
 Cælati, biberat quo callidus emptor Olynthi. 45
 Sed quis nunc alius, quâ mundi parte, quis audet
 Argento præferre caput, rebusque salutem?
 Non propter vitam faciunt patrimonia quidam,

Sed

Arboris. Navigii ex arboribus confecti.

Decidere. Quasi dirimere litem a ventis et mari sibi illatam, aliquâ pactione.

Mæcenatibus. Erat Mæcenas admodum delicatus et lautitiarum amans.

Atque alias, &c. Ordo verborum est: atque alias vestes, quarum pecus, seu quarum lanam ex ovibus sumptam infecit, id est, tinxit, nativo scilicet colore, natura et indoles graminis excellentis.

Fons. Vel peculiaris quidam fons istius regionis, vel ipse fluvius Bætis,

Bæticus. Bætica, est regio Hispaniæ, sic dicta a fluvio Bæti, quem vocant indigenæ *Guadalquivir*.

Pholo. Pholus e centauris unus, in primis ebriosus.

Conjuge Fusci. Quæ mulier ebriosa.

Bascaudas. Baskets.

Olynthi. Olynthus, Thraciæ urbs olim nobilissima, quam Philippus auro maluit expugnare quàm ferro. Exstant de illa Demosthenis Orationes.

Non propter vitam, &c. Multum avaritiâ adeo excecantur, ut videantur ad hoc nati et vivere, ut opes colligant; eum e contrario non nisi ad vitam opes habendæ sint.

Jactatur.

Sed vitio cæci propter patrimonia vivunt.
 Jactatur rerum utilium pars maxima; sed nec
 Damna lavant: tunc adversis urgentibus, illuc
 Decidit, ut malum ferro summitteret, ac se
 Explicat angustum, discriminis ultima, quando
 Præsidia afferimus, navem factura minorem.
 I nunc? et ventis animam committe; dolato
 Confusus ligno, digitis a morte remotus
 Quatuor, ac septem, si sit latissima tæda.
 Mox cum reticulis, et pane, et ventre lagenæ,
 Adspice sumendas in tempestate secures.
 Sed postquam jacuit planum mare; tempora postquam
 Prospera vectoris, fatumque valentius Euro,
 Ex pelago; postquam Paræ meliora benignâ
 Pensa manu ducunt hilares, et staminis albi
 Lanificæ; modicâ non multò fortior aurâ
 Ventus adest; inopi miserabilis arte cucurrit
 Vestibus extensis, et quod superaverat unum,
 Velo prora suo. Jam deficientibus Austris,

Spes

Jactatur rerum, &c. In mare jactatur a Catullo et Sociis.

Decidit. Quidam legunt *Recidit*. Quasi res eò cecidit.

Se explicat, &c. Se expedit ex angustis, quæ tunc sunt maximæ, quando veniendum ad novissima præsidia, et mutilanda navis est, ut servetur.

Reticulis. Saccos intellige in morem retis factos.

Adspice sumendas. Id est, vide ut cum cibis etiam sumas secures ad ex-

cidendum, si opus est, malum. Alii legunt *Accipe*.

Staminis albi. Paræ in rebus fecundis et lætis dicebantur albam lanam trahere, nigram, in adversis et perditis.

Vestibus extensis. Pro velis, quæ igne cœlesti conflagrant.

Velo prora suo. Quod quidem minimum et *Dolan* vocatur velum ad proram, ut maximum *Arbemo*; *Epidromus* autem quod est ad puppim.

Austris.

Spes vitæ cum sole redit, tum gratus Iulo,
 Atque novercali sedes prælata Lavino,
 Conspicitur sublimis apex, cui candida nomen 70
 Scrofa dedit, lætis Phrygibus mirabile sumen,
 Et numquam visis triginta clara mamillis.
 Tandem intrat positas inclusa per æquora moles,
 Tyrrhenamque Pharon, porrectaque brachia rursus,
 Quæ pelago occurrunt medio, longèque relinquunt 75
 Italiam. Non sic igitur mirabere portus,
 Quos natura dedit: sed truncâ puppe magister
 Interiora petit Baianæ pervia cymbæ.
 Tunc stagnante sinu gaudent ibi vertice raso
 Garrula securi narrare pericula nautæ. 80
 Ite igitur pueri, linguis animisque faventes,

Sertaque

Austris. Ventis meridionalibus, qui sunt vehementiores et tempestatem cient.

Iulo. Iulus Æneæ filius relicto Lavinio, sic dicto a Lavinia, sua noverca et posteriori Æneæ conjugæ, Albam ædificavit in eo loco, ubi Troës invenerant albam porcam triginta fœtus enixam. Virg. lib. 3. Æneid. versu 389, et lib. 8. v. 81.

Lætis Phrygibus. Iulo et sociis Trojanis gaudentibus ob inventam ex vaticinio Suem.

Sumen. Propriè venter suillus, pro tota scrofa sumitur.

Tyrrhenam. Mare Tyrrhenum sive Inferum alluit partem Italiæ occidentalem.

Pharon. Pharus fuit excelsa turris in Alexandrino portu, in qua ignes accensi, eum longè ostendebant. Similem in Ostiensi portu turrim educi Claudius Imperator iussit.

Rursus. Ideò dicit, quia Trajanus aggeres et moles portus Ostiensis, instauraverat ac refecerat.

Vertice raso. Servi libertate donandi radebant caput. Hoc ipsum nautæ faciebant oppressi tempestate, quasi qui liberationem et salutem a Diis exspectarent, quibus crines suos tunc offerebant.

Ite igitur pueri. Inquit Juvenalis ad pueros, ite, parate necessaria ad rem divinam pro reditu Catulli faciendam.

Linguis.

Sertaque delubris, et farra imponite cultris,
 Ac molles ornatè focos, glebamque virentem.
 Jam sequar; et sacro, quod præstat, rite peracto,
 Inde domum repetam, graciles ubi parva coronas 85
 Accipiunt fragili simulacra nitentia cerâ.
 Hic nostrum placabo Jovem, Laribusque paternis
 Thura dabo, atque omnes violæ jactabo colores.
 Cuncta nitent, longos erexit janua ramos,
 Et matutinis operatur festa lucernis. 90
 Nec suspecta tibi sint hæc, Corvine; Catullus,
 Pro cujus reditu tot pono altaria, parvos
 Tres habet heredes. Libet expectare quis ægram,
 Et claudentem oculos gallinam impendat amico
 Tam sterili: verùm hæc nimia est impensa, coturnix 95
 Nulla unquam pro patre cadet: sentire calorem
 Si cœpit locuples Gallita, et Paccius orbi,
 Legitimè fixis vestitur tota tabellis
 Porticus: existunt qui promittant hecatomben,
 Quatenus hîc non sunt nec venales elephantî, 100
 Nec Latio, aut usquam nostro sub fidere talis

Bellua

Linguis faventes. Favete linguis, formula erat in sacris usurpari solita, quâ monebantur qui aderant, ut tacerent, ut bene ominata tantùm verba dicerent.

Farra. Intelligitur mola falsa, hoc est, far, sal, et aqua; quibus ignem, victimam, cultros aspergebant.

Coturnix nulla. Ne vilis quidem avicula impenditur cui sunt filii et heredes.

Pro patre. Pro ciue, qui sit pater, qui liberos habeat.

Gallita et Paccius. Opulenti, filiis carentes.

Legitimè. Adhibitis certis cæremoniis.

Hecatomben. Sacrificium in quo centum boves eodem tempore macantur, *ἑκατόν* centum, *Βοῦς* bos.

Furva.

Bellua concipitur, sed furvâ gente petita
 Arboribus Rutulis, et Turni pascitur agro,
 Cæsaris armentum: nulli servire paratum
 Privato, si quidem Tyrio parere solebant 105
 Annibâli, et nostris Ducibus, Regique Molosso
 Horum maiores, et dorso ferre cohortes
 Partem aliquam belli, et euntem in prælia turmam.
 Nulla igitur mora per Novium, mora nulla per Histrum
 Pacuvium, quin illud ebur ducatur ad aras, 110
 Et cadat ante lares Gallitæ víctima sacra,
 Tantis digna Deis, et captatoribus horum.
 Alter enim, si concedas mactare, vovebit
 De grege fervorum magna, et pulcherrima quæque
 Corpora, vel pueris, et frontibus ancillarum 115
 Imponet vittas: et si qua est nubilis illi
 Iphigenia domi, dabit hanc altaribus, etfi

Non

Furva. Fulca, nigra.
Rutulis. Rutuli veteris Italiæ populus: iis Turnus imperitabat.

Tyrio. Carthaginienſes et Phœnicia et Tyro erant oriundi.

Regi Molosso. Molossia, pars est Epiri in Græcia. Ibi regnavit Pyrrhus, qui suscepto contra Romanos bello, elephantis princeps in Italia usus fuit. Justinus, lib. 18.

Nulla igitur mora, &c. Nihil ergo retardaret Novium et Pacuvium captatores, &c.

Illud ebur. Illi elephantis. Eorum dentes, ebur ipsum sunt.

Deis. Gallitæ Penatibus, ut ex-

posui et vel ipsis Paccio et Gallitæ, qui, tamquam Dii quidam summi, coluntur a captatoribus.

Alter. Pacuvius scilicet, unus e duobus quos appellavit modò, captatoribus.

Vittas. Tæneas quasdam, quibus ornabantur hostiarum capita.

Iphigenia. Filia fuit Agamemnonis. Cùm Græcorum classis hæreret in Aulide, Græciæ portu, ventis adversis ne solveret prohibita: consuluit oraculum Agamemnon. Responsum est, immisso a Diana fuisse ventos adversos, iratâ quòd sacram ipsi cervam Græci venantes peremissent:

Non speret tragicæ furtiva piacula cervæ.

Laudo meum civem, nec comparo testamento

Mille rates : nam si Libitinam evaserit æger,

120

Dessebit tabulas inclusus carcere nassæ,

Post meritum sanè mirandum, atque omnia soli

Forfan Pacuvio breviter dabit : ille superbus

Incedet victis rivalibus. Ergo vides, quàm

Grande operæ pretium faciat jugulata Mycenis.

125

Vivat Pacuvius, quæso, vel Nestora totum !

Possideat, quantum rapuit Nero, montibus aurum

Exæquet ; nec amet quemquam, nec ametur ab ullo.

missent : placari non posse Deam, nisi mactaretur Iphigenia : illam pater destinavit aræ, cùmque mactanda foret, Diana cervam ejus loco supposuit.

Piacula. Significat ea vox in hoc loco sacrificium, seu victimam quâ piatur crimen.

Mille rates. Classis Græcorum mille navium erat.

Libitinam. Deam funerum præsidem. Pro morte sumitur.

Mycenis. Iphigenia, filia Agamemnonis Regis Mycenarum, in Peloponneso. Ibi Vates intelligit filiam captatoris, et in eadem allegoria pergit.

Nestora. Nestor Dux Græcorum, tres ætates hominum vixisse fertur.

S A T I R A XIII.

A R G U M E N T U M.

Amicum suum Calvinum, mœrentem quòd sibi non redderentur decem sestertia ab eo apud quem illa deposuerat, consolatur. Nonnulla subjicit de pœnis improborum et sceleratæ conscientiae cruciatu.

EXEMPLO quòdcumque malo committitur, ipsi
 Displicet auctori. Prima est hæc ultio, quòd se
 Judice, nemo nocens absolvitur; improba quamvis
 Gratia fallacis Prætoris vicerit urnam.
 Quid sentire putas omnes, Calvine, recenti
 De scelere et fidei violatæ crimine? Sed nec
 Tam tenuis census tibi contigit, ut mediocris
 Jacturæ te mergat onus: nec rara videmus
 Quæ puteris; casus multis hic cognitus, ac jam
 Tritus, et e medio Fortunæ ductus acervo.
 Ponamus nimios gemitus, flagrantior æquo
 Non debet dolor esse viri, nec vulnere major.
 Tu quamvis levium minimam, exiguamque malorum

Particulam

Exemplo malo. Id est, pravè, sceleratè, quæ vitiosæ sunt exemplum ferè, quod alii sequantur, præbent. *Urnæ Prætoris.* Judicum sententiæ in tabellis scriptæ conjici solent.

bant in urnam, aut capsulam, unde illas educens Prætor et recognoscens, damnatum aliquem aut absolutum pronunciabat. Prætor enim judicis vulgò præerat.

Fonteio.

Particulam vix ferre potes, spumantibus ardens
 Visceribus, sacrum tibi quod non reddat amicus 15
 Deposita. Stupet hæc, qui jam post terga reliquit
 Sexaginta annos, Fonteio Consule, natus?
 An nihil in melius tot rerum proficis usu?
 Magna quidem, sacris quæ dat præcepta libellis,
 Victrix Fortunæ sapientia. *Dicimus autem* 20
Hos quoque felices, qui ferre incommoda vitæ,
Nec jactare jugum vitæ didicere magistrâ.
 Quæ tam festa dies, ut cesset proderè furem,
 Perfidiam, fraudes, atque omni ex crimine lucrum
 Quæsitum, et partos gladio, vel pyxide nummos? 25
Rari quippe boni: numero vix sunt totidem, quot
 Thebarum portæ, vel divitis ostia Nili.
 Nona ætas agitur, pejoraque secula ferri

Temporibus;

Fonteio. Consularum gessit anno
 U. C. 812, Neronis 5, a quo tem-
 pore annus sexagesimus incidit in
 annum Adriani tertium, U. C. 872.

Victrix Fortunæ sapientia. Demo-
 critus Fortunæ minaci mandat la-
 queum, mediumque ostendit unguem.

Jactare jugum. Metaphora duci-
 tur a bobus, qui aratro subditi et op-
 pressi jugum detractant excutiuntque.

Pyxide. Pyxis est theca e buxo,
 quod ex lignum insigni duritie, atque
 adeò servandis venenis idoneum.

Rari quippe boni. Juvenalis ad
 Sapientum numerum alludit. Hi
 septem fuere, sicut septem Nili ostia,
 et septem Thebarum portæ.

Thebarum. Thebæ civitas erat
 Bæotiarum, in Grecia, septem portas
 habens.

Divitis ostia Nili. Nilus Ægypti
 fluvius septem ostiis in mare devol-
 vitur: *divites* appellatur, quia com-
 mercio ditat Ægyptum, et felici
 etiam limo, quo, exundans certis
 mensibus, sæcundat arva.

Nona ætas. Latini quatuor mundi
 ætates numerabant; auream, argenteam,
 æream et ferream Græci octo pone-
 bant; auream, argenteam, electream,
 æream, cupream, stanneam, plumbeam,
 ferream. Nonam addit Juvenalis
 prioribus pejorem. Sunt qui legant,
 nunc ætas agitur.

Fessitium.

Temporibus; quorum sceleri non invenit ipsa
Nomen, et a nullo posuit Natura metallo.

30

Nos hominum, divumque fidem clamore ciemus,
Quanto Fessidium laudat vocalis agentem

Sportula. Dic senior bullâ dignissime, nescis

Quas habeat veneres aliena pecunia? nescis

Quem tua simplicitas risum vulgo moveat, cum

35

Exigis a quoquam ne pejeret, et putet ullis

Esse aliquod numen templis, aræque rubenti?

Quondam hoc indigenæ vivebant more, priusquam

Sumeret agræstem, posito diademate, falcem

Saturnus fugiens: tunc cum virguncula Juno,

40

Et privatus adhuc Idæis Juppiter antris.

Nulla super nubes convivla cælicolarum,

Nec puer Iliacus, formosa nec Herculis uxor

Ad cyathos, et jam siccato nectare tergens

Brachia Vulcanus Liparæâ nigra tabernâ.

45

Prandebat sibi quisque Deus, nec turba Deorum

Talis, ut est hodie, contentaque sidera paucis

Numinibus,

Fessidium. Causidicum imperitum, qui pecuniâ clientes conducebat, ut sibi peroranti plaudebant.

Idæis. Idæ mons est Cretæ, ubi Jupiter educatus.

Bulla. Erat bulla orbiculus vel corculum auræum.

Iliacus. Trojæ filius Trois, Regis Ilii, seu Trojæ.

Esse aliquod numen. Quasi dicat, imperiti duntaxat jam verentur Deos perjuriarum vindices.

Herculis uxor. Hebe Jovis ac Junonis filia. Juventutis præses Dea; nupta Herculi.

Indigenæ. Sic vocantur, qui eam regionem in qua sunt nati incolunt.

Nectare. Nectar, Deorum potus erat: ambrosia, cibus.

Fugiens. Jovem filium, a quo pulsus cælo et solio est.

Vulcanus. Deus, ignis præses, Jovis et Junonis filius. Vide App. c. 4.

Numinibus, miserum urgebant Atlanta minori
 Pondere : nondum aliquis fortitus triste profundum
 Imperium, aut Siculâ torvus cum conjuge Pluto :
 Nec rota, nec Furia, nec saxum, aut vulturis atris
 Poena sed infernis hilares sine Regibus umbræ.
 Improbis illo fuit admirabilis ævo.

50

Credebant hoc grande nefas, et morte piandum,
 Si juvenis vetulo non affurrexerat, et si
 Barbato cuicumque puer, licet ipse videret
 Plura domi fraga, et majores glandis acervos.
 Tam venerabile erat præcedere quatuor annis,
 Primaque par adeo sacra lanugo senectæ.

55

Nunc si depositum non inficietur, amicus,
 Si reddat veterem cum tota ærugine follem,
 Prodigiosa fides, et Thuscis digna libellis,

60

Quæque

Sicula conjuge. Proserpina, Cereris filia, quam rapuisse Pluto dicitur, in Ætna, monte Siciliæ.

Rota. Ixionis, qui cum temerare Junonem tentasset, a Jove detrusus est ad inferos, et affixus rotæ, quæ semper circumagitur.

Furie. Alceto, Megæra, Tisiphone, Noctis et Acherontis filia: quibus conscientia stimuli significantur.

Saxum. Sisyphus, Æoli filius, cum Atticam latrocinii infestam haberet, a Theseo interfectus est. Hunc Poëtæ fabulantur eo supplicii genere plecti apud inferos, ut saxum ingens in montis verticem cogatur provolvere quod cum ad summum

cacumen extulit, repetè deorsum relabitur. Virgil. Æneid 6. v. 616.

Vulturis. Tityus, terræ, ut Poëtæ narrant, filius, cum Latonam de stupro interpellasset, Jovis fulmine dejectus in tartarum, ibi per novem porrectus jugera, jecur semper renascens vulturi exedendum præbet. Eadem poenâ Prometheum multatum fingunt, quod ignem e cælo suffuratus esset.

Fraga. Tunc glandes, et fructus alii, hominum cibus et opes erant.

Follem. Saccum plenum, instar folliis intumescens.

Thuscis. Thuscia five Hetruria, Tuscany, est pars Italiae supra Romanum

Quæque coronatâ lustrari debeat agnâ.
 Egregium sanctumque virum si cerno, bimembri
 Hoc monstrum puero, vel mirandis sub aratro 65
 Piscibus inventis, et fœtæ comparo mulæ:
 Sollicitus, tamquam lapides effuderit imber,
 Atque examen apum longâ confederit uvâ
 Culmine delubri, tamquam in mare fluxerit amnis
 Gurgitibus miris, et lactis vortice torrens. 70
 Intercepta decem quereris sestertia fraude
 Sacrilegâ: quid si bis centum perdidit alter
 Hoc arcana modo? majorem tertius illâ
 Summam, quam patulæ vix ceperat angulus arcæ?
 Tam facile et pronum est superos contemnere testes, 75
 Si mortalis idem nemo sciat. Adspice quantâ
 Voce neget, quæ sit victi constantia vultûs.
 Per solis radios, Tarpeiaque fulmina jurat,
 Et Martis frameam, et Cirrhæi spicula vatis:

javelin
 Per

manum agrum. Auguriorum olim
 et haruspicinæ peritissima.

Dignâ libellis. Vel, ut in iis scri-
 batur ad posteritatis memoriam, vel,
 ut ex eorum præscripto ac formulis
 expiatur.

Lustrari. Expiari. Si quid ac-
 cidisset portenti, solebant immolare
 victimas, ut iram Deorum, quam
 significare monstra videbantur, aver-
 terent. Coronas autem floreâs vic-
 timis imponere moris erat.

Mulæ. Steriles vulgò mulæ
 sunt.

Examen apum. Portenti loco ha-
 bebatur si apes in templum aut do-
 mum aliquam convolassent, in pen-
 dentis uvæ speciem inter se glome-
 ratæ. Virg. Georg. 4. v. 557. Æn.
 7. v. 65.

Decem sestertia. Sunt libræ Tu-
 ronicæ 1000.

Arcana. Arcanæ fidei creditâ,
 sine ullis testibus.

Frameam. Ensem, vel hastam.

Cirrhæi. Cyrtha oppidum Phœci-
 dis, ad radicem montis Parnassi, ubi
 Apollo præcipuè colebatur.

Per calamos venatricis, pharetramque puellæ, 80
 Perque tuum, pater Ægei Neptune, tridentem:
 Addit et Herculeos arcus, hastamque Minervæ,
 Quidquid habent telorum armamentaria cœli. *Sat*
 Si vero et pater est: Comedam, inquit, flebile nati
 Sinciput elixi, Pharioque madentis aceto. 85
 Sunt in Fortunæ qui casibus omnia ponant,
 Et nullo credant mundum rectore moveri,
 Naturâ volvente vices, et lucis, et anni;
 Atque ideo intrepidi quæcumque altaria tangunt.
 Est alius metuens ne crimen poena sequatur: 90
 Hic putat esse Deos, et pejerat; atque ita secum:
 Decernat quodcumque volet de corpore nostro
 Isis, et irato feriat mea lumina fistro,
 Dummodo vel cæcus teneam, quos abnego, nummos.
 Et phthisis, et vomicæ putres, et dimidium crus 95
 Sunt tanti. Pauper locupletem optare podagram
 Nec dubitet Ladas, si non eget Anticyrâ, nec

Archigene.

Ægei. Mare Ægeum, est pars maris Mediterranei, inter Græciam et Asiam minorem.

Herculeos arcus. Habebat Hercules sagittas Hydræ cruore tinctas, eratque in fatis, sine iis expugnari Trojam non posse.

Sinciput. Pars capitis anterior: occiput, posterior est.

Aceto. Acetum Ægyptium laudabatur.

Sistro. Sistrum, est instrumentum quoddam musicum, instar fistulæ, at

tinnuli crepitaculi, quo Ægyptii maximè utebantur in sacris lîdis.

Phthisis. Tabes lenta, qua corpus sensim exeditur.

Vomicæ. Sunt ulcera interiora, apostemata.

Ladas. Histrio quidam tunc notus, aut scurra, miræ pernicitatis. De illo vide Martialem a nobis editum, p. 141, lib. 2. epig. 62.

Anticyra. Insula quædam Læconizæ adjacens ubi nascitur prestans elleborum, quâ herbâ seu frutice, curantur

Archigene. Quid enim velocis gloria plantæ
Præstat, et esuriens Pisææ ramus olivæ?

Ut sit magna, tamen certè lenta ira Deorum est.

100

Si curant igitur cunctos punire nocentes,

Quando ad me venient? sed et exorabile numen

Fortasse experiar, solet his ignoscere: multi

Committunt eadem diverso crimina fato,

Ille crucem sceleris pretium tulit, hic diadema.

105

Sic animum diræ trepidum formidine culpæ

Confirmant. Tunc te sacra ad delubra vocantem

Præcedit, trahere immo ultrò, ac vexare paratus,

Nam cum magna malæ superest audacia causæ,

Creditur a multis fiducia. Mimum agit ille,

110

Urbani qualem fugitivus scurræ Catulli.

Tu miser exclamas, ut Stentora vincere possis,

Vel potius quantum gradivus Homericus: audis

Juppiter

curantur infani ac furiosi. Egere
elleboro, sive Anticyrâ, est insanire.

Fugitivus. Sic vocabantur servi
nequam.

Archigens. Medico tunc nobili et
perito ad venam in media fronte
scindendam, quo deliri et furiosi sa-
nantur.

Catulli. Comœdiam ille scripserat,
in qua herus quidam fugitivum man-
cipium repetebat. Negabat servus
impudens, se umquam ejus fuisse, et
herum ad aras juraturus sponte per-
trahebat.

Quid enim velocis, &c. Quid prodest
agilitate pedum valere, ut nobilis ille
cursor Ladas, si pariter ut ipse postea
fis inops.

Stentora. Stentor Græcus, apud
Homerum, miles, tantum valebat
voce, quantum alii quinquaginta.

Pisææ. Pifa, urbs Græciæ fuit
in Peloponneso. Non procul ab ea
urbe celebrabantur quinto quoque
anno certamina Olympica: in qui-
bus ii, qui cursu vicerant, olivæ foliis
coronabantur.

Gradivus. Martem affirmat idem
Homerus vulneratum a Diomede,
tantum clamorem edidisse quantum
ederent hominum decem millia.
Illiad. 5.

Juppiter hæc, nec labra moves, cùm mittere vocem

Debueras vel marmoreus, vel aheneus? aut cur

115

In carbone tuo chartâ pia thura solutâ

Ponimus, et sectum vituli jecur, albaque porci

Omenta? Ut video nullum discrimen habendum est

Effigies inter vestras, statuamque Bathylli.

Accipe quæ contrâ valeat solatia ferre,

120

Et qui nec Cynicos, nec Stoïca dogmata legit

A Cynicis tunicâ distantia; non Epicurum

Suspicit exigui lætum plantaribus horti.

Curentur dubii medicis majoribus ægri,

Tu venam vel discipulo committe Philippi.

125

Si nullum in terris tam detestabile factum

Ostendis,

Charta soluta. Aperto papyraceo
thuris involucri.

Bathylli. Citharædum illum fuisse
aiunt, et mimum, statuâ donatum a
Polycrate Samiorum Rege.

Cynicos. Cynicus κυνικός, Græca
vox idem significans ac caninus. Id
nominis inditum fuit Philosophis
quibusdam Græcis, qui canum in-
flar, omnes allatrabant, impudenti
mordacitate. Illorum princeps An-
tisthenes, Socratis discipulus.

A Cynicis, &c. Ait Philosophiam
Stoicorum a Cynicorum effatis dis-
crepare tantùm penes tunicam, et
pallium, quia cùm utrique summum
bonum in virtute statuerent, et eadem
fere in aliis sentirent. Cynici erant
solo induti pallio, cum interula le-
viori duntaxat aut subligaculo:

Stoïci ad pallium tunicam addebant,
quæ vestis est interior et crassior,
totum corpus obtegens.

Epicurum. Philosophum Græcum,
a quo summum bonum in voluptate
ponebatur, sive in doloris immuni-
tate ita ut corpus esset sanum, ani-
mus perturbatione omni careret. O-
leribus viciitasse, ac primus hortos
Athenis intra urbem habuisse fer-
tur.

Curentur, &c. Comparat homines
graviori aliquo affectos damno cum
ægotis gravi morbo laborantibus,
Calvinum cum aliis levius pericli-
tantibus.

Venam. Incidendam, aperiendam.

Philippi. Medici fortasse non pe-
ritissimi, quo imperitiores fuisse ip-
sius discipulos credibile est.

Super-

Ostendis, taceo, nec pugnīs cedere pectus
 Te vero, nec planā faciem contundere palmā :
 Quandoquidem accepto claudenda est janua damno,
 Et majore domūs gemitu, majore tumultu 130
 Planguntur nummi, quā funera. Nemo dolorem
 Fingit in hoc casu, vestem diducere summam
 Contentus, vexare oculos humore coacto :
 Ploratur lacrymis amissa pecunia veris.
 Sed si cuncta vides simili fora plena querelā ; 135
 Si decies lectis diversa in parte tabellis,
 Vana supervacui dicunt chirographa ligni,
 Arguit ipsorum quos littera, gemmaque princeps
 Sardonychum, oculis quæ custoditur eburnis ;
 Te nunc delicias extra communia censes 140
 Ponendum, quia tu gallinæ filius albæ,
 Nos viles pulli nati infelicibus ovis.
 Rem pateris modicam, et mediocri bile ferendam,
 Si flectas oculos majora ad crimina : confer
 Conductum latronem, incendia sulphure cœpta, 145
 Atque dolo, primos cū janua colligit ignes.
 Confer et hos veteris qui tollunt grandia templi

Pocula

Supervacui. Falsi; adulterini, inutilis ad fidem faciendam.

Ligni. Syngraphæ, cautionis. Scribebant in tabellis ligneis, cerâ obductis.

Sardonychus. Dicitur etiam Sardonyx et sardonyche.

Princeps gemma. Quia ut plurimum iis erat annulis inserta, quos

adhibebant ad obsignanda instrumenta litium.

Loculis. Annulos, quibus ad obsignandas tabellas utebantur, servabant in thecis elegantioribus.

Gallinæ, &c. Adagium illud jactatur in homines beatulos et delicatos.

Albæ. Color albus prosperis rebus: niger, adversis tribuitur.

Castore.

Pocula adorandæ rubiginis, et populorum
 Dona, vel antiquo positas a Rege coronas,
 Hæc ibi si non sunt, minor exstat sacrilegus, qui 150
 Radat inaurati femur Herculis, et faciem ipsam
 Neptuni, qui bracteolam de Castore ducat:
 An dubitet, solitus totum conflare Tonantem?
 Confer et artifices mercatoremque veneni,
 Et deducendum corio bovis in mare, cum quo 155
 Clauditur adversis innoxia simia fati,
 Hæc quota pars scelerum, quæ custos Gallicus urbis
 Usque a Lucifero, donec lux occidat, audit?
 Humani generis mores tibi nosse volenti
 Sufficit una domus; paucos consume dies, et 160
 Dicere te miserum, postquam illinc veneris, aude.
 Quis tumidum guttur miratur in Alpibus? aut quis
 In Meroë crasso majorem infante mamillam?
 Cæcula quis stupuit Germani lumina, flavam
 Cæsariem, et madido torquentem cornua cirro? 165
 Nempe quodd hæc illis natura est omnibus una.

Ad

Castore. Castor fuit Pel'usii frater,
 Jovis et Ledaæ filius. Ipse et frater
 alternis mori et vivere dicebantur.

Et deducendum, &c. Hoc erat sta-
 tutum in parricidas a Romanis sup-
 plicium, ut in mare abjicerentur in-
 suti in culeum, sive saccum e corio
 confectum, cum gallo, cane, simia et
 serpente.

Adversis fati. Quis mori jubetur
 cum nocente, licet sit innocens,

Sufficit una domus. Nempe Rutulii
 Gallici domus; in quam ad jus rei
 omnes confluant.

Alpibus. Alpes montes altis-
 simi. Ibi homines ferè stru-
 mosi, propter pruinas et cæli gra-
 vitatem.

Meroë. Nili est insula.

Cornua. Cincinnos, instar cor-
 nuum, recurvos.

Thracum.

Ad subitas Thracum volucres, nubemque sonoram
 Pygmæus parvis currit bellator in armis;
 Mox impar hosti, raptusque per aëra curvis
 Unguibus a sæva fertur grue, Si videas hoc
 Gentibus in nostris risu quatiare; sed illic,
 Quamquam eadem assidue spectentur prælia, ridet
 Nemo, ubi tota cohors pede non est altior uno.

179

Nullane perjuri capitis, fraudisque nefandæ
 Pœna erit? Abreptum crede hunc graviore catenâ
 Protinus, et nostro (quid plus velit ira?) necari
 Arbitrio. Manet illa tamen jactura, nec umquam
 Deposita tibi sospes erit; sed corpore trunco
 Invidiosa dabit minimus solatia sanguis.

175

At vindicta bonum vitâ jucundius ipsâ.
 Nempe hoc indocti, quorum præcordia nullis
 Interdum, aut levibus videas flagrantia causis;
 Quantulacumque adeo est occasio, sufficit iræ.
 Chrysippus non dicet idem, nec mite Thaletis
 Ingenium, dulcique senex vicinus Hymetto,
 Qui partem acceptæ sæva inter vincla cicutæ,
 Accusatori nollet dare. Plurima felix

180

185

Paulatim

Thracum. Thracia Europæ pars
 ad septentrionem, supra Macedo-
 niam. Gruibus abundare fertur.
 Eam incoluere olim pygmæi, teste
 Plinio lib. 4. cap. 11; sed a gruibus
 fugati sunt.

Thaletis. Thales, unus e septem
 Græciæ Sapientibus.

Senex, &c. Socrates Athenis or-

tus, quæ civitas non abest procul
 Hymetto monte, mellis feraci. Hunc
 tamquam de superis parum piè sen-
 tientem accusavit Anytus Atheni-
 ensis. Condemnato propinatum est
 venenum e cicutâ, succo frigidissimo
 confectum.

Accusatori nollet dare, &c. Socrates
 proditiōis accusatus in vincula est
 conjectus

Paulatim vitia, atque errores exuit omnes
 Prima docens rectum sapientia : quippe minuti
 Semper, et infirmi est animi, exiguique voluptas 190
 Ultio. Continud sic collige, quod vindicta
 Nemo magis gaudet, quam fœmina. Cur tamen hos tu
 Evalisse putes quos diri conscia facti
 Mens habet attonitos, et surdo verberare cædit,
 Occultum quatiente animo tortore flagellum? 195
 Pœna autem vehemens, ac multo fœvior illis,
 Quas et Cæditius gravis invenit, aut Rhadamanthus,
 Nocte dieque suum gestare in pectore testem.
 Spartano cuidam respondit Pythia vates,
 Haud impunitum quondam fore, quod dubitaret 200
 Deposita retinere, et fraudem jure tueri
 Jurando ; quærebat enim quæ numinis esset
 Mens, et an hoc illi facinus suaderet Apollo.
 Redidit ergo metu non moribus, et tamen omnem

Vocem

conjectus cum accusatore : huic verò oblati veneni partem petenti dare noluit ille. Socratis autem accusatores tres fuere ; scilicet Anytus, Melitus, Lycon. De his aiebat ille : Possunt quidem me occidere, non autem lædere. Quia nimirum nemo leditur nisi a seipso.

Cæditius. Judex eâ tempestate atrox et severus.

Rhadamanthus. Judex umbrarum apud inferos cum Minoë et Æaco.

Spartano. Lacedæmon, urbs Pe-

loponnesi primaria, dicta fuit quoque Sparta.

Cuidam. Glaucum appellat Herodotus, et apud eum depositam ab amico Milefio pecuniam fuisse docet.

Pythia. Sic vocabatur *fatidica*, sacerdos templi Delplici. Apollo ipse *Pythius* dicebatur a serpente Pythone, quem interemerat. Porro illa domicilium habebat in spelunca profunda, ore angusto, in cujus aditu locatum tripodem inscendens, divinationes

Vocem adyti dignam templo, veramque probavit 205
 Exstinctus totâ pariter cum prole, domoque,
 Et quamvis longâ deductis gente propinquis.
 Has patitur pœnas peccandi sola voluntas.
 Nam scelus intra se tacitum qui cogitat ullum,
 Facti crimen habet. Cedo, si conata peregit? 210
 Perpetua anxietas, nec mensæ tempore cessat,
 Faucibus ut morbo siccis, interque molares
 Difficili crescente cibo: sed vina misellus
 Exspuit; Albani veteris pretiosa senectus
 Displicet; ostendas melius, densissima ruga 215
 Cogitur in frontem, velut acri ducta Falerno.
 Nocte brevem si fortè indulsit cura soporem,
 Et toto versata toro jam membra quiescunt:
 Continud templum, et violati numinis aras,
 Et (quod præcipuis mentem sudoribus urget,) 220
 Te videt in somnis, tua sacra, et major imago
 Humanâ, turbat pavidum, cogitque fateri.
 Hi sunt qui trepidant, et ad omnia fulgura pallent,
 Cùm tonat, exanimes primo quoque murmure cœli,
 Non quasi fortuitus, nec ventorum rabie; sed 225

Iratus

nationes afflabatur spiritu, indeque
 responsa reddebat.

Albani. Prope Albam Latii ur-
 bem, vinum natum, licet optimum,

Adyti. Adytum, locus est templi
 secretior, quo profanis adire nefas.

ei non sapit.

Sacra. Minitans, terribilis.

Gento. Sumitur interdum ea vox
 pro familia et genere: latius tamen,
 quàm familia, et domus, patet.

Fortuitus. Ex opinione Epicure-
 orum, qui expunctâ divinâ provi-
 dentiâ, casui et fortunæ omnia tri-

Molares. Dentes majores, qui
 cibos commolunt.

buebant.

Rupem

188 D. JUNII JUVENALIS

Inaus cadat in terras, et vindicet ignis.
 Illa nihil nocuit, cupâ graviore timetur
 Proxima tempestas, velut hoc dilata sereno.
 Præterea lateris vigili cum febre dolorem
 Si cœpere pati, missum ad sua corpora morbum 230
 In festo credunt a numine; saxa Deorum
 Hæc et tela putant; pecudem spondere facello
 Balantem, et Laribus cristam promittere galli
 Non audent: quid enim sperare nocentibus ægris
 Concessum? vel quæ non dignior hostia vitâ? 235
 Mobilis, et varia est semper natura malorum,
 Cùm scelus admittunt, superest constantia: quid fas
 Atque nefas, tandem incipiunt sentire, peractis
 Criminibus: tamen ad mors natura recurrit
 Damuatos, fixa et mutari nescia. Nam quis 240
 Peccandi finem posuit sibi? quando recepit
 Ejectum semel attritâ de fronte ruborem?
 Quisnam hominum est, quem tu contentum videris uno
 Flagitio? Dabit in laqueum vestigia noster
 Perfidus, et nigri patietur carceris uncum, 245
 Aut maris Ægei rupem, scopulosque frequentes
 Exsilibus magnis: poenâ gaudebis amarâ
 Nominis inuisi, tandemque fatebere latus
 Nec furdum, nec Tiresiam quemquam esse Deorum. *mon*

Rupem scopulosque. Ad scopulosas *Tiresiam.* Tiresias, vates Thebanus
 istas insulas, in quibus exulant in- quem oculis orbatum ab irâta Ju-
 liores rei bene multi, procul hinc de- none, Jupiter concessâ divinandi fa-
 portabitur. cultate, solatus est.

SATIRA

S A T I R A XIV.

A R G U M E N T U M.

Quàm sanctè pueri sint educandi. Avaritiæ fœditas.

PLURIMA sunt, Fuscine, et famâ digna sinistra,
 Et nitidis maculam ac rugam figentia rebus,
 Quæ monstrant ipsi pueris, traduntque parentes.
 Si damnosa senem juvat alea, ludit et heres
 Bullatus, parvoque eadem movet arma fritillo.
 Nec de se melius cuiquam sperare propinquo
 Concedit juvenis, qui radere tubera terræ,
 Boletum condire, et eodem jure natantes
 Mergere ficedulas didicit, nebulone parente,
 Et canâ monstrante gulâ. Cùm septimus annus
 Transierit puero, nondum omni dente renato,
 Barbatos licet admoveas mille inde magistros,
 Hinc totidem, cupiet lauto cœnare paratu
 Semper, et a magna non degenerare culina.

Mitem

Eadem arma. Talos, tesseras.

Fritillo. A Dice Box.

Tubera radere. Accomoder des
trufes.

Boletum. A Mushroom.

Jure. Condimento, pulmento.

Ficedulas. A Becafigo, Ortolan
or Whaet-ear.Renato. Infantibus excidunt dentes
anno septimo, et coruti in locum alii
succrescunt.

Barbati. Sapientes, Philosophes.

Mitem

Mitem animum, et mores modicis erroribus æquos 15
 Præcipit, atque animas servorum, et corpora nostrâ
 Materiâ constare putat, paribusque elementis?
 An sævire docet Rutilus, qui gaudet acerbo
 Plagarum strepitu, et nullam Sirena flagellis
 Comparat, Antiphates trepidi laris, ac Polyphemus? 20
 Tum felix quoties aliquis tortore vocato
 Uritur ardenti duo propter lintea ferro.
Sic natura jubet: velocius et citius nos
Corrumpunt vitiorum exempla domestica, magnis
Cum subeunt animos auctoribus. Unus, et alter 25
 Forsitan hæc spernant juvenes, quibus arte benignâ,
 Et meliore luto finxit præcordia Titan;
 Sed reliquos fugienda patrum vestigia ducunt,
 Et monstrata diu veteris trahit orbita culpæ.
Abstineas igitur damnandis: hujus enim vel 30
 Una potens ratio est, ne crimina nostra sequantur
 Ex nobis geniti: quoniam dociles imitandis

Turpibus,

Mores modicis erroribus æquos.
 Horatius, lib. 1. sat. 3. *Nam vitiis*
nemo sine nascitur, optimus ille est, qui
minimis urgetur.

Sirena. Monstra quædam Sirenæ
 fuere, sæmineo vultu, alis et pedibus
 volucrum instructæ, ita quippe in
 veteribus nummis pictæ cernuntur.
 Dicebantur pellaci cantu vectores in
 scopulos pertrahere.

Antiphates. Rex Lestrigonum in
 Italia, homines devorare solitus, ut
 fusè Homerus narrat Libro Odyf-
 seæ 10.

Polyphemus. Virg. lib. 3. *Æneid.*
 620.

Titan. Prometheus Japeti, uniús
 e Titanibus, filius, hominum corpora
 e luto finxisse dicitur, et igne, quem
 e solis curru surripuerat, eadem ani-
 masse. Poteest et *ipse sol* intelligi,
 qui *Titan* a Poëtis appellatur, quique
 ad corporum temperationem non
 parum confert.

Orbita. Propriè significat *fulcum*
 et *vestigium rotæ*, humi impressum a
 prætereunte curru.

Quæ-

Tarpibus, ac pravis omnes sumus; et Catilinam
 Quocumque in populo videas, quocumque sub axe:
 Sed nec Brutus erit, Bruti nec avunculus usquam. 35
 Nil dictu foedum, visuque hæc lumina tangat:
 Maxima debetur puero reverentia: si quid
 Turpe paras, nec tu pueri contempseris annos;
 Sed peccaturo obsistat tibi filius infans.
 Nam si quid dignum Censoris fecerit irâ, 40
 Quandoque et similem tibi se non corpore tantum,
 Nec vultu dederit, morum quoque filius; et cum
 Omnia deterius tua per vestigia peccet,
 Corripies nimirum, et castigabis acerbo
 Clamore, ac post hæc tabulas mutare parabis. 45
 Unde tibi frontem libertatemque parentis,
 Cum facias pejora senex, vacuumque cerebro
 Jam pridem caput hoc ventosa cucurbita quærat?
 Hospite venturo cessabit nemo tuorum:
 Verre pavimentum, nitidas ostende columnas, 50
 Arida cum totâ descendat aranea telâ;
 Hic lavet argentum, vasa aspera tergeat alter:
 Vox domini fremit instantis, virgamque tenentis.
 Ergo miser trepidas, ne stercore foeda canino

Atria

<p><i>Quocumque sub axe.</i> Sub qualibet cæli parte.</p> <p><i>Bruti avunculus.</i> Cato.</p> <p><i>Censoris.</i> Censores præerant mo- ribus emendans.</p> <p><i>Vacuum cerebro.</i> Sapientiâ desti- tutum.</p> <p><i>Cucurbita.</i> Ut hic sumitur est</p>	<p>vitreum, corneum, aut æneum vas, instar minoris cucurbitæ (huc fruc- tum vocant a Gourd or a Pum- kin) in quod ignis immittitur et tum admovetur cuti ad exprimendum sanguinem vitiosum: a cupping Glafs. Ventosa hic dicitur, id est, inanis, cava,</p>
--	---

Semodio

Atria displiceant oculis venientis amici, 83
 Ne perfusa luto sit porticus; et tamen uno
 Semodio scobis hæc emendat servulus unus. *Sanctus*
 Illud non agitas, ut sanctam filius omni
 Adspiciat sine labe domum, vitioque carentem?
 Gratum est, quod patriæ civem, populoque dedisti, 86
 Si facis, ut patriæ sit idoneus, utilis agris,
 Utilis et bellorum, et pacis rebus agendis.
 Plurimum enim intererit quibus artibus, et quibus hunc tu
 Moribus instituas. Serpente Ciconia pullos
 Nutrit, et inventâ per devia rura lacertâ: 89
 Illi eadem sumptis quærun animalia pennis.
 Vultur jumento, et canibus, crucibusque relictis
 Ad scæth properat, partemque cadaveris affert:
 Hinc est ergo cibus magni quoque vulturis, et se
 Pascantis, propriâ cum jam facit arbore nidos. 96
 Sed leporem, aut capream, famulæ Jovis et generosæ
 In saltu venantur aves; tunc præda cubili
 Ponitur: inde autem, cum se matura levabit
 Progenies stimulante fame, festinat ad illam
 Quam primùm prædam rupto gustaverat ovo. *Juv.* 99
 Ædificator erat Centronius, et modò curvo
 Littore Caietæ, summâ nunc Tiburis arce,
 Nunc Prænestinis in montibus, alta parabat

Culmina

Semodio scobis. Scobs, vel scobis,

Dust. Semodius, half a bushel.

Caietæ. Urbs est Italiæ, in littore
maris Tyrrheni. Virgil. lib. 7.

Æneid. v. 2.

Prænestinis. Prænestæ urbs Latii;

nunc *Palestrina*. Narrat Gellius, lib.

16. cap. 13. effragitantibus Prænes-

tinis, e colonia factum municipium a

Græcin

Culmina villarum, Græcis, longéque petitis
 Marmoribus, vincens Fortunæ, atque Herculis ædem. 80
 Dum sic ergo habitat Centronius, imminuit rem,
 Fregit opes, nec parva tamen mensura relictæ
 Partis erat; totam hanc turbavit filius amens,
 Dum meliore novas attollit marmore villas.

Quidam fortiti metuentem sabbata patrem, 85
 Nil præter nubes, et cæli numen adorant,
 Nec distare putant humanâ carne fuillam:
 Romanas autem soliti contemnere leges,
 Judaicum ediscunt, et servant, ac metuunt jus,
 Tradidit arcano quodcumque volumine Moses. 90
 Sed pater in causa, cui septima quæque fuit lux
 Ignava, et partem vitæ non attigit ullam.

Sponte tamen juvenes imitantur cetera, solam
 Inviti quoque avaritiam exercere jubentur.

Fallit enim vitium speciei virtutis, et umbrâ; 95
 Cum

Græcis. Plin. lib. 36. cap. 7.
*Pretiosi quidem generis, inquit, marmor
 exiit Lacedæmonium viride, cunctis-
 que bilarius.*

Longè petitis. Ex Ægypto, Nu-
 midia, &c.

Sabbata. Erat dies hebdomadæ
 septima Judæis præcipuè festa. Quâ
 die nefas illis erat operis quidquam
 facere, &c.

Nubes. im Deum, cæli
 terræque opificem, colere se Judæi
 significarent, nubes, id est, cælum
 sæpe intuebantur, præsertim cùm
 orarent.

Suillam. Porco non vescabantur
 Judæi; quia immundum est animal:
 sic docebantur omnem obscænitatem
 fugere, et ad cælestia sese erigere.
 Levitici, cap. 11.

Arcano volumine. Tota lex Ju-
 daica et religio continebatur præ-
 fertim quinque Libris a Mose con-
 scriptis, Pentateuchum, vulgò vo-
 cant. Ea porro volumina non evul-
 gabant Judæi.

Inviti. Quia juvenes naturâ li-
 berales et prodigi sunt.

Cum sit triste habitu, vultuque, et veste severum.

Nec dubiè, tamquam frugi, laudatur avarus,

Tamquam parvus homo, et rerum tutela suarum

Certa magis, quàm si fortunas servet easdem

Hesperidum serpens, aut Ponticus. Adde quod hunc de 100

Quo loquor, egregium populus putat, atque verendum

Artificem; quippe his crescunt patrimonia fabris.

Sed crescunt quocumque modo, majoraque fiunt

Incude assiduâ, semperque ardente camino.

Et pater ergo animi felices credit avaros,

105

Qui miratur opes, qui nulla exempla beati

Pauperis esse putat: juvenes hortatur, ut illam

Ire viam pergant, et eidem incumbere sectæ;

Sunt quædam vitiorum elementa, his protinus illos

Imbuit, et cogit minimas ediscere sordes:

110

Mox acquirendi docet insatiabile votum.

Servorum ventres modio castigat iniquo,

Ipse quoque esuriens, neque enim omnia sustinet unquam

Mucida cærulei panis consumere frustra,

Hesternum solitus medio servare minutal

115

Septembri,

Ponticus. Jason cum Argonautis navigavit in Colchidem, quæ est

Asiæ regio propè Pontum, ut inde vellus aureum auferret. Illud servabat immanis draco, quem ope Medæ sopivit. Ovid. lib. 7. Metamorph.

Sectæ. Professioni, disciplinæ, instituto vitæ.

Sordes. Omnes technas et astus fordidæ avaritiæ.

Modio. Certam mensuram tritici, certos mensibus singulis modios a dominis accipiebant servi, vulgò quaternos.

Cærulei. Est color iste mucidi panis.

Minutal. Cibum minutatim concisum, a *Hash*.

Septembri.

Hash

Septembri, necnon differre in tempora cœnæ
 Alterius, conchem æstivi cum parte lacerti
 Signatam, vel dimidio, putrique filuro,
 Filaque sectivi numerata includere porri.
 Invitatus ad hæc aliquis de ponte negabit.

120

Sed quò divitias hæc per tormenta coactas?
 Cùm furor haud dubius, cum sit manifesta phrenesis;
 Ut locuples moriaris, egenti vivere fato?

Interea pleno cùm turgēt sacculus ore,
Crescit amor nummi, quantum ipsa pecunia crescit,

125

Et minus hanc optat, qui non habet. Ergo paratur
 Altera villa tibi, cùm rus non sufficit unum;
 Et proferre libet fines, majorque videtur,
 Et melior vicina seges: mercaris et hanc, et
 Arbuſta, et densâ montem qui canet olivâ.

130

Quorum si pretio dōminus non vincitur ullo,
 Noſte boves macri, laſſoque famelica collo
 Armenta, ad virides hujus mittuntur aristas;
 Nec prius inde domum, quàm tota novalia sævos

In

Septembri. Qui mensis in Italia
 est calidior. Opsonia æstu corrum-
 puntur.

Æstivi lacerti. Æstivo calore
 facilè putrescentis. Pisciculus est:
 eximius capiebatur propè Sexitaniam,
 urbem Hispaniæ Bæticæ. Plin. lib.
 32. cap. 11.

Siluro. Siluri fluviatiles pariter
 ac marini pisces: sunt in Nilo fre-
 quentes.

De ponte. In pontibus vulgò men-
 dici consistunt, ubi turba major ho-
 minum commeantium.

Sed quo, &c. Quò pertinent, quid
 profunt?

Canet. A verbo *canéo*, pro quo
 frequentius usurpatur *canesco*.

Novalia. Novale arvum dicitur
 quod alternis annis novatur, seu con-
 ſeritur: quod uno anno sementem accipit,
 altero quiescit.

O 2

Lupini.

In ventres abeant, ut credas falcibus actum. 135
 Dicere vix possis, quàm multi talia plorent,
 Et quot venales injuria fecerit agros.
 Sed qui sermones? quàm fœdæ buccina famæ?
 Quid nocet hoc? inquit. Tunicam mihi malo lupini,
 Quàm si me toto laudet vicinia pago, 140
 Exigui ruris paucissima farra secantem.
 Scilicet et morbis, et debilitate carebis,
 Et luctum, et curam effugies, et tempora vitæ
 Longa tibi post hæc fato meliore dabuntur;
 Si tantum culti solus possederis agri, 145
 Quantum sub Tatio populus Romanus arabat.
 Mox etiam fractis ætate, ac Punica passis
 Prælia, vel Pyrrhum immanem, gladiosque Molossos,
 Tandem pro multis vix jugera bina dabantur
 Vulneribus: merces ea sanguinis, atque laboris 150
 Nullis visa umquam meritis minor, aut ingrata
 Curta fides patriæ: saturabat glebula talis
 Patrem ipsum, turbamque casæ, quâ fœta jacebat

Uxor

Lupini. Legumen plebeium, *Lupin.*

Scilicet et morbis, &c. Hæc ironice Poëta in avarum: scilicet cum pecunia abundabis, habebis omne bonum, nec te ulla ægritudo impugnet, arcebis etiam mortem, aut saltem ævum produces.

Tatio. Rex fuit Sabinorum eo tempore, quo Romæ imperitabat Romulus.

Punica. Bella Punica tria me-

morantur. Primum inchoatum est anno urbis 489, et a Q. Lutatio Catulo confectum; secundum anno 536 cœptum, post annos 17, ab Africano majore absolutum fuit; tertium anno 605 redintegratum, a Scipione Africano minore, sive Æmiliano peractum. Flor. lib. 2. cap. 2, 6, 15.

Pyrrhum. Regem Epiri, quæ pars est Græciæ, spectans Italiam.

Molossia. Est Epiro vicina.

Curta. Manca, mutila.

Marsus

Uxor et infantes ludebant quatuor, unus
 Vernula, tres domini: sed magnis fratribus horum 155
 A scrobe vel sudco redeuntibus, altera cœna
 Amplior, et grandes fumabant pultibus ollæ.
 Nunc modus hic agri nostro non sufficit horto.
 Inde ferè scelerum causæ, nec plura venena
 Miscuit; aut ferro grassatur sæpius ullum 160
 Humanæ mentis vitium, quàm sæva cupido
 Indomiti censûs: nam dives qui fieri vult,
 Et citò vult fieri. Sed quæ reverentia legum?
 Quis metus, aut pudor est umquam properantis avari?
 Vivite contenti casulis, et collibus istis, 165
 O pueri, Marsus dicebat, et Hernicus olim,
 Vestinusque senex; panem quæramus aratro,
 Qui fatis est mensis: laudant hoc numina ruris.
 Quorum ope et auxilio, gratæ post manus aristæ,
 Contingunt homini veteris fastidia quercûs. 170
 Nil vetitum fecisse volet, quem non pudet alto
 Per glaciem perone tegi, qui summovet Euros
 Pellibus inverfis: peregrina, ignotaque nobis
 Ad scelus atque nefas, quodcumque est, purpura ducit.
 Hæc illi veteres præcepta minoribus: at nunc 175
 Post finem autumnî mediâ de nocte supinum

Clamofus

Marsus. Populus antiquæ Italiæ. *Peregrinæ.* Tyria, Laconica.
Marfi, Salino teste, a Marfo Circes *Ignota nobis.* Quia Romæ non
 filio sunt dicti: hodie *ducato di* conficitur.
Marfi. *Post finem autumnî.* Tunc maximè
Hernicus. Latii fuit populus, vetus studiis operam dabant, cùm agrorum
 Pelasgorum colonia, a Duce Hernico æmœnitas defloruit, noctesque sunt
 nuncupatus. *Vestin,* Ital. opp. *O 3* longiores.

Clamofus juvenem pater excitat : Accipe ceras,
Scribe puer, vigila, causas age, perlege rubras
Majorum leges, aut vitem posce libello.

Sed caput intactum buxo, naresque pilosas

180

Adnotet, et grandes miretur Lælius alas.

Dirue Mororum attegias, castella Brigantum,

Ut locupletem aquilam tibi sexagesimus annus

Afferat : aut longos castrorum ferre labores

Si piget, et trepido solvunt tibi cornua ventrem

185

Cum lituis audita, pares : quod vendere possis

Pluris dimidio : nec te fastidia mercis

Ullius subeant ablegandæ Tyberim ultra :

Nec credas ponendum aliquid discriminis inter

Unguenta et corium : lucri bonus est odor ex re

190

Qualibet.

longiores. *Vel sensus est* : Autumno
exeunte, sæviente frigore, non parcit
filio pater, jubet surgere.

Ceras. Scribebant in ligneis ta-
bellis cerâ obductis.

Rubras leges. Quarum tituli et
primores litteræ minio, seu rubricâ
sunt scriptæ.

Vitem. Vitis, sive scipio e far-
mento, erat insigne Centurionum.

Alas. Axillas; sive summas bra-
chiorum partes, introrsum junctas
pectori, quæ si pilis grandioribus
abundant, robustam corporis consti-
tutionem ostendunt, uti et pilosæ
pares. Lælius Comes Centurio.

Brigantum. Brigantes, populi qui-
dam Angliæ.

Aquilam. Vexillum Romanorum
erat pertica, in cujus summo erat
aquila inaurata expansis alis; infra
circulus laureæ coronæ effigiem re-
ferens; denique pannus brevis, lit-
teras inscriptas gerens, S. P. Q. R.
Senatus, populusque Romanus.

Cornua. Hoc discrepant a lituis,
quod litui leviter in summo sint in-
curvi, recti cetera et oblongi; cornua,
tota sint incurva et retorta.

Tyberim ultra. In Transiberina
regione versabantur villiores opifices,
qui verbi gratiâ, pelles animalibus
dereptas lavabant, &c. *Tannari.*

Lucri bonus, &c. Vespasianus hoc
ipsum respondit filio Tito, impro-
banti vestigal impostum urinæ, quâ
in

Qualibet. Illa tuo sententia semper in ore
Versetur, Diis, atque ipso Jove digna, poëtæ :

Unde habeas quærit nemo, sed oportet habere.

Hoc monstrant vetulæ pueris poscentibus assen.

Hoc discunt omnes ante alpha, et beta puellæ.

195

Talibus instantem monitis quemcumque parentem

Sic possem affari : Dic, O vanissime, quis te

Festinare jubet ? Meliorem præsto magistro

Discipulum. Securus abi, vincêris, ut Ajax

Præteriit Telamonem, ut Pelea vicit Achilles.

200

Parcendum est teneris, nondum implevere medullas

Nativæ mala nequitia : cùm pectere barbam

Cœperit, et longi mucronem admittere cultri,

Falsus erit testis, vendet perjuriam summâ

Exiguâ, Cereris tangens aramque pedemque.

205

Elatam jam crede nurum, si limina vestra

Mortiferâ cum dote subit : quibus illa premetur

Per somnum digitis ! Nam quæ terraque, marique

Acquirenda putes, brevior via conferet illi.

Nullus enim magni sceleris labor. Hæc ego numquam

210

Mandavi, dices olim, nec talia suasi :

Mentis causa malæ tamen est, et origo penes te.

Nam

in tingenda purpura fullones uti so-
lent.

Poëtæ. Ennii scilicet, qui quidem
ironicè istam sententiam pronunti-
avit : *Unde habeas, &c.*

Ajax. Telamonis filius, inter
bellatores Græcos insignis,

Pelea. Græcus est accusandi casus ;
pro *Peleum*, Achilles patrem.

Longi cultri. Novaculæ,

Cereris. Per Cererem jurare sanc-
tum præsertim apud Romanos erat.

Pedemque. Statuæ pedes, et ba-
sim,

Producit.

Nam quisquis magni censûs præcepit amorem,
 Et lævo monitû pueros producit avaros,
 Et qui per fraudes patrimonia conduplicare
 215 Dat libertatem, totas effundit habenas
 Curriculo; quem si revoces subsistere nescit,
 Et te contempto rapitur, metisque relictis.
 Nemo satis credit tantû delinquere, quantû
 Permittas, adeo indulgent sibi latius ipsi, 220
 Cûm dicis juveni stultum, qui donet amico,
 Qui paupertatem levet, attollatque propinqui;
 Et spoliare doces, et circumscribere, et omni
 Crimine divitias acquirere; quarum amor in te est,
 Quantus erat patriæ Deciorum in pectore, quantum 225
 Dilexit Thebas, si Græcia vera, Menœceus;
 In quarum sulcis legiones dentibus anguis
 Cum clypeis nascuntur, et horrida bella capeffunt
 Continud, tamquam et tubicen surrexerit unâ.
 Ergo ignem, cujus scintillas ipse dedisti, 230
 Flagrantem latè, et rapientem cuncta videbis.
 Nec tibi parceretur misero, trepidumque magistrum
 In cavea magno fremitu leo tollet alumnus.

Nota

Producit. Educat, effingit.*Circumscribere.* Per fraudem circumvenire, fallere.

Menœceus. Thebanus princeps e stirpe Cadmi ultimus qui, cûm fuisset responsum ab oraculo, Thebarum quas argivi premebant, obsidionem solutum iri, si ipse oppeteret, ultro morti se devovit.

In quarum, &c. Cadmum aiunt cûm Thebas conderet, sevisse dentes draconis a se occisi; ex illis natos repentè milites, qui se mutuis vulneribus consecerunt. Ovid. lib. 4. Metamorph.

Cavea. Locus erat, ubi feræ, in amphitheatrum producendæ,alebantur.

Gensia

Nota mathematicis genesis tua : sed grave tardas
 Exspectare colos : morieris flamine nondum 235
 Abrupto. Jam nunc obitas, et vota moraris ;
 Jam torquet juvenem longa et cervina senectus.
 Ocyus Archigenem quære, atque eme, quod Mithridrates
 Composuit, si vis aliam decerpere ficum,
 Atque alias tractare rosas : medicamen habendum est, 240
 Sorbere ante cibum quod debeat et pater, et Rex.
 Monstro voluptatem egregiam, cui nulla theatra,
 Nulla æquare queas Prætoris, pulpita lauti,
 Si spectas quanto capitis discrimine consent
 Incrementa domus, æratâ multus in arcâ 245
 Fiscus, et ad vigilem ponendi Castora nummi,
 Ex quo Mars ultor galeam quoque perdidit, et res
 Non potuit servare suas. Ergo omnia Floræ,
 Et Cereris licet, et Cybeles aulæa relinquas ;
 Tantò majores humana negotia ludi. 250

An

Genesis. Horoscopus : natalia sy-
 dera.

Cervina. Cervi ad multos annos
 vitam producant,

Archigenem. Celebrem tunc me-
 dicum.

Prætoris. Præerat edendis ludis.

Pulpita. Erant loca editiora et
 suggesta quædam in theatro, unde
 ludi commodius propiusque specta-
 bantur.

Fiscus. Pro thesauro hic sumi-
 tur.

Mars ultor. Erat Romæ templum

Martis, ultoris, ab Augusto ædifi-
 catum : ibi servabantur divitum ar-
 cæ ; verum cum furto sublatæ
 fuissent, coeptæ sunt asservari in
 templo Castoris, appositique vigiles
 et excubiæ.

Floræ. Meretrix quædam fuit,
 quæ cum populum Romanum hære-
 dem reliquisset, ab eo inter Deas re-
 lata et ludi ejus in honorem instituti,
 diæque Floralia, ut Cereris Cere-
 alia ; Cybeles, Megalesia.

Aulæa. Ornamenta scenæ, ac

decora.

Petaure.

An magis oblectant animum jactata petauro
 Corpora ? quique solent rectum descendere funem ?
 Quàm tu, Coryciâ semper qui puppe moraris,
 Atque habitas, Coro semper tollendus et Austro ?
 Perditus, ac vilis sacci mercator olentis : 255
 Qui gaudes pingue antiquæ de littore Cretæ
 Passum et municipes Jovis advexisse lagenas ?
 Hic tamen ancipiti figens vestigia plantâ
 Victum illâ mercede parat, brumamque famemque
 Illa recte cavet ; tu propter mille talenta, 260
 Et centum villas temerarius. Adspice portus,
 Et plenum magnis trabibus mare. Plus hominum est jam
 In pelago ; veniet classis quocumque vocarit
 Spes lucri, nec Carpathium, Gætulaque tantùm
 Æquora transiliet ; sed longè Calpe relictâ 265

Audiet

Petauro. Petaurum, rota quædam erat, vel machina, sublimè posita, per cujus angustos meatus ac circuitus arte mira corpus trans mittebant.

Coryciâ. Corycus erat urbs et mons Ciliciæ, in Asiæ minori, unde crocus devehebatur.

Coro. Corus ventus est procellosus, ab occasu flans.

Cretæ. Creta, *Candie*, celebris insula, contra Greciam, Jovis patria.

Passum. Liquor est ex uvis ad solem arefactis expressus.

Municipes Jovis. Ex eodem quo Jupiter solo et veluti municipio oriundas.

Tu propter, &c. Ille funambulus fame ac necessitate coactus, artem exerceat periculosam ; tu magna sponte subis pericula, ut nummos plurimos, villas, et alia id genus compares, quibus carere facile potes.

Carpathium. Ab insula Carpatho dictum, propè Rhodum, hodie *Scarpanto*.

Gætula. Gætula, pars Africæ, ad mare Mediterraneum.

Calpe. Calpe et Abila duo sunt montes, hic in Mauritania, ille in Hispania propè fretum Gaditanum oppositi ambo, et Herculis columnæ olim dicti, quia post varios errores

ibi

Audiet Herculeo stridentem gurgite solem. + *Medu*
 Grande operæ pretium est, ut tenso folle reverti
 Inde domum possis, tumidâque superbus alutâ,
 Oceani monstra, et juvenes vidisse marinos.
 Non unus mentes agitat furor: ille sororis 270
 In manibus vultu Eumenidum terretur, et igni;
 Hic bove percussio mugire Agamemnona credit,
 Aut Ithacum. Parcat tunicis licet, atque lacernis,
 Curatoris eget, qui navem mercibus implet
 Ad summum latus, et tabulâ distinguitur unda; 275
 Cùm sit causa mali tanti, et discriminis hujus
 Concisum argentum in titulos, faciesque minutas.
 Occurrunt nubes, et fulgura: Solvite funem,
 Frumenti dominus clamat, piperisque coëmptor?
 Nil color hic cœli, nil fascia nigra minatur, 280
 Æstivum tónat. Infelix! ac forsitan ipsâ
 Nocte cadet fractis trabibus, fluctuque premetur

Obrutus,

ibi substitisse dicitur, es illos montes quasi metas laborum suorum statuisse. Et verò non ultra protendi orbis a veteribus credebatur. Hinc instud æquor Herculeum vates vocat. Calpe nunc *Gibraltar* vocatur.

Stridentem. Fingunt Poëtæ solem in Oceano occidentali propè Hispaniam occidere quotidie magno cum strepitu, ut cùm ferrum candens aquæ frigidæ immergitur.

Folle. Marsupio instar folliis distento,

Aluta. Est pellis agnina, ex qua vulgò conficiuntur crumenæ.

Ille. Orestes,

Hic. Ajax.

Ithacum. Ulysses, ab Ithaca insula, unde oriundus, sic appellatum.

Tunicis. Tunica vestis interior, ac ferè manicis carens; lacerna, exterior, et instar pallii.

In titulos. In nummos, qui faciem Imperatorem gerunt inscriptam cum variis titulis v. g. Germanici, Parthici, &c,

Zonam;

Obrutus, et zonam lævâ, morsuque tenebit.

Sed cujus votis modò non suffecerat aurum.

Quod Tagus, et rutilâ volvit Pactolus arenâ; 285

Frigida sufficient velantes pectora panni,

Exiguusque cibus, mersâ rate naufragus assem

Dum rogat, et pictâ se tempestate tuetur.

Tantis parta malis, curâ majore, metuque

Servantur : *Misera est magni custodia census.* 290

Dispositis prædives hamis vigilare cohortem

Servorum noctu Licinus jubet, attonitus pro

Electro, signisque suis, Phrygiâque columnâ,

Atque ebore, et lata testudine. Dolia nudi

Non ardent Cynici : si fregeris, altera fiet 295

Cras domus, aut eadem plumbo commissa manebit.

Sensit Alexander, testâ cum vidit in illa

Magnum habitatorem. Quantò felicior hic, qui

Nil cuperet, quàm qui totum sibi posceret orbem ;

Passurus gestis æquanda pericula rebus. 300

Nullum

Zonam. In Zona crumenas gestabant.

Tagus. Flûvius Hispaniæ : aureas olim, ut fama est, arenas volvens.

Pactolus. Lydiæ fluvius in Asia minori, hodie *Sarabat*, olim et *Cbrysopeas* ab arenis aureis dictus, teste Plinio, lib. 5. cap. 29.

Picta, &c. Naufragi solebant pictam tabulam circumferre, in qua ipsorum naufragium spectabatur.

Hamis. Hama est vas aquarium,

vel unguis ferreus ; ut alii malunt ; quo muri sepiuntur, ne facilis pateat ascensus.

Dolia, &c. Diogenes Philosophus Cynicus pro domo dolium habebat : fiebant autem tunc dolia ex argilla coctâ, seu testâ.

Alexander. Venisse fertur ad Diogenem Alexander, eique paupertatem exprobrasse. Cui Diogenes uter, inquit, pauperior ; isne cui nihil sufficit, an is qui nullius eget, qui nihil cupit ?

Epicure.

Nullum numen habes, si sit prudentia ; sed te

Nos facimus, Fortuna, Deam. Mensura tamen quæ

Sufficiat censûs, si quis me consulat, edam.

In quantum fitis, atque fames, et frigora poscunt ;

Quantum, Epicure, tibi parvis suffecit in hortis ; 305

Quantum Socratici ceperunt ante penates :

Numquam aliud natura, aliud sapientia dicit.

Acribus exemplis videor te cludere. Misce

Ergo aliquid nostris de moribus, effice summam

Bis septem ordinibus, quam lex dignatur Othonis. 310

Hæc quoque si rugam trahit, extenditque labellum,

Sume duos Equites, fac tertia quadringenta.

Si nondum implevi gremium, si panditur ultra,

Nec Cræsi fortuna umquam, nec Persica regna

Sufficient animo, nec divitiæ Narcissi, 315

Indulgit Cæsar cui Claudius omnia, cujus

Paruit imperiis uxorem occidere jussus.

Epicure. Hic oleribus et parvo tem in rugas contrahas, quod facti-
contentus fuisse dicitur, nec summum tant qui averfantur et abnuunt ;
bonum in ventris et gulæ voluptati- iidem labra producunt et proferunt.

bus posuisse, sed in tranquillo corporis animique statu, qui dolorem omnem excluderet.

Cludere. Vox antiqua, pro clau-
dere ; in angustias compellere, urgere dicendo, et convincere.

Si rugam trahit. Si facit ut fron-

Persica regna. Reges Persarum ditissimi habebantur.

Narcissi. Libertus fuit Claudii Imperatoris : summas opes malis artibus collegit, ac ipsi Claudio imperitavit, homini credulo et minimè malo.

Uxorem. Messalinam.

S A T I R A. XV.

ARGUMENTUM.

Insestatur Ægyptiorum superstitionem, qui animalia et olera vilissima Deorum loco habebant: deinde crudelitatem, qui hominem in frustra discerptum devoraverint, quod fusiùs describit. Ad extremum de clementia et humanitate quam a natura insitam habemus, pauca differit,

QUIS nescit, Volusi Bithynice, qualia demens
 Ægyptus portenta colat? Crocodilon adorat
 Pars hæc: illa pavet saturam serpentibus Ibin.
 Effigies sacri nitet aurea Cercopithecì,
 Dimidio magicæ resonant ubi Memnone chordæ
 Atque vetus Thebe centum jacet obruta portis.

Illic

Bithynice. E Bithynia oriunde: quæ est Asiæ minoris regio, Euxino mari et Propontidi vicina.

Crocodilon. Est crocodilus, piscis, seu serpens quadrupes, læertæ specie, in eam exscreescens magnitudinem, ut cubitos aliquando viginti superet.

Ibin. Ibis, est volucris Ciconiæ non absimilis, serpentibus et locustis vesci solita: quibus quia Ægyptum purgabat numinis colebatur loco.

Nitet. Adornatur ad cultum.

Memnon. Memnon Auroræ fi-

lius, ex Æthiopia Trojam profectus, ut opem Priamo ferret, ab Achille interfectus est. Ejus statua visebatur in templo Serapidis, citharam tenens, quæ quotidie solis orientis radiis percussa, sonum citharæ similem edebat, magicâ, ut creditum est, arte. Hinc magicas, nempe istius citharæ, chordas Juvenalis appellat: ejus statuæ partem dimidiam terræ motu corruisse Strabo narrat.

Vetus Thebe. Urbs Ægypti clara: centum habuisse portas fertur. Est alia

Illic cæruleos, hic pisces fluminis: illic
 Oppida tota canem venerantur: nemo Dianam:
 Porrum et cepe nefas violare: ac frangere morsu.
 O sanctas gentes, quibus hæc nascuntur in hortis
 Numina! Lanatis animalibus abstinet omnis
 Mensa: nefas illic fœtum jugulare capellæ,
 Carnibus humanis vesci licet. Attonito cùm
 Tale super cœnam facinus narraret Ulysses
 Alcinoò, bilem, aut risum fortasse quibusdam
 Moverat, ut mendax aretalogus. In mare nemo
 Hunc abicit, sævâ dignum, verâque Charybdi
 Fingentem immanes Læstrygonas, atque Cyclopas?
 Nam citiùs Scyllam, vel concurrentia saxa

Cyanes,

alia ejusdem nominis in Græcia septem portis incluta.

Cæruleos. Est hic maris color.

Nemo Dianam. Quæ tamen Dea venationis, et canum est præses.

Cepe, &c. Cepas allia, &c. non attingebant Ægyptii, quia lacrymas cient, sitim accendunt, &c. ovibus parcebant, quia lanam et lac hominibus præbent; ita e suo commodo vel incommodo Deos æstimabant, faciebantque.

Tale facinus. Nempe hominum, qui carnibus humanis pascerentur; qualem Polyphemum Ulysses narrabat.

Alcinoò. Alcinoüs Rex Phæacum fuit in Coreyra insula, *Corfeu*, homo voluptatibus perinde ac Phæaces om-

nes, deditus. Celebrantur illius horti. Ulysses naufragio factò cùm ad Coreyram insulam enataisset, a Regis Alcinoi filia Nausicae repertus in littore, domum deductus est ad Alcinoüm, cui super cœnam narravit quidquid periculorum adierat per annos septem.

Aretalogus. Blaterator, sophista.

Cyclopas. Ministri et operæ Vulcani erant Cyclopes, uno media in fronte oculo conspicui.

Scyllam. Voraginem, in freto Siculo, Charybdi oppositam.

Saxa Cyanes. Cyanæ insulæ, five potiùs scopuli duo sunt, in aditu Bosphori Thracii, modico spacio inter se distantes, ita ut, qui cominus cernuntur divisi, eminus appareant juncti,

Cyanes, plenos et tempestatibus utres

20

Crediderim, aut tenui percussum verbere Circes,

Et cum remigibus grunnisse Elpenora porcis.

Tam vacui capitis populum Phæaca putavit?

Sic aliquis meritò nondum ebrius, et minimum qui

De Corcyræa temetum duxerat urna.

25

Solus enim hoc Ithacus nullo sub teste canebat,

Nos miranda quidem, sed nuper, Consule Junio,

Gesta

Gesta super calidæ referemus mœnia Copti:

Nos vulgi scelus, et cunctis graviora cothurnis.

Nam scelus a Pyrrha, quamquam omnia syrmata volvas, 30

Nullus apud tragicos populus facit. Accipe nostro

Dira quod exemplum feritas produxerit ævo.

Inter

Juncti, et inter se concurrere videntur.

Utres. Ulysses ab Æolo, ventorum Rege, saccum acceperat, in quo erant inclusi omnes procellosi et graviores venti; sed cum utrem malè curiosi Ulyssis socii aperuissent, erumpentes venti tetram tempestatem concitarunt.

Circes. Famosæ veneficæ, quæ Ulysses in Tyrreni maris littus ejectum excepit, ejus socios veneficiis in porcos mutavit, &c.

Elpenora. Unum e sociis Ulyssis.

Populum Phæaca. Populum insulæ Corcyræ, hodie *Corfou* ad oram Epiri sitæ.

Corcyræa. Phæacæ insulam Corcyram tenuerunt.

Temetum. Vinum sic appellatur quia tenet, seu tentat mentem.

Consule Junio. Gessit Consulatam Junius Sabinus, ac Domitianum habuit collegam, anno U. C. 839.

Copti. Coptus Ægypti civitas, Arabiæ vicina, ubi sol æstate calidissimus, unde *calidam* vocat Juvenalis.

Cothurnis. Per Cothurnos indicantur actores tragici, qui illis utuntur: per actores, ipsæ tragiæ.

Pyrrha. Deucalionis uxor fuit, quæ post diluvium unâ cum marito humanum genus reparasse fertur.

Syrmata. Est Syrma vestis tragica longior et ad pedes promissa, pro *tragedia* hic sumitur.

Ardu.

Inter finitimos vetus, atque antiqua similtas,
 Immortale odium, et numquam sanabile vulnus,
 Ardet adhuc, Ombos et Tentyra. Summus utrinque 35
 Inde furor vulgo, quod numina vicinorum
 Odit uterque locus, quum solos credat habendos
 Esse Deos, quos ipse colit. Sed tempore festo
 Alterius populi rapienda occasio cunctis
 Visa inimicorum primoribus ac Ducibus; ne 40
 Lætum, hilaremque diem, ne magnæ gaudia cœnæ
 Sentiret positis ad templa, et compita mensis,
 Pervigilique toro, quem nocte ac luce jacentem
 Septimus interdum sol invenit. Horrida sanè
 Ægyptus: sed luxuriâ, quantum ipse notavi, 45
 Barbara famoso non cedit turba Canopo.
 Adde quod et facilis victoriâ de madidis, et
 Blæsis, atque mero titubantibus: inde virorum
 Saltatus nigro tibicine, qualiacumque
 Unguenta, et flores, multæque in fronte coronæ; 50
 Hinc jejunum odium. Sed jurgia prima sonare

Incipiunt

Ardet adhuc. A tot seculis.
Ombos et Tentyra. Ombi, five
 Combi, civitas Ægypti erat, prope
 Arabiam. Item Tentyra quæ vox nu-

Vicinorum. Tentyritæ oderant cro-
 codilum, et enecabant, Ombi adora-
 bant, hinc mutuum inter utrosque
 odium.

Toro. Lectos intellige quibus com-
 positi ad mensam accumbabant.

Quantum ipse, &c. Cum scilicet

in Ægyptum est profectus, et quasi
 ejectus in exilium, ut in ejus vita
 dixi.

Canopo. Sensus est Ombos licet
 agrestiores reliquis Ægyptiis, utpote
 vicinos Arabibus et a Canopo em-
 porio celeberrimo divitiis pariter ac
 deliciis affluente, disjunctissimos, ta-
 men æquæ luxui deditos ac ipsos
 Canopi cives. Hæc civitas cen-
 tum viginti stadiis Alexandria dista-
 bat.

F

Nulla

Incipiunt animis ardentibus : hæc tuba rixæ :
 Dein clamore pari concurritur, et vice teli,
 Sævitur nuda manus : paucae sine vulnere malæ ;
 Vix cuiquam, aut nulli toto certamine nasus 55
 Integer. Adspiceres jam cuncta per agmina vultus
 Dimidios, alias facies, et hiantia ruptis
 Ossa genis, plenos oculorum sanguine pugnos.
 Ludere se credunt ipsi tamen, et pueriles
 Exercere acies, quod nulla cadavera calcent. 60
 Et sanè quod tot rixantis millia turbæ,
 Si vivunt omnes ? Ergo acrior impetus, et jam
 Saxa inclinatis per humum quæsitæ lacertis
 Incipiunt torquere ; domestica seditione
 Tela, nec hunc lapidem, quales et Turnus, et Ajax, 65
 Vel quo Tydides percussit pondere coxam
 Æneæ ; sed quem valeant emittere dextræ
 Illis dissimiles, et nostro tempore natæ.
 Nam genus hoc vivo jam decrescebat Homero.
 Terra malos homines nunc educat, atque pusillos. 70
 Ergo Deus quicumque adspexit, ridet, et odit.
 A diverticulo repetatur fabula : postquam
 Subsidiis aucti, pars altera promere ferrum

Audet

Nulla cadavera calcent. Nemine
 adhuc trucidato, cujus cadaver pedi-
 bus conculcent.

Turnus. Rutulorum, in Italia
 Rex, Æneæ rivalis, in quem, ut
 narrat Virgil. lib. 12. v. 896, lapi-
 dem prægrandem contorsit.

Ajax. Sat. 8. v. 84. Homeros,
 libro Iliad. 7. cum singulari certa-
 mine cum Hectore dimicantem grandi
 lapide armat ; similiter Diomedem
 cum Ænea depugnantem.

Tydides. Diomedes, Tydei filius,
 Græcorum Dux.

Qui

Audet, et infestis pugnam instaurare sagittis ;
 Terga fugæ celeri præstantibus omnibus, instant 75
 Qui vicina colunt umbrosæ Tentyra palmæ.
 Labitur hic quidam, nimiam formidine cursum
 Præcipitans, capiturque : ast illum in plurima sectum
 Frustra, ac particulas, ut multis mortuus unus
 Sufficeret, totum corrosis ossibus edit 80
 Victrix turba, nec ardenti decoxit ahenò,
 Aut verubus : longum usque adeo, tardumque putavit
 Expectare focos, contenta cadavere crudo.
 Hinc gaudere libet, quod non violaverit ignem,
 Quem summâ coeli raptum de parte Prometheus 85
 Donavit terris : elemento gratulor, et te
 Exultare reor ; sed qui mordere cadaver
 Sustinuit, nihil umquam hac carne libentius edit.
 Nam scelere in tanto ne quæras, et dubites, an
 Prima voluptatem gula fenserit ; ultimus autem 90
 Qui stetit adsumpto jam toto corpore, ductis
 Per terram digitis, aliquid de sanguine gustat.
 Vascones, ut fama est, alimentis talibus usi
 Produxere animas ; sed res diversa, sed illic
 Fortunæ invidia est, bellorumque ultima, casus 95

Extremi,

Qui vicina, &c. Id est, Tentyritæ
 quorum civitas vicina est palmeto,
 seu sylvæ palmis consitæ.

Elemento gratulor. Igni gratulor
 quod non sit violatus, coquendo car-
 nes humanas, quibus impii Tenty-
 ritæ satiarentur.

Et te exultare reor. Te, O Volusi,
 credo mecum sentire et lætari.

Vascones. Populus ad Pyræneos
 montes positus: partem Hispaniæ Tar-
 racónensis olim obtinebat, Navarram
 hodie dictam. Inde in Gallias trans-
 gressus, hunc tractum occupavit, qui

P x

modò

Extremi, longæ dira obsidionis egestas.

Hujus enim, quod nunc agitur, miserabile debet
Exemplum esse cibi: sicut modò dicta mihi gens
Post omnes herbas, post cuncta animalia, quidquid
Cogebat vacui ventris furor, hostibus ipsis

100

Pallorem, ac maciem, et tenues miserantibus artus,
Membra aliena fame lacerabant, esse parati
Et sua. Quisnam hominum veniam dare quisve Deorum
Urbibus abnuerit dira, atque immania passis,
Et quibus ipsorum poterant ignoscere Manes

105

Quorum corporibus vescebantur? Melius nos
Zenonis præcepta monent: nec enim omnia, quædam
Pro vita facienda putat. Sed Cantaber unde
Stoicus, antiqui præsertim ætate Metelli?

Nunc totus Græcias, nostrasque habet orbis Athenas.

110

Gallia

modò appellatus Vasconia, *la Gascogne*.

Obsidionis. Urbs Vasconum Tarraconensium erat Calagurris *Calagurri*, quæ hodie Castellæ veteri tribuitur: a Pompeio et Metello obsessa, et eò redacta est, ut cives liberosum corpora esse cogerentur. Valer. Max. Lib. 7. cap. 6.

Esse parati et sua. Nam quidam inedia pressi brachia sua nonnumquam arosere.

Urbibus. Calagurri, Numantiæ, Sagunto. Alii legunt, *Viribus*; id est, virilibus animis, vel viris fortibus.

Zenonis. Zeno Philosophus Stoicæ

sectæ conditor, summus apud Athenienses in honore habitus.

Cantaber. Cantabros hic vocat, quos antea Vascones appellavit, unum pro altero populum sumens, propter viciniam. Porro Cantabri Biscayam et adjunctas regiones obtinebant.

Metelli. Fuit hic additus Pompeio, ad Sertorium debellandum, circa annum ab urbe condita 670, ducentis admodum antequam hæc a Juvenale scriberentur annis: hinc antiquum hoc in loco appellat; aut fortasse ut eum ab aliis Metellis recentioribus, qui floruerunt postea, distinguat.

Athenas. Urbs erat Græciæ primaria,

Gallia caufidicos docuit facunda Britannos,
De conducendo loquitur jam rhetore Thule.
Nobilis ille tamen populus, quem diximus; et par

Virtute atque fide, sed major clade Saguntus

Tale quid excusat: Mæotide sævior arâ

115

Ægyptus: quippe illa nefandi Taurica sacri
Inventrix, homines (ut jam quæ carmina tradunt
Digna fide credas) tantum immolat, ulterius nil

Aut gravius cultro timet hostia. Quis modò casus

Impulit hos, quæ tanta fames, infestaque vallo

120

Arma coëgerunt tam detestabile monstrum

Audere? Anne aliam, terrâ Memphitide siccâ,

Invidiam facerent nolenti surgere Nilo?

Quâ nec terribiles Cimbri, nec Brittones umquam,

Sauromatæque truces, aut immanes Agathyrsi

125

Hac

maria, philosophis et oratoribus abundans: Romam vocat Athenas; Italia quippe rhetoribus et philosophis referta erat instar Athenarum.

Thule. Insula ultra Angliam et Orcadas sita; Islandiam vocant: alii partem Norvegiæ esse volunt.

Saguntus. Hispaniæ Tarraconensis civitas vetus, quæ cum Romanis pareret obsessa fuit ab Annibale, civis dirâ fame confecti, se suaque omnia communi rogo absumere, quàm hostem mœnibus accipere maluerunt.

Tale quid excusat. Nempe diurnam obsidionem, famem, incertam philosophiæ, &c.

Mæotide. Mæotis palus est pars ultima maris Mediterranei, mer de Zebache.

Ara. Taurica Chersonesus, est peninsula ad fauces Mæotidis paludis; nunc *Tartaria minor*, sive *Præcopensis* dicitur. Ibi erat ara Dianæ ad quam homines mactabantur.

Anne aliam, &c. An majorem inurere ignominiam Nilo, Deo suo, poterant, si ab eo fuissent sterilitate affecti, quàm tantum scelus admittendo.

Terra Memphitide. Ægypto, cujus caput Memphis.

Brittones. Germaniæ populi, vel Galliæ ultimæ, ad occidentem, qui olim inculti et feri.

Sauromatæ iidem, qui Sarmatæ. Barbarus Europæ et Asiæ ad septentrionem populus.

Agathyrsi. Sarmatiæ populi, dicti

Extremi, longæ dira obsidionis egestas.

Hujus enim, quod nunc agitur, miserabile debet
Exemplum esse cibi: sicut modò dicta mihi gens
Post omnes herbas, post cuncta animalia, quidquid
Cogebat vacui ventris furor, hostibus ipsis

100

Pallorem, ac maciem, et tenues miserantibus artus,
Membra aliena fame lacerabant, esse parati
Et sua. Quisnam hominum veniam dare quisve Deorum
Urbibus abnuerit dira, atque immania passis,
Et quibus ipforum poterant ignoscere Manes
Quorum corporibus vescebantur? Melius nos
Zenonis præcepta monent: nec enim omnia, quædam
Pro vita facienda putat. Sed Cantaber unde
Stoïcus, antiqui præsertim ætate Metelli?

105

Nunc totus Græias, nostrasque habet orbis Athenas.

110

Gallia

modò appellatur Vasconia, *la Gascogne*.

sectæ conditor, summo apud Athenienses in honore habitus.

Obsidionis. Urbs Vasconum Tarraconensium erat Calagurris *Calaborre*, quæ hodie Castellæ veteri tribuitur: a Pompeio et Metello obsessa, et eò redacta est, ut cives liberosum corpora esse cogerentur. Valer. Max. Lib. 7. cap. 6.

Cantaber. Cantabros hic vocat, quos antea Vascones appellavit, unum pro altero populum sumens, propter viciniam. Porro Cantabri Biscaiam et adjunctas regiones obtinebant.

Esse parati et sua. Nam quidam inedia pressi brachia sua nonnumquam arosere.

Metelli. Fuit hic additus Pompeio, ad Sertorium debellandum, circa annum ab urbe condita 670, ducentis admodum antequam hæc a Juvenale scriberentur annis: hinc antiquum hoc in loco appellat; aut fortasse ut eum ab aliis Metellis recentioribus, qui floruerunt postea, distinguat.

Urbibus. Calagurri, Numantiæ, Sagunto. Alii legunt, *Viribus*; id est, virilibus animis, vel viris fortibus.

Zenonis. Zeno Philosophus Stoicæ

Athenas. Urbs erat Græciæ primariæ,

Gallia caufidicos docuit facunda Britannos,
 De conducendo loquitur jam rhetore Thule.
 Nobilis ille tamen populus, quem diximus; et par
 Virtute atque fide, sed major clade Saguntus
 Tale quid excusat: Mæotide sævior arâ 115
 Ægyptus: quippe illa nefandi Taurica sacri
 Inventrix, homines (ut jam quæ carmina tradunt
 Digna fide credas) tantum immolat, ulterius nil
 Aut gravius cultro timet hostia. Quis modò casus
 Impulit hos, quæ tanta fames, infestaque vallo 120
 Arma coëgerunt tam detestabile monstrum
 Audere? Anne aliam, terrâ Memphitide siccâ,
 Invidiam facerent nolenti surgere Nilo?
 Quâ nec terribiles Cimbri, nec Brittones umquam,
 Sauromatæque truces, aut immanes Agathyrsi 125

Hac

maria, philosophis et oratoribus abundans: Romam vocat Athenas; Italia quippe rhetoribus et philosophis referta erat instar Athenarum.

Thule. Insula ultra Angliam et Orcadas sita; Islandiam vocant: alii partem Norvegiæ esse volunt.

Saguntus. Hispaniæ Tarraconensis civitas vetus, quæ cum Romanis pareret obsessa fuit ab Annibale, ciues dirâ fame confecti, se suaque omnia communi rogo absumere, quàm hostem mœnibus accipere maluerunt.

Tale quid excusat. Nempe diuturnam obsidionem, famem, inscientiam philosophiæ, &c.

Mæotide. Mæotis palus est pars ultima maris Mediterranei, *mer de Zabache.*

Ara. Taurica Chersonesus, est peninsula ad fauces Mæotidis paludis; nunc *Tartaria minor*, sive *Præcopensis* dicitur. Ibi erat ara Dianæ ad quam homines mactabantur.

Anne aliam, &c. An maiorem inurere ignominiam Nilo, Deo suo, poterant, si ab eo fuissent sterilitate affecti, quàm tantum scelus admittendo.

Terra Memphitide. Ægypto, cuius caput Memphis.

Brittones. Germaniæ populi, vel Galliæ ultimæ, ad occidentem, qui olim inculti et feri.

Sauromatæ Iidem, qui Sarmatæ. Barbarus Europæ et Asiæ ad septentrionem populus.

Agathyrsi. Sarmatiæ populi, dicti

Hac sævit rabie imbelle, et inutile vulgus,
 Parvula fœtilibus solitum dare vela phaselis,
 Et brevibus pictæ remis incumbere testæ.
 Nec pœnam sceleri invenies, nec digna parabis
 Supplicia his populis, in quorum mente pares sunt, 130
 Et similes, ira, atque fames. Mollissima corda
 Humano generi dare se natura fatetur,
 Quæ lacrymas dedit: hæc nostri pars optima sensûs.
 Plorare ergo jubet causam lugentis amici,
 Squaloremque rei, pupillum ad jura vocantem 135
 Circumscriptorem, cujus manantia fletu
 Ora puellares faciunt incertâ capilli.
 Naturæ imperio gemimus, cùm funus adultæ
 Virginis occurrit, vel terrâ clauditur infans,
 Et minor igne rogi. Quis enim bonus, aut face dignus 140
 Arcanâ, qualem Cereris vult esse sacerdos,

Ulla

ab Agathyrsæ Herculis filio. Horum
 fuisse regionem, ubi nunc est Mos-
 covia, dicunt nonnulli.

Impelle et inutile vulgus. Tenty-
 ritæ præ illis populis ignobiles tale
 audent facinus, quale numquam alii
 ulli.

Testæ. Testaceis naviculis Nilum
 Ægyptii enavigabant.

Minor igne rogi. Infantes, quibus
 nondum nati dentes forent cremare
 moris apud Romanos non erat, sed
 humo condere.

Face arcana. Eleusis oppidum est
 Atticæ, non procul Athenis. Ibi

regnasse fertur Eleusius, et Cererem
 hospitio excepisse, cùm amissam filiam
 orbe toto errabunda quæreret. Hinc
 factum ut Eleusini sacra Cereris re-
 ligione præcipua celebrarent, in iisque
 gestarent accensas lampades ac de-
 currerent, quasi Cererem errantem
 imitantes. Porro ea sacra noctu ac
 silentio peragebantur, et ea vulgare
 nefas; Vide Horat. Oden 2. lib. 3.
 pag. meâ 147; neque iis intererant
 nisi homines spectatæ probitatis. Cu-
 jus indicium hoc sacerdotes putabant
 esse certissimum, si cujus fax inter
 currendum extincta non fuisset.

Aicua.

Ulla aliena sibi credat mala? Separat hoc nos
 A grege mutorum, atque ideo venerabile soli
 Sortiti ingenium, divinorumque capaces,
 Atque exercendis, capiendisque artibus apti, 145
 Sensum a cœlesti demissum traximus arce,
 Cujus egent prona, et terram spectantia. Mundi
 Principio indulgit communis conditor illis
 Tantum animas, nobis animum quoque; mutuus ut nos
 Affectus petere auxilium, et præstare juberet; 150
 Dispersos trahere in populum, migrare vetusto
 De nemore, et proavis habitatas relinquere sylvas:
 Ædificare domos, laribus conjungere nostris
 Tectum aliud, tutos vicino limine somnos
 Ut collata daret fiducia; protegere armis 155
 Lapsum, aut ingenti nutantem vulnere civem;
 Communi dare signa tubâ, defendier isdem
 Turribus, atque una portarum clave teneri.
 Sed jam serpentum major concordia: parcit
 Cognatis maculis similis fera. Quando leoni 160
 Fortior eripuit vitam leo? quo nemore umquam
 Expiravit aper majoris dentibus apri?
 Indica Tigris agit rabidâ cum Tigride pacem
 Perpetuam: sævis inter se convenit urfis.
 Ast homini ferrum letale incude nefandâ 165

Produxisse

Aliena. Huc pertinet ea vox Te-
 rentiani Chremetis ad Menedemum:
Homo sum humani a me nihil alienum
puto. In Heautontimorumeno, Act. 1.
 Scen. 1.

Laribus. Lares Dii erant domes-
 tici, sumuntur pro ipsa domo.
Ut collata daret fiducia. Junctis
 ædibus vicinus vicino facillè fert
 opem indigenti.

Pytha-

Produxisse parum est, cùm rastra, et sarcula tantùm
Assueti coquere, et marris, ac vomere lassī
Nescierint primi gladios excudere fabri.

Adspicimus populos, quorum non sufficit iræ
Occidisse aliquem, sed pectora, brachia, vultum 179
Crediderint genus esse cibi. Quid diceret ergo,
Vel quò non fugeret, si nunc hæc monstra videret
Pythagoras? cunctis animalibus abstinuit qui,
Tamquam homine, et ventri indulgit non omne legumen?

Pythagoras. Philosophus insignis, eorum corpora migrare censeret ani-
priundus insulâ Samo, venit in mas humanas,
Italiam et Crotonæ docuit. Idcirco *Non omne legumen.* A fabis absti-
animalium carne abstinebat Pytha- nere dicebatur, quòd ventrem infla-
goras, et ea vetabat occidi, quòd in rent, hebetarentque mentem, &c.

S A T I R A XVI.

A R G U M E N T U M.

Militiæ commoda.

QUIS numerare queat felicitis præmia, Galle,
 Militiæ? Nam si subeantur prospera castra,
 Me pavidum excipiet tironem porta secundo
 Sidere. Plus etenim fati valet hora benigni,
 Quàm si nos Veneris commendet epistola Marti,
 Et Samiâ genitrix quæ delectatur are nâ.

5

Commoda tractemus primum communia, quorum
 Haud minimum illud erit, ne te pulsare togatus
 Audeat; immo et, si pulsetur, dissimulet, nec
 Audeat excussos prætori ostendere dentes,
 Et nigram in facie tumidis livoribus offam,
 Atque oculos medico nil promittente relictos.

10

Bardaicus

Porta. Portæ in castris Romanorum erant imprimis duæ, altera hosti adversa, quæ *Prætoria* dicebatur: altera quasi postica et priori opposita, quæ *Decumana* vocabatur.

Secundo. Prospera quælibet appellantur secunda, quia sequuntur quasi vota nostra, et illis obsecrant.

Veneris. Hæc Marti amica erat, ut fabulis proditum.

Samiâ, &c. Juno, Martis mater, maximè colebatur in insula Samo: est illa in Ægeæ mari.

Togatus. Toga civium propria vestis erat: ut sagum militum.

Offam. Propriè significat *frustum carnis, panis, &c.* hic pro *tubere*, pro *carne*

Bardaicus judex datur hæc punire volenti :

Calceus, et grandes magna ad subsellia suræ,

Legibus antiquis castrorum, et more Camilli

15

Servato, miles ne vallum litiget extra,

Et procul a signis. Justissima centurionum

Cognitio est igitur de milite ; nec mihi deerit

Ultio, si justæ defertur causa querelæ.

Tota cohors tamen est inimica, omnesque manipuli

20

Consensu magno officiunt. Curabitis ut sit

Vindicta gravior quàm injuria ? Dignum erit ergo

Declamatoris Mutinensis corde Vagelli,

Cum

carne livida, et plagis confusa sumitur.

cumstantias facti exquirunt, expendantque.

Bardaicus. Vox deducta a Bardis Galliarum pridem populis. Bardaicus est Judex vestitus bardaico, quæ vestis erat bardorum, crassa et villosa. Bardiporro, erant Gallorum cantores quidam et Philosophi, sed crassa et pingui Minerva eruditi. Hæc veste utebantur vulgò iidem Galli, præsertim in Santonibus, itemque Romani milites.

Cohors. Pars legionis. Decem in singulis legionibus cohortes peditum erant, totidem equitum turmæ.

Manipuli. Cohors tres manipulos complectebatur : manipulus duas militum centurias. Erant igitur in qualibet cohorte manipuli triginta. Legio modò quatuor, modò quinque, aut sex etiam peditum millia, equites ducentos trecentosve continebat.

Datur. A Præatore, qui jus dicit civibus.

Vindicta. In hac voce producit ultima syllaba, ob duas consonantes a quibus inchoatur vocabulum sequens.

Calceus, &c. Subaudi *apparet*, aut aliquod ejusmodi verbum. Adfunt ad litem dijudicandam et sedent in subselliis Centuriones calceis militaribus et caligis induti.

Mutinensis. Mutina *Modene*, urbs Italix, Ducatus caput, in Longobardia.

Justissima, &c. Fingitur hæc civis dicere.

Vagelli. Inepti rabulæ, qui periculosas et iniquas defendere solebat causas.

Cognitio. Litem cognoscere dicuntur judices cum testes, cum cir-

Caligatos.

Cùm duo crura habeas, offendere tot caligatos,
 Millia clavorum. Quis tam procul absit ab urbe? 25
 Præterea, quis tam Pylades molem aggeris ultra
 Ut veniat? Lacrymæ siccentur protinus, et se
 Excusaturos non sollicitemus amicos.
 Da testem, judex cùm dixerit: audeat ille
 Nescio quis, pugnos vidit qui, dicere, vidi; 30
 Et credam dignum barbâ, dignumque capillis
 Majorum, Citiùs falsum producere testem
 Contra paganum possis, quàm vera loquentem
 Contra fortunam armati, contraque pudorem.
 Præmia nunc alia, atque alia emolumenta notemus 35
 Sacramentorum. Convallem ruris aviti
 Improbis, aut campum mihi si vicinus ademit,
 Aut sacrum effodit medio de limite saxum,
 Quod mea cum vetulo coluit puls annua libo;

Debitor

Caligatos. Caliga, est quædam ocrea militaris et calceamentum, clavis præfixum ad ornatum et munimen.

Pylades. Filius fuit Strophii Regis Phocensium, cujus in aula cùm educatus Orestes fuisset, illi tam arctâ conjunctus amicitia est, ut in specimen et exemplum germanæ perfectæque amicitiae ambo proponantur.

Aggeris. Agger est humus aggesta, quæ palis et sudibus muniebatur ad castrorum tutelam.

Dignum barbâ, &c. Romani ve-

teres erant intonsi, nec barbam radebant: iidem eximie probi.

Paganum. Rusticum, degentem in pago, ruri versantem.

Sacramentorum. Militum qui sacramento adiguntur. Sacramentum erat jusjurandum, quo apud Imperatorem obstringebantur milites, ac spondebant se militiam non deserturos, numquam se arma contra Rempublicam capturos, &c.

Quod mea, &c. Deo Termino sacra faciebant et saxis, quibus agri definiebantur; pulcem, ac liba imponebant,

Vetulo.

*one who is not
a soldier*

Debitor aut sumptos pergit non reddere nummos, 40
Vana supervacui dicens chirographa ligni :

Exspectandus erit, qui lites inchoet, annus
Totius populi : sed tunc quoque mille ferenda
Tædia, mille moræ ; toties subsellia tantum
Sternuntur ; jam facundo ponente lacernas 45

Creditio, et Fusteo jam micturiente, parati
Digredimur, lentæque fori pugnamus arenâ.
Ast illis, quos arma tegunt, et balteus ambit,
Quod placitum est, illis præstatur tempus agendi,
Nec res atteritur longo suffamine litis. 50

Solis prætereâ testandi militibus jus
Vivo patre datur : nam quæ sunt parta labore
Militiæ, placuit non esse in corpore censûs,
Omne tenet cujus regimen pater. Ergo Coranum
Signorum comitem, castrorumque æra merentem, 55
Quamvis jam tremulus, captat pater. Hunc labor æquus
Provehit, et pulchro reddit sua dona labori.
Ipfius certè Ducis hoc referre videtur,
Ut qui fortis erit, sit felicissimus idem ;
Ut læti phaleris omnes, et torquibus omnes. 60

Vetulo. Quia vetus agri possessor
sum ac dominus.

Suffamine. Impedimento, remorâ.

Lacernas. Vel ut æstum depositâ
graviori veste levet, vel ut togam ju-
dicum propriam sumat,

Phaleris. Phaleræ sunt ornamenta
quædam equorum, e collo ipsorum
fluitantia.

FRAGMENTA

EX SATIRÂ SEXTA ET NONÂ:

FRAGMENTUM

EX SATIRA VI.

ARGUMENTUM.

Posthumum quemdam, amicū suū ab uxore ducenda detertere conatur, propositis mulierum vitiis; impudiciā scilicet, arrogantia, levitate, protervia, curiositate, crudelitate, ineptā eruditione, garrulitate, superstitione, beneficiis, odio virorum et liberorum, &c.

CREDO pudicitiam, Saturno Rege, moratam

In terris, visamque diu, cū frigida parvas

Præberet spelunca domos, ignemque, Laremque,

Et pecus, et dominos communi clauderet umbrā;

Sylvestrem montana torum cū sterneret uxor

5

Frondebis et culmo, vicinarumque ferarum

Pellibus; haud similis tibi, Cynthia, nec tibi, cujus

Turbavit nitidos extinctus passer ocellos:

Sed

Sed potanda ferens infantibus ubera magnis,
 Et sæpe horridior glandem ructante marito. 10
 Quippe aliter tunc orbe novo, cæloque recenti,
 Vivebant homines ; qui rupto robore nati,
 Compositique luto, nullos habuere parentes.
 Multa pudicitiae veteris vestigia forsan,
 Aut aliqua extiterint et sub Jove, sed Jove nondum 15
 Barbato, nondum Græcis jurare paratis
 Per caput alterius, cum furem nemo timeret
 Caulibus aut pomis, et aperto viveret horto.
 Paulatim deinde ad Superos Astræa recessit
 Hac comite, atque duæ pariter fugere sorores. 20
 Antiquum, et vetus est alienum, Posthume, lectum
 Concutere, atque sacri Genium contemnere fulcri.
 Omne aliud crimen mox ferrea protulit ætas :
 Viderunt primos argentea secula mœchos,
 Conventum tamen, et pactum, et sponsalia, nostrâ 25
 Tempestate paras, jamque a tonsore magistro
 Pectus, et digito pignus fortasse dedisti.
 Certè sanus eras. Uxorem, Posthume, ducis !
 Dic quâ Tisiphone, quibus exagitare colubris ?
 Ferre potest dominam, salvis tot restibus, ullam ? 30
 Cum pateant altæ caligantesque fenestræ ?
 Cum tibi vicinum se præbeat Æmilius pons ?
 Sed placet Urfidio lex Julia : tollere dulcem
 Cogitat heredem, cariturus turture magno,
 Mullorumque jubis, et captatore macello. 35
 Quid fieri non posse putes, si jungitur ulla

Urfidio ?

Ursidio? si mæchorum notissimus olim
Stulta maritali jam porrigit ora capistro?
Quid, quod et antiquis uxor de moribus illi
Queritur? O Medici, mediam pertundite venam. 4
Delicias hominis! Tarpeium limen adora
Pronus, et auratam Junoni cæde juvencam,
Si tibi contigerit capitis matrona pudici.
Pauca adeo Cereris vittas contingere dignæ;
Quarum non timeat pater oscula. Necte coronam 45
Postibus, et densos per limina tende corymbos,
Ut testudineo tibi, Lentule, conopeo
Nobilis Euryalum mirmillonem exprimat infans.
Nupta Senatori comitata est Hippiæ Ludium
Ad Pharon, et Nilum, famosaque mœnia Lagi, 50
Prodigia, et mores ur̄ois, damnanæ Canopo.
Immemor illa domûs, et conjugis, atque sororis,
Nil patriæ indulgit, plorantesque improba natos,
Utque magis stupeas, ludos, Paridemque reliquit.
Sed quamquam in magnis opibus, plumaque paterna, 55
Et segmentatis dormisset parvula cunis,
Contempsit pelagus: famam contempserat olim,
Cujus apud molles minima est jactura cathedras.
Tyrrhenos igitur fluctus, latèque sonantem
Pertulit Ionium constanti pectore, quamvis 60
Mutandum toties esset mare. Justa pericli
Si ratio est, et honesta; timent, pavidoque gelantur
Pectore, nec tremulis possunt insistere plantis.
Fortem animum præstant rebus, quas turpiter audent.

Si

Si jubeat conjux, durum est conscendere navim. 65
 Tunc sentina gravis, tunc summus vertitur aër.
 Quæ mœchum sequitur, stomacho valet. Illa maritum
 Convomit; hæc inter nautas et prandet, et errat
 Per puppim, et duris gaudet tractare rudentes:
 Quâ tamen exarsit formâ? Quâ capta juvena est 70
 Hippia? Quid vidit propter quod Ludia dici
 Sustinuit? Nam Sergiolus jam radere guttur
 Cœperat, et secto requiem sperare lacerto:
 Præterea multa in facie deformia, sicut
 Attritus galeâ, mediisque in naribus ingens 75
 Gibbus, et acro malum semper stillantis ocelli.
 Sed gladiator erat: facit hoc illos Hyacinthos.
 Hoc pueris, patriæque, hoc prætulit illa forori,
 Atque viro. Ferrum est, quod amant. Hic Sergius idem
 Acceptâ rude cœpisset Veiento videri. 80
 Quid privata domus, quid fecerit Hippia, curas?
 Respice rivalet Divorum; Claudius, audi,
 Quæ tulerit. Dormire virum cum senserat uxor,
 Ausa Palatino tegetem præferre cubili,
 Sumere nocturnos meretrix Augusta cucullos, 85
 Linquebat, comite ancillâ non amplius unâ.
 Optima, sed quare Cæsennia, teste marito?
 Bis quingenta dedit, tanti vocat ille pudicam;
 Nec Veneris pharetris macer est; aut lampade fervet;
 Inde faces ardent, veniunt a dote sagittæ. 90
 Libertas emitur: coram licet innuat, atque
 Rescribat, vidua est locuples, quæ nupsit avaro.

Cui desiderio Bibulae Sertorius ardet ?
 Si verum excutias, facies, non uxor amatur.
 Tres rugae subeant, et se cutis arida laxet ;
 Fiant obscuri dentes, oculique minores ;
 Collige sarcinulas, dicet libertus, et exi ;
 Jam gravis es nobis, et saepe emungeris ; exi
 Ocius, et propera ; sicco venit altera naso.
 Interea calet, et regnat, poscitque maritum
 Pastores, et ovem Canusinam, ulmosque Falernas.
 Quantulum in hoc ? Pueros omnes, ergastula tota,
 Quodque domi non est, et habet vicinus, ematur.
 Mense quidem brumae, cum jam mercator Iason
 Clausus, et armatis obstat casa candida nautis,
 Grandia tolluntur crystallina, maxima rursus]
 Murrina, deinde adamas notissimus, et Berenices
 In digito factus pretiosior. Hunc dedit olim
 Barbarus incestae, dedit hunc Agrippa forori,
 Observant ubi festa mero pede sabbata Reges,
 Et vetus indulget senibus clementia porcis.
 Nullane de tantis gregibus tibi digna videtur ?
 Sit formosa, decens, dives, fecunda, vetustos
 Porticibus disponat avos, intactior omni
 Crinibus effusis bellum dirimente Sabinâ :
Rara avis in terris, nigroque simillima cycno.
 Quis feret uxorem, cui constant omnia ? Malo,
 Malo Venusinam, quam te, Cornelia mater
 Gracchorum, si cum magnis virtutibus affers
 Grande supercilium, et numeras in dote triumphos.

Q

Tolle

Tolle tuum, precor, Annibalem, victumque Syphacem
In castris ; et cum tota Carthagine migra.

Parce, precor, Pæan, et tu depone sagittas ;
Nil pueri faciunt ; ipsam configite matrem,
Amphion clamat : sed Pæan contrahit artum. 125

Extulit ergo gregem natorum, ipsamque parentem,
Dum sibi nobilior Latonæ gente videtur,
Atque eadem scrofâ Niobe fecundior albâ.

Quæ tanti gravitas ; quæ forma, ut se tibi semper
Imputet ? hujus enim rari, summiq[ue] voluptas 130

Nulla boni, quoties animo corrupta superbo,
Plus aloës, quàm mellis habet. Quis deditus autem
Usque adeo est, ut non illam, quam laudibus effert.

Horreat, inque dies septenis oderit horis ?
Quædam parva quidem, sed non toleranda maritis. 135

Nam quid rancidius, quàm quòd se non putat ulla
Formosam, nisi quæ de Thusca, Græcula facta est ?
De Sulmonensi mera Cecropis ? Omnia Græcè,
Cùm sit turpe magis nostris nescire Latinè.

Hoc sermone pavent, hoc iram, gaudia, curas, 140
Hoc cuncta effundunt animi secreta. Quid ultra ?

Si tibi legitimis pactam, junctamque tabellis
Non es amaturus : ducendi nulla videtur
Causa, nec est quare cœnam et mustacea perdas.

Si tibi simplicitas uxoria, deditus uni 145

Est animus : submitte caput, cervice paratâ
Ferre jugum : nullam invenies, quæ parcat amanti.
Ardeat ipsa licet, tormentis gaudet amanti,

Et spoliis. Igitur longè minus utilis illi
Uxor, quisquis erit bonus, optandusque maritus. 150

Nil umquam invitâ donabis conjuge : vendes,
Hæc obstante, nihil ; nihil, hæc si nolit, emetur.

Hæc dabit affectus ; ille excludetur amicus

Jam senior, cujus barbam tua janua vidit.

Testandi cùm sit lenonibus, atque lanistis 155

Libertas, et juris idem contingat arenæ,

Non unus tibi rivalis dictabitur heres.

Pone crucem servo : meruit quo crimine servus

Supplicium ? Quis testis adest ? quis detulit ? Audi,

Nulla umquam de morte hominis cunctatio longa est. 160

O demens ! ita servus homo est ? Nil fecerit, esto ;

Hæc volo, sic jubeo, sit pro ratione voluntas.

Imperat ergo viro : sed mox hæc regna relinquit,

Permutatque domos, et flammea conterit ; inde

Advolat, et spreti repetit vestigia lecti. 165

Ornatas paulò ante fores, pendentia linquit

Vela domûs, et adhuc virides in limine ramos.

Sic crescit numerus ; sic fiunt octo mariti,

Quinque per autumnos : titulo res digna sepulcri.

Desperanda tibi salvâ concordia socru : 170

Illa docet spoliis nudi gaudere mariti.

Scilicet exspectas, ut tradat mater honestos,

Atque alios mores, quàm quos habet ? Utile porro

Filiolam turpi vetulæ producere turpem.

Nulla ferè causa est, in qua non femina litem 175

Moverit. Accusat Manilia, si rea non est.

Componunt ipsæ per se, formantque libellos,
Principium, atque locos Celso distare paratæ.

Endromidas Tyrias, et femineum ceroma

Quis nescit? vel quis non vidit vulnera pali, 180

Quem cavat assiduis sudibus, scutoque laceffit?

Atque omnes implet numeros; dignissima prorsus

Florali matrona tubâ: nisi si quid in illo

Pectore plus agitat, veræque paratur arenæ.

Quem præstare potest mulier galeata pudorem, 185

Quale decus rerum, si conjugis auctio fiat,

Balteus, et manicæ, et cristæ, crurisque sinistri

Dimidium tegmen: vel si diversa movebit

Prælia; tu felix, ocreas vendente puellâ.

Hæ sunt, quæ tenui sudant in cyclade, quarum 190

Delicias, et panniculus bombycinus urit.

Aspice quo fremitu monstratos perferat ictus,

Et quanto galeæ curvetur pondere: quanta

Poplitibus sedeat; quàm denso fascia libro;

Dicite vos neptes Lepidi, cœcive Metelli, 195

Gurgitis aut Fabii, quæ ludia sumpserit umquam

Hos habitus? quando ad palum gemat uxor Asyli?

Semper habet lites, alternaque jurgia lectus,

In quo nupta jacet: minimum dormitur in illo.

Tunc gravis illa viro, tunc orbâ tigride peior, 200

Cùm simulat gemitus occulti conscia facti:

Aut odit pueros, aut ficta pellice plorat

Uberibus semper lacrymis, semperque paratis

In statione sua, atque exspectantibus illam,

Quo jubeat manare modo : tu credis amorem, 205
 Tu tibi tunc curruca places, fletumque labellis
 Exorbes. Quæ scripta, et quas lecture tabellas,
 Si tibi zelotypæ retegantur scrinia mœchæ !
 Unde hæc monstra tamen, vel quo de fonte requiris ?
 Præstabat castas humilis fortuna Latinas 210
 Quondam, nec vitiis contingi parva sinebant
 Tecta labor, somnique brevès, et vellere Tusco
 Vexatæ, duræque manus, ac proximus urbi
 Annibal et stantes Collina in turre mariti.
 Nunc patimur longæ pacis mala : sævior armis 215
 Luxuria incubuit, victumque ulciscitur orbem.
 Nullum crimen abest, facinusque libidinis, ex quo
 Paupertas Romana perit. Hinc fluxit ad istos
 Et Sybaris colles ; hinc et Rhodos, et Miletos,
 Atque coronatum, et petulans, madidumque Tarentum. 220
 Prima peregrinos obscena pecunia mores
 Intulit, et turpi fregerunt secula luxu
 Divitiæ molles. Quid enim Venus ebria curat ?
 Grandia quæ mediis jam noctibus ostrea mordet,
 Cùm perfusa mero spumant unguenta Falerno, 225
 Cùm bibitur conchâ, cùm jam vertigine tectum
 Ambulat, et geminis exsurgit mensa lucernis.
 Audio quid veteres olim moneatis amici :
 Pone seram, cohibe. Sed quis custodiet ipsos
 Custodes ? Cauta est, et ab illis incipit uxor. 230
 Jamque eadem summis pariter, minimisque libido :
 Nec melior, pedibus filicem quæ conterit atrum,

Quam quæ longorum vehitur cervice Syrorum.

Ut spectet ludos, conducit Ogulnia vestem,

Conducit comites, sellam, cervical, amicas, 235

Nutricem, et flavam, cui det mandata, puellam.

Hæc tamen argenti superest quodcumque paterni

Lævibus athleticis, ac vasa novissima donat.

Multis res angusta domi est: sed nulla pudorem

Paupertatis habet; nec se metitur ad illum, 240

Quem dedit hæc, posuitque modum. Tamen utile quid sit,

Prospiciunt aliquando viri; frigusque, famemque

Formicâ tandem quidam expavere magistrâ.

Prodiga non sentit pereuntem femina censum:

At velut exhaustâ redivivus pullulet arcâ 245

Nummus, et e pleno semper tollatur acervo,

Non umquam reputat quanti sibi gaudia consistent.

Si gaudet cantu, radiant testudine totâ

Sardoniches: crispo numerantur pectine chordæ,

Quo tener Hedymeles operam dedit: hunc tenet, hoc se 250

Solatur, gratoque indulget basia plectro.

Quædam de numero Lamiarum, ac nominis alti,

Cum farre et vino Janum, Vestamque rogabat,

An Capitolinam deberet Pollio quercum

Sperare, et fidibus promittere. Quid faceret plus, 255

Ægrotante viro? Medicis quid tristibus erga

Filiolum? Stetit ante aram, nec turpe putavit

Pro cithara velare caput; dictataque verba

Protulit (ut mos est) et apertâ palluit agnâ.

Dic mihi nunc, quæso, dic, antiquissime Divûm, 260

Respondes

Respondes his, Jane pater? Magna otia Cœli;
 Non est (ut video) non est, quid agatur apud vos
 Hæc de Comœdis te consulit, illa Tragœdum
 Commendare volet; varicosus fiet aruspex.

Sed cantet potiùs, quam totam pervolet urbem 265
 Audax, et cœtus possit quàm ferre virorum;
 Cumque paludatis ducibus, præsentem marito,
 Ipsa loqui. Novit quid toto fiat in orbe,
 Quid Seres, quid Thraces agant: secreta novercæ,
 Et pueri: quis amet, quis decipiatur adulter, 270
 Instantem regi Armenio, Parthoque cometen
 Prima videt: famam, rumoresque illa recentes
 Excipit ad portas: quosdam facit isse Niphaten
 In populos, magnoque illic cuncta arva teneri
 Diluvio: nutare urbes, subsidere terras, 275
 Quocumque in trivio, cuicumque est obvia narrat.

Nec tamen id vitium magis intolerabile, quàm quòd
 Vicinos humiles rapere, et concidere loris
 Exorata solet; nam si latratibus alti
 Rumpuntur somni? fustes huc ocyus, inquit, 280
 Afferte, atque illis dominum jubet antè feriri,
 Deinde canem. Gravis occursum, teterrima vultu,
 Balnea nocte subit: conchas, et castra moveri
 Noctè jubet; magno gaudet sudare tumultu,
 Cùm lassata gravi ceciderunt brachia massâ. 285
 Convivæ miseri intereâ, somnoque, fameque
 Urgentur. Tandem illa venit rubicundula, totum
 Cœnophorum sitiens, plenâ quod tenditur urnâ

Admotum

Admotum pedibus, de quo sextarius alter
 Ducitur ante cibum, rabidam facturus orexim, 290
 Dum redit, et terram luto fecit intestino.

Marmoribus rivi properant, aut lata Falernum
 Pelvis olet: nam sic tamquam alta in dolia longus
 Deciderit serpens, bibit, et vomit. Ergo maritus
 Nauseat, atque oculis bilem substringit opertis. 295

Illa tamen gravior, quæ cum discumbere cœpit,
 Laudat Virgilium, perituræ ignoscit Elisæ:
 Committit vates, et comparat inde Maronem,
 Atque aliâ parte in trutina suspendit Homerum.

Cedunt Grammatici, vincuntur Rhetores, omnis 300

Turba tacet; nec causidicus, nec præco loquatur,

Altera nec mulier; verborum tanta cadit vis.

Tot pariter pelves, tot tintinnabula dicas

Pulsari. Jam nemo tabas atque æra fatiget:

Una laboranti poterit succurrere Lunæ. 305

Imponit finem sapiens et rebus honestis.

Nam quæ docta nimis cupit et facunda videri,

Crure tenus medio tunicas succingere debet,

Cedere Sylvano porcum, quadrante lavari.

Non habeat matrona, tibi quæ juncta recumbit, 310

Dicendi genus, aut curtum sermone rotato

Torqueat enthymema, nec historias sciat omnes;

Sed quædam ex libris et non intelligat. Odi

Hanc ego, quæ repetit, volvitque Palæmonis artem,

Servatâ femper lege, et ratione loquendi, 315

Ignotosque mihi tenet antiquaria versus,

Nec

Nee curanda viris opicæ castigat amicæ
Verba. Solœcismum liceat fecisse marito.

Nil non permittit mulier sibi ; turpe putat nil,
Cum virides gemmas collo circumdedit, et cum
Auribus extensis magnos commisit elenchos. 320
Intolerabilius nihil est, quàm femina dives.

Interea fœda aspectu, ridendaque multo
Pane tumet facies, aut pingua Poppæana
Spirat ; et hinc miseri viscantur labra mariti. 325

Ad mœchum veniet lotâ cute : quando videri
Vult formosa domi ? mœchis foliata parantur.
His emitur, quidquid graciles huc mittitis Indi.

Tandem aperit vultum, et tectoria prima reponit ;
Incipit agnosci, atque ideo illo lacte fovetur, 330
Propter quod secum comites educit asellas,
Exsul hyperboreum si dimittatur ad axem.

Sed quæ mutatis inducitur, atque fovetur
Tot medicaminibus, coctæque filiginis offas
Accipit et madidæ ; facies dicetur, an ulcus ? 335

Est operæ pretium penitùs cognoscere, toto
Quid faciant, agitentque die. Si nocte maritus
Aversus jacuit, periit libraria ; ponunt
Cosmetæ tunicas, tardè venisse Liburnus
Dicitur, et pœnas alieni pendere somni 340

Cogitur : hic frangit ferulas, rubet ille flagellis,
Hic scuticâ. Sunt quæ tortoribus annua præstent.
Verberat, atque obiter faciem linit ; audit amicas,
Aut latum pictæ vestis considerat aurum ;

Et

Et cædens longi relegit transacta diurni, 345

Et cædit, donec lassis cædentibus, exi,

Intonet horrendum, jam cognitione peractâ.

Præfectura domûs Siculâ non mitior aulâ.

Nam si constituit, solitoque decentiùs optat

Ornari, et properat, jamque expectatur in hortis, 350

Aut apud Isiæ potius sacraria lenæ;

Componit crinem laceratis ipsa capillis,

Nuda humeros Pfecas infelix, nudisque mamillis.

Altior hic quare cincinnus? Taurea punit

Continuò flexi crimen, facinusque capilli. 355

Quid Pfecas admisit? Quænam est hic culpa puellæ,

Si tibi displicuit nasus tuus? Altera lævum

Extendit, pectusque comas, et volvit in orbem.

Est in consilio matrona, admotaque lanis

Emeritâ quæ cessat acu: sententia prima 360

Hujus erit; post hanc ætate, atque arte minores

Censebunt; tamquam famæ discrimen agatur

Aut animæ: tanta est quærendi cura decoris!

Tot premit ordinibus, tot adhuc compagibus altum

Ædificat caput. Andromachen a fronte videbis: 365

Post minor est, aliam credas. Cedo, si breve parvi

Sortita est lateris spatium, breviorque videtur

Virgine Pygmæâ, nullis adjuta cothurnis.

Nulla viri cura intereâ, nec mentio fiet

Damnorum; vivit tamquam vicina mariti. 370

Hoc solo proprior, quodd amicos conjugis odit

Et servos: gravis est rationibus. Ecce furentis

Bellonæ, matrisque Deûm chorus intrat : et ingens
Antistes, cui rauca cohors, cui tympana cedunt
Plebeia, et Phrygiâ vestitur bucca tiarâ.

375

Grande sonat, metuique jubet septembris, et Austri
Adventum, nisi se centum lustraverit ovis,

Et xerampelinas veteres donaverit ipsi ;

Ut quidquid subiti, et magni discriminis instat,

In tunicas eat, et totum semel expiet annum.

380

Hybernum fractâ glacie descendet in amnem,

Te matutino Tyberi mergetur, et ipsis

Vorticibus timidum caput abluet. Inde Superbi

Totum Regis agrum, nuda, ac tremebunda cruentis

Erepet genibus. Si candida jusserit Io,

385

Ibit ad Ægypti finem, calidasque petitas

A Meroe portabit aquas, ut spargat in æde

Ifidis, antiquo quæ proxima surgit ovili ;

Credit enim ipsius dominæ se voce moneri.

En animam, et mentem, cum qua Dii nocte loquantur !

390

Ergo hic præcipuum, summumque meretur honorem,

Qui grege linigero circumdatus, et grege calvo,

Plangentis populi currit derisor Anubis.

Cùm dedit ille locum, cophino fœnoque relicto,

Arcanam Judæa tremens mendicat in aurem,

395

Interpres legum Solymarum, et magna Sacerdos

Arboris, ac summi fida internuntia Cœli.

Implet et illa manum, sed parciùs, ære minuto.

Qualiacumque voles, Judæi somnia vendunt.

Spondet amatorem tenerum, vel divitis orbi

400

Testa-

Testamentum ingens, calidæ pulmone columbæ
 Tractato, Armenius, vel Comagenus haruspex.
 Pectora pullorum rimatur, et exta catelli,
 Interdum et pueri: faciet quod deferat ipse.

Chaldæis sed major erit fiducia: quidquid 405
 Dixerit astrologus, credent a fonte relatum
 Ammonis; quoniam Delphis oracula cessant,
 Et genus humanum damnat caligo futuri.
 Præcipuus tamen est horum, qui sæpius exsul,
 Cujus amicitia conducendæque tabellâ 410
 Magnus civis obit, et formidatus Othoni.

Inde fides arti, sonuit si dextera ferro,
 Lævaque si longo castrorum in carcere mansit.
 Nemo mathematicus genium indemnatus habebit:
 Sed qui penè perit, cui vix in Cyclada mitti 415
 Contigit, et parvâ tandem caruisse Seripho,
 Consulit ictericæ lento de funere matris,
 Ante tamen de te, Tanaquil tua; quando sororem
 Efferat, et patruos; an sit victurus adulter
 Post ipsam. Quid enim majus dare numina possunt? 420
 Hæc tamen ignorat quid fidus triste minetur
 Saturni; quo læta Venus se proferat astro;
 Qui mensis damno, quæ dentur tempora lucro.

Illius occurfus etiam vitare memento,
 In cujus manibus ceu pinguis succina tritas 425
 Cernis ephemeridas; quæ nullum consulit et jam
 Consulitur; quæ castra viro, patriamque petente
 Non ibit pariter, numeris revocata Thrasylli,

Ad

Ad primum lapidem vectari cū placet, hora

Sumitur ex libro: si prurit frictus ocelli

430

Angulus, inspectā genesi, collyria poscit.

Ægra licet jaceat, capiēdo nulla videtur

Aptior hora cibo, nisi quam dederit Petosiris.

Si mediocris erit, spatium lustrabit utrumque

Metarum, et sortes ducet; frontemque, manumque

435

Præbebit vati crebrum poppysma roganti.

Divitibus responsa dabit Phryx augur, et Indus

Conductus, dabit, astrorum mundiue peritus:

Atque aliquis senior, qui publica fulgura condit.

Plebeium in Circo positum est, et in aggere fatum.

440

Quæ nullis longum ostendit cervicibus aurum,

Consultit ante Phalas, delphinorumque columnas:

An saga vendenti nubat, caupone relicto.

Hæ tamen et partūs subeunt discrimen et omnes

Nutricis tolerant, fortunâ urgente, labores.

445

Sed jacet aurato vix ulla puerpera lecto:

Tantum artes hujus, tantum medicamina possunt,

Quæ steriles facit, atque homines in ventre necandos

Conducit. Gaude infelix, atque ipse bibendum

Porrige quidquid erit: nam si distendere vellet,

450

Et vexare uterum pueris salientibus, effes

Æthiopis fortasse pater: mox decolor heres

Impleret tabulas, numquam tibi mane videndus.

Transeo suppositos, et gaudia, votaue sæpe

Ad spurcos decepta lacus, atque inde petitos

455

Pontifices

Pontifices Salios, Scaurorum nomina falso
 Corpore laturos. Stat Fortuna improba noctu
 Arridens nudis infantibus; hos fovet omnes,
 Involvitque sinu: domibus tunc porrigit altis,
 Secretumque sibi mimum parat: hos amat, his se 460
 Ingerit, utque suos ridens producit alumnos.

Hic magicos affert cantus, hic Thessala vendit
 Philtra, quibus valeant mentem vexare mariti,
 Et solēā pulsare nates. Quod desipis, inde est;
 Inde animi caligo, et magna oblivio rerum, 465
 Quas modō gessisti: tamen hoc tolerabile, si non
 Et furere incipias, ut avunculus ille Neronis,

Cui totam tremuli frontem Cæsonia pulli
 Infudit. Quæ non faciet, quod Principis uxor?
 Ardebant cuncta, et fractā compage ruebant; 470
 Non aliter, quā si fecisset Juno maritum
 Insanum. Minus ergo nocens erit Agrippinæ
 Boletus: si quidem unius præcordia preffit
 Ille senis, tremulumque caput descendere jussit
 In cælum, et longam manantia labra salivam. 475

Hæc poscit ferrum atque ignes, hæc potio torquet;
 Hæc lacerat mistos Equitum cum sanguine Patres.
 Tanti partus equæ, tanti una venefica constat.

Oderunt natos de pellice, nemo repugnet,
 Nemo vetet: jam jam privignum occidere fas est. 480
 Vos ego, pupilli, moneo, quibus amplior est res,
 Custodite animas, et nulli credite mensæ:

Livida

Livida materno fervent adipata veneno.

Mordeat antè aliquis, quicquid porrexerit illa

Quæ peperit : timidus prægustet pocula pappas.

485

Fingimus hæc, altum Satirâ sumente cothurnum

Scilicet et finem egressi, legemque priorum,

Grande Sophocleo carmen bacchamur hiatu

Montibus ignotum Rutulis, cæloque Latino.

Nos utinam vani ! sed clamat Pontia, Feci,

490

Confiteor, puerisque meis aconita paravi,

Quæ deprensa patent ; facinus tamen ipsa peregi.

Tunc duos unâ sævissima vipera cœnâ ?

Tunc duos ? Septem, si septem fortè fuissent.

Credamus Tragicis, quidquid de Colchide torva

495

Dicitur, et Progne. Nil contrà conor : et illæ

Grandia monstra suis audebant temporibus ; sed

Non propter nummos. Minor admiratio summis

Debetur monstris, quoties facit ira nocentem

Hunc sexum ; et rabie jecur incendente, feruntur

500

Præcipientes : ut saxa jugis abrupta, quibus mons

Subtrahitur, clivoque latus pendente recedit.

Illam ego non tulerim, quæ computat, et scelus ingens

Sana facit. Spectant subeuntem fata mariti

Alcestim, et similis si permutatio detur,

505

Morte viri cupiant animam servare catellæ.

Occurrunt multæ tibi Belides, atque Eriphylæ,

Mane Clytemnestram nullus non vicus habebit.

Hoc

Hoc tantum refert, quodd Tyndaris illa bipennem

Insulsam, et fatuam dextrâ lævâque tenebat :

510

At nunc res agitur tenui pulmone rubetæ ;

Sed tamen et ferro, si prægustaret Atrides

Pontica ter victi cautus medicamina regis.

FRAG.

F R A G M E N T U M

E X S A T I R A IX.

A R G U M E N T U M.

Nævolum quemdam inducit de patroni sui avaritia et flagitiis
conquerentem.

S C I R E velim quare toties mihi, Nævole, tristis,
Occurras fronte obductâ, ceu Marſya victus ?
Non erat hac facie miserabilior Crepereius
Pollio, qui triplicem usuram præstare paratus
Circuit, et fatuos non invenit. Unde repentè 5
Tot rugæ ? Certè modico contentus agebas
Vernam Equitem, conviva joco mordente facetus,
Et salibus vehemens intra pomœria natis.
Omnia nunc contra : vultus gravis, horrida ficcæ
Sylva comæ ; nullus totâ nitor in cute ; qualem 10
Præstabat calidi circumlita fascia visci ;
Sed fruticante pilo neglecta, et squalida crura.
Quid maciēs ægri veteris, quem tempore longo
Torret quarta dies, olimque domestica febris ?

R

Deprendas

Deprendas animi tormenta latentis in ægro 19
 Corpore, deprendas et gaudia : sumit utrumque
 Inde habitum facies. Igitur flexisse videris
 Propositum, et vitæ contrarius iste priori.
 Nuper enim (ut repeto) fanum Ifidis, et Ganymedem
 Pacis, et advectæ secreta palatia Matris, 20
 Notior Ausidio Chio, celebrare solebas.
Narda — Utile et hoc multis vitæ genus, at mihi nullum
 Inde operæ pretium, pingues aliquando lacernas,
 Munimenta togæ, duri crassique coloris,
 Et malè percussas textoris pectine Galli 25
 Accipimus, tenue argentum, venæque secundæ.
 Quod famen ulterius monstrum, quàm mollis avarus ?
 Hæc tribui, deinde illa dedi, mox plura tulisti.
 Computat, atque cavet : ponatur calculus ; adsint
 Cum tabula pueri ; numera sestertia quinque 30
 Omnibus in rebus ; numerentur deinde labores :
shade fan En cui tu viridem umbellam, cui succina mittas
 Grandia, natalis quoties redit, aut madidum ver
 Incipit ; et stratâ positus, longæque cathedrâ,
 Munera fœmineis tractat secreta Calendis. 35
 Dic, passer, cui tot montes, tot prædia servas
 Appula, tot milvos intra tua pascua lassos ?
 Te Trifolinus ager fœcundis vitibus implet,
 Suspectumque jugum Cumis, et Gaurus inanis.
 Nam quis plura linit victuro dolia musto ? 40
 Quantum erat exhausti obsequium donare clientis
 Jugeribus paucis ? Meliusne hic rusticus infans

Cum

Cum matre, et casulis, et cum lafore catello
 Cymbala pulsantis legatum fiet amici?
 Improbis es, cum poscis, ais: sed pensio clamat,
 Posce; sed appellat puer unicus, ut Polyphemi
 Lata acies, per quam solers evasit Ulysses.
 Alter emendus erit; namque hic non sufficit, ambo
 Pascendi. Quid agam brumâ spirante? quid, oro?
 Quid dicam scapulis servorum mense Decembri,
 Et pedibus? Durate, atque exspectate cicadas?
 Scis certè quibus ista modis, quàm sæpe, rogârim:
 Et quæ pollicitus fueris mihi. Iusta doloris,
 Nævole, causa tui. Contra tamen iste quid affert?
 Negligit, atque alium bipedem sibi querit asellum.
 Hæc soli commissa tibi celare memento,
 Et tacitus nostras intra te fige querelas.
 Nam res mortifera est inimicus pumice lævis:
 Qui modò secretum commiserat, ardet, et odit;
 Tamquam prodiderim quicquid scio: sumere ferrum,
 Fuste aperire caput, candelam apponere valvis
 Non dubitat. Nec contemnes, aut despicias, quòd
 His opibus numquam cara est annona venèni.
 Ergo occulta teges, ut curia Martis Athenis.
 O Corydon, Corydon, secretum divitis ullum
 Esse putas? Servi ut taceant, jumenta loquentur,
 Et canis, et postes, et marmora. Claude fenestras,
 Vela tegant rimas, junge ostia, tollito lumen
 E medio; clament omnes, prope nemo recumbat:
 Quod tamen ad cantum galli facit ille secundi,

Proximus ante diem caupo sciet: audiet et quæ
 Finxerunt pariter librarius, archimagiri,
 Carptores. Quod enim dubitant componere crimen
 In dominos, quoties rumoribus ulciscuntur
 Baltea? Nec deerit qui te per compita quærat
 Nolentem, et miseram vinosus inebriet aurem.
 Illos ergo roges quicquid paulò antè petebas
 A nobis, taceant illi; sed prodere malunt
 Arcanum, quàm subrepti potare falerni,
 Pro populo faciens quantum Laufella bibebat.
 Vivendum rectè cum propter plurima, tunc his
 Præcipuè causis, ut linguas mancipiorum
 Contemnas: nam lingua mali pars pessima servi.
 Deterior tamen hic, qui liber non erit illis,
 Quorum animus et farre suo custodit, et ære.
 Idcirco ut possim linguam contemnere servi,
 Utile consilium modò, sed commune dedisti:
 Nunc mihi quid suades post damnum temporis, et spes
 Deceptas? Festinat enim decurrere velox
 Flosculus angustæ, miseræque brevissima vitæ
 Portio; dum bibimus, dum ferta, unguenta, choreas
 Poscimus, obrepit non intellecta senectus.
 O parvi, nostrique Lares, quos thure minuto,
 Aut farre, et tenui soleo exornare coronâ,
 Quando ego figam aliquid, quo sit mihi tuta senectus
 A tegete, et baculo? Viginti millia sænus
 Pignoribus positis, argenti vascula puri;
 Sed quæ Fabricius Censor notet, et duo fortes

De grege Mœsorum, qui me cervice locatâ

Securum jubeant clamoso insistere Circo?

100

Sit mihi præterea curvus cælator, et alter

Qui multas facies fingat citò: sufficient hæc,

Quando ego pauper ero: votum miserabile! nec spes

His saltem: nam cùm pro me fortuna rogatur,

Affigit ceras illâ de nave petitas,

105

Quæ Siculos cantus effugit remige furdo.

223

271 1/2 1/2 1/2 1/2 1/2

11

[illegible]

1940-1941

1911

1995

1940

20

1. The first part of the document is a list of names and titles, including "The Hon. Mr. Justice" and "The Hon. Mr. Justice".

A U L I
P E R S I I F L A C C I
S A T I R Æ.

P R O L O G U S

A D S A T I R A M P R I M A M.

A R G U M E N T U M.

Ait se, cùm optimus poëta non sit, rude carmen scribere: cùmque multi
famam et gloriam scribendo captent, plures etiam lucri causâ id faciant,
se neutrum spectare.

N E C fonte labra prolui Caballino:
Nec in bicipiti somniasse Parnasso
Memini; ut repentè sic poëta prodirem.
Heliconidasque, pallidamque Pirenen
Illis remitto, quorum imagines lambunt
Hederæ sequaces. Ipse semipaganus,
Ad sacra vatum carmen afferò nostrum.

5

Quis

Quis expedit vit pſittaco ſuum *χαιρῆς*?

Picaſque docuit verba noſtra conari?

Magiſter artiſ, ingeniſque largitor

10

Venter, negat artiſex ſequi voceſ.

Quòd ſi doſoſi ſpeſ refulſerit nummi,

Corvoſ poëtaſ et poetriaſ picaſ

Cantare credaſ Pegafeium meloſ.

SATIRA

S A T I R A I.

A R G U M E N T U M.

Invehitur in varia poëtarum et oratorum vitia.

P E R S I U S. M O N I T O R.

P. **O** Curas hominum! ô quantum est in rebus inane!
M. Quis leget hæc? *P.* Min' tu istud ais? Nemo.
 Hercule, Nemo.

M. Vel duo, vel—*P.* Nemo: *M.* Turpe, et miserabile. *P.* Quare?
 Ne mihi Polydamas, et Troïades Labeonem
 Prætulerint? nugæ!—Non si quid turbida Roma
 Elevet, accedas, examenve improbum in istâ
 Castiges trutinâ: Ne te quæsieris extra.

Nam Romæ quis non—? Ah, si fas dicere! sed fas;
 Tunc, cùm ad canitiem, et nostrum istud vivere triste,
 Adspexi, et nucibus facimus quæcumque relictis: 10

Cùm sapimus patruos—tunc, tunc ignoscite—*M.* Nolo.

P. Quid faciam? sed sum petulanti splene cachinno.

M. Scribimus inclusi, numeros ille, hic pede liber,
 Grande aliquid—*P.* quod pulmo animæ prælargus anhelet.

Scilicet hæc populo, pexusque, togæque recenti, 15
 Et natalitiâ tandem cum sardonyche albus,

Sede

Sede leges celsâ, liquido cùm plasmate guttur
Mobile collueris, patranti fractus ocello.

Hic neque more probo videas, neque voce serenâ,
Ingentes trepidare Titos? cum carmina Lumbum 20
Intrant, et tremulo scalpuntur ubi intima versu.

Tun', vetule, auriculis alienis colligis escas?
Auriculis, quibus et dicas cute perditus, *Obe!*

"Quò didicisse, nisi hoc fermentum, et quæ semel intus
"Innata est, rupto jecore, exierit caprificus?" 25

En pallor, seniumque: O mores! usque adeone
Scire tuum nihil est, nisi te scire hoc sciat alter?

"At pulchrum est, digito monstrari, et dicier: *Hic est.*
"Ten' cirratorum centum dictata fuisse,

"Pro nihilo pendas?"—Ecce, inter pocula, quærant 30
Romulidæ saturi, quid dia poëmata narrent!

Hic aliquis, cui circum humeros hyacinthina lana est,
(Rancidulum quiddam balba de nare loquutus)

Phyllidas, Hypsipilas, vatum et plorabile si quid,
Eliquat; et tenero supplantat verba palato. 35

Affensere viri—nunc non cinis ille poëtæ
Felix? Nunc levior cippus non imprimit ossa?

Laudant convivæ—Nunc non e manibus illis,
Nunc non e tumulto, fortunatâque favillâ

Nascentur violæ? Rides, *ait*, et nimis uncis 40
Naribus indulges. An erit qui velle recuset

Os populi meruisse? et cedro digna loquutus,
Linquere nec scombros metuentia carmina, nec thus?

Quisquis es, ô, modò quem ex adverso dicere feci,

Non

Non ego, cùm scribo, si fortè quid aptius exit, 45

(Quando hæc rara avis est, si quid tamen aptius exit)

Laudari metuam, neque enim mihi cornea fibra est.

Sed recti finemque extremumque esse recuso,

Euge tuum, et *Bellà*. Nam *bellà* hoc excute totum :

Quid non intus habet ? Non hìc est Ilias Atti, 50

Ebria veratro : non si qua elegidia crudi

Distarunt proceres ? non quicquid denique lectis

Scribitur in citreis ? — Calidum scis ponere fumen ;

Scis comitem horridulum tritâ donare lacernâ ;

Et, verum, inquis, amo ; verum mihi dicite de me. 55

Qui pote ? Vis dicam ? — Nugaris, cum tibi, Calve,

Pinguis aqualiculus propenso sesquipede extet.

O Jane, a tergo quem nulla ciconia pinxit,

Nec manus auriculas imitata est mobilis albas ;

Nec linguæ, quantum fitiat canis Appula, tantum ! 60

Vos, O Patricius sanguis, quos vivere fas est

Oecipiti cæco, posticæ occurrite sannæ !

“Quis populi sermo est ?” — quis enim, nisi carmina molli

Nunc demum numero fluere, ut per læve severos

Effundat junctura ungues ? Scit tendere versum 65

Non secus ac si oculo rubricam dirigat uno.

Sive opus in mores, in luxum, in prandia Regum,

Dicere res grandes nostro dat Musa poetæ.

Ecce, modò, heroas sensus afferre docemus,

Nugari solitos Græcè ; nec ponere lucum 70

Artifices, nec rus saturum laudare ; *Ubi corbet*

Et focus, et porci, et fumosa Palilia fano :

Unde

Unde Remus, sulcoque terens dentalia, Quinti,

Quam

Quam trepida ante boves Dictatorem induit uxor;

Et tua aratra domum liſtor tulit.—Euge, poeta!

75

Eſt nunc, Briſei quem venoſus liber Acci;

Sunt quos Pacuviusque, et verrucosa moretur

Antiopa; “ærumnis cor luſtificabile ſulta.”

Hos pueris monitus, patres infundere lippos

Cum videas, quæriſne unde hæc ſartago loquendi

80

Venerit in linguas? Unde iſtud dedecus, in quo

Troſſulus exultat tibi per ſubſellia lævis?

Nilne pudet, capiti non poſſe pericula cano

Pellere, quin tepidum hoc optes audire, DECENTER?

Fur es, ait Pedio: Pedius quid? crimina raris

85

Librat in antithetis: doctus poſuiſſe figuras

Laudatur. Bellum hoc.—hoc bellum? hoc Romule, bellum?

Men' moveat quippe, et, cantet ſi naufragus, aſſem-

Protulerim? Cantas, cum fracta te in trabe pictum

Ex humero portes? Verum, nec nocte paratum

90

Florabit, qui me volet incurvaſſe querelâ.

M. Sed numeris decor eſt, et junctura addita crudis.

P. Claudere ſic verſum didicit Bercynthius Attin,

Et qui cæruleum dirimebat Nerea Delphin:

Sic, coſtam longo ſubduximus Apennino.

95

M. ARMA VIRUM, nonne hoc ſpumofum, et cortice
pingui,

Ut Ramale vetus prægrandi ſubere coſtum?

P. Quidnam igitur tenerum, et laxa cervice legendum?

“Torva Mimalloneis implerunt cornua bombis?”

“Et

" *Et raptum vitulo caput ablatura superbo* 100

" *Bassaris ; et lyncem Mænas flexura corymbis,*

" *Evion ingeminat : reparabilis adsonat Echo."*

Hæc fierent, si Virtutis vena ulla paternæ
Viveret in nobis ? Summa delumbe salivâ

Hoc natat in labris ; et in udo est Mænas et Attin ; 105

Nec pluteum cædit, nec demorfos sapit ungues.

M. Sed quid opus teneras mordaci radere vero

Auriculas ? vide sis, ne majorum tibi fortè

Limina frigescant. Sonat hîc de nare canina

Litera—*P.* Per me, equidem, sint omnia protinus alba ; 110

Nil moror. Euge, omnes, omnes benè miræ eritis Res.

Hoc juvat ; hic, inquis, veto quisquam faxit oletum ;

Pinge duos angues : *Pueri, sacer est Locus, extrâ*

Meite : discedo. Secuit Lucilius Urbem,

Te, Lupe, te, Muti ; et genuinum fregit in illis. 115

Omne vafer vitium ridenti Flaccus Amico

Tangit ; et admissus circum præcordia ludit :

Callidus excusso populum suspendere naso.

Men' mutire nefas ? Nec clam, nec cum scrobe ? *M.* Nusquam.

P. Hîc tamen infodiam : Vidi, vidi ipse, *Libelle* ; 120

" Auriculas asini Mida Rex habet—" Hoc ego opertum,

Hoc ridere meum, tam nil, nulla tibi vendo

Iliade.—Audaci quicunque afflate Cratino,

Iratum Eupolidem, prægrandi cum sene palles,

Aspice et hæc. Si fortè aliquid decoctius audis, 125

Indè vaporata lector mihi ferveat aure.

Non hic, qui in crepidas *Graiorum* ludere gestit

Sordidus ;

254 A U L I P E R S I I

Sordidus ; et lusco qui possit dicere, *lusce* :
 Sese aliquem credens, *Italia* quòd honore supinus,
 Fregerit heminas *Areti* Ædilis iniquas. 130
 Nec, qui abaco numeros, et secto in pulvere metas,
 Scit risisse vaser ; multum gaudere paratus,
 Si Cynico barbam petulans *Nonaria* vellat.
 His, mane, edictum ; post prandia, *Calliroen*, do.

SATIRA

S A T I R A II.

A R G U M E N T U M.

E sacrificio, quo Macrinus natalem suum diem celebrabat, ac vota Superis faciebat, occasionem sumit Persius insectandi varia hominum vota, quorum alia sunt impia, alia levia, alia inter se pugnantia: sub finem, quznam bona et facienda sint, docet.

A D P L O T I U M M A C R I N U M.

HUNC, MACRINE, diem numera meliore lapillo,
Qui tibi labentes apponit candidus annos.

Funde merum Genio: Non tu prece poscis emaci,

Quæ, nisi seductis, nequeas committere Divis.

At bona pars procerum, tacita libabit acerrâ,

Haud cuivis promptum est, murmurque humilesque susurros

Tollere de templis, et aperto vivere voto.

• Mens bona, fama, fides; hæc clarè, et ut audiat hospes.

Illa sibi introrsùm, et sub linguâ immurmurat, 'O si

• Ebullet patrui præclarum funus!—et, O si

10

• Sub rastro crepet argenti mihi seria, dextro

• Hercule!—pupillumve utinam, quem proximus hæres

• Impello, expungam! Namque est scabiosus, et acri

• Bile tumet—NERIO jam tertia conditur uxor.'

Hæc sanctè ut poscas, Tiberino in gurgite mergis 15
 Mane caput, bis, térque ; et noctem flumine purgas.

Heus age, responde ; minimum est quod scire laboro :

De Jove quid sentis ?—Estne ut præponere cures

Hunc—? “*CUINAM*”?—*Cuinam ? Vis Staio ?* an, scilicet,
 hæres

Quis potior judex ? Puerisve quis aptior orbis ? 20

Hoc igitur, quo tu *Jovis* aurem impellere tentas,

Dic agedum *Staio*. Proh Jupiter ! O bone, clamet,

Jupiter!—At sese non clamet Jupiter ipse ?

Ignovisse putas, quia, cum tonat, ocyùs illex

Sulfure discutitur sacro, quàm tuque domusque ? 25

An, quia non fibris ovium, *Ergennaque* jubente,

Triste jaces lucis, evitandumque bidental,

Idcirco stolidam præbet tibi vellere barbam

Jupiter ? Aut quidnam est, qua tu mercede, Deorum

Emeris auriculas ? Pulmone et lactibus unctis ? 30

Ecce avia, aut metuens Divùm matertera, cunis

Exemit puerum ! frontemque, atque uda labella,

Infami digito, et lustralibus ante salivis

Expiat ; urentes oculos inhibere perita.

Tunc manibus quatit, et spem macram, supplice voto, 35

Nunc *Licini* in campos, nunc *Craffi* mittit in ædes.

• Hunc optent generum Rex et Regina ! puellæ

• Hunc rapiant ! quicquid calcaverit hic, rosa fiat !

Ast ego nutrici non mando vota : negato,

Jupiter, hæc illi, quamvis te albata rogarit. 40

Poscis opem nervis, corpusque fidele senectæ.

Esto,

Eto, age. Sed grandes patinæ, tucetaque crassa
Annuere his Superos vetuere, *Jovemque* morantur.

Rem struere exoptas, cæso bove; *Mercuriumque*
Arcessis fibrâ: Da fortunare Penates, 49

‘Da pecus, et gregibus fœtum.’ Quo, pessime, pacto;
Tot tibi cum in flammis *junicum* omenta liquecant?

Et tamen hic extis, et opimo vincere farto

Intendit: ‘Jam crescit ager, jam crescit ovile;

‘Jam dabitur, jam jam:’ donec deceptus, et exspes, 50
Nequicquâm fundo suspiret nummus in imo.

Si tibi crateras argenti, incusaque pingui

Auro dona feram, sudes; et pectore lævo

Excutias guttas: lætari prætrepidum cor.

Hinc illud subiit, auro sacras quodd ovato 55

Perducis facies. Nam, fratres inter ahenos,

Somnia pituita qui purgatissima mittunt,

Præcipui sunt; sitque illis aurea barba.

Aurum vasa *Numæ*, Saturniaque impulit æra:

Vestalesque urnas, et Tuscum fictile mutat: 60

O curvæ in terras animæ, et cœlestium inanes!

Quid juvat hoc, templis nostros immittere mores?

Et bona Diis, ex hac sceleratâ ducere pulpâ?

Hæc sibi corrupto casiam dissolvit olivo;

Et Calabrum coxit, vitiato murice, vellus. 65

Hæc Baccam conchæ rasisse; et stringere venas

Ferventis massæ, crudo de pulvere, jussit.

Peccat et hæc, peccat: vitio tamen utitur. At vos

Dicite, Pontifices, in sacris quid facit aurum?

S

Nempe

Nempe hoc, quod *Veneri* donatæ a Virgine pupæ.

70

Quin damus id Superis, de magnâ quod dare lance

Non possit magni *Messalæ* lippa propago :

Compositum jus, fasque animi : sanctosque recessus

Mentis, et incoctum generoso pectus honesto.

Hæc cedo, ut admoveam templis, et farre litabo.

75

SATIRA

S A T I R A. III.

A R G U M E N T U M.

Cohortatio ad studium sapientiæ. Insectatio desidii.

NEMPE hæc assidue ! Jam clarum mane fenestras
Intrat, et angustas extendit lumine rimas.

Stertimus, indomitum quod despumare Falernum
Sufficiat, quinta dum Linea tangitur umbrâ.

En, quid agis ? siccas infana canicula messes

Jamdudum coquit, et patula pecus omne sub ulmo est.

Unus ait comitum, ' Verumne ? itane ? ocius adsit

' Huc aliquis. Nemon ? ' Turgescit vitrea bilis :

Finditur, Arcadiæ pecuaria rudere credas.

Jam liber, et bicolor positis membrana capillis,

Inque manus chartæ, nodosæque venit arundo.

Tum querimur, crassus calamo quodd pendeat humor ;

Nigra quodd infusa vanescat sepia lymphâ :

Dilutas, querimur, geminet quodd fistula guttas.

O miser, inque dies ultrâ miser ! Huccine rerum

Venimus ? At cur non potius, teneroque columbo

Et similis Regum pueris, pappare minutum

Poscis ; et iratus mammæ, lallare recusas ?

' *An tali studeam Calamo ?* ' Cui verba ? Quid istas

Succinis ambages ? Tibi luditur : effluis amens, 20
 Contemnere. Sonat vitium percussa, malignè
 Respondet, viridi non cocta fidelia limo.

Udum et molle lutum es ; nunc, nunc properandus, et acri
 Fingendus fine fine rota. Sed rure paterno,
 Est tibi far modicum ; purum, et fine labe, salinum, 25
 Quid metuas ? Cultrixque foci secura patella est.

Hoc satis ? An deceat pulmonem rumpere ventis,
 Stemmata quòd Tusco ramum millefime ducis ?
 Censore mne tuum vel quòd trabeatè salutas ?
 Ad populum phaleras : Ego te intus, et in cute, novi. 30
 Non pudet, ad morem discincti vivere *Natta* ?
 Sed stupet hic vitio ; et fibris increvit opimum
 Pingue : caret culpa : nescit quid perdat : et alto
 Demersus, summa rursus non bullit in undâ.

Magne pater Divûm, sævos punire Tyrannos 35
 Haud aliâ ratione velis, cum dira libido
 Moverit ingenium, ferventi tincta veneno :
 Virtutem videant, intabescantque relictâ.

Anne magis *Siculi* gemuerunt æra juvenci ;
 Et magis, auratis pendens laquearibus, ensis 40
 Purpureas subter cervices terruit, ' Imus,
 ' Imus præcipites,' quàm si sibi dicat ; et intus
 Palleat infelix, quod proxima nesciat uxor ?

Sæpè oculos, memini, tangebam parvus olivo,
 Grandia si nollem morituri verba *Catonis*. 45
 Dicere, non fano multum laudandâ magistro ;
 Quæ pater adductis, sudans audiret amicis.

Jure :

Jure: etenim id summum, quid dexter senio ferret,
Scire erat in voto; damnosa Canicula quantum
Raderet; angustæ collo non fallier orcæ;
Neu quis callidior buxum torquere flagello.

50

Haud tibi inexpertum, curvos deprendere mores;
Quæque docet sapiens, braccatis illita *Medis*,
Porticus: insomnis quibus et detonsa juvenus
Invigilat, filiquis et grandi pasta polentâ.

55

Et Tibi, quæ *Samios* deduxit littera ramos,
Surgentem dextro monstravit limite callem.
Stertis adhuc? laxumque caput, compage solutâ
Oscitat hesternum, dissutis undique malis?

60

Est aliquid quod tendis, et in quod dirigis arcum?
An passim sequeris corvos testâque lutoque,
Securus quod pes ferat, atque ex tempore vivis?

Helleborum frustra, cum jam cutis ægra tumebit,
Poscentes videas. Venienti occurrere morbo;

Et quid opus *Cratæro* magnos promittere montes?
Discite, ô miseri! et causas cognoscite rerum:

65

Quid sumus; et quidnam victuri gignimur: ordo
Quis datus: et metæ quâ mollis flexus, et undæ.

Quis modus argento: quid fas optare: quid asper
Utile nummus habet: patriæ, carisque propinquis,

70

Quantum elargiri deceat: quem te Deus esse
Jussit; et humanâ quâ parte locatus es in re,

Disce: nec invidias, quodd multa *Fidelia* putet
In locuplete penu, defensis pinguibus *Umbriis*;

Et piper, et pernæ, *Marfi* Monumenta clientis:

75

Mænaque

Mænaque quod prima nondum defecerit orcâ.

Hic aliquis de gente hircosa Centurionum,
Dicat ; " Quod sapio, satis est mihi : Non ego curo

" Esse quod *Arcefilas*, ærumnosque *Solones*,

" Obstipo capite, et figentes lumine terram ; 80

" Murmura cum secum, et rabiosa silentia rodunt,

" Atque exporrecto trutinantur verba labello,

" Ægroti veteris meditantes somnia : *Gigni*

" *De Nibilo Nihilum, in Nihilum Nil posse reverti.*

" Hoc est, quod palles ! cur quis non prandeat, hoc est !" 85

His populus ridet ; multumque torosa juvenus
Ingeminat tremulos, naso crispante, cachinnos.

Inspice ; nescio quid trepidat mihi pectus ; et ægris
Faucibus, exsuperat gravis halitus ; inspicie fodes,

Qui dicit medico ; jussus requiescere, postquam 90

Tertia compositas vidit nox currere venas,

De majore domo, modicè sitiente lagenâ,

Lenia loturo sibi *Surrentina* rogavit,

" Heus bone, tu palles." Nihil est. " Videas tamen istud,

" Quicquid id est ; surgit tacitè tibi lutea pellis." 95

At tu deterius palles ; ne sis mihi tutor ;

Jampridem hunc sepeli : Tu restas. " Perge, tacebo."

Turgidus hic epulis, atque albo ventre, lavatur ;

Guttare sulphureas lentè exhalante mephites.

Sed tremor inter vina subit, calidumque triental 100

Excutit e manibus : dentes crepuere resecti ;

Uncta cadunt laxis tunc pulmentaria labris :

Hinc tuba, candelæ. Tandemque beatulus alto

Compositus

Compositus lecto, crassisque lutatus amomis,
In portam rigidos calces extendit. At illum
Hesterni capite induto subiere Quirites.

105

Tange, miser, venas ; et pone in pectore dextram :
Nil calet hîc. Summosque pedes attinge, manusque :
Non frigent——Visa est si fortè pecunia, sive
Candida vicini subrisit molle puella ;
Cor tibi ritè salit ? Positum est, argente catino,
Durum olus ; et populi cribro decussa farina :
Tentemus fauces. Tenero latet ulcus in ore
Putre, quod haud deceat plebeia radere betâ.

110

Alges, cum excussit membris timor albus aristas :
Nunc, face supposita, ferverescit sanguis, et irâ
Scintillant oculi : dicisque, facisque, quod ipse
Non sani esse hominis, non sanus juret *Orestes*.

115

S A T I R A IV.

A R G U M E N T U M.

Magistratus gerendæ Reipublicæ imperitus. Aliena vitia cernunt
omnes magis quàm sua.

REM populi tractas? (*Barbatum hæc crede magistrum
Dicere, Sorbitio tollit quem dira cicuta.*)

Quo fretus? dic hoc, magni pupille *Pericli*.

Scilicet ingenium, et rerum prudentia velox,

Ante pilos venit; dicenda, tacendaque, calles!

Ergo, ubi commota fervet plebecula bile,

Fert animus calidæ fecisse silentia turbæ,

Majestate manûs. Quid deinde loquere?—'Quirites,

'Hoc, puto, non justum est; illud malè; rectius istud.'

Scis etenim justum gemina suspendere lance

Ancipitis libræ: rectum discernis, ubi inter

Curva subit; vel cum fallit pede regula varo:

Et potis es nigrum vitio præfigere Theta.

Quin, tu, igitur, summa nequicquam pelle decorus,

Ante diem blando caudam jactare popello

Definis, *Anticyras* melior sorbere meracas?

Quæ tibi summa boni est?—'uncâ vixisse patellâ

'Semper, et assiduo curata cuticula Sole.'

Expecta;

Expecta; haud aliud respondeat hæc anus. I nunc,
Dinomaches ego sum, suffla, sum candidus. Esto, 20
 Dum ne deterius sapiat pannucia *Baucis*,
 Cum benè discincto cantaverit ocyma vernæ.
 Ut nemo in sese tentat descendere! Nemo:
 Sed præcedenti spectatur mantica tergo.
 Quæsierim, 'nostin' Vectidi prædia?' *Cujus?* 25
 'Dives arat Curibus quantum non milvus aberret.'
Hunc ais? hunc, Diis iratis Genioque sinistro:
Qui quandoque jugum pertusa ad compita figit,
Seriolæ veterem metuens deradere limum,
Ingemit, hoc bene fit; tunicatum cum sale, mordens 30
Cæpe: et farrata pueris plaudentibus ollâ,
Pannosam sæcem morientis sorbet Aceti?
 At si unctus cesses, et figas in cute solem,
 Est prope te ignotus, cubito qui tangat, et acre
 Despuat in mores—— 35
 Cædimus, inque vicem præbemus crura sagittis:
 Vivitur hoc pacto: sic novimus. Ilia subter,
 Cæcum vulnus habes; sed lato balteus auro
 Prætegit: ut mavis, da verba, et decipe nervos,
 Si potes. 'Egregium cum me vicinia dicat, 40
 'Non credam?' viso si palles, improbe, nummo;
 Si puteal multa cautus vibice flagellas;
 Nequicquam populo bibulas donaveris aures.
 Respue quod non es: tollat sua munera cerdo:
 Tecum habita, et noris quam sit tibi curta suppellex. 45

S A T I R A V.

A R G U M E N T U M.

Primum gratias agit præceptori suo, quem pluribus laudat: deinde in qua vera libertas posita sit, præclare docet.

Persius. **V**Atibus hic mos est, centum sibi poscere voces,
Centum ora, et linguas optare in carmina
centum:

Fabula seu mæsto ponatur hianda tragædo,
Vulnera seu *Parthi* ducentis ab inguine ferrum.

Cornutus. Quorsum hæc? aut quantas robusti carminis offas
Ingeris, ut par sit centeno gutture niti? 6

Grande locuturi, nebulas Helicone legunto:

Si quibus aut *Prognés*, aut si quibus olla *Thyestæ*
Fervebit, sæpe insulso cœnanda *Glyconi*.

Tu neque anhelanti, coquitur dum massa camino, 10

Folle premis ventos: nec, clauso murmure raucus,

Nescio quid tecum grave cornicaris ineptè:

Nec scloppo tumidas intendis rumpere buccas.

Verba togæ sequeris, junctura callidus acri,

Ore teres modico: pallentes radere mores 15

Doctus,

Doctus, et ingenuo culpam defigere ludo.

Hinc trahe quæ dicas : mensasque relinque *Mycenis*

Cum capite et pedibus ; plebeiaque prandia noris.

Pers. Non equidem hoc studeo, bullatis ut mihi nugis

Pagina turgescat, dare pondus idonea fumo. 20

Secreti loquimur : tibi nunc, hortante Camœnâ,

Excutienda damus præcordia : quantaque nostræ

Pars tua fit, *Cornute*, animæ, tibi (dulcis amice)

Ostendisse juvat. Pulsa, dignoscere cautus

Quid solidum crepet, et pictæ tectoria linguæ. 25

His ego centenas ausim deprecere voces :

Ut quantum mihi te sinuoso in pectore fixi,

Voce traham pura : totumque hoc verba resignent,

Quod latet arcana non enarrabile fibrâ.

Cum primùm pavido custos mihi purpura cessit, 30

Bullaque succinctis Laribus donata pependit ;

Cum blandi comites ; totaque impune Suburrâ

Permisit sparsisse oculos jam candidus umbo :

Cumque iter ambiguum est ; et, vitæ nescius, error

Diducit trepidas ramosa in compita mentes ; 35

Me tibi supposui. Teneros tu suscipis annos,

Socratico, *Cornute*, sinu. Tunc fallere solers,

Apposita intortos extendit regula mores ;

Et premitur ratione animus, vincique laborat ;

Artificemque tuo ducit sub pollice vultum. 40

Tecum, etenim, longos memini consumere soles ;

Et, tecum, primas epulis decerpere noctes.

Unum opus, et requiem pariter disponimus ambo ;

Atque verecunda laxamus seria mensâ.

Non equidem hoc dubites, amborum fœdere certo 45
Consentire dies, et ab uno fidere duci.

Nostra, vel, æquali suspendit tempora *librâ*

Parca tenax veri: seu, nata fidelibus hora

Dividit in *Geminos* concordia fata duorum:

Saturnumque gravem nostro *Jove* frangimus unâ. 50

Nescio quod, certè est quod me tibi temperat, astrum.

Mille hominum species, et rerum discolor usus:

Velle suum, cuique est; nec voto vivitur uno.

Mercibus hic *Ital*is mutat, sub sole recenti,

Rugosum piper, et pallentis grana cumini: 5

Hic, satur, irriguo mavult turgescere somno;

Hic campo indulget; hunc alea decoquit: ille

In venerem putret. Sed cum lapidosa chiragra

Fregerit articulos, veteris ramalia fagi;

Tunc crassos transisse dies, lucemque palustrem, 60

Et sibi jam feri vitam ingemuere relictam.

At te nocturnis juvat impallescere chartis.

Cultor enim juvenum, purgatas inferis aures

Fruge *Cleanthea*. Petite hinc, juvenesque senesque,

Finem animo certum, miserisque viatica canis. 65

‘Cras hoc fiet.’ Idem cras fiet. ‘Quid! quasi magnum

Nempe diem donas?’ Sed cum lux altera venit,

Jam cras hesternum consumpsimus: Ecce aliud cras

Egerit hos annos, et semper paulum erit ultra.

Nam quamvis prope te, quamvis temone sub uno, 70

Vertentem sese, frustra sectabere canthum;

Cum

Cum rota posterior curras, et in axe secundo.

Libertate opus est: non hâc, quâ, ut quisque *Velinâ*
Publius emeruit, scabiosum tesserula far

Possidet. Heu steriles veri, quibus una Quiritem. 75

Vertigo facit!—Hic *Dama* est, non treffis agaso;

Vappa et lippus, et in tenui farragine mendax:

Verterit hunc dominus, momento turbinis exit

MARCUS *Dama*.—Papæ! MARCO spondente, recusas

Credere tu nummos?—MARCO sub iudice palles? 80

—MARCUS dixit? ita est.—Assigna, MARCE, tabellas.—

Hæc mera libertas! Hoc nobis pilea donant!

‘An quisquam est alius liber, nisi ducere vitam

‘Cui licet, ut voluit? licet, ut volo, vivere: non sum

‘Liberior *Bruto*!’ Mendosè colligis, inquit, 85

Stoicus hic, aurem mordaci lotus aceto:

Hoc reliquum accipio; *licet illud*, et, *ut volo*, tolle.

‘Vindicta postquam meus a prætore recessi,

‘Cor mihi non liceat, jussit quodcunque voluntas;

‘Excepto, si quid *Masuri* rubrica notavit?’ 90

Disce; sed ira cadat naso, rugosæque fanna,

Dum veteres avias tibi de pulmone revello.

Non prætoris erat, stultis dare tenuia rerum

Officia; atque usum rapidæ permittere vitæ.

Sambucam citius caloni aptaveris alto. 95

Stat contrâ ratio, et secretam garrit in aurem,

Ne liceat facere id, quod quis vitiabit agendo.

Publica lex hominum, naturaque continet hoc fas,

Ut teneat vetitos inscitia debilis actus.

Diluis

Diluis helleborum, certo compescere puncto 100
 Nescius examen : vetat hoc natura medendi.
 Navem si poscat sibi peronatus arator,
 Luciferi rudis ; exclamet *Melicerta* perisse
 Frontem de rebus.—Tibi recto vivere talo
 Ars dedit ? et veri speciem dignoscere calles, 105
 Ne qua subærato mendosum tinniat auro ?
 Quæque sequenda forent, quæque evitanda vicissim,
 Illa prius creta, mox hæc carbone notasti ?
 Es modicus voti ; presso Lare ? dulcis amicis ?
 Jam nunc astringas, jam nunc granaria laxes ? 110
 Inque luto fixum, possis transcendere nummum,
 Nec glutto forbere salivam mercurialem ?
Hæc mea sunt, teneo ; cum verè dixeris ; esto
 Liberque ac sapiens, prætoribus ac Jove dextro.
 Sin tu, cum fueris nostræ paulo ante farinæ, 115
 Pelliculam veterem retines ; et, fronte politus,
 Astutam vapido servas sub pectore vulpem :
 Quæ dederam supra repeto, funemque reduco.
 Nil tibi concessit ratio, digitum exere, peccas.
 Et quid tam parvum est ? Sed nullo thure litabis, 120
 Hæreat in stultis brevis ut semuncia recti.
 Hæc miscere, nefas : nec cum sis cætera fossor
 Tres tantum ad numeros Satyri moveare *Bathylli*.
 ' Liber ego.' Unde datum hoc sumis, tot subdite rebus ?
 An dominum ignoras, nisi quem vindicta relaxat ? 125
 I puer, et strigiles *Crispini* ad balnea defer,
 Si increpuit, cessas nugator ?—Servitium acre—

Te nihil impellit; nec quicquam extrinsecus intrat,
 Quod nervos agitet—Sed si intus, et in jecore ægro
 Nascantur domini, quî tu impunitior exis 130
 Atque hic, quem ad strigiles scutica et metus egit herilis?
 Mane piger stertis. ‘Surge, inquit *Avaritia*: eja
 ‘Surge.’—Negas. ‘Instat, surge inquit.’ Non queo. ‘Surge.’
 Et quid agam? ‘Rogitas? Saperdas advehe ponto,
 ‘Castoreum, stuppas, hebenum, thus, lubrica Coa. 135
 ‘Tolle recens, primus, piper e sitiente camelo.
 ‘Verte aliquid, jura.’ Sed Jupiter audiet. ‘Eheu,
 ‘Baro! regustatum digito terebrare salinum,
 ‘Contentus perages, si vivere cum Jove tendis.’
 Jam pueris pellem succinctus, et ænophorum aptas, 140
 Ocius ad navem. Nihil obstat quin trabe vastâ
 Ægæum rapias, nisi solers *Luxuria* ante
 Seductum moneat; ‘Quo deinde, insane, ruis? Quo?
 ‘Quid tibi vis? calido sub pectore, mascula bilis
 ‘Intumuit, quam non extinxerit urna cicutæ. 145
 ‘*Tun*’ mare transilias? *Tibi*, torta cannabe fulto,
 ‘Cœna sit in transtro? vēntanumque rubellum
 ‘Exhalet, vapida læsum pice, sessilis obba?
 ‘Quid petis? Ut nummi, quos hîc quincunce modesto
 ‘Nutrieras, pergant avidos sudare deunces? 150
 ‘Indulge Genio: carpamus dulcia; nostrum est
 ‘Quod vivis: cinis, et Manes, et fabula fies.
 ‘Vive memor lethi: fugit hōra; hoc quod loquor inde est.’
 En quid agis? duplici in diversum scinderis hamo.
 Hunccine, an hunc, sequeris? subeas alternus oportet, 155
 Ancipiti

Ancipiti obsequio, dominos : alternus oberres.

Nec tu, cum obstiteris semel, instantique negaris
Parere imperio, ' rupi jam vincula,' dicas.

Nam et luctata canis nodum abripit : attamen illi,
Cum fugit, a collo trahitur pars longa catenæ. 160

DAVE, citò, hoc credas jubeo, finire dolores
Præteritos meditor : [crudum *Charesstratus* unguem
Abradens, ait hæc] an ficcis dedecus obstem
Cognatis ? An rem patriam, rumore sinistro,
Limen ad obscœnum, frangam ? dum CHRYSIDIS udas 165
Ebrius ante fores, extinctâ cum face canto ?

Euge, puer, sapias : Diis depellentibus agnam
Percute. Sed censen' plorabit, DAVE, relicta ?
Nugaris : solea, puer, objurgabere rubrâ,
Ne trepidare velis, atque arctos rodere casses. 170
Nunc ferus, et violens : at si vocet, baud mora dicas,
' Quidnam igitur faciam ? Ne nunc, cum accersat, et ultro
' Supplicet, accedam ?' Si totus, et integer, illinc
Exieras, nec nunc. Hic, hic, quem quærimus, hic est :
Non in festuca, lictor quam jactat ineptus. 175

Jus habet ille sui, palpo quem ducit hiantem
Cretata *Ambitio* ? Vigila et ciceringere largè
Rixanti populo, nostra ut Floralia possint
Aprici meminisse senes ! quid pulchrius ?—At cum
Herodis venere dies, unctaque fenestrâ 180
Dispositæ, pinguem nebulam vomuere lucernæ,
Portantes violas ; rubrumque amplexa catinum,
Cauda natat thynni, tumet alba fidelia vino ;

Labra

Labra mōves tacitus, recutitaque sabbata palles.

Tunc nigri lemures, ovoque pericula rupto :

185

Hinc grandes Galli, et cum fistro lusca sacerdos,

Incussere Deos inflantes corpora, si non

Prædictum, ter manè, caput gustaveris alli.

Dixeris hæc inter varicosos centuriones :

Continuò crassum ridet *Vulsenius* ingens,

190

Et centum Græcos curto centusse licebit.

S A T I R A VI.

A R G U M E N T U M.

In avaros invehitur, eos maxime, qui suas opes heredibus dilapidandas
servant,

A D C Æ S I U M B A S S U M.

ADMOVIT jam bruma foco te, *BASSE*, *Sabino*?
Jamne lyra, et tetrico vivunt tibi pectine chordæ?

Mirè opifex, numeris, veterum primordia rerum,
Atque marem strepitum fidis intendisse Latinæ;
Mox juvenes agitare jocos; et pollice honesto,
Egregios luisse senes!—Mihi nunc *Ligus* ora
Intepet, hybernatque meum mare; quâ latus ingens
Dant scopuli, et multa littus se valle receptat.

‘*Lunæ portum, est operæ cognoscere, ciwes.*’

Cor jubet hoc Ennî; postquam destertuit esse
Mæonides, quintus pavone ex Pythagoreo.

Hic ego securus vulgi, et quid præparet Auster
Infelix pecori: securus et, angulus ille
Vicini, nostro quia pinguior. Et si aded omnes
Ditescant orti pejoribus, usque recusem

5

10

15

Curvus

Curvus ob id minui senio, aut cœnare sine uncto ;
Et signum in vapida naso tetigisse lagenâ.

Discrepet his alius. Geminos, horoscope, varo
Producis genio. Solis natalibus, est qui
Tingat olus ficcum muriâ, vaser, in calice emptâ ; 20
Ipse sacrum irrorans patinæ piper. Hic bona dente
Grandia magnanimus peragit puer.—Utar ego, utar :
Nec rhombos, idèd, libertis ponere lautus ;
Nec tenuem solers turdorum nosse salivam.

Messe tentis propria vive : et granaria (fas est) 25
Emole ; quid metuas ? occa, et seges altera in herbâ est.

‘ At vocat officium. Trabe rupta, *Bruttia* saxa
‘ Prendit amicus inops : remque omnem, surdaque vota,
‘ Condidit *Ionio* : jacet ipse in littore, et unâ
‘ Ingentes de puppe Dei ; jamque obvia mergis, 30
‘ Costa ratis laceræ.—Nunc, et de cespite vivo,
Frangere aliquid ; largire inopi ; ne pictus oberret
Cæruleâ in tabula. ‘ Sed cœnam funeris hæres
‘ Negliget, iratus quod rem curtaveris : urnæ
‘ Offa inodora dabit : seu spirent cinnama surdum, 35
‘ Seu ceraso peccent casæ, nescire paratus,
‘ *Tunc bona incolumis minuas ?*—Sed Bestius urget
‘ Doctores Graios : *Ita fit, postquam sapere Urbi,*
‘ *Cum pipere et palmis, venit : nostrum hoc, maris experts !*
‘ *Fœnifecæ crasso vitiarunt unguine pultes.*’ 40

Hæc cinere ulterior metuas ? At tu, meus hæres
Quisquis eris, paulum a turbâ seductior audi :

O bope, num ignoras ? missa est a Cæsare laurus,

Insignem ob cladem Germanæ pubis : et aris
 Frigidus excutitur cinis : Ac jam postibus arma, 45
 Jam chlamydas Regum, jam lutea gausapa captis,
 Effedaque ingentesque locat *Cæsonia* Rhénos.
 Diis igitur, Genioque ducis, centum paria, ob res
 Egregiè gestas, induco. Quis vetat ? aude.
 Væ, nisi connives—Oleum artocreasque popello 50
 Largior : An prohibes ? dic clare. *Non adeo*, inquis :
Exossatus ager juxta est. Age si mihi nulla
 Jam reliqua ex amitis ; patruelis nulla ; proneptis
 Nulla manet ; patrui sterilibus matertera vixit ;
 Deque avia nihilum superest : accedo Bovillas, 55
 Clivumque ad Virbi ; presto est mihi *Manius* hæres.
 ‘ Progenies Terræ’—Quære ex me, quis mihi quartus
 Sit pater ; haud promptè, dicam tamen. Adde etiam unum,
 Unum etiam, Terræ est jam filius : et mihi ritu,
Manius hic, generis, propè major avunculus exit. 60
 Qui prior es, cur me *in decursu* lampada posscas ?
 Sum tibi *Mercurius* : venio Deus huc ego, ut ille
 Pingitur. An renuis ? yin’ tu gaudere relictis ?
 ‘ Deest aliquid summæ.’ Minui mihi : sed tibi totum est,
 Quicquid id est. Ubi sit, fuge quærere, quod mihi quondam
 Legarat *Tadius* : neu dicta repone paterna : 66
Fænoris accedat merces ; hinc exime sumptus.
 ‘ Quid reliquum est ?’ reliquum ? Nunc, nunc impensius unge,
 Unge, puer, caules. Mihi. festa luce, coquatur
 Urtica, et fissa fumosum sinciput aure. 70

'Vende animam lucro; mercare; atque excute folers 75
 'Omne latus mundi. Ne sit præstantior alter,
 'Cappadocas rigida pingues plaussisse catasta.
 'Rem duplica.' Feci. Jam triplex; jam mihi quarto,
 Jam decies redit in rugam. Depunge ubi sistam,
 Inventus, *Chrysispe*, tui finitor acervi! 80

NOTÆ IN PROLOGUM.

PERSII. Aulus Persius Flaccus natus est in ea parte Italise, quae Etruria dicitur, Volaterris, anno ab Urbe condita 790, Tiberii 21. Romam, literarum causa cum venisset, ibi Cornuti, philosophi celeberrimi, discipulus fuit. Sex satiras scripsit, quibus, ut Quintilianus testatur, multum verae gloriae meruit. Exstinctus est morbo, anno aetatis 30.

Caballino. Caballus idem sonat atque equus. Pingunt Poetae equum Pegasus ex Heliconis montis vertice ungulam fontem eliciuisse, qui fons Caballinus, seu Pegaseus appellatus sit, Graece *Hippocrane*, quasi diceret, fons equi. Labra autem proluere in fonte, est, ex fonte aquam haurire potandam.

Bicipiti. Parnassus fuit mons Phocidis in Graecia duos habens vertices, seu capita.

Somniaffi. Vel quia Poetae saepe delirant ac mera fingunt somnia: vel quia Ennius profitetur se: cum aliquando in Parnasso dormiret, vidisse in somnis Homerum, qui affirmaret suam animam in ipsius Ennii

corpus transmigrasse, et ita se poetam repente, parem Homero, factum.

Heliconidasque. Musas ita dictas ab Helicone, monte Boeotiae, non procul a Parnasso.

Pirenen. Pirene, fons Musis sacer, fluit e monte Acrocorintho, ad cujus radices Corinthus, Graeciae civitas, est. Ita dictum ferunt a Nympha quadam Pirene, quae cum dolore amissi filii contabesceret, in fontem a Neptuno mutata est. Pallidam autem Persius vocat, quia poetae nimio studio impallescent.

Quorum, &c. Poetis praestantioribus imagines et statuæ ponebantur, hederâ coronatæ; quod hedera Baccho sacra sit, cujus in tutela sunt poetae. Sequacem autem hederam appellat, quia facile adhærescit, et ramulis suis ad arborum fastigia prorepit.

Lambuni. Ambiunt.

Semipaganus. Pagani sunt rustici, qui in pagis habitant, et ab urbanis ut barbari et profani contemnuntur. Semipaganus est, semirusticus, semidoctus.

Sacra vatam. Intelligit ædem Musarum et Apollinis, ab Augusto extructam, ad quam poëtæ sua deferre opera solebant, ut ibi servarentur.

Pfittaco. Docentur pfittaci pronuntiare voces illas, *Ave, Salve, &c.* quibus Dominos, domum subeuntes, salutent.

Suum χαιρ. Quasi propriam aviculis istis salutandi rationem. *χαιρ* significat *Ave*.

Corvus. Augustus ab Actiaca victoria cum rediret, occurrit illi Romanus civis, corvum manu tenens, qui hæc humana verba protulit, *Ave Caesar victor.* Corvum hunc Augustus emit 2000 nummum, hoc est 2000 libris Turonicis. *Macrob.* lib. 2. cap. 4.

Artifex sequi, &c. Qui venter instar periti artificis, dat facultatem feris et avibus, ut assequantur voces humanas, ipsis a natura non concessas.

Dolosi. Quo homines, ut escâ dolosâ, capiuntur.

Corvos. Corvi fient poëtæ, et picæ poëtrix; nec tantum loqui hominum more discent, sed versus; instar poetarum facient, et melos Pegaseum canent, hoc est, carmina dulcissima et optima, qualia sunt; quæ elaborantur ad Pegasi fontem. *Sententia esse etiam hæc potest:* poëtæ non minus inepti ad canendum, quam corvi, et poëtrix non minus insulsæ, quam picæ, tam audacter scribent carmina, tam fidenter illa recitabunt, ut credas te audire opera omnibus numeris absoluta.

Cantare credas. Subaudi *posse:* a deo potens est lucelli cupido, durisque urgens in rebus egestas.

Pegaseum. Egregium carmen, quale composuerit is qui ex Hippocrene biberit.

Melos. Hic primam syllabam producit, ut in eadem voce Græca Homerus produxit, et Ennius in eadem Latina.

NOTÆ IN SATIRAM I.

O *Curas hominum, &c.* Pingitur Persius satiram inchoare ab hoc versu; tum supervenire aliquis a quo interpellatur subito, et a scribendo deterreatur, eo nomine, quod quæ scribit, a nemine legenda sint.

Vel duo, vel. Quidam hæc verba Persio tribuunt, quasi diceret, vel duo vel tres ista legent; tum amicus responderet: nemo unus leget.

Ne mihi Polydamas. Silicet verborum quod olim Hector veritus est; ne, &c. Legunt nonnulli *ne*, id est, *certè*. *Polydamas.* Sumptum est hoc ex Iliadis, lib. 22, ubi Hector statuit in singulare certamen cum Achille descendere, atque ne id faciat, vereri se reprehensionem Polidamantis, ac Trojanarum. Eadem allegoriâ utitur Cicero ad Atticum, ubi per Troïades seu Trojanas, *Romanos imbelles et effæminatos* intelligit. Persius nomine Polydamantis Neronem putatur designare qui se inter poëtas numerari gaudebat, deque aliorum carminibus ferre sententiam. Itaque

cum sibi Lucanum præferri cerneret, eum mori iussit.

Labeonem. Attius Labeo ineptus poëta.

Turbida Roma. Turbidos autem Romanos vocat qui non ex ratione sed ex perturbatione vitiosa temerè ac turbidè judicent.

Elevet. Elevare interdum est, *extollere, augere*; interdum *minuere, criminari, damnare*, ut hoc loco.

Examen. In libra est *jugum*, seu *transversum ferrum*, ex quo hinc inde pendent lances. In medio jugo prominet acumen ferreum, seu stylus, aut lingula: includitur autem illa lingula in oblongo foramine, quod est in ansa, quâ libra tota tenetur manu: in quo foramine si se lingula contineat, neque huc vel illuc vergat, intelligitur esse libra in æquilibrio. Castigare autem examen, est, *digito libram*, seu *libræ jugum percutere et compescere*, ut temperetur ac post agitationem conquiescat, et quo vergat examen, cognoscatur.

Trupina. Propriè est illud foramen,

men, intra quod libratur bilancis
lingula de qua mox. Hic fumitur
pro tota bilance.

Canitiem. Vel significat revera
senectutem, vel *gravitatem* quamdam
senilem, quam Romani affectabant, ut
virtutem simularent.

Nostrium vivere. Nostram vivendi
rationem: Græca locutio est. Græci
enim infinitivo verbi utuntur pro
substantivo nomine.

Nucibus, &c. Pueri nucibus de-
lectantur: itaque nuces reliquisse
est, ad grandiore[m] ætatem per-
venisse.

Cum sapimus, &c. Id est, cum imi-
tamur patruos. Patruj fere sunt se-
veri in suos nepotes; itaque patruus
pro castigatore et censore juniorum fu-
mitur, ut nepos pro libidinoso et pro-
digo.

Quid faciam? Respondet Persius;
at mihi temperare non possum.

Petulant. Is dicitur *petulans* qui
hunc et illum absque pudore petit.

Splene. Splen sedes risûs esse di-
citur, ut iræ jecur.

Cachinno. Est hic nominativi casûs,
cachinno, cachinnonis; et significat
derisorem hominem in cachinnos effusum.

Scribimus. Cohærent ista cum
primo versu: *O curas hominum, &c.*
Undecim versus inter hunc et pri-
mum interjecti, legendi sunt velut
intraparenthesim. Insectatur poëtas
inanem gloriam putidè aucupantes;
idque in sua persona, quod magis est
satiricum,

Numeros. Versus, qui pedibus ac
numeris adstricti sunt.

Animæ prælargus. Anima hic
pro spiritu et anhelitu fumitur: pulmo
animæ prælargus est: pulmo am-
plus, ac multo spiritu abundans, qu-
vocem ingentem emittit, &c.

Scilicet hæc populo. Excipit sati-
ricè Persius: nempe auram popu-
larem captas scriptitando et recitando,
et magnam eruditionis opinionem
affectas.

Sardonyche. Sardonyx est *gemma*
subrubra et *subcandida*, colorem ha-
bens Sardii lapilli, qui rubeus, et
Onychis, qui fere albus est.

Albus. Vel, indutus veste can-
didâ, recenti, splendidâ: vel, si ma-
gis placet, ob metum et pallorem
exalbescens initio dicendi.

Plasmate. Græca vox est, *potio-*
nem significans, aut aliquid *medica-*
mini, quo vox mollis ac lubrica
redditur, et quasi fingitur.

Mobile. Expeditum et tractabile,
ad vocem sine asperitate traducen-
dam.

Colligis escas. Escas, sive epulas,
auribus, oculis dare, est oculos au-
resvè aliquâ re suavi oblectare et
quasi pascere.

Cute perditus. Is propriè sic ap-
pellatur, qui laborat, aquâ in-
tercute: transfertur ad inanem
gloriæ cupidum, qui laude num-
quam satiatur, ut hydropicus aquâ.
Potest etiam ducta esse tralatio ab
utro

utre cujus pellis nimiam inflata dirumpitur.

Obe. EA voce utebantur; cum alicui rei finem esse impositum significarent.

Fermentum. Intelligitur per fermentum *crudis*, quæ poetam inflat actumidum facit, (ut farina fermento intumescit) adeo ut eam intra se continere nequeat, quin ostendet aliis.

Coprisicus. Est ficus sterilis, quæ nascitur in parietibus et saxa disiecit. Notat hic inanem illam et sterilem doctrinam, quam gloriæ cupiditas foras profert ad ostentationem, non sine poetæ damno et ignominia.

Senium. Vel ridet poetam, qui ætate jam decrepitâ gloriolam aucupetur: vel, sumitur hic *senium*, ut sæpe, pro *vultu severo, austriore viâ, labore et sollicitudine*, quâ se fatigant poetæ in condendis carminibus.

Cirratorum. Cirri sunt capilli crispati, vel naturâ, vel arte et calamistro, in annulos implexi et cincinnos. Itaque cirrati sunt juvenes eleganti comâ, pexâ, et comptâ cæsarie.

Ten' dictata fuisse? Tuane opera argumentum esse theatrum, quæ componenda, vel memoriæ mandanda traduntur literatis juvenibus, an id, inquam, spernis?

Dia. Id est, *divina, polita, perfecta.*

Hyacinthina. Eiusdem coloris, cujus est flos Hyacinthus, nempe vio-

lacei. Læva est vestis villosa, quæ aliis imponitur, quâ utebantur in conviviiis.

Racidulum. Metaphora a carnibus ad corruptionem vergentibus: hic denotat *aliquid insulsum.*

Balbâ. Balbus est, qui vitio lingue voces malè exprimit. Quod autem est oris proprium, tribuitur hic naribus, per quas nonnulli turpiter emittunt spiritum inter loquendum.

Phyllidas. Phyllis, Lycurgi Thracum Regis filia, Demophoontem Thesei filium amabat. Is ad Trojam profectus, cum seriùs quàm promiserat, rediret; illa speretam se suspicata, laqueo sibi fauces præclufit.

Hypsipila. Hypsipile fuit filia Thoantis, Regis Lemni, quæ cum duos ex Jasone liberos suscepisset, ab eo sprete et destituta fuit.

Plorabile. Si quod lamentabile argumentum a vatibus pertractatum est.

Eliquat. Eliquare propriè est, vinum aut alium quempiam liquorem per saccum transmittendo defecare et percolare, liquidum facere. Sic poeta per fauces certò modo verba transmittit, ut puriora et liquidiora fluant.

Supplantat. Hoc de athletis propriè dicitur, qui alterum cum quo luctantur, supposito pede dejiciunt ac subvertunt; ita recitator ille syllabas ultimas suppressit ac decurtat.

Assensûs viri. Applaudunt statim omnes,

omnes, et probant indignas hasce recitandi rationes.

Cinis ille, &c. Cùm aliquem beatum esse significabant, dicebant ejus cineres quietos fore, terram leviter ejus ossa pressuram, ex ejus sepulcro flores nascituros.

Cippus. Lapis est, vel faxea columella, quæ sepulcris imponi solet, cum aliquo elogio et inscriptione.

Imprimit. Premit, onerat.

Manibus. Manes propriè sunt animæ mortuorum. Hic pro *sepulcro* vox hæc ponitur, quia existimabant veteres mortuorum animas sive umbras, ut vocabant, circa tumulos errare.

Favilla. Est cinis calidus ignem tegens: bustum intellige, quo mortui poetæ cadaver crematum est. Possunt autem hæc intelligi omnia, vel de *poëta qui carmen recitavit*, vel de *alio poëta qui ea carmina scripserit*, quæ a nobili recitentur in convivio.

Uncis naribus. Qui ridet effusè, solent nares extremas attollere et corrugare.

Cedro. Hæc arbor cariem non sentit, ut etiam eupressus: immo quæcumque illinuntur succo cedri, sunt carie tineisque immunia.

Scombros. Scombræ sunt viles pisciculi; qui solent ineptis chartis et inutilibus involvi, ut aliæ id genus merces, v. g. thus.

Quisquis es. Sunt verba Persii, quibus eleganter distinguit finem rectè facti. Dicitque se non respuere

laudem virtuti numquam non adjunctam, non tamen eam spectare velut ultimum finem.

Rara avis. Phœnicem indicat famosam illam avem, quam in orbe toto unicam esse Plinius scribit; vel, inusitatas aves aut peregrinas, qualis est corvus albus, cygnus niger.

Fibra. Hic pro *jecore* sumitur quod multas habet fibras, et in quo voluptatis et doloris sedes ponitur; vel pro *corde*. Corneum autem hic, est, sensus expers, durum, quod amore laudis non tangitur: cornu enim sensu caret.

Euge, bellè. Duas illas assentatorias voces quas tanti facis.

Ilias. Poëma de excidio Trojæ, quæ dicebatur etiam Ilium.

Att. Attius Labeo poëta infusus, Neroni nihilominus carus, tum eo quod Homeri totam Iliadem ad verbum converterit in sermonem Latinum, licet inornatè et ridiculè.

Veratro. Veratrum est album elleborum, quo purgatur cerebrum, et ingenium acuitur.

Elegidia. Parvas elegias.

Crudi. Laborantes cruditate stomachi, ob nimium cibum et indigestum.

Lectis. Solebant poëtæ recumbentes in lectulis scriptitare: fiebant autem e citro, arbore pretiosâ, divitum lectuli.

Sumen. Quasi sugimen, est mamma suis: ex quâ fiebat genus farcinis,

minis, Romæ olim in deliciis habitum.

Ponera. Hic, *est* apponere, epulandum dare.

Horridulum. Frigore trementem.

Qui pote? Quomodo id fieri potest? nempe ut verum tibi de te dicat. Pote neutrum est a latino veteri vocabulo Potis, et hoc pote, *id est*, potens, sive possibilis et hoc possibile.

Calva. Irridentis est: ineptum ac hebetem notat.

Aqualiculus. Vas est quo escam porci sorbent; item ipsius porci venter: hic pro ventre obeso ponitur, qui in anteriorem partem turgeat: homines autem crassi et pingues vix ingeniosi sunt.

O Janus. Janus, Italiæ Rex antiquissimus, quod esset prudentissimus, ac præteritorum memoriâ uteretur ad providentiam futurorum, *bifrons* appellatus est, ac *duplicem vultum habere dictus ad-versum et a-versum.*

Ciconia. E digitis, altero, quem indicem vocamus, extento, altero subiecto, nempe pollice, ciconiæ rostrum exprimitur. Primum derisionis genus.

Pinsit. Pinsere, est crebrè tundere, ut aves quæ rostro aliquid percutiunt. Hinc pistor, qui farinam tundendo subigit.

Nec manus auriculas. Alterum est derisionis genus, appositis ad tempora pollicibus, alios digitos et reliquam inanum movere eo modo quo asinus movet aures.

Albas. Asini aures introrsum pilis albis sparsæ sunt.

Nec lingue, &c. Ordo est: nec sannio quispiam imitetur tantum linguæ, seu linguam tantam, tam longè extensam quantam porrigit sitiens canis Apula.

Apula. Apulia est regio Italiæ sicca et arida.

Patricius sanguis. Primi Senatores a Romulo creati, vocati sunt *Patres*, et eorum filii, *Patricii*: sumitur hic pro quibuslibet nobilibus.

Vivere. Quos nulla res, non ignobilitas, non rei familiaris angustia, cogit famam indecorem captare, adulatoribus servire.

Occipiti, &c. Occurrite illis sannis, vitate ludibria et cavete, quæ fiunt illis qui habent cæcum occiput, qui carent oculis in posteriore capitis parte.

Posticæ Sannæ. Sanna fit, cum aliquis alium irridet contorto vultu, labiis contractis, &c. *Posticus, postica, posticum,* est id quod a tergo fit; anticum, quod ante oculos.

Quis populi sermo est? Verba Poëtræ vanæ gloriæ cupiditate excæcati. Quid de meis versiculis sentit populus? inquit.

Quis enim? Quis alius possit esse populi sermo, &c. Responsio adulatoris.

Ut per læve, &c. Ordo est: ita ut junctura effundat per carmen politum et læve, ac transmittat severos unguis. Artifices et marmorarii hinc

hinc intelligunt bene juncta esse duo marmora, si ungues commissuram explorantes non adhærescant, sed inoffensi effundant se in politum marmor et transmittantur supra juncturas, quasi nullæ essent.

Scit tendere. Hoc populus de illo poeta dicere fingitur ab adulatore; tam perite scribit versum, nihil ut in eo curvum et pravum sit: non secus ac si faber lignarius, alterum oculum claudens, supra trabem funiculo dirigat lineam et eam rubricâ, seu terrâ rubrâ notet.

Rubricam. Genus est terræ fossilis, coloris rubri. Rubrica est utilis ad notandas lineas, Architectis, &c.

Oculo dirigat uno. Metaphora a fabris, qui lineam ducturi rectam, et hanc seu cretâ seu rubricâ notaturi, alterum claudunt oculum, ne radii visuales distrahantur, et aberrant.

Prandia Regum. Vel Regum nomine Romanos divites intelligit, ut sæpe Juvenalis; vel illas tragicas Atræi et Thyestæ epulas significat.

Ecce modo, &c. Secundum Poëtarum vitium agit: quod argumenta suis viribus imparia sumant ad scribendum.

Palilia. Hæc festa celebrantur xx Cal. Mais, quo die urbs a Romulo condita credebatur: et ignem e fœno conflatum pastores transliebant, ita se expiari arbitrantur.

Dentalia. Dentale est pars aratri, in qua est vomer, qui dentis instar tellurem mordet, ac sulco atteritur,

Quinti. Quintium Attilium, qui Cincinnatus et Seranus etiam cognominatus est, Romani Dictatorem bello Samnitico creaverunt, in agro terram colentem. Is ad bellum profectus, Consulem Romanum ab hostibus obsessum liberavit, hostium Ducem accepit in deditionem, et confecto post 16 dies bello, ad aratrum rediit depositâ Dictaturâ.

Trepida. Rei novitate perculsa: vel festinans et sedula.

Est nunc, &c. Tertium quoddam poëtarum vitium insectatur, qui antiquam et obsoletam scribendi rationem affectabant.

Brisei. Briseus est Bacchi epithetum, ita dicti ab quodam loco in Lesbo insula, ubi colebatur, vel a voce Græca, quæ tumidum et æstuantem sonat: ita vocatur Accius poeta, vel quia poëtæ sunt in tutelâ Bacchi, vel quia tragici poëtæ solent desævire atque ampullari vehementius.

Venosus. Inæqualis, turgidus: ut venæ, quæ in summâ cute exstantes, tortuosæ et inæquales sunt.

Acci. Fuit Accius poeta vetus, æqualis Pacuvii: tragædias scripsit summâ sententiarum gravitate, duriori tamen stylo.

Pacuvius. Poëta fuit Italus antiquissimus, Ennii nepos, tragicorum apud Latinos princeps.

Verrucosa. Verruca est exiguum tuber, quod in articulis digitorum enascitur instar nodi. Significatur

tumidus

timidus hujus trœdiæ stylus inæqualis, et horridior.

Antiope. Fuit uxor Lyci Thebanorum Regis, mater Amphionis et Zethi, quæ a Jove gr̃vida cùm esset, repudiata est a Lyco, qui Dirce duxit: ea Dirce crudelem in modum Antiopam vexavit: hinc ærumnarum illius causa, quibus ita erat oblita, ut iis fulciri et stare dicatur.

Ærumnis fulta. Id est, suis se miseriis sustentans, indorans: vel circumcincta calamitatibus. Metaphora, quam ex ipso Patuvinio depromptam hîc reprehendi nonnulli autumant: sicut et vocem *luctifera*.

Hos pueris monitus. Nempe ut veteres Poetas sectentur.

Sartago. Est patella ferrea ore amplo, modico margine, in qua carhes, pisces et farcimina friguntur ac torrentur: sumitur hîc pro *confusione verborum obsoletorum et mixtionis.*

In linguas. In communem hominum sermonem.

Dedecus. Loquendi corruptela.

Troffulus. Equites Romani dicti sunt *Troffuli*, vel qui Troffulum Etruriæ oppidum olim sine peditum auxilio ceperunt; vel, quasi Torosuli, *hoc est*, pingues et delicati.

Exultat. Applaudit, delectatur, tibi gratulatur.

Lævis. Imberbis, politulus compactus, &c.

Subsellia. Scamna theatri, in quo recitantur tragediæ.

Nilus. Jam exagitat oratores qui

mollem et effeminatam eloquentiam consecretantur.

Tepidum. Vocat assentationes illas tepidas, quia illis fovetur ambitio patroni; ut quodam fomento calido.

Pedio. Pedius Romanus civis, accusatus ab Afris fuit, quod Æsculapii sanum expilasset. Pedius verò hîc ponitur pro *Pedii defensore*; quia solent patroni eorum, quos defendunt causam sic tueri, ut si esset sua.

Rasis. Quasi dolatis, politis, limatis, bene tornatis.

Ceres. Cevere est *indotore* se gerere, ut canes, cùm dominis blandiuntur caudâ. Per Romulum, auctorem Romanæ gentis, quemlibet Romanum intelligit.

Protulerim. E crumenâ proferam, ut ipsi dem.

In trabe. In trabe, quæ tempestate fracta est, portas te pictum; seu portas tabulam, quæ te representat in navi fractâ naufragium facientem.

Sed numeris. Id obijcere fingitur, quem in hac satirâ sibi adversarium Persius facit.

Crudis. Insuavibus, ut sunt fructus acerbi, et crudi; duos et asperos versus intelligit.

Didicit. Subaudi, *poëta non nemo*: ejus nomen tacet: Neronem vulgò suspicantur. Est autem tota ista Persii responsio ironica, in quâ reprehendit recentiores Romanos, qui putabant se egregios versus facere, cùm duos tresve eodem modo clauderent, cùm unum spondaicum adhiberent,

hiberent, cum uterentur metaphoris, licet durioribus.

Arys. Arys, puer a Cybele amatus, postea in arborem mutatus ab eadem fuit. Vocatur *Berecynthius*, quia Cybele in Berecyntho, monte Phrygiæ colebatur; quasi Cybeleius. Porro dicitur Arys seu Attys et Attya, ut eodem modo versus iste desinat ac sequens; *Et qui ceruleum*, &c.

Et qui, &c. Et Delphin, qui mare patando dividebat. Hic versus ex Neronis, vel alterius cuiuspiam carmine depromptus, de Arione loquitur, quem e navi projectum Delphinus tergo excepit. Nereus Deus marinus, pro mari sumitur; *Nerea* est accusativus Græcus, pro *Nereum*.

Sic costam, &c. Costam Apennino duximus, hoc est, nos Carthaginienses, ut in Italiam penetraremus, latera et rupes Apennini montis ferro et aceto avulsimus. Depromptus versus ex carmine, cuius erat argumentum bellum Punicum. Apenninus autem mons mediam Italiam a septentrione in meridiem secat. Versus autem iste, quamvis molliter fluere videatur, ob spondæum in quinta sede positum, tamen vitiosus est ob metaphoram puriorem quâ partem montis costam appellat.

Pingui. Crasso, inornato.

Ramale. Ramus fœcus, stipex.

Vegrandi. Ingenti.

Subere. In subere: suber est arbor, cujus cortex admodum fœcus et

levis est. Quidam hunc versum, *Uramale vetus*, &c. volunt esse Persii responsionem laudantis Virgilianum carmen, et illud cum ramo probè cocto, minimè molli et spumoso, comparantis.

Torva, &c. Quatuor illi versus excerpti sunt e carmine quodam de Pentheo Rege Thebanorum, qui cum Bacchi orgia irrideret, immisit Bacchus ejus matri furorem, quo abrepta rato caput abscidit comitata ceteris Bacchantibus. Sensus est igitur: Bacchantes, in Pentheum irrumpentes, tubas terribiles horribili sono inflarunt: ipsa Penthei mater, nati caput, quem ut vitulum videbat, amputatura, et ceteræ Mænades, habentis ex hedera factis agitanter lynces, a quibus currus Bacchi trahitur, ingeminant istam vocem, *Evion*; Echo illis assonat.

Mimallensis. Bacchicis. Mimalones dictæ sunt Bacchantes, a Mimante Asiæ monte, ubi colebatur Bacchus.

Bassaris. Bassaris significat mulierem Baccho addictam. Bacchi comitem, et sacrificulum: Bacchus enim Bassareus vocatur a poetis: vel, appellatur Bassaris, a veste Mænadum propria, quæ *Bassaris* dicebatur. Bassaris autem appellatur in hoc loco mater Penthei, quia unæ erant e Bacchantibus: ipse Pentheus vitulus superbus vocatur, quia contemptor erat Bacchi, et sub vituli specie a matre lymphata videbatur.

Mænas.

Mænæ. Mænades etiam appellatæ sunt feminæ Bacchi comites, a verbo Græco quod furere significat.

Flenura. Bacchus utitur lyncibus pro equis; eas lynces flectere dicuntur et ducere Bacchantes seu Mænades corymbis, id est, ramis hederarum intortis, quibus velut habenis utuntur. Corymbus propriè est fructus hederæ, instar racemi factus.

Evion. Id est, *Bacchum*: is enim cum prosperè in Gigantes pugnaret, ab Jove gratulante appellatus est Evios seu Evius, voce græca, quæ bonum filium sonat, aut, Euge fili.

Reparabilis. Echo voces loquentium iterat et quasi reproducit ac reparat.

Summâ, &c. Quæ ore humido pronuntiantur languidiora sunt et ob salivam abundantem vix distincta: in primoribus autem labris plus est salivæ.

Delumbe. Id est, *sine lumbis*, et *sine viribus*. Nam in illis corporis maximè robur apparet.

Et in udo est Mæncs, &c. In udo esse et summâ salivâ natâre, idem esse videtur. Potest etiam intelligi Persius conqueri quod Neroniana carmina perpetuò habeantur in ore adulatorum et ineptorum Romanorum; adeoque semper in udo sint et in saliva natent. Quod simplicius est, et magis placet.

Pluteum. Pluteus est *mensa*, five *abacus*, in quo Poëta scribit versus:

solent autem tundere mensulam vates, ubi carmen e sententia non fit; et cum laborant in scribendo, solent scabere caput ungues admordere. Quod boni Poëtæ solent. Horatius, Lib. 1. Sat. 10.—*Et in versu faciendo sæpe caput scaberet, vivos et roderet unguis.*

Caninâ. Litera canina est R, quam videntur iterare canes irati.

Angues. Per Angues designabantur numina et genii locorum præfides; serpens enim æternitatis et immortalitatis est symbolum, quæ duæ dotes Deo maximè conveniunt. Angues parietibus templorum appingebant; ut admonerentur homines sanctum locum esse; ut pueros anguium objectâ specie absternerent.

Genuinum. Adeò graviter eos momordit, ut sibi dentes fregerit: genuini dentes vocantur, qui sunt majores et proximi genis, unde dicti sunt genuini. Fuit autem Lucilius æqualis Scipioni Africano, oriundus ex Arunca urbe Italiæ; primus poëtarum satiricorum Latinorum.

Suspendere naso. Deridere vitia populi. Qui alios rident, nasi extremam partem attollunt et alios naso videntur suspensos jactare velle.

Nec cum serobe. Alludit ad Midæ fabulam. Is arbiter lectus inter Apollinem, et Pana, aut Marfyam, de cantûs suavitatem; Pana, vel Marfyam Apollini prætulit. Apollo iratus aures ipsi aſinas dedit; quas ita occultare non potuit, quin tonsor ip-

ſus

his rem totam cognosceret: eam tamen, proposita mortis poenâ, vetitus aperire; in scrobem istas voces clam insurravit, *Auriculas asini Mida Rex habet*; tum scrobem terrâ operuit. Natæ arundines ex ea scrobe, et vento agitatæ, voces istas fetulerunt. Porro Persius scripserat, *Auriculas asini Mida Rex habet*; quâ voce Neronem designabat: verum sibi ab eo metuens, versiculum mutavit, de sententia Cornuti sui præceptoris.

Vidi, vidi ipse. Erumpit indignatio mea: jam dico id quod vidi non ferendum: O libelle, ego ipse vidi; nec semel vidi fatuum Neronis de carminibus iudicium, simulque tam nobilium Romanorum vel ignorantiam vel adulationem.

Hoc meum opertum. Has voces, quasi scrobi, ita libello insertas et absconditas. Adde quod satira tota est opertum carmen, et mysterii plenum.

Hoc videre. Satiricam hanc meam reprehensionem, et cachinnos, quibus vitia hominum carpo. Insuper finitivus, Græco more; pro nomine substantivo positus.

Tam nil. Nihil esse dicitur, quod nullius est pretii.

Iliada. Labeo, poeta insulsus, totam Homeri Iliadem, *hoc est.* poemata de Trojæ excidio, ad verbum Latinè converterat ex Græco. Vendo autem, ponitur pro *venderem*, id est, italim unam satiram scripisse; quàm Iliadem totam Latinè; ut Labeo, composuisse:

Audaci, &c. Ostendit Persius quos lectores suarum satirarum optet.

Afflate. Qui ex ea lectione amorem virtutis hauseris, veritatis aurâ et quasi odore fueris affatus.

Cratino. Eupolis, Cratinus, Aristophanes, poætæ fuerunt Græci, auctores priscae comædiæ. Cratinus omnium antiquissimus, Athenis natus est; paulo antè bellum Peloponnesiacum; Aristophanes haud ita multo post Cratinum floruit: existant ejus comædiæ facetissimæ. Hunc, senem appellat Persius, vel ob ætatem, vel ob ejus increpando acerbiteratem. Eupolis eodem vixit tempore, quo Alcibiades, a quo in mare dejectus est, cum eum maledicis versibus proscidisset.

Decoctius. Metaphora ducta est a fructibus, qui ut maturescant, decoquantur a sole, et acerbiteratem ponunt; vel a vino, quod eò melius est, quod est magis coctum: sic enim purgatur, et austeritatem quamdam ac viriditatem amittit.

Ferveat. Magnò numero et frequens legat: vel magno studio et attentione.

Non hic. Ne is mihi lector contingat, qui cum animi vitia in philosophis et doctis nulla deprehendat arguenda, externum eorum habitum saltem irridere amat et delectatur.

Aliquem. Aliquo in numero et pretio habendum. Sunt qui legunt *aliquid* quod perinde elegans est, et idem sonat.

Italo bonore. Aliquo magistratu Romano,

Romano, v. g. *Ædilitate*, quâ in municipiis funguntur cives Romani.

Supinus. Elatus, superbus.

Hemina. Mensura est capiens dimidiam sextarii partem.

Arcti. Pro, *Arctii*: est autem Arctium civitas Tusciæ, nunc *Arezzo*. Vasis fictilibus quondam celebris.

Abaco. In Abaco; in tabula plana, nigro colore imbuta, in qua mathematici figuras suas cretâ describunt.

Pulvere. Suas interdum figuras geometriæ et mathematici delineabant in arena et pulvere, quem idcirco eruditum pulverem Tullius vocat. Id autem faciebant ut, si quid ab iis non rectè descriptum et delineatum foret, facilius emendaretur.

Metas. Lineas, quibus figuræ geometricæ, ut metis et limitibus, terminantur.

Cynico. Cynici erant secta philosophorum: dicti sunt a voce græca quæ *canem* significat, quia erant mordacissimi et impudentissimi.

Barbam. Atrox erat injuria et ludibrium barbam alicui vellere, tamquam fatuo nimirum et stolido. Horat. lib. 1. sat. 3. sub finem. Porro

Philosophi barbam promissam alere affectabant: hincque sapientem barbam vocat Horatius. Vide infra Sat. 4. nota 1.

Nonaria. Meretrix, quæ horâ nonâ prostat.

His. Talibus hominibus imperitis et ineptis artium liberalium ac scientiarum incapacibus, mando et indulgeo occupationes dignas se, nempe quæstum et voluptates.

Edictum. Sententiæ Magistratum *edicta* nuncupantur: manè autem forum frequentabant Romani cum ficci adhuc erant et sobrii.

Post prandia. Post forum prandeant: ac deinde per diem reliquum voluptati indulgeant. Ea est plebi imperitiæ accommodata vivendi ratio.

Callirhoën. Quidam volunt fuisse nomen comædiæ cujusdam, ad quam spectandam otiosi juvenes convenirent: alii meretricem ita dictam. Contendit Marcilius hoc referendum esse ad Neronem, qui populum edicto vocaret, et cantaturum se Callirhoën promitteret; suamque interpres ille fulcit opinionem ex eo quòd Neronem in hac Satira Persius præcipue spectet.

NOTÆ IN SATIRAM II.

MACRINE. Hic fuisse dicitur Photius Macrinus, homo eruditus, et Persii amicus. Solebant autem die natali amicorum, ad eos aliquid mittere munusculi: ea causa fuit, cur ad Macrinum hanc satiram Persius mitteret.

Lapillo. Quidam populi, Thraces, an Cretes? dies lætos albo, tristes nigro lapillo notabant: deinde verò coniectis omnibus in capsulam calculis, lætos candidosque separabant, iisque se diebus tantum vixisse iudicabant, qui albo notati lapillo forent.

Labentes. Potest intelligi de anno elapso, eâ sententiâ; qui annum superiorem et jam lapsum apponit reliquæ annorum suorum summæ; vel de anno imminente qui inchoetur apponendus ad reliquos, aliis enumerandus.

Candidus. Felix ac fortunatus.

Genio. Genius erat Deus cuiusque quasi privatus et custos, ita dictus a gignendo, quod unâ cum homine gigneretur, cum quo etiam moriebatur; vel quia genitum hominem sus-

cipiebat ac tuebatur. Unde vitæ voluptatisque præses erat. Illi sacrificium fiebat præcipuè die natali cuiusque, idque mero tantum et floribus.

Seductis. Vel corruptis ut dixi, vel remotis a turba; aut, clam Diis, iisque quasi abesse et valere iussis.

Acerra. Est thuribulum: totum sacrificium significatur.

Libabit. Est sacrificabit.

Mens bona. Juvenalis, Sat. 10. *Orandum est ut sit mens sana in corpore sano.* Seneca, Epist. 94. *Roga bonam mentem, bonam valetudinem animi, deinde corporis.*

Hospes. Quilibet externus, aut viator; aut quicumque ad visenda templa accedit.

Ebullit. Pro ebullierit, ita dedim pro dederim, comedim, pro comederim, dicitur. Metaphora sumitur ab aqua, quæ cum fervet, exundat extra lebetem effunditurque; ita mortui extra domum ejiciuntur, &c. Vel simpliciter significat *rem quæ repente fit*: quo sensu sæpè verbum hoc usurpatur. Itaque mors repentina patrum;

est intelligenda. Legunt aliqui, *E-bullet*, ab *ebullo*, *ebullat*, quod significat, *cum impetu prorumpo*.

Patru. Dixit potius quàm avi optari mortem, fortè quia *patru* ut plurimum censurà molesti.

Seria. Vas fictile.

Hercule. Hercules præerat lucris fortuitis: Mercurius industriâ quæfitis.

Expungam. Erafo et ablato e tabulis testamenti ejus nomine, in ipsius demortui locum substituar; sum enim post illum heres scriptus. Expungi propriè dicebantur milites, quorum nomina post missionem aut mortem delebantur.

Nerio. Erat iste Nerius sœnator insignis.

Conditur. Hoc est, sepelitur. Legunt alii, *ducitur*, id est, *illū nubit*; ab illo domum ducitur.

Mergis. Ante preces, quas amabant vulgò manè fundere, corpus aquâ vivâ spargebant.

Purgas. Os et manus post noctem diligenter abluebant, ut puriores ad precandum aut ad sacrificandum accederent.

Estne? Licetne? Estne et cures, pro, *nonne curas*, nonne facilè fiet ut illum præponas, &c.

Hoc igitur, &c. Has preces, quibus aurem Jovis fatigas et pulsas.

Staiō. Staius Albius Oppianicus iudex nefarius fuit, qui fratrem et uxorem gravidam veneno sustulit: de illo Cicero agit in oratione pro

Cluentio. Hunc ironicè vocat Persius iudicem optimum, et erga pupillos æquissimum.

At sese non clamet, &c. An Jupiter non seipse ad vindictam excitabit? Non indignatus fulmen arripiet?

Sulphure. Oriuntur fulmina e sulphureis exhalationibus, unde et ipsa olent sulphur.

Ergenna. Fuit hic Ergennas sacerdos et aruspex peritissimus. Cùm autem dicit, *fibris ovium Ergennaque jubente*, sensus est, ab Ergenna præcipi sacrificium: quod fieri solebat ad procurandum, seu expiandum locum fulmine ictum, inspectis antea ovium fibris seu extis.

Bidental. Ita dicitur locus fulmine percussus, a bibentibus, *hoc est*, ovibus immolatis. Cùm enim fulmen ceciderat, aderant illico fulgurum procuratores, locum claustris sepiebant, aræque exstructâ, et cæsis oviculis consecrabant, unde illum calcare nefas erat; quare evitabatur. Appellat autem bidental ipsum hominem fulmine ictum, ut a Lucilio appellatur carcer homo dignus carcere.

Stolidam. Is alicui vellendam barbam præbere dicitur, qui ab illo irridetur et afficitur contumeliâ.

Emeris. Quasi, pretio perfoluto, illas tibi patentes habere debeas.

Lactibus. Lactes sunt intestina pingua pecudum.

Matertera. Soror matris, quasi mater altera. Dicitur autem metu-

ens Divum, hoc est *religiosa, superstitiosa*; superstitio enim e nimio metu oritur.

Exemit cunis. Ut præsentem sistat facris quæ pro ipsius incolumitate fiunt.

Expiat. Purgat, tingit pio quodam ritu ac salutari. Lutum e pulvere et salivâ conficiebant, quo frontem ac labia pueri inficiebant, &c. Id autem fiebat octavo, aut nono post partum die, quo preces pro pueris concipiebantur, et iis nomen imponebatur: vocabatur is dies lustricus et nominalis.

Urentes oculos. Nocentes, virulentos. Homines quidam pueros solo adspectu fascinare et iis morbos affare virusque, credebantur.

Licini. Licinius, libertus Augusti, et Crassus, qui contra Parthos pugnavit, fuere ditissimi, agros ingentes, magnificas sedes habuere.

Non mando vota. Hæc nempe nimia et periculosa.

Albata. In sacrificiis faciendis utebantur veste candidâ, quæ morum puritatem indicabat.

Tuceta. Tucetum est genus farciminis confectum e suillis carnibus, minutatim concisis.

Crassa. Id est, *pinguia, adipata.*

Mercurium. Ille præest lucris industriae partis.

Da fortunare. Fac ut Penates mei (Dii sunt domestici; et ea vox hic pro domestica re sumitur) fortunent, hoc est, fortunati sint; ut mea domus felix et opulenta sit,

Junicum omenta. Junices sunt juvencae, seu vitulae: omentum est adeps, quo viscera involvantur et qui igne solvitur et liquefcit dum victimæ cremantur.

Et tamen hic. Avarus ille et impius precator.

Farto. Fartum, ut hic sumitur, erat libum e farre, vino, melle, &c. Ita dictum a *faciendo*, quod multis erat rebus confectum: unde *ferto*, pro *fario*, aliqui legunt.

Crateras. A nomine cratera, crateræ: vulgò dicitur, crater, crateris.

Incusa. Incude fabricata, incudendo cælata: vel non cusa, infecta, et solida.

Pectore lævo. Lacrymas hic aliqui expressas gaudio intelligunt per guttas, quæ illi homini excutuntur, nempe ex oculis: ea porro verba, *pectore lævo* explicant, *mente stolidâ et lævâ.* Te insanum, ac stolidè gestientem, avaritia facit.

Lactari. Subaudi, *incipiet.*

Subiit. Venit in mentem, contigit.

Ovate. Ex hostibus reportato manubiali. *Ovare* est minorem triumphum agere, quia in eo mactabantur oves: boves autem in majori triumpho.

Perducis. Totas facies ex auro ducis, statuas integras ex auro ponis: vel, superficiem oblinis tantum.

Fratres inter abenos. Hi sunt quinquaginta filii Ægypti, quorum statuæ in porticu Apollinis Palatini erectæ. Harum enim quædam oracula

cula et responsa per somnum postulantibus reddere credebantur. *Qui-*dam intelligunt Castorem et Pollucem; alii verò quoslibet Deos qui fratres dicuntur, quia sunt omnes filii unius matris Cybeles, quorum pleræque ex ære erant statuae.

Pituita. Cùm redundat in corpore humor frigidus et aqueus, qui pituita dicitur, tunc somnia sunt fallacissima et inanissima, ut in delirantibus et vinolentis accidit. Contrà verò somnia putantur vera, ubi minimum est pituitæ. Moris erat apud Romanos fidem superstitiosam somniis adhibere.

Numa. Fuit Numa Rex Romanorum secundus, religione præstans.

Impulit. Expulit, removit, exclusit e templis.

Urna. Vestales urnis, ad ferendam aquam in sacrificiis necessariam, utebantur.

Pulpâ. Est frustum carnis: hic pro corporis curandi nimio studio ponitur.

Sibi. Ut nitidior, ut ungentis delibuta suavius oleat.

Corrupto. Ex casia et oleo mixtis et dilutis fit unguentum optimum: corruptum dicitur oleum, quia odoribus immixtis adulteratur: casia autem est frutex aromaticus.

Calabrum. Tarentum est civitas Calabriae in Italia, ubi lanæ optimæ.

Vitiato. Adulterino, e mentito, corrupto, non germano.

Murex. Murex est genus quoddam conchylii, seu pisciculi conchæ inclusi, e cuius sanguine tingitur color, purpuræ similis. Capitur hic pisciculus in mari Tyrio.

Baccam. Unionem, margaritam; quæ in chocha nascitur, et illi sic adheret, ut eradenda et evellenda sit lima. Propriè bæcca est fructus lauri, olivæ, cerasi: gemmæ vocantur etiam bæccæ, quia ejusmodi fructibus similes sunt.

Stringere. In unum astringere crebris mallei ictibus: aut, igne conflare, vel decerpere et colligere auramentum et argenti.

Venas. Sulcos quosdam in terra, in quibus est metallum, quod in massam collectum igne ferventi conflatur.

Vitio vititur. Ex istis peccatis luxur et libido hominum caput utilitatem.

In sancto. In loco sacro, in templis.

Pupæ. Imagunculæ sunt, et exiguae statuae quas puellæ habent in deliciis: eas autem, cùm nubarent, Veneri consecrabant, tamquam his puerilibus nugis valedicerent.

Lancee. Romani in lancibus ponere solebant victimarum carnes.

Messala. Messala septies Consul fuit: ex ejus stirpe prognatus est longo post tempore Cotta Messalinus, homo degener, gulæ et abdomini deditus.

Lippa. Vel qui reverâ lippus erat: vel hac voce significatur ejus improprie.

*improbilas. Lippus aliquando pro
dissoluto sumitur.*

Jus. Jus ad officia inter homines
refertur, fas ad pietatem erga
Deum.

Incoctum. Ducitur hæc metaphora
a lanâ, quæ coquitur, cum aliquo co-
lore tingitur et imbuitur.

Farre. Far erat idem in sacrificiis
ac mola falsa, seu triticum cum sale
tostum; hoc pauperes, quibus non
suppetebant majores victimæ, sacri-
ficabant.

Litabo. Litare propriè est sacri-
ficiis Deos placare, rite sacrificare,
impetrare quod petitur.

NOTÆ IN SATIRAM III.

NEMPE. Inducitur vel socius, vel magister, adolescentulum e lectulo excitans, increpansque.

Extendit. Latiores rimas apparere faciunt radii solares intronissi.

Sterimus. Subtimidam increpationem in prima persona hic observant nonnulli, et condiscipulum potius quàm magistrum indicari volunt; sed quid abest magistrum ita discipulos increpare, et quidem acriter.

Indomitum. Quod vix a stomacho coquitur, et quasi domatur digerendo.

Despumare. Propriè est *spumas ex aliquo liquore tollere*: hic sumitur pro *digerere, concoquere*. Dum excoquitur vinum, spumas agit, bullitque; despumare igitur Falernum, est crapulam pridianam edormire.

Quinta, &c. Significatur hora matutina undecima. Duodecim enim horas in die Romani numerabant, sex ante meridiem, sex post meridiem. Est autem hic hypallage: postulat quippe ordo ut dicatur, linea

quinta tangitur umbrâ styli seu gnomonis.

Canicula. Est sydus quoddam, speciem referens minoris canis, quo oriente calor augeri vehementer solet: *insana* dicitur, quasi æstuosa, aut rabiem canibus affereps.

Vitrea. Splendida et pellucida, vel ejusdem, ac vitrum, coloris.

Finditur. Ringitur, exclamat præ iracundia; quidam legunt: *Findor ut Arcadiæ*, &c. Findor, inquit adolescentens; et rumpor irâ: sanè, inquit præceptor; sic enim clamas, ut asinum rudentem imiteris.

Arcadiæ. In Arcadia majores asini sunt.

Pecuaria. Id est, *pecora*.

Liber. Propriè est arborum cortex, in quo scribi solebat ante inventum chartæ usum.

Bicolor. Pars exterior membranæ cui adhærebant pili, seu lana, crocei coloris erat seu lutei, interior candidi.

Chartæ. Teste Varrone, est *reptus*

partus chartæ usus sub Alexandro. Antea in foliis arborum et in corticibus scribebant: deinde in chartis quæ fiebant papyri arboris foliis in Ægypto crescentia. Demum sub Eumene rege inventæ sunt pergami membranæ, quæ inde Pergamenæ sunt dictæ.

Arundo. Veteres utebantur ad scribendum arundine, ut nos pennâ, in arundine autem plures sunt nodi.

Sepia. Sepia est piscis qui nigrum ex ore succum effundit, quo aquam turbat, cum se a piscatoribus capiendum esse videt. Iste niger succus, et ipse interdum piscis pro atramento ponitur, ob similitudinem.

Ultra. Magis in posterum, ulterius.

Columbo. Solebant viri ac feminæ columbos domi alere magno studio.

Pappare. Pappa, ut testatur Cato, est infantium cibus; itaque *pappare*, est *pappas comedere*, seu comedere cibos qui minutim concisi, pueris a nutrice dantur, et iste infinitivus pro substantivo adhibetur, *poscis minutas pappas*.

Mamma. Mamma non hic *mamillam*, quam infantes sugunt, significat, sed *matrem*, aut *nutricem*, estque in genitivo casu; recusas lallare tuæ nutricis aut matris, quia iratus es.

Lallare. Est canere vulgarem nutricum nœniam quâ per hanc vocem, *Lalla*, sæpè repetitam pueris somnum conciliant. Lallare autem in infini-

tivo ponitur pro *lallationem*, sic, *vivere nostrum*, dixit primâ satirâ pro *vita nostra*. Recusas igitur lallationem et cantilenam tuæ marmæ; recusas dormire, provocatus cantu nutricis.

Succinere. Succinere, est, ad vocem monentis eadem sæpè respondere.

Tibi luditur. Proverbium est, ut istud, tibi feritur ac metitur, *hoc est*, tua res agitur, tu damnum capies ex tua inertia, non ego.

Effluis. Potest esse sensus, otio et mollitie diffuis sensim ac tabescis.

Vitium. Id est, *vitiosus*, seu *non clarus*, *raucus*, ac *surdus*.

Malignus. Remittit parvum et obscureum sonum. Sic maligna lux apud Virgilium est parva et debia.

Fidelia. Vas est fictile, ita dictum, quia fideliter servat quæ in illo conduntur.

Rure paterno. In agro hereditario, et a patre tibi relicto.

Far. Frumentum.

Salinam. Propriè est vas in quo sal reponitur: *omnem supellectilem* significat in hoc loco.

Patella. Vasculum escarium, in quod aliquid e dapibus mensæ appositis conjiciebant, deterebant in focum, ibique religionis causâ adolebant. Focus verò significat hic *sacrum ignem* quo utebantur in privatis sacrificiis, quibus colebant Deos domesticos.

Stemma. Stemma est *tabula genealogica*, instar arboris descripta ubi singuli

singuli rammi singulas familias, vel personas ex unâ quadam stirpe ductas, notant. Eò major autem nobilitas, quò distant magis rami ab gentis principe et capite, quia antiquior.

Tbusco, &c. Nobilissimæ Romanorum familiæ sermè ab Etruria ducebant originem.

Ramum ducis. Lineam nempe successione. Solent advocati stemmata, sive ramusculos facere in genere, cum gradus cognationum partiuntur.

Censores, &c. Erant Censores Magistratus Romanorum, qui emendandis civium moribus præerant. Quinto quoque anno lustrabant civitatem, et nomen, opes, &c. cujusque recensabant: maximè verò turmas Equitum certis temporibus recognoscebant, qui illis sedentibus in foro ante Castoris ædem et spectantibus, transvehébantur trabati. Alii intelligunt salutari imagines majorum in atrio stantes; eo quòd Neronis tempore censores nulli erant.

Trabeate. Ponitur vocativus pro nominativo. Trabea est vestis purpurea Magistratuum propria.

Phaleras. Phaleræ sunt equorum ornamenta, bullæ frænorum, tapetes quibus teguntur, &c. itemque militum et nobilium ornatus.

In cute. Nudatum vestibus illis, et externâ specie.

Nattæ. Natta fuit Romæ quidam prodigus ac helluo. Quidam legunt *Naccæ.*

Discincti. Dissoluti, nebulonis,

Metaphora ducitur a veste dissoluta et discincta, quam gestare solent ejusmodi homines inertes ac nequam.

Pingue. Neutrum pro substantivo; pinguedo et adeps: in adipe autem nullus est sensus, sed tantum in nervis et carne.

Nescit quid perdat. Virtutis enim pulchritudinem jam non videt, et pretium ejus ignorat: sicut et turpitudinem vitiorum et infamiam haud animadvertit.

Alto demersus. Vitiorum barathro absorptus.

Bullit. Ebullit, enatat, eminet in aquæ superficie.

Sævos punire Tyrannos. Aliorum malis gaudentes, quales fuere Busris, Diomedes, Phalaris, uterque Dionysius, ipseque Nero quem hic notari plerique autumant.

Moverit. Ad scelus excitaverit illorum ingenium.

Tincta veneno. Crudelitate imbuta, infecta omni acerbitate.

Siculi juvenci. Phalaris, Siciliæ Tyrannus, solebat homines in æreo tauro includere, cui mox ignem subiciebat, ac vivos ululantesque miserè necabat.

Purpureas cervices. Caput Damoclis aulici, purpureâ veste induti, Damocles cum laudaret adulatoriè felicitatem Dionysii, Siciliæ Tyranni, fecit illi tyrannus vaser experiendi copiam. Hominem ad instructam regio luxu mensam jubet accumbere; sed simul e laqueari ense

ensem nudum equinâ ferâ suspendi
suprà illius caput imperat. Damo-
cles, hoc metu exanimatus, quàm
anxia et misera felicitas Regum
esset agnovit, solvique se periculo
rogavit.

Catonis. Fuit ille nepos M. Porcii
Catonis, Uticensis dictus, quia post
Pharsalicam pugnam recepit se Uti-
cam in Urbem Africæ, ubi, ne ve-
niret in manus Cæsaris, gladio se
consecit.

Id summum. Videbatur mihi puero
summus ille apex felicitatis, et vo-
torum omnium, scire aleâ ludere.
Senio erat ille jactus, quo quis puncta
sex afferebat in singulis tesserais, quæ
vulgò tres jaciebantur, eratque jac-
tus omnium felicissimus; contrâ in-
felicissimus, qui notatas jaciebat sin-
gulas unico puncto, et canis, seu ca-
nicula vocabantur.

Orca. Orca fictile vasculum erat
angusto collo, in quod pueri nuces
coniciebant; et quascumque in illud
conjecerant, tamquam suas tolle-
bant; quas verò extra vas abire con-
tigisset, eas amittebant.

Buxum. Trochum e buxo. Ter-
tius est puerorum ludus, quem de-
scribit Virgilius. *Æneid.* 7. et vo-
cat *volubile buxum*.

Quæque docet, &c. Non est tibi
ignotum quid doceat porticus sapiens,
id est, Stoïcorum Philosophia. Chry-
sippus, et Zeno, Stoïcorum antistites,
docebant in porticu, quæ Græcè,
Stoa dicitur; unde hujus sectæ phi-
losophi Stoïci sunt appellati,

Braccatis. Braccæ autem sunt
femoralia longiora, quibus Medi
utebantur.

Illita. Picta, coloribus et tabellis
referta in quibus visuntur Medi, et
Persæ, pugnantes cum Atheniensibus,
et ab iis victi.

Detonsa. Stoïci comam non ale-
bant. Quod expressè notat Juvena-
lis, Sat. 2. ubi habet: *Rarus sermo*
illis, et magna libido tacendi, atque su-
percilio brevior coma.

Siliquis. Siliquæ sunt leguminum
tunicæ et folliculi: hîc pro quibus-
vis oleribus ponuntur: Stoïci enim
carnibus ferè abstinebant. Quod ad-
dit Persius, *grandi polentâ*, virum no-
tat robustum, fortique stomacho va-
lentem, qui multum panis devoret
solummodò, nullas autem carnes: qui-
bus etiam vesci nefas esse credebant
Pithagorici.

Littera, &c. Pithagoras philoso-
phus celeberrimus fuit e Samo in-
sulâ oriundus. Is duplicem homini-
bus quasi viam vitæ propositam esse
dictitabat; dexteram nempe, arduam
et difficilem, quæ ad virtutem et ad
sapientiam duceret: sinistram verò,
planam et mollem, quæ ad vitia de-
flecteret. Hanc geminam viam ex-
plicabat per litteram, Y, quæ in duos
veluti secta ramos, istud bivium in-
dicaret.

Stertis adhuc. Tu scilicet tam benè
educatus, ita molliter et segniter
vivas, ut etiam nunc dormias?

Ex tempore vivis. Non ex ratione

et

et certo consilio, sed ut res, occasio, tempus, fors, tulit.

Veniens occurrere morbo. O Juvenes, citò incumbite studio sapientiae et virtuti, quae animi sanitas est: maturè obfistite vitiis, quae animi sunt morbi.

Græco. Is fuit insignis medicus tempore Augusti.

Quidam. Quid acturi nascimur, quam vitam vivere debemus.

Ordo. Hic ordo rerum a Deo præscriptus est, ut erga Deum ipsum piè, erga alios iustè, erga nos sobriè vivamus. Per ordinem rerum, non malè divinam Providentiam, quae omnia ordinat, intelligas.

Metæ flexus. Vitam comparat eum curriculo et stadio. In eo erat æneta, quam oportebat curru circumflectere, et qui omnium primus metam circumibat, non confractis rotis, ac inoffenso curru, hic vicerat. Per flexum igitur metæ, intelligit Persius artem vitæ regendæ et moderandæ: vel etiam mortem, hoc sensu; discite quàm brevis ac fluxa vita sit: ut enim meta finis erit stadium et cursûs; ita mors finis est vitæ. Unde flexus ætatis pro senectute usurpatur a Tullio. Flexus autem hic *mollis* dicitur, quia citò et rapidè, scienter ac peritè debet peragi.

Et unde. Unde iste metæ flexus molliter inchoandus sit: unde oritur senectus, et mors.

Asper. Recens usus, nuper signatus.

Fidelis. Vas vinarium est, aut escarium.

Umbri. Umbri fuerunt Italiae populi, dites et opulenti.

Marfi. Populi sunt Italiae.

Monumenta. Pignora benevolentiae: dona, quae monent mentem patroni, ut causæ clientis recorderetur.

Cliens. Cliens ille dicitur, cujus causa defenditur a patrono.

Mævis. Piscis genus est.

Orcæ. Vas, in quo reponebant fassamenta, et alia id genus.

De gente. Gens, natio, sæpè sumitur pro secta aliqua et ordine hominum; ita natio poetarum dicitur.

Hircosa. Hircus est alarum five axillarum graveolentia, odor fætidus, qualis est hircorum.

Centurionum. Centurio centum militibus præerat.

Arcefilas. Fuit philosophus academicus insignis suâ tempestate: is dicebat nihil sciri posse. Solon unus fuit e septem Græciæ sapientibus: floruit Athenis, regnante Romæ Tarquinio Prisco.

Rabiosa silentia. Dicuntur canes rabidi non latrare.

Torosa. Pinguis, obesa; tori enim sunt carnis muscoli.

Crispante. Tremente naso, et in rugas contracto.

Inspice. Respondet Stoicus præceptor orationi Centurionis, necessarium esse philosophiæ studium, quod qui negligunt, ruunt in vitia præci-

pites

pites et malè pereunt; ut ægroti, neglectâ medici curatione, intereunt.

Sotes. Vox blandientis, oro te, factum ex *si* et *audes*.

Majore. Ditiore.

Modicè sumente. Modicè amplâ, non multum vini capiente. Multum fitit lagena, quæ multum vini capit.

Surrentina. Surrentum urbs fuit Italiæ in Campania: hujus vina lenia et salubria erant, maximè convalescentibus.]

Bone. Vox blandientis.

Lutea. Pallida, crœcea. Primam syllabam ea vox hic longam habet quæ brevis est, cum a luto fit, luteus, id est, cœnoscus.

Tutor. Tutores erga pupillos ferme sunt severi: hinc tutor, pro homine austero et rigido sumitur.

Sepeli. Pro *sepeliui*.

Tu restas. Tu, qui mihi jam adverte ut tutor novus, restas à me sepeliendus. Vel, tunc hic restas adhuc? non abis?

Lavatur. Solebant uti balneo post cibum sumptum. Id verò noxium ægrotis, maximè hydropicis.

Mephites. Mephitis est odor teter, qui maximè ex aquis sulphureis et corruptis emittitur: hic animæ graveolentiam significat.

Trientem. Triens est genus vasis, ita dictum, quia quatuor uncias continet: est enim triens quarta pars numeri duodenarii.

Uncta. Pinguis, lauta.

Puimentaria. Opsonia, cibi quilibet. Facta vox a pulte.

Tuba. Præcedebant funus nobilium tubæ, pauperum tibiæ.

Leſto. Feretrum instar lecti sternebant.

Lutatus. Unctus. Lutare; est luto inficere: hic ungere.

Anomis. Unguentis, aromatibus, quibus cadavera solebant oblini.

Hæsterni Quirites. Romani, ita dicti, vel a Romulo, qui dictus est Quirinus; vel a Curibus, urbe primariâ Sabinorum, quibuscum primia fœdera junxerunt, appellati sunt Quirites: servi autem non recensentur inter cives, nisi donarentur libertate.

Induto. Liberti pileum sumebant, ut insigne libertatis.

Subiere. Extulere, feretrum humeris imposuere.

Catino. Patinâ, lance.

Decussa. Purgata a fursure populi cribro, quod non excludit omne fursur, neque excutit: unde panis fit ater, et secundarius.

Radere. Perstat in metaphora: ulcera enim, si quid asperius affricetur, raduntur et offenduntur: ita homo gulæ deditus respuit olera plebeâ, qualis est beta: et ejus guttur istis cibis vellicatur ac raditur.

Orestes. Filius Agamemnonis fuit, Græcorum Regis, qui cum Clytemnestram matrem interfecisset, furis est agiratus, et in insaniam actus.

NOTÆ IN SATIRAM IV.

Barbatum. Socratem intelligit Atheniensem Philosophum, virum sapientissimum, qui morte damnatus ab Atheniensibus, quod de Diis perperam sentire diceretur, hausto veneno e cicuta confecto, periit. Philosophi autem barbam alebant.

Magistrum. Seu quia fuit Socrates Pædagogus Alcibiadis: sive quod, ut habet Cicero, 2 de Finibus, n. 1. Socrates philosophiæ parens jure dici potest.

Pupille. Alcibiadem hæc verba indicant, qui tutorum a patre accepit patrum suum Periclem, Græcorum ducem maximum. Volunt aliqui, sub Alcibiadis persona, castigari Neronem.

Scilicet ingenium. Ironice hæc et sequentia. Porro ingenium, juxta Casaubonum, hic potest accipi pro sapientia, judicii maturitate.

Rerum prudentia. Experientia, usus.

Velox. Præmatura, ante tempus, ante pubertatem, quæ apud Athenienses sumebatur, ut aiunt, ab anno ætatis decimo octavo.

Pilos. Ante barbam, ante canos, ante grandiore ætatem.

Quirites. Proprie cives Romani sunt sic dicti a Quiribus urbe Sabinorum, aut a Quiri, quæ vox, lingua Sabinâ, hastam sonat. Hic autem, per catachresim de Græcis intelligi debet.

Ubi inter. Ubi se abscondit et latet inter curva, id est, inter injusta et iniqua. Virtus enim est in medio vitiorum duorum.

Varo. Distorto, obliquo et curvo. Vari proprie dicuntur, qui pedes introrsum inflexos habent. Exemplum sit. Est hæc juris regula, Reddatur depositum: aliquis sanus enssem apud te deposuit; cum repetit idem insaniam actus; fallit hoc loco regula, neque enim debes reddere depositum.

Tbeta. Græcorum judices, cum reum condemnabant, solebant tabellas in urnam, vel cistam dimittere, in quibus erat scripta Græca litera, Tbeta, quia Thanatos, quæ vox Græcè mortem significat, ab ea litera incipit.

Caudam

Caudam jactare. Ita canes solent, cum blandiuntur dominis.

Anticyras. Anticyræ erant insulæ duæ eo nomine, in quibus ellebori magna copia nascebatur: valet illud contra insaniam.

Melior sorbere. Græca loquendi formula; id est, aptior et dignior qui sorbeas.

Meracas. Id est, merum et purum elleborum, ut remedium sit presens.

Unctâ patellâ. Pinguibus patinis, id est, cibus delicatis.

Sole. Cutem ungebant ad Solem, aut ignem: aprico in loco certis horis interdum confidebant, valetudinis causâ.

Suffla. Sufflare, est, flatum buccis tumentibus edere.

Pannucia. Pannosa, Baucis est nomen vetulæ, apud Ovidium celebris: pro qualibet vetula ponitur.

Disincto. Luxurioso, nebulone, prodigo.

Ocyma. Ocymum est genus leguminis.

Vernæ. Verna propriè est servus ex ancilla domi tempore verno natus: ponitur hic pro quolibet servo.

Mantica. Dicebat Æsopus nos vitia nostra, tamquam onus incommodum et invisum in peram seu manticam conijcere, quam tergo impositam gestaremus. Esse autem homines in vita, ut in via, ita ut alij alios sequerentur, et eam, quæ sibi a tergo penderet, manticam nemo ad-

spiceret, sed eam quæ precedentis tergo esset imposita, peccatis alienis plenam. Occasionem hujus digressionis ex eo sumpsit Persius, quod Alcibiadis seipse videretur ignorare, ac probè tamen cognitus aliis foret, qui aliena intuentur vitia, dum sua nesciunt.

Curibus. Cures ubi fuit præcipua Sabinorum.

Genio. Genius Deus est hilaritatis ac lætitiæ dator: itaque genio irato et adverso natus dicitur, qui genium defraudat, qui parcè vivit ac duriter.

Jugum. Agricola, post sementem factam, certum diem festum, insigni lætitiâ, vino epulisque celebrabant in compitis, in quibus aratra suspendebant.

Pertusa. Perforata; quia compita sunt loca, unde patet ingressus in multas vias: vel calcata, et contrita.

Seriolæ. Seria est vas testaceum, amphora.

Limum. Lutum, picem, quâ obturatur os amphoræ.

Deradere. Deripere, detrahere.

Hec bene sit. Quasi rem magnam acturus, precatur omnes Deos, ut bene illam sibi ac feliciter evenire velint.

Farratam. Farre multo plenam, seu pulte confectâ ex pingui frumento, efa in farris.

Pannosam. Fæx vini rancida et sicca, in pannosas veluti lacinias arefcit.

Ej prope te ignarus. Aderit quidam quem non noris, sed qui te probe notit, namque adeo vitam occultasque libidines expromet.

Cubito, &c. Id fit, cum aliquem durius admonemus: eum cubito foedimus.

Despuat. Dicimur in aliquem rem despuere, cum eam execramur.

Cucum vulnus. Ita vocat libidines et occulta flagitia.

Baltus. Hac voce potentiam et opes innuit, quæ magna sunt vitiorum integumenta: quis enim potentem ac divitem accusare velit, quis ausit?

Da verba. Impone aliis, fucum facito.

Nervos decipe. Metaphora ducitur ab iis qui cum articulari morbo la-

borent aut paralyfi, qui nervos obtundit, fingunt se tamen valere.

Putal. Proprie est putei operculum. Locus fuit Romæ ita dictus; in quo exercebantur judicia: eratque ibi Prætoris tribunal; in eundem locum sceneratores conveniebant, ut a debitoribus usuras exigent.

Vibreo. Vibex est signum vulneris inflicti, cicatrix. Per hanc metaphoram significatur acerbitas et sævitia sceneratorum in debitores, sive litigatorum improbitas.

Sua munera. Laudes immeritas vocat munera assentatoris.

Cerdo. Cerdo est veterum calceorum futor, in hoc loco, vilis opifex quilibet.

Curia. Manca, mutila, exigua.

S A T I R A V.

VATIBUS, &c. Est in hac Satira dialogus inter Cornutum et Persium.

Fabula. Tragedia, quia multa in tragediis fingi a poetis solent.

Parthi. Parthi sunt populi Asiae, Persis vicini, Romanorum hostes insensissimi, sagittandi periti valde, et sagam simulando vincere assueti. Unde Virgilius, Georg. 3. *Fidentemque fugâ Parthum versisque sagittis.*

Ferum. Sagittas ferro armatas in cuspidem. Synecdoche.

Quorsum hæc? Fingit Persius adesse Cornutum præceptorem suum, quem alloquitur in hac satira.

Offa. Offa est propriè frustum carnis tumidum: sumitur hic pro partibus magni alicujus et tumidi carminis.

Ingeris. Alias aliis cumulas, aggeris, et stipas: vel potiùs, infers tibi in os et buccam, ut opus sit centeno gutture ad eas deglutiendas.

Progne. Progne fuit Pandionis filia, Philomelæ soror, Terei Thraciæ Regis uxor, quæ filium suum

Itym epulandum apposuit marito, a quo Philomela temerata fuerat.

Thyestæ. Thyestes Mycænarum Rex, Pelopis filius, frater Atrei fuit, qui cum uxorem fratris temerasset, Atreus suos ipsi liberos in mensa apposuit, in olla coctos, reservatis capitibus illorum et pedibus, quæ postea illi obtulit, ut agnosceret suum dolorem.

Cornicaris. More cornicis, tacitum quiddam et surdum crepas ac loqueris.

Stoppo. Stoppus est ille sonus, qui inflatis buccis ac displois editur.

Verba togæ sequeris. Non bella carmine describis, sed quæ pacis tempore in usu sunt.

Toga. Toga est vestis exterior, usitata Romanis, qui togati hinc dicti: significat hoc in loco usitatum loquendi genus, oppositum ampulato et inflato. Eadem toga pro pace etiam sumitur, quia cives eam utebantur in Urbe, cum milites sago in castris uterentur.

Teres. Rotundus, perfectus ac politus.

politus. Quidam legunt, *teris*, hoc est, expolis, concinnas.

Pallentes. Sceleratos, quia improbi pallent ob flagitia.

Culpam defigere. Notare et pun- gere: stylum in vitiis penitus fi- gere: defigere enim, est, validè fi- gere.

Mycenis. Mycenæ urbs Græciæ est in Peloponneso, ubi Atreus reg- navit.

Bullatit. Bulla est aqua summa intumescens, et in globulum vento plenum se convolvens: pro *re tumida* et *fulgenti*, sed *inani* et *vacua*, sumi- tur.

Secreti. Quæ fiunt ad inanem gloriam captandam, in lucem effe- runtur, ut incurrant in ora et oculos aliorum.

Telloria. Hic significat fucatam amicitiam quæ verbis tantum con- stat, cum aliud in animo lateat.

Sinuoso in pectore fixi. In latebris animi reconditissimis adeo te infixi, ut totus in me sis, et totus sim tuus.

Fibræ. Corde, pectore.

Purpura. Toga puerilis, seu præ- texta; sic dicta, quia illi purpureus limbus attexebatur. Hanc gesta- bant, ut etiam bullam pueri nobiles usque ad annum 16 exactum, eaque deposita, virilem togam inducebant, *Custos* dicitur, quia illa vestis sacra erat, et qui eam uterentur, sancti et venerabiles habebantur: itaque da- batur Magistratibus: item pueris, ut eorum pudicitie custos esset,

Pavido. Vel quia pueri meticu- losi sunt, vel quia magistrorum minas ac verbera tunc timent.

Cessit. Deposita est, me reliquit.

Bullæque. Erat corculum quod- dam, vel aliud quidpiam ex auro, argento, &c. quod nobilium puero- rum collo appendebatur.

Succinctis. Larcs Dii erant do- mestici, qui singulis in domibus, et in aliis quibusdam locis publicè cole- bantur. Habebant vestem, quæ ca- nina pellis erat, instar peregrinan- tium altè cinctam, et in humerum sinistrum reductam ac obvolutam.

Cum blandi comites. Non asperi monitores aderant amplius, quales patruus, aut Pædagogus, qui sumpti virili togâ removebatur.

Umbo. Est propriè pars in medio clypeo eminens, et intumescens, in- terdum præfixa cuspidè. Candidus erat clypeus tyronum, ut in eo res præclare ab iis gerendæ scribi possent et coloribus adumbrari. Umbo etiam est togæ pars quædam eminens; lau- tiores enim togam ita componebant, complicabantque, ut certè modo cly- pei speciem præ se ferret: togæ porro erant vulgò candidæ.

Ramosa. Quæ in plures vias scin- duntur.

Suppositi. Metaphora ducitur ab ovis, quæ fovenda gallinæ incubanti supponuntur. Quidam legunt *sepo- sui*, id est, *segregavi*.

Socratico sinu. Tuo sinu, qui dis- ciplinam et philosophiam Socratis sequeris

sequeris. De Socrate vide satiram 4.

Fallere solers. Solerter et callide me fallens, vix a me deprehensa. Fallo enim sæpe sonat ignoror.

Artificem. Magna curâ, et arte elaboratum. Legunt alii, *artificisque tuo ducit*, &c. sub tuo pollice, qui es peritus artis philosophicæ.

Decerpere. Primum partem noctis ad epulas capere.

Sidere. Ab eodem astro gubernari; quod nobis nascentibus præfuerit.

Tenax veri. Mentiri nescia.

Geminos. Gemini, tertium sunt Zodiaci fidus. Poëtæ fingunt illos gemellos esse Castorem et Pollucem, qui fuerint inter sidera collocati; Astrologi verò censent eos qui sub Librâ aut Geminis nascantur amicos esse et invicem consentientes.

Saturnum. Saturnus dicitur ab Astrologis esse stella gravis, hoc est, noxia et infausta.

Nostra. Propitio, favente nobis.

Temperat. Accommodat, amicum et congruentem facit.

Discolor. Non unius coloris et generis.

Mutat. Ante usum æris, per rerum commutationem mercatura fiebat.

Recenti. Sol oriens dicitur novus, quia renasci videtur quotidie.

Rugosum. Piper scabram cutem habet.

Cumini. Cuminum olus est, cuius succus pallidos facit.

Turgescere. Pinguis fieri, saginari.

Irriguum appellat somnum, quia calorem nativum maximè temperat, ac veluti rigat corpus, benignos humores excitando.

Campo. In campo Martio ad Urbem, exercebat se juvenus Romana, disco, cursu, saltu, et aliis id genus ludis.

Putret. Dissolutus est, ac marcidus. Legunt alii *putris*, subaudiuntque *est*.

Lapidosa. In articulis digitorum, calculi et nodi generantur e crassis humoribus quibus arthritici cruciuntur.

Palustrem. Obscuram, ut est in paludibus et popinis ob nidorem et fumum.

Frugem. Frugem appellamus herbas aut sementem, Detractis igitur pravis opinionibus, ut herbis noxiis, meliores tu, ac feliciores inseris, ut bonam sementem.

Cleanthes. Cleanthes philosophus fuit auditor Zenonis: quem aiunt interdum studere solitum, noctu aquas e puteis pretio extrahere, unde vitam toleraret.

Canis. Albis capillis, senectutis.

Idem, &c. Potest exponi sic. Idem dices cras, et ut hodie promittis te cras operam virtuti datum, ita die sequenti dices, hoc fiet cras, idemque dicturus es tertiâ post die, ac porro deinceps.

Egerit. Consumpserit sensim tuos annos, vitam totam peregeris, in vitio traduxeris, dum te cras, et cras

bene victurum spondes. Alii ab *egero* deducunt istud *egerit*, hoc sensu: cras toties postulatum et datum expellit, extrudit, finit hos tuos annos.

Canthum. Canthus est ferreus ille circulus, quo rota extrema involvitur; hic verò pro *totâ rotâ* sumitur.

Velinâ. E tribu Velinâ: hæc una erit ex Italis tribubus 35, fortè sic dicta quòd circa Velinum lacum esset. Porro servi, cùm donabantur libertate, in aliquam tribum ascribebantur: iidem sumebant prænomen aliquod, vulgò illius a quo erant in libertatem vindicati; hinc iste, Publius dicitur; alter Marcus Dama. Porro nomen tribus suæ, ut ceteri e plebe, subungebant suo prænomini, ut Publius Velina, Marcus Æmilias, &c.

Publius. Aliquis servus, qui prænomen Publii cepit.

Emeruit. Servitutem exiit. Emeriti milites dicebantur, qui solvebantur militiâ, quibus vacatio a militia dabatur.

Scabiosum. Vile, corruptum. Legunt alii, *scabrosum*.

Tesserulâ. Nota quædam erat, signum aliquod et symbolum, quo exhibito, cives gratis frumentum ex horreis publicis accipiebant.

Steriles veri. Veritate destituti. Græca locutio; metaphora est: propriè steriles bonæ frugis terræ dicuntur.

Quiritem. Cives Romani a Quirino, *Quiritus* dicti: hic abusive nomen hoc usurpatur.

Vertigo. Cùm dominus servum libertate donare statuerat, ducebat illum ad Prætores; ibique illum apprehendens in gyrum circumagebat, significans eum jam, quò vellet, ire ad arbitrium posse: mox eundem Prætor virgâ quæ vindicta dicebatur, quia eos vindicabat in libertatem, percutiens, hæc verba dicebat: *Esse liber*.

Dama. Servile nomen. Observat Casaubonus inter nomina servilia quædam fuisse honestiora a quibus liberi non abhorrent, quamvis magna esset in nominibus apud Romanos ambitio. Hinc est quòd magnificè hic Dama vocatur, et paulò post repetitur *Marcus Dama*.

Tressis. Qui valet tribus assibus.

Agaso. Qui asinos agit ac ducit.

Vappa. Vinum est, quod aceto est proximum: accipitur pro nebula, insulso, et perdito.

Lippus. Cui oculi stillant ac fluunt; bardus, nequam.

Farragine. Farrago, jumentorum pabulum, est farris et variorum leguminum permixtio.

Marcus Dama. Assumpto sui domini prænordine, qui antea dicebatur tantum *Dama*, jam vocatur *Marcus Dama*.

Spondente. Fidem suam pro alio interponente.

Tabellas. Condere testamentum non poterant servi, neque obsignare aliud instrumentum, testes esse, &c.

Hæc vera libertas. Non alia sanè est

est libertas, quàm ea, quâ licet prænomen assumere, pro alio stipulari, magistratum adipisci; testis esse, et fidem habere, quæ omnia sunt negata servis.

Pilea. Servi libertate dorati conferebant se in templum Dæ Feroniæ; ubi caput radebant, ac sumebant pileum, quod insigne libertatis erat.

Bruto. M. Junius Brutus, pulsus Romæ Regibus, ut Consules crearentur curavit, et libertatem sanxit.

Aceto. Valet acetum ad fordes abstergendas: pro sagacitate et prudentiâ ponitur.

Vindicta. Virga est, quâ manumittendi a Prætoris in capite pulsantur, ideo dicta, quod eos vindicat libertati. Titus autem Livius, lib. 2. cap. 5. ita nuncupatam ait a Vindicio servo qui primus libertate simul et civitate donatus ob detectam conjurationem. Hinc verò sancitum, ut quoties servus aliquis manumitteretur, caput ejus baculo tangeretur, in memoriam conservatæ populo Romano per servum libertatis.

Masuri. Masurius fuit jurisconsultus, Tiberii tempore celeberrimus.

Rubrica. Leges; quia legum tituli et inscriptiones minio et rubricâ notabantur.

Rugosa. Qui irrident alios frontem et nasum corrugant.

Avia. Avia est propriè matris mater, Hic aviæ sunt aviarum

aniles fabulæ, inveteratæ, et falsæ opiniones.

Non Prætoris erat. Non est munus: imperfectum pro præfenti.

Officia. Officia vocantur ea, quæ ex officio, ex virtute, fieri ab hominibus in vitâ communi debent. *Tenuia* dicuntur, *hoc est*, subtilia, accurata, quæ multum prudentiæ postulant, quæ oculos faciliè fugiunt et communem prudentiam.

Rapida. Quæ citò effluit, citò transit.

Sambucam. Instrumentum musicum.

Caloni. Calo est militum servus.

Alto. Id est, hebeti, ignavo.

Gannit. Tacitè admonet.

Ut teneat, &c. Ut incitiâ debilis abstineat se à vetitis actibus, omitat ætus vetitos; ut qui non potest aliquid facere, ob ignorantiam, id non faciat.

Elleborum. Herba est, quæ ad bilem atram purgandam valet.

Puncto. Pondere, mensurâ, Stater est trutinæ species et libræ: caret ea lancibus: sed in oblongo baculo notantur puncta quædam, ex quibus ratio et modus ponderis, quod in extremâ ejusdem baculi parte suspenditur, intelligi potest.

Peronatus. Perone indotus. Pero est calceamenti rustici genus.

Luciferi. Lucifer est stella, quæ *Venus* dicitur, quæ circa solem volvitur; pro omnium astrorum cognitione hic ponitur.

Melicerta. Filius fuit Athamantis ex Ino Cadmi filiâ: mutatus est in Deum marinum, et Palæmon vocatus.

Frontem. Verecundiam, pudorem, ejus sedes in fronte.

Recto talo. Rectâ viâ, congruenter virtuti; ducitur metaphora ab iis qui pedibus rectis, non obtortis ambulant.

Ars. Philosophia, quæ vitæ magistra, lex, regula, passum vocatur; et rectè agendi præcepta continet.

Presso Lare. Non magnifica tibi res domestica, non sumptuosa est. Lar est propriè Deus domesticus: pro ipsa domo ponitur.

Glutto. Glutto, gluttonis, helluo est, homo vorax. Quidam *glutto*, scribunt in auferendi casu. Est autem gluttus pars colli, per quam cibi transmittuntur. Salivam Mercurialem sorbere, est, immodicâ lucri cupiditate teneri. Ducitur metaphora a gulosis, qui dum cibos jucundos vident salivam in ore versant ac deglutiunt.

Teneo. Possideo.

Jove dextro. Favente, approbante. Prætorum erat servos denunciare liberos, ut diximus.

Farinæ. Metaphora ducitur a panibus, qui sunt similes inter se, et ejusdem saporis, si ex eadem farinæ massa fiant.

Pelliculam. Sumitur hoc ab iis, qui cum sint facie obscurâ et nigrâ fæco et minio pellem oblinunt; vel a

serpentibus, qui pellem veterem deponunt.

Vapido. Turbido, obscuro, caliginoso. Metaphora a vino corrupto, quod *vappa* dicitur, cujus et vapores tetri et graviores.

Reduco. Bestiarii, quamvis belluas interdum liberius excurrere patiantur, funem tamen manu retinent; quem retrahunt, si longius illæ abeant: hinc sumpta metaphora.

Peccas. Hoc erat Stoicorum dogma, quidquid fiat ab improbis, quos stultos appellabant, peccatum esse.

Litabis. Litare est, aliquid, oblati sacrificio, a Superis obtinere.

Semuncia. Dimidia uncia.

Hæc miscere nefas. Servire vitiis, simul et animi libertate frui, nefas est. Sapientiæ et stultitiæ consortium nullum. Stultè facis omnia, si non sapienter. Si sapias, liber es: si stultus es, eris etiam continuò servus.

Fesser. Rusticus terram fodiens et arans.

Tres, &c. Tres pedum agitationes, factas ex numero et arte.

Babylli. Fuit ille saltator eximius, Neronis tempore: ob velocitatem pedum Satyrus appellatur: Satyri enim sunt Dii agrestes, pedum velocitate præstantes.

Relaxat. Cujus servitute eximit. Quid sit *Vindicta*, priùs dictum, notâ v. 88.

Strigiles. Strigilis est instrumentum quoddam dentatum, quo sudor

et

et fordes e corpore absterguntur, astringendo, et radendo, dictum: eo utebantur in balneis, ubi sudorem igne, vel aqua calida, provocaverant.

Crispini. Fuit hic vel balneator, vel dives quidam, qui suas amicis thermas et balnea commodabat.

Interpret. Subaudi, dominus aliquis: servum aloquens, I, puer, &c.

Saperdam. Vilem pisciculum, qui e ponto Euxino advehebatur.

Castoreum. Pharmaci quoddam genus, e castorum seu fibrorum intestinis confectum.

Coa. Vina ex insula Co, quae alvum laxam et lubricam praestant.

Sitiente. Quia viam longam et aestuosam confecit: addit quod catnelus diutissime sitim tolerare dicitur.

Baro. Baro stupidum et stolidum sonat, Barones erant servi militum, qui et calones dicebantur.

Paragi. Vitam omnem ages ita ops, ut ne salem quidem habeas in alino, sed cogaris micas pauculas salis, in eo relictas, extremo digito avellere, et ori apponere, tam saepe, ut salinum digitis tuis perforandum esse videatur.

Succinctus. Veste altius praecinctus.

Aegeum rapias. Committas te mari Aegeo. Est illud mare inter Graeciam et Asiam minorem, resectum insulis.

Mascula bilis. Bilis vehementior et acrior te ad insaniam redegit. Mascula vocatur, quia fortitudinem et robur solet asferre.

Cicuta. Cicuta est herba frigidissima, atque adeo letifera.

Cannabe. E cannabe rudentes, et nautici funes sunt. Est autem ordo: An ibi, fulto in cannabino fune, cena erit in transtris, &c.

Transstro. Transtra sunt nautarum sedilia lignea.

Rubellum. Modice rubrum, subaudi vinum.

Laesum. Grave olens ob pictem, quae obham claudit.

Obba. Amphora, poculi lignei genus, ejus fundus est latior, hinc sessilis vocatur, quia facile in mensa veluti sedet quiescitque.

Quincunx. Quincunx sunt quinque unciae, cum quinque, verbi gratia, nummi annui pro centenis mutuo datis petuntur. Usura porro illa modesta hinc dicitur, quia legibus permessa erat. Deinde autem significat uncias undecim: ancipere autem feneratoris loco undecim pro datis centenis, praeter omne jus et modum est: itaque avida usura dicitur, nimia scilicet, ac immoderata.

Charesstratus. Adolescens quidam, malis amoribus implicatus, ex fabula Menandri, loquens hinc inducitur; ut in Terentio, apud quem vocatur idem adolescens Phaedria.

Unguem. Ut irati, aut meditantibundi solent.

Udas. Unguentis, et odoribus pretiosis perfusas: vel meis lacrimis humidis. Accendebant autem faces in honorem et gratiam meretricum;

tricum; eas verò cum ad ipsarum fores venissent, exstinguebant, ne agnoscerentur, cantilenas interim quasdam amatorias cantitantes.

Depellentes. Qui a te hanc amoris insaniam depulerunt. Tales præcipue censebantur Castor et Pollux: Dique depellentes seu averuncantes dicebantur.

Trepidari. Jactare et agitare sese.

Festucæ. Cum servus libertate donabatur, lictor Prætoris festucam in servum conjiciebat; ejus moris quia ratio nulla erat, ineptus dicitur.

Palpo. Palpus, sive palpum, palpi, significat illecebras, illicium. Palpo etiam, palponis, significat adulatorem, captatorem gratiæ popularis: quo sensu si accipias, ita verbum Persii explica: an ille palpo jus habet sui, quem hiantem ducit ambitio, &c.

Cretata. Fucata, et cretâ oblitum ac gypso vultum habens: vel candidis induta vestibus, quales ferebant candidati, qui non contenti nativo et albo læne candore, illum, additâ cretâ, augebant.

Cicer. Genus leguminis, quod frictum spargebant candidati, a populo colligendum, non sine rixa et mutuis colligentium verberibus. Ita potest explicari vox illa *Rixanti populo*.

Floralia. Erant festi dies, in ho-

norem Floræ instituti. In ejusmodi autem ludis, candidati studebant variis largitionibus populi suffragia captare.

Aprici. Qui sole gaudent, qui ad solem sedentes garriunt.

Herodis. Triplex fuit *Herodes*, primus Antipatri filius, Rex Judææ dictus a Romanis, sub quo natus Christus Dominus. Alter fuit *Herodes*, prioris filius, cognomine *Antipater*, sub quo mortuus Christus. Tertius *Herodes Agrippa*, Aristobuli filius, Jacobi Apostoli interfector, vivente Persio adhuc regnabat. Hujusne, an primi mentio sit hoc loco, nec doctissimi decernunt.

Lemures. Larvæ nocturnæ et spectra.

Sistrum. Est æneum crepitaculum, quo utebantur in sacris Isidis. Juv. Sat. 13. v. 93.

Alli. Allium, a jejunis manducatum, contra incantationes valere credebatur.

Varicosi. Varicosus, qui venas, maxime crurum, nimis tumentes sanguine habet.

Græcos. Philosophi Romæ celeberrimi ferme Græci erant: hinc Græcos pro philosophis ponit.

Centussæ. Centussis est summa centum assium.

Licetur. Liceri est, in auctione pretium offerre alicujus rei.

NOTÆ IN SATIRAM VI.

BASSE. Cæsius Bassus, insignis poeta lyricus eâ tempestate fuit.

Sabina. Sabini, populi Italiæ sunt inter Umbros et Latinos.

Lyra. Jamne lyricis carminibus more tuo egregiam navas operam? porro lyre inventor Mercurius traditur.

Tetrica. Tetricus gravem sonat, severum, ac morosum.

Rerum. Legunt alii, *vocum* et dicunt esse ipsam Poësim, quippe qui ante prosam a Scriptoribus usurpata fuerit.

Mare. Animosum, heroicum, vividum.

Fidis Latine. Lyricæ poëseos Latine. Lyrici poëtæ primi et insignes fuere Græci: inter Latinos postea floruerunt Horatius, et iste, ad quem Persius scribit, Cæsius Bassus.

Fides autem, hujus *fidis*, significat lyram, seu chordam lyre.

Juvenes jocos. Juveniles, liberriores, quales juventutem decet.

Pollice. Carmine lyrico: quia lyra digitis pulsatur.

Lusisse. Ludere aliquid, *ess*, versa ameniori scribere.

Ligus. Ligus omnis generis est. Liguria porro est Italiæ superioris pars, ad oram maritimam, ubi nunc Genua: porrigitur ab Gallia usque ad Etruriam inter Apenninum et mare.

Meum mare. Vel mare vicinum, vel mare Etruscum, oriundus enim erat Persius Volaterris, oppido Etruriæ. Maritimæ regiones solent esse per hyemem calidiores, ob vapores maris, quibus frigus acutum mitigatur. Porro urbem Lunam in Liguria ponit, licet ad Etruriam pertineat, quia est in Liguriæ limite.

Lunæ. Pro *Lunæ*, ut *aulæ*, pro *aulæ*; Virg. Luna est civitas Italiæ, sic dicta quia in eo loco ubi posita est, littus in Lunæ crescentis formam curvatur. Lunæ verò portus est verius sinus Liguriæ inter portum Veneris et portum Erycis, ambitu viginti millia passuum patens: hodie *Golfo della Spezzia*, sic denominatus ab oppido Spetia, quod situm est in intimo

intimo recessu. Est autem hic verficulus ab Ennio sumptus.

Est opus. Subaudi pretium, hoc est, juvat cognoscere.

Cor jubet, &c. Est locutio Græca: id est, hoc voluit Ennius dicere: jubet nos cognoscere Lunæ portum: vel Ennius, illè vates prudens et cordatus, laudat Lunæ portum, et dignum esse qui cognoscatur, docet.

Enni. Ennius poeta fuit Italus vetustissimus, ingeniosus, et eruditus: Annales populi Romani scripsit, et alia quædam, quorum fragmenta exstant.

Desperuit. Desit stertere, seu somnare. Sic despumo, est spumam effundendo et relinquo.

Maenides. Homerus: ita dicitur a patre Mæone.

Quintus. Vel est nomen numeri et ordinis, ut explicatum est in interpretatione; vel est ipsum prænomen Ennii, quod hic ironice cum Græco nomine, *Maenides*, quia Græci ejusmodi prænomina ignorabant: quasi diceret, Quintus Homerus, ut Quintus Ennius.

Pythagoreo. Quis fuerit Pythagoras, quid docuerit, vide in satiris superioribus; præsertim Sat. 13. v. 173.

Pejoribus. Pejor, maxime apud Græcos, pro ignobiliori ponitur.

Senio. Senium sæpe usurpatur pro tristitia et mærore.

Uncto. Cibo pingui, et exquisito.

Vapida. Avari vinum, nisi mu-

tatum et corruptum, non bibunt. Potest etiam sic explicari: explorare, admoto naso, num lagenæ signum et operculum integrum sit, an a servis resignatum et fractum.

Horoscope. Horoscopus hic significat certam astrorum complexionem, quæ in cælo est, dum orimur; astrum natale, quod nativitati præsidet.

Varo. Varus proprie est homo distortis pedibus.

Muræ. Est salugo seu aqua ex carnibus sale conditis relicta.

Rhombei. Pisces exquisitos.

Libertis. Servis a meli libertate donatis.

Ponere lautus. Græca locutio; tam lautus, ut apponam.

Salivam. Pro sapore usurpatur, qui salivam ciet, ac in deglutienda saliva maxime sentitur. Tardi autem aliter alio cibo pasti et loco sapiunt, aliter si domi, aliter si ruralantur.

Messe tenet. Usque ad modum et copiam tuarum opum.

Occa. Occare, est proprie glebas majores, post arationem relictas, frangere et comminuere.

Brutia. Brutii sunt Italiæ extremæ populi, prope Siciliam.

Surda. Non exaudita a Superis furdis.

Ionio. Mare Ionium est in extrema parte maris Adriatici, inter Siciliam et Græciam.

Dei. Pingebant in puppe Deos custodes

custodes cujusque navis : iis exstructa erat in puppi ara.

Mergis. Sunt aves marinæ.

Cosia. Tabulæ fractæ navis, et quasi latera data sunt mergis ludibrio.

Cespites. Non tantum de pane et frumento, sed de agro virenti, et messe, quæ in herba tantum est, largite. Cespes est gleba cum gramine.

Pictus. Naufragi, ut hominum commiserationem moverent, solebant circumferre tabulam, in qua mare et ipsorum naufragium depictum erat : unde cærulea vocatur tabula ob maris colorem.

Cenam funeris. Solebant in mortuorum funere dapes ponere, quæ cum cadavere cremabantur : interdum illas sepulcris ipsis imponebant, et quasi mortuis epulandas apponebant : vocabatur ex cæna, filicernium.

Rem. Opes.

Curtaveris. Mutilaveris, aliquid ex ea detraxeris.

Cerafo. Cinnamon, cassiæ, erant aromata, unde unguenta conficiebantur : ea autem viciabantur : admixto cerafi cortice, seu gummi ex cerafo.

Bestius. Cornelius Bestius, insignis Romæ avarus, in luxum per Philosophos instructum declamare solitus : cujus auctoritate se tueretur ille hæres, bona olim ad se reditura minui queritans.

Ita fit. Verba sunt Bestii : Sic nempe vivitur, sic in Urbe luxus dominatur.

Sapere. Infinitivus, Græco more, pro substantivo, sapientia.

Palmis. Quæ ex Syria deferuntur, et Palæstinâ.

Maris experts. Quod sapere, quæ nostra sapientia non petebatur olim e transmarinis regionibus, putâ ex Græcia, &c.

Feniseæ. Rustici, qui sœnum secant.

Vitiarunt. Inquinarunt, cum antea simplicius victitarent.

Uterior. Ultra mortem positus defunctus. Cadavera comburebant Romani, et in cineres redigebant.

O bone. O amice.

Insignem. Ironicè. Caligula enim cum triumphare cuperet, quasi Germanos magnâ clade affecisset, scripsit ad Sênatum, ut sibi triumphus decerneretur.

Pubis. Juventutis.

Lutea gausapa. Villosas vestes : lutei, seu crocei coloris.

Effeda. Currus grandiores et vehicula Gallorum propria.

Rhenos. Pro Rheni accolæ. Est autem Rhenus ingens fluvius, Gallias ab Germania dividens.

Genio. Deo tutelari, et custodi Imperatoris.

Paria. Dies festos colere solebant, inductis in arenam gladiatoribus, qui se mutuis vulneribus trucidarent. Centum autem paria gladiatorum, sunt ducenti gladiatores, inter se æquales. *Par* enim, cum substantivum nomen neutrum est, significat res duas æquales.

Arto-

Artocreas. Græca vox est: significat carnem et panem, sive cibum ex pane et incocta carne compositum.

Non adeo. Subaudi, *prohibeo*: absit ut vetem.

Ekoffatus. Lapidēs, ossa terræ dicuntur.

Amitis. Amita patris soror est.

Patruelli. Patruēles vocantur, qui orti sunt e duobus fratribus; consobrini, qui e duabus sororibus.

Proneptis. Nepotis filia.

Patruus. Patruus est frater patris.

Matertera. Soror matris.

Avia. Patris, vel matris mater.

Bovillas. Oppidum in via Appia.

Virbi. Ita dictus est iste olivus ab Hyppolito, qui Virbius appellatus fuit, postquam artibus Æsculapii ad vitam revocatus est, et prope hunc collem in templo Dianæ colebatur. Idem clivus vallis etiam *Aricina* dicebatur, quia per illam ibatur Ariciam. In eo clivō multi erant mendici.

Progenies Terræ. Homines obscuro, aut incerto patre nati dicebantur filii Terræ, quæ communis est omnium parens.

Pater quartus. Abavus, seu proavi pater. Est enim hic ordo; pater, avus, proavus, abavus, tritavus.

Ritu generis. Perinde quasi hunc locum et ordinem in meo genere et familia obtineret.

Major avunculus. Est avj, aut avjæ avunculus, vel frater, ut quibuscumque placet; nam avunculus propriè

est matris frater; itaque major avunculus erit avjæ frater.

Lampada. Athenienses in quibusdam Promethei sacris, lampada tenentes manu; ita currebant, ut primus postquam currendo defatigatus erat, facem alteri recenti et integro traderet in manum, iste tertio, tertius quarto, &c. posterior autem non porrigebat facem priori, sed prior, seu qui priori loco stadium erat ingressus, posteriori; sic mortui hereditatem et lampadem veluti tradunt viventibus. Alii hæc verba, *qui prior es*, ita exponunt, qui es senior, qui prior vitæ cursum ingressus es, cura me, licet juniore, hereditatum ante tempus, ante meum obitum petis?

Mercus fœnoris. Id est, fœnus, quod suprà sortem seu caput, ut aiunt pecuniæ, colligitur, estque pecuniæ mutuo datæ fructus, et quasi fœtus. Vulgò dicitur usura.

Accedat. Ad summam principem a te addatur. Quidam ita explicant: Noli, O heres, instar severi patris, cogere ad augendam fœnore pecuniam, et ad sumptus qui erunt necessarii, sumendos ex illo fœnore, non ex sorte. Alii censent esse Persii verba suum heredem alloquentis: sic olim, cum hereditatem meam administrabis, eam angebis usurâ: ex ea usura sumptus facies, non ex sorte, quæ tibi sic remanebit integra. Verum, inquit heres, quantula hæc erit fors? quid est relictum a te? nihil ferè.

Cappa-

Cappadocias. Servi e Cappadocia, minoris Asiae regione, multi Romam venales deducebantur.

Catasta. Erat machina quaedam, e lignis per intervalla positis, instar ingentis caveæ, in qua saginati et nudi exponebantur servi, ut eos emptores possent inspicere, ne quid lateret vitii.

In rugam. Metaphora ducitur a pannis, qui rugas contrahunt, eum duplicantur.

Depunge. Legunt alii, *depunge*, id est, punctum aliquod fige, ubi hæream.

Acervi. Hæc argumentatio; sorites alia voce dicitur; In ea multæ coacervantur propositiones, in quibus aliquid doli est, quod in conclusione tandem deprehenditur. Chrysippus, philosophus Stoicus, qui hunc acer-

vum invenit, idem invenit modum ejus solvendi et sistendi in aliquâ propositione unde omnis dolus penderet, ac in alias derivaretur. Alii hoc aliter explicant; negantque, Cicerone teste, posse ullum Acervo Finem statui, neque id unquam a Chrysippo inventum: itaque volunt accipiendum hunc ultimum esse Versiculum, de Re quæ fieri non possit, Sententia: Doce me quis avaritiæ modus esse possit ac Finis: id vero non magis me docebis, O Chrysippe, quam docuisti acervum tuum finire; quod præstare nunquam potuisti. Potest etiam ita exponi: doce me ubi sistam, inveniamque modum et rationem finiendæ Cupiditatis et Avaritiæ, quæ simillima est Acervo tuo, Chrysippe, cujus Finem inveniri nullus potest.

THE
SIX SATIRES
OF
PERSIUS,

TRANSLATED BY DR. BREWSTER,

SIXTH

OF

THE

TRANSLATED BY DR. BREWSTER

T H E
P R O L O G U E.

NEVER did I so much as sip;
Or wet with Hippocrene a lip;
I never dream'd, one single night;
Upon Parnassus' forked height;
(Or if I did so, do not know it)
To make me thus start up a poet.

5

No; my pretensions to the *Nine*;
And pale *Pirene*, I resign;
Resign to those, whose better claim
Stands witness'd by approving fame;
By sacred statues, plac'd around,
With twining wreaths of ivy crown'd!

10

These rude, unpolish'd strains of mine;
I, at Apollo's hallow'd shrine,
Lay humbly, unpresuming, down;
I, half a poet, half a clown.

15

Who taught the pie's or parrot's throat,
To emulate the human note?
Those sounds which nature had deny'd,
Ingenious want, to both; supply'd.
Ingenious want, in nature's spite,
Taught *them* to speak—and *me* to write.

20

Nay, hang but lure enough in view,
And *they* shall strait turn poets too:
Ev'n crows and pies shall chatter verse;
And like their brother bards, rehearse.

25

Y

SATIRE I.

THE ARGUMENT.

We may suppose the Author to be just seated in his study, and beginning to vent his indignation in satire. At this very juncture, comes in an acquaintance, who upon hearing the first line, dissuades him, by all means, from an undertaking so perilous; advising him rather, if he needs must write, to accommodate his Vein to the taste of the times, and to write like other people.

Persius acknowledges that this, indeed, were the readiest method to gain countenance and applause; but then adds, that the approbation of such patrons as this compliance would recommend him to, was a thing to be desired, on no terms at all; much less upon terms so shameful.

After this, he takes occasion to expose the wretched taste that prevailed then at Rome, both in their verse and prose; and informs us what abominable stuff their noble poetasters not only scribbled themselves, but encouraged in others. Of these their miserable attempts in the way of poetry, the Author exhibits to us a small specimen: at the same time lamenting, that he dares not speak out with the freedom allowable in former times, and practised by his predecessors in satire, Lucilius and Horace. He then concludes, expressing a generous disdain for all worthless blockheads whatever: The only readers whose applause he covets, must be men of virtue and men of sense.

PERSIUS. MONITOR.

P. VAIN cares of man! all earthly things how vain!

M. Good heav'ns! Who'll read this canting preaching strain?

P. Speak'st thou to me? Not one, i'faith, not one.

M. Yes, two perhaps, or—P. None, most likely, none.

M. The

M. The case is piteous—*P.* Why a piteous case?
 Polydamas forsooth, and all the race
 Of master-misses, join in my disgrace!
 Admit they do, need I for this repine,
 That such e'en Labeo's page prefer to mine?
 Ridiculous! If muddy-headed Rome
 Condemn our wit, must we abide the doom?
 Stand to th' award of an ill-judging town?
 And by their falser scale adjust our own?
 No, no; for *others'* judgments ask no more:
 To know thy self, thy self alone explore.

For who at Rome is not a—? Might I say,
 O might I mention what!—But sure I may.
 For see what toys, their senseless lives engage,
 From playful childhood up to reverend age!
 Yet mark the solemn cheat, the sage grimace!
 Censorian beard, severity of face!
 Viewing these hoary fools, enrag'd I glow:
 Out, out it must—You must excuse me. *M.* No.

P. But my unruly spleen with laughter swells:
 What must I do when nature thus rebels?

M. What must you do? The same that others do:
 Observe the course our other bards pursue,
 Pent in their lonely studies, they compose.
Some, measur'd numbers, *some*, unfetter'd prose:
 But, be it prose or numbers, all they write
 Is quite *sublime*. *P.* Sublime, no doubt on't, quite!
 Alike sublime: for see from first to last,
 The prose is fustian, and the verse bombast!
 It's author too, alike, the heavy load
 Puffs from his huge, rehearsing lungs, abroad.

Ver. 6. *Polydamas forsooth!* He means here Nero and his minions; alluding to a passage in a speech of Hector's. Homer's Iliad, b. 22. vet. 100 and 105.

Ver. 9. *Labeo's page.* Aelius Labeo was a court-scribbler, who made a literal and wretched translation of several books of Homer's Iliad into Latin. See verse 115 and 272.

Ver. 14. *No, no; for others' judgments.* This is spoken conformably to that principle of the Stoic philosophy, which maintained that a wise man should not make other people's opinion, but his own right reason only, his rule of action.

And lo the promis'd Day ! At length, 'tis here :
 New-cloath'd, new-powder'd, see the *wit* appear !
 A finish'd beau, forsooth, behold him stand,
 A birth-day jewel sparkling on his hand !
 A softning gargle tunes his warbling throat,
 And fits the varying pipe for every note. 40
 A desk, rais'd high, the listening throng controlls ;
 He mounts, and out the melting poem rolls.
 His eye, a comment to his sense affords ;
 And adds immodest looks, to wanton words. 45

These are the means, the shameful means ! that please :
 Rome's very nobles own the power of these.

What ! at this age, with these grey reverend hairs,
 Turn'st thou a pander to such ears as theirs ?
 Theirs ! at whose glutting praise, e'en thou wou'dst cry,
Forbear ! Forbear ! or else I burst, I die.

" Well but, (*say you*) what use does science yield,
 " If in the parent mind it lie conceal'd ?
 " If there the leaven swell, in vain, for vent, 60
 " If there the barren fig-tree still be pent ?"

O men ! O manners ! toils thy dotard-head,
 Refrains thy cheek, for this, it's healthful red ?
 Must then the pageant, knowledge, needs be shown ?
 Useless to thee, unless to others known. 65

" O but the pointing finger who can see,
 " Who hear, uncharm'd the whisper, *there, that's he ?*"

Nay more, the beaush sons of Rome rehearse,
 Their tutors teach, the beauties of your verse :
 And is it nothing, nothing, to become 70
 A lesson to the beaush sons of Rome ?

Lo next our surfeit sots, call, o'er their wine,
 To hear the labours of a bard divine.
 Come, the productions of some heavenly muse,
 Who can repeat ? *cry they*—And what ensues ? 75

Why one, or other, of the purple beaus,
 A nauseous preface snuffles thro' the nose ;
 Some old, some sad old tale, then forth he whines,
 Made sadder still by lamentable lines.
 Tells how Hypsipile a captive sigh'd, 80
 Or how poor fond deserted Phyllis died.

Some such trite ditty, his refining throat
 Fritters ; and melts and minces every note.

All

All hear attentive ; and to crown the end,
 All generous nods of approbation lend. 85
 O happy author ! thou art sure at rest ;
 Thy ashes, after this must needs be blest !
 Thy tomb, no doubt ! the monumental stones,
 Must, after this, lie lighter on thy bones !
 But approbation only, will not do : 90
 Behold, applauses are thy portion too !
 The guests all ring thy praise—Thrice happy thou !
 Feel not thy manes joys excessive, now ?
 Now, raise not violets, from thy dust their head,
 And proudly make thy precious urn their bed ? 95
 “ O Sir, (*says one*) your worship’s pleas’d to sneer,
 “ (That nose informs us) but you need not here.
 “ For breathes there he, so stupid to disclaim
 “ The praise of men, the general voice of fame ?
 “ When such his labours, such his sacred page, 100
 “ As cedar’s juice should vindicate from age ;
 “ Should bid to latest times, unsoil’d endure ;
 “ Of grocers, fearless ; and of cooks, secure ?”
 Whoe’er thou art, to whom, so lately I
 Assign’d th’ opponent’s part, take this reply. 105
 If in my writings, by some lucky hit,
 (Luck it must be) I deviate into wit ;
 Know, then, howe’er I scorn applause undue,
 Then, I can praise accept—approve it too.
 To glory’s charms, not callous is my heart, 110
 Such glory, as results from true desert.
 But that these eulogies of fools, shou’d be
 The final aim—to that, I can’t agree.
 For sift (I beg) all this their mighty praise :
 Includes it not ev’n Labeo’s paltry lays ? 115
 His very *Iliad* ? and each fustian strain
 Teem’d in that purg’d, helleborated brain ?

Ver. 101. *As cedar’s juice.*] Bookfellers, to preserve their valuable books from growing mouldy, or worm-eaten, rubbed them over with the liquor that distilled from the cedar tree. See Pliny, b. 13. c. 13.

Ver. 117. *Helleborated brain?*] The ancients made use of Hellebore, not only when they were disordered, but oftentimes too in sound Health, purely to quicken the apprehension. See Pliny, b. 25. c. 3.

Includes it not our noble sonnetteers,
 Whose flux of elegy infects our ears?
 Nay, all the trash that trickles from the heads 120
 Of glutted sops, who loll on citron beds?

Yes, this forsooth! is fame, the jewel sought:
 Yes, and (what's worse) this too is merely bought.
 You know to bribe, to spread the smoaking treat:
 The grateful-guest returns you fame for meat. 125
 You know to buy the shuddering poet's vote,
 (An easy purchase) with a thread-bare coat.

"Now Sirs, (*cry you*) I honour truth—be free—
 "How is my verse?—Speak truth, howe'er it be." 130

They, poor dependants! are oblig'd to lie;
They speak! No, no, *they* dare not—but shall I?
 Trust me, bald trisler! worse was never writ:

Thou! with that mountain paunch, aim'st *thou* at wit?
 Thrice happy Janus, blest with face behind!
 He to no flouting postern jeers is blind: 135

He no crook'd finger, no splay mouth he fears;
 No length of lolling tongue, or asses ears.
 But you, Patricians! doom'd to *single* face,
 Fear *you* the tongue behind, that lolls disgrace.

"*What say the town?*"—O dear Sir, can they say
 Other than this? And this, besure, they may: 141

"Verse to its last perfection you have brought,

"In liquid flow conveying gentle thought.

"Each polish'd part, is so exactly join'd,

"That where they meet no curious nail can find. 145

"Each verse is drawn so strait, so smooth, so fine,

"Why sure you shut one eye, and work by line!

"Whether you touch the *humours* of the age,

"Or paint the people's vice, or tyrant's rage,

"True genius still inspires the mighty page! } 150

Each youngster now (behold!) attempts to write,
 And in heroics wings his airy flight;

Ver. 145. *No curious nail*] It is usual with artificers to run the nail of their finger along their work; making it thereby a test of the asperity or smoothness of the marble, or other matter, which they have undertaken to polish. Horace's Art of Poetry, ver. 294.

Ver. 148. *Humours,—vice,—rage*] That is, whether you write Comedy, Satire, or Tragedy. The Author describes here the several kinds of poetry, by mentioning the different objects that each is conversant about.

Every

Every raw thing, and each pin-feather'd fool,
 Who left but yesterday his Greek and school;
 Below the lowest theme; unblest with skill 155
 To paint or *waving grove*, or *purling rill*.

Sings he the *Country's* copious scenes?—his lay
 Recounts its *chimnies*, *panniers*, *bogs* and *bay*.

“ Remus of old (adds he) was suckled *here*;

“ *Here* didst thou, * *Quintus* drive the labouring steer: 160

“ *Here* thy good-woman, in the furrow'd track,

“ Trembling array'd her new dictator's back;

“ And last, the victor carry'd home thy plow.”

—Are not these hopeful sparks for *Epic*, now?

But let bad *writers* scribble as they will, 165

Some *readers*, bad as they, admire them still.

That puffy offspring of old Accius' head,

Briseis' self, by one at least is read.

Numbers adore Pecuvius' knotty line,

And swear Antiope is all divine. 170

“ *Whose sighs, like pillars, propping every part,*

“ *Buttress'd her sinking, dolorific, heart,*”

Now, when each blear ey'd dunce these noxious seeds

Sows in young minds, and nurtures up the weeds;

Ask you from whence this motley jargon sprung, 175

Whose vile contagion thus deforms our tongue?

Ask you, whence came those falsome points of wit,

Which charm our lordlings, and the beardless pit?

Nay, which are urg'd as arguments of weight,

Where life itself's the question in debate. 180

Lo thy grey head obnoxious to the laws!

In tropes and figures, plead'st thou *such* a cause?

In *such* a juncture, at thy life's expence,

Must thou be labouring for a *spruce* defence?

“ *Theft! Theft!* O *Pedius* to thy charge I lay.” 185

Thus says th' *accuser*.—What will *Pedius* say?

The gentle *Pedius* places all his hopes

In points, in balanc'd periods, and in tropes.

Ver. 158. *Recounts its chimnies, panniers.*] *Perfius*, in this passage, glances at some contemporary poetaster, or other, who, in a poem upon the Pleasures of a Country Life, had been very particular and tedious upon the circumstances here recited. See *Casaubon*.

* *Id est, Quintus Cincinnatus.*

Ver. 171. *Whose sighs, &c.*] These two verses are the translation of a ridiculous line, taken from a poem of *Pacuvius*, entitled *Antiope*.

“ *How*

"How sweet his turns!" the raptur'd audience cry:
 "How choice his figures!"—How absurd! say I. 190
 Canst thou, O Roman! then, submit to please
 By arts? such tickling, trifling arts as these?
 Say, shou'd the ship-wreck'd sailor *sing* his grief,
 Wou'd that prevail on *me*, to lend relief?

The tablet on your back, expresses woe; 195
 Is this a time to warble as you go?
 He whose complaints would bend my stubborn heart,
 Must bring *me* tears of *nature*, not of *art*.

M. Well, Sir, whatever blemish taint our *prose*,
 Our *verse*, you'll own, with sweet improvements flows. 200
 Crude was the poesy of former days,
 But oh! what charms embellish *modern* lays!

P. Thousands, no doubt! (thrice happy tinkling times!)
 Witness the pause that *rhymes*, the close that *chimes*.
 Witness thou, Attys! "Thou, whose lovely eyes 205
 "Cou'd ev'n surprise the mother of the *skies*."
 Witness the dolphin too, "who cleaves the tides,
 "And flouncing *rides* o'er Nereus' sea-green *sides*."
 Witness thou likewise, "Hannibal divine,
 "Who of the long-ribb'd Apennine didst bravely lash the 210
 "Chine."

M. What of these lines, Sir?—If you can't admire 'um,
 Grant me, at least, they equal *Arma Virum*.
 Nay Virgil's sure, are spungier still than these;
 His empty lines! like limbs of dodder'd trees,
 Pust up with fungous fat excrescencies! } 215

P. These then are samples of the *lofty* vein:
 Where next, I marvel, is the *tender* strain?
 Where is the gentle lay, that must be read
 With languid accent, and inclining head?

Ver. 195. *The tablet on your back*] Wretches who had suffered shipwreck, at the same time that they went along the streets, making a lamentable recital of their misfortunes, carried on their shoulders (the more to move pity and compassion) a pictured representation of the dangers, in which they had been concerned.

Ver. 204. *The pause that rhymes*] Casaubon observes, that in the ridiculous verses immediately following, we are particularly to remark the childish affectation there is of jingle, and of what we term Monkish or Middle Rhyme. To make the ridiculousness of them more apparent to an English reader, they are translated accordingly.

—Why

—Why doubtless, here— • “ The Bacchanalian crew 230
 “ Their wreath’d horns *blew*, and after Pentheus *flew*.
 “ He, scornful calf! it is decreed, must *bleed*;
 “ His mother’s angry knife shall do the deed.
 “ His sisters, joining in the Mænad band,
 “ With ivy-armed *band* the subject Lynx *command*, 225
 “ And Evion cry; ’tis Evion all around;
 “ Echo repairs, and babbles back the sound.”
 But oh, if Rome’s old manhood were not fled,
 Cou’d such lines gender in a Roman head?
 Hold, I mistake; ’tis in the mouth they grow: 230
 Mænas and Atrys, like our spittle flow.
 Their author thump’d no desk; no finger bit:
 His only toil and trouble was—to spit.
 M. Pshaw, be their poems, good, bad—what you will—
 Nay, Sir, admit them despicably ill: 235
 Must therefore *you*, your venom’d verse employ?
 Your biting truths the courtly ear annoy?
 What end will this, this snappish satire serve?
 What can’st thou purpose, friend!—unless to starve?
 With cold and hunger, shivering wilt thou wait, 240
 And barr’d for ever find the great man’s gate.
 How canst thou less expect, in whose harsh page
 The currish *letter* snarls perpetual rage?
 P. Adieu then, honest muse! Write, they who care:
 For *me*, let all that’s black, at once be fair. 245

Ver. 101. of the original. * *Torwa Mimelloneis*] These and the preceding verses, *Berecyribius Atin*, &c. have been almost universally supposed to be Nero’s own: but how unjustly, may be seen in Monsieur Bayle’s *Life of Persius*.

Ver. 231. *Mænas and Atrys*] The two poems from whence the foregoing quotations are taken.

Ver. 235. *His only toil*] Ben Johnson, in a piece of his, which he calls an Apologetical Dialogue, seems to have an eye to this passage, as well as to another in our Author’s Prologue.

“ ——— They would think it strange now,
 “ A man should take but colt’s-foot for one day,
 “ And, between whiles, spit out a better poem,
 “ Than e’er the master of art, or giver of wit
 “ Their belly made.”

Ver. 243. R. is called the dog’s letter; because the trembling vibration of the tongue in pronouncing it, resembles the snarling of a dog.

Me it concerns not. Henceforth every line,
Gods, how prodigious! Blest us, how divine!

“ Sure the resolve (*say you*) is most discreet:

“ Know while you live, your distance with the great;

“ Their doors are sacred. Satirist, come not near, 255

“ Lay not your excremental libels *here*!

Paint then (*say I*) with due inscription round,

Paint then two snakes: *This, boys, is ballow'd ground,*

Urine not here! Nought further need be done;

Instant, I vanish; in a trice, am gone; 255

“ Yet cou'd Lucilius lash a vicious age;

Mutius and Lupus felt his grinding rage.

Yet cou'd shrewd Horace, with disportive wit,

Rally his friend, and tickle while he bit:

Winning access he play'd around the heart; 260

And gently touching, prick'd the tainted part.

The crowd he *sneer'd*; but *sneer'd* with such a grace,

It pass'd for down-right innocence of face.

May not *I whisper* then?—Not any where?

No, not in private?—to a ditch?—*M.* not there. 265

“ *P.* Then *here* I'll bury, hide it *here* I must:

Take thou my *book*! the secret to thy trust.

I saw it, I myself—“ King Midas wears

“ A goodly royal pair of asses ears.”

This secret sneer, this one conceit of mine, 260

So mere a nothing—wou'd not I resign,

For all your tomes, replete with courtly wit;

For all the *Iliads* that were ever writ.

Ver. 253. *Paint then two snakes*] The ancients were used to denote the sacredness of a place, by the representation of Serpents; under the shape of which animals, they also characterised their Gods and Genii. For the reason, see *L' Histoire du Ciel*, vol. 1.

* See Dryden's Fables, The Wife of Bath.

Ver. 122. of the original.—*Nulla tibi vendo*

Iliade—

It has been doubted if the word *nulla* here, does not carry the meaning farther than Labeo's *Iliad* only; and if the author does not design to express in the strongest manner the esteem he has for his *nothing*, by saying he would not exchange it for *any* *Iliad*, not even that of Homer's. I rather agree with Lubin, who thinks the poet would be understood to mean Nero's *Iliad*. For Nero, as well as Labeo, had written a poem on the Destruction of Troy: and as their subject was the same, so was their success in treating it.

Thou

Then then, whom bold Cratinus' zeal inspires,
 And his free line with generous ardour fires ! 275
 Thou, who grow'st pale o'er Eupolis's rage :
 Pale, o'er the * *migbty master's* drolling page ;
 Come *hither* too !—If aught more mellow'd *here*,
 If, haply, aught more finish'd, strike your ear,
 Let the rare beauties win you to proceed ; 280
 O, let your bosom kindle, as you read !

But as for *him*, and such like things as *he*,
 Who plumes, and takes himself for *some-body*,
 (Because his worship's honour late is grown
 Clerk of the market, in some corporate town ; 285
 Impower'd, forsooth in that exalted state,
 To break small pints, and censure scanty weight !)
Him, who with scoffings (dull and brutal too)
 Can flout the Græcian's philosophic shoe ;
 Can mock the blind ; and has the wit to cry 290
 (Prodigious !) "*Why friend, you want an eye !*"
 From reading what *I* write, let *him* refrain !
 Be nought *his* portion—but my just disdain.

The same to *thee*, whose thick unfurnish'd scull
 Contemns all science, fashionably dull ; 295
 Derides the sage geometrician's pains,
 With all the lines his learned dust contains :
 And then, O then is most supremely blest,
 When some wise beard becomes a strumpet's jest.

No, no ; let such mind this, and nothing more : 300
 Let them, all morning, conn the play-bills o'er ;
 Then dine ; from dinner, to rehearsals run,
 There, with Calliroe, waste their after-noon.

Ver. 274. *Eupolis—Cratinus—Aristophanes*] These were authors, who exposed persons as well as vices in their bare-faced satire ; and ridiculed the chief magistrates of the commonwealth, by name, upon the stage.

* Aristophanes.

Ver. 297. *His learned dust*] The geometricians made their demonstrations upon dust, or sanded floors ; to the end, that the lines might with ease be changed, and struck out again at pleasure. As for the *Abacus* or *counting-table*, the learned may please to refer to Mr. Holiday's second note upon the ninth satire of Juvenal.

Ver. the last of the original. *His mane edictum, post prandia Calliroen do*] Most commentators think *edictum* in this place, means the Prætor's edict ;
 and

and that by *Calliroe*, we are to understand some harlot of that name. But *Marcilius* with more reason, takes *edictum* (agreeably to the phrases, *edictum ludorum, edictum muneris gladiatorii, &c.*) to signify a programme, a kind of play-bill, which was stuck up, as ours are, in a morning; and *Calliroe* to be the title of a play, which (as the bill we may suppose expressed) was to be rehearsed in the afternoon.

Surely, the decrees of the prætor must have been subjects too serious and rational for such gentlemen as *Persius* is here directing himself to; and then *Calliroe*, I apprehend should seem to be the name of a poem, rather than of a strumpet, because this satire is so particularly levelled against bad authors and their wretched productions,

S A T I R E II.

THE ARGUMENT.

Among the Romans, it was usual for one friend to compliment another, on his birth-day, with some sort of present. Your men of letters (most of them, perhaps, having nothing they could spare so conveniently, as their works) generally sent, at these times, some piece or other of their own composing.

Accordingly Persius here, upon the birth-day of Macrinus, addresses to him this satire.

Now it being customary for the native to pay his devotions to the Gods, at such seasons more particularly; the poet takes thence an occasion, first of commending the purity of his friend Macrinus's prayers; and then of exposing the sinful designs of others in the like action.

Through the whole, he gives us instances either of folly or impiety; where the petitions people made were unreasonable and criminal, as the measures taken for the attainment of them, were absurd and profane.

The ground of these abuses was this one mistaken point: Men imagined divine beings were to be influenced like mortal ones, by mercenary motives; and then in consequence of so gross a principle) thought to conciliate them by presents, and bribe them by offerings. Whereas (says the author) the Gods regard nothing less: They look not for the sacrifice of cost and expence; but for the sacrifice of a pure and undefiled heart.

The substance of Plato's Dialogue upon Prayer (which doubtless gave occasion to this satire of Persius) may be found in the Spectator, No. 267.

Addressed to MACRINUS on his BIRTH DAY.

A GAIN, Macrinus, comes the genial day,
(O note with whiter stone, it's fairer ray!)
Which, often as revolves the circling sphere,
Adds to the past account another year.

Go

Go then, observant of thy natal hour,
 Go, to thy *Genius* a libation pour. 5
 A plain libation : for thou know'st to join
 No bribe unhallow'd, to a prayer of thine.
 Thine, which can every ear's full test abide ;
 Nor need be mutter'd to the Gods aside ! 10
 No, *thou* aloud may'st thy petitions trust ;
Thou need'st not whisper, other great-ones must.
 For few, my Friend ! few dare, like thee, be plain ;
 And prayer's low artifice, at shrines, disdain :
 Few from their pious mumblings dare depart, 15
 And make profession of their inmost heart.
 " Keep me, indulgent heaven ! thro' life, sincere !
 " Keep my mind sound ! my reputation clear !
 —These wishes, *they* can speak, and *we* may hear. }
 Thus far their wants, are audibly exprest ; 20
 Then sinks the voice, and mutterings groan the rest :
 " Hear, hear at length, good Hercules ! my vow :
 " O chink some pot of gold beneath my plow !
 " Could I, O could I, to my ravish'd eyes,
 " See my rich uncle's pompous funeral rise ! 25
 " Or could I, once, my ward's cold corpse attend !
 " Then all were mine—This autumn stand my friend !
 " Poor schrophulous youth, his life is pain at best :
 " Kind death release him ! and we both are blest.
 " One everlasting wife sticks close by *me*, 30
 " While neighbour Nerius has dispos'd of *three* !"
 But that with due solemnity preferr'd,
 These righteous sighs may fail not to be heard ;
 Each rising morn, with lifted eye and hand,
 At Tiber's purifying stream you stand. 35
 Twice, thrice, you plunge the head, with solemn care,
 Lest night's remaining stains should spoil the pray'r :
 Hark now, resolve me, Friend ! (no mighty task)
 This one short question—This is all I ask :
What are thy thoughts of Jove ?—nay speak—be free, 04
 Would'st thou prefer him—" Ah ? to whom ?"—let's see,
 Would'st thou to Staius ?—Bless me, why so mute ?
 Yes, yes, thou would'st to Staius, past dispute.

Ver. 42. Staius was a notorious wretch, who had behaved particularly villainous in these two characters, of a judge and a guardian.

Why, can'st thou question which is to be styl'd
The trustier *guardian*, to the friendless child? 45
Which for a *judge*, thou sooner would'st approve,
Abandon'd Staius, or all-perfect Jove?

Well, what you urg'd to Jove before, impart
To Staius now. Ev'n Staius' self would start,
O Jove, O *gracious Jove*! would he exclaim; 50
And must not Jove himself, then, do the same?

What, because Thunder strikes the harmless tree,
Shatters the neighbouring oak, and passes thee;
Arguest thou thence, the thunderer appeas'd?
If he be patient, must he needs be pleas'd? 55

Fool! if no grove behold thy carcass lie
An object, horrible to human eye;
If yet no expiating sheep has bled
On the sad spot, where lightnings riv'd thy head;
Conclud'st thou Jove lies lolling at his rest, 60
And leaves his foolish beard, thy wicked jest?

Or have thy offerings bought forsooth! their ear,
And brib'd the Gods thus patiently to hear?
'Tis so; thy victims have their anger check'd:
For blood of sheep, before, has strange effect! 65

Behold the aunt, or reverend grannum there;
From cradle, see, she takes her infant care!
In every rite of superstition verit,
The sacred spittle, lo, she mingles first!
The finger destin'd to lustration, dips; 70
Then 'noints his forehead, and his driveling lips.
'This consecration guards from every charm:
Now, eyes malignant know no more to harm.

Ver. 58. *If yet no expiating sheep.*] When any person was struck dead with lightning, immediately the priest (*Aliquis senior qui publica fuimina condit*, Juv. Sat. 6.) came and buried the body, inclosed the place, and erecting there an altar sacrificed on it two sheep, by way of expiation. Hence the word *Bidental* is by authors applied indifferently, to the sacrifice, to the place, to the person.

Ver. 69. Spittle was thought by the good-women, &c. to contain a more than ordinary virtue against fascination, or an evil eye: und therefore with a composition of that and dirt mixt together, they rubbed certain parts of the face by way of a preservative. And to make the charm still more effectual, this was done with the middle finger. Thus in Petronius; *Mox turbatum sputo pulverem, anus medio sustulit digito, frontemque repugnantis signat.*

She

She dandles, next, and dancing it on high,
 Presents her puling *precious* to the sky;
 Humbly beseeching each immortal there,
 To make the hopeful urchin all their care;
 To give him, partial to their fond demands,
 Now Crassus' houses, now Licinius' lands.

" May kings and queens aspire to call him son!
 " May to *his* arms, their eager daughters run!
 " May every weed, where-e'er the charmer goes,
 " Touch'd by his sudden foot, become a rose!"

To *pray* aright, sure asks a prudent heart:
 No nurse trust I, with this important part.
 Be gracious, Jove! and hear no nurse of mine,
 Tho' rob'd in white, and prostrate at thy shine.

Nerves firm, and faithful thro' a length of years;
 This votary asks—well, Jove inclining hears,
 But hears in vain; in vain, hears every God.

—Fool, thy loose life with-holds th' assenting nod:
 Disease lurks latent, in each loaded dish;
 And every rich Ragoust, defeats thy wish.

Another lo!—He wealth alone pursues:
 To get this wealth, what methods will he use?
 A fatted heifer, first, forsooth! he slays;
 Then to the God of gain the suppliant prays.

• Kind Hermes come; on me thy influence show'r!
 • Propitiate to my house, each household pow'r!
 • But chief, thyself smile gracious on my stock!
 • Increase my lowing herds, and fleecy flock!"

Thou dolt absurd! do'st thou *increase* desire,
 While daily heifers feed thy altars' fire?

• Yes (thinks he) yes; such offerings cannot fail:
 • They must, nay do, already do, prevail.

Ver. 74. When the business of expiation was finished, they next offered their prayers for the infant: at which time, they lifted up in their arms, to shew him as it were to the Gods.

Ver. 79.] Crassus (says Plutarch) purchased so many houses, that the greatest part of Rome, at one time or other, came into his hands. Licinius (says the old scholiast) was a young slave of so saving a temper, that he let out the offals of his meat for interest, and kept a register of such debtors. He was afterwards made a collector in Gaul, where he acquired (as Persius expresses it, Sat. 4. *quantum non milvus oberret*;) "more lands than a kite can fly over." Dr. Arbuthnot's Tables, p. 149.

• I see,

‘ I see, I see, luxuriant harvests rise;
 ‘ See teeming ewes drop twins before my eyes.
 ‘ O large amends for disappointments past!
 ‘ Ay, now ’tis coming, now it comes at last.’

Thus while he hopes and sacrifices on,
 Lo every sheep, and almost shilling, gone!
 One melancholy piece remains alone,
 And for its fellows sighs with fruitless moan.

Whence now, proceed these errors?—doubtless, hence:
 Man fancies Gods have man’s corrupted sense.

Yes, while my side-board groans beneath the weight
 Of graven gold, and massy silver, plate;

Should I but say, ‘ Take here, Friend! take the whole;
 ‘ Each labour’d goblet, and each burnish’d bowl,’

Strait, o’er thy breast, a sweat of joy would rise;
 Thy throbbing heart strait own a glad surprize.

Thy natural easy inference is then,
 ‘ Why should not Gods love gold as well as men?’

Hence, to engage their mercenary hearts,
 Thou gild’st their statues, with the costliest arts:

Hence, from among the *brazen brothers*, they
 Who aptest cures in purest dreams convey,

Above their fellows claim thy choice regard,
 And beards of gold their gracious pains reward.

Gold in our *temples* has assum’d a right,
 And Numa’s frugal vessels put to flight:

The humble bras of old Saturnian years,
 Owns its prevailing power, and disappears:

The Vestal urns, see now are gilded o’er;
 Plain honest Tuscan ware will down no more.

O abject souls, sunk, ever, deep in clay!
 Souls, unenlightned by celestial ray!

Else, could we, thus, affront each sacred shrine?
 Could we, to Gods, mere human wants assign?

Ver. 126.] Antiquity believed that the Gods were pleased oftentimes to communicate, through dreams, such remedies as were adapted to the several disorders of the inquirers. *Idio medicinam somno petii.* Petron. This at first was accounted the province of Apollo and Æsculapius only; but on the breaking out of Ægyptian superstition, Isis, Osiris, &c. were complimented with the like abilities; as were also, the 50 sons of Ægyptus, here alluded to: who are called *brazen brothers*, from their statues of brass, which stood together in the portico of Apollo Palatinus.

Conclude *them* pleas'd with presents of expence, 140
Like *us*, poor things of flesh, and groveling sense ?

To please, forsooth, *this groveling sense of ours*,
To the prest olive, *Cassia* joins its powers.

This taught the pearl, to draw th' admiring eye ;

This taught the fleece, to drink the Tyrian dye ; 145

This the crude ore, to quit the mother mine ;

While chymic *arts* the golden mass refine.

Vain arts, 'tis true : but yet, however vain,
Some use, some use, *these* vanities attain.

But come, ye priests ! ye pontiffs, come unfold ! 150

In *temples*, tell me, what avails your *gold* ?

No more, alas ! than jointed babies, laid

At *Venus*' altar, by the nubile maid.

But, to the Gods, be such the gift *we* bear,

Such as the great *Messalah*'s dastard heir, 155

From his capacious censer, pil'd on high,

Never, my Friend ! no, never can supply.

' *A soul*, where settled virtue reigns enshrin'd :

' Where justice dwells with sanctity combin'd ;

' Within whose inmost close recesses lie 160

' Tinctures of generous honour's deepest dye.'

Such is the sacrifice the Gods demand ;

A cake suffices from a spotless hand.

Ver. 71. Of the original—*de magnâ quod dâs lance*] The *lanx* was a large censer, appropriated to the rich ; but sometimes *they* made use of the *acerra* likewise ; (see verse 5.) a little censer belonging more particularly to the poor. The meaner sort of people were content to offer a few grains only, of incense ; but the great-ones consumed much larger quantities. *Datis*, one of *Darius*'s captains, is said to have poured upon the altar of *Apollo* at *Delos*, above 300 pound weight of incense at one time. *Herodotus*, B. 6.

S A T I R E III.

THE ARGUMENT.

The design of the third satire, is, to excite in young noblemen more particularly, a serious attention to the studies of philosophy. To this end, Perlius assuming the character of a grave preceptor, reproaches here some student of quality, for his indolence and for his intemperance. How shameful (says the sage) is the course of life you are leading! to digest the debauch of the preceding night, you lie dozing in bed every day till noon. Nay, at last, when you rise, instead of employing your time in learned pursuits, you are trifling it away in foolish excuses. You presume, it is like, that high-birth can privilege ignorance; and wealth make amends for the want of wisdom. But this you will find a most grievous mistake: for know, he that would be happy, must first be wise. Apply then, in time, to philosophy; pursue her doctrines, and practise her precepts. Else, will you soon see yourself in the case of that indiscreet patient, who, from refusing to regulate his conduct by the directions of his physician, suffers his complaints to become incurable.

- ‘ SO! sure as morning comes, the trade’s the same!
 ‘ See, see! broad day-light (see, and blush with shame)
 ‘ Spight of thy bolted shutters, pierces through,
 ‘ And every chink enlarges to the view.
 ‘ Yet here dream we, and snore regardless on, 5
 ‘ Till day’s serene and precious half be gone.
 ‘ Sick of the bottle, here lie we in bed,
 ‘ To sleep off drunken fumes, and aking head.
 ‘ Come, don’t you stir?—See, sultry Sirius reigns,
 ‘ And long ago has parch’d the thirsty plains: 10
 ‘ O’erpower’d with heat, the panting flocks are laid,
 ‘ Beneath the friendly elm’s refreshing shade.’

*It can’t be sure: replies my yawning youth:
 But is it then, so very late in truth?*

My cloaths, this instant!—Slaves, where are you all? 15
Waits there no varlet, to attend one's call?
 Now boiling choler swells his ev'ry vein :
 He raves, he roars, he rends my very brain.
 Twice twenty asses, when they all begin
 Their hideous concert, raise not such a din. 20
 But lo, at length, his bed the drone forsakes :
 At length his book he spreads : his pen he takes :
 His papers here in learned order lays ;
 And there his parchment's smoother side displays.
 But oh, what crosses wait on studious men ! 25
 Now, the black juice hangs clotted at our pen.
In all my life, such ink I never knew :
So gummy thick—Dilute it, and 'twill do.
Nay, now 'tis water : and from black, turn'd white :
See, the pen doubles every stroke I write ! 30
 O wretch, and born more wretched to become !
 Each day contributes to thy misery's sum.
 Are *these* at last, our philosophic fruits ?
 Quit then (say I) quit virtue's high pursuits :
 To softer life, to downy ease remove ; 35
 Be fed, be cocker'd, like a lady's dove.
 Go, like a noble babe, once more to lap :
 There, froward master ! squawl for infant pap :
 There, at the naughty breast, be sure to roar ;
 And at the lulla-bie, scream ten times more. 40
How should I study—blame my pen, not me.
 Handsome enough ! Indeed a manly plea !
 Such idle pretexts, how canst thou repeat ?
 Who is it trifter ! these excuses cheat ?
 Know, 'tis thyself : thyself endures the wrong, 45
 Whose stream of life unheeded glides along :
 Whose follies, fatal to thy better fame,
 Draw down contempt and destine thee to shame.
 The ill bak'd jar, if rung, will sound it's fault :
 The finger's test proclaims the vessel naught. 50
 Such wilt thou be ; as yet obedient clay,
 Soft and impressive. Form, without delay,
 Form it ; submit it to the potter's wheel
 Now ; let it *now* the plastic finger feel.
 ' But why (*sayst thou*) this preachment, why to me ? 55
 ' I want not learning ; I have means you see.
 ' Lands,

' Lands, once my father's, own me now their lord ;
 ' Becoming plenty decks my modest board :
 ' And need I, can I, *future* wants suspect,
 ' I, whom my Lares (guardian powers) protect ? 60
 ' I, who devote of every meal a share,
 ' And daily merit their continu'd care ?"
 Know thy desires no worthier scope than this ?
 Is wealth, is grandeur then, life's only bliss ?
 Is it enough, that sprung of Tuscan race, 65
 A long descent through pages thou canst trace ?
 Pursue thy lineage thro' the *herald's tree*,
 And boast the thousandth branch begins with thee ?
 Add, that array'd in pomp of purple pride,
 (When Roman knights in fair procession ride) 70
 With free accost, Rome's censor thou canst greet,
 And claim thy cousin, in the staring street :
 Suffices this ? for this then, plumes thy crest ?
 For this inflated swells thy scornful breast ?
 Go, prance to fools ; bear, bear thy trappings hence : 75
 The tawdry show may strike *their* dazzled sense ;
 Affects not *me*. I know thy wants *within* :
 The *covering* cheats not me, who know the *skin*.
 How canst thou see, without indignant shame,
 Thine, and abandon'd Natta's life the same ? 80
 But *he* to pardon pleads some poor pretence ;
 His want of virtue springs from want of sense :
 Gross fat involves each fibre of his heart,
 Grows o'er the whole and deadens every part.
 Guiltless he wretch ! who blind to wisdom's charms, 85
 Knows not her beauties while he flies her arms :
 Immers'd so deeply in a sea of vice,
 No bubble speaks an effort for his rise.
 O Jove, when cruel crimes of deepest dye,
 The crimes of monster kings, for justice cry ; 90
 And thou, great Father of the Gods ! shalt stand
 Eager to stretch thy thunder-darting hand ;

Ver. 61. *Of every meal.*] The religious ancients never began eating of
 what was provided for the table, till they had first assign'd their household
 Gods a part.

——Vernasque procaces.

Pasco libatis Dapibus.

Hor. Sat. 6. B. 2.

This humble offering they laid upon the *patella* (which was a little dish
 consecrated to this particular purpose) and thence conveyed it into the fire.

Yet stay—this vengeance let the wretches meet,
 This vengeance rather, as the more complete :
 ' Let them behold that virtue they forsook, 95
 ' And pine away, repentant, while they look.'

The brazen bull with flaming tortures stor'd,
 How exquisite a pain !—The pointed sword
 (From gilded ceilings, by a single thread,
 Impending o'er the purpled flatterer's head) 100
 How sore a suffering ! how immensely sore !
 And yet there is, who suffers hourly more.
 'Tis he, the wretch whom inward pangs controul,
 And wring this sad reflection from his soul :

I go, I go ! alas, beyond recall, 105
Down, down the headlong steep of vice I fall !
 Pale shews his cheek, while smothering in his breast
 Lurks the dark secret, not to be express'd :
 There must it lurk, there gall his wretched life ;
 Not be imparted to his bosom wife. 110

Whilst yet a tender stripling, I, 'tis true,
 Play'd then my silly pranks, as well as you.
 Oft my poor eyes, with oil would I besmear,
 And thus contract an artificial blear.
 Else with big patriot words and solemn state, 115
 Must I have mimick'd dying Cato's fate.
 A task, my pedant master's tustian ear
 With huge applauses had been sure to hear.
 Nor had my father fail'd his praise to join,
 Thro' perfect rapture sweating at each line : 120
 His friends inviting, to partake his joy,
 And mark the hopeful progress of his boy.

For fitting to my age, was then my bliss,
 And all my poor ambition, only this :
 To know what stakes the lucky *Sice* would win, 125
 And what th' unlucky *Ace* would lose agen ;
 To watch my fellows with observant eye,
 While from the tapering box they troll'd the dye ;
 And see no lad more dextrous should advance,
 To teach the boxen top it's circling dance. 130

Ver. 97. *Brazen bull—pointed sword.*] The first of these two stories,
 is related at large, in Lucian's *Phalaris* : the second, in Cicero's *Tusculan*
Disputations, ver. 21.

But

But *thy* maturer, more instructed days,
 Know to distinguish error's crooked ways :
 Experienc'd know, what wise, what wholesome truths;
 The *porch* delivers to the listening youths :
 That learned *porch*, whose storied walls express 135
 The Græcian's joy, the trowzer'd Mede's distress:
There thorn disciples studious vigils keep ;
 And wisdom's midnight page prefer to sleep :
 With humble husks of pease and beans are fed,
 And taste no richer luxury, than bread. 140

There, has the Samian Y's instructive make,
 Pointed the road, thy doubtful foot should take :
There, warn'd thy raw and yet unpractis'd youth,
 To tread the rising, right-hand path of truth. 145

And art thou still, as day succeeds to day,
 Art thou still drinking, dreaming life away ?
 Regardless still, of reason's soberer law,
 Nods thy loose head, and gapes thy yawning jaw ? 150

Say, hast thou fix'd some certain mark in view ?
 This, do thy level'd shafts alone pursue ? 155
 Or vagrant follow'st thou, with pelting clay,
 Each random crow that fortunes in thy way ?
 Does thy life one determin'd scope avow,
 Or looks thy thought no farther than the *now* ?

When dropsies, once, have fix'd their watery reign, } 155
 The swelling patients fruitlessly complain,
 And call for help, and Hellebore in vain.

Warn'd hence, be wise : and, to the *coming ill*,
 Oppose the doctor's nice, preventive skill :
 Else, may you late, too late for health apply, 160
 When Craterus cannot give, nor millions buy.

Attend then, wretched youth ! in time attend,
 To every natural cause and moral end.

Ver. 135. *That learned porch, &c.*] On the walls of the *portico*, where the Stoics taught their philosophy, was painted the victory which the Athenians obtained, at Marathon, over the Medes and Persians. The Medes were drawn habited in a kind of *trowzers*; a part of dress, peculiar to their country.

Ver. 141. *There has the Samian Y.*] Pythagoras, a native of the island of Samos, considered the forked top of this letter, as an apt emblem of the two paths of virtue and vice. The left side being broad, characters *vice*; to which the ascent is wide and easy : the right side represents *virtue*; to which the passage is strait and difficult. *Dryden.*

Look

Look into man, with philosophic eye :
 Consider *what* we are, consider *why*. 165
 The race of life, contemplate : how to start,
 And how to turn the goal, with nicest art.
 Learn, to what limits wealth should be confin'd ;
 Learn, to what uses 'twas by heav'n assign'd.
 Reflect, what prayers with reason we may frame ; 170
 What debts our friend, our parents, country, claim.
 Know, we are posted here, by power divine ;
 And think what post, that power has destin'd thine.
 These points learn thou, and once enrich'd with these,
 Grudge the greas'd advocate no more his fees. 175
 What though thou see'st his glutted larders fraught
 With numerous bribes, by rich *defendants* brought ?
 See'st jars on jars so plentifully pill'd,
 That e're one half are us'd, one half are spoil'd ?
 What tho' thou see, see likewise, *plaintiff*-throngs 180
 Hire, with refreshing fee, the venal lungs ?
 Envy not thou the knave his knavery's price :
 Envy not thou, his gammons or his spice :
 No, nor his caggs of sturgeon ; sent so fast,
 A fresh one comes while unconsum'd the last. 185
 But here methinks, some rammish captain cries ;
 • This very wisdom, know Sir, I despise.
 • My scull, unfurnish'd with this trumpery stuff,
 • Serves all my purposes—and that's enough.
 • Who'd wear a scholar's gloomy grievous face ? 190
 • A Solon-phys ?—not I—confound the race !
 • Dull rogues, who hang the heavy head awry.
 • And fix on earth the steady, stupid eye.
 • Balancing words, mean time, the students stand ;
 • The brow, contract ; the critic lip, expand. 195
 • Then with a growling, rusty, rumbling note,
 • Mutter forsooth ! mad gibberish in the throat.
 • Some old sick dotard's dark disorder'd dream,
 • Their constant subject, their eternal theme.
 • *Nothing* (cry they) *from nothing can arise* : 200
 • *Nothing return to nothing*.—wondrous wise !
 • No marvel if, such jewel-truths to find,
 • They grow with fasting, pale ; with reading, blind !
 He ends : the audience, all, approve the jest ;
 But transport swells each *soldier's* brawny breast. 205
 On

On each bold nose, a wrinkling sneer is found ;
And quavering laughter echoes loud around.

Let *them* laugh on : hear *thou* what I advise ;
And let another's folly make thee wise.

A patient once with malady oppress'd,
His honest, grave physician, thus address'd :

210

' Doctor, with speed, exert your healing art :
' I feel a strange odd fluttering, here, at heart :
' My throat is parch'd ; offensive is my breath ;
' And eructations—plague me quite to death.
' Pray, feel my pulse, consider well my face,
' And say what remedy befits my case.'

215

Your feverish case calls, instant, for repose.

Instant to bed the feverish patient goes.

Well, the third day beheld, in every vein,
Life's troubled current once compos'd again.

220

But now, alas ! he sends a jolly jug,

(No sickly noggin, but a mighty mug)

To some rich friend, with this attendant line ;

' Pray fill it with your best Surrentin wine.'

225

Then to the *baths*, with thoughtless speed, repairs ;

And thither too, this fatal potion bears

Good sir, go home : let my advice prevail :

What, you abroad ! and look so wondrous pale ?

' So wondrous pale !—pho, canting, quackery stuff :

230

' This, man ! is nothing—I am well enough.'

Be rul'd, I beg ; or else ev'n this, I fear,

Nothing as 'tis, may chance to cost you dear.

Why, don't I see, as now it heaves within,

A stealing dropsy bloat your fallow skin ?

235

' Talk't thou of fallow skins ? go, mind thy own ;

' And let my tutor's province, pray, alone :

' Him I laid long ago, amongst the dead ;

' And shall lay thee.' *Sir, use your mind—I've said.*

240

Behold then, undismay'd by threatned ill,

Spite of all saving counsel bathe he will :

Tho' his pale belly, pampering dainties bloat :

And noisom fumes rise lingering from his throat.

But,

Ver. 242. *Tho' his pale belly, &c.*] The general custom was, to bathe before meals : but riotous gluttons bathed also after meals, in order to procure

But, lo, *the steaming draught* completes the case!
 Lo, sudden tremors every nerve unbrace!
 Down from his hand the tumbling goblet goes:
 Distended gums his chattering teeth disclose:
 From his lax lips, in issuing currents join,
 The unctuous viand, and Surrentin wine!

See now the trumpets and the torches!—see
 Our spark laid out in sad solemnity!
 Stretch'd on the bier, bedawb'd with unguents o'er,
 While his stiff heels lie pointed to the door!
 Romans of yesterday, their shoulders lend;
 Convey him to the *pile*—and there's an end.

• Well: how to *me*, pertains this tale so smart?
 • Apply your finger to my pulse or heart:
 • Nor heart, nor pulse, betray unwonted heat.
 • —Here then, examine next, these hands, these feet.
 • Mistaken man! they too the same will tell:
 • Both, feet and hands, confess that I am well.

But, should some miser's glittering hoard of gold,
 It's sudden beauties to thy sight unfold;
 Or, should thy neighbour's lovelier fair advance,
 Leering a soft, a melting, meaning, glance;
Then, would thy pulse beat regularly slow?
Then, would thy heart these equal measures know?

Make a fresh trial: lo, before you spread
 Cold o'ergrown potherbs, and harsh braunny bread!
 —Well, Sir, how suits the diet!—gracious powers!
 What, does it gall that lady-mouth of ours?

cure sudden digestion; instead of which, they were sometimes visited with sudden death. Juv. Sat. 1. ver. 143. they drank plentiful draughts of hot wine, to promote perspiration.

Ver. 252. *Stretch'd on the bier, &c.*] It was the practice among the Romans to lay the dead body in the porch of their houses, near the threshold; that passengers might inspect it, and be satisfied whether there were any signs of a violent death. For the benefit of a clearer view, the corpse was set in the position here mentioned, the feet towards the door. This way of placing the dead was likewise in use among the Greeks. Hom. Il. 19. ver. 212.

The word *porta*, properly speaking, implies the gate of a city: but in this passage of Persius (and no where else that I remember, says Casaubon) it is used to denote the gate of a house.

Ver. 254. *Romans of yesterday.*] That is to say, his slaves, who had their freedom given them, at his death.

This

This minute, see ! with pale affright you stare ;
 Shivering each limb, and bristling every hair !
 The next, how chang'd ! now, boils your blood with ire ;
 Now, flash your eye-balls with incessant fire. 275
 From every act you do, or word you add,
 Ev'n mad Orestes' self would swear you mad.

SATIRE

S A T I R E IV.

T H E A R G U M E N T.

Plato, in one of his dialogues, introduces Socrates holding a conversation with Alcibiades, and reproving that young Athenian for meddling so early with state-affairs. Alcibiades was then quite young and unexperienced; but being of a temper very vain and ambitious, and presuming upon his birth, his fortune, and the great authority of his guardian and relation, Pericles, he looked upon himself, even at that time, as equal to the most important undertakings.

This dialogue of Plato's, Persius has in some measure translated: but what the philosopher relates as passing there between Alcibiades and Socrates, the poet would have us apply here to Nero and (his Tutor) Seneca.

At the time this satire was wrote, Nero had not entirely thrown off his mask; but whatever debaucheries he might practise in secret, to the public he still continued to personate a character of some remaining virtues. It is for this reason, we find Persius assuring him, that no man's actions can ever be so concealed, but that the world, some way or other, will come at the knowledge of them. The compliments of your flatterers (says he) will avail you but little: whatever perfections they may please to allow you, the rest of mankind, and your own conscience, will not fail to present you with a very different account.

'T WAS thus of old, the bearded awful sage
(He the fam'd victim of Athenian rage,
Whom hemlock's fatal juice from life remov'd)
Address'd th' aspiring, forward youth he lov'd:

You

Ver. 3. *Whom hemlock's fatal juice.*] The manner of putting state-criminals to death at Athens, was by poisoning them with a liquor expressed from

You then, presume to guide affairs of state, 5
 And load your shoulders with a nation's weight.
 What blest attainments, I would humbly ask,
 Equal my stripling to this arduous task?
 Resolve me, you ; you, born forsooth, to share
 The mighty Pericles' instructive care ! 10

No marks of manhood, on your chin we find ;
 But, doubtless many must adorn your mind.
 Bless me, so young, and so experienc'd too !
 What wonders meet, consummate Sir, in *you* !
You know before, on every various head, 15
 What should be sunk in silence, what be said !

Behold, sedition thro' the people reigns ;
 Bile rolls impetuous thro' their burning veins !
 Oh for a man, their madness to assuage,
 And with mild reason, still their clamorous rage ! 20
 Eager to speak, and forward to command,
 Lo *you* arise ! and wave the solemn hand.
 Silence succeeds—ease now that labouring breast :
 Now say, what counsel swells to be express ?

I think my countrymen ! I think, in This 25
Ye act unjustly ; and in That amiss.
Would ye behave as reason's rules require ?
Go, to your proper homes, in peace retire.

For, with nice hand, the balance *you* sustain,
 And weigh out justice to a single grain ; 30
 Perceive which side is destin'd to prevail,
 While, as yet doubtful, nods the wavering scale !
You, if a line the least from straitness swerve,
 See it, at once, deflecting to a curve !
 Or, if the compass should incline awry, 35
 Soon *you* discern it with sagacious eye.
You trace the knave, thro' all his doubling tricks ;
 Then, to his name, the fatal letter fix !

from the *cicuta* ; a cold venomous plant, to which our hemlock is supposed to bear some affinity. Socrates, having fallen under the people's displeasure for explaining himself too freely upon some of their gross errors, was condemned to drink this deadly draught.

Ver. 38. *The fatal letter.* The Athenian judges prefixed to the names of such criminals as they sentenced to execution, the letter *theta* ; i. e. the first letter of the word which, in the Greek language, signified *death*.

Ah,

Ah, leave, young statesman! leave such weighty cares,

Till judgment ripen with maturer years. 40

For what avails a varnish'd outward skin,

If an untutor'd mind remains within?

Why to the crowd, why then this earnest suit,

The fawning cringe, and popular salute?

Let *each* Anticyra, first purge thy brain; 45

A task, *one* island would attempt in vain.

For tell me, pray, resolve me only this;

'What makes the sum of sublunary bliss?'

Good cheer, no doubt; delicious daily treats;

Soft pleasures, suppling oils, and sunny beats. 50

That crippled belldame, who comes hobbling by,

If ask'd the like, would give the like reply;

The same her thoughts, her appetites the same:

Go now, go wretch! thy usual vaunts proclaim!

'*I spring of noble race; see here, in me,* 55

'*The great Dinomache's descendant see!*

'*I too have beauty.*—That we all confess,

But as for wisdom, Baucis has not less,

Old goody Baucis, who, in tatter'd gown,

Screams out her herbs to every slave in town. 60

Into themselves, how few, how few descend;

And act, at home, the free impartial friend!

None see their own, but all, with ready eye,

The pendant wallet on a neighbour spy:

All too, with ready tongue, recount his shame, 65

And tack his every error to his name.

Should I but ask (for instance) '*Have you seen*

'*The farms of one Veltidius?*'—Whom d'you mean?

'*Why, the rich Sabine, whose extent of ground*

'*Would tire the wheeling kite to measure round.* 70

'Oh, mean you him! of heaven and earth the scorn,

'With angry Gods and adverse genius born:

'Who (even then, when steers resign the yoke,

'And ploughs hang useless on the cross-way oak)

'O'er his poor mouldy jar a niggard stands, 75

'And opes it's pitchy vent, with bogling hands?

Ver. 45. *Anticyræ.*] These were two islands, famous for producing hellebore. See note on Sat. I. ver. 116.

Ver. 50. *Sunny beats.*] They used to anoint their bodies, and then bask in the sun, to make their pores imbibe the oil.

• *Ye Gods (groans he) ye powers, propitious grant*
 • *This day's profusion may not end in want!*
 • Then on a salted onion makes his meal;
 • Spares not a coat, but munches e'en the peel: 80
 • Nay guzzles (to digest this luscious cheer)
 • Dead, acid, mothery lees, for wholesome beer.
 • His clowns, mean-time, a barley pudding treats,
 • And makes each bumpkin chuckle as he eats.

Thus on Vectidius' life, dost thou enlarge; 85
 There is, who thine shall fall as freely charge.

Yes, if thou pass effeminate away,
 In oils and sunshine, all the slothful day,
 Some one there is (unknown, unthought of) nigh,
 Prompt to retort th' unwelcome harsh reply: 90
 He then, indignant, shall thy crimes recites,
 And drag each lewder action forth to light.

Thus in a circle censure goes its round:
 We give alternate, and receive the wound:
 Establish'd practice has ordain'd it thus, 95
 We rail at others, others rail at us.

Say, tho' the curious world in vain should pry,
 Say, that thy faults escape the sharpest eye;
 Yet, can'st thou cheat the censor in thy breast?
 No, conscience calls each failure to the test. 100
 Thy rich broad belt (it cries) may gild thy sides,
 But cannot cure the secret sore it hides.

What tho' the blinded world pronounce thee sound,
 Will not thy nerves reclaim that feel the wound?

But lo, my neighbours with one voice agree, 105
 Perfection's self is center'd sole in me!

What must I do? instruct me how to act:
 Say, can I question, what they swear is fact?

Wretch! if the glimpse of gold alarm thy breast,
 While on thy cheek pale avarice sits confest; 110
 If thou pursuest each midnight lewd design
 That lust can dictate, lust inflam'd with wine;
 (Cautious a guard of bullies to provide,
 Who back th' abuse, and hector at thy side)

If

Ver. 127. *Cautious a guard, &c.*] Nero it seems was a kind of Mohock
 in his diversions; and committed numberless indecencies, nay even rob-
 berries

If with thy crimes, each sacred place be stain'd, 115
 The *Forum's* self with outrages profan'd:
 If such thy life, go, credit fame no more,
 Tho' mobs applaud, tho' multitudes adore:
 No more to flattering crowds thy ear incline,
 Eager to drink the praise which is not thine. 120
 Applause unmerited, should move disdain;
 Give it the cobling donors, back again.
 To know thyself, *abroad* no longer roam;
 Compute thy worth, from what thou find'st at *home*.

beries and cruelties, disguised under the habit of a slave. Sometimes he met with a vigorous opposition, and at last was soundly beaten: for which reason, he went afterwards attended with a parcel of gladiators. Casaubon observes that it is to this Persius here alludes, *Si Puul multa, &c.* but the poet (says he) designedly left the words capable of another construction; to the end that if he should be accused of glancing at the emperor, by means of this ambiguity he might elude the charge.

SATIRE

SATIRE V.

THE ARGUMENT.

This Satire is confessedly the most valuable of all the six. Persius, in the first part of it, expatiates in the praises of Annæus Cornutus, a famous Stoic, who had been his preceptor in philosophy; and, in that station, had deserved, from his scholar, not only the highest acknowledgments, but the tenderest affection. He then exhorts others likewise, to pursue the same methods himself had done; that so they might attain to *true* wisdom, and by that means arrive at *real* freedom. For with the Stoics it was a maxim, that 'all men but the *wise* were actually slaves.' This point Persius maintains to the end of the Satire, against an opponent, who having received his freedom at the hands of the Prætor, would, therefore, needs insist that he was now a slave no longer. A consequence, which the Author will by no means allow him: for where is the difference (says he) whether you remain in subjection to the commands of a master, or to the tyranny of a passion? What avails it, your having got rid of *one* lord, if you still continue a slave to *twenty*? Namely, to *ambition*, to *avarice*, to *luxury*, to *superstition*, &c.

PERSIUS. CORNUTUS.

P. 'O For a hundred pair of brazen lungs!
'O for a hundred mouths, a hundred tongues!

'Tis thus our Bards, whate'er high theme they chuse;
By custom taught, address the favourite muse:
Whether some boistrous, buskin'd plot they form,
To rend the actor's throat with *tragic* storm;

A a

Or

Or else, in *epic*, sing the Parthian's smart,
 Extracting from his groin the Roman dart.
 The same *my* wish——

C. ——— Thine too, my Persius! thine?
 With all these voices, what canst *thou* design? 10
 What huge heroics, in thy bosom pent,
 Demand a hundred throats, to give them vent?
 To bards alone of fustian race, belong
 These fogs of Helicon, these flights of song:
 Bards! who, to frighted theatres, reveal 15
 The tragic horrors of Thyestes' meal;
 Or know to cook fam'd Progne's bloody treat;
 Where witless Glycon, oft and oft, must eat.
Their labouring lungs, like heaving bellows, strain,
 To ply that ever-working forge, their brain: 20
 • With inward murmurs, croak *their* solemn throats,
 Hoarse as the boding raven's rusty notes:
Their very cheeks, apt emblems of their mind;
 Still big with tempests of imprison'd wind.
 But no bombast deforms *thy* natural line; 25
 Mild and familiar, is each word of thine.
 A just connexion smooths thy nervous page;
 No madness there, no mouthing empty rage.
 With happy skill, knows thy satiric hand
 The pale offender's guilty front to brand: 30
 Thy well-bred raillery, gives wholesome smart:
 And mends the morals, while it shames the heart.
Thy talent this: this still do thou profess;
 The bloody *tragic* feast, let others dress:
 Thee, the plain follies of a *common* board, 35
 Much better suit, much fitter theme afford.
 P. With pompous trash to swell the frothy line,
 Is not indeed, my friend! what I design.
 No noisy nothings studious to indite,
 To thee, Cornutus, thee alone I write. 40

Ver. 16. &c. *Thyestes—Progne—Glycon*] Glycon was some wretched tragedian of those times, who acted the parts of Atreus and Thyestes; and accordingly represented both of them as eating their own children. That horrid entertainment is said to have been prepared for Atreus, by his wife Progne.

• See Sat. III. ver. 197.

Fain

Fain would the muse lay open to thy test,
 Each latent thought, each winding of my breast;
 There, to thy strictest view, disclose my heart
 And there shew *thee*; it's dearer, better part.

O prove me thou! attentive ring the ware;
 And, from the sound, the vessel's worth declare.
 'Thou! skill'd to separate truth, from base pretence;
 And flattery's guile, from friendship's honest sense!

For this alone, this dear delightful task,
 A hundred voices, I, presumptuous, ask:
 To pour out all my soul, and thus express
Thee deeply rooted in it's last recess.

Lock'd in my breast, must else the truth remain,
 A truth, *one* tongue can ne'er enough explain.

Scarce had I quitted (free from infant fears)
 The *purple*, guardian of my tender years:

Scarce, to my patron *image*, had I bore
 The *bullæ*; pendant on myself, before;
 (Privileg'd now, by use of *manly gown*,
 To ransack each lewd corner of the town:

Crowds of associates pointing out the way,
 Prompt to seduce me, pleasure's easy prey)
 Scarce had I reach'd the slippery point of life,
 Where vice and virtue wage a doubtful strife;

Where inexperience, flexile youth betrays,
 And leads it devious thro' her mazy ways;
 But lo, Cornutus, thy directing hand
 Sudden I sought, I stoop'd to thy command:

Ver. 36, &c. The *purple—manly gown—bullæ*.] The habit worn by the younger noblemen was edged about with a border of *purple*; an ornament which had the repute of being sacred, and was therefore assigned to children as a sort of preservative. About the age of 16 or 17 they laid aside this garment, and were invested with the *manly gown*. At the same time they parted likewise with another ensign of their youth, called the *bullæ*. This was a small golden medal, in the shape of a heart, and was worn upon the left side of the breast. Now in every family, they placed as many little images about their household gods, as there were sons in the house; and when the *bullæ* was left off by the youth, it was hung about the neck of his respective image. Hence Petronius, *Lares bullatos supra mensas posuerunt*.

These *bullæ* came afterwards to be hung to the diplomas of emperors and popes; from whence they have the name of *bullæ*. Dr. Arbuth. Tab.

On thy Socratic bosom, lay reclin'd ;
 While wholesome precepts form'd the listening mind ! 70
 Thy standard rule, with nice address apply'd,
 Corrected every thought, that warp'd aside.
 My soul, by reason's force convicted stood,
 It's errors saw, and strove to be subdu'd.
 Thy abler skill, submissive, it obey'd ; 75
 It took the stamp thy forming finger made.
 With thee I, frequent, pass'd the pleasing day,
 • While summer-suns roll unperceiv'd away :
 With thee, while frugal feasts prolong'd delight,
 It's earlier hours I borrow'd from the night. 80
 One were our studies, and (those studies done)
 As one our labour, was our leisure one.
 Whilst inoffensive, modest, mirth's allay,
 Softened the rigour of the serious day.
 Doubtless, at both our births, one planet rose ; 85
 Such strange agreement both our lives disclose.
 Haply, fate bade the *balance* then prevail ;
 Fate, weigh'd our moments in that equal scale.
 Haply, the *twins* our kindred hearts incline ;
 The faithful *twins*, an ever-friendly sign ! 90
 Perchance, stern Saturn might th' ascendant sway ;
 Stern Saturn, temper'd by Jove's milder ray.
 At least, some star unknown, our minds controuls ;
 Some star, 'tis sure, in union knits our souls.
 Thro' all the kind, thro' nature's numerous sons, 95
 Look ; and you see no *general* impulse runs :
 A different bias in each breast you trace ;
 You find the brain as various as the face.
 One the prevailing lust of wealth obeys ;
 He, Roman wares to *eastern* climes conveys : 100
 From *eastern* climes, wafts wrinkled pepper home ;
 And *cummin*'s spicy seeds imports to Rome.
Cummin ! that gives, more frequently than Greek,
 A learned *paleness*, to the student's cheek.

Luxurious,

• Mr. Pope's epistle to Mr. Jervas.

Ver. 103. *Cummin that gives, &c.*] The seeds of cummin, if taken inwardly, were said to be of extraordinary virtue for causing *paleness* ; and (according to some of the commentators) certainly are so. Inasmuch that, let a lady (say they) after painting her cheeks ever so red, swallow but a few

Luxurious ease, behold *another* chuse ! 105
 Batt'ning lies he, in slumber's balmy dew.
 The Campus' active feats, a *third* employ :
 The race, the chariot, his supremest joy.
 This spark, the frail consuming die devours ;
 While *that* dissolves away in loose amours. 110
 But ah, when jovial health, at length, is flown,
 And the gout's chalky knots cramp every bone ;
 In every limb, when crippling tortures meet,
 (Limbs ! more like withered boughs, than hands and feet)
 How do the wretches, then, too late lament 115
 A life in darkness and in error spent !
 What dire remorse excruciates, then, the mind,
 Then, when they view that virtue they declin'd !
 Thou other far : *thee* wiser joys engage :
 Thy faded cheek hangs o'er the midnight page. 120
 'Tis thine, the soil of youthful minds to weed :
 First clear the ground, then sow the Stoic seed.
 To this, ye young ! to this, ye old, attend ;
 From *hence*, be drawn some fix'd determin'd end.
 Hence, for your voyage, needful stores prepare ; 125
 So shall ye sail thro' life, unknown to care.
 ' *This we design ; but till to-morrow stay.*
 You'll act to-morrow, as you act to-day.
 ' *May not we then, so short a truce procure ?*
 ' *One day can make no mighty difference, sure.* 130
 Much you mistake : this day, some hours ago,
 Was styl'd to-morrow ; now no longer so.
 A fresh to-morrow, every day will rise ;
 Till, in to-morrows, your existence flies.
 Mark there, those chariot wheels : how near they roll, 135
 How near each other, on the self-same *pole* !

few seeds of this plant, and she shall again become as *pale* as she was before.

For this purpose, it was used by the ancients ; especially by such cox-combs as were desirous of acquiring the complexion (in order to obtain the reputation) of great scholars. Thus Pliny, l. 20. c. 14. *Veruntamen omne pallorem bibentibus gignit. Ita certe ferunt Porcii Latronis clari inter magistros dicendi, adfectatores, Similitudinem coloris studiis contracti imitatos* : and Horace epist. 19. l. 1.

quod si
Pallerem casu, biberent ex angue cuminum.

A a 3

Yet

Yet join, they cannot—For, with even speed,
The wheels before, and wheels behind, proceed.
The foolish follower, thus *to-morrow's* fly;
Ne'er to be over-taken, ever nigh.

140

Snatch then the *now*; incline the listening ear
To *stoic lessons*, while to-day is here.
Be freedom thence, be thence *true freedom* got;
That which your *tribes* bestow, avails ye not.
The freedom *they* confer, each Publius too
(Each upstart Publius) boasts as well as you:
His talley's influence gives him to obtain,
As well as you, his dole of scurvy grain.

145

Oh, with what madness must their minds abound,
Who think a Roman made by turning round!

150

See there that Dama! now, a worthless slave,
Of knavish muletiers the veriest knave!

Let but his master one small twirl bestow,
Plain Dama, strait, shall Marcus Dama grow,

Thou scrupulous fool! afraid to lend thy self!
Lo, the security is Marcus' self!

155

Marcus sits judge: *what, turn'st thou pale with fears*
Of wrong, when Marcus on the bench appears?

Did Marcus say 'twas fact? then fact it is;
No proof so valid, as a word of his.

160

A legal witness, lo, these wills demand!
Marcus, *be pleas'd to set your worship's hand.*

Ver. 150. *A Roman made by turning round.*] Mr. Addison, in his Dialogues, has taken notice of the beauty of this passage:

'I cannot forbear (says Cynthio) repeating a passage out of Persius, that, in my opinion, turns the ceremony of making a *freeman* very handsomely into ridicule. It seems the clapping a *cap* on his head, and giving him a *turn* on the heel, were necessary circumstances. A *slave* thus qualified became a *citizen* of Rome, and was honoured with a *name* more than belonged to any of his fore-fathers.'

Besides the *cap* and the *turn* on the heel, there were some other circumstances required in the ceremony of manumission, which are likewise alluded to in this Satire: as the Prætor's and Lictor's wand, ver. 176. The Prætor laying a wand upon the slave's head, said, *I will that this man become free*; and then delivered the wand out of his own hand into the Lictor's, ver. 362. Then the name of the person thus admitted to freedom was inrolled in one of the *tribes*, and himself presented with a *ticket* that intitled him to all public doles and donations. This explains the lines just preceding,

A sample

A sample here, of perfect freedom, see:

Thanks to our *caps*, they make us charming free!

Dama. Nay Sir, who else should freedom style his own, 165

But he who leads a life control'd by none?

That life lead I—your judgment now, declare;

Now say, can Brutus' self with *me* compare?

Perf. Hear, my good friend! the Stoic sage reply:

The Stoic sage (whose sharpen'd mental eye 170

Discerns each object in the clearest light)

Thus plainly proves thy reasoning is not right:

'Who leads (says he) a life control'd by none,

'That man, we grant, may freedom style his own:

'But that *thou* lead'st a life by none control'd, 175

'That we deny; that logic will not hold.'

Da. Not hold! pray tell, what meant the Prætor's wand?

Why felt my head his authorizing hand?

Was not I thence, enabled to fulfil

Each varying dictate of my sovereign will? 180

Provided always, that a decent awe

Keeps me within the bounds prescrib'd by law.

Per. Friend, to thy error listen: but compose

Thy temper, first; smooth, first, thy sneering nose:

These old-wives tenets, will I soon refute, 185

And from thy breast the *ancient grannum* root.

Say then, this freedom how didst thou receive?

The Prætor give it! has it he to give?

Can he make fools life's nicer duties know?

Can he the freedom of the *mind* bestow? 190

Should he (suppose) to some rough soldier say,

'Lo there the harp! 'tis I ordain it, play:

'With dextrous skill, each sweetest note explore.'

Would not the dolt stand artless as before?

Reason reclaims; her warning accent hear: 195

'Tis thus she whispers, to the secret ear;

'Decline, fond fools! your enterprize decline,

'Unless your talents second your design.'

The laws of man, and Nature too, command,

That what we practise, first we understand. 200

Should'st thou, or I, who never have been taught

To weigh the powder, or to mix the draught,

Prescribe, at random, *bellebore* infus'd;

Would not physicians deem their art abus'd?

Or

Or should some thick-shod clumsy clown, (who knows 203
 No single star, of all the host that glows)
 His ploughman's province wantonly disdain,
 And rush an artless pilot o'er the main;
 Would not the sea-gods with surprise exclaim,
 And think the race of mortals dead to shame? 210

Impartial, next, thy own dear self survey;
 By the same rules, thy claim to freedom weigh.
 Thee, has philosophy, sage mistress! taught
 The mighty work, of living as we ought?
 Know'st thou from truth it's semblance to disjoin? 215
 The gilded counter, from the sterling coin.

Canst thou discern, by reason's piercing eye,
 What things to follow, and what things to fly?
 Hast thou to *these*, the marks of scorn assign'd?
 To *those*, the fairer stamp of honour join'd? 220
 Exceed not thy desires their just degree?

Holds the same humble roof content and thee?
 Do'st thou to life's each social law attend?
 Art thou a faithful, a well-natur'd friend?
 Liv'st thou, as varying seasons may demand, 225
 Now with a close, and now an open hand?

Fixt on the ground, the glittering money lies!
 Canst thou, untempted, pass th' ensnaring prize?
 Canst thou behold the bait, yet not admire,
 Nor with a watering lip betray desire? 230

If thine, these virtues thou canst truly call,
 Canst fairly say, '*lo, I possess them all*;
 To grant thy claim, shall Prætors, then, agree;
 Nay Jove himself allow thee *wise* and *free*.

But if thy manners, yet, no change have known, 235
 (Thine, which were, late, no better than my own)
 If the same outside, if the same old skin
 Conceal the same old vices, still, within;
 And while thy face is gloss'd with specious art,
 The wily fox lies lurking at thy heart; 240

Ver. 227. *Fixt on the ground, &c.*] Alluding to a practice among roguish boys, who used to fasten a piece of counterfeit money down to the ground, and then laughed at the mistaken miser, who, imagining it to be real, would stoop to take it up.

In trivis fixum cum se demittit ob assem. Horat.

Then,

Then, back I draw the length of chain I gave,
 And once again pronounce thee *fool* and *slave*.
 Go, sot! the smallest action, go, essay;
 The smallest action shall thy wants betray.
 Yes, 'unless reason be thy constant rule, 249
 Wag but a finger, we defy the *fool*.
 Wisdom and folly, nature's laws divide:
 Ne'er can a grain of this, with that reside.
 Eternal variance, right and wrong maintain;
 To blend them, all thy sacrifice were vain. 250
 Can the rough clown assume the dancer's grace?
 Nor in a single step—the same thy case.
Da. No, I am *free*. *Per* Whence, whence does it appear?
 Thou *free*, o'er whom so many domineer?
 For lords there are, there are, mistaken friend! 255
 Whose power, no manumitting rod can end.
 'Boy! (cries a master) to the baths repair:
 'Away—begone,—and leave these scrapers there:
 'Fly, loiterer! fie!—(adds he, in threatening sounds)
 'Fly, e'er the quickning scourge thy sides furrounds.' 260
 Ay, this (*say you*) is servitude indeed;
 I own this wretch a slave; so far agreed.
 But as to *me*, *me* no such motives urge;
 I dread no master's threat, or master's scourge.
 True; but thy soul, thy subject soul survey: 265
 There, there, alas! if inmate tyrants sway,
 Are not thou, then, a slave as arrant yet,
 As he who dreads a master's scourge, and threat?
 * As late thou liest, and snor'st the morn away, 270
 Lo Avarice comes!—'Up *sluggard*, up I say.'
 I can't; I'm sleepy. 'That's a sorry plea;
 'Wake, for *shame*, wake.' No, wake who will for me.

Ver. 246. *Wag but a finger.*] The Stoics maintained that in this case there was no medium; a man must either be entirely wise, or entirely foolish. According to this position, no one but *their wise man*, was capable of performing as he ought, the most inconsiderable action in life; not even that of *moving a finger*.

Ver. 258. *Leave these scrapers.*] Strigil was an instrument made use of by the Greeks and Romans to scrape their bodies, when they bathed. Its figure may be seen in Mr. Holiday's Juvenal, p. 58.

* This passage of Persius is imitated by Monsieur Boileau in his 8th Satire; and recommended by Mr. Addison in his 55th Spectator.

Once

- * Once again, rise.' Why, wherefore? say, what task
 Awaits me risen?—' *Idiot, canst thou ask?* 275
 * Go, cross the seas; sweet interest's call obey:
 * To distant regions speed thy gainful way.
 * Thy bark with fish, flax, castor, incense, stow;
 * Fetch India's ebon, fetch rich wines from Co.
 * To ease the camel's back, be thou the first; 280
 * And cull his spices, while he pants with thirst.
 * To make thy markets, pawn thy word, thy oath:
 * Then, to thy profits, sacrifice them both.
 But Jove o'er-hears the perjuries of men—
 * Thou, conscientious, sniveling knave! what then? 285
 * If thou canst dream of keeping Jove thy friend.
 * Thy fate I read—in beggary 'twill end,
 * Thy oft-lick'd platter, soon th' event will rue,
 * Bor'd by thy hungry finger, thro' and thro'.
 Well: to thy hasty call, each slave repairs, 290
 Each slave, on board the needful baggage bears:
 While winds and waves swell eager to convey
 The bulky vessel, o'er the watery way.
 In that nice moment, who should intervene,
 But Luxury? seductive, subtle queen. 295
 * Madman! (*says she*) where headlong wouldst thou run?
 * What do'st thou seek? What is it thou wouldst shun?
 * To calm thy breast, and cool thy frantic brain.
 * All hemlock's juices might essay in vain.
 * Bless me! shalt thou, so tender, so refin'd, 300
 * Shalt thou go tempt the warring wave and wind?
 * Shalt thou go dine on sailors' filthy fare?
 * A twisted cable, be thy easiest chair?
 * From cans, where pitch it's nauseous flavour joins,
 * Befits it thee, to guzzle beastly wines? 305
 * Say, what's thy aim? What motive bids thee roam?
 * Thy money bears fair interest, here at home.
 * A modest five per cent. thou hast at ease:
 * To make it ten, shalt thou go combat seas?

Ver. 280. *The camel's back.*] The camel is, in Arabia, a beast of burden that helps to carry off its spices. Persius loads him with pepper, because the animal and its cargo are both the productions of the same country. Addis. Med.

' No,

* No, safe on land, indulge thy genial power: 310
 * The sweets of life for us, boy!—hang the sour.
 * Long as it flows with my bland influence blest,
 * 'Tis life indeed: bare breathing all the rest.
 * Soon wilt thou glide a ghost for gossip's chat;
 * Be dust, vile dust—think, mortal! think on that. 315
 * E'en while I speak, and this short counsel give,
 * Grim death advances—think on that, and *live*.³

Thus thwarting tyrants rend thee different ways:
 Well, what resolv'st thou? speak, which is it sways?
 A doubtful homage, thou to each must pay; 320
 Now this, now that, alternately obey.

Nay, tho' thou should'st their haughty threats withstand,
 And bravely, *once*, oppose their high command,
 Yet triumph not: say not, 'my bands are broke,
 * And I, no more, go subject to the yoke.' 325

Alas, the struggling dog breaks loose in vain,
 Whose neck still drags along a trailing length of chain.

While to the quick he bites his harmless nails,
 The cully-lower thus resolves, and rails:

* *Davus*, I will! (yes, deem me not in jest) 330
 * I will, will instant, tear her from my breast.
 * Long have I suffer'd restless cares to rend
 * This foolish, love-sick heart—but here they end.
 * Gods! on a strumpet, shall I waste my wealth?
 * Ruin, at once, my fortune, credit, health? 335
 * On my relations too, derive a shame,
 * And call down scandal on their fairer fame?
 * No, *Chrysis*, no! no more at midnight hours
 * Reel I, to serenade your bawdy bowers.
 * No more whine I starv'd ditties in the dark: 340
 * No, *Chrysis*, no! you much mistake your spark.⁴

That's my brave master! be your self, be wise,
 And thank the gods that open'd thus your eyes.
 Acknowledge strait, their influencing grace;
 Bleed, bleed a lamb this instant on the place. 345

* But when she finds me gone, for ever gone,
 * Won't the fond creature take most sorely on?

330. *Davus*.] The name of a servant.

338. *Chrysis*.] The name of a courtesan.

‘*What think’st thou, Davus?*’

Think I?—to be plain,

I think you trifling, and your purpose vain. 359

Fear not her *takings on*, but rather dread

Her angry slipper levell’d at your head.

I warrant, Sir, she’ll teach you to beware

Gnawing the net, and struggling in the snare.

Now, big you bluster, in heroic strain; 355

Come one kind line, you melt a *slave* again.

‘Well, ’tis a puzzling circumstance, you cry;

‘Shall I, my heart! or shall I not comply?’

‘But for one parting look, no more, she sues;

‘And must I this, this last request refuse?’ 360

Yes, of full freedom, if you’d reign possesst,

You must refuse, refuse this last request.

Perf. Right, Davus! there’s the man, that happy he,

Whom, and whom only, I acknowledge *free*.

Who persevere not, still are actual *slaves*; 365

Spite of the wand an idle *list* waves.

Next of the tyrant train, to seize thee waits

Ambition; and displays her gilded baits.

Enjoys he freedom, who obeys *her* laws?

Who follows eager, where she tempting draws? 370

Go, slave! (for such thou art) quit sleep and ease!

Deal to the brangling mob, thy bribe of peace!

With liberal hand, thy largesses bestow,

Rich be the feast, and sumptuous be the show;

So (while they creep, and bask in noon-tide heat) 375

Shall sunny seniors thy applause repeat:

Give thee, for sleepless nights, and anxious days,

(O rare amends!) a dotard’s chatty praise.

But Herod’s feast returns!—How chang’d thou art?

Now Superstition lords it o’er thy heart. 380

Now lamps with violets deck’d, in rows depend;

And from each window greasy clouds ascend;

Now the red dish, within its circling rim,

Beholds the tail of some poor tunny swim.

Now the white earthen vessel swells with wine; 385

And thou, in folly stand’st prepar’d to join.

Strictly observant of the *curtail’d* race,

Lo! thee, with anguish brooding on thy face;

Pale

Pale turns thy cheek, with idle empty frights;
While thy lips move, and mutter Jewish rites. 390

Next, the black ghost thy mind with horrors fills;
And the crackt egg-shell bodes a thousand ills.
The blinkard priestess awes, with timbrel'd hand;
Imperious priests, thy servile soul command.

Dire ills, it seems! their gods denounce in rage; 395
And garlick only, can their gods assuage.

Thrice then, each morn, (for thrice the powers direct)
Garlick thou nibblest, with devout respect.

But here I end: for, dictate as I will,
Blockheads there are, who must be blockheads still. 400

Yes, should I vent in *camp* these moral strains,
How wou'd the *hero tribe* applaud my pains!

Each brawny back, with laughter strait wou'd shake:

Each noble captain, this reply wou'd make:

* Jabber not, Friend! thy learned jargon *here*: 405

* Do musty morals suit the *martial* ear?

* *We* prize not, *we*, with all their senseless sense,

* A hundred Stoics at a hundred pence.*

Ver. 393. *Priestess*.] That is to say, the priestess of the goddess Isis, who may be seen described with her timbrel, in Mr. Holid. p. 246.

Ver. 394. *Priests*.] Priests of Cybele, the Phrygian goddess.

SATIRE

S A T I R E VI.

THE ARGUMENT.

The students among the Romans, usually retired from Rome, about the beginning of winter to apply themselves with the greater attention to their Lucubrations. For this purpose, both Persius and Bassus seem now to have retreated to their respective country-houses: the first to his, at the port of Luna, in Liguria; the latter to his, in the territories of the Sabines. Thither Persius addresses this epistolary satire: beginning with some enquiries concerning his friend's present manner of life, and then proceeding to an account of his own. He describes himself in his retirement, as quite undisturbed with regard to cares or passions: and with respect to expence, not profuse, nor yet parsimonious. Thence he advises others, to make a free use of their fortunes, likewise: deeming nothing so absurd as the folly of those wretches, who starve themselves, to enrich their successors.

HAS winter drawn thee, say, poetic friend,
To seek that warmth thy Sabine chimneys lend?
Wake, to thy solemn quill, th' obedient lyre,
And vibrates into life each warbling wire?
Say, mighty master! *Thou* whose art alone,
Could teach the Roman string a manlier tone!

Majestic, *now*, thy towering numbers soar,
And all creation's wondrous works explore:
Next, the gay theme thy sprightlier notes employs,
And sportive lyrics paint our *youthful* joys:

Ver. 3, *Quill, &c.*] They played upon the harp with a quill or stick, as we do upon the Dulcimer.

Strait

Strait hoary chiefs thy honouring hand engage,
And the chang'd song recounts the praise of *ages*

Mean time, I winter on the shelter'd shores,
Where my Liguria's sea, tempestuous, roars :
Where rising cliffs on either side are seen,
While sands extend their level vales, between.

O LUNA, lovely port ! thy fame remains
Recorded erst, in Ennius' deathless strains,
Strains ! in the mould of sober reason cast,
When all his *transmigrating dreams* were past.

Whether the mob applaud me, or decry,
In this retreat, alike regardless I :
Regardless I, though Auster's sultry breath,
To thin my folds, prepare infectious death :
Though my next neighbour boast a richer spot,

Regardless I behold his luckier lot.
Nay, and though others too, as well as he,
Exchange for fortune's heights their low degree ;
Yet will not I breathe one repining wish,
Nor baulk my table of a single dish :

Nor to my nose one dreggy flaggon thrust,
To see the seal stand faithful to it's trust.
No, no, not I—I will not health impair,
Nor hasten shriveling age, by carking care.

My notion this : but doubtless you may find
Another man with quite another mind.
Twins, themselves differ ; on whose natal hour
The same *ascendant* shed it's equal power.

One, (an excess, to common days unknown ;
Such, as his birth-day justifies alone)
In a small cup, a paltry pickle buys,
And dips each wither'd herb with anxious eyes :
His sacred pepper-box, none else may touch ;
A graceless cook might use a grain too much.

Not so his brother : *HE*, a jovial soul,
HE guttles down luxuriously his whole.

I, I will use, will use my fortune too ;
But with restriction, not as spendthrifts do.
Ne'er shall my board see sumptuous turbots drest,
And spread profusely, to the freed-man guest :

Ver. 14. *Where my Liguria's sea, &c.*] See Mons. Bayle's life of the
author.

Ne'er

Ne'er shall *my* tongue be taught by costly use;
To tell the *female* thrush's subtler juice.

Who squander, or who hoard, alike mistake;
Mark *thou* thy income; that, thy measure make.
Live to thine utmost sheaf; grind, never spare;
Drain every barn—for, why should'st thou forbear?
'Tis but to plough to harrow, as before;
Up comes another crop, as much or more.

But if I, thus, each annual income spend,
How shall I, then, relieve the ship-wreck'd friend? 68
See there, his ship receives the fatal shock!
Himself, see, crawling up the rugged rock!
No friendly God comes piteous to his call.
No timely hand to save his sinking all.
Now, on the shore, that echoes with his cries; 69
On the cold dreary shore—outstretch'd he lies.
Round him, each *tutelary figure* see.
Torn from the vessel, and distress'd as he!
The shatter'd vessel; on whose sever'd sides
The cormorant sports, the mew triumphant rides. 70

Ver. 52. *Thrush's sex.*] These birds (in Latin called *Turdi*, and in English commonly translated *thrushes*) were in great reputation as delicacies. A man of elegant discernment would tell, at first taste, whether the bird he was eating, was of the *male* or of the *female* kind; but the taste of the *female*, was judged to be rather the more exquisite.

Ver. 67. *Each tutelary figure.*] “I am apt to think (says Eugenius) from certain passages of the poets, that several ships made choice of some God or other for their guardians; as among the Roman catholics every vessel is recommended to the patronage of some particular saint. The figure of the Deity was very large, and stood on one end of the vessel that it patronized. This may give us an image of a very beautiful circumstance that we meet with in a wreck described by Persius, &c.—I have often wondered at Mr. Dryden for passing so severe a censure on this author: He fancies this description of a wreck, is too good for Persius; and that he might be helped in it, by Lucan, who was one of his contemporaries. For my part (says Cynthio) I am so far from Mr. Dryden's opinion in this particular, that I fancy Persius a better poet than Lucan: And that had he been engaged on the same subject, he would at least in his expressions and descriptions have out-writ the *Pharsalia*. He was indeed employed on subjects that seldom led him into any thing like description, but where he has an occasion of shewing himself, we find very few of the Latin poets that have given a greater beauty to their expressions. His obscurities are indeed sometimes affected, but they generally arise from the remoteness of the customs, persons and things he alludes to—” See Mr. Addison's *Dial. on Medals*: p. 72 and 141.

Thou

Thou then in time, lest pennyless he go
 Bearing * his pictur'd ship, relieve his woe:
 Is *money* wanting, for the generous end?—
 Sell, sell some *land*; and *so* support thy friend:

' O but my *heir*—if I curtail the least, 75
 * That rogue deducts it in my funeral feast:
 * Consigns my bones, perfumeless to their urn;
 * At best, makes musty spices serve the turn.
 * With deadning gums th' adulterate *cassia* join'd;
 * Each aromatic atom has resign'd; 80
 * It's every sweet the *cinnamon* has lost,
 * Refuse of shops—thinks he, *the less the cost*.
 * You, who sold land, expect you drugs of price?
 * No, no, your carcase must not be so nice.

' Next, Bestius rails—' Ay, this has been the trade. 85
 * Since first those scholard Greeks their entrance made,
 * Pack'd up with dates and pepper here they throng,
 * And ship their damn'd *philosophy*, along:
 * When once this foreign foppery got to town,
 * Old Roman plainness would no longer down. 90
 * Then ploughmen truly! could no longer eat,
 * Without rich oils to spoil their wholesome meat.'

Friend, let him rail: when thou art turn'd to clay,
 Matters it what surviving blockheads say?

Then, for thy *heir*—admit he proves unjust; 95
 Grudges due honours, and defrauds thy dust:
 On this poor pretext, shalt thou, *living*, dread
 The want of funeral frippery, when *dead*?

Were the case mine, I honestly declare,
 Thus flat and plain, would I address *my* heir: 100

' You (Jove knows whom) that gape for my decease,
 * Draw near: a word in private, if you please.

* See verse 195. of the first Satire.

Ver. 77. *Consigns my bones, perfumeless.*] The expences of the dead were in this article very extravagant. On Sylla's funeral pile were cast an hundred and ten biers of *spices* (which, considering the dearness of that commodity at Rome, must have amounted to a vast sum) besides his own and his Liétor's statue, made of incense and cinnamon as large as the life. See Plutarch's Sylla.

Nero, at Poppea's funeral, burnt more *cinnamon* and *cassia*, than the whole yearly product of Arabia. Arbuth. Tabl. Moreover, the friends of the deceased usually obliged the people with a public treat.

' Here's glorious news, it seems, arriv'd to day :
 ' Have not you heard, Sir, what th' expresses say ?
 ' The laurel'd letter speaks our *chieftain* great ; 105
 ' Speaks Cæsar's conquest, Germany's defeat.
 ' Our altars, lo, their dustless hearths display !
 ' Lo, their cold ashes all are swept away !
 ' Our *Empress* has declar'd her royal will ;
 ' Our ready marshals her behests fulfil. 110
 ' E'en now they bid triumphal pillars rise,
 ' And glad with regal spoils our wondering eyes :
 ' E'en now, they change the hapless captive's dress,
 ' And make dark frize his humbled state express.
 ' Here, they rank hostile chariots ; there, ordain 115
 ' Huge German slaves to drag th' unwilling chain.
 ' Then to find fencers, I my-self engage ;
 ' A hundred pair, I bring upon the stage.
 ' A large expence ; but how, for such success,
 ' How can I give the *Gods*, or Cæsar's genius less ? 120
 ' What I decree, Who dares oppose ?—dare *you* ?
 ' Look to't—'tis at your peril, if you do.
 ' Nay, fuller yet my raptures to declare,
 ' A Dole, beside, the populace shall share.
 ' To *this* object you ?—come, speak out—be free— 125
Object ! no sure, Sir, it becomes not me.
 ' Extremely civil this ! good reason why ;
 ' How fair those fields ! how tempting do they lie !
 But as for *heirs*, suppose I had not one ;
 Aunts, uncles, nephews, nieces, dead and gone. 130
 Of each dear relative, thus quite bereft
 (Not e'en my grannum's cousin's cousin left)
 Away walk I ; it may be, to Bovill,
 Or where Aricia tops the neighbouring hill ;
 Lo Manius, at the stand of beggars there !— 135
 For one word's speaking, *He* will be my heir.
 ' *An upstart wretch !*—*A son of earth !* you cry :
 ' *Make him your heir ?*—Why not, Sir, tell me why ?
 ' *His race, his sire, is utterly unknown.*
 Four generations backward, so's my own. 140

Ver. 106. *Cæsar's conquest.*] Though Caligula's expedition ended in nothing more than a farcical gathering of cockle shells upon the sea-shore, yet in the advices he dispatched to Rome, he demanded a triumph as for a formal victory. See Suetonius.

No,

No, who was mine, I could inform you too :
 But 'twere, in troth, as much as I could do.
 One degree more, trac'd upwards from my birth,
 Makes my fore-father too, a *son of earth*.
 To him related, may this Manius be ;
 To him related, and of course to me. 145

But you, it seems, plead still the *nearer merit*—
 However let me die, 'ere you inherit.
 Wave your pretensions, till the course be done ;
 Who claims the *torch*, e'er yet the race is run ? 150

Here, like the *God of gain*, behold I stand ;
 As he's describ'd in picture, bag in hand !
 Refuse you, say, or deign you to receive,
 The fortune I was left, and I can leave ?

'Tis somewhat sunk, you surely must allow ; 155

' Here can't be all'—Here's all remaining now :
 The rest, I us'd—But, what thou see'st is thine ;
 Then thankful take it, and ne'er once repine.

Let me no murmurings hear ; nor idle prate
 Of this, or that, or t'other, *spent estate*. 160

Say not one word of Tadius, and the sum
 By him bequeath'd ; but prudently be dumb ;

Call me to no account ; nor dare to teach
 Me saving lessons, such as fathers preach :

Son ? put your fortune out to use, be sure : 165
 The product spend, the principal secure.

Well, on that head, I spare my fruitless pains ;
 ' How much remains, tho', let me ask, —REMAINS !

Oil, oil, my slave ! nor longer boggling stand :
 Oil, oil my herbs with liberal lavish hand. 170

What ! shall a swine's insipid leathery ear,
 And smoak-dry'd snout compose my constant cheer ?

Nay, with boil'd nettles garnish'd round compleat
 My genial holy-days most jovial treat ?

Ver. 150. *Who claims the torch.*] At a festival instituted by the Athenians in honour of Vulcan, there was a race run by young men with lighted torches in their hands. He who took his turn first, delivered the torch to the second ; and the second, in like manner to the third. The victory was his that carried the torch lighted, to the end of the race. See Pott. Græc. Antiq. p. 399.

Gods! shall I starve on such poor pinch-gut fare, 175
 I starve *my-self*, to pamper up my *beir*?
 To make a rake-hell rogue in dainties deal,
 And cram with *goose's liver*, every meal!
 Shall I, forsooth, become mere bones and skin,
 A creeping skeleton, so weak, so thin! 180
 That he, in state, triumphantly may strut,
 Behind a pamper'd paunch, and swaggy gut?
 Yes sure, thy riches let no bounds restrain;
 Sell, my friend, sell thy very soul for gain. 185
 Yes, that thy *beir* may grand possessions boast,
 Sail *thou* the world around; sift every coast,
 Cull every mart: Nay, practise every guile,
 Each lucrative deceit, and wholesome wile.
 Thy very fellow-creatures, buy and sell; 190
 Cage the convenient knaves, and stuff them well.
 Let none surpass thee in the vending knack;
 Let thy palm learn the recommending thwack,
 To clap the side, and praise the brawny back,
 Then count thy gains; and double then thy store, 195
 —'Tis done; 'tis three—'tis five—'tis ten times more.
 Where must I stop?—Fix, fix the point of rest,
 Chrysippus, thou, with art peculiar blest!
 Thou, who could'st, once, so happily assign
 Bounds to *thy* HEAP, now limit this of *mine*! 200

Ver. 178. *Goose's liver*.] This was esteemed by the Romans a most delicious morsel. They had a method of cramming the animal with a certain food (in which figs were the main ingredient) that made the liver grow to an amazing size. Who was the happy discoverer of so worthy a receipt (whether it was Scipio Metellus a man of consular dignity, or Marcus Sestius a Roman knight) Pliny himself will not undertake to say. Lib. 10. c. 22.

Ver. 198. *Chrysippus his heap*.] This philosopher took abundance of fruitless pains to find out the solution of a sophism, which, from it's consisting of an *HEAP* of interrogations, was called *sorites*: Chrysippus could devise no better expedient than to answer only to a certain number of these interrogations, and then to be silent. (Cic. Academ. l. 4. c. 28.) which notable artifice of his, Persius, I suppose, is here deriding.

LONDON:

L O N D O N:

A P O E M.

In Imitation of the

THIRD SATIRE OF JUVENAL.

By Dr. SAMUEL JOHNSON.

Quis inepta

Tam patiens urbis, tam ferreus ut teneat se? Juv.

THOUGH grief and fondness in my breast rebel,
When injur'd THALES bids the town farewel,
Yet still my calmer thoughts his choice commend,
I praise the hermit, but regret the friend;
Who now resolves, from vice and LONDON far,
To breathe in distant fields a purer air,
And fix'd on Cambria's solitary shore,
Give to St. David one true Briton more.

For who would leave, unbrib'd, Hibernia's land,
Or change the rocks of Scotland for the Strand?
There none are swept by sudden fate away,
But all whom hunger spares, with age decay;
Here malice, rapine, accident, conspire,
And now a rabble rages, now a fire;
Their ambush here relentless ruffians lay,
And here the fell attorney prowls for prey;

B b 3

Here

Here falling houses thunder on your head,
And here a female atheist talks you dead.

While THALES waits the wherry that contains
Of dissipated wealth the small remains,
On Thames's bank in silent thought we stood,
Where Greenwich smiles upon the silver flood,
Struck with the seat that gave * Eliza birth,
We kneel, and kiss the consecrated earth;
In pleasing dreams the blissful age renew,
And call Britannia's glories back to view:
Behold her cross triumphant on the main,
The guard of commerce, and the dread of Spain.
Ere masquerades debauch'd, excise oppress'd,
Or English honour grew a standing jest.

A transient calm the happy scenes bestow,
And for a moment lull the sense of woe.
At length awaking with contemptuous frown,
Indignant THALES eyes the neighb'ring town.

Since worth, he cries, in these degen'rate days
Wants ev'n the cheap reward of empty praise;
In those curs'd walls, devote to vice and gain,
Since unrewarded science toils in vain;
Since hope but soothes to double my distress,
And every moment leaves my little less;
While yet my steady steps no staff sustains,
And life still vig'rous revels in my veins;
Grant me, kind heaven, to find some happier place,
Where honesty and sense are no disgrace;
Some pleasing bank where verdant osiers play,
Some peaceful vale with nature's painting gay;
Where once the harass'd Briton found repose,
And safe in poverty defy'd his foes;
Some secret cell, ye powers, indulgent give.
Let—live here, for—has learn'd to live.
Here let those reign, whom pensions can incite
To vote a patriot black, a courtier white;
Explain their country's dear-bought rights away,
And plead for pirates in the face of day;
With slavish tenets taint our poison'd youth,
And lend a lye the confidence of truth.

* Queen Elizabeth born at Greenwich.

Let

Let such raise palaces, and manors buy,
Collect a tax, or farm a lottery,
With warbling eunuchs fill a licens'd stage,
And lull to servitude a thoughtless age.

Heroes, proceed! what bounds your pride shall hold?
What check restrain your thirst of pow'r and gold?
Behold rebellious virtue quite o'erthrown,
Behold our fame, our wealth, our lives your own.
To such, a groaning nation's spoils are giv'n,
When public crimes inflame the wrath of heav'n:
But what, my friend, what hope remains for me,
Who start at theft, and blush at perjury?
Who scarce forbear, though BRITAIN'S court he sing,
To pluck a titled poet's borrow'd wing;
A statesman's logic unconvinc'd can hear,
And dare to slumber o'er the Gazetteer;
Despise a fool in half his pension dress'd,
And strive in vain to laugh at H——y's jest.

Others with softer smiles, and subtler art,
Can sap the principles, or taint the heart;
With more address a lover's note convey,
Or bribe a virgin's innocence away.
Well may they rise, while I, whose rustic tongue
Ne'er knew to puzzle right, or varnish wrong,
Spurn'd as a beggar, dreaded as a spy,
Live unregarded, unlamented die.

For what but social guilt the friend endears?
Who shares Orgilio's crimes, his fortune shares:
But thou, should tempting villainy present,
All Marlborough hoarded, or all Villiers* spent,
Turn from the glitt'ring bribe thy scornful eye,
Nor sell for gold, what gold could never buy,
The peaceful slumber, self-approving day,
Unfulfilled fame, and conscience ever gay.

The cheated nation's happy fav'rites see;
Mark whom the great carefs, who frown on me.
LONDON! the needy villain's gen'ral home,
The common sewer of Paris and of Rome,
With eager thirst, by folly or by fate,
Sucks in the dregs of each corrupted state.

* George Villiers, the witty and profligate Duke of Buckingham.

Forgive my transports on a theme like this,
I cannot bear a French metropolis.

Illustrious EDWARD! from the realms of day,
The land of heroes and of saints survey;
Nor hope the British lineaments to trace,
The rustic grandeur, or the surly grace,
But lost in thoughtless ease, and empty show,
Behold the warrior dwindled to a beau;
Sense, freedom, piety, refin'd away,
Of France the mimic, and of Spain the prey.

All that at home no more can beg or steal,
Or like a gibbet better than a wheel;
His'd from the stage, or hooted from the court,
Their air, their dress, their politics import:
Obsequious, artful, voluble and gay,
On Britain's fond credulity they prey.
No gainful trade their industry can 'scape,
They sing, they dance, clean shoes, or cure a clap;
All sciences a fasting-Monsieur knows,
And bid him go to hell, to hell he goes.

Ah! what avails it, that, from slav'ry far,
I drew the breath of life in English air;
Was early taught a Briton's right to prize,
And list the tales of HENRY's victories;
If the gull'd conqueror receives the chain,
And flattery subdues when arms are vain?

Studious to please, and ready to submit,
The supple Gaul was born a parasite:
Still to his int'rest true, where-e'er he goes,
Wit, bravery, worth, his lavish tongue bestows;
In every face a thousand graces shine,
From every tongue flows harmony divine.
These arts in vain our rugged natives try,
Strain out with fault'ring diffidence a lye,
And gain a kick for aukward flattery.

Besides, with justice this discerning age
Admires their wond'rous talents for the stage:
Well may they venture on the mimic's art,
Who play from morn to night a borrow'd part;
Practis'd their master's notions to embrace,
Repeat his maxims, and reflect his face:

With

With every wild absurdity comply,
 And view each object with another's eye;
 To shake with laughter 'ere the jest they hear,
 To pour at will the counterfeited tear,
 And as their patron hints the cold or heat,
 To shake in dog-days, in December sweat.
 How, when competitors like these contend,
 Can surly virtue hope to fix a friend?
 Slaves that with serious impudence beguile,
 And lye without a blush, without a smile;
 Exalt each trifle, every vice adore,
 Your taste in snuff, your judgment in a whore;
 Can Balbo's eloquence applaud, and swear
 He gropes his breeches with a monarch's air.

For arts like these preferr'd, admir'd, carefs'd,
 They first invade your table, then your breast;
 Explore your secrets with insidious art,
 Watch the weak hour, and ransack all the heart:
 Then soon your ill-plac'd confidence repay,
 Commence your lords, and govern or betray.

By numbers here from shame or censure free,
 All crimes are safe, but hated poverty.
 This, only this, the rigid law pursues,
 This, only this, provokes the snarling Muse.
 The sober trader at a tatter'd cloak,
 Wakes from his dream, and labours for a joke;
 With brisker air the silken courtiers gaze,
 And turn the varied taunt a thousand ways.
 Of all the griefs that harrafs the distress'd;
 Sure the most bitter is a scornful jest;
 Fate never wounds more deep the gen'rous heart,
 Than when a blockhead's insult points the dart.

Has heaven reserv'd, in pity to the poor,
 No pathless waste or undiscover'd shore?
 No secret island in the boundless main?
 No peaceful desert yet unclaim'd by SPAIN?
 Quick let us rise, the happy seats explore,
 And bear oppression's insolence no more.

This mournful truth is every where confess'd,
 SLOW RISES WORTH, BY POVERTY DEPRESS'D:
 But here more slow, where all are slaves to gold,
 Where looks are merchandise, and smiles are sold;

Where

Where won by bribes, by flatteries implor'd,
The groom retails the favours of his lord.

But hark! th' affrighted crowd's tumultuous cries—
Roll through the streets and thunder to the skies:
Rais'd from some pleasing dream of wealth and pow'r,
Some pompous palace or some blissful bow'r,
Aghast you start, and scarce with aching sight
Sustain th' approaching fire's tremendous light;
Swift from pursuing horrors take your way,
And leave your little ALL to flames a prey;
Then through the world a wretched vagrant roam,
For where can starving merit find a home?
In vain your mournful narrative disclose,
While all neglect, and most insult your woes.

Should heaven's just bolts Orgilio's wealth confound,
And spread his flaming palace on the ground,
Swift o'er the land the dismal rumour flies,
And public mournings pacify the skies;
The laureat tribe in servile verse relate,
How virtue wars with persecuting fate;
With well-feign'd gratitude the pension'd band
Refund the plunder of the beggar'd land.
See! while he builds, the gaudy vassals come,
And crowd with sudden wealth the rising dome;
The price of boroughs and of souls restore;
And raise his treasures higher than before.
Now bless'd with all the baubles of the great,
The polish'd marble, and the shining plate,
Orgilio sees the golden pile aspire,
And hopes from angry heav'n another fire.

Could'st thou resign the park and play content,
For the fair banks of Severn or of Trent;
There might'st thou find some elegant retreat,
Some hireling senator's deserted seat;
And stretch thy prospects o'er the smiling land,
For less than rent the dungeons of the Strand;
There prune thy walks, support thy drooping flow'rs,
Direct thy rivulets, and twine thy bow'rs;
And, while thy beds a cheap repast afford,
Despise the dainties of a venal lord.
There every bush with nature's music rings,
There every breeze bears health upon its wings;

On

On all thy hours security shall smile,
And bless thy evening walk and morning toil.

Prepare for death, if here at night you roam,
And sign your will before you sup from home.

Some fiery fop, with new commission vain,
Who sleeps on brambles till he kills his man;
Some frolic drunkard, reeling from a feast,
Provokes a broil, and stabs you for a jest.

Yet ev'n these heroes, mischievously gay,
Lords of the street, and terrors of the way;
Flush'd as they are with folly, youth, and wine,
Their prudent insults to the poor confine;
Afar they mark the flambeau's bright approach,
And shun the shining train and golden coach.

In vain these dangers past, your doors you close,
And hope the balmy blessings of repose:
Cruel with guilt, and daring with despair,
The midnight murd'rer bursts the faithless bar;
Invades the sacred hour of silent rest,
And plants, unseen, a dagger in your breast.

Scarce can our fields, such crowds at Tyburn die,
With hemp the gallows and the fleet supply.
Propose your schemes, ye senatorian band,
Whose ways and means support the sinking land;
Left ropes be wanting in the tempting spring,
To rig another convoy for the king.

A single jail, in ALFRED's golden reign;
Could half the nation's criminals contain;
Fair justice then, without constraint ador'd,
Held high the steady scale, but deep'd the sword;
No spies were paid, no special juries known,
Blest age! but ah! how different from our own!

Much could I add, but see the boat at hand,
The tide retiring, calls me from the land:
Farewel!—When youth, and health, and fortune spent,
Thou fly'st for refuge to the wilds of Kent;
And tir'd like me with follies and with crimes,
In angry numbers warn'st succeeding times;
Then shall thy friend, nor thou refuse his aid,
Still foe to vice, forsake his Cambrian shade;
In virtue's cause once more exert his rage,
Thy satire point, and animate thy page.

THE
VANITY OF HUMAN WISHES.

THE
TENTH SATIRE OF JUVENAL,

IMITATED

BY DR. SAMUEL JOHNSON.

LET observation with extensive view,
Survey mankind, from China to Peru;
Remark each anxious toil, each eager strife,
And watch the busy scenes of crowded life;
Then say how hope and fear, desire and hate,
O'erspread with snares the clouded maze of fate,
Where wav'ring man, betray'd by vent'rous pride
To tread the dreary paths without a guide;
As treach'rous phantoms in the mist delude,
Shuns fancied ills, or chases airy good;
How rarely reason guides the stubborn choice,
Rules the bold hand, or prompts the suppliant voice;
How nations sink, by darling schemes oppress'd,
When vengeance listens to the fool's request.
Fate wings with every wish th' afflictive dart,
Each gift of nature, and each grace of art;
With fatal heat impetuous courage glows,
With fatal sweetness elocution flows;

Impeachment

Impeachment stops the speaker's pow'rful breath,
And restless fire precipitates on death.

But, scarce observ'd, the knowing and the bold,
Fall in the gen'ral massacre of gold;
Wide-wasting pest! that rages unconfin'd,
And crowds with crimes the records of mankind;
For gold his sword the hireling ruffian draws.
For gold the hireling judge distorts the laws;
Wealth heap'd on wealth nor truth nor safety buys;
The dangers gather as the treasures rise.

Let hist'ry tell, where rival kings command,
And dubious title shakes the madd'd land,
When statutes glean the refuse of the sword,
How much more safe the vassal than the lord,
Low sculks the hind beneath the rage of pow'r,
And leaves the wealthy traitor in the Tow'r,
Untouch'd his cottage, and his slumbers sound,
Though confiscation's vultures hover round.

The needy traveller, serene and gay,
Walks the wild heath, and sings his toil away.
Does envy seize thee? crush th' upbraiding joy,
Increase his riches, and his peace destroy,
New fears in dire vicissitude invade,
The rustling brake alarms, and quiv'ring shade,
Nor light nor darkness bring his pain relief,
One shews the plunder, and one hides the thief.

Yet still one general cry the skies assails,
And gain and grandeur load the tainted gales;
Few know the toiling statesman's fear or care,
Th' insidious rival and the gaping heir.

Once more, Democritus, arise on earth,
With chearful wisdom and instructive mirth,
See motly life in modern trappings dress'd,
And feed with varied fools th' eternal jest:
Thou who could'st laugh where want enchain'd caprice,
Toil crush'd conceit, and man was of a piece;
Where wealth unlov'd without a mourner dy'd;
And scarce a sycophant was fed by pride;
Where ne'er was known the form of mock debate,
Or seen a new-made mayor's unwieldy state;
Where change of fav'rites made no change of laws,
And senates heard before they judg'd a cause;

How wouldst thou shake at Britain's modish tribe,
 Dart the quick taunt, and edge the piercing gibe?
 Attentive truth, and hature to decry,
 And pierce each scene with philosophic eye.
 To thee were solemn toys or empty shew,
 The robes of pleasure and the vails of woe:
 All aid the farce, and all thy mirth maintain,
 Whose joys are causeless, and whose griefs are vain.

Such was the scorn that fill'd the sage's mind,
 Renew'd at every glance on humankind;
 How just that scorn 'ere yet thy voice declare,
 Search every state, and canvas every prayer.

Unnumber'd suppliants crowd Preferment's gate,
 Athirst for wealth, and burning to be great;
 Delusive Fortune hears th' incessant call,
 They mount, they shine, evaporate, and fall.
 On every stage the foes of peace attend,
 Hate dogs their flight, and insult mocks their end.
 Love ends with hope, the sinking statesman's door
 Pours in the morning worshipper no more;
 For growing names the weekly scribbler lies,
 To growing wealth the dedicator flies;
 From every room descends the painted face,
 That hung the bright Palladium of the place,
 And smok'd in kitchens, or in auctions sold,
 To better features yields the frame of gold;
 For now no more we trace in every line
 Heroic worth, benevolence divine:
 The form distorted justifies the fall,
 And detestation rids th' indignant wall.

But will not Britain hear the last appeal,
 Sign her foes doom, or guard her fav'rite's zeal;
 Through Freedom's sons no more remonstrance rings,
 Degrading nobles, and controlling kings;
 Our supple tribes repress their patriot throats,
 And ask no questions but the price of votes;
 With weekly libels and septennial ale,
 Their wish is full to riot and to rail.

In full-blown dignity, see Wolsey stand,
 Law in his voice, and fortune in his hand:
 To him the church, the realm, their pow'rs consign,
 Through him the rays of regal bounty shine;

Still

Still to new heights his restless wishes tow'r,
 Claim leads to claim, and pow'r advances pow'r;
 'Till conquest unresisted ceas'd to please,
 And rights submitted, left him none to seize.
 At length his sov'reign frowns—the train of state
 Mark the keen glance, and watch the sign to hate.
 Where e'er he turns he meets a stranger's eye,
 His suppliants scorn him, and his followers fly;
 At once is lost the pride of awful state,
 The golden canopy, the glitt'ring plate,
 The regal palace, the luxurious board,
 The liv'ried army, and the menial lord.
 With age, with cares, with maladies oppress'd,
 He seeks the refuge of monastic rest.
 Grief aids disease, remember'd folly stings,
 And his last sighs reproach the faith of kings.

Speak thou, whose thoughts at humble peace repine,
 Shall Wolfey's wealth with Wolfey's end be thine?
 Or liv'st thou now, with safer pride content,
 The wisest justice on the banks of Trent?
 For why did Wolfey near the steep of fate,
 On weak foundations raise th' enormous weight?
 Why but to sink beneath misfortune's blow,
 With louder ruin to the gulphs below?

What gave great Villiers * to th' assassin's knife,
 And fix'd disease on Harley's † closing life?
 What murder'd Wentworth ‡, and what exil'd Hyde ||,
 By kings protected, and to kings ally'd?
 What but their wish indulg'd in courts to shine,
 And pow'r too great to keep, or to resign?

When first the college rolls receive his name,
 The young enthusiast quits his ease for fame;
 Through all his veins the fever of renown
 Spreads from the strong contagion of the gown;
 O'er Bodley's dome his future labours spread,
 And § Bacon's mansion trembles o'er his head.

* George Villiers, duke of Buckingham, stabbed by Felton.

† Edward Harley, the first earl of Oxford.

‡ Thomas Wentworth, earl of Stafford, beheaded 10th May, 1641.

|| Edward Hyde, lord Clarendon, lord chancellor of England.

§ There is a tradition, that the study of friar Bacon, built on an arch over the bridge, will fall, when a man greater than Bacon shall pass under it.

Are these thy views? proceed, illustrious youth,
 And Virtue guard thee to the throne of Truth!
 Yet should thy soul indulge the gen'rous heart,
 'Till captive Science yields her last retreat;
 Should Reason guide thee with her brightest ray,
 And pour on misty doubt resistless day;
 Should no false Kindness lure to loose delight,
 Nor Praise relax, nor Difficulty fright;
 Should tempting Novelty thy cell refrain,
 And Sloth effuse her opiate fumes in vain;
 Should beauty blunt on fops her fatal dart,
 Nor claim the triumph of a letter'd heart;
 Should no Disease thy torpid veins invade,
 Nor Melancholy's phantoms haunt thy shade;
 Yet hope not life from grief or danger free,
 Nor think the doom of man revers'd for thee:
 Deign on the passing world to turn thine eyes,
 And pause awhile from letters, to be wise;
 There mark what ills the scholar's life assail,
 Toil, envy, want, the patron, and the jail.
 See nations slowly wise, and meanly just;
 To buried merit raise the tardy bust,
 If dreams yet flatter, once again attend,
 Hear * Lydiat's life, and Galileo's † end.

* A very learned divine and mathematician; fellow of New College, Oxford, and rector of Okerton, near Banbury. He wrote, among many others, a Latin treatise, *De Natura Cæli*, and in which he attacked the sentiments of Scaliger and Aristotle; not bearing to hear it urged that some things are true in philosophy and false in divinity. He made above six hundred sermons on the harmony of the evangelists. Being unsuccessful in publishing his works, he lay in the prison of Bocardo at Oxford, and the King's Bench, until Bishop Usher, Dr. Laud, Sir William Boswell, and Dr. Pink, released him, by paying his debts. He petitioned king Charles I. to be sent into Ethiopia, to procure MSS. Having spoke in favour of monarchy and bishops, he was plundered by the parliament forces, and twice carried away prisoner from his rectory, and afterwards had not a shirt to shift him in three months unless he borrowed it. He died very poor in 1646.

† Galileo, the inventor of the telescope, born February 19, 1564, and died January 8, 1642, N. S. For asserting the truth of the Copernican system he was persecuted by the Jesuits, and confined some years in the Inquisition. By unremitted attention to astronomical pursuits, he impaired his eyesight, and passed the three concluding years of his life in a state of total blindness.

Nor

Nor deem, when learning her last prize bestows,
 The glitt'ring eminence exempt from woes;
 See when the vulgar 'scape, despis'd or aw'd,
 Rebellion's vengeful talons seize on Land.
 For meaner minds, though smaller fines content
 The plunder'd palace, or sequester'd rent:
 Mark'd out by dangerous parts he meets the shock;
 And fatal learning leads him to the block:
 Around his tomb let art and genius weep;
 But hear his death, ye blockheads, hear and sleep.

The festal blazes, the triumphal show,
 The ravish'd standard and the captive foe,
 The senate's thanks, the gazette's pompous tale,
 With force resistless o'er the brave prevail.
 Such bribes the rapid Greek o'er Asia whirl'd,
 For such the steady Romans shook the world;
 For such in distant lands the Britons shine,
 And stain with blood the Danube or the Rhine;
 This pow'r has praise, that virtue scarce can warm,
 'Till fame supplies the universal charm.
 Yet reason frowns on war's unequal game.
 Where wasted nations raise a single name,
 And mortgag'd states their grandfires wreaths regret,
 From age to age in everlasting debt;
 Wreaths which at last the dear-bought right convey
 To rust on medals, or on stones decay.

On what foundation stands the warrior's pride,
 How just his hopes let Swedish Charles decide*;
 A frame of adamant, a soul of fire,
 No dangers fright him, and no labours tire;
 O'er love, o'er fear, extends his wide domain,
 Unconquer'd lord of pleasure and of pain;
 No joys to him pacific scepters yield,
 War sounds the trump, he rushes to the field;
 Behold surrounding kings their pow'r combine,
 And one capitulate, and one resign;
 Peace courts his hand, but spreads her charms in vain;
 Think nothing gain'd he cries, 'til nought remain,
 "On Moscow's walls till Gothic standards fly,
 "And all be mine beneath the polar sky."

* Charles the XIIth, king of Sweden.

The march begins in military state,
 And nations on his eye suspended wait;
 Stern famine guards the solitary coast,
 And winter barricades the realm of frost;
 He comes, not want and cold his course delay;—
 Hide, blushing glory, hide Pultowa's * day:
 The vanquish'd hero leaves his broken bands,
 And shews his miseries in distant lands;
 Condemn'd a needy suppliant to wait,
 While ladies interpose, and slaves debate.
 But did not chance at length her error mend?
 Did no subverted empire mark his end?
 Did rival monarchs give the fatal wound?
 Or hostile millions press him to the ground?
 His fall was destin'd to a barren strand,
 † A petty fortress, and a dubious hand;
 He left the name, at which the world grew pale,
 To point a moral or adorn a tale.

All times their scenes of pompous woes afford,
 From Persia's tyrant to Bavaria's lord.
 In gay hostility, and barb'rous pride,
 With half mankind embattled on his side,
 Great Xerxes comes to seize the certain prey,
 And starves exhausted regions in his way;
 Attendant flattery counts his myriads o'er,
 'Till counted myriads sooth his pride no more;
 Fresh praise is try'd 'till madness fires his mind,
 The waves he lashes, and enchains the wind;
 New powers are claim'd, new pow'rs are still bestow'd,
 'Till rude resistance lops the spreading god;
 The daring Greeks deride the martial show,
 And heap their vallies with the gaudy foe;
 Th' insulted sea with humbler thoughts he gains,
 A single skiff to speed his flight remains;
 Th' incumber'd oar scarce leaves the dreaded coast
 Through purple billows and a floating host.

* The battle of Pultowa, so fatal to the ambition of Charles the XIIth was fought 29th June, 1709. From that time to November, 1714, the Swedish hero remained in the Turkish dominions an exile from his country; while his enemies, taking advantage of his absence, possessed themselves of such part of his kingdom as they had any pretensions to claim.

† He was shot at the siege of Frederickshall, on the 1st December, 1718.

The bold Bavarian *, in a luckless hour,
 Tries the dread summits of Cæsarean pow'r,
 With unexpected legions bursts away,
 And sees defenceless realms receive his sway;
 Short sway! fair Austria spreads her mournful charms,
 The queen, the beauty, sets the world in arms;
 From hill to hill the beacon's rousing blaze
 Spreads wide the hope of plunder and of praise;
 The fierce Croatian, and the wild Hussar,
 And all the sons of rage crowd the war;
 The baffled prince in honour's flatt'ring bloom
 Of hasty greatness find the fatal doom,
 His foes derision, and his subjects blame,
 And steals to death from anguish and from shame.

Enlarge my life with multitude of days,
 In health, in sickness, thus the suppliant prays;
 Hides from himself his state, and shuns to know,
 That life protracted is protracted woe.
 Time hovers o'er, impatient to destroy,
 And shuts up all the passages of joy:
 In vain their gifts the bounteous seasons pour,
 The fruit autumnal and the vernal flow'r;
 With listless eyes the dotard views the store,
 He views and wonders that they please no more;
 Now pall the tasteless meats, and joyless wines,
 And luxury with sighs her slave resigns.
 Approach, ye minstrels, try the soothing strain,
 And yield the tuneful lenitives of pain:
 No sounds, alas! would touch th' impervious ear,
 Though dancing mountains witness Orpheus near,
 Nor lute nor lyre his feeble pow'rs attend,
 Nor sweeter music of a virtuous friend,
 But everlasting dictates crowd his tongue,
 Perversely grave or positively wrong.
 The still returning tale and ling'ring jest,
 Perplex the fawning niece and pamper'd guest,

* On the death of Charles VI. emperor of Germany, which happened the 20th of October, 1740, the elector of Bavaria aspired to the Imperial diadem, and procured himself to be elected and crowned. His reign was however short and unsuccessful. The late empress, supported by her allies overcame every attempt to establish him on the throne; and in 1745 he died, as is supposed of a broken heart.

While growing hopes scarce awe the gath'ring sneer,
 And scarce a legacy can bribe to hear;
 The watchful guests still hint the last offence,
 The daughter's petulance, the son's expence,
 Improve his heady rage with treach'rous skill,
 And mould his passions 'till they make his will.

Unnumber'd maladies his joints invade,
 Lay siege to life, and press the dire blockade;
 But unextinguish'd avarice still remains,
 And dreaded losses aggravate his pains;
 He turns with anxious heart and crippled hands,
 His bonds of debt, and mortgages of lands;
 Or views his coffers with suspicious eyes,
 Unlocks his gold, and counts it till he dies.
 But grant the virtues of a temp'rate prime
 Bless with an age exempt from scorn or crime:
 An age that melts in unperceiv'd decay,
 And glides in modest innocence away;
 Whose peaceful day benevolence endears,
 Whose night congratulating conscience cheers;
 The gen'ral fav'rite, as the gen'ral friend;
 Such age there is; and who could wish its end?
 Yet e'vn on this her load misfortune flings,
 To press the weary minutes' flagging wings:
 New sorrow rises as the day returns,
 A sister sickens, or a daughter mourns.
 Now kindred merit fills the sable bier,
 Now lacerated friendship claims a tear.
 Year chafes year, decay pursues decay,
 Still drops some joy from with'ring life away;
 New forms arise, and different views engage,
 Superfluous lags the vet'ran on the stage;
 'Till pitying nature signs the last release,
 And bids afflicted worth retire to peace.

But few there are whom hours like these await,
 Who set unclouded in the gulphs of Fate.
 From Lydia's monarch should the search descend,
 Py Solon caution'd to regard his end,
 In life's last scene what prodigies surprise,
 Fears of the brave, and follies of the wise?

From

From Marlborough's * eyes the streams of dotage flow,
And Swift expires a driv'ler and a show.

The † teeming mother anxious for her race,
Begg for each birth the fortune of a face:

Yet Vane could tell what ills from beauty spring;

And Sedley curs'd the form that pleas'd a king.

Ye nymphs of rosy lips and radiant eyes,

Whom pleasure keeps too busy to be wise,

Whom joys with soft varieties invite

By day the frolic, and the dance by night,

Who frown with vanity, who smile with art,

And ask the latent fashion of the heart,

What care, what rules your heedless charms shall save,

Each nymph your rival, and each youth your slave!

Against your fame with fondness hate combines,

The rival batters, and the lover mines.

With distant voice neglected virtue calls,

Less heard, and less the faint remonstrance falls;

Tir'd with contempt, she quits the slippery reign,

And pride and prudence take her seat in vain,

In crowd at once, where none the past defend,

The harmless freedom and the private friend.

The guardians yield, by force superior ply'd;

By int'rest, prudence; and by flattery, pride.

Now beauty falls betray'd, despis'd, distressed,

And hissing infamy proclaims the rest.

Where, then, shall hope and fear their objects find?

Must dull suspense corrupt the stagnant mind?

Must helpless man, in ignorance sedate,

Roll darkling down the torrent of his fate?

Must no dislike alarm, no wishes rise?

No cries attempt the mercies of the skies?

Enquiry cease, petitions yet remain,

Which heav'n may hear; nor deem religion vain.

Still raise for good the supplicating voice,

But leave to heav'n the measure and the choice.

Safe in his pow'r, whose eyes discern afar

The secret ambush of a specious prayer:

* The celebrated John Duke of Marlborough.

† Sir Charles Sedley, whose daughter, afterwards countess of Dorchester, was mistress to James II.

Implore his aid, in his decisions rest,
 Secure, whate'er he gives, he gives the best.
 Yet when the sense of sacred presence fires,
 And strong devotion to the skies aspires,
 Pour forth thy fervours for a healthful mind,
 Obedient passions, and a will resign'd;
 For love, which scarce collective man can fill;
 For patience, sov'reign o'er transmuted ill;
 For faith, that panting for a happier seat,
 Counts death kind nature's signal of retreat;
 These goods for man the laws of heav'n ordain,
 These goods he grants, who grants the pow'r to gain;
 With these celestial wisdom calms the mind,
 And makes the happiness she does not find.

MR. SMITH'S TABLES
OF
ROMAN MONEY IN ENGLISH POUNDS
 CORRECTED AND ENLARGED
 FROM MR. CLARKE ON COINS.

Rom. Money. Eng. Pounds.

1,000	—	8	{ Mille Sestertii, or Mille Sestertiũm, or Mille Nummũm.
2,000	—	16	{ Duo or Bina Sestertia, or Duo Millia (Sestertiũm) or Duo Millia Sestertiũm (nummũm).
3,000	—	24	{ Tria or Terna Sestertia, or Tria Millia (Sestertiũm)
4,000	—	32	{ Quatuor or Quaterna Sestertia, or Quatuor Millia (Sestertiũm).
5,000	—	40	{ Quinque or Quina Sestertia, or &c.
6,000	—	48	{ Sex or Sena Sestertia, or &c.
7,000	—	56	{ Septem or Septena Sestertia, or &c.
8,000	—	64	{ Octo or Octona Sestertia, or &c.
9,000	—	72	{ Novem or Nona Sestertia, or &c.
10,000	—	80	{ Decem or Dena Sestertia, or X Millia (Sestertiũm nummũm).
11,000	—	88	{ Undecim Sestertia, or Undecim Millia (Sestertiũm nummũm).
20,000	—	160	{ Viginti, or Bis Dena Sestertia, or XX Millia (Sestertiũm nummũm).
30,000	—	240	{ Triginta Sestertia, or Triginta Millia (Sestertiũm nummũm).

Roman Money. English Pounds.

40,000	—	320	Quadraginta Sestertia, or &c.
50,000	—	400	Quinquaginta Sestertia, or &c.
60,000	—	480	Sexaginta Sestertia, or &c.
70,000	—	560	Septuaginta Sestertia, or &c.
80,000	—	640	Octoginta Sestertia, or &c.
90,000	—	720	Nonaginta Sestertia, or &c.
100,000	—	800	Centum Sestertia, or Centum Millia (Sestertium nummum.)
<hr/>			
101,000	—	808	Centum Sestertia semel.
200,000	—	1,600	Ducenta Sestertia, or Ducenta Millia (Sestertium nummum).
300,000	—	2,400	Trecenta, or Ter Centena Millia (nummum).
400,000	—	3,200	Quadringenta, or Quater Centena, &c.
500,000	—	4,000	Quingenta, or Quinquies Centena, &c.
600,000	—	4,800	Sexcenta or Sexies Centena, &c.
700,000	—	5,600	Septingenta, or Septies Centena, &c.
800,000	—	6,400	Octingenta, or Octies Centena, &c.
900,000	—	7,200	Nonaginta, or Novies Centena, &c.
1,000,000	—	8,000	Decies, or Decem Centena (Millia), or Decies Sestertium.
<hr/>			
1,100,000	—	8,800	Undecies semel.
1,200,000	—	9,600	Duodecies, or Bis et Decies.
1,300,000	—	10,400	Tridecies.
1,400,000	—	11,200	Quaterdecies.
1,500,000	—	12,000	Quindecies.
1,600,000	—	12,800	Sextdecies.
1,700,000	—	13,600	Decies Septies.
1,800,000	—	14,400	Decies Octies.
1,900,000	—	15,200	Decies Novies.
2,000,000	—	16,000	Vicies Sestertium, or Vicies Centena Millia.
<hr/>			
2,100,000	—	16,800	Vicies Semel, or Vicies et Centum Millia.
2,200,000	—	17,600	Bis et Vicies Sestertium.
3,000,000	—	24,000	Tricies.
4,000,000	—	32,000	Quadrages.
5,000,000	—	40,000	Quinquages.
6,000,000	—	48,000	Sexages.
7,000,000	—	56,000	Septuages.
8,000,000	—	64,000	Octoges.
9,000,000	—	72,000	Nonages.
10,000,000	—	80,000	Centies Sestertium.
<hr/>			
11,000,000	—	88,000	Semel et Centies, or Centies Decies.
12,000,000	—	96,000	Centies Vicies.
20,000,000	—	160,000	Ducenties.
21,000,000	—	168,000	Ducenties Decies.
30,000,000	—	240,000	Trecenties.
40,000,000	—	320,000	Quadringenties.
50,000,000	—	400,000	Quingenties.

Roman Money.	English Pounds.	
60,000,000	— 480,000	Sexcenties.
70,000,000	— 560,000	Septingenties.
80,000,000	— 640,000	Octingenties.
90,000,000	— 720,000	Nongenties.
100,000,000	— 800,000	Millies Sestertium.
101,000,000	— 808,000	Millies Decies.
102,000,000	— 816,000	Millies Vicies.
110,000,000	— 880,000	Millies Centies.
200,000,000	— 1,600,000	Bis Millies.
210,000,000	— 1,680,000	Bis Millies Centies.
300,000,000	— 2,400,000	Ter Millies.
400,000,000	— 3,200,000	Quater millies.
500,000,000	— 4,000,000	Quinquies Millies.
600,000,000	— 4,800,000	Sexies Millies.
700,000,000	— 5,600,000	Septies Millies.
800,000,000	— 6,400,000	Octies Millies.
900,000,000	— 7,200,000	Novies Millies.
1,000,000,000	— 8,000,000	Decies Millies (Sestertium).
1,100,000,000	— 8,800,000	Decies Millies semel.
1,200,000,000	— 9,600,000	Bis et Decies Millies.
1,300,000,000	— 10,400,000	Ter et Decies Millies.
1,400,000,000	— 11,200,000	Quater et decies Millies.
1,500,000,000	— 12,000,000	Quinque et Decies Millies.
1,600,000,000	— 12,800,000	Sex et Decies Millies.
1,700,000,000	— 13,600,000	Septem et Decies Millies.
1,800,000,000	— 14,400,000	Octo et Decies Millies.
1,900,000,000	— 15,200,000	Novies et Decies Millies.
2,000,000,000	— 16,000,000	Vicies Millies, or Bis Decies Millies.
2,100,000,000	— 16,800,000	Vicies Millies Semel.
2,200,000,000	— 17,600,000	Vicies Bis Millies.
2,300,000,000	— 18,400,000	Vicies Ter Millies.
2,400,000,000	— 19,200,000	Vicies Quater Millies.
2,500,000,000	— 20,000,000	Vicies Quinquies Millies.
2,600,000,000	— 20,800,000	Vicies Sexies Millies.
2,700,000,000	— 21,600,000	Vicies Septies Millies.
2,800,000,000	— 22,400,000	Vicies Octies Millies.
2,900,000,000	— 23,200,000	Vicies Novies Millies.
3,000,000,000	— 24,000,000	Tricies Millies.
3,100,000,000	— 24,800,000	Tricies Millies Semel.
3,200,000,000	— 25,600,000	Tricies Bis Millies.
3,300,000,000	— 26,400,000	Tricies Ter Millies.
3,400,000,000	— 27,200,000	Tricies Quater Millies.
3,500,000,000	— 28,000,000	Tricies Quinquies Millies.
3,600,000,000	— 28,800,000	Tricies Sexies Millies.
3,700,000,000	— 29,600,000	Tricies Septies Millies.
3,800,000,000	— 30,400,000	Tricies Octies Millies.

Roman Money.	English Pounds.	
3,900,000,000	— 37,200,000	Tricies Novies Millies.
4,000,000,000	— 38,000,000	Quadrages Millies.
5,000,000,000	— 40,000,000	Quinquages Millies.
6,000,000,000	— 48,000,000	Sexages Millies.
7,000,000,000	— 56,000,000	Septuages Millies.
8,000,000,000	— 64,000,000	Octogies Millies.
9,000,000,000	— 72,000,000	Nonages Millies.
10,000,000,000	— 80,000,000	Centies Millies.
11,000,000,000	— 88,000,000	Decies et Centies Millies.
20,000,000,000	— 160,000,000	Ducenties Millies.
30,000,000,000	— 240,000,000	Tricenties Millies.
40,000,000,000	— 320,000,000	Quadringenties Millies.

F I N I S.

